

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

100'üncü Birleşim 8 Haziran 2022 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi 'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	556
II.- GELEN KÂĞITLAR	560
III.- YOKLAMALAR	561,604,605
IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	561,577
<i>A) ÇEŞİTLİ İŞLER</i>	<i>561,577</i>
1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Alanya'dan gelen muhtarlara "Hoş geldiniz." denilmesi	561
2.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Bucak Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası temsilcilerine "Hoş geldiniz." denilmesi	577

V.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

561

A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI

561:567

1.- İstanbul Milletvekili Halis Dalkılıç'ın, Atatürk Havalimanı Millet Bahçesi, İstanbul'un fethinin 569'uncu yıl dönümü ve bölgedeki gelişmelere ilişkin gündem dışı konuşması

561:564

2.- Kayseri Milletvekili İsmail Özdemir'in, Kıbrıs'ta, egemen, eşitlik temelli 2 devletli çözüm ve Doğu Akdeniz'deki gelişmelere ilişkin gündem dışı konuşması

564:565

3.- İstanbul Milletvekili Ali Şeker'in, Erzincan'ın sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

565:567

VI.- AÇIKLAMALAR

567,577,598,606,646,651

1.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, Yunanistan'ın adaları silahlandırmasına ve seksen günlük NAVTEX ilan etmesine ilişkin açıklaması

567

2.- İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm'ün, İstanbul'un Beyoğlu ilçesine bağlı Fetihstepe Mahallesi'ndeki kentsel dönüşüm için imza vermeyen mahalle sakinlerinin yaşadığı mağduriyete ilişkin açıklaması

567

3.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, Bursa'nın Orhaneli ilçesinde bulunan Orhaneli Termik Santrali'nin özelleştirilmesi sonucu mağdur olan işçilere ve Orhaneli'de bulunan 112 sağlık ekibinin önemine ilişkin açıklaması

567:568

4.- Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman'ın, pasaport sorununa ilişkin açıklaması

568

5.- Kırıkkale Milletvekili Halil Öztürk'ün, Kırıkkale'nin sağlıkta ve haberleşmede yaşadığı sorunlara ilişkin açıklaması

568

6.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, Nevşehirliilerin yaşadığı ekonomik sıkıntıya ilişkin açıklaması

568:569

7.- Osmaniye Milletvekili İsmail Kaya'nın, Osmaniye'ye yapılan yatırımlara ilişkin açıklaması

569

8.- Mersin Milletvekili Ali Cumhuri Taşkın'ın, AK PARTİ iktidarında yapılan çevre yatırımlarına ilişkin açıklaması

569

9.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, bir lisede Kur'an-ı Kerim'e yapılan saygısızlığa ilişkin açıklaması

569

10.- İstanbul Milletvekili Hayati Arkaz'ın, Öğretmen Şenay Aybüke Yalçın'ın şehadet yıl dönümüne ve Türkiye Cumhuriyeti devleti ve büyük Türk milletinin bölünmez bütünlüğü için canlarını feda eden şehitlere ilişkin açıklaması

570

11.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, ülkücü şehitlere ilişkin açıklaması	570
12.- Çanakkale Milletvekili Özgür Ceylan'ın, Kirazlıdere Termik Santrali'ne ilişkin açıklaması	570
13.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu'nun, İznik Gölü, Salda Gölü, Apolyont Gölü gibi göllerin can çekişmesine ilişkin açıklaması	570:571
14.- Erzincan Milletvekili Burhan Çakır'ın, Peygamber Efendimiz'in ahirete hicretinin miladi yıl dönümüne ilişkin açıklaması	571
15.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, soru önergelerinin Meclis Başkanlığına engellenmesine ilişkin açıklaması	571
16.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in, Mardin'in Yeşilli ilçesindeki kamulaştırma sorununa ilişkin açıklaması	571:572
17.- Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan'ın, sağlık personelinin ekonomik koşullarının ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması	572
18.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, Kocaeli'nin daha yeşil bir kent hâline gelmesine ilişkin açıklaması	572
19.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, Mersin'in tarihî ve doğal güzelliklerine ilişkin açıklaması	572:573
20.- Kırşehir Milletvekili Metin İlhan'ın, besi maliyetlerindeki artışın nedenlerine ilişkin açıklaması	573
21.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, yerli elektrikli traktör projesine ilişkin açıklaması	573
22.- İstanbul Milletvekili Hüda Kaya'nın, AKP saray iktidarının kendilerine muhalif olanları ayırım yapmaksızın tutuklamaya devam etmesine ilişkin açıklaması	573:574
23.- Erzincan Milletvekili Süleyman Karaman'ın, İstanbul Milletvekili Ali Şeker'in yaptığı gündem dışı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması	574
24.- Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, motorin zamlarının ulaştırma ve tarım sektörüne olan etkisine ilişkin açıklaması	574
25.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Peygamber Efendimiz'in dünyasını değiştirmesinin seneidevriyesine, Yusuf İmamoğlu'nun şahadetinin 52'nci yıl dönümüne, İYİ Parti Gençlik Kolları üyesi ve ODTÜ Ekonomi Bölümü öğrencisi Murat Dursun'un hedef gösterilmesine, Hükümetin tarıma daha fazla destek vermesi gerektiğine, emekliye ödenen bayram ikramiyelerine, MÜSİAD'ın asgari ücrete ilişkin açıklamasına, Cumhurbaşkanı ile Hazine ve Maliye Bakanının konuşmalarının piyasayı bozucu etkisi olduğuna ve uygulanan ekonomi politikasıyla bir yere varılamayacağına ilişkin açıklaması	574:577
26.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Peygamber Efendimiz'in ahirete irtihal edişinin yıl dönümüne, Yusuf İmamoğlu'nun	

- şehadetinin seneidevriyesine, 2 EOKA militanının Kıbrıs Rum kesiminde bir TV kanalında yaptıkları itiraflara, Rusya ve Ukrayna arasında yaşanan silahlı çatışmanın perde arkasına ve Yunan halkının, Yunan Hükümetinin uyguladığı akla ziyan siyasete karşı çıkması gerektiğine ilişkin açıklaması 577:579
- 27.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Hazine ve Maliye Bakanının açıklamalarına, Ipsos'un ve İstanbul Ekonomi Araştırmannın yeni sonuçlarına, Diyarbakır'da bugün sabah erken saatlerde gazetecilerin evlerine polis baskını yapılmasına ve Adana ve Mersin Valiliklerince "kamu güvenliği" gerekçe gösterilerek Moliere'in "Tartuffe" adlı eserinin Kürtçe oynanmasının yasaklanmasına ilişkin açıklaması 579:581
- 28.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda görüşülen (2/4485) esas numaralı Kanun Teklifi'ne ve Hükümetin kira artışlarını sınırlamaya yönelik yaptığı açıklamaya ilişkin açıklaması 581:583
- 29.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, Peygamber'imizin miladi olarak vefatının yıl dönümüne, Ankara'da kısa süreli yağış sonrası yaşananlara, Avrupa Parlamentosunun 2021 Yılı Türkiye Raporu'na ve İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 583:585
- 30.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 585:586
- 31.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 586
- 32.- Batman Milletvekili Necdet İpekyüz'ün, Van Milletvekili Osman Nuri Gülaçar'ın HDP grup önerisi üzerindeki konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 598
- 33.- Ankara Milletvekili Ali Haydar Hakverdi'nin, Bingöl İl Özel İdaresinde işe alınanların listesine ilişkin açıklaması 606
- 34.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Tarhan Erdem'in vefatına ilişkin açıklaması 646
- 35.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Tarhan Erdem'in vefatına ilişkin açıklaması 646
- 36.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, Tarhan Erdem'in vefatına ilişkin açıklaması 646
- 37.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Tarhan Erdem'in vefatına ilişkin açıklaması 646
- 38.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Tarhan Erdem'in vefatına ilişkin açıklaması 647
- 39.- Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun, Tarhan Erdem'in vefatına ilişkin açıklaması 651

VII.- ÖNERİLER

586,599,605,607

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ

586:597,599:604,605:606

607

1.- İYİ Parti Grubunun, Isparta Milletvekili Aylin Cesur ve arkadaşları tarafından, gül çiçeği üretimi ve maliyetleri, gül üreticisinin sorunları ve talepleri hakkında üreticilerimizin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla 8/6/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin Genel Kurulun 8 Haziran 2022 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

586:592

2.- HDP Grubunun, Batman Milletvekili Necdet İpekyüz ve arkadaşları tarafından, TÜİK verilerine göre bölgesel eşitsizliğin sebeplerinin araştırılması amacıyla 8/6/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin Genel Kurulun 8 Haziran 2022 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

592:597

3.- CHP Grubunun, İstanbul Milletvekili Onursal Adıgüzel tarafından, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun (BTK) internet servisi sağlayıcılarının talep ettiği abone bilgilerinin kişisel verilerin güvenliğini ihlal ettiğine yönelik iddiaların araştırılması amacıyla 7/6/2022 tarihinde Türkiye Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin Genel Kurulun 8 Haziran 2022 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

599:604,605

4.- AK PARTİ Grubunun, gündemdeki sıralama ile Genel Kurulun çalışma saatlerinin yeniden düzenlenmesine ve 336 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesine ilişkin önerisi

605:606,607

VIII.- SATAŞMALAR İLİŞKİN KONUŞMALAR

597,637

1.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Van Milletvekili Osman Nuri Gülaçar'ın HDP grup önerisi üzerinde yaptığı konuşması sırasında Halkların Demokratik Partisine sataşması nedeniyle konuşması

597

2.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, İstanbul Milletvekili İbrahim Özden Kaboğlu'nun 328 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesi üzerinde CHP Grubu adına yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

637:638

3.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

638:640

4.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

640:641

5.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

641:643

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

607,643,647,651

A) KANUN TEKLİFLERİ

607:637,643:646,647:651,
651:656

1.- Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 44 Milletvekilinin Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4364) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 328)

607:637,643:646,647

2.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 64 Milletvekilinin Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4469) ile Çevre Komisyonu ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporları (S. Sayısı: 336)

647:651,651:656

3.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un İslam İşbirliği Teşkilatı Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi Tüzüğü'nün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2034) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 127)

656

4.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Polonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayinde Gizlilik Dereceli Bilgilerin Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4161) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 313)

656

X.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

657

1.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Ankara Fuar ve Kongre Alanı projesinin akıbetine,

- Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen'in, Tarım, Hayvancılık ve Arıcılık Platformu'na,

- İzmir Milletvekili Atıla Sertel'in, belediyelerde taşeron olarak çalışan zabıta ve itfaiyeci sayısına,

- Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, Ordu Büyükşehir Belediyesinin Fatsa Adası'na rıhtım yapılması projesine,

- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'e,

İlişkin soruları ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun cevabı (7/64269), (7/64272), (7/64273), (7/64416), (7/64526)

657:662

2.- Muğla Milletvekili Suat Özcan'ın, 2021-2022 eğitim öğretim yılında istihdam edilen öğretmen sayısı ile kamuda öğretmen açığı sayısına,

- Batman Milletvekili Necdet İpekyüz'ün, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuk sayısına ve Bakanlığın özel eğitim için ayırdığı kaynak ve personel miktarına,

- Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü'nün, Bakanlığın bir öğretmenin sözleşmesine onay vermemesine,

- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, Kocaeli'nin Gölcük ilçesinde bulunan ve hakkında yıkım kararı alınan bir okul binasının aktibetine,

- Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan'ın, özel eğitim öğretmenleri ile engelli öğretmen atamalarına,

İlişkin soruları ve Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer'in cevabı (7/64300), (7/64324), (7/64422), (7/64427), (7/64429)

663:674

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 15.00'te açılarak dört oturum yaptı.

Kilis Milletvekili Ahmet Salih Dal, Kilis'in il oluşunun yıl dönümüne,

İstanbul Milletvekili İbrahim Özden Kaboğlu, 5 Haziran Dünya Çevre Günü'ne,

Şırnak Milletvekili Hasan Özgüneş, Şırnak'ın sorunlarına,

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Bursa Milletvekili Mustafa Hidayet Vahapoğlu, Uludağ Üniversitesi Çocuk Hematoloji ve Onkoloji Hastanesindeki doktor eksikliğine,

Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz, başıboş sokak köpeklerinin tehlike saçtığına,

Düzce Milletvekili Ümit Yılmaz, tayin olan memurların yaşadığı mağduriyete,

Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan, sözleşmeli kamu personelinin mağduriyetine,

İstanbul Milletvekili Hayati Arkaz, Türkiye Çevre Haftası'nın bu yılki teması olan "sıfır atık" konusunun önemine,

İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi, infaz koruma memurlarının sorunlarına,

Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur, HATSU'nun taleplerine,

Kahramanmaraş Milletvekili Habibe Öçal,

Kocaeli Milletvekili Sami Çakır,

Cahit Zarifoğlu ile Abdurrahim Karakoç'un ölüm yıl dönümüne ve Mevlâna İdris Zengin'in vefatına,

Muğla Milletvekili Süleyman Girgin, şoför esnafının sorunlarına,

Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın, açıklanan 2022 yılı hububat alım fiyatlarının tüm çiftçilere hayırlı olmasını dilediğine,

Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan, Emine Şenyaşar'ın adalet mücadelesine ve yaşadığı mağduriyete,

Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker, çevre kirliliğine karşı alınması gereken tedbirlere,

Adana Milletvekili Orhan Sümer, Ziraat Bankasının yandaşçılığına,

Mersin Milletvekili Hacı Özkan,

Mersin Milletvekili Zeynep Gül Yılmaz,

Cumhurbaşkanının dün açıkladığı müjdelere;

Kırıkkale Milletvekili Ahmet Önal, Kırıkkaleli vatandaşların sorunlarına,

Sivas Milletvekili Ulaş Karasu, Ankara-Sivas Yüksek Hızlı Tren Hattı'nda meydana gelen göçüğe,

Osmaniye Milletvekili Baha Ünlü, öğretmenlerin kadro problemine,

Amasya Milletvekili Mustafa Levent Karahocagil, Sıfır Atık Projesi'ne,

Kırşehir Milletvekili Metin İlhan, Hasan Aydoğan için yürütülen arama çalışmalarının yetersizliğine,

Gaziantep Milletvekili Bayram Yılmazkaya, Gaziantep'te yaşanan israfa ve imar yolsuzluklarına,

Bursa Milletvekili Erkan Aydın, Melik köyünün sulama sorununa,

Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin, Iğdır'ın sorunlarına,

Adana Milletvekili Ayhan Barut, kamu emekçileri ile memur emeklilerinin ek göstergeleriyle ilgili yapılması gereken düzenlemeye,

Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere, tarımdaki sorunlara,

Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir, AYM kararlarını uygulamayan hâkim ve savcıların terfisine, Danıştay üyelerinin görev süresinin uzatılması teklifine ve İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçmeyeceklerine,

Afyonkarahisar Milletvekili Burcu Köksal, dolu yağışından zarar gören Afyonkarahisarlı köylülerin AKP'den taleplerine,

Gaziantep Milletvekili İrfan Kaplan, Gaziantep'in Nurdağı ve İslâhiye ilçelerinin sorunlarına,

Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz, Hazine ve Maliye Bakanının kur korumalı TL sisteminden dar gelirli hâric üretici ve ihracatçıların kâr ettiğine yönelik açıklamasına,

Samsun Milletvekili Erhan Usta, Abdurrahim Karakoç ile Cahit Zarifoğlu'nun vefat yıl dönümlerine, 7 Haziran Türk İşaret Dili Bayramı'na, Kazakistan'da dün düzenlenen Anayasa referandumuna, ülkemizde yapılacak ilk seçimde güçlendirilmiş parlamenter sisteme geçileceğine, Cumhurbaşkanının pazar günü buğday fiyatlarına ilişkin yaptığı açıklamaya, Hazine ve Maliye Bakanının kur korumalı mevduat sisteminden dar gelirli hâric üretici ve ihracatçıların kâr ettiğine yönelik açıklamasına ve Cumhurbaşkanının enflasyon ile faiz politikasına yönelik açıklamalarına,

Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbul, Halil Esendağ ve Selçuk Duracık'ı şehadetlerinin seneidevriyesinde rahmet ve minnetle andıklarına, Abdurrahim Karakoç ile Cahit Zarifoğlu'nun vefat yıl dönümüne ve Mevlâna İdris Zengin'in vefatına, 7 Haziran 2016 tarihinde İstanbul Vezneciler'de düzenlenen bombalı saldırıda şehit düşen 6'sı polis 12 vatandaşımızı ve 7 Haziran 1982 tarihinde Ermeni terör örgütü ASALA tarafından katledilen Lizbon Büyükelçiliği diplomatı Erkut Akbay ve eşi Nadide Akbay'ı rahmetle andığına, PKK'yı destekleyen Batılı ülkelere, Fransa, Avusturya gibi Batılı ülkelerde ve özellikle Hindistan'da artış gösteren İslam düşmanlığına ve Antalya Serik'te bir lisede Kur'an-ı Kerim'e yapılan saygısızlığa,

Siirt Milletvekili Meral Danış Betaş, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 3600 ek göstergeye ilişkin açıklamasına, Hazine ve Maliye Bakanının kur korumalı mevduat sisteminden dar gelirli hâric üretici ve ihracatçıların kâr ettiğine yönelik açıklamasına, İstanbul Sözleşmesi'nin bugün Danıştaydaki duruşmasına, kadın cinayetlerine, İskenderun Cezaevinden mahkeme için getirilen Mehmet Şafak Elçiçek, Emrullah Abay ve Süleyman Benzer'in duruşma öncesinde uğradığı saldırıya ve Emine Şenyazar'a verilen cezaya,

İstanbul Milletvekili Engin Altay, 3600 ek gösterge kararıyla ilgili eksikliklere, EYT'lilerin mağduriyetine, Hazine ve Maliye Bakanının kur korumalı mevduat sisteminden dar gelirli hâric üretici ve ihracatçıların kâr ettiğine yönelik açıklamasına, Cumhurbaşkanının kadınlara yönelik küfrüne ve TÜİK'in açıkladığı yanlış rakamlar sebebiyle memur ve emeklilerin temmuz ayında gerçek enflasyona oranlı bir maaş zammı alamayacağına,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Mevlâna İdris Zengin'in vefatına, Genel Kurul gündemine ve İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili Engin Altay,

Siirt Milletvekili Meral Danış Betaş,

Samsun Milletvekili Erhan Usta,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine;

İlişkin birer açıklamada bulundular.

İYİ Parti Grubunun, 7/6/2022 tarihinde Grup Başkan Vekili Samsun Milletvekili Erhan Usta tarafından, çiftçilerin üretimde kullandığı akaryakıtta ÖTV'nin kaldırılması ve tarımsal girdilerin fiyat artışlarına karşı gerekli önlemler alınarak Türk tarımının veriminin artması, çiftçilerimizin üretime devam etmesi ve girdi maliyetlerinden oluşan mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

HDP Grubunun, 7/6/2022 tarihinde Grup Başkan Vekili Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş ve Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, Gezi protestolarıyla ilgili iktidarın ortaya attığı iddiaların araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin (19065 sıra no.lu), diğer önergelerin önüne alınarak,

CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin “Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler” kısmında yer alan, fındık üreticilerinin sorunlarının araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla verilmiş olan (10/6169) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin,

Görüşmelerinin Genel Kurulun 7 Haziran 2022 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerileri yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş, İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'in HDP grup önerisi üzerinde yaptığı konuşması sırasında Halkların Demokratik Partisine sataşması nedeniyle bir konuşma yaptı.

Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Ödemiş ve Bayındır oda başkanlarına “Hoş geldiniz.” denildi.

Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, (2/4082) esas numaralı, 4749 Sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmının:

1'inci sırasında yer alan, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 44 Milletvekilinin Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4364) ve Adalet Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 328) görüşmelerine devam edilerek 3'üncü maddesine kadar kabul edildi, verilen aradan sonra Komisyon yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadığından ertelendi.

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in 328 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde HDP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül, Diyarbakır Milletvekili Hişyar Özsoy'un 328 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde şahsı adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklaması sırasında şahsına sataşması nedeniyle bir konuşma yaptı.

Alınan karar gereğince, 8 Haziran 2022 Çarşamba günü saat 14.00'te toplanmak üzere 21.04'te birleşime son verildi.

Süreyya Sadi BİLGİÇ

Başkan Vekili

Sevda ERDAN KILIÇ

İzmir

Kâtip Üye

Mustafa AÇIKGÖZ

Nevşehir

Kâtip Üye

Enez KAPLAN

Tekirdağ

Kâtip Üye

II.- GELEN KÂĞITLAR

No: 168

8 Haziran 2022 Çarşamba**Milletvekili Teklifleri**

1.-Diyarbakır Milletvekili Remziye Tosun'un; 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/4488) (İnsan Haklarını İnceleme; Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ile Adalet Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.06.2022)

2.-Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ve 2 Milletvekilinin; Giresunlu Topal Osman Ağa'nın Hukuken İtibarının İade Edilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/4489) (İçişleri Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.06.2022)

Tezkereler**Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi****(Yasama Dokunulmazlığı)**

1.-Ankara Milletvekili Ahmet Haluk Koç'un Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/1962) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.06.2022)

Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi

1.-Sayıştayda Açık Bulunan 5 Üyelik İçin 6085 Sayılı Sayıştay Kanununun 15'inci Maddesi Hükmü Gereğince Yapılacak Seçime Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/1961) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.06.2022)

8 Haziran 2022 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa AÇIKGÖZ (Nevşehir), Enez KAPLAN (Tekirdağ)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 100’üncü Birleşimini açıyorum.

III.- YOKLAMA

BAŞKAN – Elektronik cihazla yoklama yapacağız.

Yoklama için üç dakika süre vereceğim. Sayın milletvekillerinin oy düğmelerine basarak salonda bulduklarını bildirmelerini, bu süre içerisinde elektronik sisteme giremeyen milletvekillerinin salonda hazır bulunan teknik personelden yardım istemelerini, buna rağmen sisteme giremeyen üyelerin ise yoklama pusulalarını görevli personel aracılığıyla, verilen süre içerisinde Başkanlığa ulaştırmalarını ve salondan ayrılmamalarını rica ediyorum.

Yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN – Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) ÇEŞİTLİ İŞLER

1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Alanya’dan gelen muhtarlara “Hoş geldiniz.” denilmesi

BAŞKAN – Alanya’dan gelen muhtar arkadaşlarımıza da “Hoş geldiniz.” diyoruz. (Alkışlar)

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, Atatürk Havalimanı Millet Bahçesi, İstanbul’un fethinin 569’uncu yıl dönümü ve bölgedeki gelişmeler hakkında söz isteyen İstanbul Milletvekili Halis Dalkılıç’a aittir.

Buyurun Sayın Dalkılıç. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

V.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI

1.- İstanbul Milletvekili Halis Dalkılıç’ın, Atatürk Havalimanı Millet Bahçesi, İstanbul’un fethinin 569’uncu yıl dönümü ve bölgedeki gelişmelere ilişkin gündem dışı konuşması

HALİS DALKILIÇ (İstanbul) – Saygıdeğer Başkanım, merhameti, adaleti, iyilik yapmayı kendine şiar edinmiş aziz milletimizin değerli temsilcileri, kıymetli milletvekillerimiz; her birinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından “Bravo!” sesleri, alkışlar)

Bugün iki meseleyle ilgili düşüncelerimi, duygularımı sizlerle paylaşmak için huzurlarımdayım. Bir tanesi, hem yaşamaktan hem hizmet etmekten şeref duyduğum aziz şehrimiz İstanbul’umuz ve yatırımları hakkında. 1994 yılında devraldığımız yaşanamaz İstanbul’dan, hamdolsun, yaptığımız yatırımlarla, altyapı, ulaşım, kültür sanat yatırımlarıyla, yeşil alanlarla bugün dünyanın gerçekten gıptayla baktığı muhteşem bir şehir... Çok şükür, yatırımlarımız bu manada devam ediyor. En

sonuncusu, İstanbul'u kimsenin insafına terk etmeden, belediyesinin, yerelinin kimde olduğuna bakmadan İstanbul'a hizmet etmeye devam ediyoruz, Atatürk Havalimanı Millet Bahçesi. Fethin 569'uncu yıl dönümünde Atatürk Havalimanı Millet Bahçesi'nde yaklaşık 5 milyon 100 bin metrekare yeşil alanı oluşturmak üzere İstanbul'un en güzel lokasyonunda insanlarımızın hayatını kolaylaştıracak, İstanbullulara değer katacak, İstanbul'a değer katacak, fethin ruhuna uygun bir projeyi gerçekleştirmek için, meselesi ağaç olan, meselesi yeşil olan, meselesi çevre olan yüz binlerce İstanbullunun katılımıyla, Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle ilk fidanları toprakla buluşturduk. Bundan dolayı, verdiğimiz sözleri tutmanın bir bir haklı gururunu yaşıyoruz. 81 ilde 81 milyona millet bahçesi yapacağız. Karbon salımını azaltan, bölgedeki trafiği azaltan ve bölgeye değer katan bir proje. Bundan dolayı Saygıdeğer Cumhurbaşkanımıza, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımıza ve emeği geçenlere İstanbullular adına teşekkür ediyorum. Biz İstanbul'a verdiğimiz sözleri tutuyoruz, Türkiye'nin her yerinde hizmet etmeye devam ediyoruz.

Bir üzüntümü paylaşmak istiyorum: Biz milletimiz adına, milletimizin yüzünü güldürmek, kardeşliğini büyütmek, ekmeğini büyütmek, huzurunu büyütmek için ayağa kalkıp terör örgütlerine, dünyanın ağababalarına kafa tuttuğumuzda, meydan okuduğumuzda bakıyoruz ses içeriden geliyor, ses içeriden geliyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sınır ötesi operasyona çıkıyoruz ses içeriden geliyor, Doğu Akdeniz'de haklarımızı savunuyoruz ses içeriden geliyor, ülkemizi kalkındıracak her hamlede ses içeriden geliyor.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – İstanbul'u bıraktın sınır ötesine geçtin ya! İstanbul'u anlat, İstanbul'u.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Bakıyoruz, helalleşmekten bahsedenler hemen grup toplantılarında -izledim dün, bugün- hesaplaşmaktan bahsediyor.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – İstanbul'u anlat! Sokağa çıkabiliyor musunuz?

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Siyaset nezaket işidir. Biz hesaplaşmadan bahsederken biz zaten millet ve memleket düşmanlarıyla hep hesaplaştık.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – İstanbul'da sokağa çıkabiliyor musun, onu anlat!

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Hiçbir siyasi parti bizim düşmanımız değil. Bu milletin 85 milyon ferdiyle -bizim garantörlüğümüzde- kardeşliği savunduk, barışı savunduk, huzuru savunduk ve bunun gereğini de bugüne kadar yaptık.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Yemiyor artık, kimse yemiyor bunları. Bunları kimse yemiyor, bayat! Bayat, bayat!

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Bir taraftan “Kaçacaklar.” ifadesi... Ya, insan utanır, utanır. 15 Temmuzda tankların arasından kaçanlar ile milletin bağrına koşanları millet biliyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Bayat, bayat! Dolar 17,5 lira oldu, 17,5!

CENGİZ GÖKÇEL (Mersin) – Milyarlarca doları Amerika'ya kaçırınlar utansın.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Biz koşarız, bize kaçmak değil, millete hizmete koşmak yakışır. Kaçmanın kime ait olduğunu millet de biliyor, biz de biliyoruz.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – “Sürtük.” lafı nezaket işi mi?

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Doğrusu, şimdi bakıyoruz, pandeminin ağır şartları, gerçekten küresel sıkıntılar; tedarik zincirlerinde sıkıntılar yaşanıyor; işte yanı başımızda Rusya-Ukrayna krizi hayatı zorlaştırıyor.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Uzaylılar! Uzaylılar!

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Değerli milletvekilleri, bizim gündemimiz milletin ekmeğini, huzurunu büyütme. Milleti tehdit ederek, toplumun her gün bir kesimini tehdit ederek, parmak sallayarak Türkiye’ye ne vadettiğinizi bir kere gözden geçirin.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Millette ekme kalmadı.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Dolar 17,5 lira, haberin var mı? Dünden bugüne 1 lira arttı.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Sürekli kaos, sürekli intikam yeminleriyle Türkiye’ye neyi vadediyorsunuz? Biz Türkiye’ye vadettiğimiz kardeşliği hamdolsun gerçekleştirdik, dünyadaki terörün ağababalarına rağmen gerçekleştirdik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sizin getirdiğiniz askıda ekme.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) - Tayyip Bey’e iletin de sussun, sussun; yoksa, sonumuz...

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Dünyayı küresel haraca bağlamış çetelere rağmen gerçekleştirdik ve görüyoruz ki milletimizin huzurunun, kardeşliğinin büyümesinden dışarıda rahatsız olanlarla birlikte içeride de son dönemde ilginç bir dil kullanılıyor. İktidara talip olanlar... Ben iktidara talip olan muhalefet partisi görmüyorum.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sen göremediğin için zaten...

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Grup toplantılarında şunu görüyorum: “Acaba ana muhalefet partisi hangimiz olacağız?” diye birbirinizle yarışyorsunuz.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ne güzel! Ne güzel!

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – İktidara yarışanın milleti tehdit etmeyeceğini, böyle siyaset yapılmayacağını bilmemiz lazım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Dönüp bakıyoruz, toplumun farklılıklarını, toplumun renklerini zenginlik olarak görmeyip düşmanlık hâline...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Başkanım, tamamlıyorum.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Teşekkür ediyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ne oldu, millet bahçesini unuttun ya.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Toplumun zenginliğini düşmanlık hâline getirmeye çalışan, buradan siyasi rant devşirmeye çalışanlara inat diyoruz ki...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Kim o? Kim o? Aynaya bak da konuş.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – ...85 milyon milletin evladı kardeşdir. Sınır ötesinde, sınır içinde terörle mücadeleyi yapan biziz, ülkenin huzurunu getiren biziz ve şunu söylüyoruz değerli kardeşlerim, değerli milletvekilleri: Her şeye rağmen, herkese rağmen, işte, 2023’e gidiyoruz, 15 seçimdir gidiyoruz.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Zaten 15 seçimdir yalanla kaldınız.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Siz yalan söylemeye devam edin, siz tezvira devam edin; biz millete verdiğimiz sözleri tutmaya devam edeceğiz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – 469 cuma oldu, hâlâ açıklamadınız görüntüleri.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) – Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ı indireceğiz diye el birliğiyle söz birliği yaptığımızı görüyoruz, başka bir projeniz yok; bunu başaramayacaksınız,

ağababalarının emretse de başaramayacaksınız. Yirmi yıldır iktidardayız, inşallah devam edecek bu hizmet kervanı. 2023'ü aldığımızda haykıracağız diyor ve yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Hayallerinle yaşa, hayallerinle.

SERKAN TOPAL (Hatay) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Gündem dışı ikinci söz...

SERKAN TOPAL (Hatay) – Sayın Başkanım, burada bir satışma var.

BAŞKAN - ... Kıbrıs'ta egemen, eşitlik temelli, 2 devletli çözüm ve Doğu Akdeniz'deki gelişmeler hakkında söz isteyen Kayseri Milletvekili İsmail Özdemir'e aittir.

Buyurun Sayın Özdemir. (MHP sıralarından alkışlar)

2.- Kayseri Milletvekili İsmail Özdemir'in, Kıbrıs'ta, egemen, eşitlik temelli 2 devletli çözüm ve Doğu Akdeniz'deki gelişmelere ilişkin gündem dışı konuşması

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Gazi Meclisimizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Kıbrıs Adası, sahip olduğu jeostratejik konumu sebebiyle tarihin her döneminde büyük önemi olan, sadece Doğu Akdeniz kıyı şeridi açısından değil, Anadolu, Balkanlar, Orta Doğu ve Kuzey Afrika hâkimiyeti için de merkez kabul edilen politikaların odağında olmuştur. Bu hâliyle Kıbrıs Adası sadece denizin ortasında bulunan bir ada vasfıyla ikmal noktası olarak değil, bölgesel ve küresel hâkimiyet için mutlaka korunması gereken bir alan olarak ön plana çıkmıştır.

Osmanlı döneminde Akdeniz hâkimiyetimizin mihenk taşı konumunda olan Kıbrıs, 1500'li yılların ikinci yarısından sonra kalıcı bir Türk vatani hâline gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı'na giden süreç ve sonrasında yaşanan gelişmelerden etkilenen Kıbrıs, 1950'li yıllardan sonrası adaya düzenlediğimiz Barış Harekâtı'na kadar geçen süre zarfında acı ve gözyaşıyla anılır olmuştur. Enosis hedefiyle Rumlarca başlatılan toplu katliam ve soykırımlar Kıbrıs Türklüğünün yaşamını tehdit ederken Türkiye'nin garantör ülke olarak adada barışın tesisi ve kalıcı hâle gelmesi için yaptığı müdahale, dökülen kanın son bulmasını sağlamıştır.

Kıbrıs Türklüğünün yaşam mücadelesi, azim, kararlılık ve istiklal hakkının neticesi olarak öncelikle 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti kurulmuştur. 15 Kasım 1983 tarihine gelindiğinde ise Kıbrıs Türk Federe Devleti Meclisi self determinasyon hakkını kullanarak oy birliğiyle aldığı bir kararla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni ilan etmiştir. Dolayısıyla, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilk ve kurucu Cumhurbaşkanı merhum Rauf Denktaş'ın ifadesiyle, bu devlet şaka olsun diye kurulmamıştır.

Yine, dönem içerisinde tabii olarak Kıbrıs'ta iki kesim ortaya çıkarken kalıcı barışın tesisine yönelik garantör ülkelerin de katılımıyla Birleşmiş Milletler gözetiminde çok sayıda görüşme ve girişim yapılmıştır. Uzun yıllara mal olan süreç içerisinde özellikle federasyon temelli yapılan müzakereler adaya ne yazık ki barışı getirmemiştir. Bu süre boyunca Rum kesimi kasıtlı ve sistemli bir şekilde sürekli ödüllendirilmiş, Kıbrıs Türklüğü ise yaşadığı katliam ve soykırımlar görmezden gelinerek âdeta tecride maruz bırakılmıştır. Haklının ve haksızın maksatlı tutumlarla birbirine karıştırıldığı açıkça gözlemlenmiştir. Kıbrıs Türklüğü her defasında mağdur edilmiştir. Dolayısıyla, Kıbrıs Adası'nda Türklerin yaşam hakkı ile egemenliğinin korunması noktasında artık yeni bir yaklaşım ve ölçünün belirlenmesi zaruri bir hâl almıştır. Bu şartlar altında Kıbrıs Türklüğünün kendi iradesiyle egemen, eşitliğe dayalı 2 devletli yapının kurulması fikri doğru, tutarlı, hakkaniyetli olarak öne çıkmış ve kalıcı barışı sağlayacak tek çıkış yolu olarak her tarafın malumu olmuştur.

1 Ağustos 1571’de adanın fethiyle birlikte buraya yerleşen Türkler, aradan geçen dört yüz elli bir yıl boyunca hiçbir vakit devletsiz kalmamıştır. Bu tarihî hakikati görmezden gelmeye çalışan ve Kıbrıs Türklüğünü küçümseyip yok saymaya uğraşan çevreler Kıbrıs’ın Türklerin vatani olduğu gerçeği altında her defasında ezilmekten kaçamayacaktır. Kıbrıs Türk’tür, Türk kalacaktır. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar) Türklüğün mevcudiyet ve kudreti Kıbrıs’ta ezanı dindirmeyecek, yükselen bayrağı indirmeyecek ve çok daha yükseklere elbette taşıyacaktır. Türklüğün çelikleşmiş iradesi, yanan hüriyet ve istiklal alevini koruyacak, Kıbrıs Türklüğü kendi devletiyle, yaşama iradesiyle geleceğe doğru emin adımlarla yol almayı sürdürecektir. Dolayısıyla, adaya korsan edayla dışarıdan müdahale girişiminde bulunmaya çalışan çevrelerin bu hakikati görek hareket etmeleri gerekir.

Değerli milletvekilleri, Rum kesiminin şımarık, kendini ve haddini bilmez tutumlarına sessiz kalmanın bölgesel barışın önünde engel teşkil ettiği gerçeği görülmelidir. Bilhassa, Yunanistan’ın Ege ve Doğu Akdeniz’deki kışkırtıcı, hukuksuz ve haksız tutumu böyle devam ederse Türkiye’nin kuvvet ve kudretinin nelere kadir olduğunu bir kez daha tecrübe etmek durumunda kalacağı iyi anlaşılmalıdır. Zira, Türkiye’nin egemenlik haklarından taviz verebileceğini düşünmek tarihî bir hata olarak yorumlanmalıdır.

Bölgede enerji-politik eksenli gelişmeler, özellikle Ukrayna ile Rusya arasında yaşanan savaşla beraber hız kazanmışken Avrupa, Orta Doğu ve hatta Afrika’nın barış, huzur, istikrar ve refahı için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin, adada egemen, eşitliğe dayalı 2 devlet kurulması önerisinden hareketle gelecek tasavvurunda bulunması herkesin yararına olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

İSMAİL ÖZDEMİR (Devamla) – Bu vesileyle, sözlerime de son verirken Gazi Meclisimizi tekraren sevgi ve saygılarımla selamlıyor; başta merhum Fazıl Küçük olmak üzere, Rauf Denktaş ve Kıbrıs davasına gönül, can ve kan veren tüm kahramanlarımızı rahmet ve minnetle yâd ediyorum. (MHP, AK PARTİ ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gündem dışı üçüncü söz, Erzincan’ın sorunları hakkında söz isteyen İstanbul Milletvekili Ali Şeker’e aittir.

Buyurun Sayın Şeker. (CHP sıralarından alkışlar)

3.- İstanbul Milletvekili Ali Şeker’in, Erzincan’ın sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Erzincan ilinin ve Erzincanlıların sorunlarını dile getirmek için söz almış bulunuyorum.

Erzincan’da 1991-1993 yılları arasında hekim olarak önce sağlık ocağında, sonra da devlet hastanesinde başhekim olarak görev yaptım ve Erzincan’ın sorunlarıyla sık sık ilgilenip oralarda çözümlerin bulunması için yardımcı olmaya çalışıyorum.

Mecburi hizmetim sırasında 653 vatandaşımızı kaybettiğimiz Erzincan depremini yaşadım ve orada hekim arkadaşlarımızla yaraları sarmaya çalıştık. Bu sefer gittiğimde de gördüm ki hâlâ köylerde kerpiç evlerde insanlar depreme karşı savunmasız, korunmasız. Aradan geçen bunca yıla rağmen, otuz yılın üzerinde bir zamana rağmen hâlâ önlemlerin alınmayışı yeni tehlikelere de maalesef kapı aralyor. Mart ayında esnaf masasıyla gittik, esnafın durumunu yerinde gördük, o zaman Veli Ağbaba önderliğinde gitmiştik, bu sefer de Utku Çakırözer’le Erzincan’a gittik ve orada bütün ilçeleri dolaşarak vatandaşların sorunlarını tek tek tespit ettik. Daha önce de, geçen ay İliç madenini yani Çöpler köyünde yapılan o madenin kapasitesinin genişletilmesiyle ilgili çalışmaları yerinde görmek için Orhan

Sarıbal'la oraya gitmiştik. Orada bir maden var. Maden daha da yükseltilecek, dolgu yapılarak havuzun kapasitesi artırılmaya çalışılıyor ve oradaki maden Fırat'ın kenarında -Karasu Fırat'ın en büyük kolundan Keban'ı tehdit ediyor, Karakaya'yı tehdit ediyor, Atatürk Barajı'nı, bütün Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu tehdit ediyor. Orada yaşanacak bir felaket, özellikle iklim değişikliğinin bu kadar tehlike saçtığı bir dönemde her an Karasu'ya, her an Keban'a, oradan da diğer barajlara ve bütün Anadolu'ya zehir olacak. Orada siyanürle altın ayrıştırılıyor ve orada devlete kalan para çok komik. Daha önce Çanakkale'de Kaz Dağları'nda bütün işletme boyunca kalacak para 50 milyon dolar demiştik, düşünün Kaz Dağları'nı yok ediyorsunuz o bölgede koca ormanları, yetmişmiş ağaçları ve devlete kalacak olan para -o da kalırsa- 50 milyon dolar yani İstanbul'da bir apartman parası. Bizim bunun için ülkeyi tehlikeye atmamamız gerekiyor. Erzincanlılar sandık için gün sayıyor ve gelirleri her gün düşmüş olan çiftçi perişan durumda. Orada işsizlik ödeneğine başvuran 3 vatandaştan ancak birisi işsizlik ödeneğini almaya hak kazanabiliyor. İcra dosyaları maalesef dağ gibi olmuş. Kahveye girdiğimizde kahvede dediler ki: Geçen sene 33 liraya aldığımız şeker -bugün geldi- toptancıda 185 lira. Yani 33'ten 185'e, 6 katına çıkmış neredeyse şeker fiyatı. Erzincan şeker pancarını üretiyor, şeker fabrikası var, o şeker fabrikasını siz Albayraklar'a sattınız, artık köylüler şeker alamaz hâle geldi, çayı şekersiz içmek durumunda kaldı. Sadece çay değil, orada arıcılık da var, arıcılık yapanlar arılarına şeker alamaz hâle geldi kendi memleketinde şeker pancarı üretilip şeker fabrikası olduğu hâlde.

İliç'te madenin hemen yanındaki Çöpler köyü hemen merkeze yakındır. İlçe sakinleri, orada, eskiden biz kalktıığımızda kuş sesleriyle uyanırdık, artık kuş sesi duymaz olduk, kuşlar birer birer ölüyor artık kuş türlerinin sayısı da gittikçe azaldı, zaten ortadan kalktı diyorlar. Bizim o dönemde, yetmiş yıl önce yapılmış olan bir köprü'nün halatını bile bugün yapamamış olmamız... Orada, Bağıştaş'tan karşıya geçen yetmiş yıllık köprü'nün halatı senelerdir kopuk ve hâlâ yapılmadı, bir an önce yapılması gerekiyor. Yol yok, çocuk parkı yok, okullar yok ve insanlar isyan ediyorlar. Geçmişte, emekli olanlar, emekli aylıklarıyla çok güzel geçinebilirken, ev alabilirken emekli ikramiyesiyle, bugün açıklanan "Emekli ikramiyesini iyileştirdik." dediğiniz rakamlarla evin ancak mutfağını alabiliyorlar, mutfağın içerisindeki buzdolabına koyacak yemek için cebinde bir para kalmıyor artık. Batıya tayini çıkan oradaki memurların "Bizim batıya tayinimiz çıkarsa, sahil kesimlerine tayinimiz çıkarsa nasıl orada kira ödeyeceğiz, nasıl geçineceğiz?" diye ödleri kopuyor, insanların korkulu rüyası olmuş.

Küçükbaş hayvan sayısı İliç'te 10 binen 2.200'e düşmüş yani tulum peynirinin merkezinde; orada artık koyun kalmadığı için tulum peyniri bile tehlikeye girmiş durumda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ALİ ŞEKER (Devamla) – Bir kuzuyu yaşatabilmek için, diğer kuzulara yem olabilsin diye diğer bir kuzuyu satıyoruz diyorlar. Orada büyükbaş hayvan sahipleri de yem fiyatlarına artık yetişemez oldular. Erzincan'ın köylerinde telefonlar çekmiyor, internet yok, biz "Gençlerimizi orada tutalım, üretime katalım; tarımda, hayvancılıkta iş yapsınlar." diyoruz ya ama orada, Erzincan'ın merkez köylerinde bile internet dâhi yok.

Refahiye-İliç yolu hâlâ bitirilmemiş, bir an önce bitirilmesini bekliyorlar, insanlar bir an önce oranın açılmasını istiyorlar.

Erzincan "Orda bir köy var, uzakta." dizeleriyle tanınan şair Ahmet Kutsi Tecer'in memleketi. Onun dizelerini hatırlatarak bitirmek istiyorum konuşmamı. Gitmeseniz de kalmasanız da görmeseniz ve görmek istemeseniz de orada bir Erzincan var, sorunları var ve sorunlarına çözüm bekliyorlar, hâlâ siz çözmediniz, biz geldiğimizde çözeceğiz. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, şimdi, sisteme giren ilk 20 milletvekiline yerlerinden birer dakika süreyle söz vereceğim.

BURHAN ÇAKIR (Erzincan)– Başkanım, Erzincan’la alakalı teviziratta bulundu, onu düzeltmemiz lazım.

BAŞKAN – Böyle bir usul yok.

BURHAN ÇAKIR (Erzincan) – Ama bu sefer üstü kapalı kalır. Küçükbaş 60 bin olduğu hâlde Ali Bey “10 bin” dedi.

BAŞKAN – Sayın Çelebi...

VI.- AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, Yunanistan'ın adaları silahlandırmasına ve seksen günlük NAVTEX ilan etmesine ilişkin açıklaması

MEHMET ALİ ÇELEBİ (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

1923 Lozan ve 1947 Paris Anlaşmalarıyla gayriaskerî statüde olmak kaydıyla Yunanistan’a devredilen 23 ada bulunmaktadır. Bu adaların silahlandırılması ülkemiz için çok ciddi bir millî güvenlik sorunudur. Bu adaların egemenliği artık tartışmalıdır. Birleşmiş Milletler ve NATO gereğini yapmalıdır. Muhalefet sessiz kalmayıp tam desteğini Hükûmete bildirmelidir.

Ayrıca, Yunanistan bugün tatbikat maksatlı, hukuka aykırı bir şekilde, çocukça davranarak çok uzun bir süre seksen günlük NAVTEX ilan etmiştir. Bu kabul edilemez. İstesek bir öğle yemeği arası, bir kahve molasında haddini bildireceğimiz emperyalizmin şımarık çocuğu Yunanistan, tekrar kukla olmaya soyunmuşsa bilsinler ki akıbetleri yüz yıl önce olduğu gibi yine Ege’nin derin ve soğuk suları olacaktır.

Saygılarımla.

BAŞKAN – Sayın Gülüm...

2.- İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm'ün, İstanbul'un Beyoğlu ilçesine bağlı Fetihtepe Mahallesi'ndeki kentsel dönüşüm için imza vermeyen mahalle sakinlerinin yaşadığı mağduriyete ilişkin açıklaması

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Okmeydanı’nda zulüm var. İstanbul Beyoğlu Fetihtepe Mahallesi polis kuşatması altında. Rantsal dönüşüme karşı çıkan, dönüşüm için imza vermeyen mahallelinin elektrik, su ve altyapı hizmetleri polis zoruyla kesiliyor. Altyapı hizmetlerinin kesilmesine ilişkin belediye kararına karşı yürütmeyi durdurma kararı var. Mevcut plan mahkemeler tarafından 16 defa iptal edildi. Planın olmadığı yerde hukuksuz uygulama yapılıyor. Riskli olmayan yerlerin riskli alan olduğunu söylüyorlar çünkü buralar rantı yüksek yerler. Polisin zorla müdahalesi sonucunda 2 mahalle sakini baygınlık geçirerek hastaneye kaldırıldı. Halk “Zorla dönüşüm istemiyoruz.” derken Beyoğlu Belediyesinin AKP’li Meclis üyesi mahalleliye “Provokatör.” diyor, hakaret ediyor; elinizi halkın yaşam alanlarından çekin.

BAŞKAN – Sayın Aydın...

3.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, Bursa'nın Orhaneli ilçesinde bulunan Orhaneli Termik Santrali'nin özelleştirilmesi sonucu mağdur olan işçilere ve Orhaneli'de bulunan 112 sağlık ekibinin önemine ilişkin açıklaması

ERKAN AYDIN (Bursa)– Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bursa ili Orhaneli ilçesinde bulunan Orhaneli Termik Santrali’nde 2015 yılında, o kadar uyarmamıza rağmen, özelleştirme yapıldı. İşçilerin birçoğu da dağıtıldı; bir kısmı 4/B’li olarak devlet kurumlarına gitti, bir kısmı da Kütahya Seyitömer Termik Santrali statüsünde gösterilerek işlerine son verildi. İşçiler mahkeme kapılarında sürünüyor. Şu anda, en son, karar Danıştayda bekliyor. Ancak bu

işçiler arasında yapılan adaletsizlikler gerçekten orada çalışan işçileri perişan etti. Bunun bir an önce çözülmesini talep ediyorum.

Yine, Orhaneli’nde bulunan 112 sağlık ekibi -doktorlu sağlık ekibi- 4 dağ ilçesine hizmet ediyor; bunun da bir şekilde kapatılacağı bilgisi bize ulaştı. Bakın, oradaki 112 sağlık ekibi çok kısa sürede hastaneye hastaları getiriyor, bu kaldırılırsa birçok yurttaşımız hayatını kaybedebilir. Bu yanıştan da bir an önce dönülmesini talep ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Karaduman...

4.- Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman’ın, pasaport sorununa ilişkin açıklaması

ABDULKADİR KARADUMAN (Konya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yurt içi ve yurt dışında yaşayan binlerce vatandaşımız pasaport temininde problem yaşamaktadır. Pandemi sürecinde ortaya çıkan çip kriziyle birlikte yeni nesil çipli pasaport üretimlerinde ciddi sorunların olduğu, çip tedarik problemi sebebiyle de pasaportların basılamadığı belirtilmektedir. Başvuru sonrası en geç dört iş gününde kargoya teslim edileceği belirtilen pasaportların haftalardır basılamadığı ve yaşanan soruna ilişkin yurt dışı temsilciliklerimizden bilgi alınmadığı ifade edilmektedir. Özellikle, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın pasaport gecikmelerinden dolayı vize işlemlerinde mağduriyet yaşadığı, eğitim amaçlı yurt dışına çıkmak isteyen öğrencilerimizin başvuru dönemlerini kaçırdıkları ifade edilmektedir. Yaşanan bu sorunların çözümüne dair acilen adımlar atılmalı, gerekirse kullanım süreleri uzatılmalı ve mağduriyetler giderilmelidir.

BAŞKAN – Sayın Öztürk...

5.- Kırıkkale Milletvekili Halil Öztürk’ün, Kırıkkale’nin sağlıkta ve haberleşmede yaşadığı sorunlara ilişkin açıklaması

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Seçim bölgem Kırıkkale’de üniversite bünyesinde bir diş hekimliği fakültesi hastanesi ve Sağlık Müdürlüğü bünyesinde bir ağız ve diş sağlığı merkezi bulunmaktadır. Her iki hastanemizde de çocuk diş sağlığı başta olmak üzere, birçok bölümde personel yetersizliğinden dolayı aksaklıklar ve gecikmeler yaşanmakta, randevular olması gerekenden daha ileri bir tarihe verilmektedir.

Ayrıca, savunma ve petrokimya tesislerinin yer aldığı Kırıkkale’imizde, Ankara’nın hemen yanı başında olmasına rağmen, birçok köyde, hatta ilçe merkezlerinde de cep telefonlarının çekmemesi, internet ağının bulunmaması teknoloji çağıyla tezat teşkil etmektedir.

Bu önemli sorunların bir an önce çözülmesiyle ilgili gerek Sağlık Bakanlığını gerekse Ulaştırma Bakanlığını göreve davet ediyoruz. Ayrıca, tüm telekomünikasyon şirketlerimizin çalışma yapmasını talep ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Barut...

6.- Adana Milletvekili Ayhan Barut’un, Nevşehirliilerin yaşadığı ekonomik sıkıntıya ilişkin açıklaması

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Başkan, geçtiğimiz üç gün boyunca Nevşehir Milletvekilimiz Faruk Sarıaslan’la birlikte tarımın, ticaretin ve turizmin önemli merkezlerinden biri olan Nevşehir’deydik. Tüm Türkiye’de olduğu gibi Nevşehir’de de çiftçisinden esnafına herkes perişan hâlde; köylerde, şehir merkezinde, cadde ve sokaklarda, pazar yerlerinde görüştüğümüz herkes feryat ediyor. Simit satarak geçinmeye çalışan bir gazi askerimiz “Bataktayım, sıkıntıdayım, siftah yapamıyorum. Un 460 lira oldu dün, evvelsi gün 380 liraydı.” diye isyan ediyor. Pazarda çaydanlık satan bir yurttaşımız “Çaydanlığın en iyisi 100 liraydı, şimdi 450 lira oldu, vatandaş alamıyor, biz satamıyoruz.” diyor. Elektrik faturalarını

ödemediğini aktaran bir teyzemiz geçinemediğini söylüyor. Bir yetiştiricimiz ise “Kazanamıyorum, yem olmuş 300 liranın üzerinde, nasıl alıp yedireceğiz hayvana; ayağıma giyecek pantolon alamıyorum.” diyor. Bu sorunlara çare bulun.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın İsmail Kaya...

7.- Osmaniye Milletvekili İsmail Kaya'nın, Osmaniye'ye yapılan yatırımlara ilişkin açıklaması

İSMAİL KAYA (Osmaniye) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Binlerce yıllık köklü tarihi ve doğal güzellikleriyle kaleler şehri Osmaniye ilimize, iktidara geldiğimiz günden bu yana Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde eğitimden sağlığa, altyapıdan ulaştırmaya, tarım ve hayvancılığa, orman ve KÖYDES projelerine, enerjiden sanayiye, kültürden spora tüm alanlarda yaklaşık 12 milyar lira tutarında kamu yatırımı yapılmıştır. Üretimi, istihdamı, ihracatı ve teknoloji ağırlıklı yatırımları artırmak için ülkemize, ilimize yapılan destek her dönemde artmaktadır. Ülkemiz ve Osmaniye'miz için 2023, 2053 ve 2071 vizyonumuz kapsamında “Durmak yok, yola devam.” diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Taşkın...

8.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, AK PARTİ iktidarında yapılan çevre yatırımlarına ilişkin açıklaması

ALİ CUMHUR TAŞKIN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

AK PARTİ'li olarak Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın güçlü liderliğinde iktidara geldiğimiz 3 Kasım 2002 tarihinden bugüne her alanda olduğu gibi çevre konusuna öncelik vererek asırlık yatırımları yirmi yıla sığdırdık. Atık su arıtma tesisi sayısı 145'ten 1.176'ya ve atık su arıtma hizmeti verilen belediye nüfusunu yüzde 35'ten yüzde 90'a çıkardık. Toplam 446 millet bahçesi projemizden 128'ini tamamladık. TOKİ eliyle toplam 1 milyon 100 bin konut ürettik, 3 milyon konutun dönüşümünü tamamladık. Orman varlığımızı 21 milyon hektardan, 23 milyon hektara çıkardık. AK PARTİ olarak Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın güçlü liderliğinde, çevrenin bize kalan bir miras değil, gelecek nesillere bırakacağımız bir emanet olduğu bilinciyle hareket ediyoruz diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Çakır...

9.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, bir lisede Kur'an-ı Kerim'e yapılan saygısızlığa ilişkin açıklaması

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Sayın Başkan, bir lisede gençlerin sınıfta Kur'an-ı Kerim'i top yerine kullanıp oyun oynamasının, Kur'an'ı tekmelemesinin hiçbir şekilde izahı mümkün olmayan, son derece çirkin ve ahlaksız bir görüntü olduğunu söylemek mecburiyetindeyiz. Yaşanan bu olay bireysel olarak kabul edilse bile, savrulmaların nerelere sıçrayabileceğini göstermesi açısından son derece önemlidir. Saygı ve sevginin yok edildiği, inanıp inanmamakta hür bırakılan insanın en azından insani boyut itibarıyla dikkat etmesi gerekenlerden uzaklaştıkça çok aşağılara düşmesi kaçınılmazdır. Temel değer yargılarının bu kadar ters yüz edildiği gerçeği, hızla koştığımız yarının kötücül dünyasına koşar adım gidildiğini görmek ve itiraf etmek durumundayız. Yetişme ve yetiştirilme saiklerinde tüm eksiklik ve sorumluluk toplumun her kesiminin, her kademesinin, hepimizin uhdesindedir. Medeniyetimizin bize bıraktığı güzelliklerden uzaklaştıkça çağın sapma ve saplantılarının esiri olmaya mahkûmuz diyor, Genel Kurulu ve milletimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Arkaz...

10.- İstanbul Milletvekili Hayati Arkaz'ın, Öğretmen Şenay Aybüke Yalçın'ın şehadet yıl dönümüne ve Türkiye Cumhuriyeti devleti ve büyük Türk milletinin bölünmez bütünlüğü için canlarını feda eden şehitlere ilişkin açıklaması

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

9 Haziran 2017'de Batman'ın Kozluk ilçesinde şehit olan Aybüke Öğretmeni şehadetin yıl dönümünde rahmetle anıyorum.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve büyük Türk milletinin bölünmez bütünlüğü uğruna canlarını feda eden şehitlerimize rahmet, kahraman ailelerine bir kez daha başsağlığı diliyorum. Aybüke Yalçın'ı, Necmettin Öğretmeni, Bedirhan bebeği, Yasin Börü'yü, Eren Bülbül'ü ve adını saymadığım nice şehitlerimizi unutmayacağız; ruhları şad olsun.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Kılavuz...

11.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, ülkücü şehitlere ilişkin açıklaması

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

8 Haziran 1970'te şehit edilen Yusuf İmamoğlu, son sözü “Vatan sağ olsun.” olan Fikri Arıkan “Mustafalar ölür, Allah davası ölmez.” diyerek şehadete yürüyen Mustafa Pehlivanoğlu, şehadetlerine tanıklık eden imamın “Vallahi evliyaydılar.” dediği Selçuk Duracık ve Halil Esendağ, son arzusunda bayrak ve Kur'an isteyerek inandığı değerleri bayraklaştıran Cengiz Baktetur ve Cevdet Karakaş, Allah yolunun yolcusu İsmet Şahin “Ölsem bile ölmeyeceğim.” diyen Ahmet Kevser, hatmini tamamlayacağı için ertelenen idamına sevinen Ali Bülent Orkan, önde giden Önkuzu, ülkü uğruna şehit Özmen, mukaddesatımız uğruna kızıl kurşunlara hedef olan Kılıçkiran “Mücadelemizden yılmayacağız.” diyen, şehitler kervanımızın şehidi Fırat Yılmaz Çakıroğlu, Türkistan davamızın Kutup Yıldızları olan, yezitlere karşı duruşunu değiştirmeyen, baş veren ama baş eğmeyen, şehadetleriyle devleşen şehitlerimizi rahmetle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – ... minnetle anıyor, aziz hatıraları önünde saygıyla eğiliyorum.

BAŞKAN – Sayın Ceylan...

12.- Çanakkale Milletvekili Özgür Ceylan'ın, Kirazlıdere Termik Santrali'ne ilişkin açıklaması

ÖZGÜR CEYLAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, ÇED yönetmeliğine göre, yedi yıl içinde mücbir sebep bulunmaksızın yatırıma başlanmaması durumunda “ÇED olumlu” kararı geçersiz sayılır. Kirazlıdere 1 ve Kirazlıdere 2 Termik Santralleri ilk “ÇED olumlu” kararını 2013 tarihinde almış, daha sonra Endüstriyel Atık Depolama Alanı ve İskele Projesi de dâhil edilmiş, Mart 2015'te “ÇED olumlu” kararları verilmiştir. ÇED kararları üzerinden yedi yıldan fazla süre geçmiş ve yatırıma başlanmadığından raporlar geçerliliğini yitirmiştir. Kirazlıdere Termik Santrali'ne ilişkin uygulama imar planı değişikliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca 19 Nisan 2022 tarihinde onaylanmış mıdır? Şayet onaylandıysa “ÇED olumlu” kararları zaman aşımı dolayısıyla geçersiz duruma gelmiş bu projede imar planı değişikliği hangi gerekçe ve yasal dayanakla yapılmıştır?

Teşekkürler.

BAŞKAN – Sayın Kayışoğlu...

13.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu'nun, İznik Gölü, Salda Gölü, Apolyont Gölü gibi göllerin can çekişmesine ilişkin açıklaması

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Yıllardır dile getiriyoruz, soru ve araştırma önergeleri verdik; İznik Gölü kuruyor, kirleniyor ve suyu çekiliyor. Araştırılsın diyoruz, çözüm üretilsin istiyoruz. Göl suyunu kullanan fabrikalar ne kadar su çekiyor, ilgilenen yok. Göl, bataklıkla dönüştü. Geçen gün bir video ve görüntüler geldi -şöyle, kameradan görünemiyor herhâlde- İznik

Gölü'nün kıyısında müsilaj benzeri görüntüler oluşmuş durumda ve İstanbul Üniversitesi Su Bilimleri Fakültesinden Profesör Doktor Meriç Albay İznik Gölü'ndeki müsilaj benzeri görüntünün nedeni olarak siyanobakteri artışı işaret ediyor ve "Gölde mutlaka yüzme yasaklanmalı." diyor.

"Çevre" denilince aklına göller, dereler, denizler, ormanlar değil de sadece içinde binalar bulunan millet bahçeleri gelen anlayış sayesinde göllerimiz maalesef kuruyor, yok oluyor ve İznik Gölü, Salda Gölü, Apolyont Gölü gibi göller can çekiyor.

BAŞKAN – Sayın Çakır...

14.- Erzincan Milletvekili Burhan Çakır'ın, Peygamber Efendimiz'in ahirete hicretinin miladi yıl dönümüne ilişkin açıklaması

BURHAN ÇAKIR (Erzincan) – Âlemlere rahmet olarak gönderilen, insanlığın rol modeli, önder ve öğreticisi Peygamber Efendimiz'in (AS) ahirete hicretinin miladi yıl dönümü. 8 Haziran 632'de Refiki Âlâ'ya, en yüce dosta irtihal eden Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed Mustafa Efendimiz'e (AS) sonsuz selam ve salat olsun. Rabb'im bizlere şefaatiyle şereflenmeyi nasip etsin.

Onun aziz ruhlarına ithafen: "Mucize saltanatın taşları ayna yapar/Her ırmak ve her deniz, her leyl-ü nehar sana/Senin Zâti Akdesin âlemlere rahmettir/Cibril vefalı yoldaş, Yüce Allah yâr sana/Bu nice iştiyaktır, ey en güzel sevgili/Asırlardır koşuyor, genç ve ihtiyar sana."

Ona salat ve selam olsun.

BAŞKAN – Sayın Gergerlioğlu...

15.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, soru önergelerinin Meclis Başkanlığınca engellenmesine ilişkin açıklaması

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Soru önergelerimiz anlamsız gerekçelerle engellenmektedir. İçişleri Bakanlığına Aynur Doğan'ın Kürtçe konserinin neden engellendiğini sormamız da Meclis Başkanlığınca engellendi, soru önergem iade edildi. Soru önergemde Batmanlı gençler Cumhurbaşkanı Erdoğan'a "Dar Hejiroke" şarkısını söyleyebilirken, Derince Belediyesinin "Detaylı inceleme yapınca iptal ettik." diyerek Aynur Doğan konserini iptal etmesindeki çelişkiyi gündem etmiştim. "Tek amacı istişare sağlamak." diyerek önergemizi reddeden Meclis Başkanlığı, aslında Kürtçe konserin yasaklanmasını sormamızı engellemiş, siyaset yapma hakkımızı gasbetmiştir. "Kaba ve yaralayıcı ifadeler var." diyerek işkenceye uğrayan mağdurların ifadelerini önergelerimizde kullanmamızı reddeden ve önergelerimizi reddeden Meclis Başkanı Mustafa Şentop'u kınıyorum.

BAŞKAN – Sayın Özdemir...

16.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in, Mardin'in Yeşilli ilçesindeki kamulaştırma sorununa ilişkin açıklaması

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Geçen hafta Mardin'de çeşitli ziyaretlerde bulunarak vatandaşlarımızın sorunlarını dinledik. Özellikle, Yeşilli ilçesinde vatandaşlarımızın şikâyetçi olduğu sorunların başında Gül ve Tepebaşı Mahallelerindeki bazı taşınmazların Danıştay kararına rağmen, Cumhurbaşkanlığının acele kamulaştırma kararının uygulanmasıyla yaşanan mağduriyetler, hak kayıpları ve hukuksuzluklar gelmektedir. Danıştayın riskli alan kararını iptal etmesi üzerine, iki mahalleyi kanuna aykırı bir şekilde rezerv yapı alanı ilan ettiren Yeşilli Belediyesinin, kanuna aykırı, keyfi kararlarla yıkım yaptığı ve taşınmazlara düşük bedeller biçildiği bizlere iletilmiştir. Ben buradan Çevre ve Şehircilik Bakanına sormak istiyorum: Mağduriyet yaşadıklarını söyleyen vatandaşlarımızın iddialarıyla ilgili bir inceleme yapıldı mı? Yeşilli Belediyesinin bu keyfi uygulamalarına ve hukuk tanımazlığına duyarsız kalınmasının

gerekçesi nedir? Vatandaşlarımızın mağduriyetlerine Bakanlık neden sessiz kalmaktadır? Ve değerli milletvekilleri, konunun mahkemeden dönmesi karşısında kamu zararından...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Aycan...

17.- Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan'ın, sağlık personelinin ekonomik koşullarının ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

SEFER AYCAN (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, sağlık personeli, yaklaşık 1 milyon kişidir. Sağlık personeli özveriyle çalışmaktadır. Yedi gün yirmi dört saat esasına göre çalışırlar. Hekim başta olmak üzere eğitimleri ve çalışma hayatları çok zordur fakat hekim ve tüm sağlık çalışanlarının aylıkları sanılanın aksine düşüktür, çalışma süresi ve şartları ise çok ağırdır. Sağlık personeli farklı şekillerde ek ödeme almaktadır. Ek ödeme iller arasında, kuruluşlar arasında, branşlar arasında ve mesleklerle göre farklılık göstermektedir. Bu durum çalışanlar arasında sorun oluşturmaktadır. Hekim ve sağlık çalışanlarının esas aylığında kuruluş, branş ayrımı olmadan; aylara göre değişmeyen iyileştirme yapılmasını ve bunun emekli aylıklarına yansımını, böylece emekli sağlık personeli aylıklarında da yapılacak iyileştirmeyi destekliyoruz.

Ayrıca, sağlık personelinin çalışma şartlarında, nöbet ve icapçılıkta iyileştirme yapılmasını da destekliyoruz.

Saygılarımla.

BAŞKAN – Sayın Şeker...

18.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, Kocaeli'nin daha yeşil bir kent hâline gelmesine ilişkin açıklaması

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Kocaeli çevreye yapılan yatırımlarla sanayinin yanında yeşil ile mavinin bulunduğu bir kent hâline geldi. Kocaeli Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne sanayi tesislerinin hava kalitesi, baca gazı emisyon ölçümleri yapılıyor, gece görüşlü kamerayla tesisler denetleniyor.

Şehrin dışından geçen Kuzey Marmara Otoyolu'yla şehir merkezine salınan egzoz emisyonu ve gürültü kirliliğinde azalma sağlanıyor. Büyükşehirin yaptığı yatırımlarla, ileri atık su arıtma tesisleriyle, dere ağızlarındaki atık toplama bariyerleriyle, denizlerdeki atık toplama gemisiyle, deniz süpürgesiyle, deniz uçağıyla yapılan denetimlerle İzmit Körfezi'nin kirlenmesi önlenmektedir. Çevreye yapılan yatırımlarla Kocaeli'de kişi başına 12 metrekare yeşil alan düşmektedir. Kocaeli artık daha yeşil bir kent hâline geldi. Emegi geçenlere teşekkür ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Özkan...

19.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, Mersin'in tarihi ve doğal güzelliklerine ilişkin açıklaması

HACI ÖZKAN (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Mersin dünyanın, Türkiye'nin ve Akdeniz'in en güzel kentidir. Mersin tarihi ve doğal güzellikleri ve her açıdan yaşanılabilir zenginlikleriyle turizm cennetidir. Mersin, denize kıyı tüm kuşaklarında binlerce yerli kültürün, geçmiş medeniyet ve uygarlıkların, insanların izlenimlerinin bugüne taşındığı, doğal zenginlikleriyle, kimi zaman Toroslardaki ardıç ağaçları ve keklikle buluşan kokusu, kimi zaman narenciye'nin insana sunduğu çok özel ve güzel meyvesi ve yeşilin zenginliği, kimi zaman yaşanılabilir, gezilip görülmesi gereken bir şehirdir.

Okulların tatilleriyle birlikte vatandaşlarımızı çocuklarıyla beraber, denizin ve yeşilliğin bulunduğu Mersin'in güzelliklerini görmeye, eşsiz lezzetlerini tatmaya davet ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN- Sayın İlhan...

20.- Kırşehir Milletvekili Metin İlhan'ın, besi maliyetlerindeki artışın nedenlerine ilişkin açıklaması

METİN İLHAN (Kırşehir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Ülkemizde besi maliyetlerindeki artışın temeli kesif ve kaba yem fiyatlarının yükseliğine dayanmaktadır. Özellikle son bir yılda döviz kurlarının yükselmesine bağlı olarak üretim girdilerinde önlenemez, yukarı yönlü, ivmeli bir artış yaşanmaktadır. Yem endüstrisinin yaşadığı arz sorunu ve biraz da kriz fırsatçıların aç gözlülüğü sebebiyle ayda bir yapılan fiyat güncellemeleri artık günlük hâle gelmiştir.

Hayvancılık ve besi çiftlikleri Kırşehir ekonomisine lokomotif olan katma değerli bir sektördür. Ancak ne kadar acıdır ki elimde görmüş olduğunuz fotoğraftan da anlaşılacağı üzere Kırşehirli besicimiz hayvanlarını artık sarı sitelerde ve araç takası opsiyonu da dâhil satmak istemektedirler. Buradan Kırşehir'in gerçeklerinden uzak yerel bürokratlara ve Hükümet yetkililerine seslenmek istiyorum: Tarım ve hayvancılıkla uğraşan çiftçimize gerekli desteği bir an önce sağlayınız. Aksi hâlde tahıl ürünlerinden sonra kırmızı ette de büyük bir arz sorunu yaşanacağını söyleyebilirim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Aygun...

21.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, yerli elektrikli traktör projesine ilişkin açıklaması

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – AK PARTİ çiftçi için sadece hayal kırıklığıdır. AK PARTİ'nin bizzat kendisi üretimin önündeki engeldir. Bir önceki Bakan Pakdemirli iktidarın en iddialı ve en önemli projesinin yerli ve millî traktör olduğunu ballandıra ballandıra anlatmıştı. Hatta 16 Ekim 2021 tarihinde, Ocak 2022 yılı itibarıyla seri üretime geçileceğini müjdelemişti, yakıtta yüzde 80-90 tasarruf sağlanacağını anlattı. Dün konuşan yeni Tarım Bakanı ise elektrikli traktörün ilgi alanında olmadığını, seri üretim konusunda ise hiçbir bilgisinin olmadığını söyleyiverdi. Öğrendim ki Sanayi Bakanlığı ilgili firmaya projeyi reddettiklerini bildirmiş. Yani elektrikli traktör hayali büyük bir fiyasko oldu. Bu proje Erdoğan'ın izni olmadan bitirilemez. Çünkü Erdoğan 26 Temmuz 2019'da yani iki yıl önce büyük bir şov yaparak Pakdemirli'yle birlikte bu yerli elektrikli traktörü kullanmış, pullukla tarla sürmüştü ama tarlaya ayağındaki galoşla girmişti. Projenin göstermelik olduğu bu galoştan belliydi. Güldürüyorlar herkesi. Bu iktidar elektrikli traktörü beceremedi, uzaya nasıl çıksın diye soruyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Kaya...

22.- İstanbul Milletvekili Hüda Kaya'nın, AKP saray iktidarının kendilerine muhalif olanları ayırım yapmaksızın tutuklamaya devam etmesine ilişkin açıklaması

HÜDA KAYA (İstanbul) – Teşekkürler.

AKP saray iktidarı kendilerine muhalif olanları, Gezi ve Kobani olaylarında da olduğu gibi ayırım yapmadan tutuklamaya devam ediyor. Son operasyonlardan biri de geçtiğimiz günlerde Van'da oldu. Tutuklanan 9 kişiden 1'isi Van MAZLUMDER eski Başkanı Yakup Aslan idi. Sebebi, 2013 yıllarında çözüm süreci kapsamında yürütülen geri çekilmenin sağlıklı bir şekilde tamamlanması için iktidarın teşviikiyle MAZLUMDER öncülüğünde farklı çevrelerden, STK'lerden 14 kişilik bir izleme heyeti

oluşturulmuştu ve o da içindeydi. O dönemde iktidarın teşvikiyle ve bilgisi dâhilinde gerçekleşen Kato Dağı'ndaki girişimlerde oradaki onlarca basın mensubunun takip etmesi sonucunda o gün çekilen fotoğraflar şimdi tutuklanma sebebi oldu. Saray ve iş birlikçilerine bir kez daha sesleniyoruz: Yakın zamanda tarih olacaksınız ve tüm tutsaklarımız özgürleşecek.

BAŞKAN – Sayın Karaman...

23.- Erzincan Milletvekili Süleyman Karaman'ın, İstanbul Milletvekili Ali Şeker'in yaptığı gündem dışı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli üyeler, Sayın Ali Şeker Erzincan'ı kısa bir süre ziyaret edip bilgiler aldığımı söyledim ama çoğu yanlış bilgi. İliç altın madeninde atık su riski olduğunu söyledi ama tesise ait maden ocağı depolama alanında alıcı ortama herhangi bir atık su deşarjı söz konusu değildir. Her ay 19 adet yer altı kaynak su deposu ve çeşmeden, 8 adet yüzey suyu noktasından örnekler alınmakta. Yer altı suları ayda 1 kez, yüzey suları ayda 2 kez olmak üzere örneklenmekte, yurt içi, yurt dışı laboratuvarlarda incelenmektedir. Biz hemen her hafta halkımızın sağlığıyla ilgili çalışmalara devam ediyoruz.

“İliç'te hayvan sayısı 2.020'ye indi.” dedi ama 62.500'e çıktı. “Bağıştaş'ta köprü dar.” diyor ama oraya viyadük yapıldı, büyük bir ihtimalle göremedi. Refahiye-İliç arası duble yol yapılıyor. Sayın Ali Şeker Erzincan'a hizmet ettiği yıllarda kalmış. Başbakanımızın deyimiyse dostluğun, kardeşliğin ve hoşgörünün şehri Erzincan'da... Biz her hafta oradayız ve bütün bu konuları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Özkan Yalım...

24.- Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, motorin zamlarının ulaştırma ve tarım sektörüne olan etkisine ilişkin açıklaması

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, dün akşam gelen afaki zam sonrası motorin yani yerel deyimle mazot 28 TL oldu. En büyük hizmet sektörü olan ulaştırma sektörü, kamyoncu, otobüsçü, minibüsçü, taksici, dolmuşçu yani tüm yük ve insan taşıyan sektör çok zor durumda; kontak çevirmekte zorlanıyorlar, insanları taşımakta, servis yapmakta zorlanıyorlar. Lütfen, Sayın Ulaştırma Bakanından ve de Maliye Bakanından özellikle talep ediyorum tüm sektör adına; gelin üzerindeki ÖTV'yi kaldıralım, KDV'yi yüzde 18'den yüzde 8'e düşürelim, bu sektör ayakta kalabilsin diyorum.

Bunun yanında, çiftçimiz nasıl ekecek, nasıl biçecek? Traktörüne mazot alamıyor. 28 TL'ye mazot alabilen bir çiftçi kaldı mı? Gerçekten hem traktörüne hem biçerdöverine mazot almakta zorlanıyor. Gelin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Şimdi Sayın Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

Sayın Usta, buyurun.

25.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Peygamber Efendimiz'in dünyasını değiştirmesinin seneidevriyesine, Yusuf İmamoğlu'nun şehadetinin 52'nci yıl dönümüne, İYİ Parti Gençlik Kolları üyesi ve ODTÜ Ekonomi Bölümü öğrencisi Murat Dursun'un hedef gösterilmesine, Hükûmetin tarıma daha fazla destek vermesi gerektiğine, emekliye ödenen bayram ikramiyelerine, MÜSİAD'ın asgari ücrete ilişkin açıklamasına, Cumhurbaşkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanının konuşmalarının piyasayı bozucu etkisi olduğuna ve uygulanan ekonomi politikasıyla bir yere varılamayacağına ilişkin açıklaması

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber'imiz Hazreti Muhammed Mustafa'nın dünyasını değiştirmesinin seneidevriyesini idrak ediyoruz. Hicretin 11'inci yılı, rebülevvel ayının 12'si, miladi takvime göre 8 Haziran 632 tarihine tekabül etmektedir. Allah onun mütevazı yaşantısını, güzel

ahlakını ve dürüstlüğünü şiar edinen kullardan olmayı bizlere nasip etsin, ahiret gününde de Peygamber Efendimiz'in şefaatine nail eylesin. Salat ve selam Peygamber'imizin üzerine olsun.

8 Haziran 1970 tarihinde, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde öğrenim gördüğü sırada alçak bir saldırıyla şehit edilen Yusuf İmamoğlu'nu şehadetinin 52'nci yılında rahmetle anıyorum. Ruhü şad, mekânı cennet olsun.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ODTÜ'de, partimizin gençlik kolları üyesi ve ODTÜ Ekonomi Bölümü öğrencisi Murat Dursun kardeşimizin fotoğrafları üniversitenin girişine ve duvarlarına asılarak çirkin bir dille hedef gösterilmiştir. Bu, alçak ve vicdandan yoksun provokasyonu şiddetle kınıyorum. Yedi yıl önce benzer olayı acı bir tecrübeyle yaşamıştık. Ege Üniversitesinde fotoğrafları kampüsün çeşitli yerlerinde asılarak fişlenen ve hedef gösterilen gencecik evladımız Fırat Yılmaz Çakıroğlu'nun kampüs içinde şehit edilmesi hâlen hafızalarımızda tazeliğini korumaktadır. Böylesi acıları tekrar yaşamamak için İçişleri Bakanı Süleyman Soylu başta olmak üzere ODTÜ Rektörü ve üniversite yönetimini ivedilikle gerekli tedbirleri almaya davet ediyorum. İkinci bir Fırat Çakıroğlu vakasının tekrarlanmasına müsaade etmeyeceğiz. Konunun takipçisi olmaya devam edeceğimizin de bilinmesini istiyorum.

Değerli arkadaşlar, dün buğday konusunu gündeme getirmiştım. Sayın Cumhurbaşkanı geçen hafta çay taban fiyatını açıkladı biliyorsunuz, desteklemelerle birlikte 7 lira olarak açıklamıştı. Şimdi, açıklanan fiyat hiçbir şekilde çay üreticisini tatmin etmemiştir. Elbet, geçen yılki 4 liraya göre yüksek bir artış görünmesine rağmen girdi fiyatlarındaki artışlar dikkate alındığında bunun çok yetersiz kaldığını; bu yıl ve önümüzdeki dönemde de çiftçiyi mağdur etmeye devam edeceğini görmemiz gerekiyor. Ayrıca, tabii, kota uygulaması var, ÇAYKUR alımlarda kota uyguluyor dolayısıyla bu kota...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – ...uygulamasının bu şekilde katı olarak devam etmesi de ayrıca çay üreticisini mağdur ediyor; fiyatlar aşağı doğru geliyor çünkü özel sektör hiçbir zaman ÇAYKUR'un aldığı fiyattan çay alımı yapmıyor, dolayısıyla kota kaldırılсын, çayı parça parça almaktan da vazgeçsin ÇAYKUR. Bu 7 liralık fiyatın da tekrar bir gündeme getirilmesi lazım. Çiftçiyi her şartta yani buğday üreticisini de çay üreticisini de fındık üreticisini de -fındık demeyelim ama- diğer bütün üretim dallarını da veya ürünleri de ithalata terbiye etme anlayışından bu Hükûmetin artık vazgeçmesi lazım, tarıma daha fazla destek vermesi lazım. Ekilmeyen alanların ekilmesine teşvik edecek politikaların uygulanmasını Hükûmetten bekliyoruz.

Şimdi, ramazan ayının başında da emekli ikramiyeleri gündeme gelmişti, şimdi bununla ilgili tekrar bir kamuoyu var. O zaman da biz değerlendirmelerimizi yapmış, Hükûmete bu 1.100 lira olan bayram ikramiyesinin artırılması yönünde talepte bulunmuştuk, Sayın Genel Başkanımız da bunları ifade etmişti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – Tabii, Türkiye'de enflasyon sürekli arttığı için, mesela o zaman için 3.700 lira -kuru dikkate aldığımızda, 250 dolarmış ilk çıktığında- olması gerekir demiştik, bugün baktığımızda bunun 4.300'e yükseldiğini görüyoruz veya diğer bir gösterge: Emeklilerin harcamalarının malum önemli bir kısmı gıda harcamalarına gidiyor. Gıda enflasyonunu dikkate alarak yaptığımız hesapta da 2.860 lira çıkmıştı ramazan ikramiyesi için şimdi aynı hesabı yapıyoruz, 3.300 lira çıkıyor. Dolayısıyla 3.500-4.000 lira civarında bir emekli ikramiyesinin Kurban Bayramı için bu seviyeye

yükseltmesi bir nebze olsun hiç olmazsa bu mağduriyetin giderilmesine yardımcı olacaktır. Yani dört yılda, bu kadar yüksek enflasyon varken emekli ikramiyelerinin, daha doğrusu bayram ikramiyelerinin sadece yüzde 10 artırılması vicdanla bağdaşmamaktadır. Bu konuda Hükümeti karar almaya davet ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – MÜSİAD'ın bir açıklaması oldu, zaten biz bunu sürekli gündeme getiriyoruz ama MÜSİAD iktidara yakın bir örgüt olmasına rağmen oranın dahi, artık onların da vicdanı kanadı demek ki, işverene yük getirmeyecek şekilde asgari ücretin artırılması gereğine ilişkin bir açıklaması oldu. Buna katılıyoruz yani belli bir yük getirilebilir ama bir kısmını hazine üstlenerek mutlak suretle, aslında üç ayda bir yapılmalı diyorduk, nisanda yapılmadı ama temmuz ayında asgari ücretin mutlaka güncellenmesi gerekiyor. Yani şu anda yaklaşık açlık sınırının 1.800 lira altında olan bir asgari ücreti yaşıyoruz. Yılın sonuna kadar bu 3.000-3.500 lirayı bulacak yani asgari ücretin artırılmaması vicdansızlık olur, Hükümete de bu anlamda çağrı yapıyoruz.

Son olarak da Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı tabii konuşuyor. Sayın Cumhurbaşkanının her konuşmasının piyasaları bozucu bir etkisi var, işte evvelsi gün yine konuştu, kur bugün 17,15'e geldi yani bir yandan Hazine Bakanlığı, bir yandan Cumhurbaşkanı birbirleriyle yarışıyor, piyasayı bozma konusunda çok gayretliler maşallah. Ne yapıyorlar, neyi amaçlıyorlar onu anlamış değiliz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ERHAN USTA (Samsun) – Neyi hedef alıyorlar, niye böyle bir şey yapıyorlar yani bunu izah etmek mümkün değil.

Şimdi, yine “2023 hedeflerini on bir yıl önce koyduğumuzda burun bükmüşlerdi.” dedi, sanki hedefleri çok gerçekleşmiş gibi. Bakın, 2023 hedefleri nedir, şu anda hangi durumdadır ona bakalım, Hükümetin rakamlarıyla bakalım hem de. En son açıklanan orta vadeli programda 2023 rakamları var. On bir yıl önce 2023'e ilişkin millî gelirin, Türkiye'nin toplam millî gelirinin 2,1 trilyon lira olacağı söylenmişti, sonradan millî gelirden bir revizyon yapıldı, o revizyonu da yansıttığımızda aslında hedefi 2,4 trilyondu; bunun karşılığında, Hükümet kendi -ki bu rakam da gerçekleşmeyecek, bunun altında kalacak- “925 milyar dolar olacak.” diyor millî gelire yani hedefinin 1,5 trilyon lira altında. Hedefinin yüzde 61 altındayken şimdi tutuyor Cumhurbaşkanı diyor ki: “2023 hedeflerimize burun bükmüşlerdi, şimdi de 2053'e burun büküyorlar.” Ya kardeşim, burun bükmenin ötesinde bir şey, sizin 2023 hedefleriniz fiyasko olmuş, çöp olmuş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son kez açıyorum Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) – Tamam.

Teşekkür ederim Başkanım.

Buna rağmen... Yani bu rakamları görmüyor mu? Bu rakamları birisi Cumhurbaşkanına anlatmıyor mu? Bunu bile bile konuşuyor, toplumu yanıltmak mı amacı anlamak mümkün değil.

Bakın “millî gelir sıralamasında ilk 10” diyoruz hedef, on bir yıl önce konulan hedef, şu anda 2023 rakamlarını dikkate aldığımızda, IMF verileriyle baktığımızda Türkiye 23'üncü sırada yani “10'uncu sıraya yükseleceğim.” demişsiniz, 23'üncü sıraya geriliyorsunuz, 21'le aldığımız bir sıralamada 23'e geriliyorsunuz, hâlâ 2023 hedeflerini tutturmuş gibi konuşan bir Cumhurbaşkanı var. Kişi başı gelirden

aynı şey... 29 bin dolar kişi başı gelir hedefi varken Hükümet bugün kendi söylüyor “10.700 dolara düşecek.” diye; hedefinden yüzde 63 sapmış. İhracata “500 milyar dolar” demiş, kendi hedefi 242 milyar dolar; yüzde 52 sapma var. İşsizlik oranına “yüzde 4,6” demiş, bugün işsizlik oranı –kendi söylüyor ki işsizlik oranına güvenmek mümkün değil- 11,4; yüzde 145 sapma var. İstihdam oranında da aynı şekilde ciddi bir sapma var. Dolayısıyla 2023 hedefleri çöptür. Milletin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son kez...

ERHAN USTA (Samsun) – Tamamını doldurmayacağım.

Dolayısıyla şunu yapması gerekir: Yani kapsamlı bir ekonomik program uygulayarak, lafla bu işlerin yürümesi artık mümkün değil, Hükümet milleti fakirleştirmekten vazgeçsin. Bakan Nebati zaten kendi söyledi, “Bizim politikalarımız dar ve sabit gelirliyi fakirleştirdi ama biz ihracatçıyı zenginleştiriyoruz.” diye bir şey söyledi yani aslında ihracatçı da tam zenginleşmiyor, topyekûn, sadece yandaşı zenginleştiren ve bir kısım üst gelir grubunu zenginleştiren bir ekonomi politikası uygulanıyor. Bununla bir yere varmak mümkün değildir, milleti daha fazla fakirleştirmekten vazgeçilmesini istiyoruz. Bunun da yapılacağı yol, Türkiye’nin yeniden güven kazanacak bir iktidara kavuşmasıdır, sandığın milletin önüne konulmasıdır.

Teşekkür ederim.

IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

A) ÇEŞİTLİ İŞLER (Devam)

2.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Bucak Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası temsilcilerine “Hoş geldiniz.” denilmesi

BAŞKAN - Bucak’tan gelen, Şoförler ve Otomobilciler Odasından arkadaşlarımıza “Hoş geldiniz.” diyoruz.

Sayın Bülbül, buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

26.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül’ün, Peygamber Efendimiz’in ahirete irtihal edişinin yıl dönümüne, Yusuf İmamoğlu’nun şehadetinin seneidevriyesine, 2 EOKA militanının Kıbrıs Rum kesiminde bir TV kanalında yaptıkları itiraflara, Rusya ve Ukrayna arasında yaşanan silahlı çatışmanın perde arkasına ve Yunan halkının, Yunan Hükümetinin uyguladığı akla ziyan siyasete karşı çıkması gerektiğine ilişkin açıklaması

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; âlemlere rahmet olarak gönderilen, iki cihan serveri Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed Mustafa (SAV) 8 Haziran 632 tarihinde ahirete irtihal etmiştir. Onun güzel ahlakını ve tüm insanlığa örnek olan yaşantısını hayatımıza tatbik edebilmeyi ve ebedî âlemde onun sancağı altında toplanmayı Cenab-ı Allah’tan niyaz ediyor, Peygamber Efendimiz’i rahmet, minnet, hürmet ve özlemle anıyoruz.

Sayın Başkan, Türk gençliğini şanlı tarihinden aldığı ilhamla yeni seferlere çağıran, ülkücü hareketin, şehitler kervanının yolbaşçılarından Yusuf İmamoğlu 8 Haziran 1970 tarihinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde öğrenim gördüğü sırada hainler tarafından katledilmiştir. Şehadetinin seneidevriyesinde vatan ve millet sevdalısı, ülküdaşımız Yusuf İmamoğlu’nu rahmet ve minnetle anıyoruz. Ayrıca, şunu hatırlatmakta da yarar görüyoruz: Ülküdaşlarımızın, şehitlerimizin

davasının takipçisi ülkücü, milliyetçi hareket olmuştur bugüne kadar, bundan sonra da yine milliyetçi hareket olacaktır.

Sayın Başkan, geçtiğimiz günlerde Kıbrıs Rum kesiminde bir TV kanalında itiraflarda bulunan 2 EOKA militanı, yoldan geçen Türk otobüslerini durdurarak içindeki Türkleri indirip önce paralarını alıp gasbettiklerini, sonra silahla vurduklarını, sonra da şişleyerek onları öldürdüklerini ve çukurlara gömdüklerini itiraf etmiştir. EOKA terörünün yapmış olduğu bu vahşi katliamlar, militanları aracılığıyla yıllar sonra bir defa daha itiraf edilmiştir. 68 Türk'ü öldürdüklerini bizzat itiraf eden EOKA'cı katillerin, insanlık suçu olarak görülen soykırım suçundan yargılanmalarını talep etmekteyiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Bu vesileyle eli kanlı EOKA terör örgütünün katlettiği Kıbrıs Türkü soydaşlarımızı rahmetle yâd ediyoruz.

Sayın Başkan, yaklaşık beş aydır Ukrayna ve Rusya arasında yaşanan silahlı çatışmanın perde arkasında Batılı birçok ülkenin ve bilhassa ABD'nin Ukrayna'yı savaşa teşvik eden, cesaretlendiren politikaları dünya kamuoyunun malumudur. Son günlere kadar bütün uzlaşma çabalarını engelleyen ve Ukrayna'da uzun bir çatışma arzuladığı anlaşılan ülke yine ABD olmuştur.

Geçtiğimiz günlerde İsviçre'nin Davos kentinde düzenlenen Dünya Ekonomik Forumu'nda konuşan ABD eski Dışişleri Bakanı Henry Kissinger, Ukrayna'nın Rusya'nın taleplerini kabul etmesini, Rusya'ya toprak vermesi gerektiğini açıklamıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Son Kievli kalana kadar Ukrayna'nın savaşı gerektiğini ifade eden ABD Başkanı Joe Biden, Kissinger'ın bu açıklamasından sonra “Barış için Ukrayna'nın toprak konusunda taviz verip masaya oturması gerekebilir.” şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Yine, Fransa Cumhurbaşkanı Macron da barış için Ukrayna'nın Rusya'ya toprak vermesi çağrısında bulunmuştur. Bir yandan Ukrayna'yı savaşa teşvik eden açıklamalarda bulunup özellikle işgalin gerçekleştirilmesini sağlayan, diğer yandan da Ukrayna'nın toprak vermesi çağrısında bulunarak Ukrayna'yı âdeta bozuk para gibi harcayan ABD ve Batılı ülkeler olmuştur. Bu ülkeler, her zamanki gibi ikiyüzlü siyasetiyle mazlum Ukraynalıların felaketi hâline gelmiştir. Ukrayna'da yaşanan savaş nedeniyle 5 milyonu aşkın insan yurdundan göç etmiş, binlerce insan da hayatını kaybetmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Son haberlere göre, Ukrayna'da 200 bin çocuğun kaybolduğu, bu çocukların organ tacirlerinin eline düştüğü ve hatta insan ticaretine alet edildiği yönünde bilgiler paylaşılmaktadır. Bu acı ve ibretlik gerçeklikler karşısında, son dönemde, Yunan yönetiminin oldukça müteceviz ve dolduruşa geldiği anlaşılan tavırları ve siyasetinde, Ukrayna meselesinde gelinen noktayı nazarıdikkate alması önem arz etmektedir. Ülkesini ABD üssü hâline getirmekte bir beis görmeyerek Batı'nın ve ABD'nin gazına gelen Yunan yönetimi, uluslararası hukuka aykırı bir şekilde gayriaskerî statüdeki adaları silahlandırıp kapasitesini aşacak şekilde aşırı silahlanmaya devam etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – NATO üyesi olan Yunanistan, ülkesini sadece ABD'nin askerî üssü hâline getirmekle kalmamış, uluslararası terör örgütlerinin üs ve karargâh bölgesi hâline getirmiştir. Bilindiği üzere, Atina'ya 65 kilometre mesafede bulunan Lavrion kampı 80'li yıllardan bu yana PKK'ya devredilmiştir. Son yıllarda mülteci kampı olarak faaliyet gösteren Lavrion kampı, bu defa sadece PKK'nın değil; FETÖ, DHKP-C ve MLKP gibi terör örgütlerinin de yuvası hâline gelmiştir.

Savaş çığırkanlığı yapan sabıkalı emperyalistlerin şemsiyesine sığınarak bu tarz düşmanca faaliyetlerde bulunan Yunan yönetimi, Ukrayna'nın içine düştüğü ibretlik durumu ve tarihte yaşadığı büyük hezimetleri unutmamalıdır. Yunan halkı, Türk devletinin dostluk ve komşuluk ilişkilerini önceleyerek şeffaf bir şekilde yürüttüğü diplomasiyi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Son cümlelerim...

BAŞKAN – Tamamlayın, buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – ...ve her şeye rağmen göstermiş olduğu sabırlı tutumu iyi idrak etmeli ve Yunan Hükûmetinin akla ziyan bu siyasetine karşı çıkmalıdır.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Oluç...

27.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Hazine ve Maliye Bakanının açıklamalarına, Ipsos'un ve İstanbul Ekonomi Araştırmanın yeni sonuçlarına, Diyarbakır'da bugün sabah erken saatlerde gazetecilerin evlerine polis baskını yapılmasına ve Adana ve Mersin Valiliklerince "kamu güvenliği" gerekçe gösterilerek Moliere'in "Tartuffe" adlı eserinin Kürtçe oynanmasının yasaklanmasına ilişkin açıklaması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller -haberlerde, eğer doğruysa- Sayın Hazine ve Maliye Bakanı Nebati'ye konuşma sınırlaması getirilmiş saray tarafından. Yapmayın lütfen ya, yani gerçekten konuşsun istiyoruz, yapmayın; Hazine ve Maliye Bakanının düşünce ve ifade özgürlüğünü sınırlamayın.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Saray sol tarafta, niye buraya bakıyorsunuz Sayın Oluç?

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Şimdi niye böyle söylüyorsunuz? Biraz bozuk saat misali olsa da günde 2 defa doğruyu söyleyen -sadece- tek Kabine Bakanı, Kabinedeki tek Bakan Nebati. Geçen gün -biliyorsunuz- dedi ki: "Enflasyonu düşürmek için çok sert tedbirler alabilirdik." "Almadık." diyor yani, sert tedbirler almamışlar enflasyonu düşürmek için; ikrar. Sonra "Enflasyonla birlikte büyümeyi tercih ettik." yani "Memlekette enflasyonu bu hâle getirdik." diyor, sonra da diyor ki: "Bu sistemden, dar gelirli hariç, üretici firmalar, ihracatçılar kâr ediyorlar." Ya, bu "dar gelirli" dediği var ya, dar gelirli; yoksullar, asgari ücretliler, emekliler, orta sınıf yani Hazine ve Maliye Bakanı, açıkça "Biz, bütün yükü, aslında krizin bütün yükünü dar gelirli üstüne yıktık." dedi. Şimdi, bunun konuşmasını engellemeyin lütfen, doğru şeyler söylüyor. Bu "dar gelirli" dediğiniz yaklaşık 10 milyon emekli, yaklaşık 12 milyon asgari ücretli, 8 milyon işsiz yani neredeyse 30 milyon insan; haneleriyle birlikte hesapladığımızda geriye zaten bir sizin müteahhitler, bir de çoklu maaş alan saray bürokratları kalıyor, başka kimse kalmıyor.

Şimdi, biliyorsunuz, bakın, Ipsos'un ve İstanbul Ekonomi Araştırmanın yeni sonuçları var, diyor ki: "Her 10 kişiden 9'u geçim sıkıntısı çekiyor. Halkın yüzde 75'i önümüzdeki altı ay içinde faturalarını ödemekte zorlanacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Halkın yüzde 37’si “Geçinemiyoruz.” diyor. Geçinmekte zorluk yaşadığını söyleyenlerin oranı yüzde 33. Ucu ucuna geçinebildiğini söyleyenler de eklenince, Türkiye’de geçim sıkıntısı yaşayanların oranı neredeyse yüzde 90’lara varıyor bugün. Ekonomi yönetimi Türkiye’yi bu hâle getirdi. E, işte, Hazine ve Maliye Bakanı bunu itiraf etmiş, itiraf etmiş açıkça. Yani siz iktidar olarak “Hepimiz aynı gemideyiz.” diyorsunuz ya, yani aslında halkın yüzde 90’ına yakını siz gemiden atmışsınız çoktan, bütün krizin yükünü onlara yıkmışsınız. O yüzden, lütfen, Hazine ve Maliye Bakanının konuşmasını sınırlamayın, engellemeyin, daha çok konuşsun, konuştuğunda gerçekler daha çok görünüyor çünkü.

Şimdi, bu Hazine ve Maliye Bakanına sesleniyorum: Ben buraya inmeden evvel baktım, dolar 17 lira 14 kuruştı, şimdi belki daha da yükselmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Mayıs ayı başından bugüne kadar Türk lirasının değer kaybı yüzde 12’ye ulaşmış vaziyette. Şimdi “kur korumalı mevduat” diye bir şey icat ettiniz, o kur korumalı mevduatla hazineyi batırdınız, batırdınız ve aslında bugün yine o kur korumalı mevduatı icat ettiğiniz “Büyük icat, ekonomiyi kurtaracağız, yeni ekonomik model.” diye anlattığınız duruma geri döndü doların seviyesi. E, peki, ne oldu? Hazineye mal olmuş yaklaşık 100 milyar Türk lirası... Bu 100 milyar Türk lirası kimin parası? Halkın vergilerinden oluşmuş olan para. Siz halkın vergilerinden oluşmuş olan parayı, 100 milyar Türk lirasını “kur korumalı mevduat, yeni ekonomi” diye bir avuç insana peşkeş çektiniz ya, peşkeş çektiniz ve bunu yapan Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati. O daha çok konuşsun, daha çok modeller üretsin ki aslında bu iktidarın nasıl bir iktidar olduğunu halk biraz daha fazla görsün.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – O nedenle, Nureddin Nebati’nin konuşmasını sınırlamayın, daha çok konuşmasını sağlayın diyoruz.

Sayın iktidar, bakın, bugün Diyarbakır’da sabah erken saatlerde gazetecilerin evlerine polis baskını yapıldı. Dicle Fırat Gazeteciler Derneği -yasal bir dernek- JINNEWS -kadın haberleri- ve Mezopotamya Ajansı üye ve çalışanları; yaklaşık 20 kişi gözaltına alındı. Neden? Gazetecilik yapıyorlar. Nasıl gazetecilik yapıyorlar? Özgür gazetecilik yapıyorlar. Yani yolsuzlukları, hırsızlıkları, kayyumların yaptıklarını, ceberut devlet uygulamalarını, insan hakları ihlallerini yazdıkları için özgür gazetecilik yapıyorlar ve siz buna tahammül edemiyorsunuz. 20’ye yakın gazeteciye gözaltına aldınız, belki onların bir kısmını da tutuklayacaksınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) - Toparlıyorum.

Ya, bunlar gazetecilik yapıyorlar, suçları gazetecilik yapmak; böyle, durum bu.

Şimdi, bakın, Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü açıkladı: Türkiye, dünyada 180 ülke içerisinde basın özgürlüğünün en kötü olduğu ilk 30 ülke arasında. Kim bunu bu hâle getirdi? Bu iktidar bu hâle getirdi. Yani bu gazeteciler, şimdi, gözaltına aldığımız gazeteciler, aynı zamanda Kürtçe gazetecilik

yaptığı için de tutuklanıyor, gözaltına alınıyor. Yani bir kez daha söylüyoruz: Gazetecilik yapmak suç değildir, Kürtçe gazetecilik yapmak suç değildir. Bu Dicle Fırat Gazeteciler Derneğine, JINNEWS'a ve Mezopotamya Ajansına yönelik bu saldırılarınızdan vazgeçin, gazetecileri serbest bırakın.

Bununla bitmiyor, bakın, “Moliere” diye biri var, duymuşsunuzdur; bir de onun ünlü oyunu var, “Tartuffe”, onu da duymuşsunuzdur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Bitiriyorum efendim. Moliere’le bitiriyorum.

Moliere bunu yeni yazmamış, yaklaşık dört asır evvel, 1664 yılında bu “Tartuffe” adlı komedi oyununu yazmış. İşte, o zamandan beri dünyanın bütün ülkelerinde birçok dilde oynanan bir oyun. Şimdi, bu “Tartuffe”u Kürtçe oynamak için çalışmalar yapıldı ve oynanıyor da. Son dört yılda 140 kez sahnelenmiş bu oyun. Adana Valiliği keyfi bir şekilde yasakladı Moliere’in “Tartuffe” oyununun oynanmasını, arkasından Mersin Valiliği de yasakladı. Gerekçe ne, biliyor musunuz? Kamu güvenliği. Ya, dört yılda 140 kere oynanmış, Türkiye’deki birçok devlet sahnesinde Türkçe oynanıyor, kamu güvenliği tehdit altında değil, “Tartuffe” Kürtçe oynanıyor diye kamu güvenliği tehdit altında, öyle mi?

Adana ve Mersin Valiliği, sizin yapacak işiniz yok da Moliere’in “Tartuffe”ünü mü yasaklıyorsunuz “Kürtçe oynanıyor” diye? Bu nasıl bir Kürtçe düşmanlığı ya, nasıl yani?

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Öyle değil, öyle değil. Biz Kürtçeye özgürlük getiren insanlarız.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – “Değil değil.” diyorsunuz da böyle.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Efendim, son sözümü söylüyorum.

BAŞKAN – Evet, son kez söz veriyorum.

Buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Efendim, son sözümü söyleyeyim. Kürtçe oyun oynanmasını yasaklamak, Kürtçe konserleri yasaklamak, bunlar uygun işler değil, bu tür işlerden vazgeçin. Eğer siz “İktidar olarak biz bunu yapmıyoruz.” diyorsanız, o zaman valilerinize, kaymakamlarınıza haber verin “Bu yaptığınız uygun değildir.” diye. Yoksa, valinin, kaymakamın her yasağı doğrudan doğruya iktidarın yaptığı, İçişleri Bakanlığı eliyle yaptığı yasaklamalardır, bunu halk biliyor ve bu Kürtçe düşmanlığıdır, bir kez daha çok açık vurgulamış olayım.

BAŞKAN – Sayın Altay...

28.- İstanbul Milletvekili Engin Altay’ın, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda görüşülen (2/4485) esas numaralı Kanun Teklifi’ne ve Hükümetin kira artışlarını sınırlamaya yönelik yaptığı açıklamaya ilişkin açıklaması

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan. Zatinalinizi ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinde Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda sağlık çalışanlarıyla ilgili bir teklif tali komisyon olarak görüşülüyor. Şimdi, bildiği üzere, bu teklif 1 Aralıkta Meclise gelmiş ve doktorlarımız bakımından, sağlık çalışanları bakımından bir bölümü Genel Kurulda da yasalaşmıştı. Sonra, Sayın Bakan -bu, 1 Aralıkta oldu- 3 Aralıkta geri geldi, “Ya, biz bunu tabip dışı çalışanlar için de yapacağız, cuma günü Meclisi açalım mı?” dedi. “Evet, açalım, bir yaraya merhem olacaksa elbette hazırız.” dedik. Cuma günü Meclisi açtık, teknik kadro

geldi, “Biz vazgeçtik.” dediler. “Yapmayın, etmeyin, sağlıkçılar zorda, darda.” dedik, dinletemedik. Şimdi, yeni bir teklif gelmiş, üzülerken görüyoruz ki 1 Aralıkta teklifin çok gerisinde. Hem doktorlarımız, hemşirelerimiz bakımından hem tabip dışı personel bakımından, 1 Aralıkta kamuoyuyla paylaşılan ve Genel Kurulda kısmen kabul edildikten sonra Komisyona geri çekilen taahhüdün, vaadin çok gerisinde bir teklif var. Bu kabul edilemez, bunu doğru bulmuyoruz. Türkiye’de sağlık sektöründe, sağlık alanında vatandaşlarımız ve sağlık çalışanlarımız çok büyük bir sıkıntıyla karşı karşıya. Bunun en temel sebeplerinden birinin -tabii, tıbbi cihaz eksikliği vesaire var ama- asıl sebebinin yeterli uzman doktorun bulunamaması olduğunu hepimiz biliyor ve görüyoruz.

Küçük bir örnek vermek isterim: Tabii, daha önce doktorlarımız için “Giderlerse gitsinler.” diyenler “Şimdiye kadar niye gitmemiş bunlar?” mealinde bir teklifi bugün Komisyona getirmişler. İnşallah, Komisyonda akıl galip gelir de 1 Aralıkta teklifin daha altında olmayan bir öneri olgunlaşır ve Plan ve Bütçe Komisyonuna getirilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ama Sayın Başkanım, bizler milletvekilleri olarak -siz, biz, hepimiz- en güzel sağlık hizmetini alıyoruz, almamız da buna bir itirazımız yok fakat şunu doğru bulmuyorum: Ankara’nın merkezinde, Çankaya’da oturan bir vatandaşımız randevu sistemine giriyor, örneğin, dâhiliyeden muayene talebi var, vatandaşımız nereye yönlendiriliyor biliyor musunuz Sayın Başkanım? Haymana’ya. Ya da Altındağ’dan bir vatandaşımız sisteme giriyor, vatandaşımız Polatlı’ya yönlendiriliyor. Bu nasıl garip bir tablodur? Böyle bir şey olabilir mi? Tabii, bunun bir sebebi var; hekimler göçü var, Kavimler Göçü bitti bu topraklarda, hekimler göçü başladı, Türkiye’de doktorlarımızı tutamıyoruz ve Türkiye’de bugün itibarıyla -çıksın, Sağlık Bakanlığı söylesin- hiç genel cerrah olmayan, bir tek bile genel cerrah olmayan vilayetimiz var. Bursa Uludağ Üniversite Hastanesinde çocuk onkolojisi kapatılmış uzman doktor yok diye.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, takdir edersiniz ki Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, toplumun özellikle de sağlık konusunda en hassas olduğu konuda bu yetersizlikleri ve eksiklikleri gündeme getirmek bizim en temel görevimizdir. Sağlık Komisyonuna, Plan ve Bütçe Komisyonuna ve çoğunluk grubuna sesleniyorum: Türkiye Büyük Millet Meclisine gelen bu teklif 1 Aralıkta gelen teklifin çok gerisindedir. Lütfen bu teklifi en azından 1 Aralıkta gelen teklif noktasına getiriniz yoksa sağlık çalışanları ve doktorlarımız yeni ve büyük bir hayal kırıklığı yaşayacaklar; bunun altını çizmek isterim.

Bir de bugün Hükümet açıklama yaptı -dün, bugün- kira artışları 2023 Temmuzuna kadar yüzde 25’te sınırlandırıldı. Benim bildiğim, Türkiye’de savaş kararını almak Türkiye Büyük Millet Meclisinin işidir ve böyle işler ülke savaş hâlindeyken olur. Mesela, İkinci Dünya Savaşı’nda bir Millî Korunma Kanunu çıkarıldı ve belli tedbirler alındı, fiyatlarla ilgili belli yasal müdahaleler yapıldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Şimdi, Hükümet, yirmi senelik beton ekonomisinin iflasını bu teklifle belgeliyor, yabancılara konut satışından dolayı konut fiyatlarındaki artışın sebebi olarak ortaya çıkan yeni ve bu vahim durumu... Millet zorda ve darda, kiracı da zorda ve darda, konut sahibi de zorda ve darda ama bunun bir tane sorumlusu var; Hükümet. Şimdi, “Vay efendim, ben yüzde 25’in üstünde kira artışı yapılmasını engelleyecek bir yasal düzenlemeyi Meclise getireyim.” Ya, kardeşim, getir de

bu, kayıt dışılığı artırmaktan başka hiçbir şeye yaramaz. Kiracı-ev sahibi ilişkisi bakımından bu, kayıt dışı bir ilişkiye yol açar. Bu, ne kiracıyı kurtarır ne konut sahibini kurtarır. Buradan yürütmeye... Sayın Başkan, eğer bir fiyat sabitlemesi yapacaklarsa elektrikte, doğal gazda, benzinde ve mazotta bir fiyat sabitlemesi yapsınlar, bakın, kiracı-ev sahibi kavgası, çatışması, çekişmesi kendiliğinden sona erer.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Beyefendi kendi belirlediği fiyatları sınırsızca yükseltirken kiracı-ev sahibi bakımından kanunla bir düzenleme yapmaya çalışıyor. Bu illa yapılmasın demeyiz ama bu, sorunu çözmez; bu, sadece kayıt dışı ilişkileri artırır. Bunun yerine çözüm, elektrik başta, doğal gaz başta, benzin, mazot başta ve temel gıda başta olmak üzere bunların fiyatlarını ister kanunla ister yönetmelikle sabitlemektir. Milletin aklıyla alay etmeyin diyorum.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Turan...

29.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, Peygamber'imizin miladi olarak vefatının yıl dönümüne, Ankara'da kısa süreli yağış sonrası yaşananlara, Avrupa Parlamentosunun 2021 Yılı Türkiye Raporu'na ve İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün 8 Haziran, âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamberimizin miladi olarak vefatının yıl dönümü. “Batılı yıkmak için kuşandığın kılıcın kabzasında bir dirhem gümüş de ben olsaydım.” duasıyla Hazreti Peygamberimize salat ve selam gönderiyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dün Ankara’da kısa süreli bir yağış oldu. Ne yazık ki bu yağış hemen sele dönüştü ve birçok vatandaşımız ciddi mağduriyetler yaşadı. Yolda kalan araçlar, mahsur kalan vatandaşlarımız, ölümden dönenlerimiz; çok büyük bir bedel ödendi.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Utanman da yok, utanman da yok!

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sağanak yağış biraz daha devam etse, yıllardır bir ironiyle beraber ifade edilen, şakayla söylenen Ankara’ya deniz getirme vaadi neredeyse gerçek olacaktı.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Utanman gerek, utanman!

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Belediyecilik gönül işidir, böyle olmalıdır. Hadi mazgalları temizleyemediniz, hadi gerekli tedbirleri alamadınız, hiç olmazsa yağmur dinince çıkın da vatandaşa “Geçmiş olsun.” deyin de Ankara’nın Başkanı var mı yok mu herkes görsün Sayın Başkan.

Tüm Ankaralı kardeşlerimize tekrar geçmiş olsun dileklerimi iletiyor, yetkilileri de göreve davet ediyorum.

O bağırın çok arkadan bağırdı, duymadım. Neye bağırdınız? Kime kızdınız?

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Ben bağırdım, ben.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Siz mi bağırdınız?

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Utanman yok senin!

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Ne yok?

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Yirmi beş yıldır Ankara’yı yönetiyorsunuz. Ayıp!

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Beyefendi milletvekili mi? Gözüküyor bile, çok arkada. Ön taraf boş, öne gelin de duyalım.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Seni herkes tanıyor, merak etme!

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Önden bağırısın, buyurun. Kim beyefendi? Çok uzak, görmüyorum, gerçekten görmüyorum yani.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Gözlüğünü değiştir o zaman.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Beyefendi, bugün yoklama var diye geldiniz ve gideceksiniz biliyorum. Ön taraf boş, gelin.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Sen kendi arkandaki sıralara bak.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Kürsü hakkımdan feragat edeyim konuşsun, kimi savunuyor anlayayım ama buradan bağırarak... Çok tecrübeli bir kişi olduğunu düşünüyorum yaşınızdan dolayı. Bu tarz uygun değil. Ne bağırıyorsunuz anlamadım ki! Mazgalı temizlememiş, bağırıyor burada.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Haluk Bey mi? Hiç yakıştıramadım Haluk Bey size. Haluk Bey, çok teessüf ediyorum!

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Ben de size teessüf ediyorum! Yirmi beş yıl Ankara'yı yönettiniz.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Avrupa Parlamentosu, dün, 2021 yılı...

BAŞKAN – Sayın Turan, lütfen müsaade eder misiniz?

Sayın Koç, Grup Başkan Vekillerine sırayla söz veriyorum ama hiçbir milletvekili bir Grup Başkan Vekiline bu şekilde davranmıyor.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Sayın Başkan, yirmi beş yıldır Ankara'yı yöneten zihniyetin bunları söyleme hakkı yok!

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Hiç yakıştıramadım Haluk Bey'e gerçekten.

BAŞKAN – Siz tecrübeli bir milletvekilisiniz ve yapmış olduğunuz davranış da doğru değil.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Yazıktır, ayıptır! Yirmi beş yıldır Ankara'yı yöneten bir zihniyet bunları söylüyorsa...

BAŞKAN – Devam edin Sayın Turan.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Avrupa Parlamentosu 2021 Yılı Türkiye Raporu'nu dün açıkladı, siyasi saiklerle ve terör destekçilerinin propagandasından etkilenecek hazırlanan, tek taraflı ve objektif olmaktan uzak rapora tarafımızca herhangi bir değer atfedilmesi mümkün değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) - Avrupa Birliğiyle tarihsel, kültürel, siyasi ilişkilerimizin olduğu bir gerçek. Avrupa Birliği üyeliği bizim stratejik hedef olarak sürdürdüğümüz bir başka gerçek ancak ülkemize yönelik haksız tutumlara, ithamlara sessiz kalamayız, kalmamalıyız. Avrupa Parlamentosunun Türkiye Raporu'ndaki ön yargılı ve gerçek dışı değerlendirmelerini en güçlü şekilde reddediyoruz. Kendileri açısından son derece talihsiz bir rapor olmuştur. Avrupa Birliğinin Türkiye'ye ilişkin tutumu Türkiye ve Avrupa Birliği arasındaki ilişkileri, etkileşimi ve diyalogu karşılıklı çabayla güçlendirilebilir; bu konudaki tüm tarafları hassas olmaya davet ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tüm dünyada pandemiden, savaşlardan, enflasyon merkezli ekonomik sorunlardan kaynaklı çalkantı var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) - Bu çalkantıdan ülkemiz de maalesef zarar görmekte. Tüm sorunları biliyoruz. Tüm sorunları, sosyolojik kesimlerimizin dertlerini masaya yatırıp tüm ilgililerle görüşerek önemli adımlar atıyoruz. Az önce Sayın Grup Başkan Vekilinin ifade ettiği kiracı-kiralayan ilişkilerindeki sözleşmelerin bir döneme mahsus olarak belli bir oranı aşmamasına ilişkin teklifimizi aslında ben özel görüşmede değerlendirecektim ancak Sayın Başkan açtığı için burada değerlendirilmek durumundayım. Bu konuların hiçbiri esaslı, kalıcı konular değil; sürece ilişkin sıkıntılar var, bu sıkıntıların aşılmasına ilişkin tüm partilerimize ben çağrıda bulunuyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

Buyurun.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Gelin, kiracı-kiralayan sözleşmelerinde ileriki yıllarda büyük sıkıntılar olmasın diye, kötü niyetli yaklaşımlar olmasın diye kısmen de olsa bir rahatlama sağlayacak, taraflara belli bir oranda değerlendirme imkânı verecek, kira sözleşmesinin yüzde 25’ten fazla artışına izin vermeyen düzenlemeyi beraber değerlendirelim, beraber teklif olarak verelim veya madde ihdası yapalım. Bu çağrımı tüm kamuoyunun önünde yeniliyorum.

Bunu yaparken tabii ki bunu bir yıl, iki yıl süreli yapmak lazım diyorum. Tabii ki bu, ekonominin çözümü için her şeyi ifade eden bir teklif değil -bunu da biliyorum- ama en azından Türkiye’deki bir sorunu kısmi olarak çözer diye düşünüyorum ve tekrar açık yüreklilikle bütün partilerimizin bu konuya destek olmasını talep ediyorum. Hani zaman zaman diyorsunuz ya “İktidarın yaptığı iyi şeylere destek oluruz, iktidarın yaptığı kötü şeylere destek olmayız.” diye. Bunun ben küçük de olsa iyi bir iş olduğu kanaatindeyim, tüm sözleşmeleri nizasız, ihtilafsız hâle koyacak olan bir sözleşme olduğu kanaatindeyim. Bütün partilerimize bu konuda çağrıda bulunuyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Mikrofonu son kez açıyorum.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – İlerleyen süreçte beraberce Genel Kurulun takdirine sunmayı teklif ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Altay...

Buyurun Sayın Altay.

30.- İstanbul Milletvekili Engin Altay’ın, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan’ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Şunu çok garipsedim: Yirmi beş yıl Ankara’yı yönetip yirmi beş yılda Ankara’nın altyapısını çözemeyen bir zihniyetin, üç yıldır toparladığımız Ankara’da Allah’tan gelen bir afetten dolayı iki rögarın tıkanmasından siyaset devşirmeye çalışması komik ötesi bir durumdur. Yirmi beş yıldır Ankara’yı yönettiğinizin insanı niçin görevden indirdiğinizi önce bir açıklayın, önce Ankaralılardan bir özür dileyin, ondan sonra son üç yılda Ankara Büyükşehir Belediyesi neyi yapmış neyi yapamamış bunlara beraberce bakarız ama gördüğüm bir şey var: İktidar partisinin Ankara ve İstanbul yenilgisinin acısı hâlâ üç yıl önceki kadar sıcak ve taze; buna alışsanız iyi olur, bu büyükşehirleri bir daha siz zaten hiçbir şekilde göremeyeceksiniz.

İkinci durum; efendim, bir çağrı yaptı, görüşümüzü tekrar sordu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Mikrofonu son kez açıyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Kiracı-ev sahibi ilişkisiyle Sayın Erdoğan'ın batırıldığı ekonomiyi ev sahiplerinden fedakârlık isteyerek kurtarma niyetini de anlamak mümkün değil. Kiracılar çok zor durumda, sebebi Erdoğan'dır; ev sahipleri çok zor durumda, sebebi Erdoğan'dır. Ben çağırımı yineliyorum, bu olmaz demiyorum, bu olabilir ama bu çözüm değil, çözüm şu: 1 Temmuz 2023'e kadar elektrik, doğal gaz, mazot ve benzine zam yapmamak; çözüm budur.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Turan...

31.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkanım, polemik uzasın istemem, ben Çanakkale Vekiliyim ancak Ankara'da yaşıyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ben de yaşıyorum.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Benim, şehrimin belediye başkanının, yağmurda felç olan bir şehrin en azından sıkıntısı geçince sahaya çıkmasını bekleme hakkım var diye düşünüyorum; bu olay siyaset falan değil. Yoksa kar yağar, biri balık yer, kar yağdıktan sonra, balıktan sonra açıklama yapar; biri, yağmur yağar, sel olur, hiç gözükmez; bu, doğru bir yaklaşım değil demeye çalışıyorum Sayın Başkanım.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Buna cevap vermeye bile gerek görmüyoruz.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Verme Başkanım, sağ olsun.

BAŞKAN – Kürsü olarak biz de bu topa girmiyoruz, evet.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Girmeyin zaten.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

İYİ Parti Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

VII.- ÖNERİLER

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ

1.- İYİ Parti Grubunun, Isparta Milletvekili Aylın Cesur ve arkadaşları tarafından, gül çiçeği üretimi ve maliyetleri, gül üreticisinin sorunları ve talepleri hakkında üreticilerimizin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla 8/6/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin Genel Kurulun 8 Haziran 2022 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

8/6/2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8 Haziran 2022 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Erhan Usta

Samsun

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Isparta Milletvekili Aylin Cesur ve 19 milletvekili tarafından, gül çiçeği üretimi ve maliyetleri, gül üreticisinin sorunları ve talepleri hakkında üreticilerimizin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla 8 Haziran 2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerin 8 Haziran Çarşamba günkü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere İYİ Parti Grubu adına Sayın Aylin Cesur.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Kürtçeye karşı değiliz, kayda geçsin arkadaşlar.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Kürtçe olduğu için oyun yasaklandı, karşı ol, olma; fark etmez ki.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Başkanım, kayda geçsin: Kürtçeye ilgili iddia doğru değilmiş Sayın Başkanım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Allah Allah, nasıl değilmiş, “Tartuffe” oyunu yasaklanmamış mı?

AYLİN CESUR (Isparta) – Yeniden başlatabilir miyiz?

BAŞKAN – Başlatırız, mikrofonu tekrar açalım arkadaşlar, beş saniyeyi geçmesin.

ZEYNEP GÜL YILMAZ (Mersin) – Terör kayıtları olduğu için, oyuncuların ve organize edenlerin terör kaydı olduğu için yasaklanmış.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hapisteler miymiş?

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın hatibi dinliyoruz.

AYLİN CESUR (Isparta) – Tartışma bittikten sonra isterseniz... Size laf atıyorlar.

BAŞKAN – Tartışma yok, buyurun, bana bir şey...

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – O Valiliğin zihniyeti terör odaklı, siz o Valiye bakın, Valiye!

AYLİN CESUR (Isparta) – Size laf atıyorlar, süremi yeniden başlatır mısınız?

BAŞKAN – Bana laf atabilirler.

Mikrofonu yeniden açın arkadaşlar.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYLİN CESUR (Isparta) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum ve güzel ülkemizin gülmeye susamış gül yüzlü insanlarını saygıyla selamlıyorum.

Selamlamamdan da anlaşıldığı üzere konumuz gül. Evet, tarihi insanlığın tarihinden öncesine dayanan gül; Mezopotamya’da, Girit’te milattan önce 1600’lerde bir duvar freskinde çıkan, Kleopatra’nın ayaklarına Marcus Antonius’un yapraklarını döktüğü, mitolojik öykülerde tanrıların el ele verip yarattıkları söylenen ve Romalılarda suyunun antiseptik olarak kullanıldığı gül; Afrodit’in oğlu Eros’a hediyesi ve böylece, sevginin ve sessizliğin sembolü gül; doğudan batıya taşınan ve yüzyıllarca bu taşınmanın sonunda Osmanlı’da damıtılarak sanayileşmesine başlanan gül; evet, bazen Allah’ın güzelliği, bazen Hazreti Muhammed’in simgesi olmuş hatta güzel koktuğu için Peygamber’imizin terine ismi yakıştırılmış olan gül; evet, yüzyıllar boyunca sanata bezeme elemanı ve dünya edebiyatında sevgiliyi temsil eden gül; bu kadar güzel anlattığım gülün mitolojisi ve tarihinden sonra, şimdi “Hafız”ın

kabri olan bahçede bir gül varmış/Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle.” evet, “Rindlerin Ölümü” şiirinde, üreticisinin akmayan gözyaşlarında kanayan gül.

Neden kaniyor gül? Yağlık gül üretiminin Türkiye’yi 1’inci yapan ve bunun da yüzde 85’lik üretiminin Isparta’da olduğu gülün üreticisinin elini tutalım diye veriyoruz önergemizi değerli arkadaşlar. Gül üreticisinin elini tutmak için veriliyor bu önerge. Neden kaniyor gözyaşları gül üreticimizin? Evet, ben birkaç gün önce, Keçiözümlü’nün Senir köyünde, sabah beşte, gül üreticisi kadınlarımızla beraber 1 dönüm tarlanın gülünü topladım. Ellerimde hâlâ onların dikenleri ama onların artık dikenden ellerinin, avuçlarının içi görünmez hâlde. Çok zordur gül toplamak, çok zordur, çok emek ister; karşılığını da alır ancak geçimini sağlayacak kadar ve onu yeterli bulur gül üreticimiz, çok kanaatkârdır. Her sene “Girdiler arttı.” diyoruz, buradan sesleniyoruz. Bu sefer söyledi köylülerimiz, 1 dekar kıraç tarladan -topladıktan sonra oturduk konuştuk- 400 kilo gül üretimi üzerinden hesaplandığında 17 liraya çıkmış maliyetler. 2021’de 1 kilo ürün karşılığı 1 litre mazot alabilen üreticinin bu sene 1 litre mazot alabilmesi için gül taban fiyatının 28 lira olması gerekiyor değerli arkadaşlar, tekrar ediyorum, 28 lira olması gerekiyor. Neden tekrar ediyorum? Çünkü fıslıtlı başlamış, gül taban fiyatı açıklayıcıları “16-17 lira olacak.” diye köylüye bunu duyurmaya başlamışlar. Oysaki 2021’de 1 kilo gül üretim maliyeti 7,36 lirayken alımı 7,80’di. Üreticiye ancak 44 kuruş verdiniz ve bu, üreticilerimizi gül üretimini bitirme noktasına getirdi. Tarihin en düşük alım fiyatıydı geçen seneki, 2021’de üreticilerimiz kâr edemedi, emek ve çabaları karşılıksız kaldı. 2022’de üreticilerimizin yüzde 95’i yüzde 400’e yakın gübre zammı nedeniyle tarlalarına gübre koyamadılar, gübreleyemediler tarlalarını ve yağlık gül rekoltesinin kilogram başı taban fiyatı GÜLBİRLİK tarafından yakında açıklanacak.

Kilogramı 17 liraya mal olan güle, sakın ha -ben bunu söylemeye geldim buraya- bakın, 16-17 lira filan gibi, fıslıdadığınız rakamları aklınızdan bile geçirmeye kalkmayın. Maliyetinin altında, üreticinin kâr edememesini sağlayan hiçbir fiyatı kabul etmiyoruz, kabul edilemez hiçbir fiyat çünkü.

Ben burada gül üreticilerimizin sorunlarını her sene söylüyorum. Birkaç sene önce çıktım “Gülü toprağa gömdünüz.” dedim burada, duyulmadı, iktidar kanadı reddetti önergelerimizi ve bana da çıkıp “Gülü siyasete alet etmeyin.” dediler. Ne yapacaktık yani? Gül üreticisi perişanken ben gelip burada, milletin vekili olarak onların problemlerini dile getirmeyecek miydim? Tabii ki getirdim. Bir sonraki sene geldim buraya, ilk ben kullandım “Ne yapacak köylü, taş mı yiyecek? Taş mı yesin köylü?” diye ve yine önergemiz reddedildi. İşte bugün de buradayım.

Bugün burada asıl bulunma nedenim ne, biliyor musunuz? “Aman ha!” demek için, “Allah’tan korkun!” demek için, “Yukarıda Allah var!” demek için ve “Allah aşkına, köylümüzün sesini duyun.” demek için buradayım.

Kilogram başına gül çiçeği taban fiyatı 2017’de 8,70 -2,41 dolar- bu her sene artarak gidiyor; 7,80; 0,86 dolara kadar düşmüş. Şimdi, girdi maliyetlerinin ne kadar arttığına ve üreticinin ne kadar zor durumda olduğuna bakarsanız ve az önce söylediğim rakamlarla beraber, gül üreticisine... Aman ha! Allah aşkına! Allah’tan korkun değerli arkadaşlar. (İYİ Parti sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Şimdi, rakibimiz Bulgaristan. Bizim GÜLBİRLİK gidip Bulgaristan’dan gül alıyor, onları filan burada çok konuştuk.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

AYLİN CESUR (Devamla) – Sağ olun.

Çünkü Bulgaristan devleti olması gereken destekleri veriyor gül üreticisine; ek destek veriyor, ÖTV iadesi veriyor, dönüm başına toprak sübvansiyonu sağlıyor ve bütün bunları Türkiye’nin de yapması

gerekiyor. Neyle yapacak? İyi bir yönetimle yapacak; siz yapmayacaksınız, biz yapacağız. Hedef sürdürülebilirlik, tanınırlık, katma değer artırılması, Isparta gülünün “havza modeli”yle örgütlenerek üreticiye, gül endüstrisine teşvik verilmesi, sanayinin de teşvik edilmesi, çiftçiye girdi desteklerinin tam olarak verilmesi ve festivallerin -sadece skandallarla değil- gerçekten üreticinin katıldığı festivaller olması; biz bunların hepsini yapacağız. GÜLBİRLİK yetkililerine de buradan sesleniyoruz: “Aman ha!” diyoruz onlara da ve ben bugün burada diyorum ki: Az kaldı, biz geleceğiz ve birliğe birlik, üreticiye efendi gibi davranacak bir devlet yönetimi anlayışını esas alacağız. Biz, seneye kimseyi kimseye muhtaç etmeden, önceliği üretici Türk köylüsü ve çiftçisi olan bir tarım politikasıyla bunu düzelterek; düzeltmekle de kalmayacağız, dökülen her gözyaşının o güzelim cefakâr, vefakâr Türk köylüsünün eline batmış ve karşılığını alamadığı her dikenin de ve akan her bir damla terin de hesabını soracağız değerli arkadaşlar. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Cesur, süreniz doldu.

AYLİN CESUR (Devamla) – Hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum, gelin, önergemizi kabul edin diyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Rıdvan Turan.

HDP GRUBU ADINA RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkan, değerli vekiller; şimdi gülü konuşuyoruz, bir dönem oluyor, fındığı konuşuyoruz, çayı konuşuyoruz; ne kadar tarımsal üretim varsa bu kürsüde bir defa dillendiriliyor. Niye böyle oluyor? Çünkü üretici bir yüksek girdi, yüksek maliyet ve düşük fiyat kıskacının içerisine girmiş durumda. Hâl böyle olunca, az önce sözünü ettiğim tarımsal emtialarda, şimdi konuştuğumuz gülde üretici bir türlü emeğinin karşılığını alamıyor. Peki, ne olacak? Yani ne yapsın bu gül üreticisi? Çok zor koşullarda yüzlerce yıldan beri sürdürmüş olduğu bu geçimlik faaliyetini terk mi etsin? Çiti çubuğu bir kenara bırakıp büyük kentlere gidip orada ucuz emek pazarı hâline mi dönüşün? Şimdi, bir devlet bunlara bakmayacak, bu meseleyi çözmeyecek, bununla ilgilenmeyecek de neyle ilgilenecek Allah aşkına? Yani bir bütün olarak bakıldığında tarımsal alan perişan vaziyette; üreten ürettiğinden memnun değil, kazancından memnun değil çünkü girdi fiyatları tarihte görülmemiş biçimde artıyor. Dün, iktidar üyesi bir hatip “Dünyadaki enflasyon da çok yüksek, o sebeple bu memlekette de böyle oluyor.” falan dedi de bu işler böyle değil. Yani dünyada yakıt fiyatları artıyor, iyi, anladık da Brent ham petrolü 100 doların altına düştüğünde de bizde mazot yükseliyor, 120 dolarlara geldiğinde yine yükseliyor, niye? Çünkü yakıtın alınan vergi alması çok kolay vergi, vatandaş söğüşlemenin iktidar açısından en rasyonel yöntemi yakıtı yani mazotu yükseltmektir. Şimdi, burada, iktidarın yapacağı bir şey kalmamış yani umut bağlamanın falan da anlamı yok. Ancak ve ancak tarımsal üretici kesimler, gül üreticisi örgütlenmediği koşulda, kendini üretimden gelen gücüyle dayatmadığı koşulda bu zevatin, bu insanların derdiyle dertlenmesi, bu dertlere çare bulması falan mümkün değil. Nasıl örgütlenecek? Bizim önerimiz, kooperatifler biçiminde örgütlenmesidir. GÜLBİRLİK’in ne dediği, gül toptancılarının ne dediği, fiyatın nasıl belirlendiği meselesi ancak ve ancak üretici kendi fiyatını belirleyecek örgütlü güce sahip olduğunda değişir. Bunun haricinde, iktidarlar bu işi yapmazlar; iktidarın tarım politikasının temeli zaten budur. O sebeple, bu piyasada dolaşan taban fiyat korkutucu bir fiyattır ve bu fiyat geçerli olduğunda, mesela, Isparta’daki gül üreticisi kardeşim Bulgaristan’daki üreticiyle nasıl rekabet edecek ya, bunun mümkünatı var mı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

RIDVAN TURAN (Devamla) – Ne olacak? İnsanlar açlık sınırında, atadan, dededen gördüğü şeyi üretmeye devam edecek.

O sebeple, bütün tarımsal üretici kesimler özellikle kooperatiflerde, üretici kooperatiflerinde ve çiftçi sendikalarında mutlaka örgütlenmek zorundalar. Örgütlüysek başarırız, örgütlüysek iktidarın ve fiyat belirleyicilerinin karşısına güçlü çıkarız; tam tersinde, yalnızca ve yalnızca yaptığımız iş ağlama duvarı olur.

Buradan gül üreticisi bütün vatandaşlarımıza saygılarımızı gönderiyoruz ve bu mücadelelerinde onların yanında olduğumuzu, bu önergeye de destek vereceğimizi ifade etmek istiyoruz.

Teşekkür ederim. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Göker.

Sayın Göker, siz, Isparta'nın işlerine karışmayacaktınız, öyle anlaşmıştık ama.

MEHMET GÖKER (Burdur) – Son kez efendim.

BAŞKAN – Son kez.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MEHMET GÖKER (Burdur) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Türkiye’de gül üretiminin yaklaşık yüzde 85’i Isparta’da, yüzde 8,2’si de seçim bölgem olan Burdur’dadır. Ülkemiz dünyanın en büyük gül yağı üreticisi olmasına rağmen gül üreticilerimizin yaşamış olduğu sıkıntılar ve ülkemizde yaşanan ekonomik buhrandan gül üreticileri de nasibini almakta; sürekli artan üretim maliyetleri, döviz kurlarındaki artış ve GÜLBİRLİK tarafından beklenen taban fiyatlarının yetersizliği gibi nedenler üreticimizi ciddi anlamda zora sokmakta. Bakın, 2010 yılında gül çiçeğinin kilogram fiyatına 7 lira 65 kuruş verilirken 2021 yılında gül çiçeği kilogram fiyatı 7 lira 80 kuruş olarak açıklandı. Yani bu süreç içerisinde dolar 3 kat artmış ama gül üreticimize sadece 15 kuruş zam verilmiş. Bu seneye geldiğimizde de yine girdi maliyetleri, yükselen mazot ve ekonomik buhran neticesinde GÜLBİRLİK’ten ekonomik olarak bir taban fiyatı açıklanması bekleniyor. Dolar olarak değil, mazot artışına göre bu fiyat açıklanacak olur ise taban fiyatın en az 25-26 lira olarak açıklanması gül üreticisinin beklentisidir. Zira gübreyle gelen yüzde 400’lük zam, tarım ilaçlarındaki fiyatların 2’ye, 3’e çıkması, yükselen üretim maliyetleri sadece gül üreticilerinin değil, çiftçimizin üretimini de etkilemekte.

Sadece çiftçilerimiz değil, her gün una, şekere, yağa ve temel gıda maddelerine gelen zamlarla bunun yanı sıra elektrik, doğal gaz, akaryakıt gibi sektörlere gelen zamlarla tüm toplum bir ekonomik kısıp altında ve buhranda. Buna uyguladığımız yanlış ekonomi politikaları nedeniyle vatandaşın alım gücünün düştüğünü de ekleyecek olursak insanın insanlar için acısı bir şekilde yaşantılarını devam ettirmekte ve her gün çaresiz 3-5 telefon telefonumuzu, kapımızı aşındırmakta. Tek adam sisteminin getirmiş olduğu ekonomik buhranın netice itibarıyla bunun ana yapısını oluşturduğunu hepimiz biliyoruz. Bu nedenle, bu sistemden bir an önce vazgeçilmeli, sisteme ve Türkiye’nin ekonomik gücüne olan güvenin tazelenmesi için erken seçim bir an önce gerçekleşmeli, sandığa, milletin takdirine gidilmelidir.

Son olarak, Burdur’umuzda son beş günde 3 tane sel afeti yaşadık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

MEHMET GÖKER (Devamla) – Beş günde yaşadığımız 3 sel felaketi, Burdur merkezde, Yeşilova’nın köylerinde ve Tefenni ilçemizde meydana geldi ve maalesef ki bu sel felaketlerinde 1 canımızı kaybettik.

Şimdi, bunu sadece doğal afete bağlayıp geçiştirmek bana göre yetersiz bir sonuç olur. Zira, gelecek zamanda da bu tür sıkıntıların, felaketlerin böylesi can kayıplarına sebep oluşturmaması, neden olmaması için sorumluların -kurum ya da kişilerin- bir an önce ortaya çıkarılması ve bu konunun araştırılması gerektiğini düşünüyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Uğur Gökğöz, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MEHMET UĞUR GÖKGÖZ (Isparta) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; İYİ Parti Grubunun gül üretimi ve üreticileriyle ilgili vermiş olduğu grup önerisi hakkında AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle yüce heyetinizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlarken Isparta'mıza gülü getiren ve yağının çıkarılmasının öncüsü Gülcü İsmail Efendi'yi rahmetle ve minnetle anıyorum.

Isparta'mızda 1889 yılında başlayan gül üretimi, 1930'lu yıllarda 450 bin kilograma kadar çıkmış, köylülerin kendi imkânlarıyla işlenip 700 kilograma kadar gül yağı üretilmiştir. Gelişen gülcülüğe paralel olarak, dönemin Ekonomi Bakanı Celal Bayar tarafından 1935 yılında Isparta'da Gül Yağı Fabrikasının temeli atılmış ve 1936'da fabrika usulü gül yağı üretilmeye başlanmıştır. Süreci dikkatle takip eden gülcüler tarafından 1954 yılında 9 birim kooperatifin birleşmesi sonucunda da GÜLBİRLİK kurulmuştur. 8 bini daimî, 4 bini aktif çiftçi üyesi olan GÜLBİRLİK, 4 ünite gül yağı ve gül konketi tesisiyle hizmet vermektedir. Isparta ilimiz dünya gül yağının yaklaşık yüzde 65'ini karşılamakta ve sektöründe dünyada 1'inci sırada bulunmaktadır.

Bu kısa özeti geçtikten sonra İYİ Parti Grubunun iddialarına cevap vermek istiyorum. Birincisi: Dünyada gül çiçeği üretimi bahsedildiği gibi 15-16 bin ton değildir, bu miktarın katbekat fazlasıdır ama buna karşılık Türkiye'deki üretim 15-16 bin ton civarındadır.

İkincisi: Türkiye'de gül çiçeği üretimi durma noktasında olmayıp arz fazlalığı söz konusudur.

AYLİN CESUR (Isparta) – Köylüyle konuş, köylüyle.

MEHMET UĞUR GÖKGÖZ (Devamla) – Öyle ki son yıllarda üreticiler tarafından, işçi yetersizliğinden dolayı mevcut bahçelerin gül çiçeklerinin günlük toplanamaması dahi tarafımızca bilinmektedir.

AYLİN CESUR (Isparta) – Ama gereğini yapmıyorsunuz.

MEHMET UĞUR GÖKGÖZ (Devamla) – Üçüncüsü: GÜLBİRLİK, bir kere, herhangi bir kamu kuruluşu değildir. Bu itibarla GÜLBİRLİK'in taban fiyatı açıklaması asla söz konusu değildir. Böylelikle bir sorumluluğu da yetkisi de yoktur. Pazar şartlarına göre tespit edilecek olan en iyi fiyatı her zaman olduğu gibi vermektedir. Tekrar ediyorum, GÜLBİRLİK asla taban fiyatı açıklamamaktadır, bu kamu kuruluşu değildir, böyle bir uygulama da söz konusu değildir.

Bununla birlikte şunu özellikle belirtmek isterim ki: Göreve geldiğimiz 2002 yılından itibaren...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

MEHMET UĞUR GÖKGÖZ (Devamla) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Gül üretimi 2002 yılında 5.828 ton ve ekim alanı 15.635 dekar iken 2021 yılında gül üretimimiz 15.259 tona yükselmiş ve ekim alanlarımız ise 33.170 dekara çıkmıştır.

Değerli Başkan, kıymetli milletvekilleri; muhalefet partilerinin tabii ki önerge verme adına grup önerisi vermeleri, araştırma komisyonu kurulmasını istemeleri alıştığımız bir durum. Yalnız, gül üretimi noktasında Türkiye'nin medarîfiharı konumunda bulunan Isparta'mızı ve sektörün önemli lokomotiflerinden olan GÜLBİRLİK'imizi dile dolamak, sırf eleştirilecek bir şey bulmak adına, sorunsuz işleyen sisteme sekte vurmaya çalışmak iyi niyetle bağdaşmaz.

AYLİN CESUR (Isparta) – Ya, köylüyle konuşsana, neresi sorunsuz kardeşim! Köylüyle konuş, köylüyle.

MEHMET UĞUR GÖKGÖZ (Devamla) – Bu vesileyle İYİ Parti önerisine aleyhte oy kullanacağımızı belirtiyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ONURSAL ADIGÜZEL (İstanbul) – İyiyse araştırılsın.

AYLİN CESUR (Isparta) – Gül üreticisine bunları söyleyebilecek misiniz Sayın Vekil? Gül üreticisine söyleyebilecek misiniz?

BAŞKAN – İYİ Parti grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

AYLİN CESUR (Isparta) – Kabul, kabul; sayar mısınız? İtiraz ediyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

2.- HDP Grubunun, Batman Milletvekili Necdet İpekyüz ve arkadaşları tarafından, TÜİK verilerine göre bölgesel eşitsizliğin sebeplerinin araştırılması amacıyla 8/6/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin Genel Kurulun 8 Haziran 2022 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

8/6/2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/6/2022 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Hakkı Saruhan Oluç

İstanbul

Grup Başkan Vekili

Öneri:

8 Haziran 2022 tarihinde, Batman Milletvekili Sayın Necdet İpekyüz ve arkadaşları tarafından, TÜİK verilerine göre bölgesel eşitsizliğin sebeplerinin araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan -19703 grup numaralı- Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 8/6/2022 Çarşamba günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Necdet İpekyüz.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, bölgeler arası eşitsizlik veya Türkiye'de geri bıraktırlmışlık, geri kalmışlık bir kader midir, bir tercih midir ve nedenleri nelerdir? Türkiye'de birçok problemi gündeme getirdiğimizde göz ardı

edilmekte ama burada bazı verilerle bunu sizlerle paylaşmak istiyoruz ve bu konuda da araştırma önergemize destek vermenizi istiyoruz.

Bir ülkede ekonomik refah, adalet, güven hissi, barış ve demokrasiyle ilgili, yaşayanların doğduğu yere, eğitim gördüğü yere, çalıştığı yere, coğrafyasına bakılır; burada ayrımcılık var mı, kutuplaşma var mı yok mu. Burada yaşayanların etnik kimliği, inancı, cinsel yönelimi, dili, ana dili; bu konularda neler hissediyorlar, neler yaşıyorlar, onlara da bakmak lazım. Eğer eşitsizlik bir yerde sürekli varsa, eşitsizlik bir yerde sürekli, hep gündemde duruyorsa o zaman taniyi doğru koymak lazım.

Türkiye’de, son yıllarda, Parlamentoda biz vekiller olarak birçok kez soru sorduğumuzda çeşitli verilere ulaşamıyoruz. Batman Vekiliyim; Batman’la ilgili çeşitli, ayrıntılı verilere, oranın ilçeleriyle ilgili verilere ulaşamıyoruz. Türkiye’de bütün bunlara rağmen, resmi kurumların, Türkiye İstatistik Kurumunun, Sanayi Bakanlığının yaptığı çalışmalardan size veriler sunmuş olacağım.

Şimdi, arkadaşlar, daha önce de sunmuştuk, şöyle bir harita var. Bu haritaya göre -12 Mayıs’ta TÜİK’in açıkladığı bir rakam- 2021 yılında Türkiye’de yıllık ortalama hane halkı kullanılabilir fert geliri 37.400 lira -Türkiye genelinde, ortalaması- en yüksek 51 binle İstanbul ve çevresi; koyu kırmızı. Peki, açık olan yerler nereler? Açık olan yerler kayyumun olduğu yerler değil, faali meçhul cinayetlerin olduğu yerler değil, köy boşaltmalarının olduğu yerler değil, insan hakları ihlallerinin olduğu yerler değil; bu yerler bu dönemde... Şimdi, denilebilir ki: “Sadece bu yıla mı özgü?” Şark Islahat Planı’na da baksanız, mecburi İskân Kanunu’na da baksanız, olağanüstü hâle de baksanız birçok dönemde bu iller böyle. Şimdi, sadece Adalet ve Kalkınma Partisi değil, cumhuriyetin 100’üncü yılı bitmişken, önümüzdeki sürece girmişken bunları görüp bazı isimleri koymak lazım, nedenlerini bilmek lazım. Şimdi “ora, bölge, Kürt, Kürtlerin yaşadığı, Kürtlerin yoğun olduğu iller” dediğimizde bir kısım insanlar hemen itiraz ediyor fakat seçim dönemlerinde gittiğimizde hepimiz bu süreci biliyoruz ve bunu görmemiz lazım. Bu iller geri bırakılmış mı, kader mi bunu bilmemiz lazım ve burada bizim bu sonuçları görmemiz lazım.

Peki, TÜİK bu rakamları açıklarken ne diyor? Bunun dışında, en yoksul iller: Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan, Muş, Bitlis, Bingöl, Diyarbakır, Urfa, Elâzığ, Batman, Siirt, Şırnak. Bu da mı tesadüf? Bunu geçtik arkadaşlar.

Değerli vekiller, bir başka harita; Türkiye’de 973 ilçe var, 973 ilçe. Bu ilçelere baktığımızda, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bir çalışma yapmış yeni, nisan ayında; az önceki mayıs ayında, bu nisan ayında. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı yaptığı çalışmada 56 parametreye bakmış, 56 parametreye. 56 parametrenin içinde yaşam, eğitim, sağlık, finans, birçok başlık var. Bu başlıkları, Türkiye’nin neleri eksik yaptığını, önümüzdeki dönem neleri daha çok yapması gerektiğini incelemiş ve 6 bölgeye bölmüş. 6 bölgeye baktığımızda tekrar aynı harita aynı şekilde görünüyor. 6’ncı kademedeki ilçeler en dipte olan ilçeler. Neresi burası? 5’inci ve 6’ncı kademede olan ilçelerin çoğunluğu burada. Peki, bu tesadüf müdür? Şimdi denilebilir ki: “Biz bu farkı giderdik.” Siz farkı gideremediniz, eşitsizliği gideremediniz. Sadece bu döneme de özgü değil, bu otuz yıl önce de öyleydi, kırk yıl önce de öyleydi. Ne yapılırsa yapılsın siz eşitsizliği çözmediğiniz sürece gitmez.

Peki, eşitsizliği çözmek nedir? Sadece ekonomik meseleler, toprak ağası, toprak reformu, geri kalmışlık falan değil...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

NECDET İPEKYÜZ (Devamla) – ...geri bırakılmış, adı konmamış Kürt meselesiyle ilgili şeydir. Neden? Çünkü biz bunları görmediğimiz zaman ne ekonomik kalkınma olabilir ne barış

gelebilir ne özgürlük gelebilir ne de demokrasi gelebilir. Adı konulduğu zaman, bir meseleye tümüyle eğildiği zaman; cumhuriyeti demokratik bir süreçte evirmek istiyorsak önümüzdeki yüzyılda, bunun bir tesadüf, bir kader olmadığı, geri bırakırma süreci olduğunun adını koymak, cesur olmak lazım. Cesur olmadığımız sürece bu eşitsizlik sadece oraya özgü değildir, bütün Türkiye’de yaşayan herkesi etkileyecektir.

Bu bütçe, şu anda, önümüzdeki dönemde 400 milyarını faize veriyor, 400 milyarını güvenliğe veriyor; Türkiye bütçesinin yüzde 60’ı buraya gidiyor. Siz, Kürt meselesiyle ilgili cesurca konuşmadığımız sürece, bölgeler arası eşitsizliği dile getirseniz de çözüm bulamazsınız. Çözüm; barış, diyalog, müzakere ve cesurca konuşmaktır.

Bu konunun araştırılması gerekiyor, Meclisin bu konuda acilen görev alması lazım. Hepinizden destek bekliyoruz.

Saygılarımla. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına Sayın Behiç Çelik.

Sayın Çelik, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; HDP’nin grup önerisi üzerine söz aldım. Sizleri sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, bir ülkenin yaşama azim ve iradesi; bir ülkenin mevcudiyeti ve bunun sürdürülebilirliği; bir ülkenin refah ve mutluluğu; bir ülkenin güvenliği, adaleti, hukuka bağlılığı; bir ülkenin özgürlüklere verdiği değer o ülkenin dünyada saygın bir yere sahip olduğuna en büyük delildir. Ülkemizin zengin doğal kaynakları, üstün vasıflı insan gücü, bölgesel pazarlar, küresel piyasalar, herkesin malumudur. Peki, niye tüm bu imkânlarla rağmen ülkemiz bütünüyle kalkınmıyor? İnsanlar aç, işsiz, perişan; yokluk, zorluk ve fukaralıkla karşı karşıya. Üretimin, yatırımın, tasarrufun, istihdamın istenilen seviyeye çıkarılmadığı bir yönetimle karşı karşıyayız. AKP iktidarlarının halka reva gördüğü, kaynaklarımızın hoyratça kullanıldığı ve iktisadi sürecin israfa sokulduğu, böyle giderse iflasın kaçınılmaz olduğu bir tuzağa çekildiğimiz gerçeğidir.

Meclis araştırması önergesiyle, Türkiye’mizin mümtaz illerinden bazılarının ayıklanarak istatistiki verilere konu edilmesi, diğer illerin içinde bulunduğu zorlukları görmezden gelmemize yol açmamalıdır. Yani AKP iktidarları, neredeyse tüm illerimizi yokluğa, açlığa, sefalete, işsizliğe, perişanlığa düşür etmiştir. Asıl mesele, 85 milyon insanı mutlu edecek ulusal politikalar üzerinde kafa yormaktır. GAP projesinin bitirilememiş olması, tarımın can çekişiyor olması, bölgesel pazarların Doğu ve Güneydoğu Anadolu’muza ekonomik katkısının sağlanamaması, çökmüş bir Suriye politikasının yöre halkını olumsuz etkilemesi temel etkenlerdir.

Değerli arkadaşlar, AKP 2013 yılında, 2023 yılı için 2 trilyon dolar millî gelir, 500 milyar dolar ihracat, fert başına 20 bin dolar millî gelir hedeflediğini ilan etmişti. Ne oldu? Bir yıl sonra 2023 yılı geliyor. Neredeyse moratoryuma gidecek bir ülke tablosuna bizi ulaştırdılar. Türkiye buna layık değildir, Türkiye zengin ve güçlü bir ülkedir ancak hırsızlık, yağma, talan, yolsuzluk...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

BEHİÇ ÇELİK (Devamla) – ...AKP’nin millî serveti eşe dosta yağmalatması milletçe sefaletimizin, açlığımızın temel nedenidir. İşte, önemli olan, bu sarmaldan çıkabilmektir yani AKP’den kurtulmaktır; adalete, hakkaniyete, liyakate dayalı, aklı, bilimi ve vicdanı esas alan bir idareye kavuşmaktır. Bunun uzak olmadığını hepimiz biliyoruz.

Hepinize teşekkür ediyorum. Saygılarımla. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Ensar Aytekin.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ENSAR AYTEKİN (Balıkesir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan önerge üzerine Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz aldım. Genel kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Türkiye’de geri dönüşü olmayan bir açlık örgütleniyor. Ülkede bir avuç zenginin serveti katlanarak artarken o serveti yaratan halk taze ekmeğe muhtaç hâle geldi. Yaşanan derin yoksulluk kuşkuya yer bırakmayacak şekilde gelecek nesilleri de etkisi altına almış görünüyor. AKP’nin inşaat ekonomisiyle büyüttüğü neoliberal balon patladı. Akaryakıt fiyatlarına gelen zam taksimetre gibi çalışıyor. Türkiye’de zam gelmeyen tek şey, marketlerin sattığı 25 kuruşluk poşet; bunun dışında her şey uçuyor. İktisatta karşılığı olmayan “Faiz sebep, enflasyon sonuç.” saçmalığı, bugün, bütünüyle bir ülkeyi yoksulluğa teslim etti. Peki, kim kazanıyor? AKP’nin yarattığı zenginler, yandaşlar kazanıyor; köprücüler, garanticiler, 5’li çeteler, uyuşturucu baronlarıyla poz verenler kazanıyor; garajlarında milyon dolarlık arabaları olanlar kazanıyor; özetle, AKP ve AKP çocukları kazanıyor. Kaybeden kim? Çocuğunu okula gönderemeyen anne kaybediyor, harçlık veremeyeceği için çocuğu uyuduktan sonra eve giden baba kaybediyor, hastanedeki doktor kaybediyor, tarlasını ekemeyen çiftçi kaybediyor, dişi süt hayvanını mezbahaya gönderen üretici kaybediyor, ay sonunu getiremeyen emekli kaybediyor, üniversite mezunu genç işsizler kaybediyor; özetle, halk kaybediyor.

Sayın milletvekilleri, göreve geldiği günden bugüne Bakan Nebati ilk defa doğru bir açıklama yaptı ve AKP’ye ilişkin bizim yıllardır söylediğimiz cümleyi kendisi itiraf etti. Sayın Bakan “Aldığımız tedbirler sonucu, dar gelirli hâriç, üretici firmalar, ihracatçılar kâr ediyorlar.” dedi yani itiraf ediyor “Biz dar gelirli hâriç öldürdük, küçük esnafı bitirdik.” diyor.

Bundan iki yıl önce bu kürsüden şu cümleleri kurmuştum, yine aynı cümleleri tekrarlıyorum: Bu ülkede 2 tane TCK vardır; biri Türkiye Cumhuriyeti Karayolları, diğeri Türk Ceza Kanunu. Bu ikisi birbiriyle ne kadar alakalıysa adalet ve kalkınmanın da AKP’yle alakası o kadardır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Osman Nuri Gülaçar.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Van) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, HDP Grubunun, Kürt nüfusunun yoğun olduğu şehirlerin -2021 ve 2022 yıllarına ait bazı verileri baz alarak- ekonomik olarak, kasıtlı olarak geri bırakıldığı iddiası üzerine söz almış bulunmaktayım.

Söz konusu iddia, filin ayağını tutup gerisini göremeyen basiretsizlerin iddiasına benziyor. Söz konusu iddiayı ortaya atanlar biraz daha vicdanlı davranıp şöyle cumhuriyetin kuruluş yıllarından 2002 yılına kadar baksalardı görecekleri tablonun içler acısını olduğunu fark edeceklerdi. Bugün birlikte yol yürüdüğünüz “Ce-Ha-Pe” zihniyeti içme suyunu bile şehirlerimize çok görmüş bir zihniyetti. Son yirmi yılda, Türkiye’nin tüm şehirlerinde olduğu gibi, Doğu ve Güneydoğu şehirlerimizde seksen yılda yapılmayan hizmetlerin katbekat fazlası yapıldı. Havalimanları, barajlar, yollar, tüneller, hastaneler, okullar, altyapı, konutlar, on binlerce eser Recep Tayyip Erdoğan imzası taşıyor. Şunu da unutmayın: Halkımız size de yetki verdi belediyeleri yönetmeniz için; Van, Hakkâri, Diyarbakır, Ağrı, Mardin gibi şehirlerin tamamının belediye yönetimleri sizdeydi.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Siz de el koydunuz.

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – Hangi projeleri hayata geçirdiniz? Anlatabiliyor musunuz?

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Gasbettiniz.

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – Yaptığımız tek şey, yatırım için gelen bütçeyi...

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Sanki gasbetmemiş gibi konuşuyorsunuz.

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – ...gençler için harcanması gereken bütçeyi terör örgütüne peşkeş çekmek oldu.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Yalan! yalan!

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Nerede yazıyor? Nerede yazıyor?

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – İftira!

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – Şehirlerimize yatırım yapmak yerine hendeklerle, çukurlarla binlerce gencin mezarını kazdınız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Yalan!

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – Tüm bunlara rağmen, cumhuriyet tarihi boyunca batı illerimize göre geri bırakılan şehirlerimizin...

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Siz “Cami yakıldı.” diyebiliyorsunuz ya!

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – ...tamamı için yirmi yıldır elimizden ne geliyorsa yaptık ve bundan sonra da yapmaya devam edeceğiz.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – İhalelere bak, ihalelere!

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – Bizim için şehirlerimizin ekonomik kalkınması...

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Vallaha, hepsini çaldılar!

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – ...gençlerimizin istihdamı, insanımızın şehircilik hizmetlerine kavuşması...

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Bir sürü hırsız kayyum var.

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – ...terör örgütünün masasına meze yapılacak propaganda malzemesi değildir.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hırsız kayyumlara ne oldu acaba?

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Sen önce hırsızlığın hesabını ver, hırsızlığın.

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – Eğer bunlardan şikâyet ediyorsanız, elinizi taşın altına koyun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Taşı çaldınız, taşı!

BAŞKAN – Tamamlayın sözleriniz.

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – Terörün dimdik karşısında duracaksınız...

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Vallaha, her konuda cevabınız aynı: Terör de terör, terör de terör!

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – ...sonra da şehirlerimizin kalkınması için her türlü adımı atacaksınız. Bizim mücadelemiz bundan ibarettir, sizi de değerli bir mücadeleye davet ediyorum.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Mücadeleniz cebinizdir, cebiniz. Çok iyi biliyoruz.

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Devamla) – Saygılar sunuyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Sayın Başkan, söz istiyorum. Sataşmadan söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun, kürsüden iki dakika.

Yani “Ne dedi?” diye sormayacağım, dinledim.

Buyurun.

VIII.- SATAŞMALAR İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Van Milletvekili Osman Nuri Gülaçar'ın HDP grup önerisi üzerinde yaptığı konuşması sırasında Halkların Demokratik Partisine sataşması nedeniyle konuşması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller, yani bu vekilimizin geldiği ili bilmeseydim Kenya'dan gelmiş bir vekil burada konuşuyor derdim, Kenya'dan gelmiş bir vekil. Bu kadar gerçeklikten uzak...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Hiç anlamıyorsunuz ki...

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Devamla) – Bağırma, gelip burada konuşun.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Konuşuyoruz işte.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Devamla) – Klasik, sizin işinizden bıktık. Kesin sesinizi!

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Sana mı soracağım!

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Devamla) – Şimdi, bakın, belediyeleri yönetmek için yetki verdi halk, doğru. Siz o seçilmiş olan belediyelere kayyum atadınız ve o yetkiyi, halkın iradesini gasbettiniz, bunu konuşamıyorsunuz; gasbettiniz, gasp! Van'dan geliyorsunuz, Van Büyükşehir Belediyesini, halkın iradesini gasbettiniz, bunu konuşmuyorsunuz. Yetkiyi halk verdi ama bu iktidar gasbetti o yetkiyi, onu konuşalım; bir.

İkincisi: Ya, hep aynı şeyi söylüyorsunuz: “Teröre, teröre... Bütçeyi terör örgütüne peşkeş çekmek...” Külliye yalan, külliye yalan. Elinizde bir tane belge yok, bir tane mahkeme kararı yok, bu konuda bir tane iddianame yok, sürmekte olan bir dava yok ama koskoca bir yalanınız var. Siz yalanınızın altında eziliyorsunuz ya, eziliyorsunuz!

Şimdi, bakın “basiretsizliğin iddiası” diyorsunuz. Ya, ne diyorsunuz siz? Biz diyoruz ki: Şark İslahat Planı'ndan beri kürdistan coğrafyasında yaşananları ve bugün olanları gelip konuşalım. Basiretsizlikten bahsediyorsunuz, ne basiretsizliği ya? Yoksulluk o bölgede, işsizlik o bölgede, en düşük ücretler o bölgede, en kötü beslenme o bölgede. Bunlar TÜİK'in rakamları, Birleşmiş Milletlerin raporları; gelin, bunları araştırıp konuşalım diyoruz; siz diyorsunuz: “Basiretsizsiniz.” Ne basiretsizliği ya? Siz gerçekleri görmüyorsunuz. O bölgenin insanısınız, Kürt'sünüz ama gerçeğin üstünü örtüyorsunuz; basiretsizlik budur. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın İpekyüz, buyurun.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Efendim, benim söylediğim rakamların tümüyle gerçek dışı olduğunu, çarpıttığımı, bilerek...

BAŞKAN – Bu bir sataşma değil ama yerinizden açıklama için bir dakika söz veriyorum.

Buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

32.- *Batman Milletvekili Necdet İpekyüz'ün, Van Milletvekili Osman Nuri Gülaçar'ın HDP grup önerisi üzerindeki konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Şimdi, Sayın Gülaçar'ı dinlerken... Aslında kendisinin de bildiği, Van'da çok ünlü bir deyim var: 3 şey önemlidir, 3 tane “e” harfi; ekonomi, eğitim, “ehlak” demişler. Yani şimdi bir şeyi çarpıtmaya gerek yok; ben TÜİK'in rakamlarını verdim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının rakamlarını verdim, Birleşmiş Milletlerin rakamlarını verdim. Yoksulluktan söz etmiyor, işsizlikten söz etmiyor; tek dediği, kayyum. Ya, kayyumların hırsızlıklarını, baklavalarını, tespihlerini bütün dünya âlem biliyor. Kayyumlara kayyum atadınız; birinci kayyum dönemi, ikinci kayyum dönemi, üçüncü kayyum dönemi. Tek dediğiniz o. Yoksullukla ilgili dediğiniz bir şey var mı? İşsizlikle ilgili dediğiniz bir şey var mı? Fert geliriyle ilgili dediğiniz bir şey var mı? Perişanlıkla ilgili dediğiniz bir şey var mı? Hiçbir şey yok. Tek söylediğiniz şey... İşte bunu ne Van halkı ne bölge halkı ne Kürt halkı kabul edemez.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Keşke Kürtçeyle ilgili, tiyatroyla ilgili bir şey söyleseydiniz... (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.09

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.27

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ**KÂTİP ÜYELER: Mustafa AÇIKGÖZ (Neşehir), Enez KAPLAN (Tekirdağ)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 100’üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

VII.- ÖNERİLER (Devam)*A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)*

3.- *CHP Grubunun, İstanbul Milletvekili Onursal Adıgüzel tarafından, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun (BTK) internet servis sağlayıcılarının talep ettiği abone bilgilerinin kişisel verilerin güvenliğini ihlal ettiğine yönelik iddiaların araştırılması amacıyla 7/6/2022 tarihinde Türkiye Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin Genel Kurulun 8 Haziran 2022 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi*

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

8/6/2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/6/2022 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük’ün 19’uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Engin Altay

İstanbul

Grup Başkan Vekili

Öneri:

İstanbul Milletvekili Onursal Adıgüzel tarafından Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun (BTK) internet servis sağlayıcılarından talep ettiği abone bilgilerinin kişisel verilerin güvenliğini ihlal ettiğine yönelik iddiaların araştırılması amacıyla 7/6/2022 tarihinde Türkiye Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis Araştırması Önergesi’nin (3478 sıra no.lu) diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 8/6/2022 Çarşamba günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Cumhuriyet Halk Partisi Grubu Adına Sayın Onursal Adıgüzel.

Buyurun Sayın Adıgüzel. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ONURSAL ADIGÜZEL (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun internet servis sağlayıcılarından istediği bazı bilgilerin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’na uygun olmadığıyla ilgili iddialar var, bu iddiaların araştırılması için vermiş olduğumuz araştırma önergesi üzerine söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, belki de bugün cumhuriyet tarihinin en önemli fişleme skandallarından birini görüyoruz, biriyle karşı karşıyayız. Birçoğunuzun hatırlayacağı üzere 2013 yılında Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Güvenlik Dairesi çalışanlarından Edward Snowden bir açıklama yapmıştı, telekomünikasyon şirketleri aracılığıyla gerçekleştirilen dinleme ve izleme olaylarını paylaşmıştı. Bu, büyük bir skandaldı. Bugün bunun bir benzeri de Türkiye’de yaşanıyor. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu “gizli” ibaresiyle 313 servis sağlayıcısına bir yazı yazdı. Kullanıcıların abone desenlerini ve log kayıtlarını istiyor. Geçen hafta Dijital Mecralar Komisyonunda konuyu gündeme getirdik; BTK Başkanı oradaydı, konudan sorumlu Bakan Yardımcısı oradaydı. İkisi de yalanlamadılar, tam tersi bu izlemenin olduğunu söylediler; hatta 313 kurum olduğunu da Sayın Bakan bizlerle paylaştı.

“Peki, nedir bu log kayıtları; nedir bu abone deseni?” dersanız; bir internet kullanıcısının hangi saatte hangi internet sitesine girdiği, burada ne kadar kaldığı, buraya bir yükleme yapıp yapmadığı, buradan bir şey indirip indirmediği kayıt altına alınıyor ve her saat başı BTK’ye gönderiliyor. Tabii, BTK bu yazıyı “gizli” ibaresiyle paylaşıyor, böylece kamuoyunun dikkatinden kaçırmış oluyor, ortaya çıkmayacağını sanıyor fakat gerçekler her zaman olduğu gibi ortaya çıkıyor. Tabii, sadece siteye hangi saatte girdiği ve ne kadar kaldığının yanında, abonelerin T.C. kimlik numarası, adresi, vergi numarası, meslek kimliği, sunduysa onun seri numarası, hatta ve hatta anne kızlık soyadı da talep ediliyor.

Değerli arkadaşlar, bazı güvenilir firmalar bu konuyu kişinin mahremiyetini tehlikeye soktuğu için ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’na aykırı olduğu için mahkemeye taşıdı. Fakat hepimizin cep telefonlarına da hizmet veren 3 büyük kuruluştan ses yok. Görülüyor ki bunlar bu bilgileri paylaşıyor.

BTK kendini ne görüyor? Onursal Adıgüzel’in, Bülent Turan’ın, Enis Berberoğlu’nun, Ayhan hocamın hangi internet sitesine girdiği, orada kaç saat kaldığı onun için neden önemli? Burada bir profillemeye mi var? Acaba Onursal Adıgüzel hangi gazeteleri okuyor, buradan onu mu takip ediyor; hangi başlıklara ilgi duyuyor, buradan onu mu takip ediyor? Sadece Onursal için değil, bütün internet kullanıcıları için böyle bir sorunla baş başayız. Bu bize neyi hatırlatıyor biliyor musunuz? Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı diye bir kuruluş vardı, 15 Temmuz sonrasında da kapatıldı; hatta “FETÖ yuvası.” dendi, Sayın Cumhurbaşkanı da buraya “Pislik yuvası.” diyordu. Şimdi o kurumun yaptığı izinsiz skandal dinlemeleri başka bir kurum eliyle hayata mı geçirmeye çalışıyorsunuz? Hiç mi ders almıyorsunuz, hiç mi aklınız başınıza gelmedi?

Değerli milletvekilleri, CMK 135’e göre bir iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayıt altına alınması ancak mahkeme kararıyla mümkün, istisnai bir durum varsa yirmi dört saat içinde hâkim onayıyla mümkün. Peki, 85 milyon için bir mahkeme kararı var mı? Anladığımız kadarıyla yok. O zaman BTK buradan neyi amaçlıyor, 85 milyon vatandaşın hangi internet sitesine girdiğini her saat başı takip ederek neyi amaçlıyor?

Şunu biliyoruz: Dünyada “Cambridge Analytica” diye bir skandal yaşandı; Amerika seçimleri, Brexit manipüle edildi; bu manipüle edilirken kişilerin verileri toplandı, sonra da manipülasyonlarla kullanıldı. BTK de kendi “Cambridge Analytica”sını mı yaratmaya çalışıyor? Yoksa bu bilgileri Fahrettin Altun’la paylaşarak “Fahrettin Analytica”yı mı hayata geçirecek? (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ONURSAL ADIGÜZEL (Devamla) – Başkanım, bir dakika daha alabilir miyim?

BAŞKAN – Tamamlayın.

ONURSAL ADIGÜZEL (Devamla) – Bu verilerin paylaşılmayacağını garantisi var mı? Bu verilerin Adalet ve Kalkınma Partisiyle ya da kötü niyetli bir kurumla paylaşılmayacağını bir garantisi var mı?

Değerli arkadaşlar, bugünkü veri analitiği teknolojisiyle bir kişinin telefonda ne kadar konuştuğunu, saatini öğrenip cinsiyetini ve yaşını hesaplayabiliyorsunuz. Buradan görün ki bir kişinin hangi internet sitelerine girdiği, orada nerede kaldığıyla ne analizler ne hesaplamalar yapılır.

Ben buradan uyarıyorum: Aklınızı başınıza alın, özellikle bürokratlar; oturduğunuz koltuklardaki FETÖ'cülerin akıbeti ortada, hukukun dışına çıkmayın. Sayın Genel Başkanımız bürokratlara bir çağrıda bulundu, "Sakin ha, sakın; çılgınca işler yapmayın, bunun hesabı sorulmaz sanmayın." dedi

Değerli arkadaşlar, ben, buradan AKP yetkililerine ve MHP yetkililerine diyorum ki: "Bu taraklarda bezimiz yok." diyorsanız, gelin, birlikte araştıralım; yoksa da yarın "Biz yanıldık, biz kandırıldık." demeyin. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına Sayın Ayhan Altıntaş.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; CHP grup önerisi üzerine söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Geçen hafta yapılan Dijital Mecralar Komisyonu toplantısında BTK tarafından "gizli" kayıtlı bir yazı yazılarak internet servis sağlayıcı şirketlerden tüm abonelere ait kişisel verilerin talep edildiği bilgisi gündeme getirildi. Bu konuyu CHP'li üyemiz Sayın Onursal Adıgüzel dile getirdi ve olayın ortaya çıkmasının sebebinin de mahkemeye konu olmasıyla gizli olan olayın ortaya çıktığını belirtti.

BTK'nin, bu kayıtları adli süreçlerde gerekli olabileceğini öngörerek istediğini, soykırım suçu gibi suçlarda süre aşımı bulunmadığı için bu verileri süresiz olarak tuttuğunu da ifade ettiler. Bu kayıtların soykırım suçu gibi zaman aşımı olmayan suçlarla ilişkilendirilmeye çalışılması başlı başına bir skandaldır. Hayatımız, milletimizin soykırım yapmadığını anlatmakla geçti ama bir kurumumuzun soykırım suçu şüphesiyle vatandaşlarımızın iletişim bilgilerini toplaması kabul edilemez. Burada talep edilen abone bilgilerinin kullanıcı adı, T.C. kimlik no.su, anne kızlık soyadı, kullandığı cihazı tanımlayan IP bilgisi, trafik başlama zamanı, trafik bitiş zamanı, erişilen web adresi, indirilen veya yüklenen veri miktarı olduğu da söylendi yani tamamen 1984 romanındaki "Büyük birader seni izliyor." senaryosu. Bu, Trump'ın seçilmesinde Facebook'un üzerindeki "Cambridge Analytica" profillemesinin bir benzeridir arkadaşlar. Eğer, yukarıda belirtildiği gibi BTK saydam bir süreç izlememişse bütün bu işlemler Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na aykırıdır çünkü kanun, kişisel veri işlenmesini belli kurallara bağlayarak disiplin altına almaktadır. Kanunun 10'uncu maddesi kişisel verilerin hangi amaçla işlenebileceği, işlenen verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabilirliği, kişisel verileri toplamanın hukuki sebebinin açıklanması hususlarında kurumları sorumlu kılmıştır, buna da "aydınlatma yükümlülüğü" denmektedir. Bir vatandaş olarak rızam olmadan bu bilgilerin aktarılması ve işlenmesi bu yükümlülüğün ihlalidir. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 18'inci maddesine göre kamu kurum ve kuruluşları da bu yükümlülüğe tabidir. "İlgili kamu kurum ve kuruluşlarında bu eylemi işleyenler hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılır." denilmektedir.

Ayrıca, kanunun 4'üncü maddesinde kişisel verilerin işlenmesinde uyulacak ilkeler de şöyle belirlenmiş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYHAN ALTINTAŞ (Devamla) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

AYHAN ALTINTAŞ (Devamla) – "Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme; işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma; ilgili mevzuatta öngörülen ve işlendikleri amaç için gerekli olan süre

kadar muhafaza edilme.” BTK’nin talebinde bu hususların ne kadar açık olduğu bilinmemektedir. İlgili toplantıda mevcut bulunan Sayın Bakan Yardımcımız, talebin mahkeme kararına dayalı olduğunu ifade etmiş ve detaylı bilgi vermemiştir, 313 değişik kurumdaki tüm abone bilgilerinin belli bir standartta birleştirilerek abone deseni çıkarıldığını ifade etmekle yetinmiştir. Dolayısıyla konu belirsiz ve muğlak kalmıştır. Bu nedenle bu konuda bir Meclis araştırması yapılmasının uygun olduğu kanaatindeyiz ve önergeye olumlu oy vereceğimizi belirtiyoruz.

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Ruştü Tiryaki.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, kişilere dair internet kayıtlarının tamamının tutulduğuna dair bir iddia var yani Türkiye’de interneti kullanan herkesin bütün kayıtlarının tutulduğuna dair bir iddia var. Hangi bilgisayardan, hangi telefondan, hangi IP adresinden ne zaman hangi internet sitesine girmişsiniz, bunlara dair bütün kayıtların tutulduğunu söylüyor bu önerge sahipleri, geçmişe dönük olarak; süresini bilmiyoruz, bir yıl, üç yıl, beş yıl, on yıl; bilmiyoruz. “Bu kayıtların tamamı tutuluyor.” deniyor, böyle bir iddia var. Bu, çok hayati bir iddia arkadaşlar, çok hayati bir iddia; doğru veya yanlış. Fakat doğru olma ihtimali daha yüksek. Neden? Çünkü Kurumun Başkanı üstü örtülü bir şekilde bunu kabul etti, “İnsanlığa karşı işlenmiş suçlar olabilir -değil mi, insanlığa karşı işlenmiş suçlar olabilir- süreye bağlı olmadan soruşturulması gereken suçlar olabilir ve bu nedenle bu kayıtlar tutuluyor.” dedi yani aslında Kurumun Başkanı da bu kayıtların tutulduğunu bir şekilde kabul etmiş oldu.

Anımsarsanız -bu “Fetullahçı hâkimler.” diyorsunuz ya- Ankara’da bir mahkeme Türkiye’nin tamamında bütün telefonların dinlenmesine dair karar almıştı. Bakın, il sınırı yok, 81 ilde, 922 ilçede, 85 milyon yurttaşın bütün iletişim kayıtlarının dinlenmesine dair süresiz bir karar almıştı; hatırlıyor musunuz bunu? Daha sonra bir gazeteci arkadaş bunu ortaya çıkardı, sadece bu mahkeme kararına dayalı olarak güvenlik birimleri hiç kimseye hiçbir şey sormadan herkesi dinleyebilirdi, herkesi izleyebilirdi ve bunların kaydını tutabilirdi. Bugün, BTK’nin yaptığının bundan hiçbir farkı yok. Bu, çok tehlikeli bir düzenleme, çok tehlikeli bir iş. Eğer BTK gerçekten bu işi yapmışsa mutlaka araştırılması, soruşturulması gerekir.

Bu kayıtlar öyle vatandaşlar arasında ayırım yapmaz, Adalet ve Kalkınma Partilileri kaydetmeyip Cumhuriyet Halk Partilileri, İYİ Partilileri, HDP’lileri kaydetmiş olamaz, bütün yurttaşları kaydetmiştir. Sizlerin her birinizin bütün bilgisayar kayıtlarını kaydetmiştir, bütün iletişim kayıtlarınızı. Yarın öbür gün birilerinin bunu sizin karşınıza çıkarması ihtimali vardır. Eğer doğru buluyorsanız elbette buna itiraz etmeyebilirsiniz, bir araştırma komisyonu kurulmasını da istemeyebilirsiniz. Fakat unutmayın, gerçekten bu uygulama çok tehlikeli, geleceğe dair büyük tehditler içeriyor. O yüzden...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – Bitiriyorum Başkan.

BAŞKAN – Tamamlayınız.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – ...hep birlikte bu önergeyi kabul edelim, gerçekten bunu ortaya çıkaralım, araştıralım bunu. Eğer bunu yapmayacaksanız da mutlaka içinde bundan vicdanen rahatsız olacak insanlar vardır. Bunu araştırınsınlar, bunu sorsunlar, eğer BTK böyle bir hukuksuzluğa imza atmışsa engellenmesi için girişimde bulunsunlar diyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Zeynep Yıldız.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başından bizleri takip eden necip milletimiz; Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisine ilişkin olarak AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım.

Sözlerime başlamadan evvel içtenlikle şunu ifade etmek isterim: Kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak geliştirilen her türlü hassasiyet bizim için gerçekten çok önemli ve değerli. Dolayısıyla, hâlihazırda yüce Meclisimizin çatısı altında böyle bir hassasiyetin ne başlıkta olursa olsun geliştirilmiş olması çok önemli ve değerli. Biz, vatandaşımızın kişisel verilerinin korunmasına dönük geliştirilen her türlü hassasiyetten ancak ve ancak milletimiz adına memnuniyet duyarız.

Kişisel veriler özel hayatın gizliliği bağlamında hem uluslararası sözleşmelerce hem Anayasa’ımızca hem de kendi kanunlarımızca korunuyor hâlihazırda. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 8’inci maddesinde, kendi Anayasa’ımızda “Özel hayatın gizliliği” başlığı altında zaten kişisel verilerin korunmasına ilişkin hüküm anayasal bir hak ve aynı zamanda uluslararası sözleşmelerce çerçevesi belirlenmiş bir hak olarak tanım buluyor. Bu anayasal çerçeve ışığında biz dünya mevzuatındaki gelişmeleri de takip ederek kendi mevzuatımıza zaten bunu en hızlı adapte eden ülkelerden biriyiz. Malumunuz olduğu üzere -konuyla bir şekilde ilgilenenler çok iyi bilirler- Avrupa Birliğinde 95 Direktifi’nin peşi sıra, güncel ihtiyaçları karşılamak adına Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) çıkarılmıştı, 2016 yılında bu Avrupa Parlamentosunda kabul edildi. Biz 2016 yılında Kişisel Verilerin Koruması Kanunu’nu yasalaştırdık ve gerçekten bu noktada bu güncel gelişmeleri en hızlı takip eden ülkelerden biri olduk. Ben açıkçası bunların her birini bir genç olarak çok değerli buluyorum. Burada bir özel hayatın gizliliğini korumaya dönük devletimin bu kadar hızlı bir şekilde adımlar atmış olması çok önemli, buna ilişkin uyumlaştırmayı en erken harekete geçiren ülkelerden biri oluyor olmamız gerçekten önemli. Biz, bu bakımdan, bir yandan veri ekonomisine bir paydaş olurken bir yandan da vatandaşımızın verilerinin korunmasına ve dijital dünyada aslında onların haklarının daha etkin bir biçimde korunmasına ilişkin bu dengeli bir yaklaşımı benimsemiş vaziyetteyiz ülke olarak ve buna ilişkin olarak da yasal düzenlemeleri peşi sıra zaten yakından takip ediyoruz. Dünyadaki gelişmeleri takip ettiğimizde şunu çok yaygın bir şekilde görüyoruz: Çok başat şirketler var bu alanda faaliyet gösteren ve bu şirketler uluslararasılaşmış bir vaziyette dünyanın çok farklı alanlarından çok farklı kişilerin verilerini bir yerde topluyorlar, anonimleştirdikleri iddiasıyla bir şekilde bu verileri değerlendiriyorlar ve bunun bir ekonomiye dönüştüğünü iddia ediyorlar ve bu noktada dünya devletleri de çıkıp soruyor, “Bu algoritmaların şeffaflığı nedir?” deniliyor. Dolayısıyla, bu şeffaflık bahsine ilişkin olarak dünyadaki tartışmaları da yakından takip ediyoruz ve gerçekten vatandaşımızın da bu noktada...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ZEYNEPYILDIZ (Devamla) – Birilerinin, işte, bu küresel şirketlere “Bırakınız yapınlar, bırakınız geçsinler” demeksizin, bu noktada, vatandaşın kişisel verilerini nasıl kullandıklarını, bu soruları, belirli noktalarda dünya devletleri o şirketlere, küresel şirketlere sorarken biz de bunlardan geri durmuyoruz.

Söz konusu öneriye ilişkin olan husus, yargıya intikal etmiş bir husustur. Dolayısıyla şu an mesele, yasamanın değil, yargının konusudur. Anayasa’mızın 138’inci maddesinin üçüncü fıkrası bu konuda açıktır.

Bu vesileyle kişisel verilerin, mahremiyetin korunmasının bizler için çok önemli olduğunun bir kere daha altını çizmek istiyorum. Hem dijital ekonomiye adapte olurken hem de vatandaşımızın verilerinin korunması bizim için çok kırmızı ve net bir çizgidir.

Bu duygu ve düşüncelerle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

III.- YOKLAMA

(CHP sıralarından bir grup milletvekili ayağa kalktı)

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, yoklama talebimiz var.

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisini oylarınıza sunacağım ama öncesinde bir yoklama talebi var, onu yerine getireceğim.

Sayın Altay, Sayın İlgezdi, Sayın Aygun, Sayın Aydın, Sayın Koç, Sayın Berberoğlu, Sayın Aytekin, Sayın Yıldız, Sayın Sarıaslan, Sayın Özdemir, Sayın Şevkin, Sayın Hakverdi, Sayın Kaya, Sayın Erdan Kılıç, Sayın Altaca Kayıoğlu, Sayın Ceylan, Sayın Kaplan, Sayın Zeybek, Sayın Kılınç, Sayın Önal.

Evet, yoklama için üç dakika süre veriyorum ve yoklama işlemi başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Toplantı yeter sayısı yoktur.

Birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.51

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 17.09****BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ****KÂTİP ÜYELER: İshak GAZEL (Kütahya), Enez KAPLAN (Tekirdağ)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 100’üncü Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

III.- YOKLAMA

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisinin oylamasından önce, istem üzerine yapılan yoklamada toplantı yeter sayısı bulunamamıştı.

Şimdi yoklama işlemini tekrarlayacağım.

Yoklama için üç dakika süre veriyorum.

Pusula veren sayın milletvekilleri lütfen Genel Kuruldan ayrılmasınlar.

Yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN – Toplantı yeter sayısı vardır.

VII.- ÖNERİLER (Devam)**A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)**

3.- *CHP Grubunun, İstanbul Milletvekili Onursal Adıgüzel tarafından, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun (BTK) internet servis sağlayıcılarının talep ettiği abone bilgilerinin kişisel verilerin güvenliğini ihlal ettiğine yönelik iddiaların araştırılması amacıyla 7/6/2022 tarihinde Türkiye Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin Genel Kurulun 8 Haziran 2022 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)*

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır.

Okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

4.- *AK PARTİ Grubunun, gündemdeki sıralama ile Genel Kurulun çalışma saatlerinin yeniden düzenlenmesine ve 336 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin İç Tüzük’ün 91’inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesine ilişkin önerisi*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/6/2022 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından, İç Tüzük’ün 19’uncu maddesi gereğince, grubumuzun aşağıdaki önerisinin Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

Bülent Turan

Çanakkale

AK PARTİ Grup Başkan Vekili

Öneri:

Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında bulunan 336 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin bu kısmın 2’nci sırasına alınması ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesi, Genel Kurulun; 9 Haziran 2022 Perşembe günkü birleşiminde 336 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesi, 336 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin İç Tüzük’ün 91’inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi ve bölümlerinin ekteki cetveldeki şekliyle olması önerilmiştir.

336 Sıra Sayılı İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 64 Milletvekilinin Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4469)		
Bölümler	Bölüm Maddeleri	Bölümdeki Madde Sayısı
1. Bölüm	1 ila 15’inci Maddeler	15
2. Bölüm	16 ila 31’inci Maddeler	16
Toplam Madde Sayısı		31

BAŞKAN – Sayın Hakverdi, size yerinizden bir dakika söz vereceğim.

Buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

33.- *Ankara Milletvekili Ali Haydar Hakverdi’nin, Bingöl İl Özel İdaresinde işe alınanların listesine ilişkin açıklaması*

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Geçtiğimiz hafta, Cumhuriyet Halk Partisi olarak Bingöl ilinde dört günlük bir çalışmamız oldu. Bingöl ilinde üniversite mezunu, kahvede oturan işsiz gençler İl Özel İdaresine işe alım listesi yapmışlar. Bu liste çok uzun bir liste ama şöylece özetlenebilir: AKP İl Genel Meclisi üyesinin kardeşi, milletvekilinin kardeşi, AKP il yöneticisinin oğlu, AKP milletvekilinin teyzesinin oğlu, AKP milletvekilinin abisinin kayını, AKP Belediye Başkanının oğlu, AKP İl Genel Meclisi üyesinin kardeşi, AKP milletvekilinin köylüsü, AKP Belediye Başkan Yardımcısının amca oğlu. Devlet orada çiftlik olmuş resmen, çiftlik gibi kullanıyorlar. Bir de gençler dedi ki: “Bingöl Üniversitesi var, bu Bingöl Üniversitesinin adını değiştirelim.” “Ne olsun?” dedim. “Şaban Üniversitesi olsun.” dediler. “Ne demek?” dedim. Bölge milletvekili...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Kayıtlara geçsin diye devam edecektim ama basında da söyleyeceğim.

VII.- ÖNERİLER (Devam)*A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)*

4.- AK PARTİ Grubunun, gündemdeki sıralama ile Genel Kurulun çalışma saatlerinin yeniden düzenlenmesine ve 336 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesine ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisinin grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Genel Diğer İşler” kısmına geçiyoruz.

Birinci sırada yer alan, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 44 Milletvekilinin Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER*A) KANUN TEKLİFLERİ*

1.- Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 44 Milletvekilinin Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4364) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 328) (x)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

Dünkü birleşimde 328 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerinde İYİ Parti Grubu adına konuşma yapılmıştı.

Şimdi, gruplar adına söz sırası, Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Abdullah Koç'un. Sayın Koç, buyurun.

HDP GRUBU ADINA ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve değerli halkımız; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, Avukatlık Kanunu'nun değiştirilmesi üzerine Meclise gelen kanun teklifini görüşüyoruz. Bu Hükûmet son dönemlerde her anlamda hızlandı ve âdeta kanun çıkarma makinesine dönüşmüş durumdadır. Halkın desteğinin yüzde 30'un altına düşen bir hükûmetin bu düzenlemeleri yapmasını kabul etmek mümkün değildir. Bir taraftan, baroların bölünmesini yasallaştıran, sosyal medya üzerinde kısıtlamalar getiren, Basın Kanunu'nu kendi ideoloji ve ihtiyaçlarına göre düzenleyen, diğer taraftan Danıştay Kanunu'nda değişiklik yaparak -İstanbul Sözleşmesi gibi- şehir planlayıcılarının açmış oldukları davaların akıbetlerini değiştirme niyetinde olan bu iktidar, hâkimlerin sürelerini değiştirmeye çalışan bir kanun teklifiyle karşımıza çıkıyor. AKP ve MHP Hükûmetinin halkın ihtiyaçlarına, ekonomik krize, yoksulluğa çözüm getirme kaygısı yoktur ne yazık ki, tek amacı iktidarını sağlamlaştırmak ve bu soygun düzenini sürdürmekten ibarettir. Bu iktidar, iktidar hayallerini, ilkelerini, dünya görüşünü ve ideolojik dayatmalarını içeren yasa tekliflerini halka dayatan bir iktidar hâline gelmiştir. Başından beri bu yasalaştırma çabaları, ötekini yok sayma, baskı altına alma, ötekinin varlık sebebini ortadan

(x) 328 S. Sayılı Basmayazı 2/6/2022 tarihli 98'inci Birleşim Tutanağı'na eklidir.

kaldırmaya yönelik bir çalışma içerisinde. Sözüm ona demokrasi havarisi kesilmelerinin temel nedeni de budur. Bunu Seçim Yasası'yla yaptılar, İnfaz Yasası'yla yaptılar ve şimdi de Avukatlık Yasası ve sosyal medya yasasıyla yapmaya çalışıyorlar. Ülke tam bir kaos ortamı yaşıyor. Bir yandan fütursuzca kamu kaynaklarının kullanımı, diğer yandan gözaltılar, tutuklamalar ve derinleşen ekonomik krizle karşı karşıyayız. Bunların derdi asla halk değildir; yoksulluğa, gıda krizine karşı yasal düzenlemelerin ve tedbirlerin alınmasına ilişkin önerilerimize karşı duyarsız kalan iktidarın tek derdi iktidarını ayakta tutmaktan ibarettir.

Bu yasa teklifiyle, baroların sorunlarına, avukatların sorunlarına çözüm değil; bilakis, mesleği bölme ve bölmüş olduğu baroyu ayakta tutma adına kaynak aktarmaktan başka bir şey değildir. Avukatlar intihar ediyor, bürolarının kiralalarını dahi ödeyemiyorlar. Yapmış oldukları savunmalar nedeniyle tutuklamalar yaşanıyor, cezaevleri avukatlarla dolu. Bu iktidar ne yapıyor? Büyük kentlerde kurulan ikinci baroları ayakta tutmak adına adli yardım paralarını adaletsiz bir şekilde bu yeni kurulan barolara aktarıyor. Böldükleri baroları ayakta tutma çabası bu yasa teklifiyle getirilmeye çalışılıyor. Bütün barolar bu kanun teklifine karşı, meslek örgütleri bu kanun teklifine karşı ama tek adam rejimi hiçbir meslek kuruluşunun görüşünü almadan bu yasa teklifini topluma ne yazık ki yine de dayatıyor.

Ankara'da kurdukları ikinci baro yeterli sayıya ulaşamıyor. Bu nedenle, bu kanun teklifi avukatların yararına olan bir teklif değildir. Bizler buna şiddetle karşı çıkıyoruz. Buradan söz veriyoruz, oluşacak olan demokrasi ittifakında ilk işimiz bu kanunların tamamını yeniden düzenlemek olacaktır.

Sayın Başkan, değerli halkımız; halk yoksullaştı, insanlar büyük acılar çekiyor. Muhalefet partileri dâhil olmak üzere herkes sokağa çıkıyor ve halkın içine düşmüş olduğu yoksulluğu binlerce kez dile getiriyor. Artık tespitte bulanmanın zamanı çoktan geçmiş bulunuyor. Derhâl harekete geçmek gerekiyor. Bu halkın yoksulluğuna ve derinleşen ekonomik krize bir çare, bir çözüm üretme zamanıdır artık. Bu iktidarın halkın sorunlarına dair önereceği herhangi bir çözüm yolu da kalmamıştır. Derhâl seçim kararının alınması gerektiğini halkımızla paylaşmak istiyoruz. Halklarımızın, iktidarlar uğruna kaybedecek hiçbir zamanları da kalmamıştır.

Dün piyasaların durumuna ilişkin notlar tutmuştuk. Bu sabah notlara baktığımız zaman değerlerin aynı miktarda kalmadığını, rakamların yerinde durmadığını çok acı bir şekilde görüyoruz yani her yeni günde toplum biraz daha fakirleşiyor, kriz günbegün daha da derinleşiyor. Dolar 17,20 TL üzerinde, euro 18,50 civarında, benzin 27 TL, mazot 28 lira, doğal gaz yüzde 30 zam yapıldı, elektriğe yüzde 15 zam yapıldı, zam üstüne zam. Enflasyon can yakıyor; bir yandan enflasyon miktarlarını, sözüm ona gıda stokçuluğunu Ceza Yasası'nda yapılacak değişikliklerle, cezaların artırılmasıyla önleyeceklerini sanıyorlar. Diğer yandan enflasyonun gerçek miktarını gösteren bilimsel kurumların sesini kısımaya yönelik sosyal medya yasasıyla getirilecek sansürle hakikatleri engellemeye çalışıyor bu Hükümet yani iktidarına, tek adam rejimine karşı ses çıkaracak muhalefeti susturmaya yönelik yasal düzenlemeler hız kesmeden Meclis gündemine giriyor. En korkunç olanı da "Açım!" diyen, feryat eden halkı cezaevine atmakla tehdit eden bir iktidarla biz karşı karşıyayız. Bu baskılar ancak istibdat rejimlerinde olur, ülkesinin hakikatlerini cezalarla bastırmaya çalışan diktatörlüklerde olur ancak bu anlayış. Halklarımız bu rejimin baskılarına karşı dik durmaya devam edecektir, toplumun sindirilmesine asla izin vermeyeceğiz.

Gıda krizi korkunç boyutlardadır, Avrupa'da yıllık ortalama gıda enflasyonu yüzde 10'ken Türkiye'de yüzde 150 civarındadır ve bu durum da tarımda ve çiftçide çöküşe yol açmaktadır. Bu Hükümetin politikalarıyla, tarım, sermayenin saldırısına açık hâle getirildi. Halkların çıkarına olabilecek olan tüm kurumlar özelleştirildi, satıldı, bir yok etmeyle karşı karşıya bırakıldı. Tüm halka ait olan kurumlar sermaye şirketlerine peşkeş çekildi. Et ve Balık Kurumu özelleştirildi, "Kurumun

önünde kuyruklar artınca kuyrukları azaltmak için fiyatlar yükseltildi.” denilerek halkla alay edildi. Süt Endüstrisi Kurumu özelleştirildi, halk temel gıda ihtiyaçlarını karşılayamaz hâle geldi. Yem sanayisi özelleştirildi, üretici yem bulamıyor; bu da başka krizlere neden oldu. Bu anlamda yapılan özelleştirmeler, peşkeş çekilmeler sonucunda Türkiye halkları temel ihtiyaçlarını karşılayamaz hâle geldi.

Kürt köyleri yakılıp yıkıldı, 5 bin köy boşaltıldı, meralar yok edildi. Meraların yasaklanmasıyla birlikte bölge kentleri, meralar çöleştirdi ve bütün bu uygulamalarla birlikte gıda krizi giderek derinleşti ve halkımız daha da yoksullaştırıldı. TEKEL, ÇAYKUR özelleştirildi ve tasfiye edildi, şeker fabrikaları satıldı, dışarıdan şeker ithal ediliyor; bununla da kalınmadı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği etkisizleştirildi.

Köylüler, emekçiler yok sayıldı sadece sermayedarların çıkarları gözetildi. Akıllı olmaz bir yağma politikası sonucunda doğa yağmalandı, ülke çöleştirdi, üretim durdu, çiftçi, üretici yok edildi, ekonomi çöktü. Bütün bunlara rağmen Hükümet çiftçiye destek olamıyor, üreticiye destek olamıyor, halkın sorunlarına çözüm üretme kapasitesini yitirmiş durumda.

Bu Hükümetin tek gündemi var: Demokrasiyi yok etmek. Her gün gözaltı ve tutuklamalar yaşanıyor ve Meclise sunulan kanun teklifleriyle de toplumun tüm kesimleri susturulmak isteniyor. Halkın gündemi ise tecrittir, gözaltılardır, cezaevleridir; açlıktır, gıda krizidir yani yaşam mücadelesidir.

Değerli halkımız, bütün bu kaos, kriz ve çöküşün ortasında söz edemeden geçemeyeceğim bir mesele var. Ağrı ili daha da derin bir yoksulluğa mahkûm ediliyor ve öteki muamelesini görüyor. Ağrı’da sağlık çökmüş, hizmet çökmüş ve yatırım yok; yoksulluk artmış ve gençlerin neredeyse tamamı yurt dışına çıkmış durumda.

Ağrı şoför esnafının sorunlarını daha önce de Meclis gündemine taşımıştım. Ağrı’da yollar çok kötü, taksi esnafı ve halk, kazançlarının bir kısmını da sanayide tamir parasına veriyor ya da taksi esnafına kesilen trafik cezalarını ödemek durumunda kalıyor. Ağrı esnafı zor durumda ve geçinmiyor. Bu, Ağrı’nın yolları, bakabiliyor musunuz? Ağrı’ya yönelik olan tutumunuzdan derhâl vazgeçin. Bu, Ağrı’nın yolları. Ağrı esnafının bana göndermiş oldukları yolların durumları budur ve Ağrı’nın yollarını yapın diyoruz, en azından iktidardan giderken göreviniz olanın yüzde 1’ini gerçekleştirin ve Ağrı’yı bu yoksulluktan ve bu mevcut olan yol mevzusundan kurtarın diyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ABDULLAH KOÇ (Devamla) – Yine, daha önce gündeme getirmiştım, Ağrı’da Halk Ekmek fabrikaları satıldı, anayasal hak olan ucuz ekmeğe ulaşma hakkı halkın elinden alındı. Buradan bütün dünyanın huzurunda sizleri protesto ediyorum.

Ağrı’da sağlık sektörü çökmüş durumda, hastanelerde doktor bulunmuyor. Ağrı Eğitim ve Araştırma Hastanesinin hâli bütünüyle... İnsanlar kuyrukta bekliyor. Ağrı Eğitim ve Araştırma Hastanesine derhâl doktor gönderin. Halk saatlerce kuyrukta bekliyor ve randevu almadan hastaneden ayrılmak durumunda kalıyor. Sizin “sağlık reformu” dediğiniz reformun Ağrı’ya getirdiği yenilik de budur ne yazık ki.

Türkiye geneline de baktığımızda, halkın yüzde 70’i derhâl seçim istiyor. Bu oran Ağrı’da yüzde 90 yani Ağrı halkı dört gözle seçim bekliyor. Ağrı’ya dair tüm sorunları tespit ederek yatırım, ulaşım, eğitim, turizm, tarım ve hayvancılık olmak üzere bütün sorunları ve çözüm önerilerimizi Meclis gündemine getirdik, buna da kendimiz çözüm getireceğiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Tufan Köse.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA TUFAN KÖSE (Çorum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerine grubumun görüşlerini açıklayacağım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Avukatların acil çözüm bekleyen onlarca sorunu varken bundan yaklaşık iki yıl kadar önce Türkiye Barolar Birliğinin karşı çıkmasına karşın, 80 ilin barosunun karşı çıkmasına karşın o gün çoklu baroyu düzenleyen kanun teklifini getirdiniz ve Meclis çoğunluğunuza dayanarak geçirdiniz. O gün de söylemiştik “Çoklu baro bölücüdür, çoklu baro ele geçiremediğiniz her noktayı böl-yönet taktiğinizin bir ürünüdür ve tutmaz, ölü doğan bir kanundur.” demiştik; bugün de gördüğünüz gibi, ölü doğan kanunu bu düzenlemeyle yeniden canlandırmaya çalışıyorsunuz. Ne yapıyorsunuz? Şimdi “Sayısı 5 bin avukatı geçen barolarda 2 bin imzayla birlikte ikinci baro kurulabilir.” hükmü vardı o ölü doğmuş kanunda. Öncelikle sadece İstanbul'da kuruldu, Ankara'da kuruldu devamında ama Ankara'da kurulan sayısal çoğunluğunu yitirdi, şu anda iki aylık bir süresi kaldı sayısal çoğunluğu tamamlaması için; İstanbul Barosunda da 3 bin avukat sayısı ile baro kimliğini korumaya çalışıyor.

Değerli arkadaşlar, tabii, bunu yaparken de hem Adalet ve Kalkınma Partisinin Genel Başkanı, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan hem de Cumhuriyet Halk Partisi'nin diğer ortağı Milliyetçi Hareket Partisinin Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli ikinci barolara sanki kendi siyasi partilerinin bir uzantısıymış gibi sahip çıktılar. Kamu avukatlarını sözleşmelerini feshetme tehdidiyle beraber bu barolara üye yaptılar, buna rağmen tablo ortada. Ölü doğan kanunu canlandırmak mümkün değil, ikinci baro Ankara'da kapanıyor, iktidar değişsin, İstanbul'daki ikinci baronun da kapanması çok yakın olacak.

Ne yapıyorsunuz bu kanunla? Bu kanunla yaptığınız yine bir adaletsizlik örneği. Bu kanunla örnek olsun... Hatta bu kanuna barolar bile aslında razı değil. İstanbul 2 Numaralı Barosunun avukat sayısı 2.400 civarında, hâlbuki Gaziantep Barosunun avukat sayısı 3 bine yakın. Bu kanunla yaptığınız olay şu: Gaziantep Barosu adli yardımdan 2 milyon 787 bin lira alacakken, İstanbul 2 No.lu Barosu -avukat sayısı da az olmasına rağmen- 4 milyon 435 bin lira para alacak. Arkadaşlar, avukatlar böyle küçük paralara tamah etmezler, büyük paraya da tamah etmezler. Avukatlar tarih boyunca ne köle kullandılar ne de hiç kimsenin kölesi oldular ne de kimse onların efendisi oldu. Yani bu parayla siz ölü doğmuş kanunu, ölü doğmuş 2 numaralı baroları canlı tutamayacaksınız.

Şimdi, arkadaşlar, avukatların birçok sorunu var dedim az önce, hakikaten de çok sorunu var. Bir dünya sorunu varken bu kanunların görüşülmesi de aslında Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi ruhuna da uygun değil. Şimdi, avukatlar bir kere geçim sıkıntısı çekiyor. Bütün Türkiye'de avukatların önemli bir kısmı yoksulluk sınırının altında yaşıyorlar, hak ettikleri saygıyı görmüyorlar, mahkeme salonlarında, karakollarda, adliyelerde, icralarda, hacizlerde fiilî tecavüze uğruyorlar, dayak yiyorlar, kaba kuvvete maruz kalıyorlar. Davalar çok geç bitiyor, davaların çok geç bitmesinin sebebi tamamıyla yargıdaki problemlerdir ama bunların sorumlusu sanki avukatlarımız gibi muamele görüyor avukatlar.

Türkiye'de şu anda 165 bin avukat var, 25 bin de stajyer var, her yıl da 20 bin yeni mezun veriyor, 15 bin kişi de staja başlıyor. Bu hukuk fakültesi eğitiminin de mutlaka yeniden düzenlenmesi lazım.

Şimdi, bu kanunda hâkim stajyerlerinin maaş alması düzenleniyor ama hiçbir geliri olmayan avukat stajyerleriyle ilgili staj boyunca en küçük bir ekonomik desteğe ilişkin bir düzenleme yok. Yargının üç ayağı var diyoruz; iddia, savunma ve yargı. Savunma ayağındaki stajyerlere niye devlet ekonomik katkıda bulunmuyor, bunu açıklamak mümkün değil.

Değerli arkadaşlarım, az evvel dedim ki avukatlar tarih boyunca köle kullanmadılar, hiçbir zaman da efendileri olmadı ama bu ekonomik adaletsizlik ve zalim ekonomik düzen devam ettiği sürece avukatlar bizzat birbirlerini köle olarak kullanmaya başlayacaklar ve kendilerinin de birer efendileri olacak, görünen tablo o.

Şimdi, avukatların sorunları çok ama ülkemizde bağımsız olmayan, tarafsız olmayan, olamayan yargının da bizatihi kendisi bir sorun olmuş. Yargı siyasallaşmış ve iktidarın elinde muhalifleri susturma aracı olarak kullanılıyor. Bakın, arkadaşlar, son beş yıl içerisinde AKP’li avukatlar hâkim oldu; AKP’li avukatlar, parti yöneticileri, kadın kolları, gençlik kolları, il başkan yardımcıları hâkim oldu, üstelik de çok düşük mülakat puanlarıyla ama 18 bin adayın katıldığı bir sınavda 13’üncü olan bir kardeşimiz mülakatta elendi. Bunu anlamak mümkün değil, 18 bin kişi girmiş, 93 puanla 13’üncü olarak kazanmış ve bu arkadaşımız mülakatta nasıl bir soru sordunuz da cevap veremediyse elenmiş. Yani öyle kanıksamış ki artık toplum da sizin adaletsizliğinizi ve zalimliğinizi, çocuk diyor ki: “Benim annem ev hanımı, babam kahveci. E, benim elenmem normal.” Düşünebiliyor musunuz, bunu hangi vicdan kabul eder?

Değerli arkadaşlarım, tabii, “Liyakat yok.” diye başladım, şimdi hepiniz izliyorsunuz; Akın Gürlek vardı Akın Gürlek, bu gezici hâkim, İstanbul Adliyesinde, Ankara Adliyesinde nerede bir iktidarın gözü önünde olan dava varsa o davaların peşinde gider, ceza verir filan. Buna bizim Sayın Genel Başkanımız da “yeni, ikinci Zekeriya Öz vakası” demişti. Zekeriya Öz’ü biliyorsunuz hepiniz, Fetullah’ın birinci dereceden savcısıydı. Sayın Genel Başkana 75 bin liralık tazminat davası açtı, davası da reddolundu. Yani Zekeriya Öz olduğu tespit edildi işin esasında. Bu gezici heyet başkanı Selahattin Demirtaş’ı yargıladı, İstanbul İl Başkanımız Canan Kaftancıoğlu’nu yargıladı, Sözcü gazetesi yazarlarını Fetullah Gülen örgütüne üye olmamakla beraber, propagandasını yapmaktan yargılayıp ceza verdi, Türk Tabipleri Birliği Başkanı Şebnem Korur Fincancı’yı “Bu suç ortak olmayacağız.” bildirisi yayınladı diye iki buçuk yıl hapis cezasına çarptırdı, ÇHD’li avukatları terör örgütü üyesi olmaktan yargıladı, cezalandırdı filan; böyle bir adam yani iktidarın yargıdaki sopası olmuş bir adam geçtiğimiz günlerde maalesef Cumhurbaşkanı’nın imzaladığı bir kararnameyle Adalet Bakan Yardımcısı oldu arkadaşlar. Bunu hangi vicdan kabul eder? Ya, nereye gitti bu yargı, nereye götürüyorsunuz? Yani biliyorduk biz ama bu kadarını tahmin etmiyorduk.

Yine, arkadaşlar, bir vatandaş daha vardı, hatırlarsanız, İrfan Fidan zannedersen ismi. Bu, İrfan Fidan kardeşimiz de hepiniz hatırlayacaksınız, İstanbul’da 17-25’ten önce İstanbul’da başsavcı vekiliydi, sonra 17-25’in soruşturmalarını yaptı, Reza Zarrab hakkında takipsizlik kararı verdi, efendim, burada 800 bin dolarlık kol saati taşıyan o bakanlar hakkında takipsizlik kararı verdi. Sonra bu, İrfan Fidan kardeşimiz Gezi davasında abartılı güç kullanan birçok Emniyet mensubu hakkında takipsizlik kararı verdi, barış bildirisi hakkında ağır cezalar istedi, vesaire. Bu arkadaşımız da bakın, önce Yargıtaya üye yapıldı; Yargıtayda daha bir tek dosya görmeden ve Anayasa Mahkemesine üye seçimleri de ertelenerek, Yargıtaya üye seçilmesinden beş gün sonra adaylık başvurusu yaptı ve Anayasa Mahkemesine üye yapıldı. Yazıktır bu memleketin adaletine, yazıktır bu memleketin yargısına.

Değerli arkadaşlarım, hakikaten yazık. Şimdi, birileri Türkiye’yi zifirî karanlığa sürüklemek istiyor; bunu hepimiz görüyoruz, gözlüyoruz. Yaratılmak istenen bu korku ikliminin aparatlarını da hepimiz çok iyi biliyoruz. Birincisi ve en önemlisi, işte az evvel bahsettiğim, bu siyasallaşmış yargıdır bu korku ikliminin en birinci aparatı. Devamında, mafya var, uyuşturucu kaçakçıları, uyuşturucu baronları var, paramiliter yapılar var, -geçenlerde Genel Başkanımız birini, seçim güvenliğini de tehlikeye sokacak bir yapıyı ifşa etmek üzere gitti; SADAT mıdır, nedir ismi- 5’li çeteler var, yandaş medya ve beslemeleri var bu karanlık yapının içerisinde. Efendim, bu karanlık çetenin içerisinde insan

kaçakçıları var, trol ağları var, var da var yani var da var, silah kaçakçıları var ama var ya, hepsi birlikte çalışıyorlar ve bir tek amaçları var; korku iklimini yaratmak ve bu korku ikliminden nemalanmak, bu korku iklimini devam ettirerek bu adaletsiz ve zalim düzeni bir süre daha devam ettirebilmek ama buradan söz veriyoruz yurttaşlarımızın huzurunda, buna biz izin vermeyeceğiz.

Değerli arkadaşlarım, kanun üzerinde aslında konuşacak çok şey var ama biraz da, geçtiğimiz hafta biz de Çorum'daydık, memleketimizdeydik, milletvekili arkadaşlarımızla beraber sahadaydık, oradan da bahsetmek istiyorum. Şimdi, Çorum'da bir vatandaş, çiftçi vatandaşın tarlasına gittik, 240'lık bir Massey Ferguson traktörü var, zannediyorum, 20-25 yaşlarında bir traktör. Vatandaş diyor ki: "Arkadaş, ben bunun gazına basmaya korkar oldum artık, traktörün gazına, bir depo mazot 1.240-1.300 liraya doluyor." Aldık çubuğu elimize, benzin deposuna soktuk, vallahi ucunda, 200-250 liralık mazot almış, alamamış yani vatandaş. Çiftçiler -açlık sınırının altında- gübre atamıyorlarmış tarlalarına, gübre atamadıkları için verim almaları da mümkün değil; bunu da sizlerle paylaşmak istiyorum.

Çorum'un çok yakıcı bir sorunu var, onu da hemen burada söylemiş olayım. Çorum'un sanayisi kendi işverenin, girişimcisinin, işçisinin, emekçisinin katkılarıyla, bileklerinin hakkıyla bir noktaya geldi yani en ufak bir devlet yatırımı, katkısı filan yok, gerçekten de yok. Bir şeker fabrikası vardı, özelleşti; bir de çimento fabrikası vardı, yıllar önce özelleşti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

TUFAN KÖSE (Devamla) – Tamamlıyorum Başkanım.

Ama Çorum sanayicisini uçuracak bir şey var, o da konvansiyonel hat; önce konvansiyonel hat, devamında hızlı hat da olabilir taşımacılık üzerine. Bir demir yolu hattına Çorum sanayicisinin, Çorum girişimcisinin, esnafının, Çorum'daki üreticilerin acilen ihtiyacı var, devamında havaalanına da ihtiyacımız var ama öncelikle demir yolunun bir an evvel hayata geçirilmesi lazım. Burada AKP'li milletvekili arkadaşlarımız vardı, beş yıldır, altı yıldır, yedi yıldır hatta geliyorlar, diyorlar ki: "İşte, Çorum'daki demir yolu 2023'te olacak, hayata geçecek." Ben de diyorum ki: Kardeşim, bakın, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryollarının 2023 planlamasında Çorum'a ilişkin en ufak bir planlama yok. "Yok." diyordum, "Yok, var." diyorlardı 2023. E, geldi 2023, nerede Çorum'un demir yolu? Ne olmuş şimdi? Kim doğruları söylemiş? (CHP sıralarından alkışlar) Söz veriyoruz, söz veriyoruz; Cumhuriyet Halk Partisinin, Millet İttifakı'nın Cumhurbaşkanı adayı Cumhurbaşkanı olduğunda Çorum için ilk yapacağımız şeylerden biri de demir yollarıdır.

Ben, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, gruplar adına söz talepleri karşılandı.

Şimdi şahıslar adına ilk söz Sayın Faruk Sariaslan'ın.

Buyurun Sayın Sariaslan. (CHP sıralarından alkışlar)

FARUK SARIASLAN (Nevşehir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Avukatlık Yasası'nda yapmak istediğiniz değişiklikle ilgili söz almış bulunmaktayım. Söz geçiremediğiniz avukatları 11/7/2020 tarihinde çıkardığınız yasayla bölüp parçalamak, diz çöktürmek istediniz. Başarılı olmadınız, olamayacaksınız. Şimdi de getirdiğiniz bu yasayla avukatlara çıkar vadederik, parçalamayı devam ettirmek istiyorsunuz; yine başaramayacaksınız. Baroları ve avukatlık mesleğini düzenleyen 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 76, 95/21 ve 110/17'nci maddeleri, baroları ve Türkiye Barolar Birliğini, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak, bu kavramlara

işlerlik kazandırmakla yükümlü ve görevli kılıştır. Bunun içindir ki savunmadan hiç hazzetmediniz, ilk fırsatta kapılarınızı ayırdınız, sonra susturmaya çalıştınız, bölüp parçalayarak susturacağımızı zannettiniz, beceremediniz, şimdi de teslim alamadığımız avukatların cübbelerine ilik açmaya, düğme dikmeye çalışıyorsunuz. İstiyorsunuz ki yargının son ayağı da size bağlansın, istiyorsunuz ki herkes sussun, istiyorsunuz ki bu karanlık böyle sürsün. Hukuka aykırı yasa değişikliğiyle bu karanlığı sürdüremezsiniz. Unutmayın, tarih; aydınlık için, umut için, insanlık için mücadele edenleri, umudu savunanları yazar.

Eğer bu yasayı getirmekle amacınız nitelikli yargı ve adaleti gerçekleştirmek ise öncelikle nitelikli hukuk eğitiminden başlamanız gerekir. Nitelikli bir hukuk eğitiminden sonra nitelikli hukukçu yetiştirebilirsiniz. Bugün Türkiye’de hukuk fakültesi sayısı 79, öğrenci sayısı 76 bin -arkadaşlar, üzülererek söylüyorum- profesör sayısı topu topu 494; her fakülte başına düşen profesör sayısıysa sadece 6; anayasa hukukçusu profesör sayısı 42, ceza profesörü sayısı ise sadece 34. Peki, biz bu kadroyla istediğimiz nitelikte hukukçu yetiştirebilir miyiz? Elbette ki yetiştiremeyiz. Aşağı yukarı nüfusumuzun aynıysa olan Almanya’da ise fakülte sayısı ne kadar biliyor musunuz, sadece 34; profesör sayısı ne kadar, 900; öğrenci sayısı sadece 100 bin; fakülte başına düşen profesör sayısı bizde 6 iken Almanya’da 26. Şimdi, bizi kıskanan, çatır çatır çatlayan Almanya’nın niye başarılı olduğunu bu rakamlar bize gösteriyor. (CHP sıralarından alkışlar) Sanayisi gelişmiş, kişi başına düşen millî geliri artmış, insanları refah ve mutluluk içerisinde yaşarken, öğrencileri, gençliği yurt dışına gitmek istemezken işte böylesine kötü bir hukuk sisteminde biz tam tersini yaşıyoruz.

Sayın milletvekilleri, hâkim alırken bu fakültelerden mezun olanların içinden en iyi fakülteyi bitirmiş, sınavda en yüksek puanları almışlardan değil de kendinize yakın olanlardan “mülakat” adı altında hâkim yetiştiriyorsunuz, hâkim alıyorsunuz. Bu almış olduğunuz hâkimlerle de Türkiye’de adalet dağıttığınızı iddia ediyorsunuz, bizim aklımızla alay ediyorsunuz. Ehliyet ve liyakati olmayan insandan adalet beklemek hayaldir. Ehliyet sahibi olanlar, dirayet sahibi ve bağımsız olurlar. Ehliyet ve liyakatten mahrum olanlar veya başkasının desteğiyle atananlar yahut terfi edenler, hangi siyasi ya da sosyal görüşte oldukları fark etmeksizin, hukuk ve adaleti değil, kendilerini oraya getirenlerin istediklerini öncelikle yerine getirirler. İşte, tam da bunun içindir ki bugünkü siyasal iktidar hiçbir dönemde olmadığı kadar hâkim ve savcılarının kararları üzerinde etkilidir ve etkindir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

FARUK SARIASLAN (Devamla) – Başkanım, az kaldı.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

FARUK SARIASLAN (Devamla) – Bunu bilen iktidarınız, Anayasa Mahkemesi kararlarına uymayan, uymayı taahhüt ettiğimiz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarını tanımayan, Türk hukuk sisteminin genel kabullerini reddederek, hukuk dışı, adaleti zedeleyici kararlarıyla ün salmış bir hâkimi, Akın Gürlek’i Adalet Bakan Yardımcısı yaptınız.

Şimdi, değerli arkadaşlar, birilerinin hak ederek değil, birilerine yaranmak için kararlar veren, Türkiye’de hukuku yok sayanların Adalet Bakanlığını yönettiği bir ülkede adalet olmaz, hukuk yerine gelmez. Sadece o Türkiye Cumhuriyeti devletinin Adalet Bakanı değil, o, oraya getirenlerin Adalet Bakanı olur. En kısa zamanda iktidara geleceğiz, Türk milleti bunu görecektir, bunlara son vereceğiz diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, madde üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Soru-cevap işlemi yok.

Madde üzerinde 2'si aynı mahiyette olmak üzere 3 adet önerge vardır.

İlk okutacağım 2 önerge aynı mahiyette olup birlikte işleme alacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 328 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Oya Ersoy

Hişyar Özsoy

Filiz Kerestecioğlu Demir

İstanbul

Diyarbakır

Ankara

Rıdvan Turan

Hüseyin Kaçmaz

Mersin

Şırnak

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Alpay Antmen

Tufan Köse

Zeynel Emre

Mersin

Çorum

İstanbul

Rafet Zeybek

İlhami Özcan Aygun

Lale Karabıyık

Antalya

Tekirdağ

Bursa

Erkan Aydın

Abdurrahman Tutdere

Ali Haydar Hakverdi

Bursa

Adıyaman

Ankara

Sevda Erdan Kılıç

İzmir

BAŞKAN – Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKAN VEKİLİ RAMAZAN CAN (Kırıkkale) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk söz, Sayın Sevda Erdan Kılıç.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Avukatlara büyük bir müjde veriyormuş gibi Meclise sunulan yasa teklifi, aslında ihtiyaçlardan çok uzakta, baştan sakat doğmuş bir tekliftir. Bu teklif hazırlanırken, her zamanki gibi yine baroların görüşü alınmadı, yine meslektaşlarımızın fikri sorulmadı. Bu nedir baktığımızda? Daha doğrusu, bütün kanunlar böyle yapılıyor; bu hemen hemen her açıdan kibirdir, egodur “her şeyi ben bilirim” anlayışıdır ve bu anlayışla da nitelikli kanunlar yapmamız mümkün değildir.

Değerli milletvekilleri, kanun teklifine baktığımızda “Herhangi bir işte sigortalı çalışmak avukatlık stajına engel teşkil etmez.” diyor. Her yıl 20 bin kişi hukuk fakültesinden mezun oluyor, bunlardan 15 bini staja başlıyor. Bu sayısal artışın getirdiği ekonomik sorunları bu maddeyle mi çözeceğiz? Tabii ki hayır. Bu madde sadece stajyer avukatların başka bir sömürü düzenine hizmet etmesini sağlar, bundan başka bir şey de sağlamaz. Tabii, kişiye özel, liyakatsiz üniversite kadrolarına, her ilde mantar gibi türeyen hukuk fakültelerine “Dur!” demeden bu sorunlara da çözüm olamayız.

Hâkim ve savcılar gibi, avukatlar da yargının bir parçası. Nasıl ki hâkim ve savcıların stajyerleri devletten maaş alıyorsa avukat stajyerleri de devletten maaş almalı ama siz “Avukatlar hem staj yapsın

hem mesleği öğrensin hem de bu arada çalışsın.” diyorsunuz ki bu zaten mümkün değil; bunu avukat olanlar bilir ama tabii, cübbesi, düğmesi olmayan avukatlar bilir.

Adli yardım ödeneğine bakarsak da barolar arasında pay edilmesine ilişkin bir husus var; bununla da etki altına alamadığımız barolara karşı örgütlediğiniz 2’nci baroları yani bu paralel yapıyı maddi anlamda da ihya etme anlayışı yani bir nevi kutuplaştırma, ayrıştırma projesi de devam etmiş oluyor.

Değerli milletvekilleri, gelelim başka önemli bir konuya. Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati’nin “Enflasyonla birlikte büyümeyi tercih ettik, bu sistemden dar gelirli hâri üretici firmalar, ihracatçılar kâr ediyor.” gibi itiraflarıyla aslında yarattıkları yoksulluktan hiç utanmadıklarını hep beraber görmüş olduk. Ücretli, çalışan, esnaf, çiftçi, memur her gün enflasyonun altında eziliyorken maalesef bir avuç kayırlan, bir avuç yandaş büyümeye devam ediyor. Şimdi, bu sistem şöyle: Yoksuldan alıp zengine veriyor. Biz bu sistemi kesinlikle kabul etmiyoruz. Ben dün bu konuşmaya bakarken dolar 16 liraydı, bugün baktığımızda 17 olmuş; altının gramı 1.000 lirayı geçmiş.

Şimdi, eğer ışıltılı hayatından vakit ayırabilirse -tabii, bugün itibarıyla konuşma yasağı da geldi Sayın Bakana- Sayın Nebati’ye üniversite yıllarında okuduğuna pek emin olmadığım bu “İktisada Giriş” kitabını hediye etmek istiyorum. (CHP sıralarından alkışlar) Hiç okumadıysa Sayın Bakan vah! Ama okuyup da bunları yapıyorsa vah ki vah! Hatta kendisinin mezun olduğu üniversitenin İktisat Anabilim Dalı Başkanının kitabı bu. Hakikaten eğer biraz zaman ayırıp, bu kitabı okuyup idrak ederse en azından görevinden affını isteyeceği süreye kadar hem kendisi açısından hem de devletimiz açısından yararı olur diye düşünüyorum, yarın da bunu kargoya vereceğim Sayın Bakana. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, bir başka önemli konu var. AKP Genel Başkanı, biliyorsunuz, Gezi Parkı direnişine katılanlar hakkında ağza alınmayacak, benim burada zaten söyleyemeyeceğim sözler sarf etti. Gezi olaylarının olduğu dönem ben Cumhuriyet Halk Partisi İzmir İl Sekreterydim. Her ilde olduğu gibi İzmir’de de bu onurlu direniş devam ediyordu ve kolluk kuvvetleri orantısız güç uyguluyordu. Ben, o gün, kolluk kuvvetlerinin darbından kaçan gençlere İl Başkanlığının kapılarını açıp o darptan kurtardım, hatta yaka paça polislerin elinden alıp kapıdan içeri soktuğum gençler oldu. Karakolların önünde sıraya dizdiler gençleri, fiskiyeli sularla su fişkırttılar, copladılar; ben yine oradaydım ve üç gün boyunca evime gitmedim onları savunacağım diye; avukatlıklarını yaptım, davalarına da baktım. O yüzden, Gezi’yle ilgili söylenecek her şeyi biz üstümüze alırız, Gezi’ye söylenecek her şeyin karşısında biz dururuz. Bu sebeple de bu kötü sözlerin sarf edildiğinin ertesi sabahı suç duyurusunda bulundum. Peki, ne mi oldu? Tabii ki ak troller hemen harekete geçtiler. Benimle ilgili hakaretlerin, küfürlerin, tehditlerin bini bir para. Şaşırdık mı? Şaşırmadık. Hani, bir söz vardır “Balık baştan kokar.” diye, o yüzden hiç şaşırmadım ama ben buradan, bu onurlu direnişe katılanlara bir kez daha seslenmek istiyorum: Kimseden korkmadık, bundan sonra da korkmayacağız. O yüzden, herkesi suç duyurusunda bulunmaya, manevi tazminat davası açmaya davet ediyorum.

Bir söz vardır “Muhakkak kısa çöp, uzun çöpten hakkını alacaktır.” diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN – Evet, aynı mahiyetteki diğer önerge için gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Düzenlemenin adli yardım ödeneğinin barolara kayıtlı avukat sayısı dikkate alınarak eşit bir şekilde dağıtılmasının ötesine geçtiği 2 no.lu barolara adli yardım ödeneğinden daha fazla miktar aktararak bu baroları talep edilir kılmak, korumak ve hatta kayırmak amacıyla getirildiği görülmektedir. Hâlihazırda kentin nüfusu ve avukat sayısına göre düzenlenen adli yardım ödeneğinin teklifle toplam puanın yüzde

40'ının aynı ildeki 2 baroya eşit olarak dağıtılacak olması adil ve hakkaniyetli olmayacaktır. Şöyle ki teklifin bu hâline göre; 2022 rakamları baz alınarak yapılacak bir paylaşımında 56 bin avukatın bulunduğu İstanbul Barosunun adli yardım ödeneğinden 3,5 milyon lira, 2.300 civarı üyesi bulunan 2 No.lu Baroya aktarılacaktır. Bir başka anlatımla, İstanbul Barosunun yasa gereğince hak ettiği ödenekler yüzde 14.06 oranında azaltılırken 2'nci baronun ödeneği yüzde 305.41 oranında arttırılmaktadır. Üstelik bu açık adaletsizlik sadece 2'nci baroların kurulduğu yerlerdeki barolar açısından değil, başka barolar açısından da ciddi eşitsizlikler doğurmaktadır. Teklifte öngörülen şekilde bir dağıtım esasının belirlenmesi hâlinde İstanbul 2 No.lu Barosu, kendisinden 2 misli daha fazla üyeye sahip olan diğer il barolarından daha fazla ödenek alacaktır. Çünkü düzenleme, genel esaslar çerçevesinde değil, özel olarak 2'nci barolar çerçevesinde yapılmıştır. 2'nci baroların kurulmasına olanak veren yasa değişikliğiyle bir ildeki 2 baronun ortak oluşturacağı ve masraflarına ortak olarak katılacakları bürolar öngörülmüşken daha yasa değişikliği üzerinden iki yıl bile geçmeden bu büroların ayrılması yoluna gidilmesi izaha muhtaçtır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Evet, aynı mahiyetteki önermeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 328 sıra sayılı Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 3'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

MADDE 3- 1136 sayılı Kanun'un 180'inci maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Paraların barolar arasındaki dağıtımında o ilde levhaya kayıtlı toplam avukat sayısı esas alınır. Dağılım o ilde levhaya kayıtlı toplam avukat sayısına bölündükten sonra elde edilen rakamın her baronun üye sayısına çarpımı sonucuna göre elde edilecek sonuca göre dağıtılır.”

Aydın Adnan Sezgin

Ayhan Altıntaş

Orhan Çakırlar

Aydın

Ankara

Edirne

İmam Hüseyin Filiz

Mehmet Metanet Çulhaoğlu

Gaziantep

Adana

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKAN VEKİLİ RAMAZAN CAN (Kırıkkale) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz talebi Sayın Mehmet Metanet Çulhaoğlu'nun.

Buyurun Sayın Çulhaoğlu. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

MEHMET METANET ÇULHAOĞLU (Adana) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 328 sıra sayılı Kanun Teklifi'nde İYİ Parti Grubumuzun vermiş olduğu değişiklik önergesi üzerine söz aldım. Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, paraların barolar arasındaki dağıtımında her baronun üye sayısına göre yapılması denkleştirici adalet ilkesine daha uygundur. Zaten çeşitli şaibeler altında olduğu iddia edilen 2'nci barolar sağlanmak istenen ekonomik avantaja bu iddiaların daha da fazla artmasını beraberinde getirecektir. Tarafsız, doğru, korkusuz olduğuna inandığımız adaletin savunucusu avukatların oluşturduğu baroların bu şekilde vesayet altına alınmasının da önüne geçilecektir.

AK PARTİ iktidarı ülkemizi her alanda kutuplaştırdığı, ayırtırdığı gibi baroları da gündemine aldı ve hukuki sistemimiz yerle yeksan oldu. Bu sistemle, kendinize göre makbul avukatların iktidarının adalet anlayışını uygulamakta zorluk çekmemelerini murat ettiniz. Kendi atadığınız savcı ve hâkimlere yardımcı olacaklarını düşünerek kendinize yakın olmayanları etkisizleştirip yetkisiz konumlara

iletilmesini sağlamayı amaçladınız. Avukatların savunma işlevlerini özgürce yürütememesinin, baroların etkisizleştirilmesinin çok ağır sonuçları olacaktır demiştik, oldu da. Biz İYİ Parti olarak bunların hepsini yüce Meclis çatısı altında söyledik ve geldiğimiz noktada da haklı çıktık.

Bakın, değerli arkadaşlarım, 5 Nisan 2022 tarihinde İYİ PARTİ Grubu olarak Meclis araştırma önergesi verdik ve avukatlarımızın yaşadığı sorunlara çözüm bulunmasını istedik. Önergemiz çoğunluk oylarıyla maalesef reddedildi. İktidarı hep uyardık, uyarmaya da devam edeceğiz. Her alanda kutuplaştırma siyasetinden vazgeçin artık arkadaşlar. Unutmayın ki yargı sisteminde savunma makamı, iddia ve karar makamlarıyla eş değerdedir.

Evet, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ PARTİ iktidarında ülkemiz adaletle buluşacak, yargı bağımsız ve tarafsız olacak, ülkemiz hukuk devleti olacaktır. Bu Hükümet, her alanda olduğu gibi, yargı ve adalet sisteminde de büyük bir erozyona sebep olmuştur. Yargı kararları, gündelik siyasi hesapların parçası hâline getirilmiş, hâkimler ve savcıların yer ve yetki teminatları gasbedilerek verdikleri ve verecekleri kararların kontrol altına alınması amaçlanmıştır. Devlet ve milleti bir arada tutan en önemli unsur adalet duygusu haddinden fazla yara almıştır. İYİ Parti olarak bizler sadece kâğıt üzerinde değil uygulama ve teşkilatlanma bakımından da aldığı kararları gerçekten millet adına verebilen tarafsız ve bağımsız bir yargı sistemi kurulmasını sağlayacağız. Hâkimlik teminatının daha sağlam temellere oturtulması için yetki ve coğrafi teminat güvencesini sağlayacağız. Adalet Bakanı ve müsteşarına Hakimler Kurulunda yer vermeyeceğiz. Hâkim ve savcıların mesleğe kabullerinde ve yükselmelerinde objektif kriterleri esas alacak, hukuk eğitiminin kalitesini yükseltmek amacıyla hukuk fakültelerinin sayısını azaltacak, akademik kadro ve müfredat konularında kapsamlı iyileştirmeler yapacağız. Hâkimlerin çok daha özenli davranmalarını sağlamak amacıyla, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarıyla verdikleri kararların uyumlu, temel terfi ve yükselme ölçütlerinden biri hâline getirilen düzenlemeleri uygulamaya alacak, titizlikle de takip edeceğiz. Hukukun evrensel ilkelerinden kasten uzaklaşarak sebep, sonuç ilişkilerini mahkeme yerine siyasi konjonktüre göre, görevini kötüye kullanarak yargıya, hukuka, adalete güveni ortadan kaldıran, Anayasa Mahkemesi veya Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği hak ihlali kararlarına sebep olan, devleti tazminata mahkûm ettiren veya zarara uğratan hâkim ve savcılara rücu edilmesini sağlayacağız. Tutuklamanın keyfiyetten uzak, kurallara bağlı ve istisna olması için kesin, objektif, vicdana ve hukuka uygun düzenlemeleri hayata geçireceğiz. Tutuklama ve gözaltı işlemlerinde yetki ve uygulama sorunlarına çözüm bulmak adına cumhuriyet başsavcılığına bağlı adli kolluk teşkilatını hayata geçireceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi, buyurun.

MEHMET METANET ÇULHAOĞLU (Devamla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çoklu baro uygulamasına son verecek, Türkiye Barolar Birliği seçimlerinde temsilde adaleti sağlayacağız diyor, heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3^{üncü} maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.01

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 18.06****BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ****KÂTİP ÜYELER: Rümeysa KADAK (İstanbul), Enez KAPLAN (Tekirdağ)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 100’üncü Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

328 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Sayın milletvekilleri, yeni madde ihdasına dair bir önerge vardır.

Malumları olduğu üzere, görüşülmekte olan teklife konu kanunun, komisyon metninde bulunmayan ancak teklifle çok yakın ilgisi bulunan bir maddesinin değiştirilmesini isteyen ve komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılacağı İç Tüzük’ün 87’nci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüdür. Söz konusu önerge bu mahiyette olmamakla birlikte, önergenin işleme alınması hususuna siyasi parti gruplarından bir itirazın bulunmaması nedeniyle, emsal teşkil etmemek üzere önergeyi işleme alıyorum.

Şimdi söz konusu önergeyi okutup Komisyona soracağım. Komisyon önergeye salt çoğunlukla -14 üyesiyle- katılırsa önerge üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açacağım, Komisyonun salt çoğunlukla katılmaması hâlinde ise önergeyi işlemden kaldıracam.

Şimdi önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 328 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin adının “Avukatlık Kanunu ile Türk Borçlar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” şeklinde değiştirilmesini ve teklife 3’üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 4- 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

‘GEÇİCİ MADDE 1- Konut kiralari bakımından bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih ilâ 1/7/2023 (bu tarih dâhil) tarihleri arasında yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmalar, bir önceki kira yılına ait kira bedelinin yüzde yirmi beşini geçmemek koşuluyla geçerlidir. Bir önceki kira yılının tüketici fiyat endeksindeki oniki aylık ortalamalara göre değişim oranının yüzde yirmi beşin altında kalması halinde değişim oranı geçerlidir. Bu kural, bir yıldan daha uzun süreli kira sözleşmelerinde de uygulanır. Bu oranları geçecek şekilde yapılan sözleşmeler, fazla miktar yönünden geçersizdir. Bu fıkra hükmü, 344 üncü maddenin ikinci fıkrası uyarınca hâkim tarafından verilecek kararlar bakımından da uygulanır.’”

Bülent Turan

Selami Altınok

Şahin Tin

Çanak kale

Erzurum

Denizli

Muhammed Levent Bülbül

Ahmet Özdemir

Necip Nasır

Sakarya

Kahramanmaraş

İzmir

BAŞKAN – Sayın Komisyon, önergeye salt çoğunlukla katılıyor musunuz?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Sayın Başkanım, Adalet Komisyonumuzun salt çoğunluğu vardır, ilgili önergeye salt çoğunluğumuzla beraber katılıyoruz.

BAŞKAN – Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılmış olduğundan, önerge üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açıyorum.

Söz talebi yok; yalnız, Grup Başkan Vekillerimizin yerlerinden söz talepleri var, önce onu karşılayacağım.

Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi yirmi yıldır ülkeyi yönetiyor, yüzde 30’la aldığı enflasyonu yüzde 100’ün üzerine taşımayı başardı bu dönem içerisinde, Türkiye’yi enflasyon şampiyonu yaptı dünyada. Şimdi, enflasyonla mücadele etmeyen, enflasyonun nedenleriyle mücadele etmeyen fakat enflasyonun sonucuyla uğraşan bir iktidar var; bu akıl işi değil bir defa, bunu bütün alanlarda şu anda görmeye başladık. Hatta Hazine Bakanı ne dedi? “Biz enflasyonu düşürmeyi değil, büyümeyi tercih ettik.” diye de bunu itiraf etti. Yapılması gereken şey enflasyonun düşürülmesi. Şu anda yeni madde ihdasında yapmaya çalıştığımız husus ne? Tabii, enflasyon çok artınca Türkiye çok ciddi bir barınma krizi yaşıyor. İnsanların gelirleri artmadı fakat konut fiyatları aşırı yükseldi. Konut fiyatlarını aşırı yükselten de Hükümetin yanlış politikaları. Yani Hükümet, sürekli, konut sektöründe fiyatları yükseltecek kredi genişlemesi gibi diğer hususlarda birtakım politikalar uyguluyor. Bu, konut fiyatlarını yükseltiyor; beraberinde de kiralari yükseltti.

Şimdi, geldiğimiz noktada insanların gelirini artırmayan, asgari ücreti artırmayan, emeklilerin, memurun maaşını artırmayan bir Hükümet var. “E, ne yapalım bu barınma krizini çözmek için? Konut kiralari sınırlama getirelim.” gibi bir noktaya gelindi. Bu anlamda bakılan şey iktisaden son derece yanlış bir şey. Fakat bir de ihtiyaç var ortada tabii, şu anda insanlar ciddi sıkıntı içerisinde yani kiralari ödeyemiyorlar; yüksek kira artışlarıyla, böyle bir durumla karşı karşıya kalıyorlar. Yani bu, ekonominin -zaten her alanın kötü yönetilmesi gibi- kötü yönetilmesinden kaynaklanan bir sorunla karşı karşıyayız.

Şimdi, esas yapılması gereken şeyi önce biz söyleyelim, sonra bu konuya ilişkin görüşümüzü söyleyeceğiz. Bu barınma krizinin aşılması için bir defa vatandaşın gelirini artıracak politikaların uygulanması lazım. İşte, asgari ücret, emekli maaşı, memur maaşı, işçi maaşı... Ekonomiye bir güven, istikrar getirilip ekonomide üretimin artırılması lazım -bunlar yapılmıyor- veya şimdi, muhtaç ailelere kira yardımı yapılması lazım. Hükümet kendi elini cebine sokmuyor, Hükümet ancak yandaş beslemekte. Yandışa para transferinde hiçbir beis görmeyen, kur korumalı mevduatta şu ana kadar doğan yükümlülük 200 milyar lirayı aşmış fakat barınma krizi yaşayan, kirasını ödeyemeyen yandışa da kira yardımı yapmayan bir iktidarla karşı karşıyayız. Esas olarak yapılması gereken bu veya kira vergileri... Şimdi, kira üzerinden hâlâ yüzde 20 stopaj alınıyor. Ya, böyle bir ortam var madem, bunun üzerindeki bir miktar vergiyi niye düşürmüyorsunuz? Bunu da düşünmüyor, ondan sonra... Dolayısıyla, konut fiyatlarını artırmaktan, artıran politikalardan vazgeçin diyoruz, her gün bunu konuşuyoruz, bundan da vazgeçmiyor ve dediğim gibi enflasyonun sonuçlarıyla uğraşan bir yapı var. Şimdi, bunun sonucunda ne olacak, onu baştan söyleyelim? Şu anda Türkiye’de unda, yağda, şekerde hatta faizde ikili fiyat var yani kamu bankalarından konut sektörü için veya belli alanlarda kredi alırsanız yüzde 16 faiz var ama normal bir vatandaş olarak, normal bir ticaret erbabı olarak kredi almak istediğinizde en az yüzde 35 kredi faiziyle karşılaşıyorsunuz, böyle bir ikili yapı var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Bunun aynısı unda var, şekerde var, yağda var. Şimdi, bu düzenlemeden sonra bu, kirada da oluşacak; ikili bir fiyat yapısı oluşacak, kayıt dışı bir kira oluşacak veya eğer bu oluşmazsa konut arzında, kiralık konut arzında Türkiye ciddi sıkıntıyla karşılaşacak. Yani burada biz şu anda kiralaları, evet, sınırlandırılm ve kiracıları koruyalım derken aslında Türkiye, maalesef kiralık ev sıkıntısıyla da karşılaşacak. Dolayısıyla, arkadaşlar, sonuçlarıyla değil, nedenleriyle uğraşılması lazım. Enflasyonu düşürmek gerekiyor, bunu söylemekten bizim dilimizde tüy bitti fakat tabii, Hükûmetin artık bunu ne anlayacak, kavrayacak bir kapasitesi kaldı ne de öyle bir dürüstlüğü kaldı.

Evet, biz buna itiraz etmedik, bizim itirazımız olsa bu madde görüşülemezdi, itiraz etmiyoruz bu anlamda, içeriğiyle ilgili kaygılarımızı söylüyoruz ama AK PARTİ'ye çağrım şudur: Beceremiyorsunuz, bu ülkeyi yönetemiyorsunuz, çekin gidin kardeşim!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin lütfen, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – Son cümlemi tekrarlayayım, bitireyim.

AK PARTİ'ye çağrımız şu, hakikaten bu yani bu çok yürekten söylediğim bir şey: AK PARTİ'nin bu Türkiye'ye verecek, bu millete olumlu anlamda verecek hiçbir şeyi kalmadı; yaptığı her şey bu milletin zararına çalışıyor. Dolayısıyla, çekin gidin kardeşim! Getirin şu sandığı, millet bu değişimi yapsın.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Bülbül...

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, görüşülmekte olan kanun teklifinin içerisine, özellikle konut kiralalarında son dönemde yaşanan düzensizliği ve kiracılar ile kiraya verenler arasındaki -kiralayanlar arasındaki- sıkıntıları gidermek maksadıyla bir düzenleme öngörülmüştür. Bu teklifin imzacılarından, imzalayanlarından birisi olarak Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına bu çalışmanın hayırlı olacağı kanaatindeyiz. Piyasadaki düzensizliği ve kiracıların mağduriyetini gidereceği gibi, aynı zamanda, yıl esas alındığında, inşallah, bu yüzde 25 oranı kiralayanlar açısından da isabetli bir oran olacaktır. Spekülatif bazı girişimler -efendime söyleyeyim- insanları suistimal eden, barınma ihtiyaçlarını suistimal eden yaklaşımları da önlemiş olacaktır. Bu noktada, biz, bu teklifi, bu maddeyi olumlu addetmekteyiz.

İnşallah, süreç içerisinde, dünya çapında yaşanan ekonomik sıkıntılara, birtakım enflasyonist gelişmelere karşı Türkiye ciddi bir çalışma içerisinde; bunların en kısa sürede neticelerini vermesini bizler de beklemekteyiz.

Memleketimize, insanlarımıza hayırlı olsun diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Oluç...

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın vekiller; Türkiye yakın tarihinin gördüğü en büyük ekonomik buhranlardan birini yaşıyor ve hemen hemen her alan bu buhrandan etkileniyor.

Aslında, hiperenflasyon yaşadığımızı söyleyebiliriz bugünlerde ve bu iktidar Türkiye ekonomisini fiyatlama yapılamayan bir istikrarsızlık içine sürükledi. Maliyetler o kadar yüksek ve o kadar hızlı ki

kimsenin bir adım ötesini göremediği bir fırtınayla karşı karşıya kalmış vaziyetteyiz, bu fırtınadan en çok etkilenenlerin arasında da kiracılar geliyor ve kiralardaki korkunç artış barınma hakkının dahi bu ülkede nasıl tahrip edildiğini gösteriyor. Baktığımızda, sadece büyükşehirlerde değil, metropollerde değil, bütün şehirlerde kiralarda çok ciddi bir artış yaşanmakta olduğunu görüyoruz.

Peki, bu kira artışlarındaki korkunç gelişmeyle ilgili olarak, bu yarayı tedavi etmek için herhangi bir köklü önlem alınıyor mu? Hayır. Ne yapılıyor? Palyatif bir çözüm ileri sürülüyor şimdi, görüyoruz ve bir kira artışı sınırlaması getiriliyor. Şimdi, çok iyi biliyoruz ki aslında -iktidar partisi de bunu biliyor, muhalefet de biliyor ki- bu kira sınırlamasıyla yani geçici bir pansumanla sorunu çözebilecek bir duruma gelmeyeceğiz. Dolayısıyla, bu teklifin yetersiz bir teklif olduğu çok açık ortada ve tabii “Peki, ne yapılması gerekir?” sorusu gündeme geliyor. Eğer gerçekten bu ülkede yaşayan insanlara bir iyilik yapmak istiyorsa bu iktidar, öncelikle enflasyonu düşürmek için doğru adımlar atması gerekiyor yani mesela Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı Tayyip Erdoğan’ın çıkıp “Enflasyon yok aslında, teknik olarak hayat pahalılığı var.” gibi acayip bir cümleyi kurmaması gerekiyor çünkü dört ay önce “Enflasyonu biz düşüreceğiz.” demiş kişi de aynı kişidir aslında. Şimdi, dolayısıyla “Enflasyonu düşürmek için hangi tedbirler alınması gerekir?”i tartışmayan bir iktidarla karşı karşıyayız. Birinci sırada tartışılması gereken bu enflasyon ve faiz arasındaki hani “Faiz sebep, enflasyon sonuç.” tuhaf tezinin, tez bile denemeyecek olan cümlenin aslında ortadan kaldırılması ve bunun sonucunda Türkiye ekonomisine verilmiş olan büyük zararın ama çok büyük zararın telafi edilmesi için oturulup konuşulması gerekiyor ama maalesef iktidarın bu adımları attığını görmüyoruz.

Şimdi esas itibarıyla şunu söylemek istiyoruz: Bu getirilmiş olan madde ihdasıyla vatandaşın vatandaştan alacağına bir sınır koyuluyor, palyatif bir tedbir, kiracıların çok büyük ihtiyaçları var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Dolayısıyla bu tür tedbirlerle, palyatif tedbirlerle sorunu çözemeyeceğimizi söyledik ama kiracıları en azından bir yıl için rahatlatma adımı olarak değerlendirilebilir ama bu bir usul hâline gelmemelidir, bunu özellikle vurgulamak istiyoruz.

Peki, vatandaş ne bekliyor bu iktidardan? Hani vatandaşın vatandaştan alacağına sınır koyuyor bu iktidar şimdi ama vatandaş başka bir şey bekliyor; beklediği, iktidarın, devletin ve şirketlerin, holdinglerin vatandaştan aldığına sınır koyulmasıdır esas itibarıyla, tartışılması gereken budur. Yani doğal gazda, elektrikte, suda, benzinde, motorinde vatandaştan alınana sınır koymuyor bu iktidar, esas itibarıyla şirketlerin, holdinglerin çıkarları doğrultusunda davranıyor; olması gereken bunun tartışılmasıdır, bunu bir kez daha özellikle vurguluyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Palyatif bir tedbirdir, esas olması gereken, dediğim gibi, yurttaşı büyük bir sıkıntıya sürüklemekte olan enflasyonun düşürülebilmesi için, hayat pahalılığının ortadan kaldırılabilmesi ve sınırlandırılabilmesi için vatandaştan alınanın, holdinglere ve şirketlere aktarılanın engellenmesi, sınırlandırılması gerekiyor; bunun altını bir kez daha çizmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Altay, buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, sizi ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Keşke bir çözüm üretiyor olsak şimdi. Yani beyefendi yanlış üstüne yanlış yapıyor, millete fatura çıkarıyor, milletten fedakârlık istiyor. Tamam da nereye kadar? Burada bir sınır yok, burada geleceğe umutla bakabileceğimiz bir emare de yok, bir iş ve işlem de yok. Şu var, beyefendi şöyle bir laf etti -anlamış değilim, anlayan varsa lütfen biri bana izah etsin- dedi ki tam olarak: “Teknik olarak enflasyon yok, fiilî olarak hayat pahalılığı var.” E, TÜİK? TÜİK’i de hasta etmişler, TÜİK’in 7 mensubu bu enflasyon açıklamasından önce hasta olmuş -Allah şifa versin- rapor almış hepsi; herhâlde bu kadar ayıba ortak olmayalım diye düşündüler.

Makyajlı enflasyon yüzde 70’i aşmış ve ne yapıyoruz şimdi? “Kiralılar yüzde 25’te kalsın.” Kalsın da bu neyi çözecek Sayın Başkan? Bu, yeni sorunları beraberinde getirecek. Evet, kiracılar çok mağdur, biliyorum. Bazı ev sahipleri çok yüksek artışlar da talep ediyor, bunu da biliyorum. Ortasını bulmak konusunda yukarıdan, kanunla, Türkiye Büyük Millet Meclisince bir sınır koymanın bu soruna çözüm getireceğine inanmıyoruz; keşke inansak. Çözümü de söyleyeceğim tabii. Ama bu ne yapacak? Kiracıların tahliyesi hızlanacak, ev sahibi ile kiracılar arasında yeni gerilim alanlarına yol açacak, ilk defa kiralanan evler için çok yüksek... “Bir yıl boyunca yüksek artış, enflasyona göre artış yapamayacağım.” diye -ilk defa evini kiraya verecek olanlar- yeni binaların kiralaları daha da artacak; bu da başka bir yanlış. Doğuracağı üçüncü yanlış sonuç, kayıt dışılık artacak; kayıt dışı ev sahibi- kiracı ilişkileri, sözleşmeleri ortaya çıkacak.

Şunu da anlamıyorum: Bu yılın ilk dört ayında bankaların kârı, geçen yılın ilk dört ayına göre yüzde 374 artmış yani millet yanıyor, bankalar kârına kâr yapıyor, kâr katlıyor; 5’li çetenin kârına kâr katlıyor yani “Zenginimiz bedel öder, askerimiz fakirdendir.” hesabı, zenginimiz zenginleşiyor, fakirimiz daha çok fakirleşiyor.

Ben çözümü de söyleyeyim, bunun daha pratik bir çözümü var: Yürütme organı kiraya bir sınır koyacağına, mazota, benzine, doğal gaza, elektriğe ve gübreye zam yapmasa, oraya bir sınır koysa mesela yıl içinde en fazla yüzde 25, yüzde 20 zamlarıyla bunu sınırlasa belki de Türkiye ekonomisi şu yaşadıklarımızı yaşamaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bu getirilen teklif, bu madde ihdası şudur: Yürütmenin yirmi senelik beton ekonomisi çökmüştür ve Erdoğan’ın yanlışlarının bedelini vatandaş ödeyecektir, kiracı olarak ya da ev sahibi olarak hiç fark etmez.

Bu vesileyle, kiracıların içinde bulunduğu zor durumu da anlayarak, İç Tüzük 87’nin üçüncü fıkrasının emsal olmamak üzere, bir defaya mahsus, toplumun genelini ilgilendiren bir konuyu ilgilendirdiği için kullanılmasına Cumhuriyet Halk Partisi olarak -ve diğer partiler- itiraz etmedik ama bu, yapılan işin çok doğru bir iş olduğu anlamına gelmez. Vatandaşlarımız, buradan -maalesef bunu üzümlere söylüyorum- umduklarını bulamayacaklar. Bu teklif dostlar alışverişte görsün teklifidir; keşke bir derde çare olsa, bir yaraya merhem olsa diye düşünüyorum.

Her şeye rağmen hayırlısı olsun diyorum.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Turan, buyurun.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yaklaşık iki yıldır pandemiyle, savaşlarla uğraşıyoruz. Tüm dünyada üretim azalması, emtia sıkıntısı, fiyat artışları görünür bir problem. Bu alanlardan biri de konut kiralardaki fahiş fiyat artışları. Milletimizin bu süreçten en az hasarla geçmesi için azami gayret gösteriyoruz. Bu tür sorunları, mağduriyetleri gidermek için anlık

müdahale etmeye çalışıyoruz. Bu tür sorunların çözümü, Meclisimizin anlık müdahale etmesi Meclisin bir başka görevi.

Bugün de tartıştık, konuştuk tüm arkadaşlarımızla, partilerimizle; geçici de olsa konuya ilişkin bir madde ihdasını doğru bulduk. Bu kapsamda, bir yıl boyunca, geçici olarak, konut fiyatlarında kira bedelinin yüzde 25'i aşmamasını kurala bağladık. Nasıl ki çiftçimizin üretim imkânları değerlendirilip beklenenin üzerinde bir fiyat açıklaması olmuşsa, nasıl ki 3600'ü artık Meclise getirme aşamasına gelmişsek, nasıl ki KDV indirimleri yapmışsak, nasıl ki sağlık çalışanlarımızın özlük hakları için Sağlık Komisyonumuz şu anda toplantı hâlindeyse tüm sorunların değerlendirilmesi için önemli mesai harcıyoruz. Tabii ki bu düzenleme ekonomiyi düzelterek olan çok köklü bir düzenleme değil ancak bunu bekleyen milyonlarca kiracımız var, milyonlarca insanımız var. Bu yüzden çok kıymetli bir adım olduğunu düşünüyorum.

Milletimize hayırlı olması ümidiyle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Yeni maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Yeni madde kabul edilmiş ve teklife yeni bir madde eklenmiştir.

Herhangi bir karışıklığa mahal vermemek için teklifin görüşmelerine mevcut sıra sayısı metnindeki madde numaraları üzerinden devam edilecek, kanunun yazımı esnasında madde numaraları teselsül ettirilecektir.

4'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Madde üzerinde gruplar adına ilk söz, İYİ Parti Grubu adına Sayın Behiç Çelik'in.

Sayın Çelik, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 328 sıra sayılı Teklif'in 4'üncü maddesi için verdiğimiz değişiklik önergesi üzerine söz aldım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nda değişiklik öngören 5 maddelik bir teklif var önümüzde. İlginç bir şekilde genel gerekçe ile madde gerekçelerinin sıkça tekerrüre düştüğü, Barolar Birliğinin bile tekliften amacın ne olduğunu anlayamadığı anlamsız bir yasama faaliyetiyle karşı karşıyayız. 1,5 sayfadan oluşan teklifin kitapçığına göz atmak bile AKP'nin hukuka, adalete verdiği değeri, kamu vicdanına yönelik sahip olduğu bakış açısını özetliyor.

Şimdi, yirmi yıllık iktidar süresince ayrışmadan, kutuplaşmadan ve istismardan beslenmiş AKP yönetiminin, ülkemizdeki hukuki yapıya verdiği tahribattan bahsetmek istiyorum. Elimizdeki veriler, yapılan bilimsel çalışmalar ve kamuoyu araştırmaları ne yazık ki zayıflarla dolu bir karne çıkarıyor bu iktidar için. Dünyanın en itibarlı araştırmacılarından olan World Justice Project'in Hukukun Üstünlüğü Endeksi her yıl devletleri değerlendirmeye tabi tutuyor. Fazla eskiye gitmek istemiyorum, sadece geçen yılki sonuçları aktaracağım sizlere. 138 bin katılımcı ve 4.200 uzmanla yapılan çalışmada hukukun üstünlüğü bakımından 139 ülke arasında 117'nciyiz. Aynı çalışmadaki, en temel insani hakların korunmasında tablo daha da kötü; bu kez 133'üncü sıradayız. Niteliksiz ve gelişigüzel düzenlemelerle âdeta yamalı bohçaya çevrilen mevzuatın uygulamasında kaçınıcıyız arkadaşlar? 119'uncu olmuşuz. Bu ne demek? Bu, şu demek: Yani bu iktidar kendi çıkardığı kanuna kendisi bile uymuyor demek.

Değerli arkadaşlar, hukukun üstünlüğü, vatandaşların ve onları yönetenlerin aynı hukuka uyması, aynı hukukla sınırlanması ve aynı hukukla korunması anlamına gelir. Bir suçun cezası belirlenirken inanca, etnisiteye, hemşehriliğe, zenginliğe, meslektaşlığa vesaire bakmadan haklının hakkını alabildiği

bir sisteme işaret ediyorum. İşte bunun adı, AKP'nin tahribatta sınır tanımadığı hukuk devletinin ta kendisidir. İşte bu yüzden hukukun üstünlüğü meselesi modern dünyada demokrasi olduğunu iddia eden her devletin sahip olması gereken temel koşuldur.

Dünya çapındaki devlet ve Hükümet başkanları, Birleşmiş Milletler 2005 Dünya Zirvesi sonuç dokümanında hukukun üstünlüğü prensibine ulusal ve uluslararası düzeyde bağlılık göstereceklerini kabul etmişlerdir. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği de bu konuyu teyit etmiştir çünkü arkadaşlar, hukuk üstün kılındığında hakkaniyet ve adalet sağlanmış olur; böylece adalet ve vicdan, muğlaklık ve keyfiyete terk edilmemiş olur.

Evet, tabii, bir de adaletin temelinde yatan sivil ve siyasal haklar meselesi var; orada da AKP iktidarının ülkemizi maruz bıraktığı çürümüşlüğü görüyoruz. Darbe dönemlerinden bile daha aşağıda olan puanlar var karşımızda. Bakınız, Freedom House'un 2022 yılı en güncel özgürlük verilerine göre AKP'nin puanı 100 üzerinden 32. Bu puanlamadaki 2 temel sütuna baktığımızda, sivil haklarda 60 üzerinden 16, siyasal haklarda 40 üzerinden yine 16 olarak gözüküyor. Yayınlanan raporda geçen ifadeyi aynen aktarıyorum: "AKP Hükümeti 2016'dan beri geniş kapsamlı bir baskı uyguladı. 2017'deki Anayasa değişiklikleri, gücü başkanın elinde toplayarak denge, denetimi ortadan kaldırdı." diyor. Yani anlaşılacak odur ki arkadaşlar, AKP'nin 16 Nisan 2017'deki Anayasa referandumuyla tescil ettiği bu otokratik rejimi bütün dünya biliyor, bütün dünya kınıyor; milletimiz zaten biliyor.

Değerli arkadaşlar, bir ülkenin hiçbir derdini çözemeyen, milletin hiçbir yarasını saramayan bu ucube tek adam rejimi, kurulduğu ilk günden bugüne kadar ülkemize krizden, iflastan, yokluktan, yoksulluktan, pahalılıktan başka hiçbir şey sunamamıştır. Bu vizyonsuz, misyonsuz, kalitesiz sistem, iktidarı bu ülkenin acı gerçeklerine karşı kör etmiştir.

Çok ciddi sorunlar yumağına sahip ülkemizde AKP'nin sorunlar listesine bir bakalım. O listede sığınmacılar var mı? Yok. Hayat pahalılığı var mı? Yok. Geçim zorluğu, yokluk, yoksulluk var mı? Yok. Adalet, özgürlük, güven var mı? Yok. O listede işsizlik, umutsuzluk, tükenmişlik yok; kadın cinayetleri yok; polis intiharları yok. Peki, hedefler listesinde ne var? Basına sansür koyma var; elektrige, akaryakıt, doğal gaz ve temel gıda ürünlerine zamlar var; hariciyeyi, tıbbiyeyi, mülkiyeyi, orduyu, yargıyı yerle yeksan etmek var; şerefli Türk vatandaşlığını parayla satmak var; toplumu bölmek, ayrıştırmak, kutuplaştırmak var; bir travmaya dönüşmüş olan Gezi'den intikam almak var; sınırları yolgeçen hanına çevirme, toplumsal dokuyu paramparça etme var; istediğini tutuklama, dilediğini ihya etme var; yalan dolan, istismar, yolsuzluk, talan var. İşte, Sayın Akşener "bay kriz" dedikçe celallenen, küfreden bir şahsiyetin artık sağlıklı düşünebilme yetisinin kalmadığını görüyoruz. Bu kafa yapısıyla devlet idare edilmez arkadaşlar. İşte bu nedenle, kurucu bir ruhla devlet idaresinin yeniden tesisini savunuyoruz.

Görüşmekte olduğumuz teklife gelince, yine, görüyoruz ki AKP, her alanda olduğu gibi yargı alanında da bir fethetme gayretini sürdürüyor. Bu ülkenin devletini ve kurumlarını, bu milletin kazanımlarını yönetmeye değil, fethetmeye odaklanmış hâldeler. Milletimiz bu iktidara doğruca, dürüstçe, adilce idare etme imkânı vermişti; oysa bu iktidar, milletimizden aldığı yetkiyi ve güveni istismar etmiştir. Bu teklif münderecatında, her alanı tarumar eden, her kurumun itibarını bitiren, her organı yozlaştıran iktidar, bu teklif münasebetiyle yargıyı da yine bir yönüyle tarumar etme niyetini gösteriyor. Baroların tarafsızlığına, bağımsızlığına ve kişiliğine kastetme iradesi var.

İki yıl önce bütün uyarılara rağmen baroları bölenlere buradan soruyorum: Çoklu barolar milletimizin hangi derdine derman olmuştur? Şimdi, kimsenin güvenmediği, tercih etmediği yandaş barolara ödenek vermek, ödenek usullerinde düzenleme yapmak ve kaynak oluşturmak hangi aklın eseridir? Evet, size kaybettiren, sizi tarihe bir leke olarak kaydeden ve size yolun sonunu gösterecek

olan, sizin milli ve manevi değerlere olan samimiysiz duruşunuz ve genel yolsuzluklar maalesef AKP'nin karnesini oluşturuyor. Değerli arkadaşlar, yargı kararları gündelik siyasi hesapların parçası hâline getirilmemelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

BEHİÇ ÇELİK (Devamla) – Bizler, İYİ Parti iktidarında işte bu bozuk düzene, işte bu adalet cellatlığına, işte bu hoyratlığa, nobranlığa, buyurganlığa kesin suretle son vereceğiz; kararları millet adına verebilen tarafsız ve bağımsız bir yargı sistemi kuracağız; kuvvetler ayrılırken milletimizin birleştiği, ülkemiz kazanırken tek adamın kaybettiği günlere kavuşacağız; kısacası, adaletle özgürleşen bir Türkiye'yi tesis edeceğiz. “Kahrolsun istibdat, yaşasın hürriyet!” dememizden rahatsız olanlara hatırlatalım. Biz geliyoruz, az kaldı.

Teşekkür ederim. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Ruştü Tiryaki, buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, kanunun tümü üzerinde görüşlerimi açıkladım. Komisyonadaki tartışmalar doğrultusunda avukatlık stajına ilişkin olarak bir ortaklaşma yaşandı; en azından, sigortalıların tamamı eşit hâle getirildi, kamu görevlisi olmayanlar da devlet memurları da istifa etmeden avukatlık stajını yapabilecek buradaki mutabakat sonucu. Fakat 2'nci baro konusundaki ısrarınızı sürdürüyorsunuz, hâlâ 2'nci baroya ekonomik olarak yeni olanaklar yaratmaya çalışıyorsunuz; temelinde bu var ve sadece bu nedenle bu yasayı getirdiniz. Çoklu baroyu getirdiniz; o size yetmedi, yeterince kişiyi bu barolara üye yapamadınız, şimdi de o barolara ekonomik olanak yaratmaya çalışıyorsunuz.

Emin olun, avukatlık örgütleri, hukuk örgütleri bunu asla unutmayacak, on yıl sonra da Adalet ve Kalkınma Partisinden bahsedilirken bu yasa konuşulacak, yirmi yıl sonra da Adalet ve Kalkınma Partisinin tarihinden söz edilirken bu yasa konuşulacak, elli yıl sonra da -Adalet ve Kalkınma Partisinin- bir meslek örgütünün, avukatlık örgütünün, yargının asli unsurlarından biri olan avukatların öz örgütlerinin içinin nasıl boşaltıldığını mutlaka yazacak. Neden? Birkaç milyon TL para transfer edebilmek için bu yasa teklifini getiriyorsunuz.

Ben iki konuyla ilgili kısaca görüşlerimi söyleyeceğim. Şimdi, bir tanesi şu: Espiye Cezaevinden, partimizin bileşenlerinden birisinin daha önce İl Başkanlığını yapmış bir arkadaşımız bize ulaştı, Mehmet Candemir. Bakın, diyor ki arkadaşımız: “Rahatsızlığı nedeniyle hastaneye giden mahpusların ağızlarının içi aranıyor.” Bakın, çıplak aramadan söz etmiyorum; cezaevinde kalan, neredeyse haftada bir koğuş araması yapılan bir cezaevinden, yine cezaevine ait, askerlerin eşlik ettiği ring aracılığıyla hastaneye giden bir mahpusun ağzının içi aranıyor. Bu aşağılanmayı kabul etmeyen mahpuslar da sırf bu nedenle hastaneye gitmiyor. Yani zaten bu insanları aldınız, tutukladınız, yargıladınız, cezalandırdınız, hapse attınız; onurlarını bu kadar ayaklar altına almaya çalışmayın. Bu kesinlikle insanlığa karşı bir suç olarak addedilmesi gereken bir meseledir.

Bir başka mesele şu: Bakın, Halkların Demokratik Kongresi ile Göç İzleme Derneğinin üye ve yöneticilerine birkaç gün önce bir operasyon yapıldı. Onlarca kişi gözaltına alındı. Kadınlar var, yaşlılar var, kanser hastaları var bu kişilerin içerisinde. Neden? Adresleri belli, yaşadıkları yerler belli, kim oldukları belli. Serbest bırakıldıklarında, tutuksuz yargılanmalarına karar verildiğinde nerede oldukları belli olan kişilerden bahsediyoruz. Savcı tamamı için, gözaltına alınanların tamamı için

tutuklama istiyor. Ben size daha dramatiğini söyleyeyim: Hâkim tutukluluğa sevk edilen herkesle ilgili tutuklama kararı veriyor; kadınlar hakkında, yaşlılar hakkında kanser hastaları hakkında. Peki, bu kararı veren kim, biliyor musunuz? Bu kararı veren “Bilal Çıkrık” diye bir hâkim. Bilal Çıkrık Adalet ve Kalkınma Partili belediye meclis üyesiyken hâkimlik için istifa etmiş bir kişi ama stajyer hâkimken bile siyasi çalışmalara devam etmiş bir kişi. Bunu nereden biliyoruz? Kendi sosyal medya hesabından biliyoruz, sosyal medya hesabında paylaşıyor bunu. Bir stajyer hâkim Adalet ve Kalkınma Partisinin gençlik kollarının çalışmasına katılıyor, bir stajyer hâkim Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili Mehmet Muş’la birlikte esnaf ziyaretine gidiyor, stajyer hâkimken yapıyor bunu. Bakın, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na göre, siyasi faaliyet –bırakın, hâkimler için söylüyorum- kademe ilerlemesinin durdurulması cezası gerektiriyor, siyasi parti üyeliği devlet memurluğundan çıkarılma cezası gerektiriyor. Doğru veya yanlış, bunu tartışmıyorum, ben kamu görevlilerine siyaset yasağına karşı çıkmış birisiyim ama sorun şu: Bu kişi stajyer hâkimliğe devam ediyor, aynı stajyer hâkim bugün sulh ceza hâkimi olarak görevin başına oturuyor ve Adalet ve Kalkınma Partisine muhaliflere yönelik bir operasyonda, gözaltına alınan kişilerin yaşlı olduğuna bakmaksızın, hasta olduğuna bakmaksızın, kadın olduğuna bakmaksızın, işine, adresine bakmaksızın, sadece demokratik çalışma yürüten bu kişilerle ilgili tutuklama kararı veriyor; bu büyük bir adaletsizlik, emin olun Adalet ve Kalkınma Partisi bunun altında kalacak.

Grup Başkan Vekillerinin anlaşması üzerine sözümü burada keseceğim. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Rafet Zeybek, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA RAFET ZEYBEK (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, bugün, Adalet Komisyonunda Hâkimler ve Savcılar Kanunu’nda yapılan değişiklikler görüşülüyor, Genel Kurulda Avukatlık Kanunu’nda yapılan değişiklikler görüşülüyor yani yargının 3 ayağının; iddia makamı, savunma makamı ve karar makamının kanunlarında değişiklik yapılıyor. Şu anda Adalet Komisyonundaki görüşmeler devam ediyor, Genel Kurulda yine bu 3 ayakla ilgili görüşmeler devam ediyor; biz bir Adalet Komisyonuna gidiyoruz, bir Genel Kurula geliyoruz.

Değerli arkadaşlarım, giderayak bu telaş, bu acelecilik neden? Yani bir gün Adalet Komisyonunda Hâkimler ve Savcılar Kanunu görüşülsün, bir gün Genel Kurulda Avukatlık Kanunu görüşülsün. Çok mu zor ya da yani bu kadar acil mi?

Değerli arkadaşlarım, maalesef, kişiler için kanun yapma alışkanlığımızı devam ettiriyorsunuz. Bakınız, iki yıl önce Avukatlık Kanunu’nda değişiklik yaptınız, baroları böldünüz. Amaç neydi? Bir genel ihtiyacın sonucu muydu baroların bölünmesi? Hayır, bir kişiyi nasıl Barolar Birliği Başkanı yaparız diye böldünüz; onun için kanun çıkardınız, değiştirdiniz. Şimdi ne yapıyorsunuz? O yanlışın üstüne bir yanlış daha ekliyorsunuz. “Kurulan 2 tane -ki biri düşecek, görülüyor- baroyu nasıl destekleriz, nasıl onlara avantaj sağlarız, nasıl ekonomik olarak güç katarız?” diyorsunuz. Değerli arkadaşlarım, yazıktır, günahıdır. Yani adalet duygunuzu kaybettiniz ama vicdanınızı kaybetmeyin. (CHP sıralarından alkışlar) Olmaz. Yani bu kadar adaletsiz bir kanunu nasıl düzenleyebilirsiniz? Baronun birini koruyacaksınız, ona fazla para verilmesini sağlayacaksınız, diğerlerini yok sayacaksınız; yazıktır.

Bakın, değerli arkadaşlarım, adli yardım ödeneklerinde inanın... 2’nci baronun herhâlde 2.400 civarında üyesi var ama onlara bu ödeneklerden verilen para 3 bin üyesi olan barodan daha çok. Nasıl izah edilir ya, nasıl izah edilir? Yani düşünün; daha çok avukatı olan baro, daha az avukatı olan barodan

daha az adli yardım ödeneği alacak. Bu, kabul edilemez değerli arkadaşlarım yani bu kadarını lütfen yapmayın.

Yine, adli yardım bürolarını bölüyorsunuz. Değerli arkadaşlarım, bakın, yarın uygulamada onun çok ciddi adaletsizlikleri görülecek. Adli yardım büroları bölünür mü? Böldünüz, bölüyorsunuz; bununla bölüyorsunuz maalesef.

Bakın, stajyer avukatlarla ilgili düzenleme görünürde tabii ki iyi yani stajyerler avukatlar için ama onun da inanın, ileride sıkıntıları yaşanacaktır; daha doğrusu liyakat sistemini zayıflatacaktır maalesef. Yani liyakat... O iki yılda keşke stajyer avukatlara devlet ücret imkânı sağlasa da liyakatli olsa, hatta adliyelere gelmesi zorunlu olsa, gelse, bilgi birikimini artırsa, liyakatli olarak avukatlığa başlasa; onu da yapmıyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, bakın, Türkiye’de yargının temel iki sorunu var. Bunlardan biri -hepimizin bildiği- bağımsız ve tarafsız olmayışı, birisi de iddia makamı ile savunma makamının eşitsiz olması.

Değerli arkadaşlarım, hep söylüyoruz: “Ya, yargı bağımsız değil, talimata göre iş yapıyor.” “Yok, bağımsız.” diyorsunuz, “İşte, yargı şöyle tarafsız.” diyorsunuz falan ama öyle olmadığını kendiniz de biliyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, Anayasa Mahkemesi kararını tanımayan bir mahkeme, bir hâkim bağımsız ve tarafsız olmaz; hele o hâkim Adalet Bakan Yardımcılığına atanıyorsa hiç tarafsız olmaz. Bakın, bugün tabii ki kamuoyunu ilgilendiren davalarda her şartta hâkime de savcıya da talimat veriliyor; bu gerçeği kabullenin.

Değerli arkadaşlarım, diğer sorun iddia makamı ile savunma makamının eşitsizliği dedim. Gerçekten, yargının o 3 ayağından iddia makamı ve savunma makamı eşitlenmediği sürece, daha doğrusu iddia makamı, karar makamından ayrılmadığı sürece yargıdaki sorunları çözmek mümkün değil. Şimdi, kendim yaşadığım için biliyorum; yargılamalar sırasında ara verir hâkim, mütalaa verilmiştir, karar açıklanacaktır, savcı da yanındadır ama savunma makamı çıkmıştır, odada kimse kalmaz, hâkim ile savcı oturur “Ya, ne yapalım, nasıl karar verelim, ne olur?” bunu konuşur, savunma da dışarıdadır. Şimdi, bunu kabul etmek mümkün mü arkadaşlar? O nedenle, gerçekten bu ülkede yargının işlevli çalışabilmesini sağlayacak iddia makamını da o hâkimin kürsüsünden çekmemiz gerekiyor. Daha doğrusu, Hâkimler Savcılar Kurulunu sadece “hâkimler kurulu” sadece “savcılar kurulu” olarak düzenlemek gerekiyor. Hepsini biliyorsunuz, 1961 Anayasası’nda sadece Hâkimler Kurulu vardı, 71 Anayasa değişikliğinde Savcılar Kurulu kuruldu; Hâkimler Kurulu ayrı, Savcılar Kurulu ayrı görev yapıyordu ama 12 Eylül anayasasında daha çok cezalandırmak, iddia makamı ile karar makamını aynı yerde tutarak -güçlü güya- insanlarımızı, yurttaşlarımızı daha baskı altına almak için birleştirildi. Arkadaşlar, bir darbe sonucu bu hâle geldi, buna hâlâ devam ediyoruz. Yani artık, iddia makamı ile savunma makamının kesin olarak eşitliğini sağlayacağız, hatta öyle ki o hâkimin oturduğu kürsüden savcıyı aşağıya indireceğiz, savunma makamıyla aynı statüde oturacak, karşı karşıya oturacaklar ve her ikisinin de karara karşı hiçbir etkisi olmayacak. Şu anda oluyor değerli arkadaşlarım, maalesef şu anda gerçek budur.

Bu nedenle böyle, işte, baroları bölerek ya da yargı üzerinde, hâkim, savcı üzerinde baskılar yaparak bu ülkede adalet dağıtılmaz değerli arkadaşlarım, kendimizi kandırmayalım. Bu ülkede şu anda adalet dağıtılmıyor, şu anda bu ülkede yargı bağımsız ve tarafsız değil. Yargının çok ağır sorunları var, çok ağır sorunları var. Bunu çözemediğimiz sürece “Adalet mülkün temelidir.” sözünün gereğini hiç yapmamış oluyoruz diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Madde üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Madde üzerinde 1 adet önerge vardır, önergeyi okutup işleme alacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 328 sıra sayılı Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesindeki "yürürlüğe" ibaresinin "uygulamaya" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Alpay Antmen	Tufan Köse	Zeynel Emre
Mersin	Çorum	İstanbul
Erkan Aydın	Rafet Zeybek	Suzan Şahin
Bursa	Antalya	Hatay
Lale Karabıyık	İlhami Özcan Aygun	
Bursa	Tekirdağ	

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKAN VEKİLİ RAMAZAN CAN (Kırıkkale) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz talebi Sayın Suzan Şahin'in.

Buyurun Sayın Şahin. (CHP sıralarından alkışlar)

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; savunma, hak ve özgürlüğe saldırıya itiraz edendir. İtiraz edene, muhalefete tahammülü olmayanların ise baroları ve avukatları etkisizleştirmek istemesi tabii ki şaşılacak bir şey değildir. Bağımsız ve tarafsız bir yargı sadece ülke üzerinde yaşayan bireylerin değil, aynı zamanda hukuk devletinin ve demokrasinin de güvencesidir ama AKP bunu yok etti.

Cumhur İttifakı'na çoklu baro bölücülüğü yetmemiş olacak ki şimdi de İstanbul ve Ankara'da kurulan 2'nci barolara verilecek adli yardım ödeneğine ve stajyer avukatların sigortalı bir işte çalışabilmesine ilişkin bir kanun teklifini önümüze getirdi. Değiştirilmek istenen maddelerin ilkinde, avukatlık stajına fiilen engel olmamak şartıyla herhangi bir işte sigortalı olarak çalışabilmenin önü açılıyor. Staj sırasında yapılan işin avukatlık mesleğine engel teşkil edip etmeyeceğine kimin nasıl karar vereceği dahi belirtilmeden âdeta naylon stajın önü açılıyor, liyakat sorunu önümüze konuyor.

Bu düzenlemeyle amaçlanan bellidir. AKP, meslek sahibi değil, diploma sahibi yapmayı hedefleyip, kütüphanesi dahi olmayan üniversiteler açmış, öğretim görevlileri konusunda kaliteyi düşürüp, bilgi ve eğitim yetersizlikleriyle binlerce öğrenciyi mezun edip eline hukuk diploması vermiştir. TÜRGEV, TÜGVA torpil listelerinde gördüğümüz yandaşları gibi kendi yandaşlarını kısa yoldan avukat yapıp mesleği, hukuku ve "liyakat" kavramını itibarsızlaştırma niyetindedir.

Sayın milletvekilleri, muhatabı olan barolara sormadan, Komisyonunda baro başkanlarının "Eşitlik nerede, hangi ihtiyaç doğrultusunda bu düzenlemeye gerek duyuldu?" sorusuna dahi cevap veremeyen AKP'nin hazırlayıp dayattığı bu kanun teklifiyle yapılmak istenen bu vahim düzenlemede, 2 no.lu baro planı tutmayanlar, bugün, yandaş yapılarına kamu kaynağı aktararak cazip hâle getirmek suretiyle bu paralel baroları yaşatmak istemektedir.

Türkiye'nin en fazla nüfusa sahip iki ilinde bulunan yandaş 2 no.lu barolarla aynı avukat sayısına, hatta daha fazlasına sahip olan Anadolu barolarına verilen ödenek ile 2 no.lu barolara verilecek ödenekler arasında büyük bir eşitsizlik ortaya çıkacak, Anadolu baroları çok daha az ödenekle zor

durumda bırakılırken 2 no.lu barolar ise büyük kaynaklara sahip olacak. AKP'nin her getirdiği yasa, daha çok adalet getireceğine yeni bir adaletsizliği, yeni bir kaosu, eşitsizliği beraberinde getiriyor. Yandaş baroları güçlendirmeye yönelik hazırlanan bu operasyonel düzenleme Anayasa'nın eşitlik ilkesine açıkça aykırıdır ve asla kabul edilemez.

Değerli milletvekilleri, avukatların içinde bulunduğu sosyoekonomik sorunlar ve bu sorunların tekabül ettiği şiddet ve intihar vakaları ortadadır. Son dört yılda 22 avukat intihar etti. Kamu avukatlarının ek gösterge, mobbing ve mesleki bağımsızlıklarının korunması sorunu hâlâ çözülmedi. Hiçbir tarafı siyasete dayanmayan, tamamen avukatın yaşam hakkını ilgilendiren sorunda dahi avukat intiharlarının arkasında yatan sebepleri ortaya koymaktan kaçınanlar, avukatların sorunlarının araştırılmaması için, Mecliste bir araştırma komisyonu kurulması önerisini reddedenler sorun çözemez. Yine de hatırlatalım, hukuk fakültesi kontenjan ve sayılarının ihtiyaç durumu gözetilmeden ve barolara danışılmadan artırılması avukatlık mesleğinde nitelik kaybına sebep oluyor. Üniversiteye giriş sınavında hukuk fakültesi barajının yükseltilmesini sağlayarak meslekteki niteliksizleşmenin önüne geçmek zorundayız. Kamu hizmeti yapan avukatlar vergisini, harcını, primini eksiksiz ödüyor ancak emeklilikte asgari ücretin altında aylıklara mahkûm ediliyor. Yargının üç ayağı olan hâkim, savcı ve avukatlar arasında gelir adaletsizliği ortadan kaldırılmalıdır. Her baronun üye sayısı dikkate alınarak kademeli bir adli yardım ödeneği dağıtılmalıdır. Bu sorunların giderilmesi için ivedilikle iyileştirmeler, avukatlık mesleğini itibarlı hâle dönüştürmeye yönelik adımlar atılmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

SUZAN ŞAHİN (Devamla) – Bugün sayıları 160 bine ulaşmış olan avukatların sorunlarının çözümü konusunda eylem planı oluşturarak gerekli çalışmalar derhâl yapılmalıdır. Unutulmamalıdır ki savunma yoksa yargı da yoktur. Vekil oldukları gün Anayasa'ya sadakat andı içen, namus ve şeref sözü veren AKP'li milletvekillerine bu yemini hatırlatıyor, anayasal düzen açısından son derece kaygı verici olan bu teklifin geri çekilmesi konusunda bir kez daha uyarıyoruz. Hukuk sistemine müdahale etmekten vazgeçin. Adaletle olan inancı yok etmeyin, unutmayın ki adalet mülkün temelidir. Bu ülkede kurumsal olarak adaleti sağlayan hâkimler, savcılar ve avukatların üzerinden elinizi çekin, yeter artık! Unutmayın, adalet gün gelecek sizin için de lazım olacak, geliyor gelmekte olan, bütün sorunları çözeceğiz diyorum.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.00

BEŞİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 19.21****BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ****KÂTİP ÜYELER: Mustafa AÇIKGÖZ (Nevşehir), Enez KAPLAN (Tekirdağ)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 100’üncü Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

328 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

5’inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 5- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Madde üzerinde ilk söz İYİ Parti Grubu adına Sayın İbrahim Halil Oral’ın.

Sayın Oral, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA İBRAHİM HALİL ORAL (Ankara) – Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 5’inci maddesi üzerine İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri “Adalet mülkün temelidir.” şiarı medeniyetimiz ve kültürümüzde çok köklü bir anlayışın eseridir. Hazreti Ömer’den Gazi Mustafa Kemal Atatürk’e kadar dilden dile söylenmiş olan bu söz, laf olsun diye sarf edilmemiştir. Hazreti Ali Efendimiz “Devletin dini adalettir.” derken adaleti koyduğu nokta “Bir insan için iman ve inanç ne ise devlet için de adalet odur.” noktasıdır. Kaşgarlı Mahmut Kutadgu Bilig’te “Ülke bırakılır ama töre bırakılmaz.” derken adaletin vatan savunması kadar kıymetli olduğunu işaret etmektedir. Her cuma hutbesinde dinlediğimiz Yüce Allah’ın adaleti emrettiğini anlatan ayetikerime ise kulaklarımızdan ve zihnimizden asla silinmemesi gereken bir değerdir. Yüce Allah, Kur’an-ı Kerim’de defalarca adaleti emretmiştir. İşte bu tarihi çerçevede yüce dinimiz İslam’ın işaret ettiği toplum düzeninde adaletin ne denli kıymetli bir kavram olduğunu görüyoruz. Görüyoruz ama günümüzde maalesef adaleti mumla arıyoruz.

Değerli milletvekilleri, toplumsal adaletin enkaz hâline geldiği zamanımızda vicdanlara huzur vermesi gereken adalet sistemimiz rezil olmuş durumdadır. 2021 yılında KONDA’nın yaptığı bir ankette toplumun yüzde 69’unun adalete güvenmediği, yüzde 72’sinin ise insanların haksız tutuklandığı algısına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Yine, MAK Araştırmannın bir anketine göre “Yargıya güveniyorum.” veya “Yargıya çok güveniyorum.” diyenlerin toplamı sadece yüzde 18’dir. Bu fecaat rakamları gören iktidar mensuplarının vicdanları hiç mi sızlamamaktadır? Teröristbaşı Gülen’in “İmkân olsa mezardakileri bile kaldırarak referandumda ‘evet’ oyu kullanırmak lazım.” dediği referandumdan sonra yargı FETÖ’nün çiftliği olurken üç maymunu oynayanlar hiç mi utanmamaktadır?

15 Temmuz sonrasında 4 binden fazla hâkim ve savcının ihraç edildiğini ve bu ihraçların hâlâ devam ettiğini düşünürsek bu ülkede adaletin mahkeme duvarlarında yer alan bir söz dahi olamayacağını görmek zorundayız. 4 binden fazla FETÖ’cü hâkim ve savcının verdiği hangi karara güvenebilirsiniz? Bu FETÖ’cülerin mağdur ettiği milyonlarca insanın hakkını nasıl ödeyebiliriz ve nasıl ödeyebileceksiniz? İşini hakkıyla yapan, cübbesine düğme diktirmeyen, adalet terazisini vicdanında kuran bütün hâkim ve savcılarımızı tenzih ediyorum ancak ortada bir gerçek vardır: Adalet sistemi artık güven vermemektedir.

Atasözü içeren bir “tweet” atan genci sırf İYİ Partili olduğu için günlerce Silivri’de tutan adalet sistemi, Çubuk’ta Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Sayın Kılıçdaroğlu’na linç girişiminde bulunanlara ceza vermemek için elinden geleni yapmıştır. Bu mudur mülkün temeli olan adalet? Bugün, istinaf mahkemelerinde hâkimler, bir alt mahkemeden gelen kararları hâkimlerin sicillerini “15 Temmuz öncesi ya da 15 Temmuz sonrası göreve başlamış.” diye bölerek incelemektedir. Yanlış duymadınız, 15 Temmuz sonrasında gelen hâkimlerin pek çoğu yetersiz ve tecrübesiz görülmektedir. Dosyalar hâkim sicillerine bakılarak “Bunlarda kesin bozulacak bir şey vardır.” denilerek incelenmektedir. Hâkimin hâkime güvenmediği, peşin hükümle baktığı bir yargı sisteminden topluma adalet duygusu verilebilir mi Allah aşkına? Ülkede her şeyi talan eden iktidar vicdanlardaki adalet duygusunu da kör etmiştir.

Sayın milletvekilleri, işte böyle bir ortamda gelen 5 maddelik Avukatlık Kanunu değişikliğini görüşmekteyiz; kısacası, devede kulak kalan bir işle uğraşmaktayız. Bu teklifle, iktidar, avukatlarda karşılık bulmayan çoklu baro uygulamasına can suyu olma derindedir. Bugün Ankara 2 No.lu Barosu, varlığını sürdürebilmesi için ihtiyacı olan 2 bin üyenin de altına düşmüştür; bu gidişle de kapısına kilit vurulacaktır. İktidar çoklu baro inadını sürdürmek için adli yardım bürolarında ikilik yaratmakta, vatandaşı da bu oyuna alet etmeye çalışmaktadır. Avukatlara, kurulan 2 no.lu barolara üye olma baskısı şimdi de vatandaşlara kurulup adli yardımı 2 no.lu barodan isteme baskısı yapılacaktır. Bu, yandaşlığın bir işareti olarak da sunulacaktır; bu da yetmemiş gibi Türkiye Barolar Birliğinden gelen bütçelerde adaletsizlik yaratacaktır. Adaletin tecillisi için savunma yapan avukatların kuruluşu olan barolara mali adaletsizliği hâkim kılmak tam da AK PARTİ iktidarına yakışan bir harekettir. Barolar Birliğine gönderilecek delege sayısında yapılan adaletsizlik gibi bütçe aktarımında da adaletsizlik kanunla yapılmaya çalışılmaktadır. Adaletsizlikle kurulan bir yapıdan adaletli savunma beklemek ne kadar mantıklıdır? Çoklu baro ısrarının da sebebi nedir? İşte, üye sayıları ortadadır, iktidarımızın bütün nimetlerini kullanmanıza rağmen hukukçular baro fitnessine kanmamıştır, toplum bu bölünmeyi kabul etmemiştir. O zaman ısrarınız nedir, niyedir, neyedir? Derdiniz üzüm yemek midir yoksa bağcıyı dövmek midir? Amacınız sizin emir ve tesiriniz altına girmeyen baroları sindirmek midir?

Saygıdeğer milletvekilleri, barolar ve bütün meslek kuruluşları temel görevleri olan mesleki dayanışmayı sağlama ve kamu hizmeti yürütme amaçlarından sapmamalıdır. Barolar siyasi hesapların ve siyasi organizasyonların oyuncağı hâline gelmemelidir. Barolar siyasi partiler gibi davranmamalıdır. Adalet herkese lazımdır, adaletin sağı, solu, çağdaşı, demokrati olmaz; adalet, adalettir. Barolar da bu adaletin sağlanması için çalışırken üyelerinin en iyi şekilde meslek icra etmelerini sağlamalıdır.

Bir avukat babası olarak süreçler hakkında az da olsa bilgiye sahibim. Duruşmalar arasındaki bekleme süreleri ve saatinde asla başlamayan duruşmalar avukatların verimliliklerini yok etmektedir. Birikmiş dosyalar ve karara bağlanmayan yargı süreçleri âdeta çığ altında kalmış bir adalet görüntüsü vermektedir. Avukat sayısının niteliksiz bir şekilde hızla artması mesleğin kalitesini maalesef düşürmektedir, avukatların sürümden kazanan toptancılar gibi iş görmeye başlamasına sebep olmaktadır.

Buradan sormak istiyorum: Hukuk alanında liyakati tesis etmek için getirilen hukuk mesleklerine giriş sınavına ne oldu? Hukuk fakültesi sayısının çokluğundan dem vurularak getirilen bu sınavın yasalasmasından sonra kaç tane daha hukuk fakültesi açılmıştır? İstanbul’da apartman dairelerinde sözde eğitim veren pek çok özel üniversitede, taşrada yeterli hocaya dahi sahip olmayan, âdeta profesör görmeden mezun veren okullarda yetişen öğrencilerden ne gibi bir adalet beklenebilir? Buralardan eğitim almaya çalışan öğrenciler neden bilgisizliğe mahkûm edilmektedir?

Stajyerlerin dışarıda sigortalı çalışmalarının önünü açan düzenleme olumlu olsa da geçici ve yetersiz bir çözümdür. Stajyer avukatlar âdeta köle işçi gibi çalıştırılmaktadır. Stajyerlik, bir eğitim faaliyeti olmasının yanı sıra bir iş sürecidir. Hukuken stajyerlerin çalışan pozisyonda olması bağlamında

kanundaki belirsizlik acilen giderilmelidir. Tıp alanı gibi pek çok alanda stajyerlerin alacakları maaşlar yasal olarak düzenlenmelidir. Avukatlık stajı ve adliye stajı yapan genç hukukçuların da bu haklara kavuşması sağlanmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İBRAHİM HALİL ORAL (Devamla) – Sayın Başkanım... .

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

İBRAHİM HALİL ORAL (Devamla) – Çok teşekkür ederim.

Bürolara yük olmasın isteniyorsa İŞKUR üzerinden ya da Adalet Bakanlığına yeni bir bütçe kalemi eklenerek bu finanse edilmelidir. Staj bitimiyle ruhsat alma arasındaki süreç kısaltılmalıdır.

Kısacası, avukatlara ve stajyerlere adaletle davranılmalıdır. İddia, savunma ve karar makamlarının adaletin sacayağının eşit unsurları olduğu anlayışı bütün yargıya hâkim kılınmalıdır. Derdimiz, çoklu baroya can suyu değil, adaletle omuz vermek olmalıdır.

Unutmayın, bir ülkede adalet yoksa zulüm vardır. Tarihin iktidarınızı “zalimler” diye yazmaması için az bir vaktiniz kaldı. Milletimizin yüzüne utanmadan bakabilmek için iyi değerlendirmenizi tavsiye ederiz.

Bu düşüncelerle teşekkür ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Meral Daniş Beştaş.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, sevgili halkımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, Avukatlık Yasası’yla da yargıyla da doğrudan ilintili bir konu. Yargılamalar ve özel olarak da Kobani kumpas davasına ilişkin son iki haftadır ve öncesinde başlayan hukuksuzlukları size çok kısa bir kesit hâlinde anlatmak istiyorum. Ona geçmeden önce AKP iktidarının, yargı, hukuk, yargılama sistemi, adil yargılama konularında ne kadar büyük dönüşümler ve değişimler yaptığını ve buna rağmen hâlâ bundan vazgeçmediğini de anlatmaya çalışacağım.

Evet, AKP’nin, iktidarını devam ettirmek için yaptığı en büyük yatırım nedir diye sorarsanız ben yargı derim. Evet, en büyük yatırımını yargıya yaptı. Tabii, paraları, dolarları, milyon dolarları falan geçiyorum, maddi olarak bir yatırım var hem içeride hem dışarıda, bavullarla dolarlar hâlâ hafızalarda bugün gibi duruyor. Peki, yargıya nasıl bir yatırım yaptı? Mahkemeler lağvetti, yeni mahkemeler kurdu, binlerce hâkimi, savcıyı görevden aldı, binlerce yeni hâkim ve savcıyı kendi PM’sinden, il başkanından, ilçe başkanından, adaylarından atadı. Bir amacı vardı, çok önemli bir şey aslında. İktidar, yargıyı kendine hizmet etmesi için dizayn ediyor. Nasıl hizmet? Şunu yapıyor, diyor ki: “Benim işlediğim suçları, benim yaptığım hırsızlıkları, benim yaptığım yolsuzlukları, rüşvetten irtikaba kadar her türlü suçu aklayacaksınız.” Nitekim yargılanan bir AKP’li duydunuz mu, duydunuz mu hiç? Fezlekesi olup da yargı önüne çıkan ya da önceden AKP’li olanı duydunuz mu? Yok. Bir bu yönüyle yapıyor çünkü işlediği suçların ne kadar büyük olduğunu biliyor, bu konuda kendini korumaya alıyor. Hâkim, savcıların kesinlikle bir AKP’liyi, bir milletvekilini bırakalım, bir yöneticiyi yargılaması söz konusu bile değil, söz konusu bile değil çünkü yargı kendilerinin silahı, kendilerinin arkasındaki en büyük güç. Diğer amacı ne? Kendisine muhalif olan herkesi bu yargı eliyle suçlamak, mahkûm ettirmek, siyaset dışına itmek, işte sivil toplumu susturmak, basını susturmak. Demokratik sistemi tamamen ortadan kaldırmak için yargı da güçlü bir silah olarak kullanılıyor. Peki, burada temel amaç ne? Rakiplerini

yargı silahıyla susturmak. Ve hatırlayın, geçmişte yargıdan en çok şikâyet eden iktidardı çünkü o zaman kendi elinde değildi. Bunları saatlerce anlatabiliriz ama ben konuma gelmek istiyorum.

Şimdi muhalefete yönelik çokça dava var, yalan ve iftiralar üzerine kuruluyor -dün bile burada bir yalanı ispatladık- tamamen yalan: Gezi yalanı, Kobani yalanı, vekillerimiz hakkında koca koca yalanlar, emrindeki savcılara eski tarihli, yedi yıl, sekiz yıl, on yıl, on beş yıl önceki iddialarla ilgili yeni davalar açtırmak. İşte bunlardan bir tanesi de Kobani kumpas davası; altı yıl sonra bir soruşturma, yeni bir soruşturma, özel bir savcı çünkü yeni bir hikâyeye ihtiyaçları vardı. Kendi ihtiyaçları üzerinden yargı mekanizmasını işletiyorlar.

Şimdi burada, Kobani davasında ne oluyor? Baştan sona asılsız, baştan sona yalan; bir “tweet”ten binlerce klasör, sayfa çıkardılar, hepsi de yalan, iftira ve kendi dizaynları doğrultusunda kendilerinin işledikleri suçları HDP’ye yüklemeye temelli bir kurgu dava, bir senaryo davası. Ya, bir öyle bir dava ki mahkeme başkanı Atadedeler çetesinden şu anda ev hapsinde, gözaltına alındı, günlerce gözaltında kaldı, şimdi soruşturması devam ediyor. Dava açıldı mı, bilmiyoruz. Avukatlar diyor ki: “Bu hâkimin -bu çete üyesi, en azından hakkında iddia var- yaptığı işlemleri geçersiz kabul etmeniz lazım.” Reddediliyor ve şu anda mahkeme başkanı ve diğer üyeler de bu mahkeme başkanıyla çalışmış hâkimler; birini mahkeme başkanı yapmışlar. Hepiniz gelin, izleyin. O mahkemenin mahkeme heyeti olduğunu söylerseniz her türlü tartışmaya ve kabule hazırız. Özel bir yaklaşımla hâkimlik dışında her şeyi yapıyorlar. Gizli tanıklar dinleniyor, her yerden tanık topluyor çünkü ellerinde hiçbir şey yok, veri yok, bir suç delili yok. Bir gizli tanık ne diyor, biliyor musunuz? “Hâkim bey, kimin hakkında ifade vermeme istersiniz?” Bu, tanığın tutanaklara geçen sorusu. “Tanık 225” diye bir tanık var -kodu- hâkim ona soruyor: “Sanıklar hakkındaki bilgilerinizi söyley misiniz?” Cevap veriyor: “Neleri, neyi söylememi istiyorsunuz hâkim bey?” diye soruyor. İşte bunlar, öngöremedikleri gerçekler. Şimdi, burada, son bir aydır bir günde savunma yapılması dayatılıyor -bir günde- sanık arkadaşlara. Sanık değiller tabii ki, yargılananlar konumundalar ama maalesef öyle bir statüyle tutuluyorlar, rehin tutuluyorlar. “Bir günde sen de savunma yapacaksın, avukatın da yapacak, ben istediğim kararı vereceğim. Bana emir böyle geldi. Seçim çalışmasını burada yürütmem gerekiyor. Ben seçim çalışması yürütüyorum” diyor. Duruşma periyotları; iki hafta üst üste duruşma yapılıyor. Avukatların Avukatlık Kanunu’ndan kaynaklı haklarını kullanmalarına izin verilmiyor; tanıklara sordukları sorular mahkeme heyeti tarafından reddediliyor. Önceden dinlenmeyen tanıkların ifadeleri okunuyor -hukukçular bunu iyi bilirler- mahkeme heyetini protesto için tutuklu arkadaşlar, rehin arkadaşlar ve avukatlar 2 defa, 3 defa duruşma salonunu terk ediyor ama mahkeme heyeti duruşmayı “yapıyormuş” gibi yapıyor, gıyaplarında bu duruşmayı sürdürüyor. Tanıklara gözlerimizin önünde baskı yapılıyor, “Hatırlamıyorum.” diyen tanığa “Nasıl hatırlamazsın?” diye baskı kuruluyor. İşte, bunun adına da -kendilerince, sözde- yargılama deniyor. Gece dörtte ara karar açıklanıyor ya, hiç kimsenin olmadığı saatte mahkeme ara kararı açıklıyor ve SEGBİS salonunda, odasında mesela, Gülten Kışanak, Gülser Yıldırım ve Figen Yüksekdağ aynı odada ayağa kalktıklarında hareket bile edemiyorlar. “İki hafta boyunca on iki saat, on beş saat burada duracaksınız çünkü ben bu yargılamayı yapmak zorundayım; emir böyle.” deniyor. Yani bir yargılama faaliyeti söz konusu değil.

Geçen hafta duruşma salonuna izleyici alınmadı; evet, bu da yapıldı. Mesela, Menderes Öner -bilerek açıklıyorum bunları- “Ben kimseyi tanımıyorum.” diyor. Bu arada, bütün tanıkların da hepsi onların bu oyununda isteyerek ya da istemeyerek -yalan ya; yalan bir yere kadar, yalancının mumu yatsıya kadar yanıyor- gerçekleri çözülüyorlar. “Ben bunları basından ve konumlarından dolayı tanırım. Zaten benim hiçbir ilgim yok bu işle ve böyle bir ifade vermedim.” diyor.

Yine “Turan Türköz” isimli bir tanık aynen şunu söylüyor, mahkeme başkanı yine bütün isimleri okuyor: “Kürt halkının seçilmişleri olduğu için Selahattin Demirtaş’ı ve Figen Yüksekdağ’ı tanıyorum.

Onları tüm dünya tanıyor, keşke bire bir tanışma şansım olsaydı, kendilerinin hayranıyım.” diyor yani böyle tanık beyanları var.

Başka bir tanık beyanı: Mahkeme başkanı siyasetçileri özel olarak SEGBİS'ten gösteriyor ya da duruşma salonundan ve tanık dönüp diyor ki: “Ya, ben bölgede değildim, Kobani olaylarıyla bir ilgim yok, oradakiler ne yapıyordu bilmiyorum çünkü tanımıyorum.” Bunlar tutanaklardan okuduğum bilgiler. Başkan SEGBİS aracılığıyla “Ne biliyorsunuz?” diye soruyor, Malazgirt “Çoğunu duydum, basından okudum.” şeklinde cevap veriyor. Çoğu zaten tanımıyor, bilmiyor. Bir polis memurunun çok ilginç beyanı var, bu polis memuru -daha önce “Şikâyetçi değilim.” demiş bu polis memuru- aynen şöyle söylüyor: “Ben medyadan takip ediyorum. İnsanları sokağa kimin döktüğünü biliyorum. Bu nedenle siyasetçilerden şikâyetçiyim.” İşte, Erdoğan'ın ve AKP'nin yaptığı bu, gece gündüz bir propaganda yapıyor ve polis memurları da...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – ...tabii ki kendini mecbur hissediyor. Bu konuyu konuşmaya devam edeceğiz ve bitirmeyeceğiz. Ne yapmak istediğinizin farkındayız, dava dosyasında delil yarattınız, delil ürettiniz. Yalancı tanıklar tıpkı sizin yalan attığınız gibi gelsin orada yalan atсын diye her türlü devlet mekanizmasını kullanıyorsunuz. Tek amacınız var, HDP'lileri siyaset dışına itmek, demokratik siyasetten menetmek. Siz bizi demokratik siyaset dışına itemeyeceksiniz, bizim siyaset yapmamızı engelleyemeyeceksiniz. Arkadaşlarımız var gücüyle, bir direnç içinde içeride kitap yazıyorlar, çok güçlü bir duruşla bu mücadeleye oradan omuz veriyorlar. Bütün arkadaşlarımızı da grubumuz adına sevgiyle ve özlemlerle selamlamak istiyorum; iyi ki varsınız. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın İbrahim Özden Kaboğlu.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, Divan, değerli milletvekilleri; Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 44 milletvekilinin imzasını taşıyan 328 sıra sayılı yasa önerisini görüşüyoruz. Bakıyorum sol tarafa, Cahit Özkan'ı ve arkadaşlarını göremediğim gibi...

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Biz buradayız Başkanım.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) – ...44 yerine 22 saksak 22 vekil de yok.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Çünkü hep aynı şeyi söylüyorsunuz.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) – Seçmenlerin temsilcilerinin faaliyetlerinden bilgilendirme hakkı adına bunu dile getirmiş bulunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Başkanım, ben de kınıyorum, gidiyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) – Hayır, siz burada kalın çünkü şimdi sizinle ilgili de konuşacağım.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sataşmadan söz alırım Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Kaboğlu, bence kanun metni üzerinde konuşsanız yani şahıslar özelinde konuşmasanız.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) – Öyle yapacağım.

Avukatlık Kanunu; bütün vekilleri dinledim, dolu dolu konuşmalar yaptılar, 3 ön sorun var. Aslında, yargı adına yapılması gereken, yargı bütünlüğünü kapsamına alan adil yargılanma hakkı gerekliliği reformu. Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru hakkını tanıdıktan sonra böyle bir reformu yapmadığımız sürece bireysel başvurunun etkili olması mümkün değildir. Birinci sorun bu.

İkinci sorun ise, savunma mesleğinin yargı bütününde düşünülmesi, adil yargılanma hakkı temelinde ve biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak tam bir yıl önce Meclis Başkanlığına 12 yasa önerisi

teklif ettik, bunun içerisinde Avukatlık Yasası da var, burada ama burada bir başka yasa önerisi de var, Sayın Bülent Turan'ın bu sabah "Siz yapmıyorsunuz." biçimindeki Genel Başkanımıza yönelik daha farklı sözleriydi ama... Sayın Turan, Terörle Mücadele Kanununda (Düşünce ve İfade Özgürlüğünü Güvenceleyen) Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun Teklifi de bu 12 yasa önerisi arasındadır.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Kaç madde Hocam?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) – 2 madde.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – 2 madde. Vaat o değil ama.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) – Hayır, şimdi konuşuyorum, Sayın Başkan, süre...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Dur ya, buradan laf atma ya!

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Ama isim veriyor Başkanım.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) – Ben sizden nakit istemiyorum ama vakit rica ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Peki.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) - Şimdi, bakın, burada TMK madde 6 ve 7; terör eylemle olur, terör fikirle olmaz. İşte, bizim düzenlememiz bunu ortaya koyuyor. Ve biz önerdik ama çoğunluk muhalefet etti, muhalefet etmeye devam ediyor. Biz hep olumlu önerilerde bulunuyoruz. Şimdi, ikinci konu bu.

Üçüncü konu da biraz sonra belirteceğim gibi madde 138'in çoğunluk partisi tarafından kullanılma tarzı, Anayasa madde 138'in. Burada üç hafta önce verdiğimiz pilot kararlara ilişkin araştırma önergesi de reddedildi, daha sonra yargısal sorunları araştırma önergeleri de reddedildi Kobani dâhil olmak üzere. Madde 138 gerekçe gösterildi, oysa madde 138 bunun için bir engel teşkil etmemektedir.

Şimdi, avukatlık mesleği, avukatın adil yargılanma hakkı gereklerinin neresinde olduğu sorusu... Avukat, adil yargılanma hakkının tümünde var. Bu nedenle avukat yalnızca savunmayla ilgili maddede değil, Anayasa madde 138 ve devamı madde 160'a kadar olan bütün maddelerde var. Avukat madde 36'dan itibaren usule ilişkin bütün maddelerde var çünkü mahkemelerde uzmanlaşma söz konusu hâkimler arasında ama avukat ilk derece mahkemesinden Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine kadar bütün aşamalarda yargı sürecini izlemek durumunda. Bu nedenle, bu yasal düzenlemenin amacını biliyor olmakla birlikte avukatlık mesleği gibi bu kadar önemli bir mesleği düzenleyen 3 maddelik bir yasayla Meclisin meşgul edilmesini en azından yasama ciddiyeti açısından, savunma mesleğinin ciddiyeti açısından doğrusu çok ciddi bir tavır olarak görmüyorum.

Şimdi, çoklu baro, 7249 sayılı Yasa'yla hukuk nosyonu ve hukuk formasyonuna aykırı bir düzenlemeydi. Bu düzenleme, esasen iki yıl önce yapılan düzenlemenin, baroların parçalanmasına yönelik amacın tutmamış olması ve bunun derinleştirilmesi ve hâliyle ana barolar ile sonradan kurulan barolar arasındaki büyük orantısızlığın bu yolla giderilmesini amaçlayan bir düzenleme. Bu da zaten ayrımcı bir düzenleme, bunu dile getirdik ve getirmeye devam edeceğiz ilerideki aşamalarda.

Fakat burada çok ciddi bir sorun sayın vekiller, avukatlık mesleğine bakış açısı. Hukuk fakültelerindeki öğrenimin niteliği üzerinde durmaksızın avukatlık mesleğinin bu şekilde parçalanması, staj ile kamu görevinin bağdaşırılığı gibi, esasen ciddi bir formasyonun söz konusu olması gerekirken, bu şekilde sırf palyatif birtakım önlemlerle bir taraftan hâkim ve savcı yardımcılığı öngörülürken öbür taraftan avukat stajyerliğinin hafife alınması esasen sav-savunma-hüküm üçgenindeki savunmaya bakışın ne kadar yüzeysel olduğunu, gayriciddi olduğunu göstermektedir.

Şimdi, tabii ki bir adil yargılanma hakkı reformu yapma gereği bulunmaktadır ama biz onu beklerken geçen yıl bu vakitler bunu sunduğum zaman Sayın Cahit Özkan'ın ayakta "Biz de destekliyoruz." diye alkışlamasını sizlere hatırlamakla yetinirken esasen burada, bugünlerde, şu sıralarda tanık olduğumuz adil yargılanma hakkı ihlalleri Anayasa'mıza rağmen, ilgili yasalara rağmen yargı çevrelerinin anayasal kurallara uymamasından kaynaklanmaktadır. Burada 2 dizi dava söz konusu; biri siyasal davalar, öbürü ise çevre davaları. Siyasal davalar, bilindiği gibi... Mesela dün Danıştay önünde görülen dava, Danıştayda, İstanbul Sözleşmesi'nden çıkış tipik bir siyasal davadır ve tabii, biraz sonra belirteceğim gibi, bir rejim sorunudur. Ama Gezi davası ve o karar, 615 sayfalık karar hukuk adına utanç vericidir. Hakeza İmamoğlu davası, Kaftancıoğlu davası, biraz önce Sayın Beştaş'ın dile getirdiği Kobani davası... Ama bütün bunlarla yargıçlar meşgul edilirken Çubuk davasında, o linç girişiminde herhangi bir tutuklama olmuyor, karar çıkmıyor. Çubuk davasında siz oradaki yargıçların saray gölgesinin dışında, bağımsız bir biçimde karar verebileceğini düşünebiliyor musunuz? Ya da çevre davalarına gelmeden, 138 çerçevesinde, madde 138'in öncesi, esnası ve sonrasında yürütmenin sürekli müdahalesi dikkate alındığı zaman yargıçların bağımsız bir biçimde karar vermeleri mümkün olabilir mi? Demek ki bir taraftan siyasal davalar söz konusu seçime yönelik olarak, öbür taraftan ise çevre davaları söz konusu, tıpkı dün saydığım üzere Cerattepe'den Kaz Dağları'na kadar, Tokat'tan Ordu'ya, Erzincan'a kadar Türkiye'nin maden ruhsatlarıyla yağmalanması sonucu ortaya çıkan yüzlerce ve binlerce davalar gibi. Ayrıca termik santrallere karşı, HES'lere karşı davalar ve orman kırımlarına karşı davalar ve bunlarla yurttaşlar, kamu görevlilerinin işlediği suçlara karşı yurtseverler, mahkemelere gitmek suretiyle, masraf yaparak, davalar yoluyla yurtseverlik görevlerini yerine getiriyorlar. Peki ne oluyor, ne oluyor? Çevre kirletiliyor, bilgi kirliliği eşliğinde kirletiliyor tıpkı Gezi'de olduğu gibi ama bunun yükünü yurttaşlar çekmektedir. Çevre suçunu Türkiye'de siyasal ve kamusal görevliler işlemektedir ve bu süreklilik taşımaktadır. Bu nedenle, yürürlükteki hukuk çerçevesinde adil yargılanma hakkının anayasal bağlamda kullanılması, yasaların uygulanması yeni anayasal düzene kadar bizim yakın takibimizde olacaktır ama tabii ki biz böyle bir ortamda, 2017 Anayasa kurgusu çerçevesinde, Anayasa'nın var olan hükümleri bağlamında adil yargılanma hakkının tesis edilmesinin mümkün olmadığını biliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çünkü 2017 Anayasa değişikliğinde tarihimizde ilk kez, tarihimizde ilk kez bütün siyasal karar düzenekleri tasfiye edilmiştir. Fatih'ten bu yana hükümet, sadrazamlık ilk kez kaldırılmıştır. Hiçbir ülkenin tarihinde bu şekilde kendi anayasal ve siyasal belleğine ihanet eden bir siyasal yapı, siyasal grup, siyasal bir akım ortaya çıkmamıştır. 2017 bu bakımdan bizim tarihimizde öncesi ve sonrası olmak üzere bir milattır. Bu bakımdan demokratik hukuk devletini kurma yolunda çaba göstermek, çalışmak bütün yurtseverlerin görevidir. O nedenle, biz, demokratik hukuk devleti için parti başkanlığı yoluyla devlet başkanlığı ve yürütmeye son vermek için sistemli ve azimli bir biçimde çalışmaya devam ediyoruz. Sayın Turan, sizleri de davet ediyoruz. (CHP sıralarından "Bravo!" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN – 5'inci madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Başkanım, satışmadan söz istiyorum. Hocama saygımdan yerimden mi konuşayım, kürsüden mi konuşayım?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ne sataştı ya?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Hoca kimseye sataşmaz ya.

Sayın Başkanım, hocamız kimseye sataşmaz.

BAŞKAN – Efendim, şöyle: Sayın Kaboğlu direkt olarak Sayın Bülent Turan’ın ismini vererek sataştı, onun için iki dakika kürsüden.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Tutanaklara bakın Sayın Başkan.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – O, övdü onu; övdü, övdü.

BAŞKAN – Sayın Turan, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

VIII.- SATAŞMALARLA İLİŞKİN KONUŞMALAR (Devam)

2.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan ’ın, İstanbul Milletvekili İbrahim Özden Kaboğlu ’nun 328 sıra sayılı Kanun Teklifi ’nin 5 ’inci maddesi üzerinde CHP Grubu adına yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hocamızı keyifle dinledim, teşekkür ederiz. Keşke tüm muhalif konuşmalar benzer içerikte olsa biz de istifade etmeye çalışsak. Kanunun sonuna geldik, benzer ifadeler çokça dile getirildi. Değerli arkadaşlar, çoklu baro daha demokratik bir hak için ortaya konuldu. “Tutmadı, başarılı olamadı.” iddiası yersiz bir iddia, zaten 2 bin sınırı var. Teknik olarak İstanbul, Ankara’dan başka yerde ikinci baro imkânı yok ama arzu ederseniz “2 bini 200’e indirelim...”

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Yakında 100’e de indirirsiniz siz ya, tutmazsa.

BÜLENT TURAN (Devamla) – ...100’e indirelim, bütün Türkiye’de olsun.” diyebilirsiniz ama “Başarılı olamadı.” iddiası doğru bir iddia değil. Ben, takip ediyorum baroları, bütün gayretleriyle, samimiyetleriyle büyük işler yapıyorlar.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ankara nereye düşerse oraya düşürür.

BÜLENT TURAN (Devamla) – Stajyer çalışmaları, sempozyumları, konferansları; büyük işler yapıyorlar. O yüzden her avukat kıymetlidir, her baro kıymetlidir. Ona bu itham, buna bu itham bize yakışmaz diye düşünüyorum.

Sayın Hocam, bir diğer iddianız: Terörle Mücadele Yasası’na ilişkin Sayın Kılıçdaroğlu’nun AB elçilerine ilişkin vaadini sanki daha önce Mecliste verilen bir önerge var, o yüzden, bizim iddiamız yanlışmış gibi ifadenizi şaşkınlıkla karşıladım. Şu yüzden: O bahsettiğiniz kanun teklifi 3 maddeden oluşuyor, ilk imza sahibi Sayın Altay. Eğer Kılıçdaroğlu’nun vaadi olan içerik o kanun teklifiye bunu basına vermesi lazımdı, “Şu tarihte Engin Altay’ın verdiği teklif var. Ben onu vadediyorum.” demesi gerekirdi. O teklif devede kulak, bir şey yok orada. Vaat bambaşka. Ben iddia ediyorum: O konuşmadan mahcup oldum bir vatandaş olarak. Şu yüzden dolayı: Terörle mücadele ortak bir mesele, her partiyle tartışabiliriz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

BÜLENT TURAN (Devamla) – Engin Bey, izin verirseniz bir...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Devam etsin Başkanım.

BAŞKAN – Ama biliyorsunuz sataşmada iki dakika.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ben niye vereyim, Başkan ben miyim?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Devam etsin Başkanım, söz hakkı olsun. Sorun değil.

BÜLENT TURAN (Devamla) – Başkanım, bir dakika verirseniz. İstirham ediyorum.

BAŞKAN – Peki, bir dakika.

Buyurun.

BÜLENT TURAN (Devamla) – Bütün partilerle bu konu değerlendirilir, eksik varsa bu da telafi edilir ama sizin 3 maddelik teklifiniz bu konu değil. Siz, AB elçilerine büyük vaatte bulunup buradaki eski bir teklife atıfta bulunarak o konuyu kapatamazsınız.

Değerli arkadaşlar, kim olursa olsun, terörle mücadele ortak meselemiz. Askerimiz sınır ötesinde, çok da hassas bu konuları konuşmak durumundayız. Askerimizin motivasyonunu azaltan, endişesini artıran, devletin elini kolunu bağlamayı vadeden yaklaşımlar büyük yanlış olur diye düşünüyorum. Kaldı ki o tarz önemli konuların daha önceki zamanlarda mektup aracılığıyla şikâyetlerini duymuştuk ama açık bir ortamda AB elçilerine bu vaadin yanlış olduğu kanaatindeyim. Bu konunun tekrar CHP'nin ulusalcı, milliyetçi vekillerince değerlendirilip makul bir yere çekilmesidir kanaatimiz.

Saygılar sunuyorum Sayın Başkanım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Altay...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Terörle mücadelede devletin elini kolunu bağladığımızı iddia etmek suretiyle çok aleni bir sataşmada bulundu.

BAŞKAN – Evet efendim, buyurunuz. (CHP sıralarından alkışlar)

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Turan, mevkiadaşınız kürsüde.

3.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Çok teşekkürler.

Keşke burada terörle ilgili konularda konuşurken Sayın Turan tebessümler yaparak konuşmasa. Zenginimiz bedel öder, askerimiz fakirdendir. Terörle mücadele vaatle, kanunla olmaz, kararlılıkla olur. (CHP sıralarından alkışlar) Siz terör örgütü elebaşına “Sayın Öcalan aldığı kellelerin hesabını veriyor.” dersiniz sonra da “Bebek katili.” dersiniz terörle mücadele edemezsiniz. Yirmi yıldır bu ülkeyi yönetiyorsunuz, yirmi yıldır bu ülkeyi yönetiyorsunuz. Sizin partinizin Genel Başkanı kendini Hazreti Ömer'e benzetti “Fırat'ın kenarında kaybolan kuzunun mesuliyeti benim.” dedi. Bu şehitlerin mesuliyeti kimin kardeşim, kimin bu şehitlerin mesuliyeti? (CHP sıralarından alkışlar) Devletin ordusu emrinde, jandarması emrinde, MİT'i emrinde. Her gün cenaze geliyor, evlere ateş düşüyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Niye bağıryorsun?

ENGİN ALTAY (Devamla) – Terörle mücadele... Terörle mücadele...

REFİK ÖZEN (Bursa) – Hepsinin intikamını alıyoruz.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Terörle mücadele lafla da olmaz, kanun teklifiyle de olmaz. Türkiye'nin terörle mücadelede AB normlarına geçmesinin taahhüdü de yanlış bir iş değildir, sizin de taahhüdünüzdür. AB'ye ben gitmedim koş koş, 2005'in Aralık ayında gün ortasında Kızılay'da havai fişekleri ben atmadım. Allah aşkına, bir şey rica ediyorum: Her şeyin istismarını yapıyorsunuz ama şu şehitlerin istismarını yapmayın; yazıktır, günahdır, bu millete yazıktır. “Vatan, millet, bayrak” diyerek vatan, millet, bayrak ayakta kalmaz. Öyle olsaydı Süleyman Şah Türbesi'nden şanlı bayrağımızı yere

dikip de koşa koşa kaçırmazdınız. Ayıptır. (CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Ve -şurada çok eski vekiller var, siz de eskisiniz- Hükümet terörle mücadele konusunda hangi teklifi getirmiş de Cumhuriyet Halk Partisi karşı çıkmış?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERKAN KANDEMİR (İstanbul) – Tezkereye niye “hayır” dediniz?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tezkereye, tezkere.

REFİK ÖZEN (Bursa) – Tezkereye “hayır” demedi mi bunlar ya?

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Unutmayın, eskiler bilir, 6 maddelik bir teklif getirdiniz, 6 maddelik, insan hakları bakımından sakıncalıydı ama “Bu terörü bitirecekse buyurun, getirin.” demedik mi? Niye nankörlük yapıyorsun? Buradan sana ekmek çıkmaz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tezkereye “hayır” dediniz ya.

REFİK ÖZEN (Bursa) – Tezkereye “hayır” demediniz mi?

ENGİN ALTAY (Devamla) – Tekrar söylüyorum...

ERKAN KANDEMİR (İstanbul) – Ne bağıryorsun? Yavaş yavaş konuşamıyor musun ya?

ENGİN ALTAY (Devamla) – Yavaş da yavaş da konuşurum merak etme, gürültü yapmayın siz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tezkereye “hayır” dediniz ya.

ERKAN KANDEMİR (İstanbul) – Tezkereye niye “hayır” dediniz, tezkereye?

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade edin.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Tekrar söylüyorum: Biz 12 başlıkta 180 maddelik bu konuda farklı kanunlarda değişiklik yapılmak suretiyle terörün bitirilmesine yönelik sağlıklı ve ciddi bir çalışma yaptık. Siz işinize gelince “Terörle mücadele ortak konumuz iş birliği yapalım.” diyorsunuz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – YPG terör örgütü mü, değil mi?

ENGİN ALTAY (Devamla) – İşinize gelmeyince “Muhalefetin aklına ihtiyacımız yok.” diyorsunuz. Böyle de bu işler yürütülmez.

Son cümle şu olsun...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Gölge etmeyin başka bir şey istemeyiz.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Terörle mücadele size kalırsa Türkiye’ye “Eyvah!” olsun zaten, ne gölgesi, ne gölgesi? (CHP sıralarından alkışlar)

REFİK ÖZEN (Bursa) – Siz tezkereye “hayır” dediniz ya, tezkereye “hayır” dediniz.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Kaybettiğimiz her Mehmetçik’imizden...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ENGİN ALTAY (Devamla) – ...kaybettiğimiz her Mehmetçik’imizin kanından, akan her ananın gözyaşından Recep Tayyip Erdoğan suçludur. (CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Hadi oradan!

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade eder misiniz lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, hem suçlu hem güçlü. Böyle bir şey var mı ya?

TAMER DAĞLI (Adana) – Masanın altındakilere söyle, masanın altındakilere.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Turan, ne için söz istediniz?

Size “nankör” diyerek sataşmada bulundu.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Yerimden...

BAŞKAN – Sataşmadan kürsüden iki dakika verebilirim ama yerinizden açıklama yapmanıza gerek yok.

ERHAN USTA (Samsun) – Bülent Bey, yeter ya, yeter. Hem “Tasarruf edelim.” diyorsunuz... Arkadaş, biz konuşmaları çekiyoruz sizin yaptığınıza bakın ya.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Haklısınız, doğru söylüyorsunuz.

BAŞKAN – Buyurun.

4.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Altay'a dedim ki: İlk imza sahibisiniz. Beklerdim ki bu kanunu anlatsın, AB elçilerine hangi vaatte bulunduğunu anlatsın, biz de aydınlanalım ancak klasik, bağırarak çağıran, kızan, başı sonu farklı bir konuşmaya şahitlik ettik.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Her zamanki gibi.

BÜLENT TURAN (Devamla) - Canı sağ olsun, biz Engin Bey'i böyle kabul ediyoruz, böyle seviyoruz, canı sağ olsun. Fakat değerli arkadaşlar, “Terörle mücadele lafla olmaz.” ifadesini iki dakikada 5 defa tekrar etti.

Arkadaşlar, dünyaya terörle mücadele nasıl olur bu Hükûmet gösterdi, siz de öğreneceksiniz. (AK PARTİ sıralarından “Bravo!” sesleri, alkışlar) Tüm dünya terörle nasıl mücadele edilir, sosyolojik olarak, askerî olarak, ekonomik olarak, terörle nasıl topyekûn mücadele edilir göstermiş olduk.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – 100 milyar doları çöpe atarak mı mücadele ettiniz? 100 milyar doları çöpe atarak mücadele ettiniz.

BÜLENT TURAN (Devamla) – Hatta bunu CHP'nin “hayır” demesine rağmen, tezkereye “hayır” demesine rağmen yaptık. (AK PARTİ sıralarından “Bravo!” sesleri, alkışlar)

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sınırları koruyamıyorsunuz, terörle mücadele edeceksiniz(!)

BÜLENT TURAN (Devamla) – Değerli arkadaşlar, hiç kimsenin kanı akmasını isteriz, hiç kimse üzülmeyin isteriz. Bunun için büyük bedeller ödedik, büyük riskler aldık ancak Allah aşkına, terörle mücadelede o adımı atarken yoksunuz, bu adımı atarken yoksunuz, tezkerede yoksunuz, kanunda yoksunuz. Benim hakkım değil mi, AB elçilerine vaat ettiğini bana da söyle demek hakkım değil mi arkadaşlar? Söylediğim bu! (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sizin terörle mücadele mantığınız bu ülkenin yoksulluk nedeni. Yoksulluğun nedenisiniz.

BÜLENT TURAN (Devamla) - O yüzden söylüyorum: Bu konu polemik konusu değil, bu konu bize parmak sallama konusu değil Sayın Altay. Bu konuda oturup konuşalım diyorum, AB'yi bırakın, bizle konuşun diyorum, siz diyorsunuz şehitlere “kelle” dendi, şu dendi, bu dendi. Ben, o şehitlerin kanında nasıl terlediğimizi, boğulduğumuzu bilen bir insanım. Hiç kimsenin bu konuda bedel ödemesini istemeyiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT TURAN (Devamla) – Ancak dünyanın da bir gerçeği var, Türkiye’de yedi düvele karşı savaşın da bir iktidar var. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar, MHP sıralarından alkışlar)

ŞAHİN TİN (Denizli) – Onlar tezkereye “hayır” dediler çünkü.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – O lider de Recep Tayyip Erdoğan.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Garip gurebanın çocuklarını askere gönderip burada konuşuyorsunuz.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Altay.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – “Terörle mücadelede yoksunuz.” demek suretiyle terörü desteklediğimizi ima eden bir konuşma yaptı.

BAŞKAN – Yok, direkt olarak söyledi “Tezkereye ‘hayır’ oyu vererek terörü desteklediniz.” dedi.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Hayır “Terörle mücadelede yoksunuz.” ne demek?

BAŞKAN - Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, tabii konuşsun ama tezkereye “hayır” dedi; bu. Destek olmadılar.

BAŞKAN – Bakan “Tezkereye ‘hayır’ oyu vererek teröre destek verdiniz.” dediniz canım.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Tezkereye “hayır” dediniz, neyi savunacaksınız ya? Hadi “evet” dedik de.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tezkereye ne verdiniz Sayın Altay?

5.- İstanbul Milletvekili Engin Altay’ın, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan’ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Tezkereye “hayır” dedik, böyle tezkerelere gene “hayır” deriz. Sizin terörle mücadele için Suriye merkezî yönetimini hedef alan bir tezkereye ihtiyacınız yok, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nden doğan haklar bunu veriyor zaten. Göz boyamak için yalandan Suriye Merkezî Yönetimini hedef alan bir tezkereyle meseleyi hedef dışına saptırmak anlamsız. Tezkere, terörle... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – O zaman, daha önce niye “evet” verdiniz ya? 9 sefer “evet” verdiniz.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – İtiraf et, itiraf.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Şurada ayıp ediyorsun...

REFİK ÖZEN (Bursa) – Irak’a da “hayır” dediniz, Suriye’ye de “hayır” dediniz.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Sakin ol.

Biz o tür tezkerelere her zaman “hayır” deriz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir müsaade edin.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Şurada, terörle mücadelede hangi kanuna “hayır” dediğimizi, gel, burada söyle. Gardiyan gibi gezeceğine gel, burada hangi kanuna “hayır” dediğimizi söyle. İsteddiğiniz kadar konuşun. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, şuna üzülüyoruz...

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Sayın Başkan, asker gönderme tezkeresine “hayır” dediniz.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Milletin vicdanında mahkûm olunca gardiyan gibi görürsün.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Sandığı getir de milletin vicdanında kim mahkûm oluyor, görürsün.

Şuna üzülüyoruz: Bu Meclisin terör üzerinden siyaset devşirme kafası kötü bir kafa, gayriahlaki bir kafa. 2002’de AK PARTİ Türkiye yönetimini teslim aldığımda Türkiye Cumhuriyeti’nde sıfır terör vardı, sıfır terör. Yirmi yılda terörü ne hâle getirdiğinizin hesabını millete verecek olan sizsiniz. Şehit tabutlarına...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bitirdik.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – İnerine girdik, inlerine.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Sayın Başkan, niye müdahale etmiyorsunuz?

ŞAHİN TİN (Denizli) – Kökünü kazıdık.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Şehit tabutlarına böyle el koyup mikrofon alıp nutuk atmak şehitlere yapılabilecek saygısızlığın en büyüğüdür, en büyüğü. (CHP sıralarından alkışlar)

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Şehitlerin kanı yerde kalmasın diye teröristlerle mücadeleye devam.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Terörle mücadele konusunda bizi dinleseydiniz Türkiye zaten bu noktada olmazdı.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Terör mü kaldı?

ENGİN ALTAY (Devamla) - Terörle mücadelede yaklaşımımız çok net, şudur: Hiçbir hak talebi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ENGİN ALTAY (Devamla) – Başkan, bitiriyorum.

Hiçbir hak talebi...

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Neyi ifade ettiniz, neyi izah ettiniz şimdi Sayın Başkan?

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Kavramımız çok net. Terörle mücadeleyle ilgili neye “hayır” dediğimizi... Tezkereyi karıştırma...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Niye?

ENGİN ALTAY (Devamla) – Tezkere terörle mücadele tezkeresi değil.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Tezkereye ne dediniz, siz ona bakın.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – İşine gelmedi değil mi? İşine gelmedi tabii.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Ya, değil kardeşim, değil ama bizim yaklaşımımız şu...

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – O tezkere ne tezkeresiydi? Terörle mücadele için asker gönderme tezkeresiydi.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Geleceksin, biz şöyle bir kanun getirdik terörle mücadelede sen ‘hayır’ dedin diyeceksin; bir. Yaklaşımımızı çok net söylüyorum, hiçbir hak talebi terörizme meşruiyet, teröriste masumiyet sağlamaz ama hiçbir güvenlik kaygısı da temel hak ve özgürlüklerin gasbına gerekçe yapılamaz. Bizim tutumumuz bu kadar net, bu kadar açıktır. Avrupa Birliği normlarıyla ilgili bizden çok AB’ye sizin taahhüdünüz var, bunun da altını tekrar çizmek isterim. (CHP sıralarından alkışlar)

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Tekrara düştinüz, gerek yok Sayın Başkan.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Hangi kanuna karşı çıktım, söyle.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Hepsine.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – O tezkereyi gene getir, gene “hayır” derim. Terörle mücadele değil o, terörle mücadele değil.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri...

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Tezkereye karşı çıktın, tezkereye.

REFİK ÖZEN (Bursa) – Tezkere başlı başına yeter yani. Tezkere başlı başına yeter.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, lütfen biraz sessizlik.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 44 Milletvekilinin Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4364) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 328) (Devam)

BAŞKAN – İç Tüzük 86’ya göre oyunun rengini belirtmek üzere, lehte ve aleyhte olmak üzere 2 milletvekiline söz vereceğim.

Önce, lehte olmak üzere, Sayın Yasin Öztürk. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi üzerinde İç Tüzük 86’ya göre söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlarım.

Yargının iddia, savunma ve karar olmak üzere üç sacayağından biri olan avukatlarımız... İnsanlık, adil yargılama arayışı ve gelişen adalet sistemi arzusuyla avukatı önemseyen bir bakış açısı geliştirmiştir. Peki, ülkemizde öyle mi? Kendi söküğünü dikemeyen terziler gibi sizin döneminizde avukatlarımız da kendi haklarını savunamayan, daha doğrusu savundurulmayan, ağızları mühürlenene, elleri ayakları bağlanan bir konuma hapsedilmişlerdir, yargı kutuplaştırılmıştır. İtirazı olan var mı? Bugün bir kamuoyu araştırması yapın bakalım, yargıya güvenen, yargının tarafsız karar alabildiğine inanan kaç vatandaşımız kalmıştır? Bu iktidar döneminde birileri istedi diye HSYK’nin yapısı bozulmuştur. Bu iktidar döneminde bir baro başkanının Sayın Cumhurbaşkanını eleştirme üzerine baroları birbirine düşürecek, baroları kutuplaştıracak, ayrıştıracak bir kanun yürürlüğe sokulmuştur. Yine bu iktidar “Ne istedin de vermedik?” dediği kişi istedi diye yüksek mahkemelere atama yapmış, yine o istedi diye yargıda sürgünlere imza atmıştır ama yargıyı rahat bırakarak “Adaletin kestiği parmak acımaz.” ve avukatların savunma hakkına saygı duyarak “Söz savunmanın.” diyememiştir.

Değerli milletvekilleri, ekonomide almış başını giden enflasyon artışı gibi bazı mesleklerde de üniversitelerimizdeki bazı bölümlerde de genç işsizlik artışını örtbas etmek için öğrenci enflasyonu oluşturulmuştur. Bu bölümlerin başında da mezun sayısı her geçen gün artan hukuk fakülteleri ve mezun olduktan sonra işsizler ordusuna dâhil olan avukatlar gelmektedir. Dekanını bile hukukla uzaktan yakından alakası olmayan meslek gruplarından atadığımız, tabela niyetine açtığımız, hocası bile olmayan hukuk fakültelerinden mezun olan gençlerimiz bugün asgari ücretin altında çalışmayı kabul eder noktaya gelmiştir. Her sene binlerce yeni mezunun katılmasıyla arz talep dengesinin bozulduğu, azımsanmayacak bir bölümünün ekonomik kaygılar taşıdığı bir sektörün sürdürülebilir olması mümkün değildir. Eğer avukatları dert ediyorsanız çözüme bu noktadan başlamalısınız.

Bugün ülkemizde kendi avukatlarımız iş bulamazken yabancı avukatlık büroları örtülü yollarla faaliyet yasaklarını çiğnemekte, hatta bazı kamu kurumları Türk avukatlar yerine yabancı avukatlık bürolarını tercih etmektedir ve hatta iktidar kamu-özel iş birliği, yap-işlet-devret projeleri söz

konusu olunca Londra mahkemelerini yetkili kılmaktadır. Ne yazık ki fazla mesai ücreti olmayan, düşük ücretle çalışmak zorunda kalan genç avukatlar da avukat enflasyonu karşısında kendilerini savunamamaktadırlar ve bunun sonucunda iktidarın yap-işlet-devret modeli gibi “yak-yağmala-yok et” mantığıyla işsizler ordusuna adım atmaktadırlar.

Sadece avukatlarda mı işsizlik oranı fazla? Bugün birçok üniversitemizden mezun olan mühendis de öğretmen de iletişim fakültesi mezunu da işsiz; kalifiye işsizler, KPSS’den 93, 95, 97 puan almalarına rağmen dayısı olmadığı için mülakatta elenen genç işsizler. Ancak, işsiz sayısı bu kadar fazlayken bir de iş sayısı birden fazla, başını kaşıyacak vakit bulamayan, üç beş maaşlı heykeli dikilecek yetenek abideleri de var, kimler bunlar? Başta kamu iktisadi teşebbüsleri dediğimiz kısa adı KİT olan kuruluşlarımızda yönetim kurullarında boy gösteren şanslı bürokratlarımız. KİT Komisyonu üyesiyim, incelemeye aldığımız her kurumda, kuruma bağlı iştiraklerde üç beş maaşlı bürokratların yanı sıra, KİT’lerin yönetim kurullarının müdavimleri eski bakanlar, eski milletvekilleri, eski belediye başkanları, kaybedilen belediyelerin daire başkanları, bakan yardımcıları, milletvekili adayları, CV’sinde siyasi parti faaliyetinde bulduklarını beyan edenler, resmiyette kamu yararı adına dernek ve vakıflarda görev aldığını söyleyen, gerçekte ise iktidara yakınlığının göstergesi bu vakıfları yönetim kurulu üyeliğine geçiş için basamak olarak kullanan AK PARTİ’si yandaşları. Geçen gün Komisyonunda bir kamu bankasının raporunu görüştük. Bankanın bağlı ortaklıkları fazla olunca yönetim kurulunda görev alan şanslı üye sayısı da bayağı ona göre çoğalmış. Bir baktık ki yönetim kurulu üyelikleri Meclise kadar uzanmış, Meclis Genel Sekreterinden AK PARTİ’sinin Grup Amirine, bakan yardımcılarının özel kalem müdürlerinden Mecliste görev yapmış birçok danışmana kurumla alakası, geçmişi, ehliyeti ve liyakati olmamasına rağmen yönetim kurulu üyelikleri bahşedilmiş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

YASİN ÖZTÜRK (Devamla) – Kamu görevlerine, yönetim kuruluna yapılan çok görevli atamalarla iktidarın ulu reisinin ailesinin tercih ettiği bakan, genel müdür, yönetim kurulu üyesi atamaları usule ve kamuoyunun vicdanına uygun düşmemektedir. Bu ülkede hiç kimsenin, kimsenin işinde, parasında gözü yok ama işsizlik bu denli artmış durumdayken, vatandaş yoksullukla savaşırken kamu kurumlarının özellikle de KİT’lerin AK PARTİ’sinin arpalığı hâlini almasına artık kimsenin tahammülü de yok. İşin acı tarafı, kurumlardan yüksek maaş almalarına rağmen, KİT’lere atanan bu yönetim kurulu üyeleri çeşitli bahaneler sunarak toplantıya dahi katılmaya gerek duymamaktadırlar. Ne diyelim? Yiğün efendiler, yiğün, nasıl olsa az kaldı; gün olur, bu millet burnunuzdan fitil fitil getirir. Az kaldı. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, oyunun rengini belirtmek üzere, aleyhte olmak üzere Sayın Mahmut Tanal.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlar; hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Öncelikle, Avukatlık Kanunu’yla ilgili teklife biz “ret” oyu vereceğiz ama gerekçelerini de sayacağım. İlk önce, kira kanunuyla ilgili bir giriş yapmak isterim.

Değerli arkadaşlar, 2012’de -adına “kira reformu” dediğiniz- Borçlar Kanunu 344’üncü maddede, kira bedeline ilişkin, ÜFE, TÜFE ortalamasının üzerinde artış yapılamaz dediniz, hâlen yapıyor, engel olunamadı. İki, 2018 yılında çıkan Cumhurbaşkanının 85 sayılı yabancı parayla sözleşme yapılamaz Kararname’sine rağmen, iktidar, gayet rahat gerek şehir hastaneleri, gerek köprüler, gerek havaalanlarının hepsinde dolar üzerinden kira sözleşmesi yapıyor, vatandaş buna mecbur bırakılıyor;

buna engel olunamadı. Üçüncüsü, 2019 yılında 7161 sayılı Kanun'da "Kiraya ÜFE ortalamasına göre artış yapılamaz." dendi, maalesef, buna engel olunamadı. Dördüncü reform dediğiniz... Bugün için "2022 yılında kira bedeli bir yıl süreyle yüzde 25'ten fazla artırılamaz." dediniz.

Değerli arkadaşlar, bunların yapılmasının amacı ne? Enflasyonla mücadele etmek. Biz, gerçekten enflasyonla mücadele etmeye samimiysek, eğer bu konuda dürüstçe davranıyorsak arkadaşlar, gelin, şu zamları bir düşürelim, bu zamları yapmayalım, elektrik fiyatının, doğal gaz fiyatının artışını yapmayalım, unun fiyat artışını yapmayalım, akaryakıt fiyat artışlarını donduralım, yapmayalım. Yani aslında, burada, bir yıllık kira parasında yüzde 25 artış yapılmasının nedeni... 2023 yılında seçim olduğu için, üç beş oy devşirmek için bunu yapıyorsunuz. Siz burada kiracıyı düşünmüyorsunuz, AK PARTİ'yi kollamak için, iktidara gelmek için, iktidar kürsüsünü kollamak için, onu sahiplenmek için bu kanunu getiriyorsunuz. Kanun bir yıllık yapılmaz ki, eğer bir yıllık diyorsanız da... Kanunlar sürekli yapılır, on yıllığına yapılır, devamlı yapılır. Sizin burada tek bir amacımız var; kiracıyı korumak değil, iktidarı korumak uğruna, üç beş oy devşirmek uğruna böyle geçici olarak bir kanun getirdiniz. Bilemiyorum, bu konuda antant kalmanız lazım. Gerçekten enflasyonla mücadele ediyorsak, samimi ve dürüst davranıyorsak bunu geçici madde olarak getirmezdiniz.

Kirayla ilgili düzenlemeler ne zaman yapılır? Burada çok iyi hukukçu arkadaşlarımız var; ekonomik buhranın olduğu 1929 yılında müdahale edilmişti, 24 Ocak Kararlarında müdahale edilmişti ve siz, iktidarınızda 4 sefer müdahale ettiğiniz hâlde bunu başaramıyorsunuz.

Değerli arkadaşlar, eğer bunu başarmak istiyorsak bunun reçetesi... Yani iktidarınızda ekonomik istikrar kalmadığı gibi hukuki istikrar da kalmadı, hukuki güven de kalmadı; bu ekonomik istikrarın, hukuki istikrarın sağlanmasının yegâne reçetesi ülkede hukuk güvenliğini egemen kılmaktır. Kirayla ilgili düzenlemeyi burada bırakıyorum, gelelim avukatların sorunlarına.

Değerli arkadaşlar, bir, avukatlar adliyeye girişte, savcıyla, hâkimle aynı konuma sahip olduğu hâlde hâkim ve savcılar x-ray cihazından geçmiyor, avukatlar x-ray cihazından geçiyor. İki, hâkim ve savcının kullandığı asansör faklı, avukatın kullandığı asansör faklı, bu zenci muameleye son verelim. Üç, hâkim ve savcılarının kullandığı otopark ücretsiz, avukatların kullandığı otopark ücretli, bu zenciliğe son verelim. Dört, değerli arkadaşlar, hâkim ve savcılarının can güvenliği nedeniyle aldıkları ruhsatlı silahlar ücretsiz olduğu hâlde, harç ücretini ödemediği hâlde avukatlar harç ücretini ödüyor. Beş, stajyer hâkim ve savcı arkadaşlarımıza stajyerlik döneminde maaş verildiği hâlde, sigortasını devlet yaptığı hâlde stajyer avukat arkadaşlarımıza bu yapılmıyor, en azından asgari ücret üzerinden sigortası devlet tarafından karşılanmalı.

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâzığ) – Yavaş biraz, sesini...

MAHMUT TANAL (Devamla)– Değerli arkadaşlar, sesimden rahatsız olduysanız... Duymadığınızı için mecburen ben yüksek sesle konuşuyorum, belki duyarsınız diye, bana söz verirsiniz diye ben söylüyorum. (CHP sıralarından alkışlar) Eğer bundan rahatsız olduysanız sizden özür dilerim ama ne olur, bu dediklerimiz doğru şeyler, bunlara da biraz kulak vermenizi istirham ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

MAHMUT TANAL (Devamla) – Değerli Başkanım, yani burada avukatlar hakikaten haksızlığa karşı adaleti savunuyorlar. Eğer bir ülkenin siyasi yapısını, siyasi rejimini öğrenmek istiyorsanız onun turnusol kâğıdı siyasal iktidarın avukatlara vermiş olduğu değer ve önemle ölçülür. Ama görüyoruz, mesela Can Atalay, ya, arkadaşlar, Can Atalay'la terör suçu yan yana gelmez, Can Atalay'la suç yan

yana gelmez, Can Atalay adalet dışında, demokrasi dışında, sağlıklı bir çevrede yaşama dışında bir şey isteyen bir arkadaşımız değil.

Değerli arkadaşlar, sizden istirham ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TANAL (Devamla) – Hukukçular siyasi savunma yaptıkları için terör saymayın.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (Devamla) – Bu adalet hepimize lazım yani ileride sizlerin de bir sıkıntıya düştüğünüz zaman yine bir hukukçuya ihtiyacınız var.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (Devamla) – Bülent Bey avukatlığınızı yapmaz ama ben yine avukatlığımızı yapmaya devam edeceğim çünkü Cumhuriyet Halk Partisi varsa herkes için var diyoruz. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Tanal, teşekkür ediyorum.

Sayın Oluç, buyurun yerinizden.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

34.- *İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Tarhan Erdem'in vefatına ilişkin açıklaması*

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller, acı bir haber aldık. Siyasetçi, araştırmacı ve yazar, bakanlık yapmış, milletvekilliği yapmış Tarhan Erdem maalesef vefat etti. İnsan hakları mücadelesi, demokrasi ve adalet mücadelesi konusunda hep ön saflarda yer almış bir kişiydi. Gerçekten çok üzüldük, Kürt halkının dostuydu. Kendisine rahmet, ailesine ve dostlarına başsağlığı ve sabır diliyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Altay...

35.- *İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Tarhan Erdem'in vefatına ilişkin açıklaması*

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de yeni kanuna geçilince bu konuda söz talep edecektim. Eski Genel Sekreterimiz ve Sanayi ve Teknoloji eski Bakanlarımızdan Sayın Tarhan Erdem'in vefatını biraz önce üzüntüyle öğrendik. Merhuma Allah'tan rahmet diliyorum. Ailesinin, Cumhuriyet Halk Partisi ailesinin ve ulusumuzun başı sağ olsun.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Turan...

36.- *Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, Tarhan Erdem'in vefatına ilişkin açıklaması*

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, biz de Tarhan Erdem'e Allah'tan rahmet diliyoruz. Ailesine, sevenlerine, CHP camiasına başsağlığı diliyoruz.

BAŞKAN – Sayın Usta...

37.- *Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Tarhan Erdem'in vefatına ilişkin açıklaması*

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Biz de İYİ Parti Grubu olarak Tarhan Erdem'e Cenab-ı Allah'tan rahmet diliyoruz. Ailesine, sevenlerine başsağlığı diliyoruz.

BAŞKAN – Sayın Bülbül...

38.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbul'ün, Tarhan Erdem'in vefatına ilişkin açıklaması

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Teşekkür ederim.

Biz de Sayın Tarhan Erdem'e Allah'tan rahmet, ailesine ve sevenlerine, Cumhuriyet Halk Partisi camiasına da başsağlığı diliyoruz.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 44 Milletvekilinin Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4364) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 328) (Devam)

BAŞKAN – Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

2'nci sıraya alınan, İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 64 Milletvekilinin Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile Çevre Komisyonu ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporlarının görüşmelerine başlayacağız.

2.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 64 Milletvekilinin Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4469) ile Çevre Komisyonu ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporları (S. Sayısı: 336) (x)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 336 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince, bu teklif İç Tüzük'ün 91'inci maddesi kapsamında temel kanun olarak görüşülecektir. Bu nedenle, teklif, tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanıp maddelerine geçilmesi kabul edildikten sonra bölümler hâlinde görüşülecek ve bölümlerde yer alan maddeler ayrı ayrı oylanacaktır.

Teklifin tümü üzerine ilk söz gruplar adına İYİ Parti Grubu adına Sayın Hayrettin Nuhoğlu'nun.

Sayın Nuhoğlu, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin geneli üzerine İYİ Parti adına söz aldım. Selamlarımı sunarım.

Yürütme ve yürürlükle beraber 31 maddeden oluşan bu torba kanun teklifiyle 14 temel kanunda değişiklik yapılmak istenmektedir. Maddeleri ayrı ayrı değerlendirdiğimizde, bazılarının ihtiyaçtan kaynaklandığını ve yerinde olduğunu gördüğümüzden dolayı Komisyonunda verdiğimiz önergellerle eksikliklerin tamamlanmasına katkıda bulunmaya çalıştık.

Teklifin detaylarına girmeden önce dikkat çekmek istediğim bazı hususlar vardır. Birincisi, alt birimlerin karar verebileceği kadar basit konularda bile karar verme yetkisinin ısrarla Cumhurbaşkanına verilmek istenmesidir. Biz önergelerimizle genel müdürlüklerin ihtisas sahasında olan konularda karar vermelerini, eksik görülen hususların değiştirilmesi yetkisinin de ilgili bakanlığa bırakılmasını istedik ama Komisyonadaki iktidar milletvekilleri tarafından reddedildi, bütün yetkilerin Cumhurbaşkanına verilmesi sağlanmış oldu. Biz, partili Cumhurbaşkanlığı sisteminin zaten tıkanıp, Cumhurbaşkanına

(x) 336 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

daha fazla yük verilmemesi gerektiğini samimiyetle dile getirirken iktidar grubu ısrarla tersini yaptı. Bu konudaki ısrarın sebepleri hakkındaki sorularımıza ise cevap verilememiştir. Ya Cumhurbaşkanı kendisi bu yetkileri istediğine dair talimat vermektedir ya da iktidar grubuna mensup birileri kasıtlı olarak sistemi iyice tıkatmak ve Cumhurbaşkanını daha da zora sokmak için çaba sarf etmektedir.

Arz edeceğim ikinci husus, torba kanun tekliflerinde, son mahallî seçimlerde iktidarın yirmi beş yıl sonra kaybettiği İstanbul ve Ankara Büyükşehir Belediyelerine intikam hırsıyla her türlü engellemeyi yapmak için maddeler arasına bazı ifadeleri gizlemek istemesidir. Bu belediyelerde geçmiş döneme ait büyük yolsuzlukların olduğunun ortaya çıkmaya başlamasıyla birlikte, hem deşifre olmanın tepkisi hem de oradan sağlanan kaynakların kesilmiş olması böyle bir davranışa sebep olduğu kanaati oluşturmaktadır. Devlet yönetiminde böyle bir anlayışın yeri olamaz. Bırakın engellemeyi, hiçbir ayırım gözetilmeden, partisine bakılmadan mahallî idarelere eşit muamele edilmelidir.

Üçüncü hususa gelince; Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının, uzun süreden beri ülkeyi kendi mülkleri, devlet kurumlarını kendi çiftlikleri gibi görmeleri sebebiyle her kanun teklifinin tek adamın istek ve arzuları doğrultusunda hazırlanması anlayışıdır. Bu anlayışa göre, kamu yararı hiç gözetilmeden, sadece yandaşların menfaatlerine uygun düzenlemeler yapılmaktadır.

Dikkat çekmek istediğim son husus da hazırlanan kanun tekliflerinin Anayasa'ya uygunluğuna veya diğer kanunlarla çelişip çelişmediğine bakılmamasıdır; daha doğrusu, hiç aldırış edilmemesi, önemsenmemesidir.

Değerli milletvekilleri, konuları itibarıyla bu torba kanunun Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonuna gelmeden önce, tali komisyonlar olarak Çevre, Adalet, Plan ve Bütçe ile Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonlarında görüşülmesi gerekirken sadece Çevre Komisyonunda görüşülmüş olması Türkiye Büyük Millet Meclisinin kanun yapma usul ve esaslarını zorlamaktan başka bir şey değildir. Diğer taraftan, kanun teklifinin Meclise getirilmesinden itibaren asgari sürelerle uyularak komisyonlardan geçirilmek istenmesindeki acelecilik makul bir davranış olarak görülemez. Zaten hazırlık sürecinde teklif maddelerinin bir ihtiyaçtan doğup doğmadığı tam olarak araştırılmamıştır. Konunun muhataplarıyla veya paydaşlarıyla yeterli görüşmeler yapılmadığı da bilinmektedir. Onun için beklentiler tam olarak karşılanamamıştır. Böyle olunca da kısa süre sonra yeni bir düzenlemeye ihtiyaç duyulması kaçınılmazdır.

1'inci maddede, Devlet Su İşlerinin ihtisas ve görev alanındaki suların kullanma, maksat ve oranlarının tespit yetkisi Cumhurbaşkanına verilmek istenmektedir. Oysa bu yetki, konuyu en iyi bilen Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünde olmalıdır, şayet eksiklik görülürse ilgili Bakanlığa yetki verilmelidir. Cumhurbaşkanına yetki verilmesinin iyi niyetli ve makul bir izahı yoktur. Düzenlenmesi yönünde verdiğimiz önergeler iktidar milletvekilleri tarafından reddedilmiştir.

2'nci madde bir ihtiyaçtan doğmuştur, on binlerce kooperatif mağdurunu ilgilendirmesi açısından önemlidir. Ne var ki mağduriyet sadece bir ilimizde değil, ülkemizin birçok yerinde yaşanmaktadır. Komisyonunda verdiğimiz değişiklik önergesi doğrultusunda kooperatiflerden kaynaklanan sorunların çözümünün genele yayılmasındaki amacımızın anlaşılması için konuya açıklık getirdik, karşı çıkan olmadı ama önergemiz gene de reddedildi. Genel Kurulda kapsamının genişletilebileceğine dair verilen sözlerin yerine getirilmesini bekliyoruz.

Yerinde bir düzenleme olarak makul gördüğümüz 3'üncü maddede Kurtuluş Savaşı'mızın en çetin geçtiği yerlerden birisi olan Afyonkarahisar'daki mağduriyetin giderilmesi için süre verilerek yeni bir hak tanınması uygun bir düzenlemedir.

4'üncü maddede çevreyle ilgili kavramlar tanımlanmaktadır. “Çevre yönetim birimi/Çevre görevlisi” tanımlaması “Çevre yönetimi hizmeti” şeklinde değiştirilmek istenmektedir. Yönetim içerisinde görev alacak kişilerin belirlenmesiyle ilgili olarak Çevre Bakanlığına yönetmelik çıkarma yetkisi verilmektedir. Öyle anlaşılıyor ki çevreyle ilgisi olmayan yandaşlara imkân sağlanacaktır. Kamu yatırımlarının titizlikle korunması gerekirken çevre gibi çok önemli bir alanda bu yapılmak isteneni doğru bulmuyoruz. Bu madde için verdiğimiz önerge Komisyonunda iktidar milletvekilleri tarafından reddedildi. Ayrıca, bu maddenin yansımaları olan 7'nci maddedeki değişikliklerle “yönetimi hizmeti” ibaresi kullanılarak kamu hizmeti sulandırılmaktadır. Oysa bu alanda liyakate önem verilmeli, çevre mühendisleri istihdamının mecburiyeti yanında, kimya mühendisleri, kimyagerler ve biyologlara da görev verilmelidir.

Değerli milletvekilleri, teklifin en çok tartışılan maddelerinden biri 8'inci maddedir. Başta müsilağ olmak üzere, kirlilikle mücadele kapsamında düzenlendiği izlenimi verilmek istense de açıkça İstanbul Büyükşehir Belediyesinden intikam alma duygusu taşıdığını anlamak zor değildir. Madde metnine Bursa ve Kocaeli'nin göstermelik yazıldığı bellidir. Bizce ciddiyetten uzak bir tavırla İBB'ye müdahale edilmektedir. İleri biyolojik arıtma sistemlerinin kurulması elzemdir, buna kimsenin itirazı yoktur. Daha geçen ay çalışmalarını bitirilerek sonuçları Genel Kurula sunulan Müsilağ Komisyonu raporundaki önerilerin başında, ileri biyolojik arıtma sistemlerinin kurulması gelmektedir. Marmara Denizi'ni ölme noktasına getiren aşırı kirlilik tabii ki önemlidir, bu önlenmelidir. Bunun sağlanması için de başka bir yöntem bugün için bilinmemektedir. Ne var ki bu tesislerin kurulabilmesi için gerekli olan sadece projelendirme ve karar verme iradesi değildir. Ondan önce tesis kurulabilecek arazi ve finans kaynağının temin edilmesi gereklidir. Bu ikisi yoksa Çevre Bakanlığı yetki alsın ne yapacaktır? Kaldı ki yirmi beş yıl kesintisiz İBB Başkanlığını yürüten AKP'nin denizi temizleme ve temiz tutma konusunda büyük bir başarısından söz edilemez. Başarılı olunsaydı bugün bunları konuşuyor olmazdık.

Madde kapsamında Cumhurbaşkanlığı da ihmal edilmemiş başta su havzaları için tek yetkilinin Cumhurbaşkanlığı olduğu belirlenmiştir. İktidar milletvekillerinin niçin Cumhurbaşkanlığına yetki verildiğinin gerekçelerini akıllarına bile getirmedikleri, sormadıkları veya soramadıkları anlaşılmaktadır. Bu maddenin metinden çıkarılması için Komisyonunda verdiğimiz önerge iktidar grubu tarafından reddedilmiştir.

12'nci madde ise bütün kıyılarımızın, çevre kirliliğini önleyici iş ve eylemler maskesiyle gizlenerek, kamu-özel iş birliği sürecinin başlatılarak peşkeş çekilmesine yol açacaktır. “Yap-işlet, yap-işlet-devret, yap-kirala -devret” gibi isimlerle gerçekleştirilen kamu-özel iş birliği uygulamaları için kamuoyu yanlış bilgilendirilmekte, yaratılan algıyla aldatılmakta ve hiç para harcamadan gerçekleştirilen projeler olarak takdim edilmektedir. Oysa bu projeler için verilen garantiler, ödenen yüksek faizler ve kur farkları devlet açısından yükümlülükler getirmekte ve en önemlisi, hepsinin karşılığı Türk milletinin cebinden çıkmaktadır. Şaibeli gördüğümüz bu madde için verdiğimiz önerge, gene, Komisyonunda reddedilmiştir.

Tekliften çıkarılması gereken bir başka madde de 13'üncü maddedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yetkisinde olan depozito toplama ve iade işlemlerinin Türkiye Çevre Ajansına devredilmesi ve bu suretle asıl yapılmak istenen özel yandaş şirketlere imkân sağlanmasıdır. Türkiye Çevre Ajansının, amaçları dışında yandaşlara hizmet verecek paravan bir kuruluş hâline getirilmesini uygun görmemiz mümkün değildir.

Değerli milletvekilleri, kanun teklifleri, bir ihtiyacı karşılamak için hazırlanıyorsa o doğrultuda ihtiyaç duyulan alanlardaki muhatapların ve paydaşların görüşlerinin tespit edilmesi büyük önem arz eder. Başka kesimlerin zarar görmemesi ve yeni bir boşluk oluşturulmaması da önemlidir. Bu açıdan bakıldığında, denetim bürolarıyla ilgili 15'inci madde tam araştırılmadığı için hangi ihtiyaçtan

kaynaklandığı bilinmemektedir. Ülkemizde inşaat mühendislerinin sayıca yeterinden fazla olduğu, ne var ki iyi yetiştirilmediği bir gerçektir. Özellikle yeni mezun inşaat mühendislerinin asgari ücretle bile iş bulamadıkları bir ortamda denetim bürolarında görev alıp şantiyelerde çalışmalarını iyi bir düşünce olarak görmektedir. Ancak iyi yetiştirilmeyen genç mühendislerin donanım ve becerilerinin denetim yapacak düzeyde olmadıkları göz önüne alınmalıdır. Denetim yapacak düzeye gelebilmeleri tecrübeli büyüklerinin yanında yetişmeleriyle mümkün olabilir. Bu sebeple, 65 yaşındaki inşaat mühendislerine şantiyeleri kapatmak makul görülemez. Başta İstanbul ve İzmir olmak üzere birçok ilimizdeki denetim bürosu yetkilileri meydana gelecek yetkin mühendis boşluğuna dikkat çekmiştir, büroların büyük çoğunluğunun denetim yapamaz duruma geleceğini beyan etmişlerdir. Çok kısıtlı zamana rağmen yaptığımız araştırma ve tespitlere göre, 65 yaş sınırından vazgeçilmesi gerektiğini, mühendislikte geçen beş yıllık alt sınırın da üç yıla indirilmesi gerektiğini belirttik ve değişiklik önergesi verdik. Komisyonda alt sınırın üç yıla indirilmesi reddedilirken 65 yaş sınırının 75'e çıkarılması bütün partiler tarafından kabul edilmiş oldu.

20'nci madde, tarıma verilen desteklerden dolayı yaşanan bir mağduriyetin çözümüne yöneliktir. Tarımda olumsuz neler olduysa Adalet ve Kalkınma Partisi iktidara geldikten sonra oldu değerli milletvekilleri. Tarım ürünleri konusunda üretimden vazgeçilerek ithalata yönelmek Adalet ve Kalkınma Partili tarım bakanlarına ve ithalatçı yandaşlara büyük paralar kazandırdı ama bugün Türk milleti açlık tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Tarım, İYİ Parti Genel Başkanı Sayın Meral Akşener'in kurulduğumuzdan bu yana meydanlarda olsun, Meclis grubunda olsun her fırsatta en çok dile getirdiği konudur; ne yazık ki iktidar duymadı, duymak istemedi. Tarımla uğraşanlar hor görüldü, analarıyla beraber tarlalarından kovuldu. Tarlasını ekmeyenlere para verildi. Fabrikalar kapatıldı. Kanunlardaki hükme rağmen gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 1'i pandemi döneminde bile üreticilerden esirgendi, verilmedi. Hukuki süreç için Avukatlık Kanunu'na ters düşülmemesi gerektiğini belirttiğimiz bu maddeye karşı olmamakla birlikte, gelinen noktada tarım alanındaki sorunların krize dönüştüğünü ve krizden çıkmak için İYİ Partinin üretimden ve üreticiden yana mükemmel hazırlıkları olduğunun da bilinmesini istiyoruz.

Değerli milletvekilleri, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesindeki döner sermaye harcamalarına ve tarife cetvelindeki oranlara karar vermesi için Cumhurbaşkanının yetkili kılınmasına yönelik 23'üncü maddeyi de uygun görmemekteyiz. Tekrarlamakta fayda görüyorum. Böyle yetkiler Cumhurbaşkanının kendisine de makamına da zarar vermekte ve sistemi tamamen tıkamaktadır.

Çözüme yönelik maddelerden biri olan 25'inci maddede ise çok uzun süredir mağduriyet yaşamakta olan Şile'nin Darlık ve Esenceli köylerindeki vatandaşlarımızın mülkiyet sorunları çözüme kavuşturulmak istenmektedir. Ancak oradaki vatandaşlarımızın orman köylüsü olduğu dikkate alınmamaktadır. Büyükşehir Belediye Yasası değiştirilerek mahalle olmakla ekonomik açıdan orman köylüsü özelliği değişmemiştir ve köylülerin ödeme gücü çok sınırlıdır. Mülkiyet sorununun çözüme kavuşturulmasının sevincini yaşayabilmeleri için ödemede kolaylık sağlamaya yönelik verdiğimiz beş yıl ödemesiz, en az yirmi yıllık süreyi kapsayan önergemiz iktidar grubu tarafından reddedilmiştir. Borçlanmayla ilgili usul ve esasların belirlenmesiye gene burada da Cumhurbaşkanına bırakılmıştır.

Darlık ve Esenceli başta olmak üzere Şile'nin bütün köyleri hatta İstanbul'un diğer köyleri çok çalışkan vatandaşlarımızın yaşadığı yerlerdir. Kıt imkânlarla rağmen hâlen hayvancılık ve ziraatla uğraşmalarını takdirle takip ediyoruz. İYİ Parti iktidarında şimdiden tespit ettiğimiz bütün sorunlarını çözeceğimizi ve üretimi artırmaları için her türlü desteği vereceğimizi de buradan bildirmek istiyorum.

Teklifin en sorunlu maddelerinden biri de 29'uncu maddedir. Toplumun bütün kesimlerinden ve meslek kuruluşlarından bize gelen yoğun talepler iktidar grubuna da tepki olarak gitmiş olmalıdır ki geri

adım atılmak istenmiş ama gerekli izin alınmadığı için madde teklif metninden çıkarılmadı, kısmen düzeltmeye gidilmiş oldu. Bütün kıyılarımızın Çevre Ajansı vasıtasıyla yerli ve yabancı şirketlere peşkeş çekilmesini sağlamaya yönelik böyle bir düzenlemenin teklif metnine kimler tarafından nasıl sokulabildiğini iktidar grubuna mensup milletvekillerinin niçin sorgulamadıklarını ve engellemeye kalkışmadıklarını doğrusu çok yadırgadığımı da buradan söylemek istiyorum. Gerçi duyacak iktidar partisi milletvekili yoktur ama Komisyonunda olan arkadaşlar duyuyor.

Teklif metninden çıkarılmayan Çevre Ajansının, yeni şirket kurmak suretiyle bazı niyetlerinin gerçekleşmesi tam olarak engellenememiştir. Burada, yeni kurulacak şirketlerin yönetim kurullarına 3'üncü, 5'inci maaşlar için yandaş atama düşüncesinin var olduğunun da unutulmaması lazımdır. Önergemiz Komisyonunda reddedilmiştir. Teklif maddesi son hâliyle kanunlaşsa bile kabul edemeyeceğimiz bir madde olacaktır ve sonuçlarını yakından takip edeceğimizin bilinmesini isterim.

Değerli milletvekilleri, kanun teklifinin geneline baktığımız zaman olumlu gördüğümüz birkaç madde olsa da bir torba kanun teklifi olması, Adalet, Plan ve Bütçe; Tarım, Orman ve Köy İşleri gibi ilgili tali komisyonlarda görüşülmemesi, bazı yönlerden Anayasa'ya aykırılığının tartışılıyor olması, diğer bazı kanunlarla çelişmesi, şaibeli birçok yönünün bulunması, zaten tıkanmış olan ve sonuna yaklaşıldığını tahmin ettiğimiz partili Cumhurbaşkanlığı sistemini Cumhurbaşkanına verilen yeni yetkilerle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HAYRETTİN NUHOĞLU (Devamla) – Bitirmek üzereyim.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

HAYRETTİN NUHOĞLU (Devamla) – Teşekkür ederim.

...daha da tıkayacağı belli olduğu için, doğaya ve çevreye olumsuz etkileri olacağını da gördüğümüzden dolayı, katkı yapmak amacıyla eksiklik gördüğümüz maddelerde verdiğimiz önergeler doğrultusunda düzeltmeler yapılmasını beklediğimizi beyan eder, saygılar sunarım. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Bankoğlu... (CHP sıralarından alkışlar)

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

39.- *Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun, Tarhan Erdem'in vefatına ilişkin açıklaması*

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

1933 yılında Bartın'ın Kurucaşile ilçesinde doğan, geçmiş dönem Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterimiz, 16'ncı Dönem milletvekilimiz, Sanayi ve Teknoloji Bakanımız, KONDA Araştırmanın kurucusu, değerli büyüğüm ve hemşehrim Tarhan Erdem'i kaybetmenin derin üzüntüsü içindeyiz. Ailesinin, tüm sevenlerinin ve Bartın'ımızın başı sağ olsun; mekânı cennet olsun.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

2.- *İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 64 Milletvekilinin Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4469) ile Çevre Komisyonu ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporları (S. Sayısı: 336) (Devam)*

BAŞKAN – Evet, şimdi gruplar adına, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Hasan Kalyoncu, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin tümü üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz aldım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Yusuf İmamoğlu ağabeyimizin şehadetinin yıl dönümü; ruhu şad, mekânı cennet olsun. İstanbul Üniversitesinde öğrenimine devam ederken, 8 Haziran 1970'te, hocalarının odasından çıkarken komünist teröristler tarafından kurşunlanmış ve yaklaşık yirmi beş dakika ölümü beklenmiş, bu süreçte yanına kimse yaklaştırılmamış ve ambulans üniversite kampüsüne sokulmamış ve polis bir buçuk saat sonra olay yerine gelmiştir. Terörün kahpeliğine, şerefsizliğin geldiği uç noktaya bakınız. Terör örgütlerinin tümünü lanetliyorum.

Sayın milletvekilleri, gezegenin istikrarının bozulmasına etki eden faktörler arasında biyoçeşitlilik ve su döngüsündeki değişimler ve bozulmalar da yer almaktadır. Bu bozulan sistem, tarımda ve besin zincirinde yer alan azot-fosfor döngülerinin değişimi sonucunda beslenme ve kirlenme sorunları oluşturmaktadır.

Tarım toprakları oluşturmak için doğal sistemler tahrip ediliyor, sanayideki gelişmelerle hem karasal hem sucul ekosistemler kirletiliyor, tüm sistemi riske atacak şekilde ormanlık alanlarımız da yok edilmeye devam ediliyor.

Tüm ağaçlar gezegenin dengesini ve istikrarını korumada büyük önem arz etmektedir. Öyle ki dünyadaki ormanlık alanların yalnızca yüzde 25'inin bile kaybolması felakete ulaşacak eşik noktalarını geçme riskini artırır. Bugünkü durumda neredeyse yüzde 40'ı yok olmuş durumdadır, artık dünya tehlikeli bölgeye girmiş, sınır eşik değerlerini geçmiş durumdadır. Ormansızlaşmanın en büyük ikinci sonucu ise biyoçeşitlilikte yaşanan ve yaşanacak kayıplardır. Aynı durum, sucul ekosistemlerde atık sularla etkilenmekte ve sucul ekosistemlerin dengeleri bozulmaktadır. Bugün, doğa, insanlık tarihinde eşi benzeri görülmemiş şekilde tahrip edilmektedir. Dünyada birçok bitki ve hayvan türü yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Eğer bu negatif durum devam ederse 6'ncı kitlesel yok oluşa doğru gidilebilir. Yaklaşık elli yılda insanlık, vahşi yaban nüfusunun yüzde 68'ini yok etmiş durumdadır. Bu durum bize bir biyoçeşitlilik krizinin de tam ortasında olduğumuzu göstermektedir. Biyoçeşitliliğin kaybolması insan yaşamını tehdit etmektedir. Biyoçeşitlilik kaybı besin kaybını beraberinde getirmektedir. İnsanların beslenebilmesi için iyi işleyen bir doğaya ihtiyaç vardır. Biyoçeşitliliğin korunması yalnızca ahlaki sorumluluktan dolayı değil aynı zamanda insanlığın yaşaması için gereklidir. Gıda üretimi, temiz hava, temiz su, karbon emilimi ve besin döngüsününün işe yaraması için gerekli en önemli parça, sağlıklı biyoçeşitlilik ve sağlıklı bir doğadır.

Tarım geliştikçe doğal alanlar yok edilmiş ve edilmeye devam edilmektedir. İnsan yapısı kirleticiler, nükleer atıklar, kalıcı organik kirleticiler, ağır metaller, mikro plastikler dâhil olmak üzere, insanlar binlerce yeni materyal oluşturmuştur. Bunların her birinin çevreye felaket niteliğinde etkileri olabilir. Bunun uzun vadeli ve kümülatif etkileri bilinmemektedir fakat kontrol altına alınmaz ise gezegen çapında bozulmaya sebep olacak etkilere neden olabilir.

İnsanların hayatta kalabilmesi için kişi başına 3 bin litre yani 3 ton suya ihtiyaç duyulmaktadır; temizlik ve içme suyu için yaklaşık 50 litre, varlıklı ülkelerde ev ihtiyaçları için 100 litre, endüstriyel gereksinimler için 150 litredir, geri kalan kısmı da gıda için yani 2.500 litre suya gereksinim duyulmaktadır. Bu nedenle, su hayatın devamı için ertelenemez ve yerine başka bir madde konulamayan ana unsurlardandır. Tarım için suya olan ihtiyaçtan tutun da sanayide kullanımına kadar birçok hayati alanda çok büyük bir öneme sahiptir. Nehirlerden çekilen sular nehirlerin neden kurumayla yüzleştiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, küresel sıcaklıklardaki artış, suyun buharlaşma hızını artırmakta ve kayıplara da sebebiyet vermektedir. Su sorunları yaşamamak için su kaynaklarının kirlenmesine engel

olmaz, arıtılmış suları üretim ve sulama sistemlerinde kullanmamız ve yağmur suyu hasadı yaparak kaynaklarımızın aşırı kullanımına engel olmamız gerekmektedir. Eğer bu önlemler alınmaz ise geri dönüşü olmayan tehlikeli bölgeye doğru yani mutlak su kıtlığına hızla ilerlememiz kaçınılmazdır.

Küresel ısınma, iklim değişikliği ve çevre kirliliği sucul ekosistemler üzerinde büyük bir baskı oluşturmaktadır. Bu baskı, bazı türlerin ortamdaki yok olmasına, bazı türlerin ortamdaki uzaklaşmasına, bazılarının aşırı derecede çoğalmasına sebebiyet vermektedir. Bu oluşan baskı, organizmaların göç etmesine, bazılarının göç ettikleri yerlerde istilacı olmalarına neden olmaktadır. Bütün ekosistemlerde canlılar arasında rekabeti kazanan türler uygun ortam bulduklarında aşırı derecede çoğalma eğilimine girerler. Bu aşırı derecede çoğalma, sucul ekosistemlerde herhangi bir etken tarafından kontrol edilmez ise sonuçta; müsülaj, ötrofikasyon ve “red-tide” gibi olayların oluşumuyla karşı karşıya kalınır. Oluşan bu yapılar hem görsel kirlenmeye yol açarken hem de oluşturduğu ekosistemdeki dengeyi bozar. Tüm şartlar uygun olsa da canlıların çoğalabilmesi için olmazsa olmaz elementler vardır, bunlar içerisinde ana elementler ise azot, fosfor ve karbondur. Bu elementler doğal sistemlerde genellikle denge içerisindeyken kirlenimci tarafından artırılır. Diğer şartlar da uygun olduğu takdirde aşırı derecede çoğalırlar. Bu sebeple, doğal ortamları alıcı ortam olarak kullanıldığı sürece, bu süreçle sürekli olarak karşılaşmamız kaçınılmazdır, bu da demek oluyor ki atıklar hiçbir şekilde doğaya bırakılmamalıdır. Doğal ortamlara bırakılan atık suların da alıcı ortama göre standartlarının değişmesi gerekmektedir. Atık sular, ön arıtımla sucul ortamlara ister derin deşarjla, isterse yüzey deşarjıyla bırakılsın, her ikisinde de kirlenimci etmen durumundadır ve sucul sistemi kirlenmektedir.

Sayın milletvekilleri, iklim değişikliğiyle beraber su sıkıntısı çekeceğimiz açıkça ortadadır. Bu durumda bizim 1 litre bile suyu israf etmememiz gerekir, suda sıfır kayıp projesinin de uygulamaya konulması gerekmektedir. Onun için atık sular arıtılarak sisteme geri döndürülmeli, tarımda ve şehir içi su harcamalarında kullanılmalıdır. Bu sayede su kaynaklarından tasarruf sağlanacak ve ekosisteme kirlenimci olarak girecek sular kullanıma dönecektir. Bu sebeple, sürekli tekrarladığımız önlem önerisini tekrar dile getireceğim: Sadece Marmara havzasında değil, tüm ülkede kanalizasyon sistemleri ile yağmur suyu toplama sistemleri birbirlerinden ayrılmalıdır. Bu sayede arıtma tesislerine giden su miktarı da azalacak, enerji tasarrufu sağlanacak ve yağmur suyu kirlenmeden toplanıp kullanılabilir. Arıtma tesislerindeyse ön arıtım, kimyasal arıtım ve ileri biyolojik arıtıma kadar süreç dikkatle uygulanmalı, biyolojik arıtımdan sonra da sisteme tekrar entegre edilmelidir. Ayrıca soğutma sistemi kullanan tesislerin de soğutma işlemiyle ilgili yeni metotlar geliştirilerek suyu soğutup kullanacağı sistemleri yeniden planlaması gerekmektedir. Sıcak sular bir şebeke sayesinde seraların ısıtılmasında veya konutlarda ısıtma sistemi olarak kullanılabilir. Bu sayede alıcı ortamlara ısı kirliliği verilmemiş ve ekonomiye de katkı sağlanmış olur. Fakat pahalı bir sistem olarak düşünüldüğü işletmeler tarafından tercih edilmemektedir. Ancak ihmal edilen gerçek çıplak gözle görülür hâle gelmiştir ve doğaya verilen zarar ekolojik olarak telafi edilemez ve ekonomik olarak ödenemez durumdadır. Mümkün olan her yerde bu uygulama yapılmalı ve devlet tarafından zorunlu tutulmalı, desteklenmeli ve denetlenmelidir.

İklim değişikliği, küresel ısınma ve çevre kirlenmesi ülkemizi bu denli etkiliyorken tüm belediyelerin bir an önce altyapıya yönelmeleri ve altyapı sistemlerini tamamlamaları gerekmektedir. Sadece su kirliliği ve su tasarrufu açısından değil, aynı zamanda -dünkü yağışlarda Ankara’da şahit olduğumuz gibi- sel ve su baskınlarının önlenmesi ve aşırı yağışla şehrin sokaklarında foseptik akışından kaynaklı oluşacak hastalıkların bertaraf edilmesi açısından da büyük önem arz etmektedir.

İklim değişikliğiyle birlikte barajlarda ve HES’lerde öngörülen su tahsislerinde büyük sorunlar yaşanacak ve bu durumun yol açacağı sıkıntılarla ileride karşı karşıya kalınacaktır. Bu sebeple,

bazı yerlerde su tahsislerinin değişimi ve iptali gerekecektir. Bu kanun çerçevesinde bu yetki Cumhurbaşkanına verilmiş ve oluşacak karmaşanın da önüne geçilmiştir.

Kıymetli milletvekilleri, sucul ekosistemlerde kirlenme sorunu sadece müsilağ değildir ve sadece Marmara Denizi'nde görülmemektedir. Bugünlerde İzmir Körfezi'nde de kirlenmeden kaynaklı sorunlar net olarak gözlenmektedir. Koku oluşumu, dip çamuru, "red tide" ve deniz marulunun aşırı derecede çoğalması gibi sorunların tamamını İzmir Körfezi'nde görebilmek mümkündür. Bunun yanında, diğer körfezlerimiz ve lagünlerimizde de bu sorunlarla karşılaşmamız söz konusudur. Bunun yanında, iç sularımızda; göl, gölet, baraj gibi durgun sularımızda, aşırı kirlenmeye maruz kalan akarsularımızda bu tür kirlenmeleri görebilmek de mümkündür. Özellikle durgun iç sularımızda kirlenme sonucu oluşan ötrofikasyon etkileri geri dönüşü olmayan bir hâl alabilir, ekosistem dengeleri tamamen altüst olur ve birçok türün yok oluşuna şahitlik ederiz. Onun için, Marmara Denizi'nde öngörülen önlemler paketi tüm Türkiye genelinde vakit kaybetmeden devreye sokulmalıdır. Havza yönetim planları oluşturulan havzalarda tüm önlemler paketi uygulamaya sokulmalı ve sıkı bir şekilde denetlenmelidir. Bunun yanında, Marmara havzası özelinde noktasal ve yayılı kaynaklar tam olarak kontrol altına alınmalı, sadece atık su arıtma tesisleri değil, dereler ve atık üreten tüm tesisler kontrol altına alınmalı. Bunun yanında, havzanın tamamında iyi tarım uygulamaları devreye sokulmalı, kullanılan gübre ve ilaçlar denetime tabi tutulmalı ve çiftçilerimiz bu konuda da eğitilmelidir. Ayrıca, denetimlerin sadece atık su çıkış noktalarında değil, alıcı ortamlarda da yapılması gerekmektedir. Bugün gündemimizde olan bu kanun teklifi birtakım yasal düzenleme ihtiyaçlarını karşılamaktadır fakat gecikmeye mahal bırakmadan su kanunu ve iklim değişikliği kanununu da Gazi Meclisten çıkarmamız gerekmektedir. Geleceğe yönelik düzenlemeleri de gerçekçi öngörü ve planlamalar ışığında şimdiden yapmamız gerekmektedir; her şey olup bittikten sonra kanun çıkarmanın etkisi ve önemi de yoktur.

Sayıdeğer milletvekilleri, Milliyetçi Hareket Partisinin siyaset anlayışı içerisinde oluşabilecek sorunları önceden öngörerek onlara karşı çözüm üretmek de önemli yer tutmaktadır. Çevre ve tabiata yaklaşımımızı binlerce yıllık milli kültür birikimi ve İslam imanıyla yoğrulmuş Türk irfanı şekillendirmektedir. Bu çerçevede, insan ancak doğal denge içerisinde sürdürülebilir bir yaşam şansına sahiptir. Doğal çevremizi oluşturan canlı veya cansız bütün varlıklar insanlar içindir ancak bu onların yok edilmesi ve köklerinin kesilmesine sebebiyet verecek bir Vandallığı açıklayamaz. Doğa insan için bir nimettir. Kadim anlayışımıza göre, her biri kutludur ve kirletip tahrip edilemez. İmanımıza göre, doğa ve sergilediği denge Allah'ın birer ayeti ve insanoğluna bir emanettir. İnsan kendisine ilahi bir lütüfla emanet olarak verilen bu dengeyi gözetmek, korumak ve geliştirmek zorundadır.

Üzerine kafa yorduğumuz, dertlendiğimiz küresel ısınma, iklim değişikliği ve kirlilik insani ihtiyaçların ötesinde bir hırısın, tamahın ve bunların harekete geçirdiği sömürünün eseridir. İnsanın doğal kaynakları kullanması da ilahi düzenin bir yansıması olan doğal dengenin içerisinde olmalıdır. Doęal olmayan, kara ve kızıl rengi değişse de emperyalizmin yıkıcılığıdır. Kapitalizmin vebal listesinin başında, sömürge topraklarından elde edilen doğal kaynaklar, sonrası hesaplanmadan yok edilen bugünkü dünyayı üretirken kızıl emperyalizmin listesi daha az değildir. Aral Gölü'nün neredeyse yüzde 90 kaybolmasına yol ačan kontrolsüz kullanım, Türkistan coğrafyasında yaptıkları nükleer ve kimyasal silah denemeleri, radyoaktif ve kimyasal kirleriyle kurtarılamaz hâle gelen alanlar bir sömürü düzeninin eseridir. Bugün, bütün dünya bu sömürge rekabetinin ürünü olan çevre yıkımını ve etkilerini küresel ölçekte yaşamaktadır. Türkiye olarak bizim, örneğin karbon salımına toplam katkımızın yüzde 1 civarlarında olması, ekolojik sorunların etkilerine açıklık bakımından hiçbir avantaj sağlamamaktadır. Türkiye, yine de taahhüt ettiği "sıfır karbon" hedefi için çalışmalarına başlamıştır ancak küresel ısınmanın yol açtığı istilacı türlerden iklim göçünün hedefi olmaya varıncaya kadar birçok

etkiyi yaşamaya başlamıştır. Keza iklim etkilerinin yanı sıra Ukrayna-Rusya savaşının yansıması olarak dünya genelinde ortaya çıkan gıda tedarik eksiklikleri de bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Onun için, diyoruz ki: Çevre sorunları millî güvenlik yaklaşımıyla da ele alınmalıdır. Bu dünya bugün üstünde yaşayanların tüketim malı değil, yarınlarımızın hayat kaynağıdır. Vatan, sadece siyasi bir sınır çizgisinin içinde olan bir arazi değil; taşı, toprağı, havası ve suyuyla; kurdu, kuşu, böcekleriyle; denizi, gölü, akarsuyu ve ormanı; tarlasıyla, tabanı ve hiçbir ferdinden vazgeçemeyeceğimiz insanıyla bir bütün olarak kutlu bir beşiktir. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu beşik ilelebet Türk nesillerine kucak açacak bir ana gibi azizdir. İnsan değerlidir, içinde yaşadığı doğa değerlidir. Bu değerler, Yunus'un "Yaratılanı severiz Yaradan'dan ötürü." veya Veysel'in "Benim sadık yârim kara topraktır." sözlerini söyleten bir aşkın konusudur.

İşte, bu yüzden diyoruz ki: Milliyetçilik aynı zamanda çevreciliktir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak "Önce ülkem ve milletim." düsturuyla Türk milletinin ve devletinin varlığı, dirliği ve birliği için, istiklal ve istikbalini güvence altına almak için öngörüler ve çözüm önerileri sunmaktadır çünkü millet dağıtılır, vatan yitirilir, devlet yıkılırsa hepimiz altında kalırız. Bunun için çevre sorunlarına, stratejik ve hayati bir konu olduğunun bilinciyle, parti çekişmelerinin üstünde millî bir anlayışla bakmak zorundayız. Milliyetçi Hareket Partisi olarak görüşmekte olduğumuz kanun teklifine destek veriyoruz.

Hayırlı bir adım olması dileğiyle yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Birleşime bir dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 21.06

ALTINCI OTURUM

Açılma Saati: 21.07

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Enez KAPLAN (Tekirdağ), Mustafa AÇIKGÖZ (Nevşehir)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 100’üncü Birleşiminin Altıncı Oturumunu açıyorum.

336 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yok.

Ertelenmiştir.

3’üncü sıraya alınan 127 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine başlıyoruz.

3.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un İslam İşbirliği Teşkilatı Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi Tüzüğü’nün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2034) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 127)

BAŞKAN – Komisyon? Yok.

Ertelenmiştir.

4’üncü sıraya alınan 313 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine başlıyoruz.

4.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Polonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayinde Gizlilik Dereceli Bilgilerin Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4161) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 313)

BAŞKAN – Komisyon? Yok.

Ertelenmiştir.

Bundan sonra da komisyonların bulunamayacağı anlaşıldığından, alınan karar gereğince kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 9 Haziran 2022 Perşembe günü saat 14.00’te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 21.08

X.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Ankara Fuar ve Kongre Alanı projesinin akıbetine,
- Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen'in, Tarım, Hayvancılık ve Arıcılık Platformu'na,
- İzmir Milletvekili Atıla Sertel'in, belediyelerde taşeron olarak çalışan zabıta ve ifaiyeci sayısına,
- Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, Ordu Büyükşehir Belediyesinin Fatsa Adası'na rıhtım yapılması projesine,

- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'e,

İlişkin soruları ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun cevabı (7/64269), (7/64272), (7/64273), (7/64416), (7/64526)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı Sayın Süleyman Soylu tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Dr. Murat EMİR
Ankara Milletvekili

Başkentimiz Ankara'nın hâlihazırda bir fuar alanı bulunmamaktadır. Önceki Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek, 23 yıllık başkanlık sürecinde ilimize bir fuar alanı kazandıramamıştır. Sivil toplum kuruluşlarının ve odaların desteğiyle, Akyurt ilçesinde yapılması planlanan Ankara Fuar ve Kongre Alanı'nda, 26 Mayıs 2015 tarihinde temel atılmasının ardından ihale yapıp inşaata nihayet başlanmıştır. Aradan geçen yedi yılda inşaatın ancak yüzde 35'i tamamlanmıştır. Son durumda da yüklenici firmayla ilgili sıkıntılar yaşandığı ve mahkeme sürecinin devam ettiği basına yansımıştır.

Bu bağlamda;

- 1- Ankara Fuar ve Kongre Alanı'nın ihale süreci ne zaman tamamlanmıştır?
- 2- İhaleyi hangi firma almıştır? Proje maliyeti kaç liradır?
- 3- Ankara Fuar ve Kongre Alanı'nın toplam kaç liraya mal olması öngörülmektedir?
- 4- Ankara Fuar ve Kongre Alanı'nın 26 Mayıs 2015 tarihinde temelinin atılmasının ardından kaç yıl içinde bitirilmesi planlanıyordu?
- 5- 2022 yılı Mayıs ayı itibariyle; projenin ne zaman bitirilmesi planlanmaktadır?
- 6- Ankara Fuar ve Kongre Alanı'nın bitirilmesinden sonra alanın kullanımında hissedarlara ne kadar alan düşeceği konusunda herhangi bir sözleşme söz konusu mudur? Varsa sözleşmenin içeriği nasıldır?
- 7- Ankara Fuar ve Kongre Alanı kapsamında hangi sektörler faaliyet gösterecektir?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı Süleyman SOYLU tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını Anayasa'nın 98 ve T.B.M.M. İçtüzüğü'nün 96. ve 99.maddeleri gereğince saygılarımla talep ederim. **09.05.2022**

Bekir Başevirgen
Manisa Milletvekili

- 1- Tarım, Hayvancılık ve Arıcılık Platformu'nun (TAHAP) kuruluş amacı nedir ve üye sayısı ne kadardır?
- 2- Hayvancılık ve arıcılıkla ilgili olarak, üyelerine sunduğu hizmet ve mal tedariki faaliyetleri kimler tarafından ve nasıl denetlenmektedir?
- 3- Bu dernekle ilgili olarak Bakanlığınız tarafından herhangi bir denetim yapılmış mıdır? Şayet yapıldıysa denetim sonucunda herhangi bir usulsüzlük tespit edilmiş midir?
- 4- Son günlerde basında da yer alan indirimli şeker ve ucuz gübre tedariki ile ilgili şikâyetler Bakanlığınızca araştırılmakta mıdır? Bu konularla ilgili olarak adı geçen derneğe herhangi bir yaptırım söz konusu mudur?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Anayasa'nın 98 ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. Maddesi gereğince İçişleri Bakanı Sayın Süleyman Soylu tarafından yazılı olarak yanıtlanması konusunda gereğini arz ederim. 09.05.2022

AĞA SERTEL
İzmir Milletvekili

- 1- Türkiye genelinde belediyelerde taşeron olarak çalışan zabıta sayısı kaçtır?
- 2- Türkiye genelinde belediyelerde taşeron olarak çalışan itfaiyeci sayısı kaçtır?
- 3- Belediyelerde taşeron olarak görev yapan zabıta ve itfaiyecilerin kadroya alınmasına yönelik bir çalışma var mıdır? Varsa hangi tarihte yapılması planlanmaktadır?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı Süleyman Soylu tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Dr. Mustafa ADIGÜZEL
Ordu Milletvekili

Ordu ili sınırlarında bulunan Fatsa Adası tüm Karadeniz kıyısındaki üç adadan biridir. Ordu Büyükşehir Belediyesi (OBB) Fatsa Adası'nı ve Doğu Karadeniz'deki balık popülasyonu ve deniz yaşamını yok edecek bir çalışma başlatmıştır. Toplam 500 metrekare büyüklüğünde olan Fatsa Adası'na rıhtım yapılması gündemdedir. Denizel ekosistemler için adalar hayati rol oynamaktadır. Bu durum Karadeniz için çok daha hayati bir boyuttadır. Zira bilindiği gibi Karadeniz'in dibi çamur ve balçıkla kaplıdır. Balıkların bölgedeki tek üreme alanı Fatsa Adası ve çevresindeki kayalık zemindir. Ayrıca bu bölge kuşların da konaklama, barınma ve yumurtlama alanıdır. Konuyla ilgili bilim insanlarının raporları ortadadır. Bu bölgedeki balıkçılar bu ada sayesinde balıkçılık faaliyetlerini gerçekleştirebilmektedir.

Bu bağlamda;

1. OBB'nin böylesi küçük bir adaya taş ve beton doldurarak rıhtım yapma projesinin sebepleri nelerdir?
2. OBB bu projeyi hangi bilimsel çalışma ve raporlara dayanarak geliştirmiştir?
3. OBB'nin böylesi bir proje geliştirdiğinden Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın haberi var mıdır?
4. Bölgede kuş ve balık doğal yaşamı ile balıkçılığı yok edecek bu projenin durdurulması ve karar alma sürecine sivil toplum kuruluşları, bilim insanları ve balıkçıların katılması için bir girişiminiz olacak mıdır?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Anayasanın 98 ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. Maddesi gereğince İçişleri Bakanı Sayın Süleyman SOYLU tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.
16.5.2022

Yasın ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile, nüfusu az ve dağınık olan köy ve benzeri yerleşim yerlerinde Valiliklerce uygun görülmesi halinde öğrenci sayısına bakılmaksızın ilkokul, en az 5 çocuk bulunması halinde ise ana sınıfı açılabileceğini duyurmuştur.

"Valiliklerce uygun görülmesi" halinde ibaresinden ilgili çalışmanın içinde Bakanlığınızın da dahil olacağı anlaşılmıştır.

Bu kapsamda,

- 1- İktidarlarınız döneminde nüfusu az ve dağınık olan köy ve benzeri yerleşim yerlerinde kapatılan okul sayısı ne kadardır? Bu okulların kapatılmasına Milli Eğitim Bakanlığı mı, Valilikler mi karar vermiştir?
- 2- Valiler, bahsi geçen Yönetmelik ile nüfusu az ve dağınık olan köy ve yerleşim yerlerinde öğrenci sayısına bakılmaksızın açılması planlanan okullarla ilgili uygunluk kriterini neye göre belirleyecektir?
- 3- Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı ortaklığı ile gerçekleştirilen bir planlama mevcut mudur? Yapılan bir hazırlık bulunmakta mıdır?
- 4- Daha önceden kapatılan köy okullarının kullanıma uygun olup olmadığı konusunda bir inceleme yapılmış mıdır? Kullanımı uygun olmayan okulların bakını, onarımı ya da yeniden yapımı planlanan okulların inşası 2022-2023 eğitim dönemine yetiştirilebilecek midir? Bu konuda hızlandırılmış bir çalışma takvimi hazırlanmış mıdır?
- 5- Valiliklerce ilkokul ve anasınıfı açılmasına izin verilmemesi halinde bu yerleşim birimlerinde eğitim gören öğrenciler için taşınmalı eğitim mi edecektir?

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Genel Sekreterlik

Sayı : E-15740137-000-239

Konu : Muhatap Değişikliği

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Cevaplanmak üzere Bakanlığımıza gönderilen;

- a) Ordu Milletvekili Dr. Mustafa ADIGÜZEL'in 7/61592 ve 7/64416 esas numaralı,
- b) Kocaeli Milletvekili Tahsin TARHAN'ın 7/58216 esas numaralı,
- c) İzmir Milletvekili Atilla SERTEL'in 7/64273 esas numaralı,
- d) Kahramanmaraş Milletvekili Prof. Dr. Sefer AYCAN'ın 7/62384 esas numaralı,
- e) Niğde Milletvekili Ömer Fethi GÜRER'in 7/63141 esas numaralı,
- f) Uşak Milletvekili Ozkan YALIM'ın 7/61149 ve 7/61479 esas numaralı,
- g) Konya Milletvekili Abdulkadir KARADUMAN'ın 7/61478 esas numaralı,
- h) Bursa Milletvekili Mustafa Hidayet VAHAPOĞLU'nun 7/61480 esas numaralı yazılı soru önergelerinin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının;
- i) Giresun Milletvekili Necati TİGLİ'nin 7/59659 esas numaralı yazılı soru önergesinin Cumhurbaşkanlığının;
- j) Mersin Milletvekili Cengiz GÖKÇEL'in 7/62535 esas numaralı yazılı soru önergesinin Dışişleri Bakanlığının;
- k) Zonguldak Milletvekili Deniz YAVUZYILMAZ'ın 7/64180 esas numaralı yazılı soru önergesinin Sağlık Bakanlığının;
- l) Ankara Milletvekili Dr. Murat EMİR'in 7/64269 esas numaralı yazılı soru önergesinin Kültür ve Turizm Bakanlığının;
- m) Manisa Milletvekili Bekir BAŞEVİRGEN'in 7/64272 esas numaralı,
- n) Artvin Milletvekili Uğur BAYRAKTUTAN'ın 7/64111 esas numaralı soru önergelerinin Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının;
- o) İzmir Milletvekili Atilla SERTEL'in 7/63446 esas numaralı soru önergesinin Adalet Bakanlığının;
- p) İstanbul Milletvekili Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU'nun 7/58107 esas numaralı yazılı soru önergesinin Hazine ve Maliye Bakanlığının;
- q) Denizli Milletvekili Yasın ÖZTÜRK'ün 7/62526 esas numaralı yazılı soru önergesinin Millî Eğitim Bakanlığının;
- r) İzmir Milletvekili Av. Sevda ERDAN KILIC'ın 7/63952 esas numaralı yazılı soru önergesinin Yüksek Seçim Kurulunun görev alanına girdiği değerlendirildiğinden yazımız ekinde jade edilmiştir.

Bilgi ve gereğini arz ederim.

Süleyman SOYLU
Bakan

Ek: Yazılı Soru Önergeleri

2.- Muğla Milletvekili Suat Özcan'ın, 2021-2022 eğitim öğretim yılında istihdam edilen öğretmen sayısı ile kamuda öğretmen açığı sayısına,

- Batman Milletvekili Necdet İpekyüz'ün, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuk sayısına ve Bakanlığın özel eğitim için ayırdığı kaynak ve personel miktarına,

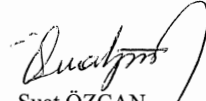
- Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü'nün, Bakanlığın bir öğretmenin sözleşmesine onay vermemesine,

- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, Kocaeli'nin Gölcük ilçesinde bulunan ve hakkında yıkım kararı alınan bir okul binasının akıbetine,

- Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan'ın, özel eğitim öğretmenleri ile engelli öğretmen atamalarına, İlişkin soruları ve Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer'in cevabı (7/64300), (7/64324), (7/64422), (7/64427), (7/64429)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Millî Eğitim Bakanı Mahmut ÖZER tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 10/05/2022

Suat ÖZCAN

Muğla Milletvekili

Eğitimin vazgeçilmez unsuru öğretmendir ve eğitimin niteliği, öğretmenin niteliği ile doğru orantılıdır. Öğretmenler, ülkenin dört bir yanında, her türlü olumsuz koşullarla mücadele ederek, görevlerini yerine getirmeye çalışmakta, toplumsal dayanışmanın en önemli unsurları olmaktadır.

Öğretmenlerimizin kendisini güvende hissettiği, mesleki özerkliğinin tanındığı, iş güvencelerinin sağlandığı, emeğinin karşılığı olan refah düzeyine sahip olduğu bir eğitim sistemi, toplumun ve öğrencilerimizin nitelikli eğitim hakkının yaşam bulmasının temel koşuludur.

Kamusal eğitim, eğitim hizmetinin herkes için eşit, parasız, nitelikli ve ulaşılabilir olmasını ifade eden bir kavramdır. Bir ülkede herkesin eşit koşullarda yararlanabileceği bir eğitim hakkından bahsedebilmek için eğitimin fiziksel ve ekonomik yönden de erişilebilir olması gerekir. Eğitime erişim hakkını düzenleyen her türlü ulusal/uluslararası yasa/sözleşme, devletlere bu hakkın ayırım yapılmaksızın sağlanması yükümlülüğünü getirmektedir.

Ataması yapılmayan öğretmenler sorunu eğitimin öncelikli ve acil çözüm beklenen sorunlarından birisi haline gelmiştir. Eğitimde gerçek ihtiyaç kadar atama yapılmaması, atama bekleyen işsiz öğretmen sayısının her geçen yıl katlanarak artmasına neden olmaktadır. Bu durum, işsiz öğretmenleri büyük bir strese sokmakta, intiharlara kadar varan olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Nitelikli bir eğitimin gerçekleştirilebilmesi için öğretmenlerin yetiştirilme ve atanmaları süreci planlı bir şekilde işletilmeli, giderek büyüyen ataması yapılmayan öğretmenler sorunu kalıcı olarak çözümlenmelidir. Bu Kapsamda:

- 1) Ülkemizde 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı istatistiklerine göre kamu ve özelde istihdam edilen kaç öğretmen vardır? Bu öğretmenlerin kaç kadrolu, kaç sözleşmeli, kaç ücretli olarak görev yapmaktadır.
- 2) 2022 yılı itibariyle kamuda öğretmen açığı kaçtır?
- 3) Ülkemizde öğretmen yetiştiren kaç lisans programı bulunmaktadır. Bu programların açılmasında ve kontenjanların belirlenmesinde hangi kriterler göz önüne alınmıştır. Bu programlardan bu yıl kaç kişinin mezun olması beklenmektedir. Bu kişilerle birlikte atama bekleyen kaç öğretmen bulunmaktadır.
- 4) 2022 yılı içerisinde 2021 KPSS puanıyla öğretmen ataması gerçekleştirilecek midir?
- 5) Ataması yapılmayan öğretmenlerin sorunlarına ilişkin çalışmalar nelerdir. Öngörülebilir bir süreç içerisinde problemin çözümüne ilişkin planlama bulunmakta mıdır?
- 6) Sözleşmeli ve ücretli öğretmenlerin mevcut çalışma koşulları ile öğrencilere ve genel olarak eğitim sistemine faydasının olmadığı geçmiş uygulamalarla somut bir şekilde görülmüştür. Bu kapsamda öğretmenlerin kadroya geçirilmesine ilişkin çalışmalar nelerdir?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Milli Eğitim Bakanı Mahmut ÖZER** tarafından Anayasanın 98'inci, İçtüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Necdet İPEKYÜZ
Batman Milletvekili

Türkiye'de engelli çocukların eğitimine yönelik gerekli kanunlar yürürlüğe girmesine rağmen eğitim hakları eğitim ortamlarında istenen düzeyde güvence altına alınmamıştır. Engelli çocukların eğitime tam ve etkin katılımı sağlanmadığı gibi ayrımcılığa maruz bırakılmaları da söz konusu olmaktadır.

Engelli çocukların eğitimine ilişkin olarak 1983 yılında yürürlüğe giren 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ile ise eğitim ortamlarında düzenlemelerin sağlanması için gerekli mevzuat yapısı oluşturulmuştur. Bu Kanun ile engelli çocuklar engel durumlarına ve derecelerine bakılmaksızın özel eğitim olanaklarından, yasal olarak, yararlanabilme hakkına sahip olmuşlardır. Kanunda kaynaştırma yoluyla eğitimden doğrudan bahsedilmemiş olsa da Kanunun 4. maddesinde, "*Normal çocukların eğitimleri için açılmış olan okul ve eğitim kurumlarında normal akranları arasında eğitilmeleri için gerekli tedbirler alınır*" denilerek kaynaştırma yoluyla eğitime göndermede bulunulmuştur. 1997 yılında yürürlüğe giren 573 sayılı özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kaynaştırma yoluyla eğitim, "*Özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmek için geliştirilmiş eğitim ortamları*" olarak tanımlanmıştır. Ayrıca engellilerin haklarını ulusal düzeyde garanti altına alan ve 2005 yılında yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'a göre engellilerin eğitim alması hiçbir gerekçeyle engellenemez.

2006 yılında kabul edilen ve güncellenen Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile engelli çocukların eğitiminde kaynaştırma yoluyla eğitime öncelik verilmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi, zihinsel ya da bedensel engelli çocukların '*Saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve topluma etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran eksiksiz bir yaşam hakkı olduğunu*' ifade etmektedir. Sözleşmede '*Engelli çocukların diğer çocuklarla aynı haklara sahip olmalarının yanı sıra, sözleşmenin 23'üncü maddesine göre özel bakımdan yararlanırlar. Bakım, her durumda ücretsiz olarak sağlanır*' denilmektedir.

Türkiye’de 12 milyona yakın engelli, eğitim ve istihdam başta olmak üzere sosyal, ekonomik ve kültürel yaşama katılma sorunlarıyla karşı karşıyadır. Türkiye’de engelli nüfusun yüzde 80’i çalışma yaşamı dışındadır. İş yasalarına göre elli ve üzeri çalışanı bulunan özel sektör iş yerlerinde en az yüzde 3, kamuda ise yüzde 4 engelli personel çalıştırılması zorunlu olmasına rağmen gerek kamuda gerekse de Milli Eğitim Bakanlığı’nda engelli atamaları yıllardır yasal olarak belirtilen zorunluluk oranının çok altında kalmıştır. MEB, engelli öğretmen atamalarını gerektiği kadar yapmamakta, engelli öğretmenlerin atanması yapılmadığı için de, büyük mağduriyetler yaşanmaktadır.

Türkiye, engellilerin eğitimi konusunda gelişmiş ülkelerdeki uygulamalarla kıyaslandığında olması gereken düzeyin çok gerisindedir. Engellilerin eğitim alma ve meslek edinme taleplerini gerçekleştirme olanakları son derece sınırlıdır. Son yıllarda, sayıları hızla artan özel eğitim merkezlerinin yeterince denetlenmemesi nedeniyle engellilerin ve ailelerinin mağdur edildiğine ilişkin örnekler çoğalmaktadır. Buna rağmen engellilerin eğitimi açısından hayati önem taşıyan özel eğitime uygun nitelikte olan okul ve kurumların sayısı hala çok azdır. Türkiye’de 2021 itibarıyla 1.517 özel eğitim veren okul/sınıf/kurum varken, özel eğitimden yararlanan öğrenci sayısı 425 bin 816’dır. Mevcut özel eğitim okullarının ve kurumlarının belli illerde yoğunlaşması, diğer iller ve bölgelerde yaşayan engellileri ve aileleri çaresizliğe itmekte, engellilerin yaşamlarını kolaylaştıracak adımlar atılmamaktadır.

Türkiye’de başta eğitim kurumları olmak üzere, genel ve yerel hizmetlerin planlanması ve yürütülmesi aşamalarında engelli yurttaşların koşulları ve ihtiyaçları dikkate alınmamaktadır. Türkiye’de okul çağında olup da özel eğitim alamayan çocuk sayısı hala çok yüksektir. Özel eğitim için gerekli bilgi, hizmet ve fiziksel çevre koşullarının özel eğitim kapsamında olan engelli çocuklar için yeterince erişilebilir hale getirilmemiştir.

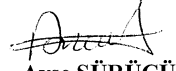
Bu bağlamda;

- 1) Türkiye’de özel eğitime ihtiyaç duyan çocuk sayısı kaçtır ve bunların kaçını özel gereksinimleri ile örtüşecek şekilde eğitim almaktadır?
- 2) Türkiye’de özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların bölgesel dağılımı nasıldır?
- 3) Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için yeterli sayıda öğretmen, rehberlik uzmanı, psikolojik danışman ve yardımcı hizmet personeli kadrosu var mıdır? Kamuda bu branşlarda çalışan personelin dağılımı nasıldır?
- 4) MEB bütçesinden özel eğitime aktarılan tutar ne kadardır, bütçe hangi hizmet kalemlerine ayrılmıştır?
- 5) Kamuya ait özel eğitim kurumlarının ve okullarının sayısını kaçtır? Bunları arttırmaya dönük çalışmalarınız var mıdır?
- 6) Engellilerin eğitimi ile ilgili olarak tam donanımlı kaç okul vardır? Bu okullarda kaç öğrenci eğitim almaktadır?
- 7) Özel eğitim kurumlarının bölgesel dağılımı nasıldır?
- 8) Özel eğitim sınıflarında bu eğitimi veren öğretmenlere hangi periyodlarla eğitim verilmektedir?

- 9) Engellilerle ilgili eğitim, sosyal destek ve diğer etkinlikler kamu aracılığıyla ve kamu hizmeti anlayışı çerçevesinde yapılması konusunda çalışmalarınız var mıdır, varsa nelerdir?
- 10) 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanununun 4. Maddesinin e bendinde yer alan ‘*Durumları ve özellikleri uygun olan özel eğitime muhtaç çocukların, normal çocukların eğitimleri için açılmış olan okul ve eğitim kurumlarında normal akranları arasında eğitilmeleri için gerekli tedbirler alınır*’ ifadesinde yer alan, ‘normal’ kavramının özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara yönelik ötekileştirici etkisi göz önüne alındığında bu kavramı değiştirmeye dönük bir çalışmanız olacak mıdır?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Milli Eğitim Bakanı Mahmut ÖZER** tarafından Anayasa'nın 98'inci İhtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ayşe SÜRÜCÜ

Şanlıurfa Milletvekili

Şanlıurfa'da Ömer ÇAYLAN adlı öğretmen 2010 yılında düşünce özgürlüğü yok sayılarak yargılandığı bir dosyadan ceza almıştır. Aradan geçen 12 yılın ardından, MEB bu dosyayı gerekçe göstererek Ömer ÇAYLAN'ın öğretmenlik Sözleşmesine onay vermemiştir.

Bu Bağlamda ;

- 1.Neden 12 yıl önceki bir dosya Ömer ÇAYLAN'nın öğretmenlik yapmasına engel görülmektedir?
- 2.Bakanlığınız yaşanan bu hak ihlalini düzeltmeye ilişkin bir adım atacak mıdır?
- 3.Kaç öğretmenin sözleşmesi bu tür sebeplerden onaylanmamıştır ?
- 4.Konu hakkında kamuoyuna bir açıklama da bulunacak mısınız?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Milli Eğitim Bakanı Mahmut ÖZER tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.11.05.2022

Saygılarımla.

Lütfü TÜRKKAN
Kocaeli Milletvekili

Kocaeli'nin Gölcük İlçesinde yer alan Barbaros Hayrettin Anadolu Lisesi'nin 2020 yılında yapılan deprem tahkikleri sonucunda fonksiyonel özelliğini tamamen kaybetmiş olduğu, olası bir deprem felaketine karşı ihtiyaca cevap veremeyecek duruma gelmemesi için yeniden yapımının planlandığı, konuya ilişkin proje ve altyapı çalışmalarının tamamlandığı ve 2021 yılında bina yıkımının karara bağlandığı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirtilmiştir.

Bu okulun 27.01.2022 tarihli Valilik Oluru ile tahliye işlemlerinin gerçekleştirildiği, okul binası yapım işinin 2021 yılı Devlet Yapım Programına dâhil edildiği ve 2022-2023 eğitim ve öğretim yılına hazır hale getirilmesinin hedeflendiği yine Bakanlık tarafından açıklanmıştır. Eğitim öğretim döneminin bitmesine çok az bir zaman kalmasına ve okul boşaltılmasına rağmen bu binanın yıkımı henüz gerçekleşmemiş ve bu konuda bir adım atılmamıştır.

Bu bilgiler çerçevesinde;

1-Kocaeli'nin Gölcük İlçesinde yer alan Barbaros Hayrettin Anadolu Lisesi'nin 2020 yılında yapılan deprem tahkikleri sonucunda fonksiyonel özelliğini tamamen kaybetmiş olduğu, olası bir deprem felaketine karşı ihtiyaca cevap veremeyecek duruma gelmemesi için yeniden yapımının planlandığı, konuya ilişkin proje ve altyapı çalışmalarının tamamlandığı ve 2021 yılında bina yıkımının karara bağlandığı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirtilmesine rağmen neden bu konuda hala bir adım atılmamış ve bu bina yıkılmamıştır, bunun gerekçeleri nelerdir?

2-Bu okulun 27.01.2022 tarihli Valilik Oluru ile tahliye işlemlerinin gerçekleştirildiği, okul binası yapım işinin 2021 yılı Devlet Yapım Programına dâhil edildiği ve 2022-2023 eğitim ve öğretim yılına hazır hale getirilmesinin hedeflendiği yine Bakanlık tarafından açıklanmasına rağmen eğitim öğretim döneminin bitmesine çok az bir zaman kaldığı halde bu konuda ne beklenmektedir?

3-Bu konuda Bakanlık takvimi nasıl işletecektir, bu okul binası ne zaman yıkılacak yeni binanın yapımına ne zaman başlanacaktır?

4-Barbaros Hayrettin Anadolu Lisesi yeni binasında hangi tarihten itibaren eğitim vermeye başlayacaktır?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın, **Milli Eğitim Bakanı Mahmut ÖZER** tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96 ile 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ömer ÖCALAN
Şanhurfa Milletvekili

Bakanlığınız verilerine göre; örgün eğitimde 2020-2021 yıllarında özel eğitim kurumlarındaki öğretmen sayısı 16.671, özel eğitim okullarında, özel eğitim sınıflarında ve kaynaştırma sınıflarında öğrenim gören öğrenci sayısı ile toplam 425.816'dır. Yaygın eğitimde ise özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde öğrenim gören öğrenci sayısı 384.471, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerindeki öğretmen sayısı ise 29.672'dir. Öğrenci sayıları dikkate alındığında, öğretmen sayılarının yetersiz kaldığı açıkça görülmektedir.

Yanı sıra, Milli Eğitim Bakanlığı'nın engelli öğretmen kontenjanı da çok yetersizdir. Türkiye'de 2020-21 eğitim öğretim yılında öğretmen açığı 109 bin 616, ücretli öğretmen sayısı ise 69 bin 326 olarak tespit edilmiştir. Türkiye'de öğretmen açığı da dikkate alınarak engelli öğretmenler için de kontenjanın artırılması ve atamaların yapılması gerekmektedir. Pandemi gerekçesiyle üç kez sınavları ertelenen, Kasım 2020'de sınava girdikten sonra atamaları yapılmayan engelli öğretmen adayları uzun süredir seslerini duyurmaya çalışmakta, Engelli Öğretmenler Platformu olarak taleplerini çok kez Bakanlığınız önünde bir araya gelerek dile getirmişler ve basın açıklamaları gerçekleştirmişlerdir. Atama bekleyen tüm engelli öğretmenlerin atamasının yapılması talebini ve açılan kadro sayılarının yetersiz olduğunu son olarak ise 2021 KPSS'ye giren öğretmen adayları, "50 bin atama taleplerini iletme, hakkına, emeğine, puanına sahip çıkmak için Ankara'ya geliyor"

sloganıyla 27 Mart 2022 tarihinde Ankara Ulus Meydanı'nda bir eylem ile kamuoyuyla paylaşmışlardır.

Bu bağlamda;

1. Atama bekleyen özel eğitim öğretmenleri kontenjanlarının düşük belirlenmiş olmasının nedeni nedir?
2. Son beş yılda kaç özel eğitim öğretmeni ataması yapılmıştır?
3. Bakanlığımızın özel eğitim öğretmeni kontenjanını arttırmak ve atamalarının yapılması için herhangi bir çalışması var mıdır?
4. 2022 yılı için kaç özel eğitim öğretmeni görev yapmaktadır? Bu yıl içinde kaçının daha ataması yapılacaktır?
5. Engelli personel atamalarının 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 53'üncü maddesine göre bütçe sınırlamasına tabi olmadan yapılması gerekirken, neden engelli öğretmen kadrosu yetersiz olan sayılar ile sınırlandırılmaktadır?
6. Kamu kurumlarında yüzde 3 oranında engelli personel çalıştırma zorunluluğuna uyulmakta mıdır? Bakanlığınız bünyesinde istihdam edilmiş engelli öğretmen sayısı nedir?
7. Son beş yılda kaç engelli öğretmen istihdam edilmiştir?
8. Öğretmen açığı nedeniyle yapılan, pedagojik formasyon almamış ücretli öğretmenlerin istihdamına ilişkin çalışmalarınız var mıdır? Varsa bu çalışmalar nelerdir?
9. 2022 yılı için kaç engelli öğretmen görev yapmaktadır? Bu yıl içinde kaç engelli öğretmenin daha ataması yapılacaktır?
10. Atanamadığı için hak kaybı yaşayan öğretmenlerin mağduriyetleri nasıl giderilecektir? Süresinde atanamayıp, yeniden sınava girmek zorunda olanlara ilişkin bir düzenleme yapılacak mıdır?
11. Engelli öğretmenlerin topluma tam, eşit ve etkin katılması, çalışma koşullarının düzeltilmesi, okulların fiziki koşullarının engelli öğretmenlerin kolay görev yapabilecekleri hale getirilmesi için Bakanlığınızın çalışmaları var mıdır ya da olacak mıdır?
12. Engelli ve özel eğitim gören öğrencilerin Anayasa, yasalar ve uluslararası sözleşmelerle düzenlenen hakları konusunda etkin uygulamalar ve çalışmalar yapacak mısınız?

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : E-99074258-610- 109
Konu : Soru Önergesi

08/06 /2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : a) 19.05.2022 tarihli ve E-43452547-120.07-1017546 sayılı yazınız.
b) 19.05.2022 tarihli ve E-43452547-120.07-1017552 sayılı yazınız.

İlgi (a) yazınız ekinde alınan Muğla Milletvekili Suat ÖZCAN'ın 7/64300, Batman Milletvekili Necdet İPEKYÜZ'ün 7/64324, ilgi (b) yazınız ekinde alınan Şanlıurfa Milletvekili Ayşe SÜRÜCÜ'nün 7/64422, Kocaeli Milletvekili Lütü TÜRKKAN'ın 7/64427, Şanlıurfa Milletvekili Ömer ÖCALAN'ın 7/64429 esas numaralı yazılı soru önergeleri incelenmiş olup konuya ilişkin bilgiler ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Mahmut ÖZER
Millî Eğitim Bakanı

Ek: Bilgi

MUĞLA MİLLETVEKİLİ SUAT ÖZCAN'IN 7/64300 ESAS NUMARALI YAZILI SORU
ÖNERGESİNE İLİŞKİN BİLGİ

Eğitim kurumlarının öğretmen ihtiyacı Bakanlığımıza kullanım izni verilen öğretmen kadroları çerçevesinde karşılanmaktadır. Öğretmen atama işlemlerine ilişkin yayımlanan duyurularda hangi yıl KPSS puanının/puanlarının geçerli olacağı belirtilmekte olup bu hususun belirlenmesinde Kamu Personeli Seçme Sınavları, Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik hükümleri dikkate alınmaktadır.

Bakanlığımızın resmi özel ayrımında kadrolu ve sözleşmeli öğretmen sayıları http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php? KNO=424 adresinde yayımlanan Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020/21 kitabının 1.18 tablosunda yer almaktadır.

**BATMAN MİLLETVEKİLİ NECDET İPEKYÜZ'ÜN 7/64324 ESAS NUMARALI YAZILI
SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN BİLGİ**

Bakanlığımıza bağlı eğitim kurumlarına ait istatistiki bilgiler http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=424 adresinde yayınlanan Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020/21 kitabında ve Millî Eğitim Bakanlığının <http://istatistik.meb.gov.tr/> adresinde yer almaktadır.

Bakanlığımıza bağlı okullarda görev yapan tüm öğretmenlerin bilgi ve becerilerinin artırılması amacıyla yıl boyu yüz yüze, uzaktan, merkezi ve mahalli eğitimler düzenlenmektedir. Söz konusu çalışmalar aralıksız devam etmektedir.

Özel Eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin fiziksel, ruhsal, sosyal, duyuşsal özellikleri temel alınarak hazırlanan tip projelere göre özel eğitim okul ve kurumları dizayn edilmektedir. Okul öncesi dönemden ortaöğretim sonuna kadar tüm kademelerde yaygınlaşan özel eğitim okul ve kurumlarının standart hali özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci özelliklerine göre hesaplanarak oluşturulmuş ve projelendirilmiştir. Özel eğitim okulları bu yönü ile genel eğitim okullarından belirgin ayırım gösterir. Özel eğitim hizmetinin temeli kişiye özel ihtiyaçların bir standarda ve genellemeye maruz kalmadan bireyin özel ihtiyaçların giderilmesi için bireye özel eğitim ikliminin tasarlanması, gelişim görevlerine uygun ihtiyaç duyulabilecek her şart hesaplanarak geliştirilen materyaller ile bireyin boy vücut ağırlığı vb. fiziksel koşullar, donanım ve donatım araç gereçlerinin hazır hale getirilmesidir. Bu bağlamda işitme engelliler okullarında okulun bütün dersliklerinde ses yalıtımı, orta ağır düzey zihinsel yetersizliği ve orta ağır düzey otizmli olan otizm spektrum bozukluğu bulunan öğrencilerin eğitime eriştiği özel eğitim uygulama okullarında sınıfların tümünde yumuşak malzeme ile güvenlik tedbirleri alınmaktadır.

**ŞANLIURFA MİLLETVEKİLİ AYŞE SÜRÜCÜ'NÜN 7/64422 ESAS NUMARALI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN BİLGİ**

Bakanlığımız resmî okul ve kurumlarında görev yapan personelin kayıtlarının tutulduğu MEBBİS veri kayıt sisteminin incelenmesinden; eğitim ve öğretim sınıfında kadrolu veya sözleşmeli olarak görev yapan Ömer ÇAYLAN adında herhangi bir kayıt bulunamamıştır.

**KOCAELİ MİLLETVEKİLİ LÜTFÜ TÜRKKAN'IN 7/64427 ESAS NUMARALI YAZILI
SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN BİLGİ**

Kocaeli Valiliğince konuya ilişkin olarak;

Gölcük ilçesinde yer alan Barbaros Hayrettin Anadolu Lisesi'nin 2020 yılında yapılan deprem tahkikleri sonucunda fonksiyonel özelliğini tamamen kaybetmiş olduğu, olası bir deprem felaketine karşı ihtiyaca cevap veremeyecek duruma gelmemesi için yeniden yapımının planlandığı, konuya ilişkin proje ve altyapı çalışmalarının tamamlandığı ve 2021 yılında bina yıkımının karara bağlandığı, 27.01.2022 tarihli Valilik Oluru ile tahliye işlemlerinin gerçekleştirildiği, okul binası yapım işinin 2021 yılı Devlet Yapım Programına dâhil edildiği belirtilmiştir.

ŞANLIURFA MİLLETVEKİLİ ÖMER ÖCALAN'IN 7/64429 ESAS NUMARALI YAZILI
SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN BİLGİ

Başta fiziksel engelliler ve yaşlılar olmak üzere bireyler için kurumlarımızda yapılması öngörülen düzenlemeler; Bakanlığımızın ilk defa 1992/40 no'lu Genelgesi (mülga), ikinci defa 2000/41 no'lu Genelgesi (mülga), 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra da 2009/90 no'lu Genelgesi ile duyurulmuştur. Bu Genelgenin hazırlanmasında, TS 9111 (Özürülüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere) ve TS 12576 (Şehir İçi Yollar-Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Ulaşılabilirlik İçin Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları) esas alınmıştır.

Genelge gereğince; bina girişlerine rampa yapılması, zemin kaplamalarının kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanması, birden fazla katlı eğitim yapılarında standartlara uygun engelli asansörü yapılması, dersliklerin eşsiz ve kot farkı olmaksızın tasarlanması, yazı tahtalarının uygun yüksekliğe asılması, engelliler için tuvalet düzenlenmesi öngörülmüştür.

Bakanlığımızca hazırlanan “Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzunda” da “Engellilere Yönelik Tasarım Standartları” başlığı altında bir bölüme yer verilmiştir. Bu kapsamda Bakanlığımızca yaptırılan tüm tip projelerde ve onaylanan tüm özel projelerde, erişilebilirlikle ilgili kriterler TS 9111 standardına göre düzenlenmekte ve yeni okul inşaatlarında uygulanmaktadır.

Ayrıca, Bakanlığımızın 2021/11 no'lu Gayrimenkul Büyük Onarım Genelgesi gereğince, okullarımızda yürütülen büyük onarım ve tadilat işleri kapsamında, engelli erişilebilirliği açısından fiziksel koşulları yetersiz okul binalarında yapılacak iyileştirme çalışmalarına (engelli asansörü, engelli rampası, engelli tuvalet yapımı) öncelik verilmektedir.

Eğitim kurumlarının öğretmen ihtiyacı Bakanlığımıza kullanım izni verilen öğretmen kadroları çerçevesinde karşılanmaktadır. Kontenjanlar ise öncelikle öğretmen istihdamında güçlük çekilen ve kalkınmada birinci derecede öncelikli yöreler olmak üzere, ihtiyaç olan alanlarda illerin doluluk oranları dikkate alınarak belirlenmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 53'üncü maddesinde “Kurum ve kuruluşlar bu Kanuna göre çalıştırdıkları personele ait kadrolarda %3 oranında engelli çalıştırmak zorundadır. %3'ün hesaplanmasında ilgili kurum veya kuruluşun (yurtdışı teşkilat hariç) toplam dolu kadro sayısı dikkate alınır.” denilmektedir. Bakanlığımız bünyesinde eğitim-öğretim hizmetleri sınıfı dışında (genel idare hizmetleri, teknik hizmetler, sağlık hizmetleri, yardımcı hizmetler vb. sınıflarda çalışan) personel bulunmaktadır.

Bu nedenle söz konusu Kanun'a göre çalıştırılması gereken %3 engelli personel oranı, tüm hizmet sınıfları birlikte değerlendirilerek belirlenmekte ve buna göre planlama yapılmaktadır.

DÖNEM: 27

YASAMA YILI: 5

100'ÜNCÜ BİRLEŞİM
8 HAZİRAN 2022 ÇARŞAMBA
SAAT: 14.00

GRUP ÖNERİSİ

1.- Genel Kurulun 8, 9, 14, 15, 16, 21, 22, 23, 28, 29 ve 30 Haziran 2022 Salı, Çarşamba ve Perşembe günkü birleşimlerinde denetim konularının görüşülmeyle Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında yer alan işlerin görüşülmesi ve bu birleşimlerinde saat 24:00’e kadar çalışmalarını sürdürmesi önerilmiştir.

(Genel Kurulun 25.05.2022 tarihli 94’üncü Birleşiminde kabul edilmiştir.)

KOMİSYON TOPLANTILARI

*Adalet Komisyonu

08.06.2022 Çarşamba - Saat: 11.00

09.06.2022 Perşembe - Saat: 14.30

*Plan ve Bütçe Komisyonu

08.06.2022 Çarşamba - Saat: 11.00

*Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

08.06.2022 Çarşamba - Saat: 14.30

*Yaşlıların Sorunlarını Araştırma Komisyonu

08.06.2022 Çarşamba - Saat: 11.00

09.06.2022 Perşembe - Saat: 14.30

*Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu

08.06.2022 Çarşamba - Saat: 14.30

09.06.2022 Perşembe - Saat: 11.00

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GÜNDEMİ

100'ÜNCÜ BİRLEŞİM

8 HAZİRAN 2022 ÇARŞAMBA

SAAT: 14.00

---

1 – BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

* * *

---

2 – ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

* * *

---

3 – SEÇİM

* * *

---

4 – OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

* * *

---

5 – MECLİS SORUŞTURMASI RAPORLARI

* * *

---

6 – GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

* * *

1.- (S. Sayısı: 328) Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 44 Milletvekilinin Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4364) ve Adalet Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2022) (*)

2.- (S. Sayısı: 127) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un İslam İşbirliği Teşkilatı Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi Tüzüğü'nün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2034) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

3.- (S. Sayısı: 313) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Polonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayinde Gizlilik Dereceli Bilgilerin Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4161) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 01.03.2022) (X)

4.- (S. Sayısı: 169) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2370) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

5.- (S. Sayısı: 245) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3053) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.12.2020) (X)

6.- (S. Sayısı: 154) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ve Sudan Cumhuriyeti Arasında Ticaret ve Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2278) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

7.- (S. Sayısı: 183) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Svaziland Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1781) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

8.- (S. Sayısı: 309) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3706) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 01.03.2022) (X)

9.- (S. Sayısı: 178) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1458) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

10.- (S. Sayısı: 291) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2663) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2021) (X)

11.- (S. Sayısı: 172) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2498) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

(*) Görüşmeleri yarım kalan işleri gösterir.

(X) Açık oylamaya tâbi işleri gösterir.

12.- (S. Sayısı: 98) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1794) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

13.- (S. Sayısı: 26) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1194) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) (X)

14.- (S. Sayısı: 136) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşgücü Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2023) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

15.- (S. Sayısı: 95) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1593) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

16.- (S. Sayısı: 153) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2025) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

17.- (S. Sayısı: 70) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Savunma Sanayinde Gizlilik Dereceli Bilgilerin Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1548) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

18.- (S. Sayısı: 73) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmaları Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1774) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

19.- (S. Sayısı: 74) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Estonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1777) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

20.- (S. Sayısı: 86) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hindistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon veya Konsolosluk Mensuplarının Aile Üyelerinin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2/1772) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

21.- (S. Sayısı: 114) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Tamamlayıcı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2021) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

22.- (S. Sayısı: 148) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1545) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

23.- (S. Sayısı: 152) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tayland Krallığı Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1949) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

24.- (S. Sayısı: 179) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1532) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

25.- (S. Sayısı: 202) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumu Kurucu Anlaşmanın 26 ncı ve 31 inci Maddelerinin Tadiline İlişkin Olarak Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumunun 17 nci Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA17/7/438 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1912) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

26.- (S. Sayısı: 206) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumu Kurucu Anlaşmasının 25. Maddesinin Tadiline İlişkin Olarak Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumunun 12. Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA12/6-438 Sayılı Kararın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1897) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

27.- (S. Sayısı: 208) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Myanmar Birliği Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2033) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

28.- (S. Sayısı: 209) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Nijer Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2225) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

29.- (S. Sayısı: 211) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Elektrik Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1586) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

30.- (S. Sayısı: 165) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması" Hakkında Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1246) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 30.01.2020) (X)

31.- (S. Sayısı: 257) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansının Özbekistan Cumhuriyeti'ndeki Faaliyeti Hakkında Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3057) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2021) (X)

32.- (S. Sayısı: 290) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/2058) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2021) (X)

33.- (S. Sayısı: 47) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1411) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.03.2019) (X)

34.- (S. Sayısı: 72) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1773) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

35.- (S. Sayısı: 75) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlı Kullanımı İçin İşbirliği Anlaşması ile Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1778) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

36.- (S. Sayısı: 258) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Karşılıklı Kültür Merkezlerinin Kuruluşu ve Faaliyetlerine İlişkin Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3056) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2021) (X)

37.- (S. Sayısı: 307) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayii Alanında İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3981) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 01.03.2022) (X)

38.- (S. Sayısı: 326) 2021 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/9) (Dağıtma tarihi: 13.04.2022)

39.- (S. Sayısı: 329) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Suçla Mücadelede İş Birliği Konulu Anlaşma ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Suçla Mücadelede İş Birliği Konulu Anlaşma'da Yapılan Değişiklikler ve İlevelere İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4159) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.04.2022) (X)

40.- (S. Sayısı: 330) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kolluk Eğitimi İş Birliği Protokolü ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kolluk Eğitimi İş Birliği Protokolü'nde Yapılan Değişiklikler ve İleveler ile İlgili Ek Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4160) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.04.2022) (X)

41.- (S. Sayısı: 331) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı ve Kuveyt Devleti Milli Muhafız Komutanlığı Personelinin Eğitim ve Öğretimi Alanında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında İş Birliği Protokolünün Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4292) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.04.2022) (X)

42.- (S. Sayısı: 332) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2783) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.04.2022) (X)

---

7 - KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

43.- (S. Sayısı: 333) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gambiya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İş Birliği Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2705) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.04.2022) (X)

44.- (S. Sayısı: 334) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Küba Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3536) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.04.2022) (X)

45.- (S. Sayısı: 336) İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 64 Milletvekilinin Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4469) ile Çevre Komisyonu ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporları (Dağıtma tarihi: 06.06.2022) (X)

TBMM Basımevi / 2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

5

SIRA SAYISI: 336

**İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Çevre Kanunu ile Bazı
Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair
Kanun Teklifi (2/4469) ile Çevre Komisyonu
ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm
Komisyonu Raporları**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KomisyonRaporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/4469 Esas Numaralı Teklifin	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Katılma Yazıları	5
- Genel Gerekçesi	8
- Madde Gerekçeleri	10
• Çevre Komisyonu Raporu	18
• Muhalefet Şerhleri	23
• Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu	41
• Muhalefet Şerhleri	50
• Teklif Metni	92
• Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	92
• Teklif Metnine Ekli Cetvel	114
• Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metne Ekli Cetvel	129

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Mustafa Demir</i> İstanbul	<i>Recep Uncuoğlu</i> Sakarya	<i>Ertunç Erkan Balta</i> Artvin
<i>Ali Özkaya</i> Afyonkarahisar	<i>İsmail Güneş</i> Uşak	<i>Şahin Tin</i> Denizli
<i>Çiğdem Erdoğan Atabek</i> Sakarya	<i>Yusuf Başer</i> Yozgat	<i>Mehmet Altay</i> Uşak
<i>Abdulahat Arvas</i> Van	<i>Gülây Samancı</i> Konya	<i>Erol Kaya</i> İstanbul
<i>Vildan Yılmaz Gürel</i> Bursa	<i>Tülay Kaynarca</i> İstanbul	<i>Süleyman Karaman</i> Erzincan
<i>Mehmet Habib Soluk</i> Sivas	<i>Semiha Ekinci</i> Sivas	<i>Ceyda Çetin Erenler</i> Kütahya
<i>İlyas Şeker</i> Kocaeli	<i>Tahir Akyürek</i> Konya	<i>Pakize Mutlu Aydemir</i> Balıkesir
<i>Çiğdem Koncagül</i> Tekirdağ	<i>Abdullah Güler</i> İstanbul	<i>Mustafa Savaş</i> Aydın
<i>İsmail Ok</i> Balıkesir	<i>Lütfiye Selva Çam</i> Ankara	<i>Radiye Sezer Katırcıoğlu</i> Kocaeli
<i>Hüseyin Yayman</i> Hatay	<i>Selahattin Minsolmaz</i> Kırklareli	<i>Mehmet Erdoğan</i> Gaziantep
<i>Şamil Ayrım</i> İstanbul	<i>Osman Ören</i> Siirt	<i>Ziver Özdemir</i> Batman
<i>Hakan Çavuşoğlu</i> Bursa	<i>Ahmet Kılıç</i> Bursa	<i>Uğur Aydemir</i> Manisa

<i>Yaşar Kırkpınar</i> İzmir	<i>İbrahim Aydın</i> Antalya	<i>Necip Nasır</i> İzmir
<i>Bahar Ayvazoğlu</i> Trabzon	<i>Emrullah İşler</i> Ankara	<i>Hacı Turan</i> Ankara
<i>Hamdi Uçar</i> Zonguldak	<i>Ahmet Çolakoğlu</i> Zonguldak	<i>Ahmet Çakır</i> Malatya
<i>Hakan Kahtalı</i> Malatya	<i>İbrahim Aydemir</i> Erzurum	<i>Murat Baybatur</i> Manisa
<i>Asuman Erdoğan</i> Ankara	<i>Zehra Taşkesenlioğlu Ban</i> Erzurum	<i>Cemal Taşar</i> Bitlis
<i>Şeymus Dinçel</i> Mardin	<i>Cihan Pektaş</i> Gümüşhane	<i>Orhan Yegın</i> Ankara
<i>Celalettin Güvenç</i> Kahramanmaraş	<i>Jülide İskenderoğlu</i> Çanakkale	<i>Rümeysa Kadak</i> İstanbul
<i>Mehmet Sait Kirazoğlu</i> Gaziantep	<i>Nilgün Ök</i> Denizli	<i>Yelda Erol Gökcan</i> Muğla
<i>Bekir Kuvvet Erım</i> Aydın	<i>Fatih Süleyman Denizolgun</i> İstanbul	<i>Selim Gültekin</i> Niğde
<i>Polat Türkmen</i> Zonguldak	<i>Ramazan Can</i> Kırkkale	

KATILMA YAZILARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çevre kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifine katılıyoruz.

23.05.2022

İbrahim Yurdunuseven

Afyonkarahisar

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 23/05/2022 tarihinde sunulan 2/4469 Esas No'lu Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imza sahibi olarak katılmak ister, bilginize arz ederim.

25.05.2022

Sena Nur Çelik

Antalya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum. Gereğini arz ederim.

25/05/2022

Muhammet Müfit Aydın

Bursa

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

26/05/2022

Burhan Çakır

Erzincan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

(2/4469) Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

25.05.2022

Abdullah Nejat Koçer

Gaziantep

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzam ile katılıyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

25.05.2022

Husret Dinç

Hakkâri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çevre Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzam ile katılıyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

25.05.2022

Fatma Betül Sayan Kaya

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çevre Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.

Gereğini arz ederim.

24.05.2022

Serap Yaşar

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4469 esas nolu "Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"ne imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

25.05.2022

Emine Zeybek

Kocaeli

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

25.05.2022

Çiğdem Karaaslan

Samsun

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/4469)	
ESAS	Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu
TALİ	Adalet Komisyonu Çevre Komisyonu Plan ve Bütçe Komisyonu Tarım, Orman ve Köyşleri Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Kanun Teklifi ile 2872 sayılı Çevre Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun başta olmak üzere çeşitli Kanunlarda yapılan değişikliklerle, bu Kanunların düzenlediği alanlarda uygulamada yaşanan ve yaşanması muhtemel olan olumsuzlukların ve sıkıntılıların önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda;

2872 sayılı Çevre Kanununda yapılan değişiklikle; geçtiğimiz yıl kıyılarımızda meydana gelen mülisaj sorununun yeniden yaşanmaması ve çevrenin korunması için; denizi kirleten deniz araçlarına, deniz kıyısı tesislerine ve denize atık boşaltan tesislere bir takım yeni yükümlülük ve yaptırımlar getirilmekte, mevcut cezaların bir kısmı artırılmakta, artırılmış atık suyu yeniden kullanan kuruluşlara bazı avantajlar sağlanmakta, özellikle Marmara Denizine kıyısı olan illerde atık su, atık bertaraf tesisi ve atık geri kazanım tesisi gibi tesisler kurulmadığı için çevre kirliliği riskinin ortaya çıkması ve halk sağlığının tehdit altına girmesi halinde ilgili Belediyelere verilen süre içinde bu tesislerin kurulmaması halinde Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bu tesisleri yapma görev ve yetkisi verilmekte, yine ülke çapında uygulanmak üzere çevre tesislerinin özel sektör eliyle yaptırılabilmesi için 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanuna madde eklenmekte, keza bu Kanuna eklenen diğer bir madde ile Türkiye Çevre Ajansı Başkanlığına da Kanun kapsamında aynı model ile depozito düzenlemeleri yapabileme imkânı sağlanmakta, ayrıca 2872 sayılı Çevre Kanununda tanımı yapılan çevre yönetim birimi/çevre görevlisi birim ve görevlileri günümüz şartları ve imkanları çerçevesinde yeniden düzenlenmektedir.

3194 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle; geçtiğimiz yıllarda bu Kanunda yapılan bina yüksekliklerinin yençok: serbest olarak belirlenemeyeceğine dair kurula sanayi alanları, ibadethane alanları ve tarımsal amaçlı silo yapıları için istisna getirilmekte böylece bu yapıların yapılış tekniği itibarıyla bu kurula tabi kılınmasından kaynaklanan sorunların giderilmesi amaçlanmakta, birden fazla yapı yapılıp yapıların tamamı bitmeden yapı ruhsat süresi biten projelerin gecikmeden ve mağduriyetler ortaya çıkmadan tamamlanabilmesine yönelik kolaylık sağlanmakta, 3194 sayılı Kanun ve 4708 sayılı Kanun kapsamında bazı hallerde fenni mesullere aynı fiilden mükerrer ceza verilmesine yol açan olumsuz durum düzeltilmektedir.

4708 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle; Kanun kapsamında, özellikle yapı denetim firmalarına verilen cezalarda ve bunlara sebep olan fiillerde bazı düzenlemeler yapılmakta, ilgili Bakanlık tarafından görevlendirmelerin elektronik ortamda ve belli kriterlere göre yapılmasına ve yapılan görevlendirmelerin kabul edilmemesi halinde uygulanacak yaptırımlara dair düzenlemeler yapılmakta, bu konularda uygulamada karşılaşılan sıkıntıların giderilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, bu Kanun kapsamında denetlenerek tamamlanan yapıların teknik ve genel bilgilerini içeren "Bina Kimlik Sertifikası" adı altında bir sertifikanın binalarda bulundurulmasına, bu binaların beş yıllık periyotlarla yapı denetim kuruluşları tarafından teknik yönden denetlenmesine ve bunu kabul etmeyen kişi ve/veya yapı sahiplerine yaptırım uygulanmasına yönelik düzenlemeler yapılmakta, böylece deprem, yangın, sel, göçük vs afet durumlarında binanın teknik bilgilerine ve diğer bilgilerine rahatça ulaşılabilmenin yolu açılmakta, ayrıca beş yıllık denetimlerle yapılara projesine aykırı müdahalelerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

6306 sayılı Kanunda yapılan düzenleme ile; bu Kanun kapsamında ilgili bakanlık tarafından sağlanan kredilerin geri ödenmemesi halinde genel hükümlere göre tahsiline ve Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarının yürüttükleri projelerde müteahhit sıfatı ile yer alabilmelerine dolayısıyla müteahhitlerin faydalandıkları avantajlardan istifade edebilmelerine dair düzenleme yapılmaktadır.

Bunların yanında;

- 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce Yürütülen Hizmetler Hakkında Kanuna eklenen bir madde ile; Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranlarının Cumhurbaşkanı tarafından belirlenip değiştirilebilmesine,

- 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa eklenen madde ile; yapı kooperatiflerinden özellikle etap kooperatifçiliğinde uygulamada yaşanan sıkıntıların çözümüne yönelik düzenlemeler yapılmakta,

- 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa eklenen geçici madde ile; Afyonkarahisar ilimizde sit alanında kalan taşınmazlarla ilgili hak sahipliği için Kanunun Geçici 7 nci maddesinden faydalanma süresini kaçırmış olan vatandaşlarımıza yeni bir başvuru imkânı getirilmekte,

5488 sayılı Tarım Kanununa eklenen geçici madde ile; tarımsal desteklerle ilgili olarak yapılan vergi incelemeleri ve araştırmalar neticesinde gerçeğe aykırı olarak düzenlenen belgeler ve beyanlardan kaynaklı ortaya çıkan hukuki-yargısal sıkıntıların giderilmesine, böylece bir taraftan gerçek üreticilerin mağduriyetinin giderilmesine diğer taraftan kamu zararının oluşmamasına yönelik düzenleme yapılmakta,

5543 sayılı İskan Kanununda yapılan değişiklikle; Kanun kapsamında hak sahibi olan ve yıllara sari borçlandırılanların borçlarını peşin ödemeleri halinde ödeyecekleri bedelde ciddi oranda indirim yapılarak, özellikle Yusufeli Barajı olmak üzere büyük yatırım projelerinin gecikmeksizin hizmete sunulabilmesi amaçlanmakta,

6083 sayılı “Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Personeline Ek Ödeme Yapılması Hakkında Kanun”un adı “Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmesi Kanunu” şeklinde değiştirilerek, Genel Müdürlükçe yürütülen hizmetlerden alınan döner sermaye hizmet bedelleri bilahare sunulan hizmetler yönüyle gelişen ve değişen talepler karşısında yeniden Kanunla düzenlenmekte,

7221 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda özellikle kişisel verilerin korunması noktasında verilen Anayasa Mahkemesi kararları çerçevesinde düzenlemeler yapılmakta, ayrıca Kanunun uygulanması sırasında ortaya çıkan problemlerin çözümüne yönelik düzenlemeler yapılmakta,

Son olarak 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansı Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda yapılan değişikliklerle; kıyıların, çevrenin ve Devletin hüküm ve tasarrufundaki bazı korunan alanların bir taraftan mevcut halleriyle çevre mevzuatı çerçevesinde korunması diğer taraftan da vatandaşın kullanımına sunulabilmesi için bu alanların Türkiye Çevre Ajansı tarafından işletilip işletilebilmesine imkân tanınmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile köklü değişiklikler yapılmış ve Kanunun adı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce Yürütülen Hizmetler Hakkında Kanun olarak değiştirilmiştir. Ayrıca Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan “Kurulan tesis birden fazla maksadı havi olması halinde tesis bedelinin her maksada isabet eden kısmı Bayındırlık ve İskan Bakanlığının teklifi ve Başbakanın onayı ile kesinleşir.” hükmü yürürlükten kaldırılmıştır. Bunun yanında küresel iklim değişikliği ve kuraklık nedeniyle su kaynakları ve barajlar üzerindeki artan baskı ile su kaynakları potansiyelinin azalması nedeniyle ülkemizin de yakın gelecekte su sıkıntısı çeken ülkeler arasında yer alma ihtimali karşısında barajlardaki suların kullanım şekilleri önem kazanmaktadır. Bu nedenlerle madde ile Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranlarının Cumhurbaşkanınca belirlenmesi, değiştirilmesi ve kaldırılabilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 2- Etap kooperatifçiliğinde uygulamada bazı sorunlar bulunması sebebiyle Kooperatifler Kanununa geçici madde eklenmesi gereği hasıl olmuştur. Uygulamada yaşanan sorunlara örnek vermek gerekirse, tapu alındıktan yıllar sonra kira, ek ödeme, ek kesin maliyet, çıkma payı, kesin maliyet bedelinin yüzde %10’u, tasfiye masrafları gibi hususlarla yeniden borçlandırmalar yapılmaktadır. Bu çerçevede madde ile tapusunu devralan ortağa, sonraki dönemlerde kooperatif tarafından çıkarılan borçlandırmaların hükümsüz hale gelmesi amaçlanmaktadır.

Yine, yapılan düzenlemede, yapı kooperatiflerinin ortaklarından olan alacaklarını, üçüncü şahıslara temlik edemeyeceği belirtilmiş olup, kooperatifin ve kooperatif müteahhitleri de dahil olmak üzere üçüncü kişilerin, kooperatif ortaklarına karşı açtıkları davalarda verilen alacak ve tazminat kararlarının kesinleşmeden icra takibine konulamayacağı ve haciz uygulaması yapılamayacağı ifade edilmektedir. Düzenlemeyle belirtilen mağduriyetlere son verilmesi amacıyla, kooperatif veya müteahhitler tarafından ortaklar aleyhine açılmış ve halen devam eden davalar nedeniyle verilen mahkeme kararlarına dayanılarak başlatılan icra takiplerinin, haciz, satış ve tahliye uygulamalarının durdurulacağı ve konulmuş hacizlerin kaldırılması hususları da düzenlenmektedir.

Madde 3- 2863 sayılı Kanunun Geçici 7 nci maddesi kapsamında yararlanmak isteyen vatandaşlarımızın bu kapsamdaki başvurularına ilişkin süre 30/5/2008 tarihinde sona ermiştir. Ancak, Afyonkarahisar ili, Merkez ilçesi, Kocatepe kasabası sınırları içerisinde bulunan taşınmazlara ilişkin olarak ilgilileri tarafından süresi içerisinde başvuruda bulunulmamış ve bu durum vatandaşlarımızın mağduriyetine sebep olmuştur. Madde ile bu kapsamdaki mağduriyetlerin giderilerek vatandaşlarımızın tapularına kavuşturulması amaçlanmaktadır.

Madde 4- Çevre görevlisi tanımı ilk olarak 2006 yılında Çevre Kanununa eklenmiştir. O dönemde çevre sektörünün ihtiyaçları ve çevre konusunda deneyimli kişilerin yeterli sayıda olmaması nedeniyle Çevre Kanununa eklenen ve çevre mühendisliği dışında diğer meslek gruplarını da içeren “Çevre görevlisi” tanımının, çevre ile ilgili gerekli mesleki dersleri alarak çevre mühendisliği bölümünden mezun olan kişiler tarafından verilen çevre yönetimi hizmetinin çevrenin korunması, iyileştirilmesi ve çevre kirliliğinin önlenmesi açısından daha etkin ve verimli olacağı göz önüne alınarak, değiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede madde ile “Çevre yönetimi hizmeti” tanımı yapılarak, bu hizmeti verecek olanlar; “çevre mühendisleri, çevre yönetim birimleri, çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler” olarak sayılmaktadır. Ayrıca çevre kirliliğinin önlenmesi amacı doğrultusunda ileri atıtma tesislerine duyulan ihtiyaç sebebi ile Kanuna ileri atıksu artıtımı tanımı eklenmektedir.

Madde 5- Marmara Denizinde meydana gelen müsilağ kirliliğı sebebiyle bölgesel bazda meydana gelebilecek kirliliğı sebebiyet veren faaliyetlerin engellenmesi amacıyla, Çevre Kanununun idari para cezası içeren hükümlerinin yeniden düzenlenmesi ihtiyacı hâsıl olmuştur. Bu suretle madde ile belli konulara ilişkin olarak ceza miktarlarında artış yoluna gidilmekte ve kanunda cezası bulunmayan günlük 1 kilogram veya daha az tıbbi atık üretimine yönelik düzenleme yapılmaktadır. Ayrıca deniz kirliliğinde kıyı tesisi yönetimleri için de; gerekli tedbirleri almamaları ve/veya sorumluluk alanlarındaki kirlenmeyi yetkili mercilere bildirmemeleri halinde yaptırımlar getirilmektedir. Ayrıca Teklifte 2872 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde yer alan “Çevre yönetim birimi/çevre görevlisi” tanımının “çevre yönetimi hizmeti” olarak değiştirilmesi sebebiyle bu doğrultuda düzenleme yapılmaktadır. Yine, değişiklik yapılan maddede öngörülen cezaların ülke genelindeki Özel Çevre Koruma Bölgelerinde iki kat uygulanması yönünde düzenleme yapılarak, bu alanların daha etkin şekilde korunması amaçlanmaktadır.

Madde 6- Küresel iklim değişikliğinin en çok etkileyeceğı doğal kaynaklardan biri su kaynaklarımız olacaktır. Bu nedenle, atıksuların alternatif bir su kaynağı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, Döngüsel Ekonomi İlkeleri kapsamında su kullanımını azaltmak, oluşan atıksuları artıtarak yeniden kullanmak ve bu sayede su kaynaklarının korunması önemlidir. Atıksu artıtma tesislerinde kullanılan elektrik enerjisinin %50’sine kadar olan kısmı 2872 sayılı Çevre Kanununun 29 uncu maddesi Uyarınca yürürlüğe konulan Atıksu Artıtma Tesislerinin Teşvik Tedbirlerinden Faydalanmasında Uyulacak Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik kapsamında geri ödenmektedir. Madde ile artıtılmış atıksuyun öneminin giderek artması dikkate alınmak suretiyle artıtılmış atıksuyunu yeniden kullananların mevcut maddedeki indirim oranlarının artırılarak, artıtılmış atıksu kullanımının teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 7- Teklif ile Çevre Kanununun 2 nci maddesinde yer alan “Çevre yönetim birimi/çevre görevlisi” tanımının “Çevre yönetimi hizmeti” olarak değiştirilmesi sebebiyle madde ile bu doğrultuda düzenleme yapılmaktadır.

Madde 8- Madde ile; çevrenin korunması, iyileştirilmesi ve çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla mahalli idareler tarafından yapılması zorunlu olan ancak teknik, ekonomik veya hızlı nüfus artışı sebepleriyle mahalli idarelerce yapılamayan veya ivedi yapılmasına ihtiyaç duyulan atıksu altyapı ve atık yönetim tesislerinin; çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenerek vatandaşların mağduriyetinin giderilmesi amacıyla, Bakanlıkça veya Bakanlığın yetkilendireceğı ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlarınca mevzuata uygun şekilde yapılması, yaptırılması, işlettirilmesi ve akabinde ilgili idareye devri amaçlanmaktadır. Zira, mahalli idareler tarafından, çevresel altyapı tesislerinin kurulmaması sebebiyle, çevre ve insan sağlığı tehdit eden durumlar ile karşılaşılmakta olup, bu konularla ilgili olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına verilen görev ve yetkiler çerçevesinde bu Bakanlığın imkanlarının kullanılarak, çevre ve insan sağlığını tehdit eden sıkıntıların giderilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 9- İmar Kanununun 8 inci maddesinde 2020 yılında yapılan değişiklikle, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yapılacak imar planlarında bina yüksekliklerinin yençok: serbest olarak belirlenemeyeceğine dair yapılan düzenleme; sanayi alanları, ibadethane alanları ve tarımsal amaçlı silo yapıları bakımından uygulamada sıkıntılara yol açmaktadır. Nitekim, aynı maddede o tarihte yapılan düzenlemede, yürürlükteki imar planlarında yençok: serbest şekilde belirlenmiş olan yükseklikler için revizyon veya plan değişikliği yapılmak suretiyle yüksekliklerin belirlenmesi zorunluluğu getirilmiş, ancak bu zorunluluktan sanayi alanları, ibadethane alanları ve tarımsal amaçlı silo yapıları istisna tutulmuştur. Madde ile, bir taraftan bahsi geçen yapılarla ilgili uygulamadaki sıkıntıların giderilmesi, diğer taraftan da Kanunun yürürlükteki 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin dokuzuncu ve onuncu paragrafları arasındaki tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 10- İmar Kanununun 29 uncu maddesinde, yapıya başlama müddetinin ruhsat tarihinden itibaren iki yıl olduğu, bu müddet zarfında yapıya başlanmadığı veya yapıya başlanıp da her ne sebeple olursa olsun, başlama müddetiyle birlikte beş yıl içinde bitirilmediği takdirde verilen ruhsat hükümsüz sayılacağı, bu durumda yeniden ruhsat alınmasının mecburi olduğu yönünde düzenleme bulunmaktadır. Mezkur maddede yapılan düzenleme ile, bir kısım yapılara süresinde başlanmış olmakla birlikte kanunen öngörülen sürenin dolmasıyla yapı ruhsatı hükümsüz hale gelmiş olan parsellerde eksik kalan ya da başlanmayan yapıların onaylı ruhsat eki projelerindeki yükseklik, taban alanı, inşaat alanı, kat adedi ve bağımsız bölüm sayılarında artış olmayacak şekilde ruhsat başvurusu yapılması durumunda eksik kalan yapı maliklerinin tamamı ile parsel maliklerinin çoğunluğunun muvafakatının alınması düzenlenmektedir.

Madde 11- 3194 sayılı İmar Kanunu 42 nci maddesi kapsamında yapı sahibine, yapı müteahhidine ve ilgili fenni mesullere çeşitli idari müeyyideler öngörülmüştür. Ayrıca, yapı denetim kuruluşlarına da 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 8 inci maddesi kapsamında çeşitli idari müeyyideler verilmesi yönünde düzenlemeler bulunmaktadır. Bunlara ilave olarak 3194 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendinde 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile arazinin emlak vergisine esas asgari metrekare birim değeri üzerinden belirlenen ilâve idari para cezası getirilmiş ve ilgisince bir ay içinde aykırılığın giderilmesi ve yapının mevzuata uygun hale getirilmesi halinde para cezasının tahsil edilmeyeceği hükme bağlanmıştır. Söz konusu aykırılığın giderilmesi ve yapının mevzuata uygun hale getirilmesi, yapı sahibi ve yapı müteahhidinin yerine getirebileceği hususlar olup fenni mesullerin bu aykırılıkları gidererek fıkra da öngörülen ilave cezanın tahsilini engelleme imkanı bulunmamaktadır. Ayrıca, hizmet bedeline esas yapı yaklaşık maliyeti üzerinden oransal bir ücret alan yapı denetim kuruluşlarına, 4708 sayılı Kanuna göre verilen cezaya ilave olarak arazinin emlak vergisine esas asgari metrekare birim değeri üzerinden belirlenen bir idari para cezası daha uygulanması, çok yüksek miktarda cezaların ortaya çıkmasına ve yapı denetim kuruluşlarının görevlerini yapamaz hale gelmelerine sebep olarak mağduriyetlere yol açmaktadır. Bu sıkıntıların ve mağduriyetlerin ortadan kaldırılması amacıyla madde ile, 3194 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendinde öngörülen ilâve idari para cezasının sadece ilgili bent hükümlerine göre aykırılıktan sorumluluğu olan yapı sahibine ve yapı müteahhidine verilmesi, fenni mesullere bu bende göre ilâve idari para cezası verilmemesi yönünde düzenleme yapılmaktadır.

Madde 12- Madde ile, mahalli idarelerin çevre kirliliğini önleyici yatırımlar kapsamında atıksu arıtma, geri kazanım; arıtma çamuru işleme ve bertarafı; sıfır atık yönetimi kapsamında atık toplama, taşıma, işleme, geri kazanım ve bertaraf tesisleri ile mapa-şamandıraların özel sektör eliyle yapılması, işletilmesi, bakımı ve devredilmesine ilişkin düzenlemelerin nasıl hayata geçirileceği belirlenmekte ve 3996 sayılı Kanun kapsamında yapılan bu projelerin hayata geçirilmesi, herhangi bir aksaklık olmaması için Blokajlı Banka Hesabı sisteminin kurulması ve bu sistemin hayata geçirilmesinde ilgili idarelerin görev ve yetkilerine yer verilerek bu projelerin sıhhatli bir şekilde yürütülmesi amaçlanmaktadır.

Madde 13- Madde ile, Türkiye Çevre Ajansı tarafından 2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında yer alan depozito düzenlemeleri çerçevesindeki yap-ışlet-devret projelerinin 3996 sayılı Kanun kapsamında yapılabilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 14- Madde ile, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun kapsamında tamamlanan yapıların izlenmesinin kolaylaştırılması için Bina kimlik sertifikası uygulaması getirilmekte ve bu sertifikanın tanımı belirlenmektedir.

Madde 15- Şantiyelerde görev almaları öngörülen denetim personeli için gerekli olan fiziksel yeterlilikler ilerleyen yaş ile birlikte azalma göstermektedir. Bu nedenle ortaya çıkabilecek denetim zafiyetlerinin önüne geçilmesi amacıyla madde ile 65 yaşını dolduran denetçi ve yardımcı kontrol elemanlarının şantiyelerde denetim görevi almaması amaçlanmaktadır.

Madde 16- Madde ile, laboratuvarlara yaptırılacak olan taşıyıcı sisteme ilişkin tüm deney bedelleri mevcut hüküm gereğince yapı denetim hizmet bedeli içerisine dahil edilmekte bu suretle bu deneylerden Bakanlıkça belirlenenlerin masraflarının yapı denetim kuruluşunca ödenmesi sağlanmaktadır.

Madde 17- Madde ile görev ve sorumluluklarını yerine getirmeyen laboratuvar kuruluşları hakkında uygulanan idari para cezasının ve belge iptali işlemlerinin kapsamı genişletilerek can ve mal güvenliğini teminen laboratuvar kuruluşlarının usulsüz deney yapmalarının engellenmesi hedeflenmektedir.

7221 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 25 inci maddesi ile Kanunun 8 inci maddesinde yer alan ve yapı denetim kuruluşlarına son 1 yıl içinde üç ayrı idari para cezası verilmesi durumunda 1 yıl yeni iş almaktan men cezası verilmesini düzenleyen hüküm yürürlükten kaldırılmıştır. Yapının başından sonuna kadar her türlü denetiminden sorumlu olan yapı denetim kuruluşuna böyle bir yaptırım uygulanmadığı halde, yapı denetim kuruluşları tarafından görevlendirilen ve yapının sadece malzeme deneylerini, yapı denetim kuruluşu ile aralarında akdedilecek sözleşme hükümleri doğrultusunda gerçekleştiren laboratuvar kuruluşlarına 3 idari para cezası verilmesi nedeni ile ayrıca 1 yıl yeni iş almaktan men cezası verilmesi ağır bir yaptırım olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, söz konusu yaptırımın yerine, daha ağır bir kusur olan laboratuvar kuruluşlarının dürüstlüğü, yetkinliğini ve tarafsızlığını riske düşürecek bir faaliyette bulunduğu tespit edilmesi halinde 1 yıl yeni iş almaktan men cezası verilebilmesi yönünde düzenleme getirilmektedir.

Madde ile ayrıca 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 5 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca elektronik ortamda yapılan görevlendirmelere dair Bakanlıkça kendilerine verilen sorumlulukları yerine getirmeyen yapı denetim kuruluşları hakkında uygulanacak idari müeyyide ve 4708 sayılı Kanun kapsamında beş yılda bir periyodik denetimi yapacak yapı denetim kuruluşlarının görev ve sorumluluklarını yerine getirmemeleri halinde tesis edilecek idari yaptırımlar düzenlenmektedir.

Madde 18- Madde ile beton deneyine dair laboratuvarlara verilecek azami hizmet bedelinin ve bu bedelin kimin tarafından karşılanacağı Bakanlıkça hazırlanan yönetmeliklerle belirleneceği düzenlenmektedir. Ayrıca 2021 yılı Haziran ayından itibaren 4708 sayılı Kanun kapsamında iş bitirme aşamasına gelen yapılara bina kimlik sertifikası asılmaya başlandığından sertifika ibaresi bu uygulamaya uyumlu şekilde bina kimlik sertifikası olarak değiştirilmektedir.

Madde 19- Temel hedeflerinden biri can ve mal güvenliğini teminen sağlıklı ve sağlam yapıların oluşmasını sağlamak olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının, bu hedefin uygulanmasında karşılaştığı en önemli sorunlardan biri yapıların, 4708 sayılı Kanun kapsamında tamamlanmasını müteakip öngörülmesi mümkün olmayan dış etkenler nedeniyle karşı karşıya kaldığı can ve mal güvenliğini dahi tehlikeye atabilecek müdahalelerdir. Bu kapsamda madde ile, bu tür dış müdahalelerin önceden tespit edilerek görevli yapı denetim kuruluşlarının yapılarda denetimi bitirmesini müteakip denetlenmesi sağlanarak, önlemlerin alınması amacıyla bina kimlik sertifikası alan yapıların beşer yıllık periyotlarla Bakanlıkça elektronik ortamdan belirlenen kuruluşlarca denetleneceği hükme bağlanmaktadır.

Madde 20- Madde ile 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 19 uncu maddesine göre tarımsal destek alan üreticilere yönelik olarak gerçeğe aykırı müstahsil makbuzu düzenlendiği iddiasıyla yine Tarım Kanunu'nun 23 üncü maddesi gereği tarımsal desteklemelerden 5 yıl boyunca yasaklama getirilen gerçek üreticilerin sorunlarının çözülmesi öngörülmektedir. Ayrıca açılmış olan davalarda idare aleyhine kararlar çıkmaya başlamış olup halen yargılaması devam eden yüzlerce dosyada da benzer akıbetin doğması beklenmektedir.

Bu düzenleme ile mahkeme kararlarının gerekçelerine uygun olarak, gerçek üretim yapmış olduğu tespit edilen üreticilere destekleme ödemesi yapılarak, uzun süren davalar neticesinde çiftçi mağduriyetinin ve tarımsal üretimin olumsuz etkilenmesinin önüne geçilmesi, öte yandan, binlerce dava sebebiyle ödenecek olan faiz, yargılama gideri ve vekâlet ücretine ilişkin maddi külfetin önüne geçilerek kamu zararının önlenmesi öngörülmektedir.

Bu sorunların çözümü maksadıyla düzenlemeyle, gerçek üreticilerin mağdur olmaması ve kamu zararının oluşmaması için 5488 sayılı Tarım Kanununa geçici maddenin eklenerek sorunun çözülmesi amaçlanmaktadır.

Madde 21- 5543 sayılı İskan Kanununun 10, 11 ve 12 nci maddesi gereği hak sahibi olan aileler, kendilerine tahsis edilen taşınmaz mallar için maliyet veya rayiç bedeli üzerinden altmış ay (5 yıl) geri ödemesiz 15 yıl 15 eşit taksit ve faizsiz olarak borçlandırılmaktadır.

Hak sahibi aileler tarafından gelen borçlarını peşin ödeme karşılığı indirim yapılması yönünde taleplere rağmen hâlihazırdaki mevzuat hükümleri gereği borç peşin ödense bile indirim uygulanamamaktadır. Madde ile birlikte, ailelerin taleplerinin karşılanması ve kamunun uzun yıllarda tahsil edeceği alacağının paranın güncel değeri korunarak defaten alınması sağlanmaktadır.

Madde 22- Kanun Teklifinin 23 ve 24 üncü maddeleri ile 6083 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Personeline Ek Ödeme Yapılması Hakkında Kanunda yapılan değişikliklere uygun olarak Kanunun isminin değiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 23- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce yürütülen hizmetlere ilişkin olarak tahsil edilen döner sermaye hizmet bedelinin belirlendiği tarife cetvelinin yasalastığı ilk mevzuat 25/11/2010 tarihli ve 6083 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanundur. Anılan Kanunun adı 02/07/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 92 nci maddesiyle Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Personeline Ek Ödeme Yapılması Hakkında Kanun olarak değiştirilmiştir. Kanuna ekli (I) sayılı Tarife dahil mevzuatın önemli bir bölümünün mülga hale gelmiş, 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün teşkilatlanması düzenlenmiş ve Kararnamenin 34 üncü Bölümünün son kısmına döner sermaye hizmet bedellerini gösteren (I) sayılı Tarife Cetveli eklenmiştir. Madde ile sunulan hizmetler yönüyle gelişen ve değişen talepler karşısında, iş ve işlemlerdeki değerlendirmeler sonucunda, ilave edilmesi gereken ve değiştirilmesi gereken hususlar belirlenmekte ve ayrıca döner sermaye hizmet bedellerinin kanun ile düzenlenmesi gerekliliği karşısında düzenleme yapılmaktadır.

Madde 24- Madde ile teknolojik gelişmeler, gelişen ve değişen talepler karşısında, iş ve işlemlerdeki değerlendirmeler sonucunda vatandaş lehine rakamlarda değişiklik yapılmak suretiyle daha anlaşılır bir tarife cetvelinin uygulamada kullanılmasına yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Madde 25- Madde ile, Darlık Barajı ve Ömerli Barajından etkilenen ailelerin Darlık Mahallesinde ve Esenceli Mahallesinde iskân edilmeleri amacıyla 6292 sayılı Kanunun geçici 6 ncı maddesi ile yapılan düzenlemede değişiklik yapılarak, yerleşik bir yaşamın sürmekte olduğu Darlık ve Esenceli mahallelerinde ortaya çıkan mülkiyet sorunlarının giderilerek hak sahiplik şartlarının Cumhurbaşkanı Kararı ile belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 26- Yıkılacak derecede riskli olan yapıların bulunduğu alanlar ile kendiliğinden çöken veya zeminin kayması, heyelan, su baskını, kaya düşmesi, yangın, patlama gibi sebeplerle ağır hasar gören veya ağır hasar görme riski bulunan yapıların bulunduğu alanlardaki dönüşüm uygulamaları 6306 sayılı Kanununun 6/A maddesine göre Bakanlıkça resen yapılabilen veya yaptırılabilir. Söz konusu maddede, resen riskli yapı tespiti yapılırken maliklerin veya kiracıların tespitte engel olmasının önlenmesi bakımından, riskli yapı tespitinin kilitli olan kapıları açmak veya açtırmak yetkisi de dâhil olmak üzere gerektiğinde kolluk kuvvetlerinin yardımıyla yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Diğer taraftan, gerek binanın üzerinde bulunduğu arsanın durumu (kayma riski, heyalan, kaya düşmesi riski gibi vb.) ve gerekse binadaki hasar/tahribat bakımından bazı binaların içerisine girilerek tespit çalışmalarının yapılması ciddi manada risk teşkil edebilmektedir. Belirtilen sebeple, madde ile arsanın tehlikeli durumu veya binadaki mevcut hasar veya tahribat gözetildiğinde acilen boşaltılması ve yıktırılması gerektiği değerlendirilen binaların doğrudan riskli yapı olarak kabul edileceği yönünde düzenleme yapılmaktadır.

6306 sayılı Kanununun 6/A maddesinin üçüncü fıkrasında riskli yapıların tahliyesine ilişkin tebligatın, riskli yapı tespiti işleminin tebligatındaki usul ile yapılacağı hükme bağlanmıştır. Ayrıca bu madde uyarınca yürütülen uygulamalarda, uygulamaların Bakanlıkça resen yürütüldüğü ve uygulama alanındaki taşınmazların ivedilikle tahliyesinin sağlanması gerektiği hususları gözetilerek, bu maddeye göre yürütülen uygulamalarda maliklere, kiracılara ve yapıda ikamet etmek şartıyla sınırlı aynı hak sahiplerine taşınma yardımı yapılabilmesi için düzenleme yapılmaktadır.

Kanun kapsamındaki uygulamalarda malikler taşınmazlarını, dönüşüm uygulamasından önce müteahhit ile yaptıkları sözleşmelere istinaden yapım işini üstlenen müteahhide devredebilmekte, müteahhit de dönüşüm uygulaması neticesinde hak sahiplerine düşen bağımsız bölümleri maliklerine geri vermektedir. Diğer taraftan, Kanun kapsamındaki alanlarda dönüşüm uygulamalarının 6/A maddesi kapsamında Bakanlıkça yapılmasına karar verilmiş ise uygulama yapılacak alanda bulunan taşınmazlarla ilgili olarak daha önce müteahhitlerle imzalanmış olan gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri ile arsa payı karşılığı inşaat sözleşmeleri tarafların ve diğer ilgililerin muvafakati aranmaksızın Bakanlıkça feshedilmiş sayılmaktadır. Feshedilmiş sayılan bu sözleşmelere istinaden, müteahhidin yaptığı herhangi işe karşılık veya bedeli karşılığında değil de, dönüşüm uygulamasının neticesinde yeni malike iade edilmek üzere müteahhide devredilmiş olan taşınmazların, dönüşüm uygulaması neticesinde yürütülecek hak sahipliği çalışmalarına göre eski malikleri adına tescil olması için 6/A maddesinin altıncı fıkrasında düzenleme yapılmaktadır.

Ayrıca, Kanununun 6/A maddesi kapsamında yürütülen uygulamalarda hak sahibinin borçlanmasının gerekmesi durumunda, hak sahibine verilecek bağımsız birim üzerine borç miktarı oranında ipotek tesis edilmektedir. Ancak uygulamada bazı hak sahiplerine ait taşınmazlar üzerinde birden fazla ipotek bulunduğu tespit edilmiştir. Mevcut ipotekler gözetildiğinde, Bakanlıkça konulacak ipoteğin hak sahibinden borçlandığı miktarın alınmasında bir güvence teşkil etmeyeceği değerlendirilmiştir. Hak sahibinden alınacak tutarlar başka kentsel dönüşüm uygulamalarında kullanılacağından, hak sahibine verilecek bağımsız birim üzerine borç miktarı oranında birinci dereceden ipotek tesis edilebilmesi için aynı maddenin yedinci fıkrasında düzenleme yapılmaktadır. Yine, Kanununun 6/A maddesi kapsamında yürütülen uygulamalar neticesinde yapılan yeni yapıların hak sahiplerine teslim alınmaması durumunda bu hak sahiplerinin dönüşümden önceki taşınmazlarının bedeli hak sahiplerine ödenmektedir. Dönüşümden önceki taşınmazın tapu kaydında ipotek, ihtiyati haciz, haciz ve intifa hakkı gibi haklar ve şerhler var ise bu hakların ve şerhlerin lehtarlarının mağduriyetini önlemek bakımından söz konusu hakların ve şerhlerin hak sahibine ödenecek taşınmazın bedeli üzerine geçmesi için düzenleme yapılmaktadır.

Madde 27- Kanun kapsamındaki uygulamalara yönelik olarak Bakanlık tarafından kredi sağlanması durumunda bu kredilerin vadesi geçtiği hâlde geri ödenmeyen kısımlarının 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre vergi dairelerince takip ve tahsil

edileceği hükme bağlanmıştır. Ancak, dış finansman kuruluşlarından sağlanacak olan dış kredilerin kullanım şartları bu kuruluşlar ile yapılan anlaşmalara göre belirlendiğinden, bu kredilerin vadesi geçtiği hâlde geri ödenmeyen kısımlarının 6183 sayılı Kanuna göre takip ve tahsil edileceği yönündeki hüküm kısıtlayıcı olabilecektir. Kanun kapsamında kullanılan kredilerin vadesi geçtiği hâlde geri ödenmeyen kısımlarının genel hukuk hükümlerine göre takip ve tahsil edilebileceği de gözetilerek, 7 nci maddenin beşinci fıkrasının son cümlesinin yürürlükten kaldırılması amaçlanmaktadır.

Diğer taraftan, Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları (GYO), Kanun kapsamında dönüşüm projesi geliştirmekte, bu projeler finansal destek sağlamakta ve fakat tabi oldukları mevzuat uyarınca yürüttükleri projelerde “müteahhit” sıfatı ile yer almamaktadır. Kanunun 7 nci maddesinin dokuzuncu fıkrasının (c) bendinde, Kanun kapsamında yapılacak uygulamalar neticesinde meydana gelen yeni yapılan işi yüklenen müteahhit, Bakanlık, TOKİ, İller Bankası Anonim Şirketi, İdare ve bunların iştirakleri tarafından gerçekleştirilecek ilk satışı, devri, tescili ve ipotek tesis edilmesi işlemlerinde bu kişi/kurum ve kuruluşlara vergi, harç ve ücret muafiyetleri sağlanmış olmasına rağmen, Kanun kapsamında dönüşüm uygulaması gerçekleştiren GYO’lar için bu muafiyetler söz konusu olmamaktadır. Madde ile Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarının da bu muafiyetlerden faydalanması için düzenleme yapılmaktadır.

Madde 28- Madde ile 7221 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişlikle, Anayasa Mahkemesi kararları çerçevesinde, kişisel veriler hususunda ilgili 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa atıf yapılmaktadır.

İkinci fıkrada yapılan değişlik ile, Anayasa Mahkemesi kararları çerçevesinde fikri, sınai ve ticari haklara ilişkin mevzuat hükümleri ile Kişisel Verilerin Korunması Kanununa atıf yapılmakta ve izin bedelinin üst sınırına ilişkin bir hüküm getirilmektedir.

Maddeye eklenen fıkralar ile;

09.07.2020 tarihli ve 31180 sayılı (Mükerrer) ile 18.09.2020 tarihli ve 31248 sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete’de yayımlanan Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi standartlarına uyumun sağlanması için Coğrafi bilgi sistemi kapsamındaki yazılımların sertifikalandırması ile ilgili getirilen hüküm ile sektörde standartlaşmanın sağlanması, veri güvenliği anlamında yazılımların ağ hizmetlerini yapabilmeye kabiliyetine sahip olmasına ilişkin alt yapının oluşturulması, coğrafi verinin bir yerden başka bir yere taşınabilmesinin sağlanması, coğrafi verinin kamu kurumları tarafından kullanımının kolaylaştırılması ve söz konusu yazılımların alt yapısının Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi standartlarına uygun coğrafi veri; üretilmesi, okunması ve kullanılmasını sağlamak amaçlanmakta,

Yazılımların, yazılım kısmının değil, coğrafi veri taşıyan servislerin kayıt altına alınması, coğrafi veri üretiminin Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi standartlarına uygunluğu ve yerli ve milli yazılımların tercih edilmesini sağlamak amaçlanmakta,

Savunma, güvenlik ve istihbarat alanında faaliyet gösteren ve bu faaliyet alanları dışında kullanılmayan yazılım, sensör ve donanımlar için sertifika ve kayıt şartı aranmayacağı belirtilmekte,

Coğrafi Veri İzninin alınmaması durumunda ödenmesi gereken idari para cezaları ile ilgili hususlar netleştirilmekte,

Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamındaki yazılımlar için sertifika alınmaması durumunda uygulanacak idari para cezaları ile ilgili hususlar düzenlenmekte,

Cezaların uygulanmasına yönelik usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirleneceği hüküm altına alınmakta,

Coğrafi verilerin toplanması, üretilmesi, satılması ve paylaşılmasına ilişkin Bakanlık tarafından Lisans verilmesi amaçlanmakta,

Değişlik yapılan madde kapsamında verilen izin/lisans konularında uygulamayla ilgili olarak ileride oluşabilecek hukuki sorunların önüne geçilmesi için yapılacak denetimlere ilişkin hususlar düzenlenmektedir.

Madde 29- Denizlerimizin su kalitesinin bozulmaması, denizaltı biyoçeşitliliğinde azalma yaşanmaması, en büyük karbon yutak alanlarından olan, oksijen ve besin kaynağı olması sebebiyle denizlerin ormanları olarak tanımlanan deniz çayırlarının korunması, tekne ve yatlarda biriktirilen evsel atıkların denizlere boşaltılmaması ve kıyıdaki doğal yapının zarar görmemesi için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca yürütülen mapa şamandıra projelerinin ihtiyaç kapsamında Türkiye Çevre Ajansı Başkanlığı eliyle yapılması gerekliliği doğmuştur. Madde ile tekne ve yatların gelişigüzel demir ve çapa atarak deniz canlılarının beslenme, barınma ve üreme bölgeleri olan ve IUCN kriterlerine göre nesli kritik derecede tehlike altında bulunan deniz çayırlarına zarar vermesinin, koylardaki ağaçlara bağlanan tekne halatlarının yeşil bitki örtüsünü tahrip etmesinin, yatların atık boşaltımı yaparak koyları kirletmesinin ve sualtı ekolojisinin yok olmasının önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Yine, maddeyle Bakanlık tarafından Ajansa kullanma izni verilen veya kiralanana, 3621 sayılı Kıyı Kanunu kapsamındaki devletin hüküm ve tasarrufu altında yer alan alanların işletmesi ve işletirmesi konularında düzenleme yapılmaktadır. Ayrıca, Ajansın, ihtiyaç hâlinde bu maddede sayılan faaliyetleri özel hukuk tüzel kişiliğini haiz şirketler kurarak veya devralarak gerçekleştirebilmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Madde 30- Yürürlük maddesidir.

Madde 31- Yürütme maddesidir.

Çevre Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Çevre Komisyonu

Esas No: 2/4469

Karar No: 7

26/05/2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4469 esas numaralı “Çevre Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” Komisyonumuzun 26/05/2022 tarihinde yapılan toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir. Raporumuz, Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Başkanlığına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.

1. Giriş

İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 64 milletvekilinin imzasıyla 23/05/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/4469 esas numaralı “Çevre Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” esas komisyon olarak Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonuna, tali komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilmiş ve Komisyonumuzun 26/05/2022 tarihli toplantısında Cumhurbaşkanlığı (Strateji ve Bütçe Başkanlığı), Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye Barolar Birliği, Deniz Temiz Derneği-TURMEPA, TEPAV, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Çevre Mühendisleri Odası temsilcilerinin katılımlarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Komisyonumuz, söz konusu Teklif ile ilgili görüşmeleri 1 birleşim halinde yapmış ve görüşmeler 4 saat sürmüştür. Çok sayıda milletvekilinin görüş ifade ettiği müzakereler tutanağa bağlanmış ve toplamda 141 sayfa tam tutanak tutulmuştur.

2. Teklifin Genel Gerekçesi

Teklifin genel gerekçesi incelendiğinde; Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranlarının Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi, kıyılarımızda müsilaj sorununun yeniden yaşanmaması ve kirliliğe sebebiyet veren faaliyetlerin engellenmesi amacıyla denizi kirleten deniz araçlarına, deniz kıyısı tesislerine ve denize atık boşaltan tesislere yeni yükümlülük ve yaptırımlar getirilmesi, artırılmış atık suyu yeniden kullanan kuruluşlara bazı avantajlar sağlanmasının, mahallî idarelerce yapılamayan veya ivedi yapılmasına ihtiyaç duyulan atık su altyapı ve atık yönetim tesislerinin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca veya Bakanlığın yetkilendireceği ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlarca mevzuata uygun şekilde yapılması, yaptırılması, işlettilmesi ve akabinde ilgili idareye devredilmesi, mahallî idarelerin çevre kirliliğini önleyici kapsamdaki bazı yatırımlarının özel sektör eliyle yapılması, işletilmesi, bakımı ve devredilmesine ilişkin usullerin belirlenmesi, Türkiye Çevre Ajansı Başkanlığına Kanun kapsamında depozito düzenlemeleri yapabileme imkânı sağlanması hususlarına yer verilmektedir.

3. Teklif Maddelerinin İçeriği

2/4469 esas numaralı Kanun Teklifi ile;

- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranlarının Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi, değiştirilmesi veya kaldırılabilmesi,
- Çevre Kanununa çevre yönetimi hizmeti tanımının eklenmesi,
- Kıyılarımızda müsilaj sorununun yeniden yaşanmaması ve kirliliğe sebebiyet veren faaliyetlerin engellenmesi amacıyla denizi kirleten deniz araçlarına, deniz kıyısı tesislerine ve denize atık boşaltan tesislere yeni yükümlülük ve yaptırımlar getirilmesi,
- Artırılmış atık suyu yeniden kullanan kuruluşlara bazı avantajlar sağlanması,
- Mahallî idarelerce yapılamayan veya ivedi yapılmasına ihtiyaç duyulan atık su altyapı ve atık yönetim tesislerinin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca veya Bakanlığın yetkilendireceği ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlarca mevzuata uygun şekilde yapılması, yaptırılması, işlettilmesi ve akabinde ilgili idareye devredilmesi,
- Mahallî idarelerin çevre kirliliğini önleyici kapsamdaki bazı yatırımlarının özel sektör eliyle yapılması, işletilmesi, bakımı ve devredilmesine ilişkin usullerin belirlenmesi,

- Türkiye Çevre Ajansı Başkanlığına Kanun kapsamında depozito düzenlemeleri yapabilme imkânı sağlanması,
- Yapı denetim kuruluşlarında çalışan 65 yaşını doldurmuş denetçi ve yardımcı kontrol elemanlarının şantiyelerde denetim görevi almaması,
- Laboratuvarlara yaptırılacak olan taşıyıcı sisteme ilişkin deneylerden Bakanlıkça belirlenenlerin masraflarının yapı denetim kuruluşunca ödenmesinin sağlanması, görev ve sorumluluklarını yerine getirmeyen laboratuvar kuruluşları hakkında uygulanan idari para cezasının ve belge iptali işlemlerinin kapsamının genişletilmesi,
- Bina yüksekliklerinin serbest olarak belirlenemeyeceğine dair kurala sanayi alanları, ibadethane alanları ve tarımsal amaçlı silo yapıları için istisna getirilmesi,
- Kanun kapsamında denetlenerek tamamlanan yapıların teknik ve genel bilgilerini içeren "Bina Kimlik Sertifikası" adı altında bir sertifikanın binalarda bulundurulması, bu binaların beş yıllık periyotlarla yapı denetim kuruluşları tarafından teknik yönden denetlenmesi ve bunu kabul etmeyen kişi ve/veya yapı sahiplerine yaptırım uygulanması,
- Yapı kooperatiflerinden özellikle etap kooperatifçiliğinde uygulamada yaşanan sıkıntıların çözümüne yönelik düzenlemeler yapılması,
- Tarımsal desteklemelerden 5 yıl boyunca yasaklama getirilen gerçek üreticilerin sorunlarının çözülmesi,
- Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünce yürütülen hizmetlerden alınan döner sermaye hizmet bedellerinin gelişen ve değişen talepler karşısında yeniden Kanunla düzenlenmesi,
- Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda, kişisel verilerin korunması noktasında verilen Anayasa Mahkemesi kararları çerçevesinde düzenlemeler yapılması,

öngörülmektedir.

4. Komisyonumuzda Teklifin Genel Üzerinde Yapılan Görüşmeler

Bilindiği üzere İttüzüğün 23 üncü maddesine göre tali komisyonlar, işin kendilerini ilgilendiren yönü ve maddeleri üzerinde esas komisyona görüş bildiren komisyonlardır. Tali komisyonların hangi yönden ve hangi maddeler hakkında görüş bildirecekleri havale sırasında belirtilmemiş ise bu komisyonlar görüşlerini kendileriyle ilgili gördükleri hususlar üzerinde bildirirler. Komisyonumuz üyelerince İttüzüğün 23 üncü maddesi uyarınca Kanun Teklifinin tümü üzerinde görüşme açılması, Komisyonumuzun çalışma ve görev alanını doğrudan ilgilendiren 1, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13 ve 29'uncu maddelerin ayrıca görüşülmesi ve ayrı ayrı görüşme konusu olmayan diğer maddeler üzerindeki görüşlerin de tümü üzerindeki görüşmelerde açıklanması usulü kararlaştırılmıştır.

Komisyonumuzda Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçilmiştir. Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerde Komisyon Başkanı Trabzon Milletvekili Muhammet Balta tarafından;

- Bütün çabalarının çevreyi korumak, çevre kirliliğini önlemek, gelecek nesillere denizi, toprağı, havası, suyu daha temiz bir ülke bırakmak olduğu,
- Başta Marmara Denizi olmak üzere denizlerimizde meydana gelen müsilağ kirliliğı sebebiyle Komisyon üyelerini bilgilendirmek amacıyla bir toplantı gerçekleştirilmiş ve sorunun çözümü için neler yapılabileceğinin değerlendirildiğı,
- Söz konusu sorunla ilgili Marmara Denizi Eylem Planı hazırlandığı, TBMM'de bir Araştırma Komisyonu kurulduğı, Kanun Teklifinin birçok konuda düzenlemeler içermekle birlikte müsilağ sorununu tekrar yaşamamak için gerekli önlemlerin alınmasına yönelik önemli düzenlemeler içerdiği,

- İleri biyolojik arıtma, atık su arıtımının teşvik edilmesi, atık suların alternatif bir su kaynağı olarak değerlendirilmesi için teşvik oranlarının artırılması, idari para cezalarının artırılması, mahalli idarelerce yapılmayan ve ivedi yapılmasına ihtiyaç duyulan atık su, altyapı ve atık yönetimi tesislerinin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı veya Bakanlığın yetkilendireceği ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlarca mevzuata uygun şekilde yapılması, yaptırılması, işlettilmesi, akabinde ilgili idareye devri gibi önemli düzenlemeler içerdiği,

ifade edilmiştir.

Teklifin geneli üzerinde yapılan görüşmelerde ilk imza sahibi İstanbul Milletvekili Mustafa Demir tarafından;

- Marmara Denizi başta olmak üzere denizlerimizin geleceğiyle ilgili ciddi endişelerin olduğunu, bu problemden kurtulmak için, bunun engellenmesi için kanuni düzenlemelerin yapılması zarureti ortaya çıktığını, çözüme yönelik hedeflerin kanunla düzenlenmesinin amaçlandığını ifade etmiştir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakan Yardımcısı Mehmet Emin Birpınar yaptığı sunumda;

- Çevre konularında sürekli yeni kanuni düzenleme ihtiyaçları doğduğunu, son yıllarda yüzleştiğimiz müsilaj sorunu karşısında da yasal düzenlemeler gerektiğinin Başta Marmara Denizi Olmak Üzere Denizlerimizdeki Müsilaj Sorununun Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu ile ortaya konulduğunu, teklifin ilgili maddelerinin komisyon raporu doğrultusunda hazırlandığını ifade etmiştir.

Teklifin geneli üzerinde yapılan müzakerelerde aleyhte söz alan milletvekilleri tarafından;

- Dünyada çevre ve iklim politikalarının politika ajandasının en üstünde yer aldığı, enerji, sanayi, tarım ve diğer başlıklardaki politikalarının çevre ve iklim politikalarına göre şekillendirildiği,

- Ülkemizin hidrolojik kuraklık ve iklim krizi tehdidiyle karşı karşıya olduğu ve ciddi önlemler alınması gerektiği,

- Marmara Denizi başta olmak üzere bütün deniz alanlarında müsilaj ve ekolojik dengeyi bozacak faktörleri önlemek için yasal düzenlemelerin gerektiği, inzibati önlemlerin ve cezalandırmanın yeterli olmayacağı, kamu eliyle denetimin güçlendirilmesine yönelik adımların atılması gerektiği,

- Atık suların artırılarak tarımsal sulamada ve endüstride yeniden kullanılması gerektiği, denizlerin alıcı ortam olarak görülmesinin yanlışlığı, karada olanın karada kalmasının amaç olduğu,

- Arıtma ve denetim konuları başta olmak üzere çevre ile ilgili konularda karlılık esasına göre değil, kamusal fayda esasına göre hareket edilmesinin önemli,

- Derin deşarjın doğru bir yöntem olmadığı ve denizlerdeki ekosistemi ciddi manada tehdit ettiği, arıtmanın yeterli olmadığı suyun soğutulmasının da gerektiği,

- Denizi kirleten deniz araçlarına grostona göre değil de kirliliğin türüne, miktarına ve sonuçlarına göre yaptırım uygulanmasının değerlendirilmesi gerektiği,

şeklinde görüşler dile getirilmiştir.

Teklifin geneli üzerinde yapılan müzakerelerde lehte söz alan milletvekilleri tarafından;

- Kirlilikle mücadelenin en kolay yolunun temizlemek değil, kirliletmek olduğu, Teklifin ideale ulaşma yolunda önemli bir aşama olarak kabul edilebileceği,

- Arıtma tesislerinin kurulmasında alternatif yöntemler geliştirilmesinin olumlu bir başlangıç olacağı,

- Yerel yönetimlerin bu konudaki sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiği, bununla birlikte bu önemli yükü paylaşmak için Teklifte önemli bir adım atıldığı,

şeklinde görüşler dile getirilmiştir.

5. Teklifin Maddeleri Üzerindeki Değerlendirmeler

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından, Teklifin söz konusu maddelerinin görüşmelerine geçilmiştir. Teklifin geneli üzerinde yapılan görüşmeleri müteakip Komisyon, İçtüzüğün 23 üncü maddesi uyarınca kendisiyle ilgili gördüğü 1, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13 ve 29'uncu maddelerinin görüşülmesini kabul etmiştir. Komisyonumuzda Teklifin 1, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13 ve 29'uncu maddeleri üzerinde yapılan görüşmelerde maddeler aynen kabul edilmiştir.

Teklifin tümü ve 1, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13 ve 29'uncu maddeleri üzerindeki görüşmeler tamamlandıktan sonra, maddeleri ile birlikte tümünün oylaması sonucunda oy çokluğu ile Teklif metni ve gerekçeleri Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Üye
<i>Muhammet Balta</i>	<i>Muhammet Müfit Aydın</i>	<i>Hacı Osman Akgül</i>
Trabzon	Bursa	Gümüşhane
Üye	Üye	Üye
<i>Husret Dinç</i>	<i>Eyüp Özsoy</i>	<i>Abdullah Ağralı</i>
Hakkâri	İstanbul	Konya
		(Son oylamada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Emin Şimşek</i>	<i>Ahmet Akay</i>	<i>Abdulhat Arvas</i>
Muş	Şanlıurfa	Van
Üye	Üye	Üye
<i>Mahir Polat</i>	<i>Murat Bakan</i>	<i>Vecdi Gündoğdu</i>
İzmir	İzmir	Kırklareli
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Barış Karadeniz</i>	<i>Murat Çepni</i>	<i>Ayşe Sibel Ersoy</i>
Sinop	İzmir	Adana
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
	Üye	
	<i>Zeki Hakan Sıdali</i>	
	Mersin	

MUHALEFET ŞERHİ

(2/4469) esas numaralı Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne ilişkin muhalefet şerhimizi bilgilerinize sunarız.

I. GENEL DEĞERLENDİRME

Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, TBMM İç Tüzüğü ihlal edilerek gündeme alınmıştır. İç Tüzüğün 26'ncı maddesinde; komisyon başkanlıklarının, TBMM Başkanlığı'nca sevk edilen kanun tekliflerinin görüşmelerini, "komisyon üyelerine, Cumhurbaşkanlığına, parti gruplarına ve diğer ilgili komisyonların başkanlıklarına ve teklifleri gündemde yer alan kanun teklifi sahibi Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden ilk imza sahibine" en az iki gün (48 saat) önceden bildirmelerinin ardından başlatmaları şart koşulmuşken, bu hükme uyulmamıştır. Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi görüşme çağrı metnini, CHP olarak aldığımız gün ve saat, 24.05.2022 ve 17.45 olarak kaydedilmiştir. Görüşmelere, 26.05.2022 tarihinde saat 14.30'da başlanmıştır. Teklifin içeriğinin incelenmesi için komisyon üyelerine oldukça az bir süre tanınması kaliteli yasama sürecini engellemektedir.

Çevre, ekoloji örgütleri, Sivil Toplum Kuruluşları ve meslek örgütlerinin komisyon görüşmelerine katılımı son derece kısıtlı olmuş, komisyona katılan TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Dursun Kahraman, Deniz Temiz Derneği /TURMEPA Yönetim Kurulu Başkanı Şadan Kaptanoğlu Dikici ve TOBB Temsilcisi Orhan Gülcek'e beşer dakika gibi kısa bir süre verilerek teklifle ilgili görüşlerini ifade etme imkanı sağlanmıştır.

31 madde içeren ancak torba yasa mantığıyla hazırlanan kanun teklifi;

- 2872 Sayılı Çevre Kanunu
- 3194 Sayılı İmar Kanunu
- 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun
- 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun
- 3996 Sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması hakkındaki Kanun
- 6200 Sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nce Yürütülen Hizmetler Hakkında Kanun

- 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu
- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
- 5488 Sayılı Tarım Kanunu
- 5543 Sayılı İskan Kanunu
- 6083 Sayılı Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Personeline Ek Ödeme Yapılması Hakkında Kanun
- 7221 Sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 7261 Sayılı Türkiye Çevre Ajansı Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’nda düzenlemeler getirmektedir.

II. 2/4469 ESAS NUMARALI ÇEVRE KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ’NİN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ

Müsilajla mücadeleden imar düzenlemelerine, depozito yönetim sisteminin yap-işlet-devret modeliyle yürütülmesinden deniz kirliliğinde idari para cezalarını artırılmasına kadar oldukça geniş yelpazede düzenlemeler içeren teklifin bütünsel açıdan çelişki ve tutarsızlarla dolu olduğu görülmüştür. Atık yönetiminin kamu denetiminden çıkarılarak, özel sektöre devredilmesinin, çevrenin korunmasını ticarileştirebileceği gibi öngörülen veya öngörülemeyen büyük sorunlara yol açabileceği bir gerçektir. Bununla birlikte yine teklifte yer aldığı üzere barajları referans alarak kuraklık tespiti doğru bir yaklaşım değildir. Meteorolojik kuraklıktan ziyade, yeryüzü ve yer altı sularındaki azalma ve eksiklikleri tespit eden hidrolojik kuraklığın referans alınması gerekmektedir. Teklif, geride bıraktığımız yıl yaşanan müsilaj sorunu nedeniyle Boğazlar ve Susurluk Havzası dahil Marmara Denizi Hidrolojik Havzasında yaşanan kirliliğe odaklanmıştır. Marmara Denizi’nde yaşanan kirlilik sorununa karşı acil ve radikal önlemler alınması gerektiği bir gerçektir ancak unutulmamalıdır ki sadece Marmara değil tüm denizlerimiz ve iç sularımız da büyük bir kirlilik tehdidi altındadır.

İklim kriziyle mücadelede bütüncül yaklaşım önemliyken, iktidarın hedeflerinin ve uygulamalarının bu anlamda tutarlı olmadığını görmekteyiz. Türkiye, Karadeniz’den Marmara’ya, Ege’den Akdeniz’e kadar uzanan kıyı şeridiyle biyolojik çeşitlilik açısından çok değerli, doğal yaşam ortamlarını barındıran bir ülkedir. İstanbul ve Çanakkale Boğazları ve biyolojik genetik havuzu olarak adlandırılan Marmara Denizi, dünya denizleri içinde en hassas olarak kabul edilen ekosistemlerin geçiş noktasını oluşturmaktadır. Marmara, Ege, Akdeniz ve Karadeniz ekosistemleri yakinen birbirlerine bağlıdır.

Doğası gereği “çevre” ile “şehirçilik” birbirlerinin icraatını denetleyebilmeli ve dengeleyebilmelidir. Çevre, Şehirçilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nın şimdiye kadar yaptığı işlere bakarsak, bu paradoksu ve çevrenin ranta nasıl feda edildiği açıkça görülmektedir. Getirilen teklifte Marmara Denizi’nde meydana gelen müsilaj ile mücadele kapsamında idari

para cezası miktarlarında artış yapılması öngörülmüştür. İklim kriziyle mücadele için bakanlıklar arasında koordinasyon olmadan, mevzuat uygulanmadan, denetim mekanizmaları gerektiği gibi işletilmeden, bütüncül bir politika oluşturulmadan, en önemli karbon yutak alanı olan ormanlar ve sulak alanlar korunmadan, söz konusu tedbirler tek başına yeterli olmayacaktır. Her şeyden önce, kentin geleceğini geri dönülemez biçimde yok edecek “çılgın projeleri” durdurmak gereklidir. Çünkü bunlar, mevcut sağlıksız yapıyı iyileştirecek vizyon projeleri olmaktan çok, “kente karşı işlenmiş suç” kapsamında değerlendirilmesi gereken kararlardır.

Öte yandan, su kıtlığı dünyanın en önde gelen sorunlarından biri olarak öne çıkarken ülkemizde de durum farklı değildir. Türkiye, üç tarafı denizlerle çevrili bir ülke olmasıyla beraber son derece zengin göl ve akarsu kaynakları olmasına rağmen, su stresli ülkeler sınıfında yer almaktadır. Dünyada, artan nüfusla birlikte ortaya çıkan enerji talebi, hammadde ihtiyacı ve iklim krizinin etkileriyle artan orman yangınları ve aşırı sıcaklar su krizini de beraberinde getirmiştir. İklim krizinin kuraklığa, dolayısıyla gıda ve su kıtlığına, yoksulluğa, artan göç dalgalarına yol açarak, ülke sınırları aşan büyük krizlere neden olacağı şimdiden görülmektedir. Türkiye'nin göllerinde yaşanan kuraklık bu tablonun en önemli göstergelerinden biridir. Ülkemiz yıllar önce, 200'ü haritalarda görülebilen, Marmara Denizi büyüklüğünde 300'e yakın irili ufaklı göle sahipken bu göllerin yüzde 60'ı kurumuş, küçülmüş veya kirlilik nedeniyle neredeyse tümü göl olma özelliğini kaybetmiştir. Göllerimizde su üretimi yok olma noktasına gelmiştir.

Akarsu kaynaklarımız ise çevresindeki ekosistem hiçe sayılarak hatalı projelere kurban edilmiştir. İklim krizi, rant odaklı projeler ve bunlar dışındaki insan kaynaklı pek çok etken nedeniyle su kaynaklarımız her geçen gün azalırken aynı zamanda kirlilik tehdidi altındadır. Nüfus arttıkça sorunun daha da derinleşeceği de ortadadır. Dolayısıyla, doğal yaşam kadar geleceğimiz de tehdit altındadır. Bu nedenle, su kaynaklarımızı korumamız için planlar hazırlanarak tedbirler alınması gerekmektedir. Dünya Doğal Kaynaklar Enstitüsü'nün (WRI) hazırladığı “su riski” atlasında, su kıtlığı ve kuraklık görülen bölgeleri gösteren raporda Türkiye listede 32. sırada, 2. en riskli kategoride yani “yüksek derecede su sıkıntısı çeken ülkeler” arasında yer almaktadır. ***Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranlarının belirlenmesinin, değiştirilmesinin ve kaldırılabilmesinin Cumhurbaşkanı'na bırakılmasından ziyade*** konuyla ilgili kurum, kuruluşların, uzmanların, bilim insanlarının katkı sunacağı bir yol haritası belirlenmesinin hayati önem taşıyacağı düşünülmektedir.

Teklifin getirdiği en sorunlu düzenlemelerden biri, Depozito Yönetim Sistemi için Çevre Ajansı'nın, özel işletmelerle yapacağı 10 yıl ve üstü anlaşmaları yap, işlet, devret modeli ile hayata geçirebilecek olmasıdır. Türkiye Çevre Ajansı'nın kuruluş kanununda faaliyetleri, “çevre kirliliğini önlemek ve yeşil alanların korunmasına, iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak, döngüsel ekonomi ve sıfır atık yaklaşımı doğrultusunda kaynak verimliliğini arttırmak ile ulusal ölçekte depozito yönetim sistemi kurulmasına, işletilmesine, izlenmesine ve denetimine yönelik faaliyetlerde bulunmak” olarak açıklanmaktadır. Çevre Ajansı Kurulması Hakkında Kanun Teklifi'nin gerek komisyon gerekse Genel Kurul görüşmelerinde, oluşturulmak istenen yapının, siyasi etkilere açık, çevre kaygısı adı altında rant önceliği taşıyan

bir karaktere sahip olduğunu belirtmiştik. Görünen o ki, AKP, kamu özel işbirliği (KÖİ) projeleri yani “yap-işlet-devret” ve beraberinde getirdiği garanti yükümlülüklerle birçok alanda geliştirdiği “kârı şirketlere, zararını vatandaşlarımıza ve ülkenin yarınlarına yükleyen” anlayış yelpazesini çevre alanına da yaymak istemektedir.

Son olarak, teklife göre Türkiye Çevre Ajansı’na, doğal sit alanları, özel çevre koruma bölgeleri ve kıyılardaki Hazineye ait yerleri işletme hakkı verilmektedir. Buna göre, Çevre Ajansı, kıyılardaki Hazineye ait yerlerde mapa ve şamandıra sistemleri, deniz araçlarına atık alım hizmetlerini bizzat ya da işletmeye vermek suretiyle işletebilecektir. Çevre Ajansı, çevre kirliliğini önlemek ve yeşil alanların korunmasına, iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak, döngüsel ekonomi ve sıfır atık yaklaşımı doğrultusunda kaynak verimliliğini artırmak ile ulusal ölçekte depozito yönetim sistemi kurulmasına, işletilmesine, izlenmesine ve denetimine yönelik faaliyetlerde bulunmak amacıyla kurulmuştur. Çevre Ajansı eliyle turizm alanlarının işletilmesi, Ajansın kuruluş amacıyla da bağdaşmamaktadır.

III. TEKLİFİN MADDELERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

MADDE 1: Madde gerekçesinde; *“İklim krizi ve kuraklık nedeniyle su kaynakları ve barajlar üzerindeki artan baskı ile su kaynakları potansiyelinin azalması nedeniyle ülkemizin yakın gelecekte su sıkıntısı çeken ülkeler arasında yer alma ihtimaline karşısında barajlardaki suların kullanım şekillerinin önem kazandığına”* vurgu yaparken, ilgili maddeyle, *Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranlarının belirlenmesinin, değiştirilmesinin ve kaldırılabilmesinin Cumhurbaşkanı’na bırakılması*, konunun önemi ve gerekçesiyle çelişmektedir. Tek bir kişiye böylesine geniş bir yetki verilerek, diğer ilgili kurum ve kuruluşların devre dışı bırakılması, iktidarın iklim kriziyle mücadeleye bakış açısını da ortaya koymaktadır. Bununla birlikte barajları referans alarak kuraklık tespiti doğru bir yaklaşım değildir. Meteorolojik kuraklıktan ziyade, yeryüzü ve yer altı sularındaki azalma ve eksiklikleri tespit eden hidrolojik kuraklığın referans alınması gerekmektedir.

MADDE 4: Kanunun tanımlarla ilgili 2’nci maddesindeki *çevre yönetimi/görevlisi tanımı değiştirilip, çevre yönetim hizmeti, çevre yönetim birimi, çevre danışmanlık firması ve ileri atıksu arıtımı tanımları* kanuna eklenmiştir. Söz konusu madde ile öncelikle, çevresel denetimlerin bakanlık tarafından yetki verilmiş *özel firmalar* tarafından yapılmasıyla ilgili alan genişletilmeye çalışılmaktadır. Kanun kapsamında kurulan tesislerin denetimleri bir hizmet sektörü olarak tanımlanmıştır. Bu denetimin özelleştirilmesi anlamına gelmektedir.

Denetime tabi tesislerin kendi bünyelerinde kuracakları yönetim birimleri, çevre mühendisleri, özel danışmanlık firmaların yanı sıra, çevre yönetimi hizmetinin **Bakanlığın yönetmelikle belirlediği** kişiler tarafından da verebileceği ifadesi bulunmaktadır. Bu muğlak ve belirsiz ifadeyle, çevre yönetimi hizmetinin liyakat ve ihtisas alanı olmayan kişiler tarafından verilmesinin önü açılmaktadır.

Kamu denetimi olmadan; denetleyenin, denetleme ücretini denetlediği kişiden aldığı süreçte bir anlamda sermayenin denetçi olduğu, hatta kendi kendini denetlediği bir hale gelecektir.

MADDE 5: Kanunun idari yaptırımlarla ilgili 20'nci maddesine ekleme ve değişiklikler yapılarak, Marmara Denizi'ndeki müsülajın nedeni olabilecek eylemlere yönelik ceza artırılırken, idari ceza uygulanacak eylemler genişletilerek, bildirim yükümlülükleri getirilmektedir.

Buna göre; Marmara Denizi'nde meydana gelen müsülaj kirliliği sebebiyle bölgesel bazda meydana gelebilecek kirliliğe sebebiyet veren faaliyetlerin engellenmesi amacıyla, Çevre Kanunu'nun idari para cezası içeren hükümlerinin yeniden düzenlenmesi ihtiyacını işaret etmektedir. Atık alım, ön arıtma, arıtma veya bertaraf tesislerini kurmayanlar ile kurup da çalıştırmayanlara bu yıl için uygulanan toplam 328 bin 819 TL'lik para cezasının; Boğazlar ve Susurluk Havzası dahil Marmara Denizi Hidrolojik Havzasında ve bu havzada yer alan illerden İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerinin tamamında iki kat olarak uygulanmasını hedeflemektedir. Bununla birlikte, denizde kirliliğe yol açan, atık ve yakıt bırakan, tanker, gemi ve diğer deniz araçlarıyla ilgili kapsam genişletilerek, daha ağır tonaja sahip deniz araçları da ceza kapsamında sayılmaktadır.

Çevreye yönelik suçlar kapsamında cezaların artırılmış ve yeni ceza maddeleri eklenmiştir ancak denetim gerektiği şekilde yapılmadığı sürece bir anlamı olmayacaktır. Çevre Kanunu kapsamında çevre cezaları hali hazırda bulunmasına rağmen uygulamada sorunlar bulunmaktadır. Çöp ithali konusunda dahi gümrüklerde yeterli denetim yapılmadığı ortadadır. Söz konusu değişikliklerin karşılık bulabilmesi için bağımsız denetçiler tarafından çözüm odaklı bir yaklaşımla bu süreçleri yürütmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte; bakanlıkça yetkilendirilecek kişinin, çevre mühendisi ile aynı görevi yapabileceği bu maddede vurgulanmaktadır. Bu yönüyle, çevre görevlisi pozisyonu isim olarak değiştirilmektedir. Çevre Mühendisleri Odası'nın söz konusu maddeye ilişkin; **“çevre yönetim birimi/çevre görevlisi” yerine “çevre yönetimi hizmeti” düzenlemesinin amacı “atık yönetimini” özel sektöre ihale etmeye yönelik olduğu** yönündeki görüşüne katılıyoruz.

Maddeye ilişkin olarak son olarak, tıbbi atıklarla ilgili olarak “her türlü tıbbi atık” tanımı yerine “1 kg veya daha az tıbbi atık” kavramının kullanıldığı anlaşılır değildir ve bu haliyle sorunu çözmeye etkisi düşük olacaktır. Tıbbi atık potansiyelindeki malzemenin envanterinin tutularak teslim ve atık olarak teslim almada kayıpların önlenmesi gereklidir. Diğer türlü kilo bazında düzenlemeler sadece ve sadece insan ve kurumları mevzuatı arkadan dolanacak formüller bulmaya itecektir.

MADDE 7: Söz konusu maddeyle Bakanlık ve taşra teşkilatı tarafından sadece mevzuata tabi olan ve kirlilik üreten değil tüm işletmelerin çevre yönetimi hizmeti alması teşvik edilmektedir. “Faaliyetleri sonucu çevre kirliliğine neden olacak veya çevreye zarar verecek” ifadesi oldukça geniş bir kapsamda olup hem Bakanlığın hedeflerine hizmet etmemekte hem de konuyu muğlaklaştırmaktadır. Sektörel uygulamada sadece atık üreten tesisler bile bu hizmeti

almakta olup, herhangi bir kurum, kuruluş ve işletmenin atık üretmemesi mümkün değildir. “Yönetim hizmetinin” ticarileşmesi bu maddede de karşımıza çıkmaktadır.

MADDE 8: Boğazlar ve Susurluk Havzası dahil Marmara Denizi Hidrolojik Havzası ve bu havzada yer alan illerden İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerinin tamamında, ileri atıksu arıtma tesisi, arıtma çamuru işleme ve bertaraf tesisi ile atık geri kazanım ve bertaraf tesislerinin kurulmaması sebebiyle çevre kirliliği riski oluşması ya da halk sağlığının tehdit edilmesi halinde, bu tesisleri kurmayan yerel yönetimlere söz konusu altyapı yatırımlarının iş termin planlarını Bakanlığa sunmaları için 6 ay süre verilmesini amaçlamaktadır. Bu süre içinde iş termin planlarının sunulmaması veya iş termin planlarında belirtilen sürelerle uyulmaması durumunda, Bakanlık veya Bakanlığın yetkilendireceği ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlar bu tesisleri mahalli idareler adına re’sen yapabileceği, yaptırabileceği ve bu tesisleri işletirebileceği ifade edilmektedir. Bu madde ile de özelleştirmenin yolu açılmak istenmektedir.

MADDE 12: Yerel yönetimlerin, çevre kirliliğini önlemeye yönelik, arıtma, geri kazanım, arıtma çamuru işleme ve bertaraf, sıfır atık yönetimi kapsamında atıkları toplanma, taşıma hizmetleri, atık işleme, geri kazanım ve bertaraf tesisleri ile mapa şamandıraları yap-ışlet-devret yöntemiyle özel sektöre yaptırabilmelerinin önünü açmaktadır.

Kamu hizmetlerinin kamu özel işbirliği (KÖİ) başlığı altında toplanan yap-ışlet- devret, ışlet-devret, yap-kirala-devret ve benzeri modellerle özel sektöre devredilmesi; otoyol, köprü, hava limanları ve şehir hastaneleri gibi projelerde de çok yakından izlendiği gibi, kamuya yıllarca sürecek çok yüksek maliyetler çıkarmaktadır. Bu durum yerel yönetimleri 20-30 yıl sürecek büyük bir işletme hizmet bedeli ödeme yükümlülüğü altına sokabileceği gibi, almadıkları hizmetin bedelini ödemek zorunda da bırakabilecektir.

MADDE 13: Türkiye Çevre Ajansı’nın, 2872 sayılı Çevre Kanunu’nun ek 12’nci maddesinde tanımlanan depozito ile ilgili işlemleri yap-ışlet-devret modeliyle özel sektöre yaptırabilmesine olanak tanınmaktadır.

Öncelikle, depozito düzenlemesi konusunda dünya örneklerine bakıldığında; yaklaşık 20 ülkede depozito sisteminin uygulandığını ve özellikle Almanya, Hollanda, Finlandiya, Litvanya, Norveç, Danimarka ve İzlanda örneklerinde yüzde 90’ın üzerinde iade oranıyla çalıştığını; başarılı olan ülkelerin ise sistemin kar amacı gütmeyecek şekilde ve kapalı döngü halinde uygulandığını görüyoruz. Sistemin temelinde hedef; toplanmış malzemenin, kapalı döngü içerisinde yeniden ambalaj üreterek maksimum düzeyde çevresel korumayı ve ekonomik faydayı elde etmektir. Ülkemizde oluşturmaya çalıştıkları sistemde ise vatandaş depozito için bir para ödediğinde sistemde birikmektedir; o biriken para arttıkça kar ya da rant alanı haline gelmektedir. Yani amaç; oluşacak atığı depozito sistemiyle önlemek değil, yıllık yaklaşık 20 milyar TL’lik rantın birilerine nasıl dağıtılacağına hesabıdır. AKP, kamu özel işbirliği (KÖİ) projeleri yani “yap-ışlet-devret” ve beraberinde getirdiği garanti yükümlülüklerle birçok alanda geliştirdiği “kâr şirketlere, zararını vatandaşlarımıza ve ülkenin yarılarına yükleyen” anlayış yelpazesini çevre alanına da yaymak istemektedir.

AKP, sadece ileri teknoloji veya yüksek maddi kaynak gerektiren projelerle sınırlı tutulması gereken KÖİ modeliyle yatırım yöntemini olağan iş yapma yöntemi haline getirmiştir. KÖİ'ler kamunun yürütmesi gereken yatırım projelerinin görünür gelecekteki gelirinin bugünkü hükümeti finanse eden şirketlere tahsisi için birer siyasi araç haline gelmiştir. Benzer şekilde Çevre Ajansı adı altında oluşturulmak istenen yapı da ülkenin kaynaklarını belli şirketlere peşkeş çeken kamu özel işbirliği sistemi ile hayata geçirilmeye çalışılmaktadır.

Türkiye Çevre Ajansı, yapacağı faaliyetlerle depozito yönetim sistemini kuran, işleten, işlettiren, izleyen ve denetleyen yapı halindedir. Çevre Ajansı, kamu tüzel kişiliği oluşturulmasına rağmen Kamu İhale Kanunu'ndan muaf tutulmuştur. Kamu tüzel kişisi kurup, Kamu İhale Yasası'ndan muaf tutulmasının hem bir rant paylaşım kaygısı hem de AKP'nin denetlenmekten ve şeffaflıktan kaçtığı gerçeğini ortaya koymaktadır.

Yapılan araştırmalar, ülkemizdeki içecek ambalajları malzeme tipine göre sınıflandırıldığında yüzde 92'sinin kapalı döngü geri dönüşüme uygun olduğunu ortaya koymaktadır. Doğru şekilde kurgulanmış bir depozito sisteminin hem çevre kirliliğini azaltacağı hem ekonomik aynı zamanda sosyal fayda sağlayacağı için başarılı şekilde hayata geçmesinin ülkemizin faydasına olacaktır. Türkiye Çevre Ajansı, adına uygun düşen görev ve yetkilerle donatılmış olmanın ötesinde, uzman ve özerk nitelikte bir bağımsız idari otorite statüsünde kurulmalı idi. Ancak tabii ki yine dünya örneklerinin aksine yozlaştırmış, değiştirilmiş ve rant üzerine kurgulanmış bir sistem dayatılmaktadır. Ajans depozito yönetim operasyonu için kar amacı gütmeyen bir yapı oluşturmalı, içinde çevre konusunda çalışan sivil toplum örgütleri, akademisyenler ve ilgili firmalarının yani özel sektör temsilcileri de yer almalıdır. Özetle, "tüzel kişi" deyimi kullanılıyor olmakla birlikte, yasa ile kurulması itibarıyla Kamu Tüzel Kişisi olarak karşımıza çıkan Ajans, getirilen teklifteki faaliyet görme biçimiyle somut şekilde bir rant paylaşım sistemine dönüşmüştür.

MADDE 29: Çevre Ajansı'na doğal sit alanları, özel çevre koruma bölgeleri ve kıyılardaki Hazineye ait yerleri işletme hakkı verilmektedir. Buna göre, Çevre Ajansı, kıyılardaki Hazineye ait yerlerde mapa ve şamandıra sistemleri, deniz araçlarına atık alım hizmetlerini bizzat ya da işletmeye vermek suretiyle işletebilecektir.

Çevre Ajansı'na turizm alanlarını işletme hakkı verilmesi ajansın kuruluş amacıyla gelişmektedir. Çevre Ajansı, çevre kirliliğini önlemek ve yeşil alanların korunmasına, iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak, döngüsel ekonomi ve sıfır atık yaklaşımı doğrultusunda kaynak verimliliğini artırmak ile ulusal ölçekte depozito yönetim sistemi kurulmasına, işletilmesine, izlenmesine ve denetimine yönelik faaliyetlerde bulunmak amacıyla kurulmuştur.

Madde ile Çevre Ajansıyla turizm alanlarının işletilmesi planlanıyor. Söz konusu yerler hassas alanlar olduğu için buraların Çevre Ajansı eliyle özel sektöre açılıp yoğunluğun artırılması ve hatta yapılaşmanın önünün açılması doğru değildir. Kamu eliyle koruyucu bir yaklaşım hem iklim krizi hem de çevresel riskler konusunda daha ciddi adımlar atılmasını sağlayacaktır. Şamandıra mapa yapılar deniz altındaki ekosistemi etkilemektedir. Deniz altındaki mercan resiflerinin karbon tutan yapılar olduğu gerçeğinden hareketle, söz konusu doğal bitki örtülerinin yok olmaması için doğru kullanılmaları gerekmektedir. Getirilen teklif,

hassasiyetle sürdürülmesi gerek faaliyetin merkez üzerinden taşere edilmesi anlamına gelmektedir. Oysa, iklim krizinin derinleşen etkisiyle birlikte deniz ekosisteminin maddi gelir sağlamaktan ziyade korunması oldukça önemlidir.

Teklifteki yaklaşım, Çevre Ajansı'nın kuruluş amacıyla da bağdaşmamaktadır. Ajansın görevi, çevresel kirlilikleri önlemek iken, kıyılardaki ve denizdeki kirliliği önlemeye yönelik maddelerle birlikte ajansa bu konuda kirlilik bildirimini gibi görevler yüklenileceğine, kıyılarda, korunan alanlarda turizm işletmeciliği görevi verilmektedir. Söz konusu faaliyetler denizlerimizdeki su kirliliğinin de artmasına neden olacaktır.

Türkiye, AB Çevre Ajansına üyedir, ne var ki, Türkiye Çevre Ajansı için yasa önerisinde öngörülen statü ile görev ve yetki alanı bakımından AB üyesi olan devletlerdeki benzeri kurumlara göre ciddi sapmalar bulunmaktadır. İlgili madde örneğinde de görüleceği üzere, dünyadaki örneklerine uygun olarak, çevre politikası alanında strateji belirlemek, geliştirmek, çevre hakkında doğru ve bağımsız bilgi sunmak, iklim krizi ve diğer çevre sorunlarıyla ilgili ulusal strateji oluşturmak, bilimsel araştırmalar yapmak, halkı doğru bilgilendirmek amacıyla kurulmamıştır. Ajansın, çevreyi sermayeleştirme ve rant alanı haline getirme görev edindiği görülmektedir.

Murat Bakan

İzmir

Vecdi Gündoğdu

Kırklareli

Barış Karadeniz

Sinop

Mahir Polat

İzmir

MUHALEFET ŞERHİ

(2/4469) Esas Numaralı Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair kanun Teklifi'ne ilişkin muhalefet şerhimi bilgilerinize sunarım.

GENEL DEĞERLENDİRME

Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair kanun Teklifinin içerisinde 1,4,5,6,7,8,12,13,29. maddeler Çevre Komisyonunu ilgilendiren maddelerdir. Ekolojik sorunların iktidar eliyle derinleştirildiği ve acil çözümlerin üretilmesi gereken günümüzde bu maddelerin ayrı bir çevre kanunuyla düzenlenip Çevre Komisyonu'nda görüşülmesi gerekirdi. Ancak AKP iktidarının yasa yapma tekniği olarak uzun sürelerdir kullandığı torba yasa yöntemi bu kanun teklifinde de uygulanmış, birbiriyle ilgisi olmayan kanunlar tek bir başlık altında toplanmıştır. Söz konusu maddelerde Çevre Komisyonu tali değil esas komisyon olmalıydı.

Müsilaj Tehlikesi Devam Ediyor

Yaklaşık 500 sayfalık Müsilaj Araştırma Komisyonu Raporu doğrultusunda çıkan bu ilk teklif, önemli sorunlar içermektedir. Aslında araştırma raporunda da var olan eksiklikler, artarak bu teklifte de kendini göstermektedir. Teklif, Marmara'nın nasıl kurtarılacağına dair bir perspektife sahip değildir. Önerilen kısmi ve kendi içlerinde de çelişki taşıyan bir kısım tedbirden başka bir şey değildir.

Oysa Müsilaj ile ilgili atılacak ilk adım kirletmeme prensibi olmalıdır. Temizlemenin en kolay yolu kirletmemektir. Ancak teklifte böyle bir şey yoktur. Mesela denizi kirletenlere ceza var, mesela özelleştirme, sermayeye rant yaratma adımları var, ama esası yoktur. Esası da şudur: Marmara Denizi'ni alıcı ortam olarak kabul eden hiçbir anlayışın Marmara'yı temizlemesi mümkün değildir. Yani Marmara Denizi'ne derin dışarjı öneren, alt akıntının bir konveyör vazifesi görerek bütün atıkları olduğu gibi Karadeniz'e taşıdığını varsayan anlayış olduğu sürece Marmara Denizi'ni temizlemek mümkün değildir.

"Marmara Denizi'ne evsel, endüstriyel, tarımsal atıklar atılmayacak, bunun takipçisi olacağız, mevzuatı buna göre yeniden yapılandıracağız." demedikten sonra ve karadaki artırılmış suyun tekrar karada kullanılmasını sağlayacak önlemleri almadan teklifte yer alan haliyle inzibati tedbirlerle ve özelleştirmeci akılla bu meseleyi çözmek mümkün değildir. Teklifin ilk esasa dair sorunu budur.

İkinci esasa dair mesele de teklifin, arıtma hizmetini kamusal bir hizmet olmaktan çıkarmak ve bunun üzerinden kar elde edilebilecek bir meta haline dönüştürme niyetidir. Arıtma ve atıkların bertarafı sorunu, kamusal olarak ele alınması gereken bir sorundur. Eğer özelleştirilirse, temel motivasyon arıtma değil, kar olacağından dolayı sorun devam edecektir.

Atıksu artımanın özelleştirilmesi demek, “ne kadar az arıtırsan o kadar çok para kazanırsın, ne kadar az girdi kullanırsan o kadar çok kazanırsın” demektir.

Teklifte, Marmara’yı kirleten inşai faaliyetlere, maden ocaklarına, fabrikalara, tarımsal kirleticilere yer verilmemiştir. Örneğin, bakanlıkça da deşarj faaliyetleri başladıktan sonra Marmara’nın 3.5 kat daha fazla kirleneceğini söylediği Ergene derin deşarjı hakkında tek söz yoktur.

Nüfusun artmasına, karasal kökenli yeni kirlilik kaynaklarının oluşmasına, milyonlarca metreküp hafriyatın denize dökülmesine ve temiz su varlıklarının ve Küçük Çekmece Lagünü’nün yok edilmesine sebep olacak Kanal İstanbul teklifte yok farz edilmiştir.

İklim Krizi Derinleşiyor-Su Krizi Yaşamı Tehdit Ediyor

Küresel iklim krizi, enerji, maden ve sanayi yatırımları, su havzalarının yapılaşması, yanlış tarımsal sulama yapılması; su varlıklarının hızla tükenmesine neden olmakta ve sık yaşanan kuraklık, seller gibi iklim olayları da suya erişimi zorlaştırmaktadır. Türkiye’nin yıllık tüketilebilir su potansiyeli 112 milyar metreküptür. Bunun yüzde 74’ü tarımda, yüzde 13’ü içme-kullanma amacıyla kentlerde ve yüzde 13’ü de sanayide kullanılmaktadır. 2020 yılında kişi başına düşen su miktarı 1 346 metreküp olmuştur. Bu rakamın 2070 yılında 1040 metreküp olacağı öngörülmektedir. Türkiye, kişi başına düşen kullanılabilir su miktarı ile su kıstı bulunan ülkeler arasındadır. Sektörel olarak su kullanımına bakıldığında, su varlıklarının % 40,8’inin belediyeler, % 36,4’ünün termik santraller, % 12,8’inin imalat sanayi işyerleri, % 8,6’sının köyler, % 1’inin organize sanayi bölgeleri ve % 0,5’inin maden işletmeleri tarafından kullanıldığı görülmüştür. 2030 yılında nüfusun 100 milyona ulaşacağı tahmin edildiğinden, mevcut su varlıklarının korunması, geliştirilmesi, ekolojik, çevre ile uyumlu teknolojilerin kullanılması, doğadan ve halktan yana su politikalarının oluşturulması, su varlıkları üzerindeki iklim değişikliği, kentleşme, enerji, maden ve sanayi yatırımlarının yaratacağı olumsuz etkileri ortadan kaldırılması için etkin politikaların oluşturulması oldukça önem kazanmıştır.

1960’lardan günümüze 2 milyon hektara yakın sulak alan, vahşi sulamanın da etkisiyle 60 adet göl ve onlarca akarsu kurummuştur. İklim krizine bağlı olarak kuraklığın yanı sıra Karadeniz Bölgesinde olduğu gibi nehir alanlarının yapılaşmaya açılması, çarpık ve plansız kentleşmenin de etkisiyle sık sık taşkın gibi doğal afetler yaşanmaktadır. Türkiye nüfusunun yaklaşık olarak yüzde 92’si şehirlerde ve ilçelerde yaşamaktadır. Su varlıklarının miktarı ve kalitesi azalmıştır. Verimli tarım alanlarının bulunduğu havzaları besleyen ana nehirlerin, bir bütün olarak su varlıklarının kirlenmesi, mevcut politikalarla çözüme kavuşturulamayacak, neredeyse telafisi imkansız bir sorun haline gelmiştir.

Daha Fazla Yasal Düzenleme

Ekonomik büyüme ve kalkınma politikalarının çevre ve insan odaklı olmaması, çevreyi geriye dönüşü olmayacak bir şekilde kirlenmiştir. Yasal düzenlemelerin ve önlemlerin eksikliği, verilen cezaların yetersizliği, çevre sorunlarının giderek artmasına neden olmaktadır. Su varlıklarının kirlenmesi, insan sağlığına zarar vermekte ve canlıların yaşamını

tehlike altında bırakılmaktadır. Çevrenin korunması ve geliştirilmesi her bireyin sorumluluğu olduğu gibi esas olarak yasaların teminatı altındadır. Çevrenin korunması; çevresel değerlerin ve ekolojik dengenin tahribini, bozulmasını ve yok olmasını önlemeye, mevcut bozulmaları gidermeye, çevreyi iyileştirmeye ve geliştirmeye, çevre kirliliğini önlemeye yönelik çalışmaların bütünü olarak belirtilmiştir. Su varlıklarını kirleten işletmeler, Anayasal hak olan sağlıklı ve düzenli çevrede yaşama ve yaşam haklarına doğrudan saldırıda bulunmaktadır. Bu suçlar, sadece kişilere ve çevreye değil insanlığa karşı işlenen suçlardır. Su varlıklarında mevcut kirlilik göz önüne alındığında, çevreye karşı işlenen suçlarda verilen cezaların caydırıcılığı olmadığı ortadadır. Kanun teklifindeki ceza miktarlarının arttırılması ve Ceza Kanununda da cezaları arttırıcı düzenlemenin yapılması gerekmektedir.

MADDELER ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

Madde 1- Bu madde ile Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranlarının Cumhurbaşkanı tarafından belirlenip, değiştirilebilmesine veya kaldırılabilmesine imkan verilmektedir. Bu kanun yürürlüğe girdiğinde, Cumhurbaşkanı, kendisine verilen bu yetki ile çoğu büyükşehir belediyelerinde bulunan içme suyu barajlarının kullanım yöntem ve oranlarını belirleyebilmenin yanı sıra istediği baraja hidroelektrik santrali yapılmasına karar verebilecektir. Özel sektörün YEKDEM teşvikleri ile hidroelektrik santralleri kurmalarının önünün açılması, su hizmetlerinin özelleştirilmesi, sulama kanallarına ve su kuyularına sayaç takılması ile su meta haline getirilmiş, yani alınır satılır mala dönüştürülmüştür. Dünya Su Konseyinin Forumları ile başlatılan uygulamalar sonucunda, şirketler; su çıkarma, dağıtım, sulama sistemleri, nehir tipi hidroelektrik santraller yapımı, yeraltı suları ve baraj yapımı ihalelerine hız kesmeden devam etmektedir. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerji Üretimi Amaçlı Kullanıma İlişkin kanun ile akarsuların kullanım hakkını satın alan şirketler; hidroelektrik santraller (HES) kurup, elektrik üretip, satmaya başlamıştır. EPDK verilerine göre hidrolik enerjide 62 adet ön lisans 781 adet üretim lisans verilmiştir. TEİAŞ'ın Aralık 2021 Kurulu Güç Raporuna göre; Türkiye'nin 10.457 adet enerji santralinde toplam 99.819.6 MW kurulu gücü bulunmaktadır. Su hakkında bir çok yasa ve yönetmelik bulunmakta, bir çok bakanlığın ve kamu kurumunun yetki alanına girmektedir. Uzmanlık gerektiren bir konuda Cumhurbaşkanı'na yetki verilmesi, bu yetkinin ne şekilde kullanılacağını belirsizliği, su krizinin derinleşmesine, halkın su hakkının gasp edilmesine yol açacaktır. Ayrıca Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü başta olmak üzere ilgili kurumlar işlevsiz bir hale getirilmektedir.

Madde 4- Kanun Teklifinde tanımlanan çevre danışmanlık firmalarının, görev alanlarından biri de enerji, maden, sanayi, inşaat projelerinin, çevreye karşı olabilecek zararlarının hesap edilmesi, alınacak önlemlerin tespiti veya asgari düzeye indirilmesi çalışmalarını kapsayan çevresel etki değerlendirilmesini yapması ve bu bağlamda ÇED raporu hazırlamasıdır. Bu projelerin çoğunda uygun bulunan ÇED raporu yargıya taşınmış, bilirkişi raporları ile ÇED raporlarındaki tutarsızlıklar ve eksiklikler tespit edilmiştir. Bu durum ÇED raporu hazırlayan firmaların, gerekli bilimsel çalışmaları yapmadan,

araştırmadan, şirketlerin çıkarları ve talepleri doğrultusunda rapor hazırladıklarını ortaya koymaktadır.

Teklifle, atık yönetimi özel sektöre ihale etmenin yasal zemini oluşturulmaktadır. Oysa yasal düzenlemelerin meslek örgütleri ve odalarıyla birlikte yapılması gerekmektedir. Kamusal denetimin artırılması ve ranta dayalı ekolojik tahribatların önüne geçilerek, halkın ve doğanın ortak yararına düzenlemelerin yapılmasını esas almak gerekir.

Atıksu, içindeki kirleticilerin uzaklaştırılması amacı ile kullanılan birincil arıtma, atıksudaki yüzen ve çökebilen katı maddelerin uzaklaştırılması işlemlerini kapsayan fiziksel arıtma ünitelerini, ikincil arıtma, organik maddelerin gideriminde kullanılan biyolojik ve/veya kimyasal arıtma ünitelerini içermektedir. İleri arıtma bu işlemlere ilaveten ikincil arıtmada giderilmeyen kirleticilerin uzaklaştırılmasında kullanılan prosesleri kapsamaktadır. Derin deniz deşarjı ile Marmara Denizi yıllardır atık deposu haline getirilmiş ve kirliliği giderek artmış, Marmara Denizi'ne geri dönüşü mümkün olmayan hasarlar vermiştir. 4. madde ile kanuna ileri arıtma tanımının eklenmesi, mevzuatta "derin deniz deşarjı" ve "alıcı ortam" tanımı durdukça işlevsiz olacaktır. Bu konularda etkin politikalar üretilerek mevzuatın değiştirilmesi gerekmektedir.

Madde 5- Marmara Denizinde meydana gelen Müsilaj kirliliği sebebiyle bölgesel bazda meydana gelebilecek kirliliğe sebebiyet veren faaliyetlerin engellenmesi amacıyla, Çevre Kanununun idari para cezası içeren hükümlerinin yeniden düzenlenmesini ve Özel Çevre Koruma Bölgelerinde iki kat uygulanması yönünde düzenleme yapılmasını amaçlamıştır.

Marmara Denizinde Müsilaj oluşmasının en önemli nedeni, kirlilik yükü çok yüksek olan endüstriyel atık suların ve evsel atık suların ileri arıtmadan geçirilmeden denize deşarj edilmesidir. Bunlara hayvancılık ve tarımda ortaya çıkan atık suların doğrudan Marmara Denizine deşarj edilmesi de eklenebilir. Özellikle Marmara Denizi kıyısında olan fosfatlı gübre üretim tesisinin var olması bu sorunu daha da derinleştirmektedir. Ergene derin deniz deşarjı, Marmara Denizinde Müsilajın temel nedeni olarak gösterilmektedir. Ergene nehrine atılmadan bırakılan, tekstil, gıda, kimya, deri, maden sektörlerinin kimyasal atıklarını içeren 4. kalite kirlı suyu atılmadan, 70 kilometrelik bir kolektör hattı ile karadan yaklaşık 4.5 km. açığa, denizde yüzeyden 47.5 metre derinliğe taşınmaktadır. Atıksu yönetiminde temel prensip "en az kirlleme" ve "maksimum geri kazanım" olmalıdır, anlayışı gereği derin deşarjdan ve Marmara denizinin alıcı ortam olarak görülmesinden vazgeçilmelidir.

Bilimsel verilere göre, Marmara Denizinde yaşanan kirlenme, Karadeniz ve Ege Denizini hatta nehirleri de tehdit etmeye başlamıştır. Türk Deniz Araştırmaları Vakfı'nın (TÜDAV) yapmış olduğu açıklama; Müsilaj'ın birçok türü ortadan kaldıracığı, bunlara Marmara Denizi'nde gorgonlar, süngerler, kabuklular gibi hareketsiz türlerin örnek verilebileceği belirtilmiştir. Raporunda, "biyolojik çeşitlilikteki bu azalma Marmara yanında Kuzey Ege'yi de olumsuz etkileyecektir denilmiştir." Atıksu arıtma ile; kirlı suların, fiziksel, kimyasal özelliklerinin bir kısmı veya tamamı geri kazanılabilmektedir. Ancak böyle de olsa denize deşarj yanlıştır. Zira deşarj materyali saf su dahi olsa denizel ekosisteme, tuzluluğu azaltacağı için zarar verir. Ayrıca su fakiri olma yolunda ilerleyen ülkemizde, ileri düzeyde

arıtılmış suyun karada kullanılması esas olmalıdır. Neticede atıksuyu arıtmak ve kullanmak çevrenin, ekolojik dengenin, tarım alanlarının, yaşam alanlarının ve halk sağlığının korunması için oldukça önemlidir. Marmara Denizine gemilerin atık sularının boşaltılmasının önlenmesi, tersanelerde temiz üretim tekniklerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Kanal İstanbul Projesinin hayata geçmesiyle birlikte oluşacak atıksu kirliliğinin de Marmara Denizine verilecek olması da Müsilaj konusunda dikkate alınmalıdır.

Teklifte CB kararname ile tüm Marmara, Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edildiği halde, (gerçi CB akabinde kendi kararname defalarca delmiştir) cezalar neden sadece İstanbul, Kocaeli ve Bursa’da iki kat uygulanmak istenmektedir anlamak mümkün değildir.

Yine 1 kg’dan az tıbbi atık, “ağırlığından bağımsız tüm tıbbi atıklar” olarak değiştirilmelidir.

Madde 6- Atıksu arıtma tesislerinde kullanılan elektrik enerjisinin %50’sine kadar olan kısmı 2872 sayılı Çevre Kanununun 29 uncu maddesi uyarınca yürürlüğe konulan Atıksu Arıtma Tesislerinin Teşvik Tedbirlerinden Faydalanmasında Uyulacak Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik kapsamında geri ödenmektedir. Çevre Kanununun 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına ileri arıtma teknikleri ile arıtılmış atık suyu yeniden kullanan kuruluşlara, yeniden kullanım oranına göre atıksu arıtma tesislerinde kullanılan elektrik enerjisinin yüzde ellisine kadar olan kısmının, yüzde yüze kadar artırılması hedeflenmiştir. Bu teşvikten, hangi kuruluşların yararlanacağı açık ve net bir biçimde Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından ayrıntılandırılmamıştır.

Su varlıklarının korunması ve atıksuların alternatif bir su varlığı olarak değerlendirilmesinin yanı sıra, esas olarak özellikle çevreyi kirleten, sanayide üretim aşaması sonucunda ortaya çıkan endüstriyel atık suların çevreye verdiği zararların önlenmesi olmalıdır. Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) verilerine göre 2021 Türkiye’inde belediye sınırları içinde yaşayanların ancak %60’ına içme ve kullanma suyu arıtma tesislerinde arıtılmış; güvenilir içme suyu sağlanabilmektedir. Belediye bölgelerinde yaşayan nüfusun %40’ına ise yerüstü ve yeraltı su varlıklarından gelen su, basit fiziksel arıtmadan bile geçmeden tüketilmektedir. Bu durum nedeniyle su kaynaklı salgınlar görülmektedir. Oysa içme ve kullanma suyu kaynaklarının yarısını barajlar, göl ve nehirlerin oluşturduğu bir ortamda içme ve kullanma suyunun bırakın doğrudan içme suyu sistemlerine verilmesini; fiziksel ve konvansiyonel arıtılması bile insan sağlığı açısından güvenilir değildir. Toplumumuzun tüketimine sunulacak suyun gelişmiş arıtmaya tabi tutulması şarttır. Ayrıca kentsel atıksuyun ise kirliliğe neden olmayacak düzeyde arıtılarak doğal ortama geri verilmesi şarttır.

Ülkemizdeki kentleşme, sanayi, madencilik, tarım ve diğer yatırım süreçleri ile ilgili politika ve uygulamalara baktığımızda; arazi planlamasının yapılmadığı, orman alanları, doğal karakteri korunması gereken alanlar, meralar, tarım, alanları ve sulak alanların kaybedildiği, vassının yitirildiği, doğal varlıklarımızın tahrip edilerek yok edildiği “ekolojik yıkım” olarak tanımladığımız bir süreçte; 25 su havzasında yüzeysel suların yaklaşık yüzde 70’inin, yeraltı suların yüzde 40’ının kirli olduğu bilimsel veriler ve kamunun raporları ile ortaya çıkmaktadır.

Ergene Nehri’nde yıllardır süren bir kirlilik mevcuttur. Havzadaki endüstri kuruluşlarının arıtılmış veya arıtılmamış atık suları, noktasal kaynak halinde Ergene Nehri’ne verilmektedir. Tarım alanlarından oluşan atıksular ve havza sınırları içinde yer alan yerleşim merkezlerinin evsel atıksuları da doğrudan veya dolaylı olarak Ergene Nehri’ne deşarj edilerek felaketin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Madde 7- 2872 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinin birinci cümlesinde yer alan “yönetim birimi kurmak, çevre görevlisi istihdam etmek veya Bakanlıkça yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlardan bu amaçla hizmet satın” ibaresi “yönetimi hizmeti” şeklinde değiştirilerek denetime tâbi tesislerin faaliyetlerinin mevzuata uygunluğunu, alınan tedbirlerin etkili olarak uygulanıp uygulanmadığını değerlendiren, tesis içi yıllık denetim programları düzenleyen birim ya da çevre mühendislerini, mevcut görevlilerini özel şirketlere devretmektedir. Bu maddenin tek amacı “atık yönetimini” özel sektöre ihale etmenin yasal zeminini oluşturmaktır. Tekirdağ sınırlarındaki organize sanayi bölgelerinden kaynaklanan endüstriyel ve evsel atıksular için, Marmara Denizine Derin Deniz Deşarj Sistemi’nin proje, inşaat ve işletilmesi işlerini gerçekleştiren Derin Deniz Deşarj A.Ş. gibi şirketlerin çoğaltılmasını sağlamaktır.

Ergene Derin Deniz Deşarj Projesi kapsamında ilk deşarjın 14 Kasım 2020’de gerçekleşmesinin üzerinden bir yıl dahi geçmeden Marmara Denizi’nde 2021 yılının Nisan ayında Müsilaj gözle görülür hale gelmiştir. Bu durum atıkların alt akıntıyla Karadenize gitmediğini ayrıca kanıtlamıştır.

Teklifte getirilen, Bakanlıkça yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlardan bu amaçla çevre yönetim hizmeti satın alınması çevrenin, doğanın, tarım alanlarının, su varlıklarının, yaşam alanlarının ve halk sağlığının devlet eliyle şirketlere bırakılmasıdır. Hiçbir yasa teklifi görüşülürken, ya da hazırlanırken çevreye dair en fazla sözü olan, doğa talanına karşı mücadele eden doğa savunucuları, ekolojistler ve meslek kuruluşları dahil edilmemektedir.

Doğa bir sermaye, devlet ve özel sektör ise işleten, kiralayan, satan pozisyonundadır. Bu teklif ile rant için doğayı zehirleyen şirketlerin talanı sonrasında verdiği zararı “ortadan kaldırmak” için yine “özel sektör” tarafından hizmet satın alınması öngörülmektedir. Havayı kirleten, ormanları yok eden, tarım arazilerine maden ocakları, siyanür çukurları açan şirketlerin çevreye verdiği zarar bakanlık eliyle, hizmet satın alınarak başka bir şirkete para kazandırmanın yasal zeminini oluşturmaktadır.

Çevre konularında öncelikli sorumluluğun Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nda, ardından belediyelerde olması gerekirken bu düzenleme ile kar amacı taşıyan şirketler desteklenmektedir.

Madde 8-Söz konusu madde ile ileri atıksu arıtım tesisi, arıtma çamuru işleme ve bertaraf tesisi ile atık geri kazanım ve bertaraf tesislerinin yapımının ivedi bir biçimde yapılmasının sağlanacağı ifade ediliyor gibi gözükse de bu madde ile arıtma ve bertaraf tesislerinin özel şirketlere yaptırılmasının da önü açılmış olacaktır. Bu madde düzenlenirken mahalli idareler adına yapılacak tesisleri kurmak için bakanlık tarafından yetkilendirecek kurum ve kuruluşların niteliği açık olarak belirtilmemiştir. Bu durum söz konusu kuruluşların

özel şirketler de olabileceği anlamını ortaya çıkarmaktadır. Öte yandan bakanlığın yetkilendireceği kurumların bu tesisleri kurarken harcayacağı tutarlar mahalli idarelerce karşılanacağı için bu durumun kamuyu zarara uğratabileceği de söz konusudur. Yetkilendirilen kurumların tesisleri hangi standartlara göre yapacağı ve bu tesislerin yapımında nasıl bir tahribata yol açacakları bilinmezken, bütün bu tahribatın faturası yine kamu tarafından ödenmek zorunda kalacaktır.

Kanun teklifinin 8 inci maddesinde yer alan “veya Bakanlığın yetkilendireceği ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlar” ibaresinin maddeden çıkarılması ve maddede belirtilen tesislerin yapımının tamamen kamuya ait olması gerekmektedir. Ayrıca mahalli idareler tarafından kurulacak tesislerin yanı sıra Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği ve Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği, atıksuların kollektörlerle toplandıktan sonra arıtılmadan derin deniz deşarjına ve akarsulara verilmesine izin vermektedir. İlgili yönetmeliklerde atık suların arıtılmadan denizlere ve akarsulara deşarjını yasaklayan değişikliklerin de yapılması, derin deniz deşarjına izin veren Atıksu Arıtma Tesisleri Teknik Usuller Tebliğini ve Derin Deniz Deşarj Tesisi Onay Genelgesi'nin iptal edilmesi gerekmektedir. Arıtma tesislerinin kamu tarafından kurulmasının yanı sıra su varlıklarının korunması için kanunlarda ve yönetmeliklerde değişikliklere ihtiyaç bulunmaktadır.

Madde 12- Madde ile 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanuna ek madde eklenmektedir. Ek madde ile arıtma, geri kazanım; arıtma çamuru işleme ve bertarafı; sıfır atık yönetimi kapsamında atıkların toplama, taşıma hizmetleri, atık işleme, geri kazanım ve bertaraf tesisleri ile mapaşamandıraların Yap-İşlet-Devret modeli ile özel sektör tarafından yapılması, onarılması, modernize edilmesi ve işletilmesinin önu açılmaktadır.

Denizlerin, su varlıklarının ve en genelde ekolojinin korunması kamusal politikaları ve kamu yatırımlarını gerektirir. Karlılık ve kazanç elde etmek üzerine kurulu özel sektör, doğanın korunması konusunda topluma bir kamu hizmeti veremez. Çünkü özel sektör için birinci öncelik toplumun çıkarından ziyade kar elde etmek olacaktır. Bugüne kadar özellikle son 20 yıldır ısrarla sürdürülen Yap-İşlet-Devret modeli ile ihaleye açılan projeler, bu projeleri yaparken ortaya çıkan doğa tahribatı bunu kanıtlamıştır. Örnek verilecek olursa özellikle otoyol ve köprülerin yapımında kullanılan YİD modeli kamunun kazanç elde etmesinden çok yapımından işletilme sürecine kadar kamuya yüklü maliyetler yüklemiştir. Arıtma tesisleri gibi özellikle su varlıklarının korunmasına yönelik bu tip projelerde öncelikli olan konu su varlıklarının korunmasıdır. Özel sektör eliyle yapılacak, onarılabacak veya işletilecek olan bu tesisler şirketin karlılık hesaplamalarının insafına bırakılabmayacak kadar önemlidir. YİD modeli ile yapılan veya işletilen arıtma, geri kazanım, arıtma çamuru işleme ve bertarafı, sıfır atık yönetimi kapsamında atıkların toplama, taşıma hizmetleri, atık işleme, geri kazanım ve bertaraf tesislerinin görevli şirkete yeterince kar sağlamaması durumunda, tesisin bilimsel gerekliliklere göre değil, karlılığa göre yönetilmesi geri döndürülemez tahribatlara yol açabilir. YİD modeli ile çizilmeye çalışılan algının aksine kamuya maliyet çıkarmadan ya da az maliyetle proje yaptırılması değildir. Öte yandan başka bir tartışma ise YİD modeline göre yapılacak olan bu tesislerde, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin ciddi tehdit altında olduğudur. Tehlikeli atıkların da bu tesislerde işleneceği düşünüldüğünde, özel

sektörün daha fazla kar elde etmek için gerektiğinde işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerini askıya alacağı su götürmez bir gerçektir. Özellikle sendikalaşma oranlarının oldukça düşük olduğu ve sendikalaşmanın engellendiği bir ortamda, işçilerin güvenliği hele de böyle tehlikeli bir sektörde patronlarının insafına bırakılamaz. Mapa ve şamandıralar ile teknelerin kıyıda duraklaması ve konaklamasının YİD modeli ile şirketlere verilmesi, kıyıların şirketlerin hakimiyeti altına girmesine sebep olacaktır. Kıyılar kamuya ait alanlardır ve bu şirketler tarafından işgal edilmesine izin verilmemelidir.

Her şeyden önce sürekli olması gereken bu koruyucu tedbirlerin yap-işlet-devret yöntemi ile yaptırılması ekolojik bir tutum değil iktidarın her zamanki gibi rantı önceleyen yaklaşımının sonucudur. Hedeflenen çevre koruma işlevinin “özel sektör eliyle yapılması” eşyanın tabiatına aykırıdır. “Görevli şirketlerin” nasıl tespit edileceğine ilişkin açık bir hükmün olmaması ve iktidarın çevre ihalelerinde rantı önceleyen yaklaşımı bu konuda amaçlanan “çevre korumasının” gerçekleşmeyeceğini göstermektedir.

Ayrıca yerel yönetimlerin konu hakkında karar almalarını kısıtlayan, konu hakkında kurulması planlanan banka hesabı sisteminin yerel idarelerin değil bakanlığın denetiminde olmasını düzenleyen, projelerin onaylanması yetkisini bakanlığa veren bu düzenleme ekolojiji korumaktan ziyade iktidarın denetim ve rant alanını genişletecektir. Yerel yönetimler arasında siyasi ayrımcılık yapmaktan geri durmayan iktidarın Van Gölü Koruma Kanununu çıkarmaması, HDP’li belediyelere kayyum ataması ve bu belediyelerin bütçelerine ilişkin kısıtlayıcı uygulamaları bu konuda yeterli veri sunmaktadır. Bölge illerindeki imar planı uygulamaları, kıyı kanunu uygulamaları ve orman kanunu uygulamalarında adil davranılmadığına ilişkin birçok uygulama kamuoyuna yansımıştır. Binlerce yıllık medeniyetlerin mirası olan Hasankeyf’in yok edilmesi, Van’da Çevre yolunun kamulaştırmasız bir şekilde yapılmaya çalışılması, Van Gölü kıyısında yüzlerce kamu binasının kıyı kanununa aykırı olmasına rağmen yıktırılmaması, Ahlat’ta Anayasa Mahkemesi kararına rağmen bir Saray yapılması, bölgede güvenlik gerekçesi ile ormanların tahrip edilip yok edilmesi bu uygulamaların tipik örneklerindedir.

Arıtma ve geri dönüşüm politikaları ve projeleri kamunun ve doğanın çıkarı için kamu tarafından yürütülmelidir.

Madde 13- Çevre kirliliğini önlemek ve yeşil alanların korunmasına, iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak, döngüsel ekonomi ve sıfır atık yaklaşımı doğrultusunda kaynak verimliliğini arttırmak ile ulusal ölçekte depozito yönetim sistemi kurulmasına, işletilmesine, izlenmesine ve denetimine yönelik faaliyetlerde bulunmak için özel bir tüzel kişiliğe haiz, kendi gelirleri olan ve bir şirket gibi yönetilerek Çevre Ajansı kurulmasının belirtilen amaçları yerine getiremeyeceğini, söz konusu ajansın kurulmasının teklif edildiği görüşmeler sırasında da yazılı ve sözlü olarak ifade etmiştik. Yasalaşmasının üzerinden daha iki yıl geçmemişken Ajansın ve taşeron olarak yetkilendirdiği firmaların yanında bu madde ile özel sektöre yeni bir alan sunulmaktadır. Kamuoyu denetiminden uzaklaştırılmış ve piyasa yaklaşımını esas alan özel sektör işletmeciliğinin önceliği ekolojiji korumak değil kar oranlarını arttırmak olacaktır. Bu nedenle ekolojinin korunmasında kamusal bir yaklaşımın esas alınması, özel sektörün etkisinin kurumsal olarak azaltılması gereklidir. Çevre kirliliğinin

büyük bir çoğunluğunun nedeni, karlarını artırmak amacı ile çevreyi tahrip eden işletmeler olduğundan “sübjektif” bir yapılanma ile ajansın üyelerinin de bu şirketlerin etkisiyle belirlenebileceğini ve bir takım bağış, yardım ve benzeri adlar altındaki kampanyalar ile şirketler ve ajans işbirliği ile doğa tahribatının arttırılacağı öngörülmelidir. Ayrıca depozito sistemini denetlemesi beklenen Çevre Ajansı’na, Çevre Kanunu’nda kamu kurumlarına verilen denetim yetkisi de verilmiştir. Ancak Ajansın danışma kurulunda özel sektör temsilcileri yer alacak ve böyle bir oluşuma kamusal olması gereken bir denetim yetkisi de verilmiş olacaktır. Ayrıca Ajansın içerisinde bir iç denetim mekanizması söz konusu değildir. Ajansın bir iç denetim organı yoktur. Bu denetimsizlik varken bu kaynakların nereye aktarılacağı konusunda endişelerimiz mevcuttur. Hem Ajans’ta hem de yapacağı işlerde özel sektörün değil kamunun etkili ve yetkili olması doğal tahribatı önleyebilir. Aksi takdirde ekolojiyi, onu tahrip edenlere teslim etmiş olacaksınız.

Ayrıca maddede koylardaki ekosistemi kurtarmanın bir yöntemi olarak sunulan Mapa Şamandıra yöntemi, koyların yat sahiplerine terkedileceğinin, halkın kullanımına adı konmamış bir biçimde kapatılacağına da kanıtı niteliğindedir.

Madde 29-Denizlerin su kalitesinin bozulmaması, denizaltı biyo-çeşitliliğinde azalma yaşanmaması, en büyük karbon yutak alanlarından olan, oksijen ve besin kaynağı olması sebebiyle denizlerin ormanları olarak tanımlanan deniz çayırlarının korunması, tekne ve yatlarda biriktirilen evsel atıkların denizlere boşaltılmaması ve kıyıdaki doğal yapının zarar görmemesi için alınması gereken tedbirlerin başında kıyı kanununu ihlal eden yapılaşmanın yasa gereği ortadan kaldırılmasıdır.

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca yürütülen mapa şamandıra projelerinin bakanlık tarafından kamu denetiminde yapılması, ekolojinin korunması için esas alınması gereken yaklaşımdır.

Madde gerekçesinde hedeflendiği ifade edilen; “tekne ve yatların gelişigüzel demir ve çapa atarak, deniz canlılarının beslenme, barınma ve üreme bölgelerine ve Dünya Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUCN) kriterlerine göre nesli kritik derecede tehlike altında bulunan deniz çayırlarına zarar vermesi, koylardaki ağaçlara bağlanan tekne halatlarının yeşil bitki örtüsünü tahrip etmesi, yatların atık boşaltımı yaparak koyları kirletmesi ve sualtı ekolojisinin yok olmasının önüne geçilmesi durumu bu düzenleme ile gerçekleştirilemez. Çünkü özel sektörün denetiminde ekolojinin korunması mümkün değildir.

Yine, maddeyle Bakanlık tarafından Ajansa kullanma izni verilen veya kiralanan, 3621 sayılı Kıyı Kanunu kapsamındaki devletin hüküm ve tasarrufu altında yer alan alanların, işletmesi ve işletilmesi konularında düzenleme yapılmakta olup bu kapsamda da özel kanunlarla korunmuş yerlerin rant amaçlı kullanılması riski açığa çıkmaktadır. Kıyıları halkındır. Doğal sit alanlarının ve özel çevre koruma bölgelerinin korunması, hiçbir şekilde özel firmaların eliyle yapılamaz. Koylar için Mapa Şamandıra önerisi yapmak, koyları yüzlerce yata terk etmek, onların kümülatif kirliliğine açmak demektir.

Deniz araçlarının atıklarının ticari bir yaklaşımla alımı veya toplanması deniz ve göllerin ranta feda edilmesi ile sonuçlanacaktır. Bu kapsamda keyfiliğe yer bırakmayacak şekilde, kamu görevlileri eliyle bir denetim ve işletim mekanizması kurulmalıdır. Ülkemizde yaşanan çevre sorunlarının başında özellikle büyük şirketlere ihalesi verilen HES'ler, termik santraller ve maden ocaklarının yarattığı doğa tahribatları gelmektedir. Bugün birçok ilimizde bu faaliyetler sonucu birçok köylünün tarlası, suyu havası kirletilerek halkın yaşam alanları zehirlenmektedir. Bunun önüne geçmek için kaynakların seferber edilmesi gerekirken kendisi tam kamusal olmayan Ajansın kuracağı/kurduracağı veya aslında onların denetiminde olacağı özel firmaların çevreyi korumasını beklemek gerçekçi değildir.

Murat Çepni

İzmir

Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonu
Esas No: 2/4469
Karar No: 10

03.06.2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4469 esas numaralı “Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” Komisyonumuzun 30/05/2022 tarihinde yapılan toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir. Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.

1. Giriş

İstanbul Milletvekili Mustafa DEMİR ve 64 milletvekili tarafından 23/5/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/4469 esas numaralı Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, Başkanlıkça 24/5/2022 tarihinde, esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Adalet; Çevre; Plan ve Bütçe ile Tarım, Orman ve Köyüşleri Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklif, Komisyonumuzun 30/5/2022 tarihli toplantısında, teklifin ilk imza sahibi İstanbul Milletvekili Mustafa DEMİR ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı; Adalet Bakanlığı; Hazine ve Maliye Bakanlığı; İçişleri Bakanlığı; Kültür ve Turizm Bakanlığı; Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı; Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı; Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Kamu İhale Kurumu; Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü; Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, Türkiye Barolar Birliği, Çevre Mühendisleri Odası ile Türkiye Belediyeler Birliği temsilcilerinin katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. 2/5569 Esas Numaralı Kanun Teklifinde Öngörülen Düzenlemeler

Teklifle,

- 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne Yürütülen Hizmetler Hakkında Kanun,

- 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu,

- 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu,

- 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu,

- 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu,

- 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtılması Hakkında Kanun,

- 29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun,

- 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanunu,

- 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanunu,

- 25/11/2010 tarihli ve 6083 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Personeline Ek Ödeme Yapılması Hakkında Kanun,

- 19/04/2012 tarihli 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun,

- 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun,

- 14/2/2020 tarihli ve 7221 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,

- 24/12/2020 tarihli ve 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun olmak üzere on dört kanunda değişiklik öngörülmektedir.

Teklifin gerekçesi ve metni incelendiğinde Teklifle,

- 2872 sayılı Kanunda yapılan değişiklik; kıyılarımızda meydana gelen müsilaş sorununun yeniden yaşanmaması ve çevrenin korunması için; denizi kirleten deniz araçlarına, deniz kıyısı tesislerine ve denize atık boşaltan tesislere bir takım yeni yükümlülük ve yaptırımlar getirilmektedir. Denize kıyısı olan belediyelerce çevre kirliliğini önleyecek tesisleşme sağlamadığından bu tesislerin

kurulmaması halinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bu tesisleri yapma görev ve yetkisi verilmektedir.

- 3194 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle; bina yüksekliklerinin yençok: serbest olarak belirlenemeyeceğine dair kurala sanayi alanları, ibadethane alanları ve tarımsal amaçlı silo yapıları için istisna getirilmektedir.

- Birden fazla yapı yapılıp yapıların tamamı bitmeden yapı ruhsat süresi biten projelerin gecikmeden ve mağduriyetler ortaya çıkmadan tamamlanabilmesine yönelik kolaylıklar sağlanmaktadır.

- 4708 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle; Kanun kapsamında, özellikle yapı denetim firmalarına verilen cezalarda ve bunlara sebep olan fiillerde bazı düzenlemeler yapılmakta, uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesi amaçlanmaktadır.

- 6306 sayılı Kanunda yapılan düzenleme ile; bakanlık tarafından sağlanan kredilerin geri ödenmemesi halinde genel hükümlere göre tahsiline göre Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarının yürüttükleri projelerde yüklenici sıfatı ile yer alabilmelerine dolayısıyla müteahhitlerin faydalandıkları avantajlardan istifade edebilmelerine dair düzenleme yapılmaktadır.

- 6200 sayılı Kanuna eklenen bir madde ile; Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranlarının Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenip değiştirilebilmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

- 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa eklenen madde ile; yapı kooperatiflerinden özellikle etap kooperatifçiliğinde uygulamada yaşanan sıkıntılıların çözümüne yönelik düzenlemeler yapılmaktadır.

- 2863 sayılı Kanuna eklenen geçici madde ile; Afyonkarahisar ilinde sit alanında kalan taşınmazlarla ilgili hak sahipliği için Kanunun Geçici 7 nci maddesinden faydalanma süresini kaçırmış olan vatandaşlarımıza yeni bir başvuru imkânı getirilmektedir.

- 5488 sayılı Kanuna eklenen geçici madde ile; tarımsal desteklerle ilgili olarak yapılan vergi incelemelerinde gerçeğe aykırı olarak düzenlenen belgeler ve beyanlardan kaynaklı ortaya çıkan hukuki-yargısal sıkıntılıların giderilmesine dair düzenleme yapılmaktadır.

- 5543 sayılı İskan Kanununda yapılan değişiklik; Kanun kapsamında hak sahibi olan ve yıllara sari borçlarını peşin ödemeleri halinde ödeyecekleri bedelde ciddi oranda indirim yapılarak, özellikle Yusufeli Barajı olmak üzere büyük yatırım projelerinin gecikmeksizin hizmete geçirilmesi amaçlanmaktadır.

- 6083 sayılı "Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Personeline Ek Ödeme Yapılması Hakkında Kanun"un adı "Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmesi Kanunu" olarak değiştirilmekte, Genel Müdürlükçe yürütülen hizmetlerden alınan döner sermaye hizmet bedelleri yeniden Kanunla düzenlenmektedir.

- 7221 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda özellikle kişisel verilerin korunması noktasında verilen Anayasa Mahkemesi kararları çerçevesinde düzenlemeler yapılmaktadır.

- 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansı Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda yapılan değişiklik; korunan alanların bir taraftan mevcut halleriyle çevre mevzuatı çerçevesinde korunması ve vatandaşın kullanımına sunulabilmesi için bu alanların Türkiye Çevre Ajansı tarafından işletilip işlettirilebilmesine imkân tanınmaktadır.

3. Anayasa'ya Aykırılık Önergesi ile Teklifin Geneli Üzerinde Yapılan Görüşmeler

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelere geçilmeden önce, Teklifin 29. maddesinin Anayasa'nın 6 ile 43 maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa'ya aykırılık önergesi verilmiş ve önerge İçtüzük'ün 38'inci maddesine göre öncelikle görüşülmüştür.

Anayasa'ya aykırılık görüşmelerinde aleyhte söz alan milletvekilleri tarafından özetle;

Teklifin 29'uncu maddesiyle yapılan düzenleme ile tabiat varlıkları, doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinde bulunan 3621 sayılı Kanun kapsamında devletin hüküm ve tasarrufu altındaki alanların Türkiye Çevre Ajansına devredilmesi, devri yapılan bu alanların işletilmesi veya işlettilmesi, bu amaçla şirket kurulması ve/veya mevcut şirketlerin ajans tarafından devralınması hedeflenmektedir. Yine, bahse konu alanlarda mapa ve şamandıra sistemlerinin kurulması ve deniz araçlarına atıkların alınması işinin de ajans ve ajansa ait şirketler tarafından yapılacağı hükmü getirilmektedir.

Teklifle, kıyı alanlarında yerel yönetimlerde bulunması gereken çevre ile ilgili yetkilerin merkezi bir kuruluş olan Çevre Ajansına devredilmek istendiği, Çevre Ajansına turizm alanlarının işletme hakkı verilmesinin, Ajansın kuruluş amacıyla çeliştiği, Ajansa doğal sit alanları, özel çevre koruma bölgeleri ve kıyılardaki hazineye ait olan taşınmazları işletme hakkı verilmesinin, kıyılarda hazineye ait yerlerde mapa ve şamandıra sistemlerini kurmasına olanak tanınmasının kıyıların parsellenmesine yol açacağını, deniz araçlarının atık alım hizmetlerinin söz konusu Ajans tarafından yapılmasının yahut kuracağını, devralacağı şirketlere yaptırılmasının kıyıların üçüncü kişilere devrine sebep olacağı, yapılan düzenlemenin Ajansın kuruluş amacına aykırı olduğunu, düzenlemeyle kıyı alanlarının kullanımı ve işletilmesinden elde edilecek olan gelirin tamamının yerel yönetimlerden alınarak merkezi idareye aktarılmasının önünün açıldığı, turizm bölgelerinde yer alan yerel yönetimlerin devre dışı bırakılmasının istendiği ifade edilmiştir.

Teklif lehinde söz alan milletvekilleri ise, madde ile denizlerimizin su kalitesinin bozulmaması, deniz altı biyoçeşitliliğinde azalma yaşanmaması, oksijen ve besin kaynağı olan deniz çayırlarının korunması, tekne ve yatlarda biriktirilen evsel atıkların denizlere boşaltılmaması ve kıyıda doğal yapının zarar görmemesini teminen Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca yürütülen mapa şamandıra projelerinin, ihtiyaç kapsamında Türkiye Çevre Ajansının eliyle yapılmasının amaçlandığı, belirtilen işlerin kar amacı gütmeyen devlet eliyle yapılacağını, dolayısıyla düzenlemenin Anayasaya aykırı olmadığı ifade edilmiştir.

Yapılan oylama neticesine Anayasaya Aykırılık Önergesi Oy Çokluğu ile reddedilmiştir.

Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde, ilk imza sahibi İstanbul Milletvekili Mustafa DEMİR tarafından özetle,

Kanun Teklifinin toplam 31 maddeden oluştuğunu, söz konusu maddelerden 5'inin Çevre Kanunu'nda, 6'sının Yapı Denetimi Hakkında Kanun'da, 3'er maddesinin İmar Kanunu ile Tapu ve Kadastro Kanunlarında, 2'ser maddesinin Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun ile Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanunda değişiklik içerdiğini,

Marmara Denizi başta olmak üzere denizlerimizin geleceğiyle ilgili ciddi endişelerin olduğunu, bunun engellenmesi için yeni kanuni düzenlemelerin yapılması zaruretinin ortaya çıktığını, hazırlanan teklifin "Marmara Denizi başta Olmak Üzere Denizlerimizdeki Müsilaj Sorununun Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu" çalışmalarının bir neticesi olduğunu, teklifle 2872 sayılı Çevre Kanununda öngörülen düzenlemelerin deniz ve su kaynaklarındaki kirliliğin önlenmesine yönelik olduğunu,

Kanun teklifi ile çevreyi kirletenlere ciddi cezalar öngörüldüğünü, çevre kirliliğine sebep olan tersanelere, limanlara ve gemilere kesilen cezaların arttırıldığını, Marmara Denizi'ne atılan atık suların zararlarının ortadan kaldırılmasını teminen ileri biyolojik arıtma atık su tesislerinin kurulmasının

sağlanmasını, bu tesislerin kurulması adına farklı alternatifler kurulmasının amaçlandığını ve yerel yönetimlerin bu konuda teşvik edilmesinin sağlandığını,

Yapı Denetim Hakkında Kanun'la ilgili yapılan değişikliklerde, bina kimlik sertifikası, şantiyelerde yapı denetimlerinde çalışacak mimar ve mühendislerin durumu, laboratuvarlarda yapılacak işlemlerin ödemeleri, yapı denetim kuruluşlarının ve laboratuvarlarının görev ve sorumlulukları, yapı denetim kontrolünde yapılmış yapıların denetlenmesini de içeren düzenlemelerin olduğunu,

İmar Kanunu'nda öngörülen değişikliklerle, sanayi alanları ve ibadethane alanlarında ve tarımsal silo yapılarında yençok sınırlamasının kaldırılmak istendiğini, birden fazla yapı için alınan ruhsatlarda yapılamayan, yarım kalan yapı için ruhsat yenilemelerinde maliklerin muvaffakiyet oranlarının düşürülmesi sağlanarak yarım kalan inşaatların tamamlanmasının ve oluşan mağduriyetlerin önüne geçilmesinin amaçlandığını,

Yaygın kat mülkiyetinin olduğu alanlarda tek ada ya da parselde bulunan yapıların 5 yıl olan ruhsat süreleri dolduktan sonraki eksik kalan yapılarla ilgili sorunların çözülmesinin amaçlandığı,

Yine yapılan bir binada ruhsata aykırı yapılan yerlerle ilgili sadece yapı denetimine değil, yapı sahibine ve yapı müteahhidine de ceza verilmesi hususları ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı,

Tarım Kanunu'nda yapılacak değişikliklerle desteklemeler ve destekleme başvurularında yaşanan sıkıntıların ortadan kaldırılacağını,

Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun'da yapılacak değişiklik ile riskli yapı tespiti için gelen görevlilere engel olunması, binaya alınmaması gibi durumların ortadan kaldırılmasının amaçlandığı,

Coğrafi Bilgi Sistemleri Kanunu'ndaki değişiklik ile sertifikalandırma ve ceza uygulamalarının getirilmek istendiği,

Teklifin geneli üzerinde yapılan müzakerelerde aleyhte söz alan milletvekilleri tarafından;

Kanun Teklifinin 14 ayrı Kanunda değişiklik öngördüğünü, Torba Kanun yaklaşımının yanlış olduğunu, teklifle getirilen maddelerden çevre ilgili maddelerin çok önemli olduğunu, çevre ile ilgili düzenlemelerin Çevre Komisyonunun uzmanlık alanına girdiği, söz konusu maddelerin esas komisyon olarak Çevre Komisyonunda görüşülmesinin gerektiği, ayrıca ilgili maddelerin zaten Tali Komisyon olarak Çevre Komisyonunda görüşüldüğünü,

DSİ'nin baraj, gölet ve depolama alanlarında maksat oranlarını belirleme yetkisinin DSİ'de kalması gerektiği, maksat oranlarını belirleme, değiştirme, kaldırma yetkisinin Cumhurbaşkanına verilmesinin DSİ gibi bir uzmanlık kurumunu devre dışı bıraktığını, ayrıca içme suyu konusunda ve belediyenin mülkiyetinde olan barajlarda yetkinin yerel yönetimlerde olması gerektiği,

Teklif metninde yer alan, birinci ve ikinci derece arkeolojik sit alanları dışında kalan sit alanlarındaki taşınmazların kadastro tutanaklarıyla hak sahiplerine zilyet olarak geçirilmesi ile yapı kooperatiflerinden kaynaklı mağduriyetlerin giderilmesi hususlarının önemli olduğunu, ancak söz konusu durumların sadece Afyon ve Kayseri illeri sınırlı olmadığı, benzer sorunların Türkiye'nin başka bölgelerinde kurulan kooperatifler ve tarımsal toprak kullananlar için de söz konusu olduğunu, bu düzenlemelerin geneli kapsayacak şekilde yapılmasının yararlı olacağını,

Kanun Teklifinin 8. Maddesinin, Susurluk havzası dâhil, Marmara Denizi hidrolojik havzasında ve İstanbul, Bursa ve Kocaeli'nin tamamındaki yerel yönetimlere ileri atık su arıtma çamuru işleme ve bertaraf tesisleriyle atık geri kazanım ve bertaraf tesisleri gibi atık alanına yönelik altyapı yatırımı yapma

yükümlülüğü getirildiği, yerel yönetimlerin belli bir süre içinde yapmadığı/yapamadığı işler Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca Yap-İşlet-Devret modeli ile özel sektöre yaptırılmasının öngörüldüğü, bu durumun yerel yönetimlere ekstra maliyetler yüklediği ve belediyelerin borç yükü altına sokulmasına sebep olabileceği, ayrıca İstanbul özelinde "İleri Biyolojik Tesislerin Kurulacağı Yerlerle" ilgili merkezi idare kurumlarının belediyelere zorluklar çıkardığı, yer tahsisi yapmadığı,

Bütün arıtma sistemlerinin ileri biyolojik arıtma sistemlerine dönüştürülmesinin zaruret olduğu, ayrıca çevreyi ve su kaynaklarını korumak için önem arz eden arıtma tesisleri üzerindeki enerji yükünün azaltılması, kaldırılması, en azından vergi yükünün ortadan kaldırılması, ileri biyolojik arıtım tesislerinde enerji maliyetlerinin tamamının Bakanlıkça karşılanması gerektiği,

Yapı Denetim Firmalarında yerine gitmeden masa başı yapılan işlerin önüne geçilmesi için, artan maliyetler göz önünde bulundurularak yapı denetim firmalarının hizmetlerinden aldığı ücretlerin artırılması ve özellikle Büyükşehirlerin bölgelere ayrılarak görevlendirmelerin yapılması ayrıca uzaklık gerekçesiyle görev yapmaktan kaçınan yapı denetim firmalarına cezai müeyyideler uygulanması gerektiği,

Şantiyelerde görev yapan yapı denetim elemanlarıyla ilgili getirilmek istenen yaş sınırının en az 70'e yükseltilmesi, bürolarda görev yapan personele yaş sınırının getirilmemesi gerektiği,

Tapu ve Kadastro Kanununda ücretlerle ilgili getirilen düzenlemenin hiper enflasyon olgusu göz önünde bulundurularak rakam belirtilmeksizin yapılması,

Teklifin 29. Maddesi ile getirilen düzenlemenin, doğal sit alanları, özel çevre koruma bölgeleri ve kıyıların yağmalanmasına yol açacağı, belirtilen kamu hizmetlerinin yerel yönetim kuruluşlarınca sağlanmasının temin edilmesi ya da söz konusu hizmetlerin belediyeleri de sürece katacak şekilde sağlanmasını ve söz konusu hizmetlerin alt işverenlere verilmesi hükmünün madde metninde çıkartılmasının gerekli olduğu,

Gemilere ve deniz taşıtlarına uygulanacak cezaların grostona göre değil, o geminin kirletici unsuru baz alınarak verilmesinin yararlı olacağı,

Kanun Teklifinde yer alan maddede, bina kimlik sertifika tanımlamasının yetersiz olduğu, bina kimlik sisteminde hangi teknik bilgiler veya genel bilgilerin yer alacağı hususunun belirsiz olduğu, bu konunun açıkça düzenlenmesinin gerektiği,

Teklifin geneli üzerinde yapılan müzakerelerde lehte söz alan milletvekilleri tarafında özetle;

Teklifin, başta 2872 sayılı Çevre Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun olmak üzere, toplam 14 kanunda değişiklik yapılmasını öngördüğü,

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranlarının Cumhurbaşkanınca belirlenmesi, değiştirilmesi, kaldırılması hususlarını içeren düzenleme ile, iklim değişiklikleri konusunda hızla hareket edilebilmesinin sağlanmasının amaçlandığı,

2872 sayılı Çevre Kanunu'nda yapılan değişiklikle kıyılarımızda meydana gelen müsilaş sorununun yeniden yaşanmaması ve çevrenin korunmasının amaçlandığı, Çevre Ajansının Sayıştay denetimine tabi bir kuruluş olduğu, yapılan hizmetlerin söz konusu ajans üzerinden yapılmasında mevzuat ve genel işleyiş açısından bir sakıncası söz konusu olmadığı

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na eklenen maddeyle, yapı kooperatiflerinden özellikle etap kooperatifçiliğinde uygulamada yaşanan sıkıntıların çözümüne yönelik düzenlemelerin yer aldığı,

Teklif metniyle Afyon ve Kayseri illerinde tarımsal arazi ve kooperatif hukukundan kaynaklı kronikleşmiş sorunların giderilmesi hususlarını olumlu olduğu,

Doğal afet sonucu iskân amaçlı yapılan yapılarda, yapı bedellerinin peşin ödenmesi hususundaki düzenlemenin beklentilerle uyumlu bir düzenleme olduğu,

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda belediyeler ve büyükşehir belediyelerinin su, kanalizasyon, atık su ve katı atık hizmetlerini sağlama yükümlülüğünün zaten mevcut olduğu, belediyelerin bu tesisleri mer'i mevzuat gereğince kurmasının zorunlu olduğu,

Yerel yönetimlere verilen 6 aylık sürenin projelerle ilgili termin planlarını sunmakla ilgili olduğu, yani 6 aylık süre içinde bir ön projenin sunulmasının yeterli olduğu, dolayısıyla belediyelerle ilgili endişelerin yersiz olduğu,

Teklifle getirilen bütün düzenlemelerin ortaya çıkan sorunları çözmeyi amaçladığı ve oluşan hak mağduriyetlerini gidermeye dönük hükümler içerdiği,

hususları ifade edilmiştir.

4. Komisyonun Maddeler Hakkında Kararı

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerin ardından maddelerinin görüşülmesine geçilmesi oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve; 1,4, 6, 7, 9, 11, 14, 16, 18, 22, 24, 26, 27, 30 ve 31 inci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Teklifin Çerçeve 2'nci maddesi; madde metnindeki "yukarıdaki şartların" ibaresinin kanun yazım tekniğine uygun olması amacıyla "şartlarının" şeklinde redaksiyona tabi tutulmak suretiyle,

Teklifin Çerçeve 3'üncü maddesi; madde metnindeki "kasabası" ibaresinin 5393 sayılı Belediye Kanununda geçen tanıma uygun olması amacıyla "beldesi" şeklinde redaksiyona tabi tutulmak suretiyle,

Teklifin Çerçeve 5'inci maddesi; işlenecek hüküm (11) bendinin birinci cümlesinde yer alan "oluşan" ifadesinin, tekrardan kaçınılması amacıyla cümleden çıkarılması ve aynı cümlenin sonunda hatalı olarak yazılan "Türk lirası kadar" ibaresinin "Türk lirasına kadar" şeklinde düzeltilerek redaksiyona tabi tutulmak suretiyle,

Teklifin çerçeve 8'inci maddesi; madde metninde yer alan "yapıldı ise" ibaresinin kanun yazım tekniğine uygun olması amacıyla "yapılmışsa" şeklinde redaksiyona tabi tutulmak suretiyle,

Teklifin çerçeve 10'uncu maddesi; 3194 sayılı Kanuna eklenen geçici maddeyle, birden fazla yapı için ruhsat alınarak inşaata başlanmış ve kat irtifakı kurulmuş ancak bir kısmı tamamlanmadan süre nedeni ile ilk ruhsatı hükümsüz hale gelmiş olan parsellerdeki eksik kalan yapılar için, ruhsat eki onaylı projesinde değişiklik yapılmaması şartıyla yeniden ruhsat başvurularında sadece eksik kalan yapıların hak sahiplerinin muvafakatinin yeterli olmasına yönelik düzenleme yapılması amacıyla önergeyle değiştirilmek suretiyle,

Teklifin çerçeve 12'nci maddesi; madde metninde 5579 sayılı Kanuna tam atıf yapılması amacıyla redaksiyona tabi tutulmak suretiyle,

Teklifin çerçeve 13'üncü maddesi; 3996 sayılı Kanuna eklenen Ek Madde 4'ün ikinci fıkrasında yer alan "gerçekleştirilebilir" ibaresinin, yazım hatasının giderilmesi amacıyla, "giderilebilir" şeklinde redaksiyonla düzenlenmesi suretiyle,

Teklifin çerçeve 15'inci maddesi; şantiyelerde görev almaları öngörülen denetim personeli için getirilen "atmış beş" yaş sınırının "yetmiş beş" olarak önergeyle değiştirilmesi suretiyle,

Teklifin çerçeve 17'inci maddesi; madde metninde yer alan "ortamdaki" ibaresindeki yazım hatasının, "ortamda" şeklinde redaksiyonla değiştirilmesi suretiyle,

Teklifin çerçeve 19'uncu maddesi; madde metninde yer alan "mülki amirin" ibaresinin "mülki idare amirinin"; "alınarak" ibaresinin "alınarak ve" şeklinde redaksiyona tabi tutulmak suretiyle,

Teklifin çerçeve 20'nci maddesi; madde metninde yer alan "doğrultusunda" ibaresinin "uyarınca", "Tarım ve Orman Bakanlığına" ibaresinin "Bakanlığa", "hükümden" ibaresinin "hükümlerinden" şeklinde metnin kanun yazım tekniğine uygun olması, yazım hatalarının giderilmesi ve anlam karışıklığının önlenmesi amacıyla redaksiyona tabi tutulmak suretiyle,

Teklifin çerçeve 21'inci maddesi; eklenecek hükümde yer alan "Kanunun" ibaresinin başına kanun yapım tekniğine uygun olması amacıyla "Bu" ibaresinin redaksiyonla eklenmesi suretiyle,

Teklifin çerçeve 23'üncü maddesi; 6083 sayılı Kanunun 8'inci maddesinin tümüyle yeniden düzenlenmesi esnasında, anılan Kanunun hâlihazırda yürürlükte olan 8'inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan hükmün sehven metinden çıkarılması nedeniyle, yaşanan karışıklığın giderilmesi için bahsi geçen hükmün önergeyle Teklif metnine eklenmesi ve devam eden fıkraların buna göre teselsül ettirilmesi suretiyle,

Teklifin çerçeve 25'inci maddesi; madde metninde yer alan "Mahallesinin" ibaresinin, anlam karışıklığının giderilmesi amacıyla "Mahallelerinin" şeklinde redaksiyona tabi tutulmak suretiyle,

Teklifin çerçeve 28'inci maddesi; işlenecek hükmün altıncı fıkrasının (b) bendinin ikinci cümlesine, anlam karışıklığının giderilmesi amacıyla, "idari para cezası" ibaresinin eklenmesi, yedinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Bakanlığınca" ibaresinin "Bakanlığı ile" ve "gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine" ibaresinin "gerçek kişilere ve özel hukuk tüzel kişilerine" şeklinde redaksiyonla düzenlenmesi suretiyle,

Teklifin çerçeve 29'uncu maddesi; tabiat varlıkları, doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinde yer alan ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca Türkiye Çevre Ajansına kullanma izni verilen veya kiralanana, bunun yanında 3621 sayılı Kanun kapsamındaki devletin hüküm ve tasarrufu altında yer alan alanların Türkiye Çevre Ajansı tarafından işletileceği ve işlettilereceğine; Türkiye Çevre Ajansı tarafından mapa ve şamandıraların işlettilirilmesine ve özel hukuk tüzel kişilerinin devralmasına ilişkin hükümlerin önergeyle Teklif metninden çıkarılması suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin tümü oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

Muhalefet şerhi olan üyelere, şerhlerini vermeleri için 2/6/2022 Perşembe günü mesai bitimine kadar süre verilmiştir.

Komisyon tarafından verilen yetki doğrultusunda, teklifin tamamı tereddütleri gidermek, anlamı netleştirmek amacıyla terim ve ibareler; kanun dili ve tekniği bakımından gözden geçirilmiş; metinde redaksiyon mahiyetinde ekleme ve değişiklikler yapılmıştır.

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca, Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere, İstanbul Milletvekili Mustafa DEMİR ve İzmir Milletvekili Necip NASIR özel sözcü olarak seçilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Tahir Akyürek</i>	<i>Metin Yavuz</i>	<i>Jülide İskenderoğlu</i>
Konya	Aydın	Çanakkale
Kâtip	Üye	Üye
<i>Burhan Çakır</i>	<i>Mahmut Celadet Gaydalı</i>	<i>İbrahim Halil Oral</i>
Erzincan	Bitlis	Ankara
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Ertunç Erkan Balta</i>	<i>Hüseyin Yıldız</i>	<i>Ahmet Uzer</i>
Artvin	Aydın	Gaziantep
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>İsmet Tokdemir</i>	<i>Gökân Zeybek</i>	<i>Hayrettin Nuhoğlu</i>
Hatay	İstanbul	İstanbul
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Hulusi Şentürk</i>	<i>Mustafa Demir</i>	<i>Şamil Ayrım</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Necip Nasır</i>	<i>Hasan Baltacı</i>	<i>İlyas Şeker</i>
İzmir	Kastamonu	Kocaeli
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Ahmet Erbaş</i>	<i>Baki Şimşek</i>	<i>Mürsel Alban</i>
Kütahya	Mersin	Muğla
		(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Recep Uncuoğlu</i>	<i>Ulaş Karasu</i>	<i>Hamdi Uçar</i>
Sakarya	Sivas	Zonguldak
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	

MUHALEFET ŞERHİ

2/4469 esas numaralı ‘Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’ ne ilişkin muhalefet şerhimiz.

ANAYASAYA AYKIRILIK

Kanun teklifinin 29.maddesinde yer alan ve komisyon görüşmeleri sırasında tekliften çıkartılan ‘ğ’ bendi, “Tabiat varlıkları, doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinde yer alan, Bakanlık tarafından Ajansa kullanma izni verilen veya kiralanan, 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu kapsamındaki devletin hüküm ve tasarrufu altında yer alan alanları işletmek ve işlettirmek” maddesi, Anayasa'nın 43. maddesi ile tamamen çelişmektedir. 43.madde çok açıktır;

"Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir. Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartları kanunla düzenlenir." denmektedir. Teklifte gelen düzenlemelerden anlaşılan, yasa teklifinin ilgili maddelerinde, başta Marmara olmak üzere, kirliliği engellemek açısından çok tarif yapılmakta, cezai hükümler getirilmekte, bu konularla ilgili yerel yönetimlere altı aylık bir zaman dilimi içinde de projelerini onaylatma zorunluluğu getirilmektedir. 2019 yerel seçimlerinde kıyıları yönetme konusunda halkın demokratik seçimlerle vermiş olduğu karar bellidir. Burada "devlet" diye tarif edilen, devletin Anayasa ve yasalarla kurulmuş olan organlarını temsil eder ki bunların da özellikle halka en yakın olan kısmı yerel yönetimlerdir. Burada, teklifin 29.maddesi bir ajans üzerinden bu hizmetlerin yapılabilmesine olanak getirmektedir. Devlet ne zamandan beri kendi organlarıyla değil de bu tür ajanslar eliyle gelir elde etmeye ve sorunları çözmeye çalışmaktadır? Bu düşüncenin vücut bularak teklife girmiş olması bile gelecek açısından endişelerimizi körükleyen bir durumdur. Artık kamunun kaynakları öylesine daraltılmıştır ki burada; "Nereden bir gelir elde edilebilir, bu bölgelere yaşayacak olan yatlardan, teknelerden elde edilecek olan gelirleri Çevre Ajansı eliyle nasıl yönetebiliriz?" arayışına girilmiştir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Öncelikle; bu kanun teklifinin içinde olumlu bulduğumuz, üzerinde mutabakata vardığımız, insanımızı, yöre halkını, maddeye konu olan bölgede yaşayan insanımızı yakından ilgilendiren maddeler bulunmaktadır. Ancak bu yasa teklifinin Çevre Ajansına turizm alanlarının işletme hakkı verilmek istenmesi, Ajansın kuruluş amacıyla çalışmaktadır. Çevre Ajansı, çevre kirliliğini önlemek ve yeşil alanların korunmasına, iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak, döngüsel ekonomi ve sıfır atık yaklaşımı doğrultusunda kaynak verimliliğini artırmak için ulusal ölçekte depozito yönetim sistemi kurulmasına, işletilmesine, izlenmesine ve denetimine yönelik faaliyetlerde bulunmak üzere kurulmuştur. Maddeyle, Çevre Ajansı, turizm alanlarının işletilmesi işine girmektedir. Biz, daha önce Muğla'da kurulmuş olan MUÇEV eliyle Edirne'nin Keşan ilçesine, Enez ilçesine bağlı kıyıların nasıl şahısların himayesine terkedildiğini birçok kez dile getirmiştik. O nedenle getirilen bu teklif, hassasiyetle sürdürülmesi gereken faaliyetlerin merkez üzerine taşere edilmesi anlamına gelmekte, yerel yönetimlerin tümüyle devre dışı bırakılması amaçlanmaktadır. İklim krizinin derinleşmesi ile birlikte bu tür tekliflerle deniz ekosisteminin maddi gelir haline getirilmesinden ziyade korunmasının önemli olması gerekmektedir. İlgili kısım kısmen tekliften çıkarılmış olsa bile daha başında bu planlamanın yapılıp teklifin içine konulmuş olması endişelerimizi taze tutacaktır. Çevre Ajansı'nın internet sitesinde yönetim kurulunun 6 üyesi bulunmaktadır. 3'nün fotoğrafı bulunmakta, 3'ünün bulunmamaktadır. Hatta özgeçmişleri bile yer almamaktadır. Daha bir internet sitesini bile düzenlemekten yoksun olan bir Ajansın denize yanaşacak olan yatları tek tek kontrol ederek gelir elde edeceğinin öngörmek akıl alır gibi değildir. Bu yasa teklifini buraya getiren milletvekilleri değilse bile bu yasa teklifinin hazırlanmasına dayanak oluşturan Bakanlık yetkilileri bu işleri kimin yapacağını, hangi şirket eliyle bu hizmetlerin üstlenileceğini bilmektedir ve bu doğrultuda Yüce Meclisimiz bu perde arkasındaki işe ortak edilmeye çalışılmaktadır. Özellikle dikkat çekmek istiyoruz.

Türk tarımı sürdürülebilir tarım, güvenli tarım ve insanımıza yeterli tarım üretme açısından ciddi bir sıkıntı içindedir. AKP iktidarı döneminde 22 milyon hektarlık tarım toprağımız 17 milyon hektara düşmüştür, 5 milyon hektar tarım toprağını kaybedilmiştir, 300'den fazla göletimizde, gölümüzde, su birikintimizde ciddi azalma meydana gelmiştir. Teklifteki 1.maddeyle; Devlet Su İşleri'nin yapmış olduğu barajlardaki su kullanmayla ilgili yetkinin Cumhurbaşkanlığına verilmesi suretiyle bu göllerin ve göletlerin tümüyle kurumasına engel olmaya çalışılmaktadır. Türkiye, tarımda hâlâ modern sulama tekniklerine geçebilmiş değildir, hâlâ Türkiye tarımının neredeyse tamamına yakını vahşi sulama tekniklerini kullanmaktadır. "Küresel iklim değişikliği" ni adının önüne getirmiş bir Bakanlığın şimdiki kadar Tarım Bakanlığıyla birlikte bu iklim değişikliğinden kaynaklanan susuzluk problemi karşısında teşviklerle,

hibelerle, yardımlarla, projelerle Türkiye'de tarımın ihtiyacı olan sulamadaki modern yöntemlere, doğru ve çağdaş sulama tekniklerine geçmesi gerekirken bunu yapmak yerine, kullanılacak olan suyun maksadını belirleme yetkisini Cumhurbaşkanlığı himayesine almak amacına aykırı bir tekliftir. Yani artık tarımı değil, kurumaya yüz tutmuş olan gölleri ya da göletleri korumayı hedefleyen bir yaklaşımdır. Devlet Su İşleri, İSKİ'den gelen kadrolar tarafından yönetilmeye başlandığından beri önemli bir biçimiyle zafiyete uğramıştır. Devlet Su İşleri bir üniversitedir, bir ODTÜ gibidir. Bir teknik üniversite kadar değerli, nitelikli, yetişmiş insan gücüne sahip olan bu kurum, İSKİ'den gelen kadrolarla ciddi biçimiyle zaafa uğramış, yanlış projeler üretmiş, yanlış seçimler yapmıştır; özellikle de eski Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu kendi döneminde pek çok konuda tek başına karar vermiş ve ülkenin milyarlarca liralık kaynağını heba etmiştir. Bunlardan bir tanesi de Melen Barajı'dır. Sadece İSKİ'nin 315 milyon dolardan fazla parası bu projeyle çöp olmuştur. Onun ötesinde Devlet Su İşleri, Türkiye'deki tarımın ihtiyacı olan, Türkiye'deki enerji için sanayinin ihtiyacı olan doğru yatırımları yapmaktan uzaklaşmış, tercih yanlışlarıyla da kamusal alanda ciddi zararlara uğramıştır.

2. ve 3.Madde ile Kayseri ve Afyon'umuzu yakından ilgilendiren düzenlemeler memnuniyet vericidir ancak Kayseri ve Afyon için gelen düzenlemenin, Türkiye'nin başka bölgelerinde yaşayan kooperatif üyeleri ya da tarımsal toprak kullananlar açısından neden genişletilmediği anlaşılabilir değildir.

Müsilaj Komisyonunun yapmış olduğu çalışmalar sonrasında, özellikle Marmara ve boğazlarla ilgili yeni düzenlemelerle yerel yönetimlere kanuni sorumluluklar getirilmektedir. Ancak yerel yönetimleri göz ardı eden iktidarın yerel yönetimlere bir süre tanıdığı, bu dönem içinde de görevini yapmayan, ilgili projeleri kurullarda onaylatmayan belediyelerin yerine bunları Bakanlığın kendisinin ya da yap-işlet-devret ya da KÖİ modeli projelerle yapmayı önümüze getirdiği görülmektedir. Bugün domatesi 20 liraya yiyorsak, Türkiye'deki nüfusun yarısı hâlâ sağlıklı gıdaya erişemiyorsa, insanlar için ete ulaşmak artık neredeyse sadece bayramlarda dağıtılan bir ikramiye hâline dönüşmüşse bunun temel sebeplerinden bir tanesi yanlış uygulanan yatırım politikalarıdır. KÖİ projeleriyle hazinenin üzerine yüklenmiş olan yüksek maliyet, karşımıza artık enflasyon olarak çıkmaktadır. "Devletin cebinden 5 kuruş çıkmayacak." diye başlanılan projelerin maliyeti, şimdi, artık, kur korumalı mevduat için Mart, Nisan, Mayıs aylarında 55 milyar, 6 ayın sonunda neredeyse 90 milyarlık bir ek yük getirecektir. O nedenle, bu millet zaten KÖİ projeleriyle üzerine yüklenmiş olan yükün farkındayken şimdi arıtma tesisleriyle ilgili de benzer bir projenin yasa teklifiyle önümüze geliyor olmasını anlamak gerçekten mümkün değildir.

Marmara'yla ilgili müsilaj raporları ortaya çıktığında Marmara'yı kirleten unsurların;

- İnsana dönük atıklar olduğu,
- Tarım topraklarında kullanılan yanlış gübre ve yanlış sulama teknikleriyle gübrelerin Marmara Denizi'ne akarsular ya da dereler vasıtasıyla ulaşmasının olduğu,
- Saroz Körfezi'ne gidecek olan Ergene Nehri'nin, Marmara'nın dip akıntılarına verilerek, bir çevre felaketine yol açacak kadar bilgiden, bilimden yoksun alınan kararlar olduğu,
- Nüfusun çok yoğun yaşaması dolayısıyla Marmara Bölgesi'nin giderek büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinin merkez üssü hâline gelmesiyle bu bölgelerdeki çiftliklerde oluşan atıkların doğrudan denize ulaşmasından kaynaklanan sıkıntılar olduğu görülmüştür.

Müsilaj ve deniz kirliliği, aslında, kolay çözülemeyecek kadar çok etkene dayanan karmaşık bir sorundur ve çok büyük de bir çevre sorunudur. Müsilaj bir neden değil, bir sonuçtur. Marmara Denizi jeolojik yapısından kaynaklı durağan bir deniz olması ve deniz suyundaki sıcaklık artışı, iklim değişikliği, küresel ısınmada sebepler arasında iklim değişikliğiyle birlikte küresel ısınma da sebepler arasında sayabileceğimiz çok önemli etkenler bulunmaktadır. Ancak biz insanoğlunun üzerinde etkili olabileceğimiz çok önemli alan nedir diye baktığımızda elbette ki denizlerde yaratılan kirliliktir. Şimdi bu kirliliğin nedenleri nedir diye baktığımızda en başta da yine yoğun, kontrolsüz ve plansız şehirleşme sonucu aşırı nüfus artışı, inşaata dayalı bir ekonomik büyüme modelinin seçilmiş olması, yürütülmesi ve hâlâ da yürütülmeye devam ediliyor olmasıdır. Bu model elbette ki bu süreç içerisinde çok ciddi bir anlamda da bir inşaat rantını ortaya koymuştur. Kentsel ve evsel atıkların sonuç olarak yoğun şekilde yeterli arıtma olmadan denize verilmesi sonucu çıkmıştır tabii ki bu süreçten. Aynı şekilde sanayi atıklarının yine kontrolsüz ve yeterli arıtma olmadan derelerimize, denizlerimize bırakılması ve Marmara Denizi'nin bir çöp yığını hâline gelmesine neden olmuştur. Şimdi, böyle bir süreçte, elbette ki müsilaj yaşandığı zaman Bakanlığın hızlı bir şekilde sürece müdahale etmesi, 22 maddelik bir acil eylem planı çıkarması, bir bilim kurulu oluşturmasını olumlu görebiliriz, takdirle karşılayabiliriz ama 21 yıldır ülkeyi yöneten iktidarın müsilaj ile ilgili önlemini kesinlikle alması gerekiyordu. Müdahale için denizlerimizin üzerinin bir anda müsilajla kaplanması mı gerekiyordu?

Bütün bu sorunları giderme noktasında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yerel yönetimlere yetki vermek yerine kendisi bu görevleri yerine getirmeye çalışarak, zaten ciddi biçimiyle ekonomik sıkıntı içinde bulunan yerel yönetimlere ek yük

getirmek yerine bu hizmetleri bütçe olanakları içinde kamunun ve hazinenin kaynaklarını kullanarak çözmesi doğrusu olacaktır.

İstanbul'da mazotun litresinin 4 TL'ye satıldığı günlerdeki İstanbul'daki suyun 1 metreküpünün fiyatı ile, mazotun litresi 25 TL'ye satıldığı bugünlerde İstanbul'da satılan 1 metreküp suyun fiyatı aynıdır. Bugün, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İSKİ 2018 birim fiyatlarına yakın bir birim fiyatıyla su satışı yapabilmekte ama 2019 yılından önce durdurulmuş olan pek çok yatırımı da sürdürmektedir. Yasa teklifinin içinde olan ve bizim de önergeyle değiştirilmesini istediğimiz bir nokta bulunmaktadır; Biz Marmara'yı mı korumak istiyoruz, Karadeniz'i mi korumak istiyoruz? Eğer Karadeniz'i korumak istiyorsak İstanbul Boğazı'ndan dip akıntı ile Karadeniz'e giden atıkların yarattığı kirlilik oranının Karadeniz'in toplam kirliliğinin sadece %2'sini oluşturmakta olduğunu bilmemiz gerekir. Karadeniz'deki kirliliğinin temel sebebi Tuna Nehri üzerinden, Almanya'dan başlayarak Orta Avrupa ve Doğu Avrupa'nın bütün sanayi tesislerinin atıklarının arıtılmaksızın Tuna Nehri üzerinden Karadeniz'e gelmesi ve Karadeniz'deki yaratmış olduğu kirliliktir. O nedenle, teklifte yer alan "Marmara Denizi ve boğazlar" ibaresinin mutlaka yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ama eğer Marmara'yı korumak istiyorsak Marmara'yı doğrudan etkileyecek olan Ataköy, Tuzla, Küçükçekmece, Kadıköy gibi bölgelerdeki ileri biyolojik arıtmanın zaten hızla ilerlediğini ve 2022 yılının sonunda biteceğini belirtmekte fayda olduğunu düşünüyoruz.

Bu bilgilerden hareketle, planlanan ileri biyolojik arıtma için "Nereye yapılacak? Nasıl yapılacak?" sorularının cevaplarının mutlaka belirlenmesi gerekmektedir. Örnek vermek gerekirse; Maltepe 1.690 ya da 4 parselle ilgili Kadıköy Atıksu Ön Arıtma Tesisi 250 bin metreküp/gün kapasiteyle bir yer belirlenip imar planı tadilatı için teklifte bulunulmuştur. İl Sağlık Müdürlüğü 16/6/2020 tarihli görüşüyle "Burası imar planında sağlık tesisi alanıdır, uygun görüş vermiyorum." demiştir. Yine, Kadıköy ilçesi Suadiye ve Bostancı mahallelerinde bir plan teklifi sunulmuştur. 24/12/2021 tarih ve 15657 sayılı kayıtlı yazılarda ÇED Yönetmeliği'nin 16'ncı maddesi kapsamında ÇED ortamında başvurulursa ancak değerlendirileceği belirtilmiştir. Yine, Paşabahçe'den arıtma için, ileri biyolojik tesis yapılması için istenilen alanların görüşü sorulmuştur, 1946 sayılı 21/1/2022 tarih ve 1946 sayılı cevap yazılarında 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'na atıfta bulunarak söz konusu alanın korunması gerektiği belirtilerek olumsuz görüş verilmiştir. Yine bir örnek olarak Boğaz'daki Küçüksu. Küçüksu arıtma tesisinin yapılabilmesi için mevcut kapasitesi 640 bin metreküp/gün, gelen atık su ilavesi 240 bin metreküp/gün, planlanan ileri biyolojik arıtma için 125 bin metreküp gün önerilmiştir; 30/12/2020 tarihli bir yazıyla bildirilmiştir. 12 Şubat 2021 tarih ve 26.930 sayılı yazıyla Üsküdar Belediyesi 30 Mart 2021 tarih ve 16.553 yazıyla da idareye yani İSKİ'ye olumsuz görüş bildirilmiştir. Yine Üsküdar İleri Biyolojik Arıtma Tesisiyle ilgili Üsküdar ilçesinde günlük 77 bin 760 metreküp/gün gelen yerle ilgili 18/10/2021 ve 792.741 sayılı yazıya karşılık olumsuz görüş belirtilmiştir. İstanbul'u

bilen milletvekillerimiz bulunmaktadır. İstanbul'da, özellikle Boğaz'da ileri biyolojik yani ön arıtmayla Boğaz deşarjının yapılması konusundaki planlama ilkeleri ve yer belirlemelerinin tamamı zaten AKP iktidarı döneminde yapılmıştır. Yani 1994 yılından sonra başlanmış yatırımlardan bahsetmekte olduğumuzu düşünürsek, devlette devamlılık olduğu gibi yerel yönetimlerde de devamlılık olduğunu bilmemiz gerekir. O nedenle, yasanın "Marmara Denizi ve Boğazlar" bölümündeki "Boğazlar" kısmının bu çalışmalar yapıldıktan sonra yeniden değerlendirilmesi doğru olacaktır. "Nereye yapılacak? Nasıl yapılacak?" sorularının cevaplarının mutlaka belirlenmesi gerekmektedir. Keza, tabiat varlıkları içinde bulunan ve sit alanı olan Adalar da bu kapsamdadır. Dikkatle değerlendirilmelidir.

Yapı Denetimi Yasası'yla ilgili bir düzenleme gelmektedir. 3194 sayılı İmar Yasası, 4708 sayılı Yapı Denetimi Yasası ve kentsel dönüşüm, afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi ile ilgili bugüne kadar getirilmiş olan düzenlemeler Türkiye'deki riskli yapıların iyileştirilmesi, deprem riski altındaki yapıların dönüştürülmesi konusunda istenilen sonuçları vermemiştir. O nedenle, her yasa teklifinin içine 2 madde, 3 madde koyarak değil, ciddi ve güncel bir çalışma ile bir imar yasası yapılması şarttır. Bu yasanın içinde dönüşümü esas alan, riskli yapıların iyileştirilmesini esas alan bir düzenleme getirilmesi elzemdir ve özellikle büyükşehirlerde deprem riski taşıyan bölgelerdeki yapı stokunun dönüşümüne katkı sağlanması gerekmektedir. Sayın Bakan açıklamasında, "Büyükşehirlerin çeperlerinde ucuz arsa dağıtacağız, ucuz arsayla birlikte bu kentlerdeki konut arzını artıracacağız, kira fiyatlarını dengelemeye çalışacağız." demiştir. Bu bizlere göre yanlış bir bakış açısidir. İstanbul'un Silivri'sinde, Çatalca'sında ya da Tuzla'sında kiralarda bir sıkıntı bulunmamaktadır, sıkıntının olduğu yer şehir merkezleridir. 1940'lı, 50'li, 60'lı, 70'li yıllarda yapılmış, dönüşemediği için günün ihtiyaçlarına cevap veremeyen yapı stoku iyileştirilmek zorundadır. Bu nedenle 0,99 ya da 0,89 faizle hiç evi olmayanlara 2 milyon lira kaynak aktarmak yerine, bu faiz oranlarıyla 500 bin, 600 bin lira uzun vadeli kaynak aktarılması gerekmektedir. Hiç evi olmayanlar değil, evinde âdeta tabutta yaşayan, her depremde "yıkılacak mı?" endişesi taşıyan vatandaşlar hedeflenmelidir. Bu doğrultuda ana strateji olarak İstanbul'da giderek çöküntü merkezlerine dönüşen yerleşik alanlara, örnek vermek gerekirse Fatih'e, Beyoğlu'na, Kadıköy'e, Üsküdar'a, Eyüp'e, Kâğıthane'ye girilmesi gerekmektedir. Buralardaki bu yapı stoku o kadar eskimiştir ki artık buralarda insanlar korkularından oturamamaktadır. Bu nedenle Fatih'te, Eyüp'te, Zeytinburnu'nda neredeyse tamamen yabancı uyruklu insanlar oturmaktadır. Fatih ilçesinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik belgesi olan kişilerin nüfusu her geçen gün azalmaktadır. O nedenle, problem çözülmek isteniyorsa problemin kaynağına inmek ve devletin kaynaklarını doğrudan sorunu giderecek alanlara yönlendirmek gerekmektedir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığına sormak isteriz;

2 milyar lira kredi verdiniz ve kimi vatandaşlar 10 yıl vadeli kullandılar. Ayda 28 bin lira geri ödemeyi hangi vatandaş ödeyecek? Türkiye'deki ücret skalasına baktığımızda, bir ailede eşler, 4 çocukları ile birlikte 6 kişi çalışsalar, üç öğün su içseler, kira ödemeseler bile bu rakamları ödemelerinin mümkün olmadığını görmek gerekmektedir. O nedenle, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının, 3194 sayılı İmar Yasası, 4708 sayılı Yapı Denetimi Yasası ve risk altındaki, afet riski altındaki alanların dönüştürülmesiyle ilgili yasalarla öngördüğü sonuçların hiçbiri bu zamana kadar gerçekleşmemiştir, bundan sonrası için de gerçekleşme umudu bulunmamaktadır ve bu konularda mutlaka halkın sorunlarının çözümü odaklı yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Fennî mesullerle ilgili getirilen düzenlemeyi olumlu bulmakla birlikte, orada riskin doğrudan doğruya hak sahibine gitmesi gerektiğini belirtmek istiyoruz. Ancak yapı denetim firmalarına bir düzenleme getirilmiştir; Artık, yapı denetim firmaları kura sistemiyle atanmaktadır. 1 depo benzin 1.400 TL'ye dolmaktadır. Yapı denetim firmalarını kurayla belirlenmektedir. Yapı denetim firması herhangi bir şantiyeyi denetleyeceği zaman ulaştırma hizmeti için ödediği bedeller birinci gider hâline dönüşmüştür. O nedenle, pek çok yerde kulağımıza gelen, yapı denetim firmalarının gitmek yerine uzaktan takip ya da yetkili imar mühendisleri göndermek yerine başka bir biçimiyle denetim hizmetini yapmakta olduklarıdır. Burada ya yapı denetim firmalarının almış olduğu ücretlerle ilgili güncelleme yapılması gerekmektedir, oranların yenilenmesi gerekmektedir ya da büyükşehirlerde büyükşehirin tamamında (1 bölge yerine o şehrin içini parça parça bölerek) daha dar bölgelere dönüştürmek gerekmektedir.

Kadastro Kanunu'nda düzenlemeler bulunmaktadır. Ücretlerle ilgili getirilen %100 artış maddeleriyle ilgili kanun yapımcıların; enflasyonun hiperenflasyona dönüştüğü dönemlerde rakamlar üzerinden getirilen yasa tekliflerinin ömrünün bir yılı geçmeyeceğini bilmesi gerekmektedir. Günümüzde gerçek enflasyon %140'lar seviyesindedir. TÜİK'in açıklayacağı enflasyon rakamının bu yılın haziran ayında %80 seviyelerinde olacağı öngörülmektedir. Sonuç olarak, getirilen bu rakam 1 yıl sonra yarı yarıya düşecektir. O nedenle teklifte rakam yazmak yerine belli kriterlere bağlayacak düzenlemenin idarenin elini kolaylaştıracağı düşüncesinde olduğumuzu belirtmek isteriz. Bu sorunun temel çözümü, böyle düzenlemeleri devamlı teklif olarak getirmek değil, enflasyonun yaşamın temel ekonomik göstergesine dönüşmesine yol açan "Faiz sebep, enflasyon sonuçtur." hükmünü tümüyle ortadan kaldırmaktan geçmektedir.

Kanun teklifi ile birlikte daha önce tarımda hibe desteği almış olan çiftçilere tutulmuş olan tutanaklarla ilgili bir düzenleme gelmektedir. Son derece doğrudur ancak Türkiye'nin her şehrinde desteği alabilmek için çığlıklar yükselmektedir. Destek üreticiye verilmediği sürece, hisselendirilmiş, veraset yoluyla yüzlerce ortağa

bölünmüş olan yerlere verildiği sürece ya da Rize'de olduğu gibi sadece 1 dönüm, 2 dönüm araziye ekebilecek kadar bölünmüş tarlası olan aile bu destekten mahrum bırakıldığı sürece buradan istenilen sonuç elde edilemeyecektir. Cumhuriyet Halk Partisi olarak Anayasanın amir hükmü olan; 'Türkiye Cumhuriyeti devletinin gayrisafi millî gelirin %1'inden az olmamak üzere tarım ve hayvancılıkla uğraşan insanlara doğrudan hibe desteği verilir.' cümlesini hatırlatmak istiyoruz. Geçen yıl 800 milyar dolar olan Türkiye'nin millî gelirin %1'i olan 8 milyar dolar çiftçiye hibe verilmesi gerekmekteydi. Halbuki bu rakam 29 milyar TL olarak gerçekleşmiş bulunmakta. 8 milyar doların karşılığı ne kadardır? Bu bütçeyi belirleyenlere göre dolar kuru Türkiye'de 3 TL midir yoksa 4 TL midir! O nedenle Anayasa'nın amir hükmü olan gayrisafi millî gelirin %1'inden az olmamak üzere çiftçiye verilmesi gereken hibe ve desteklerin derhâl açıklanması ve uygulanması gerekmektedir.

MADDELER

MADDE 1

Kanun teklifi sahibi tarafından, kanun teklifinin birinci maddesiyle yapılmak istenen düzenlemenin gerekçesi olarak; "Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranlarının Cumhurbaşkanınca belirlenmesi, değiştirilmesi ve kaldırılabilmesinin amaçlandığı" ifade edilmiştir.

Bu madde ile yapılmak istenen düzenleme, Cumhurbaşkanı Hükümet Sistemi denen yönetim biçiminin yine garip bir uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanun teklifinin bu maddesinde görüldüğü üzere, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde bürokrasinin azaltılması hedefler arasında sayılmış, fakat barajlardaki maksat oranlarının belirlenmesi için bile Cumhurbaşkanının onayının beklendiği bir duruma gelinmiştir.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün (DSİ) yapısal birçok sorunu bulunmaktadır. Özellikle İstanbul gibi devasa bir metropolün içme suyu ihtiyacının karşılanması ile ilgili olarak görevlerini yerine getirmeyen, Melen Barajı gibi birçok projeyi hala tamamlayamayan DSİ'nin, yapısal sorunlarının çözümü yerine bu tür düzenlemelerin yapılması, ülke yönetiminin ağır sorunları görmezden gelip, kendi ürettiği ve uygulamada birçok sorunların yaşandığı sisteminin yürümediğini göstermektedir.

Türkiye nüfusunun 2030 yılında 100 milyona ulaşacağı ve kişi başına düşen su miktarının bin 120 m³'e gerileyeceği öngörülmektedir. Bu öngörüler, Türkiye'nin "su fakiri" olma yolunda ilerlediğine işaret etmektedir. İklim değişikliğinin yarattığı

olumsuz etkilerin artması ile birlikte, kuraklığın da Türkiye için çok önemli bir risk temsil ettiği ortamda su konusunda daha ciddi ve yapısal çözümler üretilmelidir.

MADDE 2

İlgili düzenleme ile Kayseri’de bazı yapı kooperatiflerinin mağdurları için olumlu çözüm getiriliyor. Maddeyle tapusunu devralan ortağa, ilerleyen süreçte kooperatif yönetiminin çıkarttığı borçlar hükümsüz hale gelmesi amaçlanıyor. Söz konusu düzenleme; kooperatif ortağı olup, kesin maliyet hesabını ile belirlenen bedeli ödeyerek, tapusunu almış hak sahiplerinin haklarını koruyan bir düzenlemedir. Ancak sorunun Türkiye gündemine taşınması Kayseri’deki kooperatifler olsa da Türkiye genelinde farklı yerlerde bu sorunun yaşandığı görülmektedir. Bu nedenle düzenlemenin Türkiye genelini kapsamı daha uygun olacaktır. Maddenin “a” bendinde yer alan “etap” ifadesinin “blok” ifadesi ile değiştirilmesini ve ikinci paragrafında yer alan “yönetim giderleri hariç olmak üzere” ifadesinin teklif metninden çıkartılmasını uygun olacaktır. Sorunların kaynağında tapusunu alan kooperatif üyesinin üyeliğinin devam etmesi yattığı için teklife ayrıca “d- yukarıdaki şartları yerine getiren kooperatif üyesinin üyeliği sona erer” bendi eklenmelidir.

MADDE 3

Kanuna geçici bir madde ekleniyor. 2007 yılında aynı kanuna eklenen geçici 7 ’nci maddeyle 27 Temmuz 2004 tarihinde başlayarak yapılan kadastro çalışmalarında zilliyetlik şartları, fiilen kullanım hakkı olduğu hâlde sit alanlarında kalması nedeniyle Hazine adına tespit ve tescili yapılmış taşınmazların , birinci ve ikinci derece arkeolojik sit alanı dışında kalan sit alanlarındaki taşınmazların kadastral tutanakları , zilliyet ve hak sahibi olanlara belirtilen kişilerin veya mirasçılarının bir yıl içinde Maliye birimlerine başvurmaları hâlinde harca tabi olmadan resen ilgilisi adına tescil edilmesine olanak tanıyor. Bu süre 2008 yılında dolmuştu, yeni bir düzenlemeyle buna yıl sonuna kadar yeni bir başvuru hakkı tanıyor. Bu tür birinci ve ikinci derece arkeolojik sit alanları dışında kalan sit alanlarındaki taşınmazların kadastro tutanaklarıyla hak sahiplerine zilyet olarak geçirilmesiyle ilgili düzenlemeye yaklaşımımız olumludur.

Afyonkarahisar bizim açımızdan çok değerlidir, Ulusal Kurtuluş Savaşımızda başta Kocatepe olmak üzere bu vatan uğruna canını yitirmiş olan aziz şehitlerimizin yattığı bir ilden bahsediyoruz. O şehitlerimiz in mabetlerine gözcülük yapan yöre halkının da mağduriyetinin giderilmesinden dolayı memnun olduğumuzu belirtmek istiyoruz.

MADDE 4

Kanun teklifinin bu maddesinde tanımlanan Çevre Yönetim Hizmeti'nde geçen "Bakanlığın ilgili yönetmelikte belirlediği kişiler" ibaresinin netleştirilmesi gerekmektedir. Tanımın, yapı ve mevzuat içindeki yeri açıkça belirlenmelidir. Bu birimlerin yürütücüsü mesleki anlamda Çevre Mühendisi olmalıdır.

Çevre Mühendisi, doğal kaynakların en iyi şekilde kullanılması, üretim ve tüketim faaliyetlerinin insan sağlığına, refahına ve doğal dengeye zarar vermeyecek biçimde planlanması için çalışır. Bu yüzden madde teklifinde "çevre mühendisi" net bir şekilde yazılmalıdır.

Aksi takdirde, çevre mühendisi olmayan, bu konuda herhangi bir uzmanlığı olmayan insanların bu işi yapmasına izin verilmiş olacaktır.

Yine, çevre danışmanlık firmalarında Bakanlığın yetkilendirme kriterini düzenleyen alt yönetmeliklerde gerekli düzenlemeler yapılmalı, buralarda da çevre mühendisleri yetkili olmalıdır.

MADDE 5

Marmara Denizi'nde, Susurluk Havzası ve Marmara Denizi Hidrolojik Havzası yer almaktadır. İstanbul, Kocaeli, Yalova, Bursa, Balıkesir, Çanakkale ve Tekirdağ illerinin tamamının ama az ama çok Marmara Denizi'ne kıyısı bulunmaktadır.

Tesislerin yoğun bulunduğu illerin isimleri sıralanırken diğer illerin isminin geçmemesinin açıklık ve anlaşılabilirlik noktasında eksik olacağı öngörülmüştür. Teklifin amacı Marmara Denizi'ni müsilaj kirliliğine karşı koruyucu tedbirler almaktır.

İstanbul Boğazı'nın dip akıntısının Marmara Denizi'ne değil Karadeniz'e doğru olduğu gerçeğinden yola çıkıldığında, Marmara Denizi'ne ulaşmayacak atıksular yönünden İleri Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi yapılmasına ihtiyaç bulunmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu teklifle, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılabilmesinin de temin bakımından, yapılacak bu düzenlemede atıksuların Karadeniz'e deşarjını sağlayan İstanbul Boğazı'nın hariç tutulması öngörülmüştür. Teklifte, "Çevre yönetim birimi/çevre görevlisi" tanımının "çevre yönetimi hizmeti" olarak değiştirilmesi sebebiyle bu doğrultuda düzenleme yapılmaktadır. TMMOB'a bağlı çevre mühendislerinin yaşadığı işsizlik sorunu gün gibi apaçık ortadayken, onların yerine Bakanlığın belirleyeceği kişilerin yetkilendirilmesin doğru olmadığı düşüncesindeyiz.

MADDE 7

Devletin esas görevinin; kamu hizmeti gerçekleştiren ve denetim mekanizmaları çalışan kurumları yüceltmek ve yapılacak işlerde kurumların liyakat sahibi kadrolarını istihdam etmek olması gerekmektedir. Devlet kamu hizmeti üretmeli, denetlemeli, teknik altyapıya sahip liyakat sahibi insan yetiştirmelidir.

MADDE 8

Kanun teklifinde bu maddenin gerekçesi olarak: “Madde ile; çevrenin korunması, iyileştirilmesi ve çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla mahalli idareler tarafından yapılması zorunlu olan ancak teknik, ekonomik veya hızlı nüfus artışı sebepleriyle mahalli idarelerce yapılamayan veya ivedi yapılmasına ihtiyaç duyulan atıksu altyapı ve atık yönetim tesislerinin; çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenerek vatandaşların mağduriyetinin giderilmesi amacıyla, Bakanlıkça veya Bakanlığın yetkilendireceği ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlarınca mevzuata uygun şekilde yapılması, yaptırılması, işlettilmesi ve akabinde ilgili idareye devri amaçlanmaktadır. Zira, mahalli idareler tarafından, çevresel altyapı tesislerinin kurulmaması sebebiyle, çevre ve insan sağlığı tehdit eden durumlar ile karşılaşmakta olup, bu konularla ilgili olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına verilen görev ve yetkiler çerçevesinde bu Bakanlığın imkanları kullanılarak, çevre ve insan sağlığını tehdit eden sıkıntıların giderilmesi amaçlandığı” belirtilmektedir.

İstanbul Boğazı'nın dip akıntısının Marmara Denizi'ne değil Karadeniz'e doğru akmasından dolayı, Marmara Denizi'ne verilmeyecek atık sular yönünden İleri Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi yapılmasına ihtiyaç bulunmamakta olduğundan, burası için Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi yeterli olduğundan ve kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılabilmesinin de temini bakımından, yapılacak bu düzenlemede atıksuların Karadeniz'e deşarjını sağlayan İstanbul Boğazı'nın hariç tutulması gerekmektedir.

Bakanlıkça verilen 6 aylık süre içinde iş termin planlarının sunulmaması veya iş termin planlarında belirtilen sürelerle uyulmaması halinde, ilgili mahalli idare adına Bakanlıkça veya yetkilendireceği ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlarca yapılacak veya işlettilirecek tesislerle ilgili ortaya çıkan maliyetin tahsili hususunda, öncelikle bu hususun ilgili mahalli idareye bildirilmesi, bu bildirimden sonraki bir yıl içinde taraflara arasında sağlanacak mutabakat ile bir Protokole bağlanması, Protokol yapılmaması veya yapılan Protokol hükümlerinin yerine getirilmemesi halinde ortaya çıkan maliyetin tahsilinin düzene bağlanması gerekmektedir.

Özellikle İstanbul özelinde konuya açıklık getirmek gerekirse ileri biyolojik arıtma tesisinin yapılabilmesi için coğrafi açıdan herhangi bir olanak yok denebilecek kadar

kısıtlıdır. Ayrıca yerel yönetimlerin talep etmeleri halinde, arazilerin hazineye ait kısımlarının tahsisi konusunda, merkezi yönetimin konuya nasıl yaklaşacağı konusunda soru işaretleri giderilmemiştir. Çünkü daha önce yapılmış olan başvurulara verilmiş olan ret yanıtları vardır. Merkezi yönetim tarafından, 2019’da kaybettikleri belediyeleri adeta cezalandırırçasına gelirlerinin kısılmasını, belediye meclisleri eliyle borçlanmanın daraltılıp yerel yönetimlerin yatırım yapamaz hale getirilmesini ve Bakanlık eliyle birtakım firmaların ihya edilme girişimlerini görüyoruz ve kabul etmiyoruz.

MADDE 9

Meslek Odalarının görüş ve düşünceleri alınmadan, Türkiye’nin %65’lik nüfusunu yöneten CHP Belediyelerinin imar ve şehircilik birimlerinin görüşleri alınmadan imar kanununa 27.dönemde getirilen bu değişiklik ile aynı dönemde bu kanun ikinci kez değiştiriliyor. Değişikliğe karşı olmadığımızı belirtmek isteriz ancak 3194 sayılı imar yasası’nın kat yüksekliklerini sınırlayan bu düzenlemenin de ömrü kısmen 3 yılı geçmeyecektir.

MADDE 10

Özellikle Mekansal Planlama ya da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile ilgili müdürlükleri tarafından başka imar mevzuatında geçmişte olmayan fakat şimdi hasıl olmuş yönetmeliklerle ilgili ihtiyaç duyulması halinde bunların giderilmesi konusunda bir sorunun yaşanıp yaşanmayacağı hakkında bir açıklık getirilmesi gerekmektedir. Bu konu ile ilgili komisyonda dile getirildiği biçimiyle, imar mevzuatından, kat mülkiyeti kanunundan, tapu kanunundan kaynaklanan pek çok sorun yaşanmaktadır. Konut arzının talebi karşılayamadığı ve bu nedenle dar ve orta gelirliilerin en temel hakkı olan barınma hakkının yerle bir olduğu bu dönemde kirada oturmak neredeyse imkansız hale gelmiştir. AKP iktidarında mevzuattan kaynaklanan ve inşaat yapım sürecini engelleyen, ruhsat almayı zorlaştıran pek çok maddenin değiştirilmesi gerekmektedir.

MADDE 12

Teklifin 12.maddesiyle yerel yönetimlerin çevre kirliliğini önleyici yatırımlar kapsamında arıtma, geri kazanım; arıtma çamuru işleme ve bertarafı; sıfır atık yönetimi kapsamında atıkların toplama, taşıma hizmetleri, atık işleme, geri kazanım ve bertaraf tesisleri ile mapa şamandıraları yap-işlet-devret yöntemi ile özel sektöre yaptırabilmenin önünü açmaktadır. Kamu hizmetlerinin kamu özel işbirliği (KÖİ) adı

altında özel sektöre devredilmesi otoyol, köprü, havalimanları, şehir hastanelerinde olduğu gibi, kamuya yıllarca sürecek çok büyük maliyetler çıkarmaktadır. Bu durum yerel yönetimleri 20-30 yıl sürecek büyük bir işletme hizmet bedeli ödeme yükümlülüğü altına sokabileceği gibi, almadıkları hizmetin bedelini de ödemek zorunda kalabileceklerdir.

Devletin yapması gereken yatırımların özel sektöre yapılmasını eleştiriyoruz. Uygulamada görüldüğü üzere kamunun yapması gereken yatırımların özel sektöre yaptırılması, çok yüksek zararların oluşmasına neden olmuştur. Köprüler ve kamu hastanelerindeki zararlar ortaya çıktıkça bu tür projelerin devletin kendi imkanlarıyla yapmasının faydalı olacağı rakamlarla tespit edilmiş bir gerçektir.

“Yap-İşlet”, “Yap-İşlet-Devret”, “Yap-Kirala-Devret” isimleri altında gerçekleştirilen KÖİ uygulamaları, kamuoyuna, “hiç kaynak harcanmadan gerçekleştirilen projeler” denilerek yanlış bir şekilde takdim edilmektedir. Oysa bu projeler için verilen dış borç üstlenimi, alım, kiralama ve benzeri garantiler, devlet açısından “koşullu yükümlülük” oluşturmaktadır. Bu yükümlülükler de nihayetinde devlet bütçesinden karşılanmaktadır.

Bu projelerin yapılabirlik etütlerinin gerektiği gibi yapılmaması, uygulamaya geçildiğinde teknik, finansal ve hukuki sorunların doğmasına yol açmaktadır. Bu projelerin ihaleleri ve sözleşmeleri şeffaf değildir. Pek çok ihalenin şartname ya da sözleşmesinde, daha sonra şirketler lehine değişiklikler yapılabilmektedir. Bu değişikliklerle devletin üstleneceği yük daha da artırılmaktadır. Bu nedenle maddenin kanun metninden çıkarılması gerekmektedir.

MADDE 14

Kanun teklifi içerisinde denetim mekanizması, denetim yapan kurumların tanımı, denetimin sahici kılınmasına ilişkin bir tavır sergilenmezken tamamen cezaların caydırıcı unsur olarak kullanıldığı bir yöntem izlenmiştir. Çözümü kalıcı olmaktan uzaklaştırılan ve su istimleri artıran kanun teklifiyle karşı karşıyayız. Sadece cezai müeyyidelere yönelik bir uygulamanın başarılı sonuçlar doğurması beklenemez.

Eşgüdüm içerisinde birlikte ve beraberce; kaynakların oluşturulduğu ve doğru projelerin sunulduğu bir yöntem izlenmesi gerekirken sanki yanlışlıkların üzeri kapatılıyormuş gibi bir anlayışın hakim olduğunu görüyoruz.

14. madde ile 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun kapsamında tamamlanan yapıların izlenmesinin kolaylaştırılması için Bina kimlik sertifikası uygulaması getirilmekte ve bu sertifikaların tanımı belirlenmektedir.

Onlarca depremde yüz binlerce insanı kaybettiğimiz bir süreçte, depremin daha çok fay zonları üzerinde ve zeminden kaynaklı olduğu bilinmesine rağmen ne yazık ki herhangi bir elektrik tesisatı konusunda bir elektrik mühendisi yapı denetimi firmasında denetimci olabilirken (bu duruma karşı değiliz, onlar da denetlesin elbette) ya da bir makine mühendisi yapı denetim firması içerisinde bulunurken nedense zemin etütleri konusunda bir jeoloji mühendisi, bir jeofizik mühendisinin denetim elemanı olarak bulunması göz ardı ediliyor ve hâlâ aynı hataya devam ediliyor.

Bu yönüyle bakıldığında madde içeriği eksik kalmaktadır. Yine söz konuşum madde içeriğinde binaların üzerine konulacak levhalarla ilgili herhangi bir açıklık getirilmemiştir. Örneğin binanın üzerine kimlik sertifikası tanımı içerisinde mesela, "fay zonu üzerindedir" diye bir ibare konulacak mıdır? O plakanın üzerine ya da sertifikada "heyelanlı bölgededir", "taşkın alanı üzerindedir" diye ibare yer alacak mıdır? İzaha muhtaç, muallak, can ve mal güvenliğini tehdit edecek unsurlar madde teklifinde açıkça belirtilmemiştir ki bu durum önü alınamaz sonuçlar doğuracaktır.

Yerel Yönetimlerin tapu kayıt bilgilerine ve coğrafi bilgi sistemlerine erişimde önlerine konulan kısıtlamaların kaldırılması gerekmektedir. Büyükşehir Belediyelerin ilgili birimlerinin devlet kuruluşlarına ait olan bilgi havuzuna izinsiz erişmesi gerekmektedir.

MADDE 15

65 yaşını tamamlamış ancak ekonomik nedenlerle çalışmak zorunda olduğunu söyleyen yapı denetim çalışanlarının bu durumunu insani açıdan değerlendirirken yüzbinlerce mimar ve mühendisin mezun olduktan sonra asgari ücretle dahi iş bulamaması bir paradokstur. Öyle ki her yıl yurtdışına giden sağlık çalışanımızı ve mühendisimizi ülkede tutarak kendi yurduna katkı vermelerini sağlayamayan iktidar, "yurtdışına mühendis ihraç ediyoruz" diyecek kadar seviyeden yosun ve onur kırıcı açıklamalar yapmaktadır. 65 yaşını tamamlamış yapı denetim çalışanları için olumlu bir düzenleme olduğunu düşünüyoruz.

MADDE 21

5 yıl ödemesiz, on beş yıl 15 eşit taksitle bir ödemedeki yüzde 65'lik peşin ödeme indirimi gerçekte bir indirim değildir. Bugünkü enflasyon hesabıyla 1 milyon liranın beş yıl ödemesiz, yüzde 80 enflasyon rakamlarıyla beş yıl sonra nerelere geleceğini, on beş yıl içindeki bu ödemelerle toplam ödeyeceği tutarın yüzde 90'lar seviyesinde indirime oturacağı çok açıktır. Önümüzdeki yıl genel seçimler yapıldığında yani 1 yıl içinde zaten bu paranın büyük bir çoğunluğu eriyecektir. O nedenle vatandaşa bir yardım yapılacaksa bugün uygulanan para politikası, maliye politikalarıyla orantılı

olarak yüzde 75'lik bir peşin indirim yasa teklifindeki var olan koşulların eşdeğerinde bir indirim olduğu öngörüyoruz. Bu biçimiyle kabul edilirse bütün Yusufeli' deki yurttaşlarımıza faydası dokunacaktır. Mevcut haliyle faydadan çok zararı bulunmaktadır. Hatta bu oranın daha da yükseltilmesi gerekir.

MADDE 27

3194 sayılı İmar Yasası, 4708 sayılı Yapı Denetimi Yasası ve kentsel dönüşüm, afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi ile ilgili bugüne kadar getirilmiş olan düzenlemeler Türkiye'deki riskli yapıların iyileştirilmesi, deprem riski altındaki yapıların dönüştürülmesi konusunda istenilen sonuçları vermemiştir. O nedenle, her yasa teklifinin içine 2 madde, 3 madde koyarak değil, ciddi ve güncel bir çalışma ile bir imar yasası yapılması şarttır. Bu yasanın içinde dönüşümü esas alan, riskli yapıların iyileştirilmesini esas alan bir düzenleme getirilmesi elzemdir ve özellikle büyükşehirlerde deprem riski taşıyan bölgelerdeki yapı stokunun dönüşümüne katkı sağlanması gerekmektedir. Sayın Bakan açıklamasında, "Büyükşehirlerin çeperlerinde ucuz arsa dağıtacağız, ucuz arsaya birlikte bu kentlerdeki konut arzını artıracacağız, kira fiyatlarını dengelemeye çalışacağız." demiştir. Bu bizlere göre yanlış bir bakış açıdır. İstanbul'un Silivri'sinde, Çatalca'sında ya da Tuzla'sında kiralarda bir sıkıntı bulunmamaktadır, sıkıntının olduğu yer şehir merkezleridir. 1940'lı, 50'li, 60'lı, 70'li yıllarda yapılmış, dönüşemediği için günün ihtiyaçlarına cevap veremeyen yapı stoku iyileştirilmek zorundadır. Bu nedenle 0,99 ya da 0,89 faizle hiç evi olmayanlara 2 milyon lira kaynak aktarmak yerine, bu faiz oranlarıyla 500 bin, 600 bin lira uzun vadeli kaynak aktarılması gerekmektedir. Hiç evi olmayanlar değil, evinde âdeta tabutta yaşayan, her depremde "yıkılacak mı?" endişesi taşıyan vatandaşlar hedeflenmelidir. Bu doğrultuda ana strateji olarak İstanbul'da giderek çöküntü merkezlerine dönüşen yerleşik alanlara, örnek vermek gerekirse Fatih'e, Beyoğlu'na, Kadıköy'e, Üsküdar'a, Eyüp'e, Kâğıthane'ye girilmesi gerekmektedir. Buralardaki bu yapı stoku o kadar eskimiştir ki artık buralarda insanlar korkularından oturamamaktadır. Bu nedenle Fatih'te, Eyüp'te, Zeytinburnu'nda neredeyse tamamen yabancı uyruklu insanlar oturmaktadır. Fatih ilçesinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik belgesi olan kişilerin nüfusu her geçen gün azalmaktadır. O nedenle, problem çözülmek isteniyorsa problemin kaynağına inmek ve devletin kaynaklarını doğrudan sorunu giderecek alanlara yönlendirmek gerekmektedir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığına sormak isteriz;

2 milyar lira kredi verdiniz ve kimi vatandaşlar 10 yıl vadeli kullandılar. Ayda 28 bin lira geri ödemeyi hangi vatandaş ödeyecek? Türkiye'deki ücret skalasına baktığımızda, bir ailede eşler, 4 çocukları ile birlikte 6 kişi çalışsalar, üç öğün su içseler, kira ödemeseler bile bu rakamları ödemelerinin mümkün olmadığını görmek gerekmektedir. O

nedenle, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının, 3194 sayılı İmar Yasası, 4708 sayılı Yapı Denetimi Yasası ve risk altındaki, afet riski altındaki alanların dönüştürülmesiyle ilgili yasalarla öngördüğü sonuçların hiçbiri bu zamana kadar gerçekleşmemiştir, bundan sonrası için de gerçekleşme umudu bulunmamaktadır ve bu konularda mutlaka halkın sorunlarının çözümü odaklı yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

MADDE 29

Kanun teklifinin 29.maddesinde yer alan ve komisyon görüşmeleri sırasında tekliften çıkartılan ‘ğ’ bendi, “Tabiat varlıkları, doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinde yer alan, Bakanlık tarafından Ajansa kullanma izni verilen veya kiralanan, 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu kapsamındaki devletin hüküm ve tasarrufu altında yer alan alanları işletmek ve işlettirmek” maddesi, Anayasa'nın 43. maddesi ile tamamen çelişmektedir. 43.madde çok açıktır; "Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir. Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartları kanunla düzenlenir." denmektedir. Teklifte gelen düzenlemelerden anlaşılan, yasa teklifinin ilgili maddelerinde, başta Marmara olmak üzere, kirliliği engellemek açısından çok tarif yapılmakta, cezai hükümler getirilmekte, bu konularla ilgili yerel yönetimlere altı aylık bir zaman dilimi içinde de projelerini onaylatma zorunluluğu getirilmektedir. 2019 yerel seçimlerinde kıyıları yönetme konusunda halkın demokratik seçimlerle vermiş olduğu karar bellidir. Burada "devlet" diye tarif edilen, devletin Anayasa ve yasalarla kurulmuş olan organlarını temsil eder ki bunların da özellikle halka en yakın olan kısmı yerel yönetimlerdir. Burada, teklifin 29.maddesi bir ajans üzerinden bu hizmetlerin yapılabilmesine olanak getirmektedir. Devlet ne zamandan beri kendi organlarıyla değil de bu tür ajanslar eliyle gelir elde etmeye ve sorunları çözmeye çalışmaktadır? Bu düşüncenin vücut bularak teklife girmiş olması bile gelecek açısından endişelerimizi körükleyen bir durumdur. Artık kamunun kaynakları öylesine daraltılmıştır ki burada; "Nereden bir gelir elde edilebilir, bu bölgelere yanaşacak olan yatarlardan, teknelerden elde edilecek olan gelirleri Çevre Ajansı eliyle nasıl yönetebiliriz?" arayışına girilmiştir.

Bu yasa teklifinin Çevre Ajansına turizm alanlarının işletme hakkı verilmek istenmesi, Ajansın kuruluş amacıyla çelişmektedir. Çevre Ajansı, çevre kirliliğini önlemek ve yeşil alanların korunmasına, iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak, döngüsel ekonomi ve sıfır atık yaklaşımı doğrultusunda kaynak verimliliğini artırmak için ulusal ölçekte depozito yönetim sistemi kurulmasına, işletilmesine, izlenmesine ve denetimine yönelik faaliyetlerde bulunmak üzere kurulmuştur. Maddeyle, Çevre Ajansı, turizm alanlarının işletilmesi işine girmektedir. Biz, daha önce Muğla'da kurulmuş olan MUÇEV eliyle Edirne'nin Keşan ilçesine, Enez ilçesine bağlı kıyıların

nasıl şahısların himayesine terkedildiğini birçok kez dile getirmiştik. O nedenle getirilen bu teklif, hassasiyetle sürdürülmesi gereken faaliyetlerin merkez üzerine taşere edilmesi anlamına gelmekte, yerel yönetimlerin tümüyle devre dışı bırakılması amaçlanmaktadır. İklim krizinin derinleşmesi ile birlikte bu tür tekliflerle deniz ekosisteminin maddi gelir haline getirilmesinden ziyade korunmasının önemli olması gerekmektedir. İlgili kısım kısmen tekliften çıkarılmış olsa bile daha başında bu planlamanın yapıp teklifin içine konulmuş olması endişelerimizi taze tutacaktır. Çevre Ajansı'nın internet sitesinde yönetim kurulunun 6 üyesi bulunmaktadır. 3'nün fotoğrafı bulunmakta, 3'ünün bulunmamaktadır. Hatta özgeçmişleri bile yer almamaktadır. Daha bir internet sitesini bile düzenlemekten yoksun olan bir Ajansın denize yanaşacak olan yatları tek tek kontrol ederek gelir elde edeceğinin öngörmek akıl alır gibi değildir. Bu yasa teklifini buraya getiren milletvekilleri değilse bile bu yasa teklifinin hazırlanmasına dayanak oluşturan Bakanlık yetkilileri bu işleri kimin yapacağını, hangi şirket eliyle bu hizmetlerin üstlenileceğini bilmektedir ve bu doğrultuda Yüce Meclisimiz bu perde arkasındaki işe ortak edilmeye çalışılmaktadır. Özellikle dikkat çekmek istiyoruz.

Gökân Zeybek
İstanbul

Mürsel Alban
Muğla

Hasan Baltacı
Kastamonu

İsmet Tokdemir
Hatay

Ulaş Karasu
Sivas

Hüseyin Yıldız
Aydın

MUHALEFET ŞERHİ

(2/4469) Esas Numaralı Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi 'ne ilişkin muhalefet şerhimi bilgilerinize sunarım.

Giriş

AKP 3 Kasım 2002'de tek başına iktidara geldiği ilk döneminde sadece 2 torba yasa çıkarmıştı. 2007-2011 döneminde 11, 2011-2015 döneminde 21, 2015-2018 döneminde de yaklaşık 30 adet torba yasa çıkarılmıştır. 2018'den sonra Cumhurbaşkanlığı sistemi ile komisyonlardaki yasama çalışmaları neredeyse torba yasalar dışına çıkmamıştır. Tüm yasa teklifleri biçim olarak torba yasa, içerik olarak da iktidara yakın çevrelerin ihtiyaçlarını gideren paketlere dönüşmüştür.

İktidar, yasama etiğini ve "muhalefete saygı" ilkesini yok sayarak yasama sürecini torba yasalarla götürmeyi kural haline getirmiştir. Evrensel hukuk ilkelerinin ağır bir biçimde ihlal edilmesi anlamına gelen torba yasalar, milletvekillerini birbirleriyle ilgisiz pek çok farklı düzenlemeye ilişkin tek bir görüş bildirmeye zorlayarak "yasama kurnazlığı"nu ifade eden bir tekniğe sahiptir.

Farklı konuların aynı yasal düzenleme metninde bir araya getirilerek daha önemli ve kritik hususların kamufle edilmesi yasama etiğini ihlal etmektedir. Yasama sürecinin oldu bittiye getirilerek hızlandırılması aynı zamanda yasama kalitesini de düşürmektedir.

Üzerinde çalıştığımız bu torba yasa da pek çok farklı yasada ve pek çok farklı hususta düzenlemeler getirmektedir. Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinde toplam 14 kanunda değişiklik öngörülmektedir. Özellikle 9 maddenin doğrudan Çevre Komisyonuna sevk edilerek orada "esas komisyon" olarak görüşmeleri yapmak yerine tüm teklif esas komisyon olarak Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunda görüşülmüştür. Bu durum yasama kalitesini düşürmekte, kanun yapım teknikleri açısından da ciddi sorunların doğmasına sebebiyet vermektedir.

Bu yasa teklifinde değiştirilmesi teklif edilen kanunlar:

1. 2872 Sayılı Çevre Kanunu
2. 3194 Sayılı İmar Kanunu
3. 4708 Sayılı Yapı Denetim Hakkında Kanun
4. 6306 Sayılı Affet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun
5. 3996 Sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanun
6. 1163 Sayılı Kooperatif Kanunu
7. 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
8. 5488 Sayılı Tarım Kanunu

9. 5543 Sayılı İskan Kanunu
10. 6083 Sayılı Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Personeline Ek Ödeme Yapılması Hakkında Kanun
11. 7221 Sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi
12. 7261 Sayılı Türkiye Çevre Ajansı Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi.
13. 6292 Sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi İle Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkındaki Kanun.
14. 6200 devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne Yürütülen Hizmetler Hakkında Kanun.

Bu kadar yasanın aynı anda, aynı komisyonda görüşülmesi ve ilgili meslek örgütlerine, meslek odalarına, demokratik kitle örgütlerine ya “göstermelik” görüş sorarak ya da hiç sorulmadan yapılması, muhalefetin görüşlerinin yasaya etki etmemesi, bu yasanın iktidar ve onun çevresindekilerin ihtiyaçları doğrultusunda yapıldığı görüşünü güçlendirmektedir. Böyle bir yasa yapım tekniği toplumsal talepleri ve ihtiyaçları karşılamaktan çok uzaktır.

MADDELER ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

MADDE 1

Bu madde ile Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranlarının Cumhurbaşkanı tarafından belirlenip, değiştirilebilmesine veya kaldırılabilmesine imkân verilmektedir. Gerekçe olarak iklim değişikliği ve kuraklık gibi hususlar sayılmış olsa da düzenlemenin asıl amacının Hidroelektrik Santrallerine yani sermaye şirketlerine su kullanım hakkını tahsis etme olarak değerlendirilebiliriz. Özellikle tarımsal sulama amacıyla oluşturulan barajların kullanım amaçlarında değişiklik yetkisinin Cumhurbaşkanıya veriliyor olması üretim araçları açısından da ciddi sorunları ortaya çıkaracaktır.

Bakıldığı zaman su özellikle gıda üretimi ve tarım açısından stratejik bir öneme sahiptir. Fakat enerji krizi ve enerji üretiminde ortaya çıkan sorunlar iktidarın politikalarında da değişimler yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Özellikle yakın zamanda 12. DSİ Bölge Müdürlüğü'nün tarımsal amaçlı sulamayı yasaklayarak suyu enerji üretimine aktarması bunun en bariz örneği olarak karşımızda durmaktadır. Söz konusu düzenlemenin yasallaşması halinde bu yetki Cumhurbaşkanı tarafından keyfi bir şekilde kullanılabilir. Mevcut iktidarın tarıma, üretime ve emekçiye bakışı, uyguladığı politikalarda net bir biçimde görülmektedir. Öyle ki tarım emekçisi girdi maliyetleri altında ezilirken dönemin Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli “*paramız var ki ithalat yapıyoruz*” açıklamasıyla iktidarın üretime ve üreticiye bakış açısını ortaya koymuştur.

Dolayısı ile maddenin mevcut haliyle kabulü durumunda tarım ve içme suyu sağlayan barajların sermayenin hizmetinde birer meta haline dönüşme riski ile karşı karşıya kalacaktır. Tek adamın her şeye muktedir kılınmaya çalışılması ve merkezî yetçi yönetim anlayışının bir devlet geleneği haline dönüştürülmesi kabul edilebilir bir durum değildir.

MADDE 4

Düzenleme ile 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. maddesine “çevre yönetim hizmeti, çevre yönetim birimi, çevre danışmanlık firması ve ileri atıksu arıtma” kavramlarının tanımları eklenmektedir. Kanun Teklifinde tanımlanan çevre danışmanlık firmalarının, görev alanlarından biri de enerji, maden, sanayi, inşaat projelerinin, çevreye karşı olabilecek zararlarının hesap edilmesi, alınacak önlemlerin tespiti veya asgari düzeye indirilmesi çalışmalarını kapsayan çevresel etki değerlendirilmesini yapması ve bu bağlamda ÇED raporu hazırlamasıdır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş tüzel kişiliğe sahip bu firmaların hazırlayacağı ÇED raporları güvenilir olması mümkün değildir. Bakıldığı zaman doğaya zarar vermesi muhtemel bir iş veya eylem karşısında gerek meslek örgütlerinin gerek sivil toplum kuruluşlarının gerekse bölge halkının izleyebileceği tek yol ÇED raporlarıdır. Yine yargı süreçlerine bakıldığında usulsüz ve halk sağlığı ile ekolojide doğrudan zarar verecek birçok talan ve tahribat bu rapor sayesinde engellenebilmiştir. Söz konusu firmalarla ÇED raporları ısmarlama bir biçimde hazırlanabilecek ve ekolojik tahribatın yolu da açılmış olacaktır.

Diğer bir taraftan Atıksu, içindeki kirliticilerin uzaklaştırılması amacı ile kullanılan birincil arıtma, atıksudaki yüzen ve çökebilen katı maddelerin uzaklaştırılması işlemlerini kapsayan fiziksel arıtma ünitelerini, ikincil arıtma, organik maddelerin giderinde kullanılan biyolojik ve/veya kimyasal arıtma ünitelerini içermektedir. İleri arıtma bu işlemlere ilaveten ikincil arıtmada giderilmeyen kirliticilerin uzaklaştırılmasında kullanılan prosesleri kapsamaktadır. Derin deniz deşarjı ile Marmara Denizi yıllardır atık deposu haline getirilmiş ve kirliliği giderek artmış, Marmara Denizi'ne geri dönüşü mümkün olmayan hasarlar vermiştir. 4. madde ile kanuna ileri arıtma tanımının eklenmesi, mevzuatta “derin deniz deşarjı” ve “alıcı ortam” tanımı durdukça işlevsiz olacaktır. Bu konularda etkin politikalar üretilerek mevzuatın değiştirilmesi gerekmektedir.

MADDE 5

Marmara Denizinde meydana gelen Müsilaj kirliliği sebebiyle bölgesel bazda meydana gelebilecek kirliliğe sebebiyet veren faaliyetlerin engellenmesi amacıyla, Çevre Kanunu'nun idari para cezası içeren hükümlerinin yeniden düzenlenmesini ve Özel Çevre Koruma Bölgelerinde iki kat uygulanması yönünde düzenleme yapılmasını amaçlamıştır.

Marmara Denizinde Müsilaj oluşmasının en önemli nedeni, kirlilik yükü çok yüksek olan endüstriyel atık suların ve evsel atık suların ileri arıtmadan geçirilmeden denize deşarj edilmesidir. Bunlara hayvancılık ve tarımda ortaya çıkan atık suların doğrudan Marmara Denizine deşarj edilmesi de eklenebilir. Özellikle Marmara Denizi kıyısında olan fosfatlı gübre üretim tesisinin var olması bu sorunu daha da derinleştirmektedir. Ergene derin deniz deşarjı, Marmara Denizinde Müsilaj'ın temel nedeni olarak gösterilmektedir. Ergene nehrine arıtılmadan bırakılan, tekstil, gıda, kimya, deri, maden sektörlerinin kimyasal atıklarını içeren 4. kalite kirliliği taşıyan suyu arıtılmadan, 70 kilometrelik bir kolektör hattı ile karadan yaklaşık 4.5 km. açığa, denizde yüzeyden 47.5 metre derinliğe taşınmaktadır. Atıksu yönetiminde temel prensip “en az kirlenme” ve “maksimum geri kazanım” olmalıdır, anlayışı gereği derin deşarjdan ve Marmara denizinin alıcı ortam olarak görülmesinden vazgeçilmelidir.

Bilimsel verilere göre, Marmara Denizinde yaşanan kirlenme, Karadeniz ve Ege Denizini hatta nehirleri de tehdit etmeye başlamıştır. Türk Deniz Araştırmaları Vakfı'nın (TÜDAV) yapmış

olduğu açıklama; Müsilaj'ın birçok türü ortadan kaldıracacağı, bunlara Marmara Denizi'nde gorgonlar, süngerler, kabuklular gibi hareketsiz türlerin örnek verilebileceği belirtilmiştir. Raporla, “biyolojik çeşitlilikteki bu azalma Marmara yanında Kuzey Ege'yi de olumsuz etkileyecektir denilmiştir.” Atıksu arıtma ile; kirli suların, fiziksel, kimyasal özelliklerinin bir kısmı veya tamamı geri kazanılabilmektedir. Ancak böyle de olsa denize deşarj yanlıştır. Zira deşarj materyali saf su dahi olsa denizel ekosisteme, tuzluluğu azaltacağı için zarar verir. Ayrıca su fakiri olma yolunda ilerleyen ülkemizde, ileri düzeyde arıtılmış suyun karada kullanılması esas olmalıdır. Neticede atıksuyu arıtmak ve kullanmak çevrenin, ekolojik dengenin, tarım alanlarının, yaşam alanlarının ve halk sağlığının korunması için oldukça önemlidir. Marmara Denizine gemilerin atık sularının boşaltılmasının önlenmesi, tersanelerde temiz üretim tekniklerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Kanal İstanbul Projesinin hayata geçmesiyle birlikte oluşacak atıksu kirliliğinin de Marmara Denizine verilecek olması da Müsilaj konusunda dikkate alınmalıdır.

Teklifte CB kararnamesi ile tüm Marmara, Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edildiği halde, (gerçi CB akabinde kendi kararnamesini defalarca delmiştir) cezalar neden sadece İstanbul, Kocaeli ve Bursa'da iki kat uygulanmak istenmektedir anlamak mümkün değildir.

Yine 1 kg'dan az tıbbi atık, “ağırlığından bağımsız tüm tıbbi atıklar” olarak değiştirilmelidir.

MADDE 6

Atıksu arıtma tesislerinde kullanılan elektrik enerjisinin %50'sine kadar olan kısmı 2872 sayılı Çevre Kanununun 29 uncu maddesi uyarınca yürürlüğe konulan Atıksu Arıtma Tesislerinin Teşvik Tedbirlerinden Faydalanmasında Uyulacak Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik kapsamında geri ödenmektedir. Çevre Kanununun 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına ileri arıtma teknikleri ile arıtılmış atık suyu yeniden kullanan kuruluşlara, yeniden kullanım oranına göre atıksu arıtma tesislerinde kullanılan elektrik enerjisinin yüzde ellisine kadar olan kısmının, yüzde yüze kadar artırılması hedeflenmiştir. Bu teşvikten, hangi kuruluşların yararlanacağı açık ve net bir biçimde Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından ayrıntılandırılmamıştır.

Su varlıklarının korunması ve atıksuların alternatif bir su varlığı olarak değerlendirilmesinin yanı sıra, esas olarak özellikle çevreyi kirleten, sanayide üretim aşaması sonucunda ortaya çıkan endüstriyel atık suların çevreye verdiği zararların önlenmesi olmalıdır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre 2021 Türkiye'sinde belediye sınırları içinde yaşayanların ancak %60'ına içme ve kullanma suyu arıtma tesislerinde arıtılmış; güvenilir içme suyu sağlanabilmektedir. Belediye bölgelerinde yaşayan nüfusun %40'ına ise yerüstü ve yeraltı su varlıklarından gelen su, basit fiziksel arıtmadan bile geçmeden tüketilmektedir. Bu durum nedeniyle su kaynaklı salgınlar görülmektedir. Oysa içme ve kullanma suyu kaynaklarının yarısını barajlar, göl ve nehirlerin oluşturduğu bir ortamda içme ve kullanma suyunun bırakan doğrudan içme suyu sistemlerine verilmesini; fiziksel ve konvansiyonel arıtılması bile insan sağlığı açısından güvenilir değildir. Toplumumuzun tüketimine sunulacak suyun gelişmiş arıtmaya tabi tutulması şarttır. Ayrıca kentsel atıksuyun ise kirliliğe neden olmayacak düzeyde arıtılarak doğal ortama geri verilmesi şarttır.

Ülkemizdeki kentleşme, sanayi, madencilik, tarım ve diğer yatırım süreçleri ile ilgili politika ve uygulamalara baktığımızda; arazi planlamasının yapılmadığı, orman alanları, doğal karakteri korunması gereken alanlar, meralar, tarım, alanları ve sulak alanların kaybedildiği, vasfının

yitirildiği, doğal varlıklarımızın tahrip edilerek yok edildiği “ekolojik yıkım” olarak tanımladığımız bir süreçte; 25 su havzasında yüzeysel suların yaklaşık yüzde 70’inin, yeraltı suların yüzde 40’ının kirli olduğu bilimsel veriler ve kamunun raporları ile ortaya çıkmaktadır.

Ergene Nehri’nde yıllardır süren bir kirlilik mevcuttur. Havzadaki endüstri kuruluşlarının artırılmış veya artırılmamış atık suları, noktasal kaynak halinde Ergene Nehri’ne verilmektedir. Tarım alanlarından oluşan atıksular ve havza sınırları içinde yer alan yerleşim merkezlerinin evsel atıksuları da doğrudan veya dolaylı olarak Ergene Nehri’ne deşarj edilerek felaketin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

MADDE 7

2872 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinin birinci cümlesinde yer alan “yönetim birimi kurmak, çevre görevlisi istihdam etmek veya Bakanlıkça yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlardan bu amaçla hizmet satın” ibaresi “yönetimi hizmeti” şeklinde değiştirilerek denetime tâbi tesislerin faaliyetlerinin mevzuata uygunluğunu, alınan tedbirlerin etkili olarak uygulanıp uygulanmadığını değerlendiren, tesis içi yıllık denetim programları düzenleyen birim ya da çevre mühendislerini, mevcut görevlilerini özel şirketlere devretmektedir. Bu maddenin tek amacı “atık yönetimini” özel sektöre ihale etmenin yasal zeminini oluşturmaktır. Tekirdağ sınırlarındaki organize sanayi bölgelerinden kaynaklanan endüstriyel ve evsel atıksular için, Marmara Denizine Derin Deniz Deşarj Sistemi’nin proje, inşaat ve işletilmesi işlerini gerçekleştiren Derin Deniz Deşarj A.Ş. gibi şirketlerin çoğaltılmasını sağlamaktır.

Ergene Derin Deniz Deşarj Projesi kapsamında ilk deşarjın 14 Kasım 2020’de gerçekleşmesinin üzerinden bir yıl dahi geçmeden Marmara Denizi’nde 2021 yılının Nisan ayında Müsilaj gözle görülür hale gelmiştir. Bu durum atıkların alt akıntıyla Karadeniz’e gitmediğini ayrıca kanıtlamıştır.

Teklifte getirilen, Bakanlıkça yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlardan bu amaçla çevre yönetim hizmeti satın alınması çevrenin, doğanın, tarım alanlarının, su varlıklarının, yaşam alanlarının ve halk sağlığının devlet eliyle şirketlere bırakılmasıdır. Hiçbir yasa teklifi görüşülürken, ya da hazırlanırken çevreye dair en fazla sözü olan, doğa talanına karşı mücadele eden doğa savunucuları, ekolojistler ve meslek kuruluşları dahil edilmemektedir.

Doğa bir sermaye, devlet ve özel sektör ise işleten, kiralayan, satan pozisyonundadır. Bu teklif ile rant için doğayı zehirleyen şirketlerin talanı sonrasında verdiği zararı “ortadan kaldırmak” için yine “özel sektör” tarafından hizmet satın alınması öngörülmektedir. Havayı kirleten, ormanları yok eden, tarım arazilerine maden ocakları, siyanür çukurları açan şirketlerin çevreye verdiği zarar bakanlık eliyle, hizmet satın alınarak başka bir şirkete para kazandırmanın yasal zeminini oluşturmaktadır.

Çevre konularında öncelikli sorumluluğun Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nda, ardından belediyelerde olması gerekirken bu düzenleme ile kâr amacı taşıyan şirketler desteklenmektedir.

MADDE 8

Söz konusu madde ile ileri atıksu arıtım tesisi, arıtma çamuru işleme ve bertaraf tesisi ile atık geri kazanım ve bertaraf tesislerinin yapımının ivedi bir biçimde yapılmasının sağlanacağı ifade ediliyor gibi gözükse de bu madde ile arıtma ve bertaraf tesislerinin özel şirketlere yaptırılmasının da önü açılmış olacaktır. Bu madde düzenlenirken mahalli idareler adına yapılacak tesisleri kurmak için bakanlık tarafından yetkilendirecek kurum ve kuruluşların niteliği açık olarak belirtilmemiştir. Bu durum söz konusu kuruluşların özel şirketler de olabileceği anlamını ortaya çıkarmaktadır. Öte yandan bakanlığın yetkilendireceği kurumların bu tesisleri kurarken harcayacağı tutarlar mahalli idarelerce karşılanacağı için bu durumun kamuyu zarara uğratacak olması da söz konusudur. Yetkilendirilen kurumların tesisleri hangi standartlara göre yapacağı ve bu tesislerin yapımında nasıl bir tahribata yol açacakları bilinmezken, bütün bu tahribatın faturası yine kamu tarafından ödenmek zorunda kalacaktır.

Kanun teklifinin 8 inci maddesinde yer alan “veya Bakanlığın yetkilendireceği ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlar” ibaresinin maddeden çıkarılması ve maddede belirtilen tesislerin yapımının tamamen kamuya ait olması gerekmektedir. Ayrıca mahalli idareler tarafından kurulacak tesislerin yanı sıra Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği ve Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği, atıksuların kollektörlerle toplandıktan sonra arıtılmadan derin deniz deşarjına ve akarsulara verilmesine izin vermektedir. İlgili yönetmeliklerde atık suların arıtılmadan denizlere ve akarsulara deşarjını yasaklayan değişikliklerin de yapılması, derin deniz deşarjına izin veren Atıksu Arıtma Tesisleri Teknik Usuller Tebliğini ve Derin Deniz Deşarj Tesisi Onay Genelgesi'nin iptal edilmesi gerekmektedir. Arıtma tesislerinin kamu tarafından kurulmasının yanı sıra su varlıklarının korunması için kanunlarda ve yönetmeliklerde değişikliklere ihtiyaç bulunmaktadır.

MADDE 10

3194 sayılı İmar Kanunu'na “Geçici Madde 25” eklenerek birden fazla yapı için ruhsat alınarak inşaatına başlanmış ve kat ittifakı kurulmuş ancak süre içine tamamlanamadığı için ruhsatı geçersiz kalmış yapıların yeniden ruhsat almaya gerek kalmayacak şekilde, maliklerin tamamının muvafakati ile tamamlanmasını öngörmekteydi.

Söz konusu düzenleme Teklif metnin ilk halinde İmar Kanunu'nun 22. maddesine bir fıkra olarak eklenmek istenmiş, sonra bu durum düzeltilmiştir. Fakat bu hali bile durumun vahametini engellemiştir.

Bu madde kısaca “Batık müteahhitleri kurtarma maddesi” olarak tanımlanabilir. Toplum, derin bir yoksullukla baş etmek zorunda kalırken iktidar partisi yandaş sermaye şirketlerini kurtarmanın yol ve yöntemlerini aramaktadır. Özellikle birçok büyükşehir belediyesini kaybeden AKP iktidarı, alamayacağı yapı ruhsatlarını söz konusu düzenleme ile almanın formülünü geliştirmiştir. Bu durum hem yerel belediyelerin uhdesinde olan bir alana doğrudan müdahale hem de hukuki açıdan sorunludur. Bakıldığı zaman herhangi bir süre ve zaman sınırlaması bulunmamaktadır. Örnek verilecek olursa 15 yıl önce ruhsat almış ve yapının tamamını bitirmemiş bir şirket bu düzenleme ile yeniden inşaata başlayabilecek ve ruhsat alma yükümlülüğü bulunmayacaktır.

MADDE 12

Madde ile 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapılması Hakkında Kanuna ek madde eklenmektedir. Ek madde ile arıtma, geri kazanım; arıtma çamuru işleme ve bertarafı; sıfır atık yönetimi kapsamında atıkların toplama, taşıma hizmetleri, atık işleme, geri kazanım ve bertaraf tesisleri ile mapa-şamandıraların Yap-İşlet-Devret modeli ile özel sektör tarafından yapılması, onarılması, modernize edilmesi ve işletilmesinin önu açılmaktadır.

Denizlerin, su varlıklarının ve en genelde ekolojinin korunması kamusal politikaları ve kamu yatırımlarını gerektirir. Karlılık ve kazanç elde etmek üzerine kurulu özel sektör, doğanın korunması konusunda topluma bir kamu hizmeti veremez. Çünkü özel sektör için birinci öncelik toplumun çıkarından ziyade kar elde etmek olacaktır. Bugüne kadar özellikle son 20 yıldır ısrarla sürdürülen Yap-İşlet-Devret modeli ile ihaleye açılan projeler, bu projeleri yaparken ortaya çıkan doğa tahribatı bunu kanıtlamıştır. Örnek verilecek olursa özellikle otoyol ve köprülerin yapımında kullanılan YİD modeli kamunun kazanç elde etmesinden çok yapımından işletilme sürecine kadar kamuya yüklü maliyetler yüklemiştir. Arıtma tesisleri gibi özellikle su varlıklarının korunmasına yönelik bu tip projelerde öncelikli olan konu su varlıklarının korunmasıdır. Özel sektör eliyle yapılacak, onarılabacak veya işletilecek olan bu tesisler şirketin karlılık hesaplamalarının insafına bırakılamayacak kadar önemlidir. YİD modeli ile yapılan veya işletilen arıtma, geri kazanım, arıtma çamuru işleme ve bertarafı, sıfır atık yönetimi kapsamında atıkların toplama, taşıma hizmetleri, atık işleme, geri kazanım ve bertaraf tesislerinin görevli şirkete yeterince kar sağlamaması durumunda, tesisin bilimsel gerekliliklere göre değil, karlılığa göre yönetilmesi geri döndürülemez tahribatlara yol açabilir. YİD modeli ile çizilmeye çalışılan algının aksine kamuya maliyet çıkarmadan ya da az maliyetle proje yaptırılması değildir. Öte yandan başka bir tartışma ise YİD modeline göre yapılacak olan bu tesislerde, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin ciddi tehdit altında olduğudur. Tehlikeli atıkların da bu tesislerde işleneceği düşünüldüğünde, özel sektörün daha fazla kar elde etmek için gerektiğinde işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerini askıya alacağı su götürmez bir gerçektir. Özellikle sendikalaşma oranlarının oldukça düşük olduğu ve sendikalaşmanın engellendiği bir ortamda, işçilerin güvenliği hele de böyle tehlikeli bir sektörde patronlarının insafına bırakılmaz. Mapa ve şamandıralar ile teknelerin kıyıda duraklaması ve konaklamasının YİD modeli ile şirketlere verilmesi, kıyıların şirketlerin hakimiyeti altına girmesine sebep olacaktır. Kıyıları kamuya ait alanlardır ve bu şirketler tarafından işgal edilmesine izin verilmemelidir.

Her şeyden önce sürekli olması gereken bu koruyucu tedbirlerin yap-işlet-devret yöntemi ile yaptırılması ekolojik bir tutum değil iktidarın her zamanki gibi rantı önceleyen yaklaşımının sonucudur. Hedeflenen çevre koruma işlevinin “özel sektör eliyle yapılması” eşyanın tabiatına aykırıdır. “Görevli şirketlerin” nasıl tespit edileceğine ilişkin açık bir hükmün olmaması ve iktidarın çevre ihalelerinde rantı önceleyen yaklaşımı bu konuda amaçlanan “çevre korumasının” gerçekleşmeyeceğini göstermektedir.

Ayrıca yerel yönetimlerin konu hakkında karar almalarını kısıtlayan, konu hakkında kurulması planlanan banka hesabı sisteminin yerel idarelerin değil bakanlığın denetiminde olmasını düzenleyen, projelerin onaylanması yetkisini bakanlığa veren bu düzenleme ekolojiyi korumaktan ziyade iktidarın denetim ve rant alanını genişletecektir. Yerel yönetimler arasında siyasi ayrımcılık yapmaktan geri durmayan iktidarın Van Gölü Koruma Kanununu

çıkarmaması, HDP'li belediyelere kayyum ataması ve bu belediyelerin bütçelerine ilişkin kısıtlayıcı uygulamaları bu konuda yeterli veri sunmaktadır. Bölge illerindeki imar planı uygulamaları, kıyı kanunu uygulamaları ve orman kanunu uygulamalarında adil davranılmadığına ilişkin birçok uygulama kamuoyuna yansımıştır. Binlerce yıllık medeniyetlerin mirası olan Hasankeyf'in yok edilmesi, Van'da Çevre yolunun kamulaştırmaz bir şekilde yapılmaya çalışılması, Van Gölü kıyısında yüzlerce kamu binasının kıyı kanununa aykırı olmasına rağmen yıktırılmaması, Ahlat'ta Anayasa Mahkemesi kararına rağmen bir Saray yapılması, bölgede güvenlik gerekçesi ile ormanların tahrip edilip yok edilmesi bu uygulamaların tipik örneklerindedir.

Arıtma ve geri dönüşüm politikaları ve projeleri kamunun ve doğanın çıkarı için kamu tarafından yürütülmelidir.

MADDE 13

Çevre kirliliğini önlemek ve yeşil alanların korunmasına, iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak, döngüsel ekonomi ve sıfır atık yaklaşımı doğrultusunda kaynak verimliliğini arttırmak ile ulusal ölçekte depozito yönetim sistemi kurulmasına, işletilmesine, izlenmesine ve denetimine yönelik faaliyetlerde bulunmak için özel bir tüzel kişiliğe haiz, kendi gelirleri olan ve bir şirket gibi yönetilerek Çevre Ajansı kurulmasının belirtilen amaçları yerine getiremeyeceğini, söz konusu ajansın kurulmasının teklif edildiği görüşmeler sırasında da yazılı ve sözlü olarak ifade etmiştik. Yasalaşmasının üzerinden daha iki yıl geçmemişken Ajansın ve taşeron olarak yetkilendirdiği firmaların yanında bu madde ile özel sektöre yeni bir alan sunulmaktadır. Kamuoyu denetiminden uzaklaştırılmış ve piyasa yaklaşımını esas alan özel sektör işletmeciliğinin önceliği ekolojii korumak değil kar oranlarını arttırmak olacaktır. Bu nedenle ekolojinin korunmasında kamusal bir yaklaşımın esas alınması, özel sektörün etkisinin kurumsal olarak azaltılması gereklidir. Çevre kirliliğinin büyük bir çoğunluğunun nedeni, karlarını artırmak amacı ile çevreyi tahrip eden işletmeler olduğundan "sübjektif" bir yapılanma ile ajansın üyelerinin de bu şirketlerin etkisiyle belirlenebileceğini ve bir takım bağış, yardım ve benzeri adlar altındaki kampanyalar ile şirketler ve ajans işbirliği ile doğa tahribatının arttırılacağı öngörülmelidir. Ayrıca depozito sistemini denetlemesi beklenen Çevre Ajansı'na, Çevre Kanunu'nda kamu kurumlarına verilen denetim yetkisi de verilmiştir. Ancak Ajansın danışma kurulunda özel sektör temsilcileri yer alacak ve böyle bir oluşuma kamusal olması gereken bir denetim yetkisi de verilmiş olacaktır. Ayrıca Ajansın içerisinde bir iç denetim mekanizması söz konusu değildir. Ajansın bir iç denetim organı yoktur. Bu denetimsizlik varken bu kaynakların nereye aktarılacağı konusunda endişelerimiz mevcuttur. Hem Ajansta hem de yapacağı işlerde özel sektörün değil kamunun etkili ve yetkili olması doğal tahribatı önleyebilir. Aksi takdirde ekolojii, onu tahrip edenlere teslim etmiş olacaksınız.

Ayrıca maddede koylardaki ekosistemi kurtarmanın bir yöntemi olarak sunulan Mapa Şamandıra yöntemi, koyların yat sahiplerine terk edileceğinin, halkın kullanımına adı konmamış bir biçimde kapatılacağıın da kanıtı niteliğindedir.

MADDE 14

Düzenleme ile 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 1 inci maddesine yeni bir fıkra eklenerek "Bina Kimlik Sertifikası" tanımı getirilmektedir. Bina kimlik sertifika tanımlaması yetersiz ve muğlak olup, bunun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Yani bina kimlik sisteminde hangi teknik bilgiler veya genel bilgilerin yer alacağı hususu belirsizdir. Günümüzde

24 kentimiz, 80’i aşkın ilçemiz, 500 üzerindeki mahalle veya köy yerleşim biriminde 100.000’den fazla bina aktif fay zonlarının sakınım bandı üzerinde yer almaktadır. Yine çok sayıda yapı heyelan, kaya düşme tehlikesi ile karşı karşıya olup, DSİ Genel Müdürlüğüne hazırlanan havza planlarına göre binlerce bina dere yatakların taşkın riski yüksek alanları üzerinde bulunmaktadır. Bakanlık afet riski yüksek bu alanlara inşa edilen binalara nasıl bir kimlik belgesi düzenleyecektir. Olası afet durumunda bu binalar yıkıldığında bakanlık ne tür sorumluluk alacaktır. Sonuç olarak bahse konu bent bu haliyle, toplumun afet güvenliğini, dolayısı ile sağlığını korumaktan uzaktır. Müteahhitlerin ve emlakçıların daha rahat ve daha pahalı olarak konut satışı yapmasına fırsat veren, toplumun güvenli barınma sorununa çözüm olmayan bir düzenlemedir.

MADDE 15

Söz konusu madde komisyona geldiği ilk hali ile 65 yaşını doldurmuş denetçi mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanları, yapı denetim kuruluşları adına şantiye mahallinde görev yapmalarını yasaklamaktaydı. Komisyonda iktidar milletvekillerinin önergesi ile bu yaş hattı 75’e yükseltilmiştir. Bu durum dahi maddenin insan hakları ve hürriyet üzerinde kısıtlayıcı bir madde olma özelliğinden uzaklaştırmamıştır.

Anayasa 49’a göre, “*Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır.*” Demektedir. Bu düzenleme her şeyden önce bir meslek gurubunu iş ve çalışma hayatının dışına itmekte, anayasanın öngördüğü çalışma hakkını elinden almaktadır.

Kısaca kendi mesleklerini icra etmeleri önünde bir engel oluşturmak hem hukuki hem de insani açıdan sorunludur. Bugün devletin en üst kademelerinden tatalım neredeyse birçok meslek gurubunda uygulanmayan yaş sınırlamasının mimar ve mühendislere uygulanması eksik ve sorunlu bir durumdur.

MADDE 17

4708 sayılı Yapı Denetim Kanununda yapılan düzenleme ile Laboratuvar kuruluşlarına öngörülen maddi cezalar ve gerçeğe aykırı belge düzenlemesi durumunda uygulanacak men cezalarını düzenlemektedir. Bununla birlikte yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda yapılan görevlendirmelere dair Bakanlıkça kendilerine verilen sorumluluklarını yerine getirmemeleri halinde uygulanacak idari müeyyide ve beş yılda bir periyodik denetim yapacak yapı denetim kuruluşlarının sorumlulukları yerine getirmemeleri durumunda tesis edilecek idari yaptırımlar belirlenmiştir.

2020 yılında mecliste görüşülerek kanunlaşan Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile yapı denetim kuruluşlarına yönelik uygulanan men cezaları ortadan kaldırılmıştı. Yapılmak istenilen düzenleme ile elektronik ortamda yapılan görevlendirmelere dair Bakanlıkça kendilerine verilen sorumluluklarını yerine getirmemeleri halinde 120 güne kadar denetim görevi üstlenmesine izin verilmemesi hususu düzenlenmiştir.

Maalesef Türkiye’de denetim mekanizması etkin ve etkili bir şekilde yürütülmediği gibi takibi de mümkün değildir. Yapı denetimlerinin sağlıklı olmadığı bir ortamda insanların yaşamları riske edilmekte, ortaya çıkan olumsuz sonuçlardan ise ne bakanlık ne de yapı denetim kuruluşları bir sorumluluk üstlenmemektedir.

Türkiye’de şehirleşme yapısı incelendiğinde özellikle aktif fay zonları üzerine inşa edilen, taşkın, ve sel gibi doğal afetlerin sıklıkla meydana gelebileceği bir düzlem üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Olası bir deprem veya afetten zarar gören yapıların önemli bir bölümü zeminden kaynaklandığı bilinmektedir. Bu durum bilinmesine rağmen kanun maddesinde Yapı Denetim Kuruluşların aktif fay zonlarının sakinim bandı içinde yapılan binanın fenni mesuliyetini üstlenen bir müeyyide yer almamaktadır. Hatırlanacağı üzere yapı denetim kuruluşlarının denetiminde Kastamonu- Bozkurt ilçesinde dere yatağına 3 yıl önce inşa edilmiş bir binada 13 kişi yaşamını yitirdi. Toplum afet etkilerinden koruyacak düzenlemelerin hayata geçirilerek, insan hayatını riske edecek yapıların inşa edilmesi engellemelidir.

MADDE 19

Söz konusu madde ile yapı denetim kuruluşlarının beşer yıllık periyodik denetimleri, bu denetimlerden alacakları ücretler ve denetim sürecinde yaşanacak engellemelere yönelik engelleyenler için uygulanacak maddi cezaları düzenlemektedir. Bilindiği gibi Türkiye’de şehirleşme aktif fay zonları, taşkın riski taşıyan dere yatakları, heyelan riski taşıyan bölgeler ve çeşitli doğal afetlerin meydana gelebileceği bir düzlem üzerinde bulunmaktadır. Milyonlarca insanın yaşamının olası bir afetle riske gireceği bu şehirleşme anlayışında gerekli hassasiyeti göstermeyen, bu riskli hatlar üzerinde yeni yapılaşmanın önüne geçmeyen Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı söz konusu maddenin gerekçesinde temel hedef olarak “...can ve mal güvenliğini teminen sağlıklı ve sağlam yapıların oluşturulmasını sağlamak ...” açıklamaktadır.

Bir yandan riskli alanlarda yapılan imar planlarına sessiz kalınırken diğer yandan “can ve mal güvenliği” kavramını kullanmak kendi içinde bir çelişkidir başka bir şey ifade etmemektedir. Bununla beraber can ve mal güvenliği bir tarafa TCK 116’da belirlenen konut dokunulmazlığının ihlali suçuna da zemin oluşturmaktadır.

Maddeye göre denetimle ilgili iş ve işlemlerle ilgili binaya ya da bağımsız bölüme girişi engelleyenlere ilk gidişte tutanak, ikinci gidişte engelleyenlere ise 1500 TL idari ceza ve kolluk gücü ile binaya ve/veya bağımsız bölüme girişin önü açılacak. Bu maddenin mevcut hali ile onay halinde istenilen yer de denetim yapılarak binalar kolluk gücü ile denetlenebilecektir. Bu maddeyi kanun teklifinde yer alan 26. Maddeden ayrı düşünmemek gerekmektedir. Öyle ki hem kolluk gücüyle denetim hem kolluk gücüyle kapıların zorla açılması hususu yasa yapmak değil hukuk tanımazlıktır. Eğer gerçekten toplum can ve mal güvenliği hedefleniyor ise şehirleşme anlayışının değiştirilerek doğal afet riski ile insanların yaşamlarını riske edecek düzenlemelere son vermekten başlanabilir.

MADDE 20

Maddeyle 5488 sayılı Tarım Kanununa Geçici Madde eklenerek tarımsal desteklenmeden gerçeğe aykırı evrak düzenlediği için desteklerden yararlandırılmayanlar tarımsal üretim yaptıklarını ispatlamaları halinde desteklerden yararlanabileceklerdir. Kanun genel anlamıyla olumluysen, söz konusu düzenlemede verilmeyen desteklenmelerde faiz işletilmemektedir. Çiftçiler tarafından açılan ve binlerle ifade edilen davalarda çiftçiler lehine sonuçlar çıkmaktadır. Burada mahkemeler üreticilere yasal faizlerle ödemelere hükmetmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı çiftçinin hakkı olan yasal faiz tutarını ödemeli ve son dönemlerde ekonomik olarak zor bir dönem yaşayan çiftçiler en azından kısmı bir destek elde edeceklerdir.

MADDE 21

Maddeyle 5543 sayılı İskan Kanununda değişiklikler yapılmaktadır. Değişikle Türk soylu göçmenlere yönelik bazı ekonomik ve iskansal avantajlar sağlanmaktadır. İskan Kanununun 3'üncü maddesi 'd' bendinde *göçmen* şöyle tanımlanmaktadır:

"Göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır."

İskan Kanununda göçmen kavramı başlı başına etnik bir ayrımcılığı vurgulamaktadır. Göçmenlik kavramı en geniş tanımıyla ele alınmalıdır. Ya bu haklar ve avantajlar tüm göçmenler için yararlandırılmalıdır ya da gerçekçi kapsayıcı yeni bir düzenleme yapılmalıdır.

MADDE 26

Türk Ceza Kanunu'nun 116 ıncı maddesi "Konut Dokunulmazlığı İhlali" suçunu düzenlemektedir. Maddeye göre "*Bir kimsenin konutuna, konutunun eklentilerine rızasına aykırı olarak giren veya rıza ile girdikten sonra buradan çıkmayan kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*" Yine aynı maddenin 4. Fıkrası "*Fiilin, cebir veya tehdit kullanılmak suretiyle ya da gece vakti işlenmesi halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur*" demektedir. Yapılmak istenilen düzenleme mülk sahibinin rızasını ortadan kaldırarak ve gerektiğinde kilitli olan kapıları zorla açarak ve açtırarak, kolluk gücünün de desteği ile riskli olan binaların tahliyesini ve yıkılmasını öngören bir maddedir.

Bu maddenin yasallaşması durumunda ilgili kanun teklifinin 19. Maddesi ile zor kullanarak denetlenen binaların bu madde ile yine zorla yıkılmasının önü açılacaktır. Özellikle bakanlığın kamulaştırmak istediği yerleri sahte evrak ve belgelerle riskli yapı olarak belirlemesi durumunda kişinin hukuki tüm hakları elinden alınacaktır.

Hatırlanacağı üzere Bitlis merkez ilçesinde yapılmak istenilen "millet bahçesi" için 2019 yılında çelik konstrüksiyon ile yapılmış PTT'nin binası dahi riskli yapı olarak belirlenmiş ve tahliyesi istenmişti. Yine onlarca dükkan ve iş yeri kapıları mülk sahibine haber verilmeden zor kullanılarak girilmiş, kapı ve pencereler yerlerinden sökülerek derin bir mağduriyet yaşatılmıştı. Bugün bu madde hem o gün Bitlis ilinde yapılan uygulamaların aslında hukuksuz olduğunun itirafı hem de bundan sonra yapılacak bu ve benzeri hukuksuz uygulamaların habercisi niteliği taşımaktadır.

Vatandaşı koruması gereken yasalar vatandaşın temel hürriyet ve özgürlük alanlarına birer saldırı olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki Cumhurbaşkanlığı karamamesi ile bir bölgenin Afet Riski taşıdığı belirlenir ise vatandaşı koruyacak hiçbir hukuki zemin kalmayacaktır. Bu madde kanuna, hukuka, adalete ve en önemlisi vicdana aykırı bir düzenlemedir.

MADDE 28

Kanun 7221 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri Kanununda kişisel verilerin korunmasına, bazı teknik meselelere ve mesleki standartlaşmaya dair düzenlemeler içermektedir.

Kanunda sertifikasyon uygulamalarının savunma, güvenlik ve istihbarat alanında çalışan yazılımlar için muaf tutulması tam olarak anlaşılammaktadır. Son dönemde bu alanda çalışma yürüten bazı özel ve kamu kurumlarının istihbarat yazılımlarını kişisel menfaat amaçlı kullandıkları basında genişçe yer bulmuştu. Öyle ki yurtdışına kaçan ve itiraf videoları

yayınlayan bazı mafya liderlerinin söylemlerine dahi bu durum yansımıştır. Bu nedenle Kanun metninde muğlak olan bu durumun ya gerekçelerinin detaylı açıklanması gerekiyor ya da ilgili bölümünün kanun metninin çıkarılması gerekiyor.

Yine yapılmak istenen kanun değişikliği ile sadece kişisel verilerin paylaşımı ve güvenliği ile ilgili olmayıp (3), (4), (6)(a) ve (6)(b) fıkralarında tarif edilen alt madde değişiklikleri ile Coğrafi Bilgi Sistemi alanında kullanılan yazılımların sertifikalarını kullanıcılar tarafından ödenecek bir bedel olarak yeni ve yüksek maliyetler ile karşı karşıya kalmasını sağlayacaktır. Ayrıca ve en önemli hususlarda biri kullanılan tüm ölçü sistemleri için bir kayıt kontrol ve kalibrasyon işinden bahsedilerek, Coğrafi Bilgi Sistemi verisi üreten fakat meslek odasına bağlı olarak tescilli harita firmaları ve harita mühendislerini yetkisi dışında ikinci bir tescil ve denetim ile kendine bağlama gibi tüm şirketlerin Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü'ne tabi olmasına yol açacaktır.

MADDE 29

Türkiye Çevre Ajansının organ ve birimleri kısmında Yönetim Kuruluna danışmanlık etmek ve tavsiyelerde bulunmak üzere Danışma Kurulunun oluşturulacağı belirtilmiştir. Danışma kurulunda ise Ajansın faaliyet alanlarında temayüz etmiş kişiler ile yükseköğretim kurumu, özel sektör ve kamu kurum ve kuruluşları çalışanları arasından olmak üzere on bir üyenin yer alacağı bilgisi verilmiştir. Ancak uygulamada tamamen iktidara yakın kişiler yönetimlere ve kurullara getirilmiş ve ajans tartışmalı hale gelmiştir.

Oysa Çevre ajansı kurulmasına dair TBMM görüşmelerinde biz HDP olarak: "Danışma Kurulu bağımsız kişilerden oluşmalı ve mutlaka sivil toplum temsilcileri ile ilgili meslek odaları temsilcilerini de kapsamalıdır. Ajans danışma kuruluna seçilecek olan temsilcilerin meslekleri ve kurumları belirtilmeli, temsiliyet açısından çeşitlilik sağlanmalıdır. Çevre Ajansı Kamu idari ve mali yapısı içerisinde, kamu (özellikle Sayıştay) denetimine açık bir yapıda oluşturulmalı; tüm iş ve işlemlerinde şeffaflık sağlanmalıdır. Ajans Yönetimi (Yönetim Kurulu, Başkan ve diğer üst yönetim) için nitelik ve liyakat belirlemeleri tanımlanmalı; Yönetim Kurulu'nda Çevre Mühendisleri Odası tarafından belirlenecek 1 üye, üniversitelerin Çevre Mühendisliği Bölümlerinden belirlenecek 1 üye, çevre alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının belirleyeceği 1 üye mutlaka yer almalıdır. Ajans Danışma Kurulu'nda yer alacak kişilerin meslek, kurum ve liyakatleri tanımlanmalı ve temsiliyet açısından çeşitlilik sağlanmalı; TMMOB ve Çevre Mühendisleri Odası burada yer almalıdır. Yönetim ve Danışma Kurullarında Kamu kurum Kuruluşları adına görev alacak kişiler Çevre Yönetimi Denetimi konularında deneyim sahibi olmalıdır. Ajansın kendi iç yapılanması, birimleri ve personel yapısı da tanımlanmalıdır. Ajans organ ve birimlerinde görev alacak kişilere ait özelliklerin; kamu personeli niteliği taşıma zorunluluğu ile uzmanlık ve yeterlilik şartlarının detaylı olarak belirtilmesi gerekmektedir. Kanun teklifinde yer alan uygulama alanlarının Çevre Mühendisliğinin uzmanlık alanında yer alması sebebi ile görev alacak kişilerin büyük çoğunluğunun Çevre Mühendisi veya benzer akademik alanlardan olma zorunluluğu getirilmelidir. Bakanlığa ait denetim yetkilerinin bakanlık uhdesinde kurulması planlanan bir kuruluşa devredilmesi yetki karmaşasına sebep olacaktır. Ajansın yasada belirtilen haliyle kurulmamasını öneriyoruz ancak tüm itirazlarımıza ve önerilerimize rağmen kurulacaksa bu ajansın "denetim" işlevi olmamalıdır. Denetim işlevi de devredilmiş bir Ajansın varlığı Çevre Bakanlığını atıl ve gereksiz duruma düşürecektir. Ajans kurulma ve çalışma amaçları kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde yürütülen görev ve tanımlar çıkarılmalı;

yurtdışı örneklerinde olduğu gibi “araştırma, geliştirme, farkındalık arttırma vb yönünde destekleyici bir yapıda oluşturulmalıdır.” Demıştik. Ancak bu önerilerin hiçbiri hayata geçirilmediği gibi, aksine ajans tamamen iktidarın aparatı gibi çalışır hale getirilmiş, doğrudan iktidarın “himaye” sine girmiştir.

MARMARA DENİZİ'NDEKİ MÜSİLAJ SORUNUNUN ÇÖZÜMÜ İÇİN ÖNERİLER

Marmara Denizi'nde müsılaaj sorunu esas olarak insan sebepli (antropjenik) bir sorundur. Dünya tarihinde doğanın kendi değişim dönüşüm süreci içinde pek çok türün evrimsel değişikliğe uğradığı, ortadan kalktığı veya yeni türlerin evrimleştiğı bilimsel bir gerçektir. Dünyaya çarpan bir meteor, volkanik, atmosferik olaylar, akarsu veya denizlerin rejim değişikliği, su varlıklarının yok olması ya da yeniden doğuşu ekolojik süreçleri kökten değiştirebilmiştir. İnsan türü var olduğu günden sonra bu değişim ve dönüşümlere daha çok tabii olarak varlığını sürdürürken, sanayi devriminin ardından doğal süreçleri daha çok etkileyen bir varlık haline gelmiştir. Fossil yakıtlarının kullanılmaya başlanması, lastik tekerlilerin icadı giderek nükleer enerjinin kullanılmasıyla dünya geri dönüşümsüz bir biçimde değişmeye başlamıştır. Dünyanın jeolojik çağlarına böylece bir yeni çağ daha eklenmiştir o çağın adı Antropozoik çağ ya da antroposendir.

Bir jeolojik çağ olup olmadığı tartışılarsun, bu en kısa çağda dünyada biyoçeşitlilik zarar görmüş, biosfer pek çok kimyasalla kirlenmiştir. İklim krizi insan eliyle çıkarılmıştır.

Bugün konuştuğumuz ve çareler aradığımız müsılaaj sorunu da esas olarak insan kaynaklı bir sorundur. 60'lardan bu yana plansız ve çarpık kentleşme, kapitalizmin aşırı kar hırsı ile doğal varlıkların yağmalanması, endüstriyel, evsel atıklar, tarımda yoğun olarak kullanılan gübre ve tarımsal zehirlerin doğurduğu kirlilik, atmosferik olaylar, gemi ticaretindeki yoğunlaşma vb. tüm doğal varlıkların büyük bir hızla tahrip olmasına sebep olurken Marmara Denizi de bunlardan payını almıştır.

1989 ile birlikte başlayan Haliç'in temizlenmesi projesinin aslında Marmara'nın kirlenmesi anlamına geldiği çok geçmeden görülmüş ise de Marmara'nın kirlenmesi o günden bugüne dek neredeyse kesintisiz devam edegelmiştir.

Müsılaaj oluşumunda pek çok faktörden bahsedilmektedir. Denizde besleyici tuzların artması, denizin ortalamadan fazla ısınması, oksijensizlik, biyo çeşitliliğin kaybı gibi etkenlerin tümünün kaynağı insan eliyle yaratılan kirliliktir. Kirlilik azot fosfor yükünün artmasına paralel olarak pek çok organik ve inorganik maddenin de sudaki konsantrasyonunun artmasıdır. Suda bu maddelerin konsantrasyonlarının artması, bir yandan bu maddelerin oksidasyonunda kullanılması sebebiyle çözünmüş oksijen miktarının azalması anlamına gelmektedir. Bir diğer yandan sudaki süspansiyon miktarının fazlalığı bir ısınma sebebiyken aynı zamanda oksijen miktarını azaltan da bir faktör olmaktadır. Sudaki N ve P artışı bu maddeleri bir besin ögesi olarak kullanan bir cins fitoplanktonun sayıca artmasına sebep olmuştur. Suda olağan konsantrasyonun çok üzerinde birey sayısına ulaşan fitoplanktonlar da parçalanarak müsılaaj oluşumunu tetiklemiştir. Yine kirlenme, besin zincirini kırması sebebiyle fitoplanktonun doğal düşmanlarının azalmasına yol açmıştır. Bu da birey sayısını arttıran bir diğer faktördür.

Buradan hareketle müsılaaj sorununun çözümünün denizi kirlilikten kurtarmak olduğunun tespiti önemlidir. Temel olarak sorun insan kaynaklı bir kirlilik sorunu olarak alındığında, bu kirliliği endüstride, evlerde, kırsalda, denizde, havada hangi yöntemlerle azaltacağımıza odaklanmamız kolaylaşacaktır.

Ancak ne yazık ki 8 Haziran’da ilan edilen Marmara Denizi Koruma Eylem Planı (22 Madde) neredeyse uygulanmamaktadır. İlk günlerdeki motivasyon azalmıştır. Müsilajın kendiliğinden yok olduğu, tehlikenin geçtiği, bu durumun olağan ve doğal bir durum olduğu, Marmara Denizi’nin iyi durumda olduğu vehimi bir kısım çevreler tarafından sistemli olarak propaganda edilmektedir. Oysa durum ne yazık ki tam tersidir. Sorunun çözülmesi için ivedi tedbirlerin bir an evvel alınması gerekmektedir. Zira hep söylediğim gibi denizin zamanı kalmamıştır.

Bu sebeple çalışmalara yapıcı bir katkı sağlamak için, bir an evvel alınması gereken tedbirleri aşağıdaki 23 maddede kamuoyuna sunmayı uygun gördük.

1. Marmara Denizi’ni “kirletiliyor olmaktan kurtarmak” başta müsilaj olmak üzere tüm olumsuz unsurlardan kurtaracaktır. (Ör: biyotoksin sorunu, ağır metal sorunu, üst su kütlesindeki aşırı ısınma, biyo-çeşitlilik kaybı, olası insan sağlığı vb.).
2. Bu kapsamda Marmara Denizi hiçbir şekilde alıcı ortam olarak kullanılmamalıdır. Zaten çevre mevzuatında da kabul edilmiş olan uluslararası alıcı ortam standartlarının kabul ettiği 5mg/litre çözülmüş oksijen değerinin çok altında olan oksijen düzeyi sebebiyle şu anda Marmara’yı alıcı ortam olarak kabul ederek deşarj yapmak mümkün değildir.
3. Marmara Denizi’nin kirletilmesi uzun bir tarihsel geçmişe sahip olsa da en büyük güncel kirlilik Ergene derin deniz deşarjıdır. Bu denli majör bir girdinin ivedilikle ortadan kaldırılması gerekmektedir. Ergene havzasında endüstriyel, evsel ve tarımsal kirlilik had safhadadır ve bu kirlenmiş sular arıtılmadan veya yeterince arıtılmadan Marmara’ya deşarj edilmektedir. Deşarj yapılan bölgeye çok yakın bir noktadan alınan su örnekleri (a) kirliliğin korkutucu boyutlarda olduğunu kanıtlamaktadır.

(a)

Tespit edilen mg/l	WHO Değeri mg/l
Cu: 2544.38	0.02
Zn: 1932.02	0.5
Fe: 636.89	0.2
Ni: 77.60	0.02
Cd: 9.91	0.005
Pb: 76.19	0.01

MAREM 2021

Ayrıca Ergene derin deniz deşarjının devreye girmesi ile kirliliğin 3,5 kat artacağını söyleyen (b) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nın tespiti ile güncel ölçüm değerleri birbirlerini destekler niteliktedir. Ergene derin deşarjı sonlandırılmalı, suyun geri kazanımı temelinde ileri biyolojik ve gerektiğinde membran arıtma teknolojisine yönelinmelidir. Ergene havzasından derin sondajla sanayii tesislerinin yeraltı sularını kullanmaları yasaklanmalıdır.

(b) <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/515.pdf>

4. 1989 senesinden beri yanlış bir şekilde uygulanan “Marmara Denizi alt akıntısının artırılmamış ve/veya yeterli artırılmamış atıklar için seyrelme ve bu atıkların Karadeniz’e taşınması için bir konveyör olarak kullanılması” prensibinden en fazla 4 senelik bir zaman zarfında mutlaka vazgeçilmesi ve İstanbul başta olmak üzere Marmara Denizi kıyı ve hinterlandındaki tüm arıtma sistemlerinin “geri kazanım” esasına göre yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Bu temel prensibin diğer denizlerimize de en geç 6 senelik bir zaman dilimi içinde geçilmesinde fayda olacaktır.
5. Yukarıda belirtilen temel unsurların gerçekleştirilmesi bağlamında, durumun vahametine istinaden, Marmara Denizi’ni boğazları ile birlikte kapsamına alan bir bağımsız “masa” kurulması gerekmektedir. Söz konusu yapı bağımsız olarak sadece Marmara Denizi su kütleleri ile sorumlu olacak bir yapı olmalıdır. Buna göre;
  - a) Söz konusu yapı bağımsız olmalı, herhangi bir bakanlık altında yer almamalıdır.
  - b) Söz konusu yapıya mutlaka, bir ana laboratuvar bağlamında, kendi kontrolünde, çok yönlü, analiz olanakları sağlanmalıdır.
  - c) Söz konusu yapı Marmara Denizi ve boğazlar genelinde, en az senede 4 kez (ilkbahar, yaz, sonbahar ve kış dönemleri) mevcut ve değişen fiziksel, kimyasal, biyolojik ve ihtiyolojik izleme çalışmalarını kendi bünyesinde yapacak ve/veya koordinasyonunda yaptıracak olanaklar sağlanmalıdır.
  - d) Marmara Denizi ile ilgili yapılmış ve yapılacak tüm bilimsel çalışmaların verileri söz konusu yapı içinde oluşturulacak veri tabanında toplanması sağlanmalıdır.
  - e) Söz konusu yapının Marmara Denizi ve boğazları etki alanına alacak yeterli sayıda ve teknik yeterlilikte temel ölçüm cihazları, teknik eleman, uygun tekne olanakları sağlanacak in-situ (yerinde) izleme laboratuvarları olmalıdır.
  - f) Söz konusu yapının parametrelere dayanacak sonuç bildirimleri kurum ve kuruluşlarca bağlayıcı olmalıdır.
6. Marmara Denizi’nin hızlı restorasyonu için tamamı koruma alanı ilan edilmelidir. Deniz kenarlarında her ne maksatla olursa olsun yapılaşmaya izin verilmemelidir.
7. Kıyısız alanlar korunmalı, tahribat önlenmeli ve Su havzalarına kaçak inşaat yapılması önlenmelidir. Kıyılarda su hareketlerini engelleyecek yapılaşmanın önüne geçilerek, kıyıların doğal yapısının korunması sağlanmalıdır.
8. Marmara ekosistemini pek çok açıdan temelden olumsuz etkileyecek (inşa faaliyeti sonucu meydana gelen atıklar, dip çamuru, hafriyat, Küçükçekmece lagün ekosistemini yok olması, trafik, artacak nüfusa paralel olarak artacak yapılaşma ihtiyacı, su ihtiyacı, atık suların artışı vb.) Kanal İstanbul projesinden vazgeçilmelidir.
9. “Balıkesir Çanakkale İleri Bütünleşik Kıyı Alanları Planı” gibi deniz ekosistemini olumsuz etkileyecek projelerden vaz geçilmelidir.
10. Marmara Adası’nda sürmekte olan ve bir kısmında ÇED raporu dahi olmayan madencilik faaliyetleri kısıtlanmalı, ekolojik ihtiyaçlar doğrultusunda sıkı denetime tabi kılınmalıdır.

11. Özellikle Susurluk havzasında üretim yapan endüstriyel tesislere Ergene havzasında uygulanan protokolün aynısı uygulanmalı, kesin olarak atık suların derelere veya denize deşarjı engellenmeli, tesislerde kullanılan suyun geri kazanımı temel olmalıdır.
12. Tüm tarımsal havzalarda, tarımsal kaynaklı kirleticilerin derelere, göllere ve nihayetinde denize girişı önlenmeli. Tarımda agroekolojik yöntemlere kademeli geçiş sağlanmalı, tarım alanları ile dere, göl veya deniz arasında tampon bölgeler kurulmalı ve sulama amaçlı yapay sulak alanlar oluşturulmalı ve acil havza planları devreye sokulmalı,
13. Arıtılmış suların denize deşarjı yerine tarımsal ve peyzaj amaçlı kullanımı özendirilmeli.
14. Tarım kimyasallarının (gübre, zehir vb) kullanımı agroekolojik yöntemlerle kademeli olarak azaltılmalı.
15. Önemli bir kirletici olan zeytin kara sularının deşarjı yasaklanmalı, (çiftçinin ne kadar zeytin ürettiğı üzerinden potansiyel zeytin karasuyu miktarı hesaplanarak o miktarın çiftçiden alınması esas alınmalı) toplanan kirli sular buharlaştırma esasıyla yeniden kazanılmalı.
16. Denizlerimizde biyoçeşitliliğın korunması yönünde stratejiler izlenmeli. Marmara Denizi'nde plankton ile beslenen hamsi, sardalya, çaça gibi balıkların avcılığının kontrolü, bu canlılarda popülasyon artışı için gerekli önlemlerin alınması sağlanmalı.
17. Sürdürülebilir balıkçılığa geçiş süreci planlanmalı ve kademeli olarak geçiş yapılmalı. Bu çerçevede denizlerimizde canlı envanteri oluşturulmalı, balık stokları belirlenmeli ve avcılık var olan stoklar baz alınarak planlanmalı.
18. Küçük aile balıkçıları başta tüm balıkçılar devlet tarafından desteklenmeli.
19. Gemi taşımacılığında sintine su ve balast suyu boşaltımı kontrol altına alınmalı, Deniz taşımacılığında kaynaklanan kirlenmenin önlenmesine yönelik denetleme ve izleme mekanizmaları hayata geçirilmeli,
20. Eysel, endüstriyel ve diğerkirlik varlıklarının AAT iyileştirilmesi veya yeniden inşasının zaman alacağı dikkate alınarak bireysel önlemler için ulusal düzeyde kampanyalar düzenlenmeli.
21. Marmara Denizi için müsilaerken uyarı sistemi geliştirilmeli, uydu verileri ve erken uyarı sistemleri ile aşırı alg artışları ve müsilaerleşümü takip edilmeli.
22. Marmara Bölgesi'ndeki nüfus artışına sebep olabilecek kentsel ve endüstriyel planlamalar önlenmeli.
23. Marmara Denizi'nin özgün özellikleri dolayısı ile başta ilköğretim olmak üzere, söz konusu özellikleri içeren ve dolayısıyla bir denizin ne olduğı ile ilgili bilgilerin müfredata eklenerek öğrencilerin deniz ve deniz ortamı ile ilgili fikirlerinin oluşabileceğı bir müfredat düzenlenmesinin yapılması gerekmektedir.

Kanal İstanbul ve Müsilağ Sorunu

Kanal İstanbul projesinin hayata geçirilmesi denizel ortam açısından önemli sonuçlar doğuracaktır. Kanal İstanbul su yolu ve yeni şehir yapılaşma projesinin hayata geçmesiyle birlikte bölgeye yerleştirilecek nüfusun ve kurulacak işletmelerin oluşturacağı atık su kirliliği de Marmara Denizi'ne verilecektir. Bugün İstanbul Su Havzası olarak korunan alanlar, Kanal İstanbul su yolu çevresindeki yapılaşma ile kirletici varlık haline dönüşecektir. Bu kirletici varlığın deşarj yeri yine Marmara Denizi olacaktır. Marmara Denizi'ne Küçükçekmece-Kilyos-Durusu Havzasına konuşlandırılacak olan yeni kent yükü, Sazlıdere'ye, Küçükçekmece Lagünü'ne, havzada yeraltı sularına karışarak Marmara Denizi'ne ulaşacaktır. Bu yükü getirecek, doğal sistemlerin üzerine konuşlanacak kentleşme alanı 13.08.2012 tarih ve 2012/3573 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 15.11.2012 tarih ve 17687 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre İstanbul ili kapsamında 24.475 hektar “Yenişehir Rezerv Yapı Alanının” olarak belirlenmiştir. Ardından su yolu ve yeni şehir yapılacak tüm bölge etap etap alt ölçek; 1/5000 nazım imar -1/1000'lik uygulamalı imar planları ile yapılaşmaya açılmaya başlamıştır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından mahkemelerin iptal ettiği Çevre Düzeni Planı yeniden hazırlanarak 2 Ağustos 2021 gününden itibaren askıya çıkarılarak duyuruldu. Sadece açıklanan yeni planlarda da parseller tekrar “kentsel gelişme ve üniversite alanı” olarak tanımlandı. Alana konut, AVM ve rezidans yapılmasının önü açıldı. Küçükçekmece Lagünü'nün ve arkeolojik sit alanlarının yakınında bulunan parseller için hazırlanan alt ölçekli planlarda da 629 bin 187 metrekare inşaat yapılması ve 12 bin yeni nüfusun buraya yerleşmesi öngörüldü. Her plan değişikliğinde, açılan ihalelerde bölgeye konuşlandırılacak ilave kent yükünün derelere, lagüne ve Marmara Denizi'ne yeni gelecek atık su yükünü arttıracığı görülmektedir.

Kanal İstanbul Projesi ile Terkos Gölü'nün doğusunda kalan yaklaşık 20 km²'lik bir su toplama havzası devre dışı kalacak (yaklaşık yıllık 18 milyon m³'lük bir su kaybı), Sazlıdere Barajı'nın devre dışı kalması ile (yaklaşık yıllık 52 milyon m³'lük bir su kaybı) birlikte toplam su kaybı yıllık 70 milyon m³ olmaktadır.

Ayrıca İstanbul'un 5 milyon nüfusunun su ihtiyacını karşılayan Sazlıdere – İkitelli Sistemi devre dışı kalacaktır. H. Gerçek (2019) yaptığı açıklamalarda Kanal İstanbul ve Yenişehir Yapı Alanları Projesi ile en az 1,1 milyon insanın bölgeye ilave olarak yerleşeceğini bunun 2,5 milyon nüfusa kadar artmasının beklenebileceğini, Büyükşehir Belediyesi'nin yaptığı çalışmada bu nüfusun 2040 yılında, ilave olarak günde 3,3 milyon yolcu yaratacağının öngörüldüğünü belirtmekte. Yeni şehir projesi ile birlikte Yapılacak yeni atık su arıtma tesisi kapasitesi dikkate alındığında ise bölge nüfusunun 7,5 milyon olacağı öngörülmektedir (Kanal İstanbul ve Yenişehir Projesi Teknik Raporu, TBMMOB Çevre Mühendisleri Odası İstanbul Şb, Haziran 2020).

Ayrıca Kanal İstanbul su yolu, Karadeniz girişinin yakın olması nedeniyle Tuna Nehri kaynaklı kirleticilerin en kısa yoldan Marmara denizine taşınmasına neden olacaktır. “Karadeniz'den Marmara Denizi'ne üst akım ile gelen Tuna Nehri kaynaklı azot kirletici yükü 123,5 ton olup, bu miktar yaklaşık 15 milyon kişinin evsel atık suyunda bulunan azot yüküne denk düşmektedir. Bu kirlilik yükünün en iyimser yaklaşımla %50'sinin Kanal İstanbul su yoluna giriş yapacağı öngörülürse, kanalın 45 km boyunca kirlilik taşıyan Tuna Nehri'nin Marmara Denizi'ne bağlantı su yolu olacaktır” (Kanal İstanbul ve Yenişehir Projesi Teknik Raporu, TBMMOB Çevre Mühendisleri Odası İstanbul Şb, Haziran 2020).

Nüfusun artması, karasal kökenli yeni kirlilik varlıklarının oluşması, kirliliğin denize taşınması, milyonlarca metreküp hafriyatın denize dökülmesi (bu konuda Marmaray tecrübesi hatırlanmalıdır) temiz su varlıklarını ve Küçük Çekmece lagününün yok edilmesi, Karadeniz'den gelen kirliliğe ikinci bir yol daha açılması vb. gibi pek çok sebeple Kanal İstanbul su yolu ve yeni şehir yapılması Marmara deniz ekosistemi açısından yok edici bir diğer faktör olacaktır.

Mahmut Celadet Gaydalı

Bitlis

MUHALEFET ŞERHİ

Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunda görüşülen 2/4469 esas numaralı “Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”ne ilişkin muhalefet şerhimiz aşağıdaki gibidir.

Teklifin Geneli ve Görüşme Usulleri Üzerine Değerlendirme

23 Mayıs 2022 tarihinde AK Parti İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 64 milletvekilinin imzasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/4469 esas numaralı “Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”, 26 Mayıs 2022’de tali komisyonlardan biri olarak belirlenen Çevre Komisyonu’nda görüşülmüştür. Akabinde ise teklif, komisyonumuzda 30 Mayıs 2022 Pazartesi günü görüşülmeye başlanmış ve günün son dakikalarında görüşme tamamlanmıştır. Pek çok teknik hususu barındıran teklif, yeterli inceleme ve çalışma süresi olmadan komisyon sürecini tamamlamıştır. Ayrıca tali komisyonlar olarak belirlenen Adalet, Plan ve Bütçe ile Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonları ise toplanmamıştır.

Teklifle;

6200 sayılı DSİ Kanunu

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

2872 sayılı Çevre Kanunu

3194 sayılı İmar Kanunu

3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun

5488 sayılı Tarım Kanunu

5543 sayılı İskân Kanunu

6083 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Personeline Ek Ödeme Kanunu

6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi Kanunu

6306 sayılı Afet Riski Altında Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun

7221 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulmasına Dair Kanun

olmak üzere 14 ayrı kanunda değişiklik yapılması planlanmaktadır.

Görüldüğü üzere komisyonumuzda görüşülen bu teklif birbiriyle ilgisiz pek çok konuyu içeren bir torba kanun teklifidir. Yasama kalitesini düşüren ve 27. dönemde AK Parti grubunun temel yasama mantığı haline gelmiş olan torba teklifler, ihtisas komisyonlarının da mantığını kadük hale getirmektedir. İhtisas komisyonları, genel kurul aşaması öncesinde alana hakim milletvekillerinin çok daha az sayıda katılımıyla çok daha uzun ve ince çalışmalarının yapıldığı meclis organları olması gerekmektedir. Ancak torba teklifler yaşadığımız örnekte olduğu gibi Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunda tarıma dair bir teklifin görüşülmesine dahi sebebiyet vermektedir. Böylece “ihtisas” kelimesi soyut hale gelmekte ve anlamını yitirmektedir. Komisyonlarımızı içtüzüğün hükmünü yerine getirmek için çalıştırılan “yasak savma” kurumları haline dönüştürülmektedir. Bu hem TBMM çalışma usulünü, hem yasama kalitesini hem de demokrasimizi tehdit etmektedir. AK Parti’nin “ben yaptım oldu”

mantığına dayanan anlayışla kanunlar köstebek yuvasına dönmekte, etraflı tartışılmadığı için defalarca değiştirilmek zorunda kalınmaktadır. Türkiye böyle bir yasama süreciyle yönetilememektedir.

Teklifin önemli bir kısmını oluşturan “Çevre Kanunu” ve “Türkiye Çevre Ajansı” çerçevesinde yapılan değişikliklerin ise komisyonumuzda görüşülerek karara bağlanması yerine, tali komisyon olarak belirlenip görüşmelerin yapıldığı Çevre Komisyonunda esas olarak yapılması çok daha doğru olacaktır.

Teklifin bir diğer yönü ise Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin getirdiği bütün karar ve sorumlulukları tek bir kişinin yani Cumhurbaşkanı’nın alması mantığına dayanmasıdır. Teklifin pek çok maddesinde çok basit kararların dahi Cumhurbaşkanı’na devredildiği görülmektedir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü’nün yaptığı barajlardaki maksat oranlarını belirlemek DSİ’nin görevi olması gerekirken, düzeltme ve eklemelerin ilgili Bakanlıkça yapılması doğarken, bütün yetkilerin Cumhurbaşkanına verildiği görülmektedir. Aynı şekilde Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nde döner sermaye ile alakalı kararların, Marmara bölgesi ve çevresine getirilen düzenlemelerin başka su havzalarında uygulanması kararının da Cumhurbaşkanı’na verildiği görülmektedir. Her şeye tek bir kişinin karar verdiği bir devlet yönetiminde, bakanlıklardan bahsetmek, bürokrasiden bahsetmek mümkün değildir. Bu anlayışın bir an önce sona ermesi şarttır.

Teklifin en çok tepki çeken konusu ise Türkiye Çevre Ajansına mapa, şamandıra yapmak için yetki veren ve bu yetkinin Ajans tarafından özel şirketlere devredilebilmesinin yolunu açan düzenlemedir. Aynı şekilde çevre yönetimi ve çevre danışmanlık firmalarının durumu tanımlanarak, azami kamu yararının gözetilmesi gereken bu alanların özelleştirmeye açılarak şirketlerin insafına terk edilmesine sebep olacak düzenlemeler getirmektedir. Bu bağlamda yap-işlet devret mantığını çevre yönetimine sokmak suretiyle bir rant alanı oluşturmanın yolu açılmaktadır. Temelde özelleştirmelerin ya da dünyada uygulandığı şekilleriyle Kamu-Özel İşbirliklerinin olumlu sonuçlar verdiği uygulamalar vardır. Ancak ülkemizde özellikle yol, köprü, havaalanı ve şehir hastaneleri gibi büyük rant ve kamu zararı oluşturan KÖİ’lerin bulunması AK Parti iktidarının konuda karnesinin çok zayıf olduğunu göstermektedir. İktidarın bu kapsamda yapacağı bütün düzenlemeler şüpheli hale gelmektedir. Kamu ihalelerinin sürekli aynı şirketlere yüksek fiyatlarla verilmesi, milletin değil de yandaşların kalkındırılmasına çalışılması karşı durduğumuz en önemli husustur. Bu sebeple teklifleri rant yönünden değerlendirmekteyiz. Yapılacak düzenlemenin sonuçlarına dair teknik bilgilerin ayrıntılı değerlendirilmemesi, oluşacak zararların geri dönülemez noktada olması komisyonda ciddi şekilde eleştirilmesi nedeniyle AK Parti grubu bazı değişiklikler yapma yoluna gitmiştir. Komisyonun İYİ Partili üyeleri olarak özellikle 29. maddede önerge ile yapılan değişikliği olumlu bulduk. Ancak maddelerin genel ruhuna karşı olduğumuz da ifade ettik. Ayrıca yönetim kurulu üyelerinin dahi tam belli olmadığı internet sitesinde özgeçmişlerinin ve fotoğraflarının bulunmadığı Türkiye Çevre Ajansının, Bakanlığın yapamadığı işleri nasıl yapacağını yeniden sormak istiyoruz. Teklifin genel kurulda yapılacak görüşmelerinde de bu hususa yeniden dikkat çekeceğiz.

Maddelerin Değerlendirilmesi

Komisyon görüşmeleri sırasında 1, 2, 4, 8, 12, 15, 23, 25 ve 29. maddeler hakkında değişiklik ve çıkarma önergeleri sunduk. Ayrıca çeşitli maddeler üzerinde de görüşlerimizi ifade ettik. Maddelere ilişkin değerlendirmelerimiz şöyledir:

Madde 1

Teklifle Cumhurbaşkanı'na, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce yapılan barajların hangi maksatla ve hangi oranda kullanılacağına karar verme yetkisi verilmektedir. Kanunun 1953 yılında çıkan ilk halinde Bayındırlık Bakanlığı'nın teklifi ile Bakanlar Kurulunun onayı esas kabul edilmiştir. O günden bugüne kadar bu anlayış sürmüştür. Ancak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçiş sürecinde çıkarılan ve devlet kurumlarının pek çoğunu tahrip eden 703 sayılı KHK bu alanda da tahribat yapmıştır. 703 sayılı KHK ile mülga hale gelen düzenleme bugüne kadar kanunda bir boşluk olarak kalmıştır. Teklifte yetki doğrudan Cumhurbaşkanı'na verilmek istenmektedir. Verdiğimiz önerge ile karar merciinin Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün olması, hata ve sorunlarda ise düzeltme yetkisinin DSİ'nin bağlı bulunduğu bakanlık (günümüz için Tarım ve Orman Bakanlığı) olmasını teklif ettik. Bir barajın maksat oranının belirlenmesi işi, konunun uzmanlarının, baraj yönetiminin, DSİ personelinin bileceği ve değerlendirebileceği bir husustur. Böyle teknik bir düzenleme yetkisinin Cumhurbaşkanı'na verilmesi, hem ehliyet ve liyakat esaslarına uymayacak hem de DSİ ile ilgili Bakanlığın dışında saray bürokrasisince karar verilebilmesinin önünü açacaktır. Bu nedenle işin uzmanlarının yer aldığı DSİ'nin bu alanda karar vermesi, üst düzey düzeltme ve kararların ilgili bakanlıkça verilmesine yönelik komisyona sunduğumuz önergemiz iktidar tarafından reddedilmiştir. Bu durum tek adam rejiminin yasama faaliyetlerine yönelik tipik bir yansıması olarak karşımıza çıkmıştır.

Madde 2

Kayseri ilimizdeki kooperatif sorunlarıyla alakalı bir tekliftir. Yasama mantığı ve kanunlarımızın işaret ettiği, kanunların "genele hitap" eder şekilde olması ilkesi bu teklifle çığnemiştir. Kayseri'de yaşanan sıkıntının çözümü bütün siyasi parti gruplarınca desteklenmektedir. Ancak teklif görüşmelerinde görülmüştür ki bu sorunun Türkiye genelinde başka hangi şehirlerde olduğu dahi incelenmemiştir. Sadece yerel siyasilerin seçim yaturumu olarak yaptıkları değerlendirmeler üzerinden yürütülen yasama çalışması asla sağlıklı sonuçlar vermeyecektir. Görüşmeler sırasında anlaşılmıştır ki benzer sorunlar Türkiye'nin pek çok şehrinde bulunmakta ve çözüm aranmaktadır. Kooperatif üyeliğine bir blok ya da etap için girmiş ödemelerini yapmış ve işini teslim almış pek çok vatandaş, kooperatif üyeliği sonlanamadığı için kendisiyle ilgisiz olan borçlara muhatap kalarak mağdur olmaktadır. Teklif tapuyu devralan vatandaşların yeni oluşturulacak borçlandırmalardan etkilenmemesini sağlamaktadır. Bu haliyle olumlu gördüğümüz teklifin önergemizle bütün Türkiye'ye kapsayacak hale getirilmesini önerdik. Önergemiz reddedildi. Ancak genel kurul sürecine kadar AK Parti grubunca ilgili Bakanlıklarla bir değerlendirme yapılarak yasa kapsamının genişletilmesine yönelik çalışma yapılacağı ifade edilmiştir. Bu hususun takipçisi olarak genel kurulda da öneri ve eleştirilerimizi sunacağız.

Madde 4

Çevre yönetimi, çevre görevlisi ve çevre danışmanlık firması gibi kavramları tanımlayan bu madde pek çok diğer maddede de kaynaklık etmektedir. Burada yapılan tanımların en temel eksikliği mesleki bir muhtevaya sahip olmamalarıdır. Daha önce "Çevre Görevlisi" olarak yapılan tanımlama bu teklifte "Çevre Yönetim Hizmeti" şeklinde değiştirilmiş ve içerisinde yer alan kişilerin niteliklerinin belirlenmesi ise Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmeliğe bırakılmaktadır. Çevre Mühendisliği, biyoloji, kimya ve benzeri alanların işaret edilmediği bu düzenleme çevre gibi, bizce milli beka meselesi olan bir hususta, son derece ciddiyetsizdir.

Hiç bir çevre formasyonu olmayan kişilerin bu hizmetleri vermeleri, şirket kurmaları ve devlet adına iş görmelerinin önünü açacak bu teklife karşı olduğumuzu ifade ederek verdiğimiz önergeyle metinden çıkarılmasını istemiştik. Önergemiz iktidar grubunca reddedilmiştir. Çevre gibi azami kamu yararının aranması gereken alanlarda, özel sektörün vereceği hizmetlerin çerçevesi, kanunla ve çok daha geniş içeriklerle belirlenmelidir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkisiyle çevre yönetimi yapacak şirketlerin kişiye özel yönetmelik değişiklikleri ve oldu bittilerle iş yapması, kesinlikle engellenmelidir. Bu alanda çevre mühendislerine de öncelik veren bir düzenleme yapılması halinde işsiz çevre mühendisleri için de bir istihdam alanı yaratılmış olacaktır. 5. maddede verilen cezalar ve yapılan düzenlemelerde Çevre Yönetim Birimi çok daha önemli bir konuma gelmektedir.

Madde 7

4. madde üzerine yaptığımız değerlendirmenin önemli bir yansıması bu maddede yer almaktadır. Daha önce ayrı ayrı sayılan çevre yönetim alanları “Çevre yönetim hizmeti alınması” şeklinde genelleştirilmiştir. Burada çevre mühendislerinin olmazsa olmaz hale getirilmesi şarttır. 4. maddede yapılacak düzenlemeye ek olarak buraya da “Çevre Mühendisi” istihdamını zorunlu kılacak bir ifade eklenmelidir.

Madde 8

Teklifin en çok eleştiri alan maddelerinden biri de 8. maddedir. Müsilaj ve çevre kirliliğiyle mücadele kapsamında değerlendirilen bu teklifin üç ili kapsadığı görülmektedir. Ancak İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerine bakıldığında asıl hedefin İstanbul olduğu açıkça görülmektedir. Teklifle atık su arıtma alanında yapılacak tesislerin termin planlarının 6 ay içerisinde yerel yönetim tarafından Bakanlığa sunulması şart koşulmaktadır. Teklifle eğer bu sürede plan sunulmaz ya da sunulan plana uyulmaz ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yerel yönetim yerine bu tesisleri yapma, yaptırma, işletme ve işletirme yetkisini devralacağı, yerel yönetimin hiçbir söz hakkı olmadığı inşaat ve işletme süreçlerinden doğan tesis maliyetinin kendi bütçesinden kesileceği öngörülmektedir. Ayrıca bu maddedeki düzenlemenin başka su havzalarına uygulama yetkisi de Cumhurbaşkanına verilmektedir. Bu teklif açıkça çevre kirliliği ve müsilajla mücadele kamufleajıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nde Millet İttifakı’nın kazandığı büyük başarıdan intikam alma niyeti taşımaktadır. Bu teklifi iyi niyetli olarak değerlendirmek mümkün değildir. İleri Biyolojik Arıtma Tesislerinin kurulabileceği arazilerin temininin İstanbul için çok büyük sorun olduğu ve çok kısa zamanda çözülemeyeceği açıktır. Ayrıca kur artışındaki fiyat farklarının inşaat sektörü başta olmak üzere pek çok alanı etkilediği, ülkemizdeki enflasyonun ve ithalat maliyetlerinin hızla artmasının, pek çok alanda büyük yatırımların durma noktasına geldiği bir ekonomik ortamda, Belediye idaresinden kaynaklı olmayan gecikmede Bakanlığın İstanbul Büyükşehir Belediyesinin işletmelerini alacağı ve bunları başka özel şirketlere işletirebileceği veya yaptırabileceği görülmektedir. Belediye bütçeleri ortadadır. Günümüzde İSKİ ve İBB’nin bu alanda pek çok yatırım yaptığı düşünülürse bu teklifin siyasi amaçlar güttüğü de görülecektir. Açıkça İBB’nin bir noktaya getirdiği arıtma tesisleri ya da planladığı tesislere Bakanlık logolarını basmak, açılışlarına AK Partili siyasileri getirmek ve yandaş şirketleri zengin etmek için bu teklif getirilmiştir. Ayrıca bu düzenlemenin başka su havzalarında uygulanması için tek yetkilinin Cumhurbaşkanı olması da yine Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin getirdiği bir garabettir. Bütün yetkilerin Cumhurbaşkanına devredildiği bir demokrasi dünyada yoktur. Eğer bu düzenleme ya da benzer düzenlemeler başka havzalarda

uygulanacak ise teklif milli iradenin merkezi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne getirilir ve burada tartışılarak bir karara bağlanır. Tek adamın iki dudağı arasında kalan bir devlet idaresi asla milletimizi refaha ve kalkınmaya götürmeyecektir. Son derece sakıncalı bulduğumuz bu maddenin tekliften çıkarılması için verdiğimiz önergemiz ise iktidar grubunca reddedilmiştir.

Madde 12

İlgili madde de çevre kirliliğini önleyici bütün iş ve işlemlerde kamu-özel işbirliği sürecinin önünü açan bir düzenlemeyi teklif etmektedir. Bu kapsamda atık su arıtma tesisleri, mapa, şamandıra, atık işleme tesisleri gibi yapıların yerel yönetimlerce yap-işlet-devret modeliyle yapılabilecektir. Bu noktada önceki maddelerde yaptığımız çekinceler geçerlidir. Çevre gibi geleceğimizi etkileyecek hususlarda karnesi zayıf olan bir iktidarın yap-işlet-devret uygulamasının önünü açması rant ve yolsuzluğa sebebiyet verebilecek durumdur. Özellikle zamanında yapıldığı takdirde seçimlere bir yıl kaldığı bir dönemde en kritik alanlarda dahi yap-işlet-devret gibi kamu özel işbirliği süreçlerini başlatmak şaibeli olacaktır. Bu madde teklifinin metinden çıkarılması için verdiğimiz önergemiz de iktidar grubunca reddedilmiştir.

Madde 13

Bu maddeyle de depozito toplama ve iade işlemlerini yapmakla yetkili olan Türkiye Çevre Ajansının bu iş ve işlemleri yap-işlet-devret modeliyle yapmasının önü açılmaktadır. Temelde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yetkisinde olan bu depozito uygulamaları kurulan Türkiye Çevre Ajansına devredilmiştir. Bu teklifle de ajanstan özel şirketlere devredilmesi planlanmaktadır. Burada iki hususun sorgulanması gerekir. Madem depozito iş ve işlemlerini özel sektöre yaptırmak planlanmıştır, o zaman neden Türkiye Çevre Ajansı kurulmuştur? Türkiye Çevre Ajansı bu iş için kurulmuşsa neden depozito uygulamaları özel sektöre devredilmek istenmektedir? Türkiye Çevre Ajansının amaç ve hedeflerinden uzaklaştığı bir paravan kuruluş haline getirildiği aşikardır. Bu maddenin de tekliften çıkarılması gerekmektedir.

Madde 15

Teklifin 15. maddesinin ilk hali 65 yaşının üstündeki denetçi mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanlarının şantiyelerde denetim yapamamasını düzenlemekteydi. Ancak sektörden gelen talep ve şikâyetler, düzenlemenin bu halinin ciddi sorunlara yol açacağı yönünde olmuştur. Özellikle tecrübeli mühendislerin pek çoğunun bu düzenleme sonrasında denetim yapamaz hale geleceği, yeni mühendislerin ise daha çok tecrübeye ihtiyacı olduğu için işlerde aksamalar yaşanacağı yorumları sektör temsilcilerince tarafımıza iletilmiştir. Bu nedenle ülkemizde akademisyenler gibi pek çok meslek grubu 70'li yaşların ortalarına kadar çalışabilirken yapı denetim alanında böyle bir kısıtlama olması hakkaniyete ve ihtiyaca uygun olmayacaktır. Hem muhalefetin hem de sektörün bu uyarıları kapsamında AK Parti grubu yaş sınırını 75 olarak değiştirmeyi kabul etmiştir. Ancak yeni mühendis yetişmesi ve piyasada işsiz kalan genç mühendislerin de daha kolay iş bulabilmesinin sağlanması amacıyla da bir düzenleme yapılması şarttır. Bu bağlamda tarafımızca verilen önergede yönetmelikle belirlenmiş olan 5 yıl tecrübe şartının 3 yıla düşürülmesi ve kanunla hükme bağlanması önerilmiştir. Önergemiz iktidar grubu tarafından reddedilmiştir.

Madde 20

Tarımsal desteklemelerle alakalı yaşanan bir mağduriyetin çözümü için getirilen bu teklifi bütün siyasi partiler desteklemiştir. Komisyonumuzun görev alanında olmasa da torba yasa mantığıyla karşımıza gelen bu teklif, temelde tarımdaki sorunların ne kadar derinleştiğini de göstermekle beraber tarımsal desteklemelerde genel bir reform ihtiyacının olduğunu da göstermektedir. Özellikle Tarım Kanunu'nun işaret ettiği GSYİH'nin yüzde biri oranında tarıma bütçe harcanması hükmünün asla uygulanmadığı bir ortamda tarımın geliştirilmesi için çok daha fazla yapısal adımların atılmasının şart olduğunu ifade etmek istiyoruz. Bu maddede Türkiye Barolar Birliği temsilcisinin ifade ettiği bir hususu dikkatlere sunmak istiyoruz. TBB temsilcisi teklifte yer alan konuyla alakalı mahkeme süreçlerinde vekâlet ücreti talep edilemeyeceği hükmünün Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na ve Avukatlık Kanunu'na aykırı olduğunu işaret etmiştir. Bu noktada davalara bakan avukatların o güne kadar yaptığı masraflarla alakalı bir hak kayıplarının olup olmayacağı etraflıca değerlendirilmeli, genel kurul sürecinde avukatları mağdur etmeyen bir düzenleme ile süreç işletilmelidir.

Madde 23

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesindeki döner sermaye harcamalarıyla alakalı yapılan bu düzenleme, genel muhtevası açısından eleştirilmemiştir. Ancak maddede Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesindeki döner sermaye işletmeleri için tahsis edilen sermaye miktarının artırılmasında ve tarife cetvelindeki oranların azaltılıp artırılmasında Cumhurbaşkanı'nın yetkili kılınması abesle iştigaldir. Cumhurbaşkanı'nın neden bir genel müdürlükteki döner sermaye ile alakalı karar verme sorumluluğu altına alındığı asla anlaşılamamıştır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin getirdiği ucube bürokrasi anlayışının bir tezahürü olan bu teklifin düzeltilmesi ve ilgili bakanlık ile genel müdürlüğün bu hususlarda yetkili kılınması yönünde verdiğimiz önergemiz reddedilmiştir.

Madde 25

Teklifin bu maddesinde İstanbul'un Şile ilçesinde yer alan Darlık ve Ömerli Barajlarından etkilenen vatandaşların buldukları Esenceli ve Darlık Mahallelerinde kalıcı iskânlarını sağlamak amacıyla 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi Kanunu'nun geçici 6'ncı maddesinde düzenleme yapılarak, yerleşik yaşamın sürdüğü bu mahallelerde ortaya çıkan mülkiyet sorunlarının giderilmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır. Sorunun ortaya çıkışından buyana 35 yıla yakın bir süre geçmiş olmasına rağmen hak sahipliğinin tespit edilerek mağdurların mülkiyet sorunlarının giderilmeye çalışılmasını yerinde bir düzenleme olarak görmekteyiz. Büyükşehir yasasında yapılan değişiklikle mahalle statüsüne kavuşan Darlık ve Esenceli Mahalleleri hala orman köyü olma vasfını korumaktadır. Bölgede yerleşik vatandaşların birçoğunun orman köylüsü olması, ekonomik anlamda ödeme güçlerinin göz önüne alınmadan düzenleme yapılmış olması yeni sorunları da beraberinde getirecektir. Bu nedenle beklentileri karşılamak üzere hak sahipliği tespiti sonrasında ortaya konacak ödeme planlarının, 5 yıl ödemesiz ve 20 yıl vadeden az olmamak üzere düzenlenmesine yönelik vermiş olduğumuz önergemiz komisyonda kabul edilmemiştir. İktidarın bu tutumu, sorunların kalıcı olarak giderilmesinden ziyade hazineye gelir sağlamanın önceliğinde olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Madde 29

Teklifin en sorunlu maddelerinin başında bu madde gelmektedir. Komisyon görüşmelerinin genelinde sık sık eleştiri alan bu madde; meslek örgütlerinden ve toplumdan gelen tepkilerin yanı sıra komisyondaki muhalefetin baskısıyla değiştirilmek zorunda kalmıştır. Teklifin ilk halinde kıyılarımız ve kıyılardaki korunan alanlarımız Türkiye Çevre Ajansı tarafından üçüncü kişilere işlettirilmesinin ve kullanımın devredilmesinin önü açılmaktaydı. Ayrıca mapa ve şamandıra yapımlarında da Ajansın özel üçüncü kişilere devir yetkisi mevcuttu. Bu durum açıkça kıyılarımızın Ajans eliyle peşkeş çekilmesinin, yerli ve yabancı şirketlere devriyle birlikte yapılaşmanın da önünü açacaktı. Deniz çayırlarının korunması, kıyılardaki tekne ve gemi yoğunluğunun azaltılması ve çevrenin korunması amacıyla yapılması planlanan mapa ve şamandıraların tek başına bu amaçları gerçekleştirmeyeceği, konunun uzmanları tarafından dile getirilmiştir. Özellikle deniz çayırlarını korumak için çapa atımını engellemeyi hedefleyen bu çalışmanın pratikte yürütülemeyeceği ifade edilmiştir. Ayrıca Ajans tarafından bu işin suiistimal edilerek koylarımızın ve kıyılarımızın tekne otoparklarına çevrilmesine neden olacağı belirtilmiştir. Bu gibi ihtiyaçların karşılanması için yapılaşmanın başlayacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle Ajansın bu iş ve işlemleri yaptırmak için özel sektöre işletme yetkisi vermesi durumunda kar amacı güdüleceği için çevrenin korunması ikinci plana düşecektir. Diğer maddelerde de yaptığımız itirazlarda olduğu üzere Ajans burada da mapa ve şamandıra ihalelerinin yandaş firmalara verilmesi için bir paravan haline gelecektir. Bütün bu itirazlar karşısında AK Parti grubunun getirmek zorunda kaldığı değişiklik önergesi komisyonda kabul edilerek teklif metninden çıkarılmıştır. Ayrıca Ajansın mapa ve şamandıraları özel şirketlere işlettirilmesinin önünü açan ifade ile Ajansın şirket devralmasını sağlayan ifade de teklif metninden çıkarılmıştır. Bu değişikliği olumlu olarak görsek bile halen ikinci fıkrada “yeni şirketler kurma” ifadesinin yer alması Ajansın kendi eliyle değil bunu şirketler aracılığıyla yürüteceğini işaret etmektedir. Çünkü Ajans ikinci fıkra ile yeni şirket kurabilecektir. Ajans, bu yeni şirketlere yeni yönetim kurulu üyeleri seçecek ve üyelere maaş bağlayacaktır. Ayrıca bu şirketler ortaklıklar kurup yine üçüncü kişilere dolaylı yoldan bu mapa ve şamandıra yapımı ile, işletim süreçlerini yürütebilecektir. Bu haliyle teklif ilk haline göre olumlu olsa da şüpheler içermektedir. Bu nedenle teklifin bu maddesinin metinden çıkarılmasını istediğimiz önerge iktidar grubunca reddedilmiştir.

Sonuç olarak olumlu bulduğumuz bazı maddeler olmasına rağmen bir torba kanun teklifi olması, ilgili tali komisyonlarda görüşülmemesi, Anayasa’ya birçok yönden aykırılığının tartışmaya açık olması, zaten tıkanmış olan “Partili Cumhurbaşkanlığı Sistemi”ni daha da tıkayacağı belli olan, şaibeli yönlerini, doğaya ve çevreye olan olumsuz etkilerini göz önüne alarak bu teklife destek vermeyeceğimizi beyan ederiz.

Hayrettin Nuhoglu

İstanbul

İbrahim Halil Oral

Ankara

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ MUSTAFA DEMİR
VE 64 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

ÇEVRE KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce Yürütülen Hizmetler Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 15- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranları Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir, değiştirilebilir veya kaldırılabilir.”

MADDE 2- 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 11- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibariyle, Kayseri İlinde aşağıdaki şartları taşıyan yapı kooperatifleriyle sınırlı olmak üzere bu madde hükmü uygulanır.

a) İnşaatların etaplar halinde yapılarak teslim edilmesi,

b) Terkin edilmemiş olması,

c) Yapımı tamamlanan etapta bağımsız bölüm malikine kooperatifçe tahakkuk ettirilen bedelin ödenmiş olması,

ç) Kooperatif tarafından üyeye konutunun tapu devrinin yapılmış olması.

Yukarıdaki şartların birlikte sağlanması halinde; konutun tapu devrinin yapılmasından sonraki dönemler için yapı kooperatifi tarafından yönetim giderleri hariç olmak üzere her ne ad altında olursa olsun yapılmış borçlandırmalar veya bu kapsamda üçüncü şahıslara kooperatif tarafından yapılan alacağın devrine ilişkin işlemler hükümsüzdür.

Birinci fıkra kapsamındaki şartları birlikte sağlayan kişilere karşı yapı kooperatifinin veya bu alacağı devralan üçüncü kişilerin yapı kooperatifi nedeniyle açmış oldukları her türlü alacak veya tazminat davaları ile bu kapsamda yapılan ilamsız icra takipleriyle ilgili olarak; ilgilinin talebi halinde

BAYINDIRLIK, İMAR, ULAŞTIRMA VE
TURİZM KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

ÇEVRE KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce Yürütülen Hizmetler Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 15- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen baraj, gölet ve diğer depolama tesislerinin maksat oranları Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir, değiştirilebilir veya kaldırılabilir.”

MADDE 2- 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 11- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibariyle, Kayseri ilinde aşağıdaki şartları taşıyan yapı kooperatifleriyle sınırlı olmak üzere bu madde hükmü uygulanır.

a) İnşaatların etaplar halinde yapılarak teslim edilmesi,

b) Terkin edilmemiş olması,

c) Yapımı tamamlanan etapta bağımsız bölüm malikine kooperatifçe tahakkuk ettirilen bedelin ödenmiş olması,

ç) Kooperatif tarafından üyeye konutunun tapu devrinin yapılmış olması

şartlarının birlikte sağlanması halinde; konutun tapu devrinin yapılmasından sonraki dönemler için yapı kooperatifi tarafından yönetim giderleri hariç olmak üzere her ne ad altında olursa olsun yapılmış borçlandırmalar veya bu kapsamda üçüncü şahıslara kooperatif tarafından yapılan alacağın devrine ilişkin işlemler hükümsüzdür.

Birinci fıkra kapsamındaki şartları birlikte sağlayan kişilere karşı yapı kooperatifinin veya bu alacağı devralan üçüncü kişilerin yapı kooperatifi nedeniyle açmış oldukları her türlü alacak veya tazminat davaları ile bu kapsamda yapılan ilamsız icra takipleriyle ilgili olarak; ilgilinin talebi halinde

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

bu davalarda verilen ve henüz kesinleşmemiş mahkeme kararları ile kesinleşen dava ve takiplere dayanılarak başlatılan icra işlemleri, haciz, satış ve tahliye uygulamaları durdurulur. Bu alacaklar kapsamında kesinleşen ilamlara dayanılarak devam eden takipler ile kesinleşen icra takiplerine son verilmesi için birinci fıkraya uyarınca bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde borcun bulunmadığına dair davanın açıldığına ilişkin belgenin ibraz edilmesi zorunludur; borcun bulunmadığına ilişkin kesinleşen ilamın icra dairesine ibraz edilmesi halinde takip sonlandırılır.”

MADDE 3- 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 12- Afyonkarahisar ili, Merkez ilçesi, Kocatepe kasabası sınırları içerisinde bulunan 27/7/2004 tarihinden itibaren yapılan kadaströ çalışmalarını sonucu zilyetlik şartları oluştuğu halde sit alanlarında kalması nedeniyle Hazine adına tespit ve tescili yapılmış taşınmazlardan 1 ve 2 nci derece arkeolojik sit alanları dışında kalan sit alanlarındaki taşınmazların kadaströ tutanaklarında zilyet veya hak sahibi olarak belirtilen kişilerin veya mirasçılarının, 31/12/2022 tarihine kadar Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının birimlerine müracaatları halinde bu birimlerin talebi ile harca tâbi olmadan re’sen ilgilisi adına tescilleri yapılır. Bu hüküm davası devam eden taşınmazların zilyet veya hak sahibi olan kişileri veya kanuni mirasçılarını da kapsar. Bu davalarda karar verilmesine yer olmadığı kararı verilir. Yargılama giderleri ve masrafları hak sahibi olan kişi ve mirasçılarının yüklenir.”

MADDE 4- 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Çevre yönetim birimi/Çevre görevlisi:” tanımı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve fıkraya bu tanımdan sonra gelmek üzere aşağıdaki tanımlar eklenmiştir.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

bu davalarda verilen ve henüz kesinleşmemiş mahkeme kararları ile kesinleşen dava ve takiplere dayanılarak başlatılan icra işlemleri, haciz, satış ve tahliye uygulamaları durdurulur. Bu alacaklar kapsamında kesinleşen ilamlara dayanılarak devam eden takipler ile kesinleşen icra takiplerine son verilmesi için birinci fıkraya uyarınca bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde borcun bulunmadığına dair davanın açıldığına ilişkin belgenin ibraz edilmesi zorunludur; borcun bulunmadığına ilişkin kesinleşen ilamın icra dairesine ibraz edilmesi halinde takip sonlandırılır.”

MADDE 3- 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 12- Afyonkarahisar ili, Merkez ilçesi, Kocatepe beldesi sınırları içerisinde bulunan 27/7/2004 tarihinden itibaren yapılan kadaströ çalışmalarını sonucu zilyetlik şartları oluştuğu halde sit alanlarında kalması nedeniyle Hazine adına tespit ve tescili yapılmış taşınmazlardan 1 inci ve 2 nci derece arkeolojik sit alanları dışında kalan sit alanlarındaki taşınmazların kadaströ tutanaklarında zilyet veya hak sahibi olarak belirtilen kişilerin veya mirasçılarının, 31/12/2022 tarihine kadar Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının birimlerine müracaatları halinde bu birimlerin talebi ile harca tâbi olmadan re’sen ilgilisi adına tescilleri yapılır. Bu hüküm davası devam eden taşınmazların zilyet veya hak sahibi olan kişileri veya kanuni mirasçılarını da kapsar. Bu davalarda karar verilmesine yer olmadığı kararı verilir. Yargılama giderleri ve masrafları hak sahibi olan kişi ve mirasçılarının yüklenir.”

MADDE 4- 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Çevre yönetim birimi/Çevre görevlisi:” tanımı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve fıkraya bu tanımdan sonra gelmek üzere aşağıdaki tanımlar eklenmiştir.

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

“Çevre yönetimi hizmeti: Bu Kanun ve Kanuna göre yürürlüğe konulan düzenlemeler uyarınca tesis ve işletmelerin mevzuata uygunluğunun, alınan tedbirlerin etkili olarak uygulanıp uygulanmadığının değerlendirildiği ve çevre mühendisleri, çevre yönetim birimleri, çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler tarafından verilen hizmeti,”

“Çevre yönetim birimi: Çevre yönetimi hizmeti vermek üzere tesis veya işletmelerin bünyesinde kurulan birimi,

Çevre danışmanlık firması: Çevre yönetimi hizmeti vermek üzere Bakanlık tarafından yetkilendirilen tüzel kişiliği,

İleri atıksu arıtımı: Fiziksel, biyolojik veya kimyasal arıtma gibi klasik yöntemlerle ilgili yönetmeliklerle belirlenen düzeyde artılamayan ya da artımı mümkün olmayan kirletici maddelerin giderilmesinde kullanılan arıtma işlemini,”

MADDE 5- 2872 sayılı Kanununun 20 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine aşağıdaki cümle eklenmiş, (1) bendinin (4) numaralı alt bendinin başına aşağıdaki cümle eklenmiş ve bentte yer alan “Kati atık bırakan veya evsel atıksu deşarjı yapan tanker, gemi ve diğer deniz araçlarından” ibaresi “Yüz elli groston ilâ” şeklinde değiştirilmiş, (m) bendinde yer alan “çevre yönetim birimini kurmayanlara” ibaresi “çevre yönetimi hizmeti almayanlardan; çevre yönetim birimini kurmayanlara ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara” şeklinde, “çevre görevlisi bulundurmayanlara ya da Bakanlıkça yetkilendirilmiş firmalardan hizmet almayanlara” ibaresi “çevre mühendisi veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara” şeklinde değiştirilmiş, fıkraya aşağıdaki bentler eklenmiş ve maddeye ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Boğazlar ve Susurluk havzası dahil Marmara Denizi Hidrolojik Havzası’nda ve bu havzada yer alan illerden İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerinin tamamında bu bentteki ceza iki kat olarak uygulanır.”

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“Çevre yönetimi hizmeti: Bu Kanun ve Kanuna göre yürürlüğe konulan düzenlemeler uyarınca tesis ve işletmelerin mevzuata uygunluğunun, alınan tedbirlerin etkili olarak uygulanıp uygulanmadığının değerlendirildiği ve çevre mühendisleri, çevre yönetim birimleri, çevre danışmanlık firmaları veya Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler tarafından verilen hizmeti,”

“Çevre yönetim birimi: Çevre yönetimi hizmeti vermek üzere tesis veya işletmelerin bünyesinde kurulan birimi,

Çevre danışmanlık firması: Çevre yönetimi hizmeti vermek üzere Bakanlık tarafından yetkilendirilen tüzel kişiliği,

İleri atıksu arıtımı: Fiziksel, biyolojik veya kimyasal arıtma gibi klasik yöntemlerle ilgili yönetmeliklerle belirlenen düzeyde artılamayan ya da artımı mümkün olmayan kirletici maddelerin giderilmesinde kullanılan arıtma işlemini,”

MADDE 5- 2872 sayılı Kanununun 20 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine aşağıdaki cümle eklenmiş, (1) bendinin (4) numaralı alt bendinin başına aşağıdaki cümle eklenmiş ve bentte yer alan “Kati atık bırakan veya evsel atıksu deşarjı yapan tanker, gemi ve diğer deniz araçlarından” ibaresi “Yüz elli groston ilâ” şeklinde değiştirilmiş, (m) bendinde yer alan “çevre yönetim birimini kurmayanlara” ibaresi “çevre yönetimi hizmeti almayanlardan; çevre yönetim birimini kurmayanlara ya da çevre danışmanlık firmalarından hizmet almayanlara” şeklinde, “çevre görevlisi bulundurmayanlara ya da Bakanlıkça yetkilendirilmiş firmalardan hizmet almayanlara” ibaresi “çevre mühendisi veya Bakanlıkça yetkilendirilen kişiyi bulundurmayanlara” şeklinde değiştirilmiş, fıkraya aşağıdaki bentler eklenmiş ve maddeye ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Boğazlar ve Susurluk Havzası dâhil Marmara Denizi Hidrolojik Havzası’nda ve bu Havza’da yer alan illerden İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerinin tamamında bu bentteki ceza iki kat olarak uygulanır.”

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

“On sekiz (dahil) grostona kadar olan tanker, gemi ve diğer deniz araçlarından kaynaklı evsel atıksuların, deterjanlı su, köpük, egzoz gazı yıkama sistemi suları vb. yıkama sularının veya katı atıkların denize boşaltılması durumunda 5000 Türk Lirası, on sekiz ilâ elli (dahil) groston arasında olanlara 10.000 Türk Lirası, elli ilâ yüz (dahil) groston arasında olanlara 20.000 Türk Lirası, yüz ilâ yüz elli (dahil) groston arasında olanlara 30.000 Türk Lirası idari para cezası uygulanır.”

“ğğ) Liman, tersane, gemi bakım-onarım, gemi söküm, yat limanı gibi kıyı tesisi yönetimlerinin; bu Kanun ve bu Kanun uyarınca çıkarılan yönetmeliklere aykırı olarak, kendi yönetim sahaları içerisinde meydana gelen kirliliği yetkili mercilere bildirmemesi halinde kıyı tesis yönetimlerine 25.000 Türk Lirası; deniz çöpleri, atıklar ve atıksuların toplanması ve yönetimine ilişkin gerekli tedbirleri almaması halinde bu yönetimlere 25.000 Türk Lirasından 100.000 Türk Lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu bentte yer alan idari para cezaları, balıkçı barınaklarına üçte bir oranında uygulanır.

hh) Taraf olunan uluslararası sözleşmelerde ve ilgili yönetmeliklerde belirlenen kükürt oranından daha fazla kükürt içeren akaryakıtı denizcilik yakıtı olarak kullanan gemi ve diğer deniz vasıtalarından bin (dahil) grostona kadar olanlar için groston başına 200 Türk lirası, bin ilâ beşbin (dahil) groston arasında olanlara bu miktar ve ilave her groston başına 25 Türk Lirası, beşbin grostondan fazla olanlara ise, yukarıdaki miktarlar ve ilave her groston başına 5 Türk lirası idari para cezası verilir.

ıı) Günlük 1 kilogram veya daha az tıbbi atık üreten sağlık kuruluşlarından oluşan tıbbi atıklarını bu Kanunda ve ilgili yönetmeliklerde öngörülen yasaklara veya sınırlamalara aykırı olarak biriktiren, sınıflandıran, depolayan, taşıyan, ambalajlayan ve bertaraf edenlere 10.000 Türk Lirası kadar idarî para cezası verilir.”

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“On sekiz (dâhil) grostona kadar olan tanker, gemi ve diğer deniz araçlarından kaynaklı evsel atıksuların, deterjanlı su, köpük, egzoz gazı yıkama sistemi suları vb. yıkama sularının veya katı atıkların denize boşaltılması durumunda 5.000 Türk lirası, on sekiz ilâ elli (dâhil) groston arasında olanlara 10.000 Türk lirası, elli ilâ yüz (dâhil) groston arasında olanlara 20.000 Türk lirası, yüz ilâ yüz elli (dâhil) groston arasında olanlara 30.000 Türk lirası idari para cezası uygulanır.”

“ğğ) Liman, tersane, gemi bakım-onarım, gemi söküm, yat limanı gibi kıyı tesisi yönetimlerinin; bu Kanun ve bu Kanun uyarınca çıkarılan yönetmeliklere aykırı olarak, kendi yönetim sahaları içerisinde meydana gelen kirliliği yetkili mercilere bildirmemesi halinde kıyı tesis yönetimlerine 25.000 Türk lirası; deniz çöpleri, atıklar ve atıksuların toplanması ve yönetimine ilişkin gerekli tedbirleri almaması halinde bu yönetimlere 25.000 Türk lirasından 100.000 Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu bentte yer alan idari para cezaları, balıkçı barınaklarına üçte bir oranında uygulanır.

hh) Taraf olunan uluslararası sözleşmelerde ve ilgili yönetmeliklerde belirlenen kükürt oranından daha fazla kükürt içeren akaryakıtı denizcilik yakıtı olarak kullanan gemi ve diğer deniz vasıtalarından bin (dâhil) grostona kadar olanlar için groston başına 200 Türk lirası, bin ilâ beşbin (dâhil) groston arasında olanlara bu miktar ve ilave her groston başına 25 Türk lirası, beşbin grostondan fazla olanlara ise, yukarıdaki miktarlar ve ilave her groston başına 5 Türk lirası idari para cezası verilir.

ıı) Günlük 1 kilogram veya daha az tıbbi atık üreten sağlık kuruluşlarından, tıbbi atıklarını bu Kanunda ve ilgili yönetmeliklerde öngörülen yasaklara veya sınırlamalara aykırı olarak biriktiren, sınıflandıran, depolayan, taşıyan, ambalajlayan ve bertaraf edenlere 10.000 Türk lirasına kadar idarî para cezası verilir.”

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

“Bu maddede öngörülen cezalar Özel Çevre Koruma Bölgelerinde iki kat olarak uygulanır.”

MADDE 6- 2872 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına “indirim uygulamaya” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve ileri artıtma teknikleri ile artıtılmış atıksuyu yeniden kullanan kuruluşlara, yeniden kullanım oranına göre bu oranı yüzde yüze kadar artırmaya” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 7- 2872 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinin birinci cümlesinde yer alan “yönetim birimi kurmak, çevre görevlisi istihdam etmek veya Bakanlıkça yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlardan bu amaçla hizmet satın” ibaresi “yönetimi hizmeti” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 8- 2872 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 16- Boğazlar ve Susurluk havzası dahil Marmara Denizi Hidrolojik Havzası’nda ve bu havzada yer alan illerden İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerinin tamamında, ileri atıksu artıtım tesisi, artıtma çamuru işleme ve bertaraf tesisi ile atık geri kazanım ve bertaraf tesislerinin kurulmaması sebebiyle çevre kirliliği riski oluşması veya halk sağlığının tehdit edilmesi halinde; bu tesisleri kurmayan mahalli idarelere söz konusu altyapı yatırımlarının iş termin planlarını Bakanlığa sunmaları için 6 ay süre verilir. Bu süre içinde iş termin planlarının sunulmaması veya iş termin planlarında belirtilen sürelerle uyulmaması durumunda, Bakanlık veya Bakanlığın yetkilendireceği ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlar bu tesisleri mahalli idareler adına re’sen yapabilir, yaptırabilir ve bu tesisleri işletirebilir. Ortaya çıkan maliyet, mahalli idarelerin, 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun gereğince kendilerine aktarılan paylarından, ilgisine göre Hazine ve Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak tahsil olunur. Tahsil olunan tutar, harcama

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“Bu maddede öngörülen cezalar Özel Çevre Koruma Bölgelerinde iki kat olarak uygulanır.”

MADDE 6- 2872 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına “indirim uygulamaya” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve ileri artıtma teknikleri ile artıtılmış atıksuyu yeniden kullanan kuruluşlara, yeniden kullanım oranına göre bu oranı yüzde yüze kadar artırmaya” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 7- 2872 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinin birinci cümlesinde yer alan “yönetim birimi kurmak, çevre görevlisi istihdam etmek veya Bakanlıkça yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlardan bu amaçla hizmet satın” ibaresi “yönetimi hizmeti” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 8- 2872 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 16- Boğazlar ve Susurluk Havzası dâhil Marmara Denizi Hidrolojik Havzasında ve bu Havza’da yer alan illerden İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerinin tamamında, ileri atıksu artıtım tesisi, artıtma çamuru işleme ve bertaraf tesisi ile atık geri kazanım ve bertaraf tesislerinin kurulmaması sebebiyle çevre kirliliği riski oluşması veya halk sağlığının tehdit edilmesi halinde; bu tesisleri kurmayan mahalli idarelere söz konusu altyapı yatırımlarının iş termin planlarını Bakanlığa sunmaları için 6 ay süre verilir. Bu süre içinde iş termin planlarının sunulmaması veya iş termin planlarında belirtilen sürelerle uyulmaması durumunda, Bakanlık veya Bakanlığın yetkilendireceği ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlar bu tesisleri mahalli idareler adına resen yapabilir, yaptırabilir ve bu tesisleri işletirebilir. Ortaya çıkan maliyet, mahalli idarelerin, 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun gereğince kendilerine aktarılan paylarından, ilgisine göre Hazine ve Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak tahsil olunur. Tahsil olunan tutar, harcama genel

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

genel bütçeden yapıldı ise genel bütçeye, farklı bir bütçeden yapıldı ise ilgili idare bütçesine gelir kaydedilir. İlgili tesisin yapım ve işletme maliyetleri tamamen karşılandıktan sonra söz konusu tesis, ilgili idaresine devredilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve bu maddeye ilişkin hükümlerin diğer su havzalarında da uygulanmasına Cumhurbaşkanlığı yetkilidir.”

MADDE 9- 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin dokuzuncu paragrafında yer alan “İmar planlarında” ibaresi “Sanayi alanları, ibadethane alanları ve tarımsal amaçlı silo yapıları hariç olmak üzere imar planlarında” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 3194 sayılı Kanunun 22 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Birden fazla yapı için ruhsat alınarak inşaata başlanmış ve kat irtifakı kurulmuş ancak bir kısmı tamamlanmadan süre nedeni ile ruhsatı hükümsüz hale gelmiş olan parsellerdeki eksik kalan yapılar için; ruhsat eki onaylı projesindeki yükseklik, taban ve inşaat alanı, kat adedi ve bağımsız bölüm sayılarında artış olmayacak şekilde konum, ortak alan, arsa payı ve kullanım amacı değişikliği olmaksızın yapılacak ruhsat başvurularında, eksik kalan yapı maliklerinin tamamı ile parsel maliklerinin çoğunluğunun muvafakati aranır.”

MADDE 11- 3194 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendinin birinci cümlesine “yukarıdaki bentlere göre” ibaresinden sonra gelmek üzere “aykırılıktan sorumlu olan yapı sahibine ve yapı müteahhidine” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 12- 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

bütçeden yapılmışsa genel bütçeye, farklı bir bütçeden yapılmışsa ilgili idare bütçesine gelir kaydedilir. İlgili tesisin yapım ve işletme maliyetleri tamamen karşılandıktan sonra söz konusu tesis, ilgili idaresine devredilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve bu maddeye ilişkin hükümlerin diğer su havzalarında da uygulanmasına Cumhurbaşkanlığı yetkilidir.”

MADDE 9- 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin dokuzuncu paragrafında yer alan “İmar planlarında” ibaresi “Sanayi alanları, ibadethane alanları ve tarımsal amaçlı silo yapıları hariç olmak üzere imar planlarında” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 3194 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 25- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, birden fazla yapı için ruhsat alınarak inşaata başlanmış ve kat irtifakı kurulmuş ancak bir kısmı tamamlanmadan süre nedeni ile ilk ruhsatı hükümsüz hale gelmiş olan parsellerdeki eksik kalan yapılar için; ruhsat eki onaylı statik projesinde deprem güvenliği bakımından yapılması zorunlu olan değişiklikler hariç, yapı projelerinde herhangi bir değişiklik olmaksızın yapılacak yeniden ruhsat başvurularında, ruhsat başvurusunda bulunulan ilgili yapı maliklerinin tamamının muvafakati aranır.”

MADDE 11- 3194 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendinin birinci cümlesine “yukarıdaki bentlere göre” ibaresinden sonra gelmek üzere “aykırılıktan sorumlu olan yapı sahibine ve yapı müteahhidine” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 12- 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“EK MADDE 3-Mahalli idarelerin çevre kirliliğini önleyici yatırımlar kapsamında arıtma, geri kazanım; arıtma çamuru işleme ve bertarafı; sıfır atık yönetimi kapsamında atıkların toplama, taşıma hizmetleri, atık işleme, geri kazanım ve bertaraf tesisleri ile mapa-şamandıraların özel sektör eliyle ve özel hukuka tabi 10 yıldan uzun süreli sözleşmelerle yap-işlet-devret modeliyle gerçekleştirilmesi ile bu maddede belirtilen kamu yatırım ve tesislerinden halihazırda mevcut bulunanların idamesi, bakımı ve onarımı, yenilenmesi, kapasitesinin artırılması ile modernize edilmesi suretiyle ilave yatırımlarının yaptırılarak işletilmesi, niteliğine göre görevli şirket veya mahalli idarece dönemsel olarak ödenecek işletme hizmet bedeli karşılığında işlet devret modeliyle gerçekleştirilmesi halinde, iş ve işlemler bu Kanundaki usul ve esaslar çerçevesinde yürütülür.

Mahalli idarelerin birinci fıkra kapsamındaki toplam yatırım tutarı ve/veya toplam işletme hizmet bedeli 50.000.000 Türk Lirası'nın altındaki projelerine ilişkin ihale ve sözleşme işlemleri için bu Kanunun 4 üncü maddesi kapsamında yetkilendirme kararı aranmaz. Bu değer in altında kalmak amacıyla projeler bölünemez. Söz konusu projeler, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca onaylandıktan sonra ihale işlemlerine başlanabilir. Bu tutar her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır. Mahalli idarelere bağlı kuruluşlar, bu madde kapsamındaki projelerini bağlı oldukları mahalli idare üzerinden gerçekleştirirler.

Mahalli idarelerin birinci fıkra kapsamında yap-işlet-devret ve işlet devret modeliyle gerçekleştireceği projeleri ile ilgili yetkilendirme talepleri; yer seçimi ve uygunluğunu da içeren ön yapılabilirlik etüdü, ön proje veya kesin proje, idari şartname ile sözleşme taslağından oluşan

“EK MADDE 3-Mahalli idarelerin çevre kirliliğini önleyici yatırımlar kapsamında arıtma, geri kazanım; arıtma çamuru işleme ve bertarafı; sıfır atık yönetimi kapsamında atıkların toplama, taşıma hizmetleri, atık işleme, geri kazanım ve bertaraf tesisleri ile mapa-şamandıraların özel sektör eliyle ve özel hukuka tabi 10 yıldan uzun süreli sözleşmelerle yap-işlet-devret modeliyle gerçekleştirilmesi ile bu maddede belirtilen kamu yatırım ve tesislerinden hâlihazırda mevcut bulunanların idamesi, bakımı ve onarımı, yenilenmesi, kapasitesinin artırılması ile modernize edilmesi suretiyle ilave yatırımlarının yaptırılarak işletilmesi, niteliğine göre görevli şirket veya mahalli idarece dönemsel olarak ödenecek işletme hizmet bedeli karşılığında işlet devret modeliyle gerçekleştirilmesi halinde, iş ve işlemler bu Kanundaki usul ve esaslar çerçevesinde yürütülür.

Mahalli idarelerin birinci fıkra kapsamındaki toplam yatırım tutarı ve/veya toplam işletme hizmet bedeli 50.000.000 Türk lirasının altındaki projelerine ilişkin ihale ve sözleşme işlemleri için bu Kanunun 4 üncü maddesi kapsamında yetkilendirme kararı aranmaz. Bu değer in altında kalmak amacıyla projeler bölünemez. Söz konusu projeler, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca onaylandıktan sonra ihale işlemlerine başlanabilir. Bu tutar her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır. Mahalli idarelere bağlı kuruluşlar, bu madde kapsamındaki projelerini bağlı oldukları mahalli idare üzerinden gerçekleştirirler.

Mahalli idarelerin birinci fıkra kapsamında yap-işlet-devret ve işlet devret modeliyle gerçekleştireceği projeleri ile ilgili yetkilendirme talepleri; yer seçimi ve uygunluğunu da içeren ön yapılabilirlik etüdü, ön proje veya kesin proje, idari şartname ile sözleşme taslağından oluşan

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

proje dokümanlarıyla birlikte Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından teknik olarak değerlendirildikten sonra yetkilendirme kararı için iletilir.

Görevli şirket, bu maddedeki yatırım ve hizmetlerin tamamlayıcısı veya ilgili olabilecek ticari hizmetleri ve yatırımları, üstlendiği yükümlülükleri yerine getirmesine engel olmayacak şekilde, ihale dokümanında yer alması kaydıyla ve ilgili idarenin onayını almak suretiyle ve söz konusu faaliyetlerden elde edilecek gelirin, taraflarca anlaşılacak oranlarda paylaşılması şartıyla yapabilir. Bu faaliyetler dolayısıyla elde edilecek gelir; ön yapılabilirlik etüdünde projeye etkisi öngörülerek ihale dokümanında yer alması kaydıyla ve ön yapılabilirlik etüdüne uygun olarak şartname ve sözleşmede düzenlenecek esaslar çerçevesinde görevli şirket ile mahalli idare arasında paylaşılır.

Proje sahibi mahalli idareler; proje konusuna, niteliğine ve özelliğine göre toplanan gelirlerden, uygulama sözleşmesinde belirlenen ödeme miktarına karşılık gelen miktarı, Blokajlı Banka Proje Hesabına aktarır. Uygulama Sözleşmesindeki ödemeye ilişkin düzenlemeler çerçevesinde Blokajlı Banka Proje Hesabından yalnızca proje kapsamında yapılacak ödemelere ve aktarımlara izin verilir.

Görevli şirketin görevini sözleşmedeki şartlara uygun olarak yerine getirmemesi veya sözleşmede belirlenecek diğer hizmet kusuru hallerinde mahalli idarece yapılacak ödeme kesintileri hariç olmak üzere, mahalli idarenin söz konusu aktarım ve ödemelerini Blokajlı Banka Proje Hesabından yerine getirmemesi durumunda, görevli şirketin usul ve esasları sözleşmede düzenlenecek başvurusu üzerine mahalli idare tarafından ödenmesi gereken tutar, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının talebi üzerine, ilgili mahalli idarelerin 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

proje dokümanlarıyla birlikte Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından teknik olarak değerlendirildikten sonra yetkilendirme kararı için iletilir.

Görevli şirket, bu maddedeki yatırım ve hizmetlerin tamamlayıcısı veya ilgili olabilecek ticari hizmetleri ve yatırımları, üstlendiği yükümlülükleri yerine getirmesine engel olmayacak şekilde, ihale dokümanında yer alması kaydıyla ve ilgili idarenin onayını almak suretiyle ve söz konusu faaliyetlerden elde edilecek gelirin, taraflarca anlaşılacak oranlarda paylaşılması şartıyla yapabilir. Bu faaliyetler dolayısıyla elde edilecek gelir; ön yapılabilirlik etüdünde projeye etkisi öngörülerek ihale dokümanında yer alması kaydıyla ve ön yapılabilirlik etüdüne uygun olarak şartname ve sözleşmede düzenlenecek esaslar çerçevesinde görevli şirket ile mahalli idare arasında paylaşılır.

Proje sahibi mahalli idareler; proje konusuna, niteliğine ve özelliğine göre toplanan gelirlerden, uygulama sözleşmesinde belirlenen ödeme miktarına karşılık gelen miktarı, Blokajlı Banka Proje Hesabına aktarır. Uygulama Sözleşmesindeki ödemeye ilişkin düzenlemeler çerçevesinde Blokajlı Banka Proje Hesabından yalnızca proje kapsamında yapılacak ödemelere ve aktarımlara izin verilir.

Görevli şirketin görevini sözleşmedeki şartlara uygun olarak yerine getirmemesi veya sözleşmede belirlenecek diğer hizmet kusuru hallerinde mahalli idarece yapılacak ödeme kesintileri hariç olmak üzere, mahalli idarenin söz konusu aktarım ve ödemelerini Blokajlı Banka Proje Hesabından yerine getirmemesi durumunda, görevli şirketin usul ve esasları sözleşmede düzenlenecek başvurusu üzerine mahalli idare tarafından ödenmesi gereken tutar, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının talebi üzerine, ilgili mahalli idarelerin 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun gereğince genel bütçe vergi gelirlerinden aktarılan paylarından, aynı Kanunun 7 nci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen kesintilerden sonra kalan kısımdan, ilgisine göre Hazine ve Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak Blokajlı Banka Proje Hesabına takip eden ayın sonuna kadar aktarılır. Aktarılabacak bu tutar, kesintiler düşüldükten sonra ilgili mahalli idareye gönderilecek tutarın %10'unu aşamaz.

Bu madde kapsamında gerçekleştirilecek tesisler için 30 yıldan az süreli olarak tesis edilecek üst hakları da bağımsız ve sürekli nitelikte kabul edilir.

Bu madde kapsamında yetkilendirme talepleri, yetkilendirme kararı alınması ve ihale sözleşme işlemlerine ilişkin, Blokajlı Banka Proje Hesabına ve yatırım ve hizmetlerin gerçekleştirilmesi ile diğer hükümlere ilişkin usul ve esaslar Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Strateji ve Bütçe Başkanlığınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 13- 3996 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 4- Türkiye Çevre Ajansı tarafından, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında yer alan depozito düzenlemeleri çerçevesindeki yap-işlet-devret projeleri, bu Kanundaki usul ve esaslara göre gerçekleştirilebilir.

Depozito düzenlemeleri çerçevesinde Türkiye Çevre Ajansınca yatırımı gerçekleştirilen kamu yatırımlarının özel sektör tarafından belirli şartlarla ve 10 yıldan uzun süreli olarak işletilmesi bu Kanundaki usul ve esaslara göre gerçekleştirilebilir.

Bu maddenin uygulanmasına yönelik diğer usul ve esaslar, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.”

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun gereğince genel bütçe vergi gelirlerinden aktarılan paylarından, aynı Kanunun 7 nci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen kesintilerden sonra kalan kısımdan, ilgisine göre Hazine ve Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak Blokajlı Banka Proje Hesabına takip eden ayın sonuna kadar aktarılır. Aktarılabacak bu tutar, kesintiler düşüldükten sonra ilgili mahalli idareye gönderilecek tutarın %10'unu aşamaz.

Bu madde kapsamında gerçekleştirilecek tesisler için 30 yıldan az süreli olarak tesis edilecek üst hakları da bağımsız ve sürekli nitelikte kabul edilir.

Bu madde kapsamında yetkilendirme talepleri, yetkilendirme kararı alınması ve ihale sözleşme işlemlerine ilişkin, Blokajlı Banka Proje Hesabına ve yatırım ve hizmetlerin gerçekleştirilmesi ile diğer hükümlere ilişkin usul ve esaslar Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Strateji ve Bütçe Başkanlığınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 13- 3996 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 4- Türkiye Çevre Ajansı tarafından, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında yer alan depozito düzenlemeleri çerçevesindeki yap-işlet-devret projeleri, bu Kanundaki usul ve esaslara göre gerçekleştirilebilir.

Depozito düzenlemeleri çerçevesinde Türkiye Çevre Ajansınca yatırımı gerçekleştirilen kamu yatırımlarının özel sektör tarafından belirli şartlarla ve 10 yıldan uzun süreli olarak işletilmesi bu Kanundaki usul ve esaslara göre gerçekleştirilebilir.

Bu maddenin uygulanmasına yönelik diğer usul ve esaslar, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve Strateji ve Bütçe Başkanlığınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.”

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 14- 29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“o) Bina kimlik sertifikası: Bu Kanun kapsamında denetlenerek tamamlanan yapıların teknik ve genel bilgilerine, Bakanlıkça farklı modüllerde yapılan yetkilendirmelerle, hem yapı sahibi ve ilgili vatandaşlarca hem de kamu görevlileri tarafından ulaştırılması amacıyla yapıya asılan sertifikayı,”

MADDE 15- 4708 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Altmış beş yaşını dolduran denetçi mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanları, yapı denetim kuruluşu adına, şantiye mahallinde yapının denetimi görevini yürütemezler.”

MADDE 16- 4708 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin beşinci fıkrasının dördüncü cümlesine “Bu bedele,” ibaresinden sonra gelmek üzere “laboratuvarlara yaptırılacak olan taşıyıcı sisteme ilişkin deneylerden Bakanlıkça belirlenenlerin masrafları dâhil olup,” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 17- 4708 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin onuncu fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, bende aşağıdaki alt bent eklenmiş, fıkranın (d) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, fıkranın (e) bendinin (2) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“2) Betondan numune alınması, laboratuvarda kürlenmesi, deneylerinin yapılması ve raporlanması, izlenmesi ve denetlenmesi süreçlerinde ilgili standartlara ve mevzuata uyulmaması,”

“9) Laboratuvar kuruluşunun, beton deneyine ilişkin Bakanlıkça belirlenen azami fiyatın üzerinde bedel aldığıının tespiti,”

“d) Laboratuvar kuruluşuna, beton, hazır beton, beton çelik çubuk ve benzeri yapı malzemesi üreten ve/veya pazarlayan firmalar

MADDE 14- 29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“o) Bina kimlik sertifikası: Bu Kanun kapsamında denetlenerek tamamlanan yapıların teknik ve genel bilgilerine, Bakanlıkça farklı modüllerde yapılan yetkilendirmelerle, hem yapı sahibi ve ilgili vatandaşlarca hem de kamu görevlileri tarafından ulaştırılması amacıyla yapıya asılan sertifikayı,”

MADDE 15- 4708 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Yetmiş beş yaşını dolduran denetçi mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanları, yapı denetim kuruluşu adına, şantiye mahallinde yapının denetimi görevini yürütemezler.”

MADDE 16- 4708 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin beşinci fıkrasının dördüncü cümlesine “Bu bedele,” ibaresinden sonra gelmek üzere “laboratuvarlara yaptırılacak olan taşıyıcı sisteme ilişkin deneylerden Bakanlıkça belirlenenlerin masrafları dâhil olup,” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 17- 4708 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin onuncu fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, bende aşağıdaki alt bent eklenmiş, fıkranın (d) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, fıkranın (e) bendinin (2) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“2) Betondan numune alınması, laboratuvarda kürlenmesi, deneylerinin yapılması ve raporlanması, izlenmesi ve denetlenmesi süreçlerinde ilgili standartlara ve mevzuata uyulmaması,”

“9) Laboratuvar kuruluşunun, beton deneyine ilişkin Bakanlıkça belirlenen azami fiyatın üzerinde bedel aldığıının tespiti,”

“d) Laboratuvar kuruluşuna, beton, hazır beton, beton çelik çubuk ve benzeri yapı malzemesi üreten ve/veya pazarlayan firmalar

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

adına laboratuvar hizmetinde bulunduğu tespit edilmesi halinde, İl Yapı Denetim Komisyonunun teklifi üzerine Bakanlıkça bir yıl yeni iş almaktan men cezası verilir.”

“2) Laboratuvar kuruluşunun gerçeğe aykırı olarak düzenlediği raporu idarelere veya şahıslara sunduğunun tespit edilmesi,”

“Bakanlıkça 5 inci madde uyarınca elektronik ortamda görevlendirildiği bir yapıda;

a) Yapı denetim kuruluşunca ilgili denetim personeli Bakanlıkça belirlenen sürede görevlendirilerek yapının denetim sorumluluğunun üstlenilmemesi,

b) Denetim sorumluluğu üstlenilen ancak yapı denetim kuruluşundan kaynaklanan nedenlerle Bakanlıkça belirlenen sürede yapı denetim hizmet sözleşmesinin imzalanmaması,

c) Yapı denetim kuruluşunun; izin belgesinin geçici olarak geri alınması, iptal edilmesi, birinci fıkranın (g) bendi uyarınca yeni iş almaktan men cezası alması veya o yapı için Bakanlıkça elektronik ortamdaki yapılan görevlendirilmesinin kaldırılması durumları hariç olmak üzere yapı denetim hizmet sözleşmesinin yapı denetim kuruluşundan kaynaklı sebeple feshi,

ç) Yapı ruhsatı verildikten sonra, yapı denetim kuruluşunun gerçeğe aykırı beyan veya bilgi/belge vermesi sebebiyle o yapı için hatalı görevlendirme yapıldığının anlaşılması,

hallerinde yapı denetim kuruluşu, Bakanlıkça elektronik ortamda yapılan sıralamadan her bir fiili için 120 güne kadar çıkarılarak yapı denetim kuruluşunun yeni bir işte denetim görevi üstlenmesine izin verilmez. Bu fıkra uyarınca, elektronik ortamda sıralamadan çıkarılan yapı denetim kuruluşunun yeniden sıralamaya girmesi halinde, sıralamadan çıkarılmasına sebebiyet veren yapıda tekrar Bakanlıkça görevlendirilmesi mümkündür. Bu fıkra uyarınca yürütülecek işlemler için birinci fıkranın (h) bendi, üçüncü

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

adına laboratuvar hizmetinde bulunduğu tespit edilmesi halinde, İl Yapı Denetim Komisyonunun teklifi üzerine Bakanlıkça bir yıl yeni iş almaktan men cezası verilir.”

“2) Laboratuvar kuruluşunun gerçeğe aykırı olarak düzenlediği raporu idarelere veya şahıslara sunduğunun tespit edilmesi,”

“Bakanlıkça 5 inci madde uyarınca elektronik ortamda görevlendirildiği bir yapıda;

a) Yapı denetim kuruluşunca ilgili denetim personeli Bakanlıkça belirlenen sürede görevlendirilerek yapının denetim sorumluluğunun üstlenilmemesi,

b) Denetim sorumluluğu üstlenilen ancak yapı denetim kuruluşundan kaynaklanan nedenlerle Bakanlıkça belirlenen sürede yapı denetim hizmet sözleşmesinin imzalanmaması,

c) Yapı denetim kuruluşunun; izin belgesinin geçici olarak geri alınması, iptal edilmesi, birinci fıkranın (g) bendi uyarınca yeni iş almaktan men cezası alması veya o yapı için Bakanlıkça elektronik ortamda yapılan görevlendirilmesinin kaldırılması durumları hariç olmak üzere yapı denetim hizmet sözleşmesinin yapı denetim kuruluşundan kaynaklı sebeple feshi,

ç) Yapı ruhsatı verildikten sonra, yapı denetim kuruluşunun gerçeğe aykırı beyan veya bilgi/belge vermesi sebebiyle o yapı için hatalı görevlendirme yapıldığının anlaşılması,

hallerinde yapı denetim kuruluşu, Bakanlıkça elektronik ortamda yapılan sıralamadan her bir fiili için 120 güne kadar çıkarılarak yapı denetim kuruluşunun yeni bir işte denetim görevi üstlenmesine izin verilmez. Bu fıkra uyarınca, elektronik ortamda sıralamadan çıkarılan yapı denetim kuruluşunun yeniden sıralamaya girmesi halinde, sıralamadan çıkarılmasına sebebiyet veren yapıda tekrar Bakanlıkça görevlendirilmesi mümkündür. Bu fıkra uyarınca yürütülecek işlemler için birinci fıkranın (h) bendi, üçüncü

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

fıkra, beşinci fıkra, yedinci fıkra, on beşinci fıkra ve 9 uncu maddenin birinci fıkra hükümleri uygulanmaz. Bu fıkra uyarınca uygulanan yeni bir işte denetim görevi üstlenilememesine dair işlem yapı denetim kuruluşuna elektronik sistem üzerinden bildirilir. Bu fıkranın yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.”

“Yapı denetim kuruluşunun ek 1 inci madde kapsamında Bakanlıkça belirlenen esaslar çerçevesinde yürüttüğü denetimde, ruhsat eki onaylı statik projesine uygun olan ancak ruhsat eki diğer projelere uygun olmayan aykırılıkları tespit etmemesi halinde, yapı denetim kuruluşuna İl Yapı Denetim Komisyonunun teklifi üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne o işe ilişkin aldığı hizmet bedelinin %20’si oranında idari para cezası uygulanır.”

“Yapı denetim kuruluşunun, ek 1 inci maddeye göre Bakanlıkça belirlenen esaslar çerçevesinde yürüttüğü denetim görevinde;

- a) Ruhsat eki onaylı statik projesine uygunsuzluğu tespit etmemesi,
- b) Yapısal hasar olduğu halde bu durumu tespit etmemesi,
- c) Tespite konu statik projesine uygunsuzluğun ya da hasarın mahallinde olmadığı halde bu yönde tespitte bulunması,
- ç) Bakanlıkça belirlenen sürede denetimi yerine getirmemesi,

hallerinde Merkez Yapı Denetim Komisyonunun teklifi üzerine Bakanlıkça yapı denetim kuruluşunun bir yıl süre ile ek 1 inci madde kapsamında yeni bir denetim görevi üstlenmesinin engellenmesine yönelik idari müeyyide Merkez Yapı Denetim Komisyonunun teklifi üzerine Bakanlıkça uygulanır. Bu fıkra kapsamındaki idari müeyyideler Resmî Gazete’de ilan edilir. Bu fıkra uyarınca yürütülecek işlemler için birinci fıkranın (h) bendi, yedinci fıkra ve 9 uncu maddenin birinci fıkra hükümleri uygulanmaz.”

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

fıkra, beşinci fıkra, yedinci fıkra, on beşinci fıkra ve 9 uncu maddenin birinci fıkra hükümleri uygulanmaz. Bu fıkra uyarınca uygulanan yeni bir işte denetim görevi üstlenilememesine dair işlem yapı denetim kuruluşuna elektronik sistem üzerinden bildirilir. Bu fıkranın yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.”

“Yapı denetim kuruluşunun ek 1 inci madde kapsamında Bakanlıkça belirlenen esaslar çerçevesinde yürüttüğü denetimde, ruhsat eki onaylı statik projesine uygun olan ancak ruhsat eki diğer projelere uygun olmayan aykırılıkları tespit etmemesi halinde, yapı denetim kuruluşuna İl Yapı Denetim Komisyonunun teklifi üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne o işe ilişkin aldığı hizmet bedelinin %20’si oranında idari para cezası uygulanır.

Yapı denetim kuruluşunun, ek 1 inci maddeye göre Bakanlıkça belirlenen esaslar çerçevesinde yürüttüğü denetim görevinde;

- a) Ruhsat eki onaylı statik projesine uygunsuzluğu tespit etmemesi,
- b) Yapısal hasar olduğu halde bu durumu tespit etmemesi,
- c) Tespite konu statik projesine uygunsuzluğun ya da hasarın mahallinde olmadığı halde bu yönde tespitte bulunması,
- ç) Bakanlıkça belirlenen sürede denetimi yerine getirmemesi,

hallerinde Merkez Yapı Denetim Komisyonunun teklifi üzerine Bakanlıkça yapı denetim kuruluşunun bir yıl süre ile ek 1 inci madde kapsamında yeni bir denetim görevi üstlenmesinin engellenmesine yönelik idari müeyyide Merkez Yapı Denetim Komisyonunun teklifi üzerine Bakanlıkça uygulanır. Bu fıkra kapsamındaki idari müeyyideler Resmî Gazete’de ilan edilir. Bu fıkra uyarınca yürütülecek işlemler için birinci fıkranın (h) bendi, yedinci fıkra ve 9 uncu maddenin birinci fıkra hükümleri uygulanmaz.”

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 18- 4708 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin ikinci fıkrasına “hizmet bedelinin ödenmesi,” ibaresinden sonra gelmek üzere “beton deneyine ilişkin laboratuvarca verilen hizmetlerin azami bedeli ve bu bedelin kimin tarafından karşılanacağı,” ibaresi eklenmiş ve fıkra yer alan “sertifika” ibaresi “bina kimlik sertifikası” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 19- 4708 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir:

“Bitmiş yapıların periyodik olarak denetimi ve hizmet bedeli

EK MADDE 1- Bu Kanun kapsamında denetlenerek bina kimlik sertifikası alan yapılar, sertifikanın asılmasını müteakip beşer yıllık periyotlarla yapı denetim kuruluşlarınınca denetlenir. Bu denetimler Bakanlıkça elektronik ortamda belirlenen yapı denetim kuruluşları tarafından yürütülür.

Yapı denetim kuruluşlarına bu madde kapsamında yaptıkları denetimlere dair verdikleri hizmet için ödenecek bedel Bakanlıkça belirlenir.

Yapı denetim kuruluşlarınınca bu madde kapsamında periyodik olarak yapılacak denetime ilişkin verilen hizmetin bedeli, 5 inci maddenin altıncı fıkrası uyarınca yapı denetim hizmet bedelinden Bakanlık Döner Sermaye İşletme hesabına aktarılan Bakanlık payları kullanılarak karşılanır.

Bu madde kapsamında denetim görevini mevzuata uygun yerine getirmeyen yapı denetim kuruluşları, bu nedenle ortaya çıkacak yapı hasarlarından dolayı denetimi yaptığı tarihten itibaren beş yıl süreyle yapı sahibine karşı sorumludur.

Bu maddeye göre yapılacak denetimle ilgili iş ve işlemler için binaya ve/veya bağımsız bölüme girilmesinin engellenmesi halinde; denetim mahalline ilk gidişte buna dair tutanak tutularak, ikinci gidişte girişi engelleyenlere idari para cezası verileceği ve sonrasında binaya ve/veya bağımsız bölüme kolluk kuvvetleri yardımıyla

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 18- 4708 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin ikinci fıkrasına “hizmet bedelinin ödenmesi,” ibaresinden sonra gelmek üzere “beton deneyine ilişkin laboratuvarca verilen hizmetlerin azami bedeli ve bu bedelin kimin tarafından karşılanacağı,” ibaresi eklenmiş ve fıkra yer alan “sertifika” ibaresi “bina kimlik sertifikası” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 19- 4708 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Bitmiş yapıların periyodik olarak denetimi ve hizmet bedeli

EK MADDE 1- Bu Kanun kapsamında denetlenerek bina kimlik sertifikası alan yapılar, sertifikanın asılmasını müteakip beşer yıllık periyotlarla yapı denetim kuruluşlarınınca denetlenir. Bu denetimler Bakanlıkça elektronik ortamda belirlenen yapı denetim kuruluşları tarafından yürütülür.

Yapı denetim kuruluşlarına bu madde kapsamında yaptıkları denetimlere dair verdikleri hizmet için ödenecek bedel Bakanlıkça belirlenir.

Yapı denetim kuruluşlarınınca bu madde kapsamında periyodik olarak yapılacak denetime ilişkin verilen hizmetin bedeli, 5 inci maddenin altıncı fıkrası uyarınca yapı denetim hizmet bedelinden Bakanlık Döner Sermaye İşletme hesabına aktarılan Bakanlık payları kullanılarak karşılanır.

Bu madde kapsamında denetim görevini mevzuata uygun şekilde yerine getirmeyen yapı denetim kuruluşları, bu nedenle ortaya çıkacak yapı hasarlarından dolayı denetimi yaptığı tarihten itibaren beş yıl süreyle yapı sahibine karşı sorumludur.

Bu maddeye göre yapılacak denetimle ilgili iş ve işlemler için binaya ve/veya bağımsız bölüme girilmesinin engellenmesi halinde; denetim mahalline ilk gidişte buna dair tutanak tutularak, ikinci gidişte girişi engelleyenlere idari para cezası verileceği ve sonrasında binaya ve/veya bağımsız bölüme kolluk kuvvetleri yardımıyla

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

gireceği hususunda uyarıda bulunulur. İkinci gidişte girişi engelleyenlere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne 1.500 Türk Lirası idari para cezası verilir. Buna rağmen girişin engellenmesi halinde mülki amirin veya varsa bu konuda yetki devredeceği yardımcısının onayı alınarak kolluk kuvvetleri yardımıyla binaya ve/veya bağımsız bölüme girilerek denetimle ilgili iş ve işlemler tamamlanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.”

MADDE 20- 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 4- Desteklemelerden yararlanmak için başvuruda bulunduğu hâlde, meri mevzuat uyarınca desteklemelerden yararlanabilmek için ibrazı öngörülen makbuz, fatura ve diğer belgelerin gerçeğe aykırı veya usulsüz olduğu gerekçesiyle desteklemeden yararlandırılmayanlara veya yararlandıkları destekleme tutarları aynı gerekçe ile bu Kanunun 23 üncü maddesi doğrultusunda geri alınanlara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde Tarım ve Orman Bakanlığına başvurmaları ve Bakanlık tarafından yapılan incelemede bunların gerçek üretim yaptığının tespit edilmesi hâlinde hak ettikleri destekleme ödemeleri yapılır. Yapılan ödemelere faiz işletilmez, masraf veya ek ödeme adı altında herhangi bir ödeme yapılmaz. Ancak bu hükümden yararlananlardan bu Kanunun 23 üncü maddesi çerçevesinde tahsil edilmiş olan faiz, kamu alacaklarının yeniden yapılandırmasını düzenleyen özel kanunlar kapsamında faizler yerine tahsil edilmiş olan fer’i alacaklar ile katsayı tutarı ve geç ödeme zamları iade edilir. Bu hüküm yararlandıkları destekleme tutarlarının, aynı gerekçelerle geri alınması yönünde haklarında takip başlatılanlar için de uygulanır ve maddede öngörülen şartların oluşması hâlinde haklarındaki takip işlemlerine son verilir. Ancak bu maddenin

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

gireceği hususunda uyarıda bulunulur. İkinci gidişte girişi engelleyenlere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne 1.500 Türk lirası idari para cezası verilir. Buna rağmen girişin engellenmesi halinde mülki idare amirinin veya varsa bu konuda yetki devredeceği yardımcısının onayı alınır ve kolluk kuvvetleri yardımıyla binaya ve/veya bağımsız bölüme girilerek denetimle ilgili iş ve işlemler tamamlanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.”

MADDE 20- 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 4- Desteklemelerden yararlanmak için başvuruda bulunduğu hâlde, meri mevzuat uyarınca desteklemelerden yararlanabilmek için ibrazı öngörülen makbuz, fatura ve diğer belgelerin gerçeğe aykırı veya usulsüz olduğu gerekçesiyle desteklemeden yararlandırılmayanlara veya yararlandıkları destekleme tutarları aynı gerekçe ile bu Kanunun 23 üncü maddesi uyarınca geri alınanlara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde Bakanlığa başvurmaları ve Bakanlık tarafından yapılan incelemede bunların gerçek üretim yaptığının tespit edilmesi hâlinde hak ettikleri destekleme ödemeleri yapılır. Yapılan ödemelere faiz işletilmez, masraf veya ek ödeme adı altında herhangi bir ödeme yapılmaz. Ancak bu hükümden yararlananlardan bu Kanunun 23 üncü maddesi çerçevesinde tahsil edilmiş olan faiz, kamu alacaklarının yeniden yapılandırmasını düzenleyen özel kanunlar kapsamında faizler yerine tahsil edilmiş olan fer’i alacaklar ile katsayı tutarı ve geç ödeme zamları iade edilir. Bu hüküm yararlandıkları destekleme tutarlarının, aynı gerekçelerle geri alınması yönünde haklarında takip başlatılanlar için de uygulanır ve maddede öngörülen şartların oluşması hâlinde haklarındaki takip işlemlerine son verilir. Ancak

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

yürürlüğe girdiği tarihten sonra maddenin kapsadığı dönemlere ilişkin olarak haklarında takip başlatılanların, takibe ilişkin yazının tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde anılan Bakanlığa başvurmaları hâlinde bunlar da madde hükmünden aynı şartlar dâhilinde yararlandırılır. Bu maddeden yararlananlara 23 üncü maddenin ikinci fıkrası uyarınca uygulanması öngörülen herhangi bir hak mahrumiyeti uygulanmaz.

Bu madde hükümlerinden yararlanmak üzere başvuruda bulunan ve madde hükmünden yararlananların, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce destekleme ödemeleri ile ilgili olarak açmış oldukları davalar karşılıklı olarak sonlandırılır ve bu sebeple herhangi bir yargılama gideri ile vekâlet ücreti talep edilemez.

Bu madde hükümlerinden yararlanmak üzere başvuruda bulunan ve açtıkları davalardan vazgeçenlerin bu ihtilaflarıyla ilgili olarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra tebliğ edilen kararlar uyarınca işlem yapılmaz ve bu kararlar ile idare aleyhine hükmedilmiş yargılama giderleri ve vekâlet ücreti bulunması hâlinde bunlar idareden talep edilemez.”

MADDE 21- 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanununun 27 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.
“Kanunun 10, 11 ve 12 nci maddeleri kapsamına giren hak sahibi ailelerden sözleşme aşamasında borcunu peşin olarak ödemek isteyenlere borçlandırma bedeli üzerinden yüzde altmış beş oranında indirim yapılır. Ödemesiz süre içerisindeki işlerde ise borçlandırma bedeli üzerinden yapılacak peşin ödeme indirim oranları yönetmelikte belirtilir.”

MADDE 22- 25/11/2010 tarihli ve 6083 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Personeline Ek Ödeme Yapılması Hakkında Kanunun adı “Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmesi Kanunu” şeklinde değiştirilmiştir.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra maddenin kapsadığı dönemlere ilişkin olarak haklarında takip başlatılanların, takibe ilişkin yazının tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde Bakanlığa başvurmaları hâlinde bunlar da madde hükmünden aynı şartlar dâhilinde yararlandırılır. Bu maddeden yararlananlara 23 üncü maddenin ikinci fıkrası uyarınca uygulanması öngörülen herhangi bir hak mahrumiyeti uygulanmaz.

Bu madde hükümlerinden yararlanmak üzere başvuruda bulunan ve madde hükümlerinden yararlananların, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce destekleme ödemeleri ile ilgili olarak açmış oldukları davalar karşılıklı olarak sonlandırılır ve bu sebeple herhangi bir yargılama gideri ile vekâlet ücreti talep edilemez.

Bu madde hükümlerinden yararlanmak üzere başvuruda bulunan ve açtıkları davalardan vazgeçenlerin bu ihtilaflarıyla ilgili olarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra tebliğ edilen kararlar uyarınca işlem yapılmaz ve bu kararlar ile idare aleyhine hükmedilmiş yargılama giderleri ve vekâlet ücreti bulunması hâlinde bunlar idareden talep edilemez.”

MADDE 21- 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanununun 27 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.
“Bu Kanunun 10 uncu, 11 inci ve 12 nci maddeleri kapsamına giren hak sahibi ailelerden sözleşme aşamasında borcunu peşin olarak ödemek isteyenlere borçlandırma bedeli üzerinden yüzde altmış beş oranında indirim yapılır. Ödemesiz süre içerisindeki işlerde ise borçlandırma bedeli üzerinden yapılacak peşin ödeme indirim oranları yönetmelikte belirtilir.”

MADDE 22- 25/11/2010 tarihli ve 6083 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Personeline Ek Ödeme Yapılması Hakkında Kanunun adı “Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmesi Kanunu” şeklinde değiştirilmiştir.

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 23- 6083 sayılı Kanunun 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 8- (I) Genel Müdürlük faaliyetlerinin gerektirdiği araç, gereç, satın alma, bakım, onarım, yapım, sigorta, kiralama, araştırma, tanıtım, temsil, eğitim giderleri, yurtdışında yürütülecek proje giderleri, kadaströ hizmetlerinin yapılması, yenilenmesi, güncellenmesi ve benzeri her türlü harcamalar döner sermaye gelirlerinden karşılanabilir.

(2) Döner sermaye işletmelerinin yönetimi, faaliyet alanları, işleyişi, sermaye kaynakları, her türlü idari ve mali işlemlerine ilişkin usul ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığının da görüşü alınarak çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

(3) Döner sermaye işletmesince elde edilecek gelirler bu Kanuna ekli (I) sayılı Tarife Cetvelinde gösterilmiştir. Tarife Cetvelindeki yöresel katsayılar; il ve ilçelerin coğrafi ve ekonomik durumu, nüfusu, gelişmişlik seviyesi, işlem hacmi ve taşınmazların değeri dikkate alınmak suretiyle Bakanlıkça 0,30-3,00 arasında belirlenir. Tarife Cetvelinde belirlenen döner sermaye hizmet bedeli tutarlarını veya oranlarını yarısına kadar indirmeye veya en fazla üç katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanlığı yetkilidir. Bu fıkradaki döner sermaye hizmet bedelleri her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında, takvim yılı başından geçerli olmak üzere artırılarak uygulanır. Yeniden değerlendirme oranı uygulanmış tutarlar her yıl Genel Müdürlük tarafından ilan edilir.

(4) Döner sermaye işletmeleri için kendi kaynaklarından karşılanmak üzere tahsis edilen sermaye miktarı Cumhurbaşkanlığına beş katına kadar artırılabilir. Bu suretle artırılan sermaye elde edilen kârlarla karşılanır. Ödenmiş sermaye tutarı tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra elde edilen kârlar, döner sermaye hizmetlerinde kullanılmak üzere ertesi yılın gelirlerine ilave edilir.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 23- 6083 sayılı Kanunun 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 8- (I) Genel Müdürlük faaliyetlerinin gerektirdiği araç, gereç, satın alma, bakım, onarım, yapım, sigorta, kiralama, araştırma, tanıtım, temsil ve eğitim giderleri, yurt dışında yürütülecek proje giderleri, kadaströ hizmetlerinin yapılması, yenilenmesi, güncellenmesi ve benzeri her türlü harcama döner sermaye gelirlerinden karşılanabilir.

(2) Döner sermaye işletmelerinin yönetimi, faaliyet alanları, işleyişi, sermaye kaynakları, her türlü idari ve mali işlemlerine ilişkin usul ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığının da görüşü alınarak çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

(3) Döner sermaye işletmesince elde edilecek gelirler bu Kanuna ekli (I) sayılı Tarife Cetvelinde gösterilmiştir. Tarife Cetvelindeki yöresel katsayılar; il ve ilçelerin coğrafi ve ekonomik durumu, nüfusu, gelişmişlik seviyesi, işlem hacmi ve taşınmazların değeri dikkate alınmak suretiyle Bakanlıkça 0,30-3,00 arasında belirlenir. Tarife Cetvelinde belirlenen döner sermaye hizmet bedeli tutarlarını veya oranlarını yarısına kadar indirmeye veya en fazla üç katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanlığı yetkilidir. Bu fıkradaki döner sermaye hizmet bedelleri her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında, takvim yılı başından geçerli olmak üzere artırılarak uygulanır. Yeniden değerlendirme oranı uygulanmış tutarlar her yıl Genel Müdürlük tarafından ilan edilir.

(4) Döner sermaye faaliyetlerine ilişkin hizmetler Genel Müdürlük personeline ek görev olarak yaptırıldığı takdirde, döner sermaye gelirlerinden ödenmek üzere, kendilerine (100-300) rakamlarının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımından elde edilecek tutardan, yaptıkları hizmetin özelliğine ve güçlüğüne göre Genel Müdürün onayı ile belirlenecek miktarda aylık ek görev ücreti verilebilir.

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(5) Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri, köy tüzel kişileri ve kalkınma ajanslarının kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle sayılan görevleriyle ilgili yapılacak tapu işlemlerinden ve münhasıran elektronik ortamdaki verilere ilişkin olmak üzere veri paylaşımından döner sermaye ücreti tahsil edilmez. Ayrıca Tapu müdürlüklerince gerçekleştirilen her türlü terkin, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasında sayılan alanlara yapılan her türlü bedelsiz terk ve bağışlama işlemlerinden, Genel Müdürlük birimlerinde sebebiyet verilmiş hataların düzeltilmesi işlemlerinden, ilgililerin kusuru olmaksızın nüfus idaresi tarafından resen gerçekleştirilen maddi hataların düzeltilmesi, tamamlanması ve geri alınması işlemleri neticesinde tapuda yapılan kimlik bilgileri düzeltme işlemlerinden, tapu müdürlüklerince resen yapılan işlemlerden, aile konutu şerhi işlemlerinden ve kat irtifakından resen kat mülkiyetine geçiş işlemlerinden döner sermaye ücreti tahsil edilmez. Veri paylaşımına ilişkin protokol veya sözleşmelerde, döner sermaye hizmet bedellerinin ödenmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenebilir.”

MADDE 24- 6083 sayılı Kanuna ekte yer alan (I) Sayılı Tarife Cetveli eklenmiştir.

MADDE 25- 19/4/2012 tarihli ve 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanunun geçici 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(5) Döner sermaye işletmeleri için kendi kaynaklarından karşılanmak üzere tahsis edilen sermaye miktarı Cumhurbaşkanınca beş katına kadar artırılabilir. Bu suretle artırılan sermaye elde edilen kârlarla karşılanır. Ödenmiş sermaye tutarı tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra elde edilen kârlar, döner sermaye hizmetlerinde kullanılmak üzere ertesi yılın gelirlerine ilave edilir.

(6) Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri, köy tüzel kişileri ve kalkınma ajanslarının kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle sayılan görevleriyle ilgili yapılacak tapu işlemlerinden ve münhasıran elektronik ortamdaki verilere ilişkin olmak üzere veri paylaşımından döner sermaye ücreti tahsil edilmez. Ayrıca tapu müdürlüklerince gerçekleştirilen her türlü terkin, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasında sayılan alanlara yapılan her türlü bedelsiz terk ve bağışlama işlemlerinden, Genel Müdürlük birimlerinde sebebiyet verilmiş hataların düzeltilmesi işlemlerinden, ilgililerin kusuru olmaksızın nüfus müdürlüğü tarafından resen gerçekleştirilen maddi hataların düzeltilmesi, tamamlanması ve geri alınması işlemleri neticesinde tapuda yapılan kimlik bilgileri düzeltme işlemlerinden, tapu müdürlüklerince resen yapılan işlemlerden, aile konutu şerhi işlemlerinden ve kat irtifakından resen kat mülkiyetine geçiş işlemlerinden döner sermaye ücreti tahsil edilmez. Veri paylaşımına ilişkin protokol veya sözleşmelerde, döner sermaye hizmet bedellerinin ödenmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenebilir.”

MADDE 24- 6083 sayılı Kanuna ekte yer alan (I) Sayılı Tarife Cetveli eklenmiştir.

MADDE 25- 19/4/2012 tarihli ve 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanunun geçici 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

“GEÇİCİ MADDE 6- (1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen, orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanına dönüştürülmesinde yarar olduğu tespit edilen yerlerden, sınırları Cumhurbaşkanınca belirlenen alanlar; İstanbul ili, Şile ilçesinde Darlık ve Ömerli Barajları yapımından etkilenen Darlık ve Esenceli Mahallesinin yeni yerleşim yerlerinin belirlenmesi için Orman Genel Müdürlüğüne orman sınırları dışına çıkarılarak tapuda Hazine adına resen tescil edilir. Bu alanlarda 3402 sayılı Kadastro Kanununun 22 nci maddesinin kadastro yapılmış olan yerlerin ikinci defa kadastroya tabi tutulamayacağına ilişkin hükmü uygulanmaz. Bu alanların tespiti amacıyla Orman Genel Müdürlüğüne yeteri kadar orman kadastro komisyonu görevlendirilir. Bu tespit sırasında ilan süresi bir hafta, itiraz süresi ise bir ay olarak uygulanır.

(2) Yeni yerleşim yerindeki hak sahipliği, borçlandırma ve takyide ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanınca belirlenir.”

MADDE 26- 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun 6/A maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesine “Dönüşüm Projeleri Özel Hesabından karşılanmak” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve gerektiğinde kilitli olan kapıları açmak veya açtırmak” ibaresi, fıkraya birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiş, fıkranın mevcut ikinci cümlesinde yer alan “Riskli olarak tespit” ibaresi “Riskli olarak tespit/kabul” şeklinde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiş, altıncı fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş, yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine “borç miktarı oranında” ibaresinden sonra gelmek üzere “birinci dereceden” ibaresi eklenmiş, aynı fıkranın son cümlesine “hesaba yatırılır” ibaresinden sonra gelmek üzere “; hak

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“GEÇİCİ MADDE 6- (1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen, orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanına dönüştürülmesinde yarar olduğu tespit edilen yerlerden, sınırları Cumhurbaşkanınca belirlenen alanlar; İstanbul ili, Şile ilçesinde Darlık ve Ömerli Barajlarının yapımından etkilenen Darlık ve Esenceli Mahallelerinin yeni yerleşim yerlerinin belirlenmesi için Orman Genel Müdürlüğüne orman sınırları dışına çıkarılarak tapuda Hazine adına resen tescil edilir. Bu alanlarda 3402 sayılı Kanunun 22 nci maddesinin kadastro yapılmış olan yerlerin ikinci defa kadastroya tabi tutulamayacağına ilişkin hükmü uygulanmaz. Bu alanların tespiti amacıyla Orman Genel Müdürlüğüne yeteri kadar orman kadastro komisyonu görevlendirilir. Bu tespit sırasında ilan süresi bir hafta, itiraz süresi ise bir ay olarak uygulanır.

(2) Yeni yerleşim yerindeki hak sahipliği, borçlandırma ve takyide ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanınca belirlenir.”

MADDE 26- 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun 6/A maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesine “Dönüşüm Projeleri Özel Hesabından karşılanmak” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve gerektiğinde kilitli olan kapıları açmak veya açtırmak” ibaresi, fıkraya birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiş, fıkranın mevcut ikinci cümlesinde yer alan “Riskli olarak tespit” ibaresi “Riskli olarak tespit/kabul” şeklinde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiş, altıncı fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş, yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine “borç miktarı oranında” ibaresinden sonra gelmek üzere “birinci dereceden” ibaresi eklenmiş, aynı fıkranın son cümlesine “hesaba yatırılır” ibaresinden sonra gelmek üzere “; hak

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

sahibinin dönüşümden önceki taşınmazının tapu kaydında yer alan ipotek, ihtiyati haciz, haciz ve intifa hakkı gibi haklar ve şerhler hak sahibi adına yatırılan taşınmazın bedeli üzerinde devam ettirilir; tapu kaydındaki haklar ve şerhler Bakanlığın talebi üzerine tapu müdürlüğünce resen terkin edilir” ibaresi eklenmiştir.

“Riskli yapı tespiti yapılmasının engellenmesi durumunda güvenliği sağlamak üzere kolluk kuvvetlerinden destek alınarak tespit yapılır. Bakanlık veya idare tarafından, binanın bulunduğu arsanın tehlikeli durumu veya binadaki hasar ve tahribat bakımından acilen boşaltılması ve yıktırılması gerektiği belirlenen binalar riskli yapı olarak kabul edilir.”

“Tahliyeye ilişkin tebligat ikinci fıkrada belirtilen şekilde yapılır. Bu madde uyarınca yapılacak uygulamalarda maliklere, kiracılara ve yapıda ikamet etmek şartıyla sınırlı aynı hak sahiplerine taşınma yardımı yapılabilir.”

“Uygulama yapılacak alandaki taşınmazlar, feshedilmiş sayılan sözleşmelere istinaden tapuda müteahhide devredilmiş ise, uygulama neticesinde meydana gelen yeni taşınmazlar hak sahipliği çalışmaları gözetilerek müteahhide devir yapan eski malikleri adına resen tescil olunur.”

MADDE 27- 6306 sayılı Kanunun 7 inci maddesinin beşinci fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmış, dokuzuncu fıkrasının (c) bendine “bunların iştirakleri” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları (GYO)” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 28- 14/2/2020 tarihli ve 7221 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun birinci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine “mevzuat hükümleri” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamındaki hükümler” ibaresi eklenmiş, ikinci fıkrasında yer alan “Çevre ve Şehircilik” ibareleri “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği” şeklinde değiştirilmiş, fıkranın

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

sahibinin dönüşümden önceki taşınmazının tapu kaydında yer alan ipotek, ihtiyati haciz, haciz ve intifa hakkı gibi haklar ve şerhler hak sahibi adına yatırılan taşınmazın bedeli üzerinde devam ettirilir; tapu kaydındaki haklar ve şerhler Bakanlığın talebi üzerine tapu müdürlüğünce resen terkin edilir” ibaresi eklenmiştir.

“Riskli yapı tespiti yapılmasının engellenmesi durumunda güvenliği sağlamak üzere kolluk kuvvetlerinden destek alınarak tespit yapılır. Bakanlık veya idare tarafından, binanın bulunduğu arsanın tehlikeli durumu veya binadaki hasar ve tahribat bakımından acilen boşaltılması ve yıktırılması gerektiği belirlenen binalar riskli yapı olarak kabul edilir.”

“Tahliyeye ilişkin tebligat ikinci fıkrada belirtilen şekilde yapılır. Bu madde uyarınca yapılacak uygulamalarda maliklere, kiracılara ve yapıda ikamet etmek şartıyla sınırlı aynı hak sahiplerine taşınma yardımı yapılabilir.”

“Uygulama yapılacak alandaki taşınmazlar, feshedilmiş sayılan sözleşmelere istinaden tapuda müteahhide devredilmiş ise, uygulama neticesinde meydana gelen yeni taşınmazlar hak sahipliği çalışmaları gözetilerek müteahhide devir yapan eski malikleri adına resen tescil olunur.”

MADDE 27- 6306 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin beşinci fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve dokuzuncu fıkrasının (c) bendine “bunların iştirakleri” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları (GYO)” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 28- 14/2/2020 tarihli ve 7221 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine “mevzuat hükümleri” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamındaki hükümler” ibaresi eklenmiş, ikinci fıkrasında yer alan “Çevre ve Şehircilik” ibareleri “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği” şeklinde değiştirilmiş, fıkranın

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

birinci cümlesine “paylaşması veya satması;” ibaresinden sonra gelmek üzere “fıkrî, sınai ve ticari haklara ilişkin mevzuat hükümleri ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve” ibaresi eklenmiş, fıkraya dördüncü cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş, fıkranın mevcut altıncı ve yedinci cümleleri yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“İzin bedelinin üst sınırı; her halükarda yerli gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri ile yabancı gerçek kişiler ve tüzel kişiler için belirlenen pafta başına izin bedelinin yüz bin katı Türk Lirasını geçemez.”

“(3) Coğrafi bilgi sistemi kapsamındaki yazılımlar, Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi standartları ile uygunluğu sağlanmak amacıyla Bakanlıkça sertifikalandırılır. Sertifika bedelleri Bakanlıkça belirlenir ve Döner Sermaye İşletmesi Birim Fiyat Listesinde her yıl yayımlanır. Sertifikalara ilişkin kapsam, usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak Yönetmelikle belirlenir.

(4) Coğrafi veri toplayan sensör ve donanımlar ilgililerince Bakanlıkça oluşturulacak elektronik ortama kaydedilir. Kapsam, usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak Yönetmelikle belirlenir.

(5) Savunma, güvenlik ve istihbarat alanında faaliyet gösteren yazılımlar, sensör ve donanımlar için bu maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan sertifika ve kayıt zorunluluğu aranmaz.

(6) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca;

a) Coğrafi Veri İzninin alınmaması durumunda; Başvuru için faaliyet sahibine tebliği tarihinden itibaren en az on gün süre verilir. Süresi içerisinde başvurusunu yapmayanların faaliyetleri durdurulur ve izin bedelinin beş katı tutarında idari para cezası uygulanır. Pafta sınır alanının tespit edilememesi halinde idari para cezası için 1000 (bin) adet 1/1000’lik pafta üzerinden hesaplama yapılır.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

birinci cümlesine “paylaşması veya satması;” ibaresinden sonra gelmek üzere “fıkrî, sınai ve ticari haklara ilişkin mevzuat hükümleri ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve” ibaresi eklenmiş, fıkraya dördüncü cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş, fıkranın mevcut altıncı ve yedinci cümleleri yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“İzin bedelinin üst sınırı; her halükarda yerli gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri ile yabancı gerçek kişiler ve tüzel kişiler için belirlenen pafta başına izin bedelinin 100.000 katı Türk lirasını geçemez.”

“(3) Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamındaki yazılımlar, Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi standartları ile uygunluğu sağlanmak amacıyla Bakanlıkça sertifikalandırılır. Sertifika bedelleri Bakanlıkça belirlenir ve Döner Sermaye İşletmesi Birim Fiyat Listesinde her yıl yayımlanır. Sertifikalara ilişkin kapsam, usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

(4) Coğrafi veri toplayan sensör ve donanımlar ilgililerince Bakanlıkça oluşturulacak elektronik ortama kaydedilir. Buna ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

(5) Savunma, güvenlik ve istihbarat alanında faaliyet gösteren yazılımlar, sensör ve donanımlar için bu maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan sertifika ve kayıt zorunluluğu aranmaz.

(6) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca;

a) Coğrafi Veri İzninin alınmaması durumunda; başvuru için faaliyet sahibine tebliği tarihinden itibaren en az 10 gün süre verilir. Süresi içinde başvurusunu yapmayanların faaliyetleri durdurulur ve izin bedelinin 5 katı tutarında idari para cezası uygulanır. Pafta sınır alanının tespit edilememesi halinde idari para cezası için 1000 (bin) adet 1/1000’lik pafta üzerinden hesaplama yapılır.

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

(b) Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamındaki yazılımlar için sertifika alınmaması durumunda; 100.000 TL(Yüzbin TürkLirası) idari para cezası uygulanır. Ceza uygulandığı tarihten itibaren 3 ay içerisinde sertifika alınmaması halinde sertifikasız kullanımın her tespitinde aynı miktarda ceza işlem uygulanır. Bu tutar takvim yılı başından geçerli olmak üzere her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır.

(c) İdari para cezası kararları, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre kararı veren merci tarafından ilgiliye tebliğ edilir. Cezalar, tebliğ tarihinden itibaren 1 ay içinde ödenir. Süresinde ödenmeyen idari para cezaları 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre vergi dairelerince takip ve tahsil edilir. İdari para cezasına karşı 30 gün içerisinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtirazlar zaruret olmayan hallerde evrak üzerinden incelenerek karara bağlanır. İtiraz üzerine verilen Mahkeme kararları kesindir. Cezaların uygulanmasına yönelik usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak Yönetmelik ile belirlenir.

(7) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca yapacakları işbirlikleri kapsamında gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine; Türkiye'ye ait Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi kapsamındaki coğrafi verileri toplaması, üretmesi, paylaşması veya satması, veri madenciliği yapması ve yeni veri üretmesi konularında; fikrî, sınai ve ticari haklara ilişkin mevzuat hükümleri ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla Bakanlık tarafından lisans verilir. Lisans kapsamında Bakanlıkla paylaşılan verilerin üçüncü şahıslara bedeli karşılığında Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu üzerinden verilmesi durumunda elde edilecek gelirler Ulusal Coğrafi

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(b) Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamındaki yazılımlar için sertifika alınmaması durumunda; 100.000 TL(yüzbin Türk lirası) idari para cezası uygulanır. Cezanın uygulandığı tarihten itibaren 3 ay içinde sertifika alınmaması halinde sertifikasız kullanımın her tespitinde aynı miktarda idari para cezası uygulanır. Bu tutar takvim yılı başından geçerli olmak üzere her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır.

(c) İdari para cezası kararları, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre kararı veren merci tarafından ilgiliye tebliğ edilir. Cezalar, tebliğ tarihinden itibaren 1 ay içinde ödenir. Süresinde ödenmeyen idari para cezaları 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre vergi dairelerince takip ve tahsil edilir. İdari para cezasına karşı 30 gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtirazlar zaruret olmayan hallerde evrak üzerinden incelenerek karara bağlanır. İtiraz üzerine verilen mahkeme kararları kesindir. Cezaların uygulanmasına yönelik usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

(7) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile yapacakları işbirlikleri kapsamında gerçek kişilere ve özel hukuk tüzel kişilerine; Türkiye'ye ait Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisi kapsamındaki coğrafi verileri toplaması, üretmesi, paylaşması veya satması, veri madenciliği yapması ve yeni veri üretmesi konularında; fikrî, sınai ve ticari haklara ilişkin mevzuat hükümleri ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla Bakanlık tarafından lisans verilir. Lisans kapsamında Bakanlıkla paylaşılan verilerin üçüncü şahıslara bedeli karşılığında Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu üzerinden verilmesi durumunda elde edilecek gelirler Ulusal Coğrafi

(İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve
64 Milletvekilinin Teklifi)

Bilgi Sistemleri hizmetlerinde kullanılmak üzere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğünün ilgili hesabına yatırılır. Lisans bedelleri, Bakanlıkça belirlenir ve Döner Sermaye İşletmesi Birim fiyat listesinde her yıl yayımlanır. Lisansa ilişkin kapsam, usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak Yönetmelikle belirlenir.

(8) Bu madde hükümlerine uyulup uyulmadığını denetleme yetkisi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına aittir. Gerekğinde bu yetki, Bakanlıkça; il müdürlüklerine devredilir. Denetimler, Bakanlığın belirlediği denetim usul ve esasları çerçevesinde yapılır.”

MADDE 29- 24/12/2020 tarihli ve 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına (g) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bentler eklenmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“ğ) Tabiat varlıkları, doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinde yer alan, Bakanlık tarafından Ajansa kullanma izni verilen veya kiralanana, 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu kapsamındaki devletin hüküm ve tasarrufu altında yer alan alanları işletmek ve işletirmek.

h) Bakanlık tarafından Ajansa kullanma izni verilen veya kiralanana, Kıyı Kanunu kapsamındaki devletin hüküm ve tasarrufu altında yer alan alanlarda; mapa ve şamandıra sistemleri kurmak, işletmek, işletirmek, deniz araçlarına atık alım hizmetlerini vermek ve bu hizmetlerin verilmesini sağlamak.”

“(2) Ajans, ihtiyaç hâlinde bu maddede sayılan faaliyetleri özel hukuk tüzel kişiliğini haiz şirketler kurarak veya devralarak gerçekleştirebilir.”

MADDE 30- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 31- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve
Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Bilgi Sistemleri hizmetlerinde kullanılmak üzere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğünün ilgili hesabına yatırılır. Lisans bedelleri, Bakanlıkça belirlenir ve Döner Sermaye İşletmesi Birim Fiyat Listesinde her yıl yayımlanır. Lisansa ilişkin kapsam, usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

(8) Bu madde hükümlerine uyulup uyulmadığını denetleme yetkisi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına aittir. Gerekğinde bu yetki, Bakanlıkça; il müdürlüklerine devredilir. Denetimler, Bakanlığın belirlediği denetim usul ve esasları çerçevesinde yapılır.”

MADDE 29- 24/12/2020 tarihli ve 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“ğ) Bakanlık tarafından Ajansa kullanma izni verilen veya kiralanana, Kıyı Kanunu kapsamındaki devletin hüküm ve tasarrufu altında yer alan alanlarda; mapa ve şamandıra sistemleri kurmak, işletmek, deniz araçlarına atık alım hizmetlerini vermek ve bu hizmetlerin verilmesini sağlamak.”

“(2) Ajans, ihtiyaç hâlinde bu maddede sayılan faaliyetleri özel hukuk tüzel kişiliğini haiz şirketler kurarak gerçekleştirebilir.”

MADDE 30- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 31- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

TEKLİF METNİNE EKLİ CETVEL

(I) SAYILI TARİFE CETVELİ	
GENEL İLKELER	
<p>Tarife cetvelinde bulunan gösterge, ilave gösterge miktarları ile maktu ve diğer ücretler her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında, takvim yılı başından geçerli olmak üzere artırılarak uygulanır. Yeniden değerlendirme oranı uygulanmış tutarlar her yıl Genel Müdürlük tarafından ilan edilir.</p> <p>Tapu ve Kadastro işlemleri bölümündeki hesaplamalar ve güncelleme sonucu oluşan küsuratlar yuvarlanarak uygulanır.</p> <p>Döner sermaye ücreti; mevzuatı gereği tapu ve kadastro birimlerince tahakkuk ettirilip tahsil edilen işlem ücretidir.</p> <p>Döner sermaye ücreti, kanunlardaki özel hükümler saklı olmak kaydıyla işlem talebinde bulunan gerçek veya tüzel kişilerden, bu kişilerin muafiyetinin bulunması halinde ise işlemin diğer tarafından tahsil edilir.</p> <p>Bu tarife cetvelindeki döner sermaye ücretlerine katma değer vergisi dahildir.</p>	
TANIMLAR	
Bakanlık: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını,	
Döner sermaye ücreti: Bu cetvelde yer alan işlem ücretinden, işlem ücreti ile ilave işlem ücreti toplamından veya maktu olarak belirlenen ücretlerden oluşan miktarı,	
Genel Müdürlük: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünü,	
Gösterge: Bu satırda gösterilen, döner sermaye ücreti hesabında esas alınan ve her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılan miktarı,	233,00--₺
İlave Gösterge: Bu satırda gösterilen, döner sermaye ücreti hesabında esas alınan ve her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılan ilave miktarı,	32,00--₺
İşlem: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce sunulan her türlü hizmeti,	
Kadastro İşlemleri Bölümünde İşlem Ücreti: Ücret sütununda gösterilen miktarın; m ² başına, hektar başına, kilometre (km) başına, maktu olarak, yöresel katsayı uygulanarak veya sözleşme bedeline göre hesaplanan ve talebe bağlı işlemlerde hiçbir surette 157,00--₺ den, kontrollük işlemlerinde 278,00--₺ den az olmayan ücreti,	
Maktu Ücret (M): Bu cetvelde yer alan ve miktarı sabit olarak (yöresel katsayı ile çarpılmaksızın) belirlenen ücretleri,	
Raporlaştırılmış veri: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla gerçek ve tüzel kişilere, kamu kurum ve kuruluşlarına, görsel, işitsel ve yazılı medyaya verilecek olan raporlaştırılmış verileri,	
Tapu İşlemleri Bölümünde İlave İşlem Ücreti: Yöresel katsayının ilave gösterge ile çarpımından elde edilen ücreti,	
Tapu İşlemleri Bölümünde İşlem Ücreti: Yöresel katsayının gösterge ile çarpımından elde edilen ücreti,	
Tapu ve Kadastro Verilerinin Elektronik Ortamda Paylaşımı Hizmetleri: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından üretilen veya arşivlenen, mülkiyet bilgisi ve kişisel veri içermeyen sekizinci bölüm kapsamındaki elektronik ortamda paylaşılan verileri,	
Yöresel Katsayı (YK): Yurt içi ve yurtdışı işlemlerinde veya bir işleme özel olarak, tapu ve kadastro işlemleri için bakanlıkça belirlenen sayısal değeri, ifade eder.	

1	TAPU İŞLEMLERİ
1.1	Satış, mal değişim sözleşmeleri, bağış, ölüncüye kadar bakma akdi işlemleri;
1.1.1	Kat irtifaklı ve kat mülkiyetli bağımsız bölümlere ilişkin taleplerde;
1.1.1.1	Kat irtifaklı ve kat mülkiyeti tesisli bağımsız bölümlere ilişkin tek bir talepte; bağımsız bölüm adedi kadar işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.1.1.2	Kat irtifaklı, kat mülkiyetli bağımsız bölüm ve diğer vasıftaki taşınmazların birlikte talebinde; 1.1.1.1 ve 1.1.2.1 sıralarında hesaplanan miktarların ayrı ayrı ve diğer vasıftaki taşınmazların, ilave her bir adedi kadar, ilave işlem ücretinin toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.1.2	Kat irtifaklı ve kat mülkiyetli olmayan taşınmazlar ve taşınmaz niteliğindeki bağımsız ve sürekli haklara ilişkin taleplerde;
1.1.2.1	Bir adet taşınmaza ilişkin taleplerde; bir adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.1.2.2	Birden fazla taşınmaza ilişkin tek bir talepte; bir adet işlem ücreti ve ilave her bir taşınmaz için hesaplanan ilave işlem ücreti toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.1.3	Devre mülke ilişkin; satış, mal değişim sözleşmesi, bağış ve ölüncüye kadar bakma akdi işlemleri;
1.1.3.1	Bir adet devre mülke ilişkin taleplerde; bir adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.1.3.2	Birden fazla devre mülke ilişkin tek bir talepte; bir adet işlem ücreti ve ilave her bir devre mülk adedi kadar hesaplanan ilave işlem ücreti toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.2	İpotek tesisi işlemi;
1.2.1	Bir adet taşınmaz için ipotek tesisi talebinde; bir adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.2.2	Birden fazla taşınmazın ipotek tesisi talebinde; bir adet işlem ücreti ve ipotek tesis edilen ilave her bir taşınmaz için hesaplanan ilave işlem ücreti toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.2.3	İpotek derecelerinin değiştirilmesi, ipotek alacağının temlik ve teminat ilavesinden; her bir işlem için bir adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.3	Satış-ipotek tesisi işlemi;
1.3.1	Bir adet taşınmazda satış ve ipotek tesisinin tek bir talepte yapılması halinde; iki adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.3.2	Birden fazla taşınmazda satış ve ipotek tesisinin tek bir talepte yapılması halinde; satış için hesaplanan toplam işlem ücreti ve ipotek için hesaplanan toplam işlem ücretlerinin toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.4	Taksim, aynı sermaye konulması, irtifak hakkı tesisi ve her türlü cins değişikliği taleplerinde; bir adet işlem ücreti ve ilave her bir taşınmaz için ilave işlem ücreti toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.

1.5	Kat irtifakı tesisi, doğrudan kat mülkiyeti tesisi ve ferdileşme taleplerinde; bir adet işlem ücreti ve ilave her bir bağımsız bölüm için ilave işlem ücreti toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.6	Yetki alanı dışı tapu işlemlerinde; yetki verilen tapu müdürlüğünün yöresel katsayısı esas alınarak hesaplanan işlem ücretinin iki katı, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.7	Yurt dışı tapu işlemlerinde; yurt dışı yöresel katsayı esas alınarak hesaplanan işlem ücretinin dört katı, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.8	Tarafların farklı tapu müdürlükleri veya yurtdışı birimlerinde bulunmaları halinde yapılacak mülkiyetin devrini amaçlayan sözleşmelerde; bu işlem için belirlenen yöresel katsayı esas alınarak hesaplanan işlem ücretinin dört katı, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.9	Hatalı bağımsız bölüm veya blok numarası düzeltme talebinde; bir adet işlem ücreti ve düzeltme yapılan ilave her bir bağımsız bölüm veya blok adedi kadar ilave işlem ücreti toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.10	Hak sahibinin talebi üzerine kimlik bilgilerinin güncellenmesi için zeminde inceleme yapılması halinde;
1.10.1	Taşınmazda kimlik bilgilerinin güncellenmesi için zeminde inceleme talebinde; maktuen 347,00--₺ döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.10.2	Birden fazla taşınmazda kimlik bilgilerinin güncellenmesi için; 1.10.1 sırasında belirtilen miktar ve ilave taşınmaz adedi kadar ilave gösterge toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.11	Yabancıların taraf olduğu devir borcu doğuran tapu işlemlerinde; işlem için belirlenen döner sermaye ücretine ek olarak her bir taşınmaz veya bağımsız bölüm başına maktuen 1.090,00--₺ döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.12	Suret olarak verilen tapu senedi ve ipotek belgesi için yöresel katsayıya bakılmaksızın belge başına; maktuen 20,00--₺. döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.13	Tescilsiz edinim halleri dahil malik ve kütükte kayıtlı hak sahipleri hariç olmak üzere 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 1020'nci maddesi gereğince "ilgisini inanılır kılan" kişilere, aldıkları kayıtları değerlendirme amaçlı kullananlara ve lisanslı harita kadastro mühendislik bürolarına verilen kayıt örneklerinde taşınmaz başına, çıkarılacak diğer belge örneklerinden sayfa başına; maktuen 48,00--₺. döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.14	Mahkeme kararlarının (kadastro mahkemesi kararları hariç) tescili; kadastro müdürlüklerince tescil bildirimini düzenlenmesi gerekmeyen mahkeme kararlarının tescilinde bir adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.15	DİĞER İŞLEMLER: Kamulaştırma, devre mülk tesisi, ayırma, ayırma suretiyle taksim, birleştirme, itikal, düzeltme, bağışlamadan rücu, geçici tescil şerhi, şerh edilebileceği kanunlarda açıkça öngörülen hakların tapuya şerhi, deniz, göl ve nehir kıyılarında izinli ve izinsiz doldurma suretiyle iktisap edilen yerlerin tescili, vasiyetnamenin infazı veya piyango ve ikramiye suretiyle iktisap, dalyan ve voli mahallerin tasarrufi işlemleri, geçici tescil şerhi, eklenti ve teferruat belirtmesi, taşınmaz yükü tesis ve devri işlemleri, yönetim planı değişikliği belirtmesi, haricen yapılan toplu yapı belirtmesi ve tapu sicilinde yapılan diğer işlemlerden bir adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.

2	KADASTRO İŞLEMLERİ A=Taşınmazın yüzölçümü (m ² cinsinden)	YÖRESEL KATSAYI	ÜCRET
2.1	Aplikasyon İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner Sermaye Ücreti;		
2.1.1	1 < A ≤ 1.000 m ² arasında olanlardan,	YK	383,00--₺.
2.1.2	1000 < A ≤ 3000 m ² arasında olanlardan	YK	576,00--₺.
2.1.3	3000 < A ≤ 5000 m ² arasında olanlardan,	YK	1.153,00--₺.
2.1.4	5000 < A ≤ 10 000 m ² arasında olanlardan,	YK	1.535,00--₺.
2.1.5	10 000 < A ≤ 20 000 m ² arasında olanlardan,	YK	2.112,00--₺.
2.1.6	20 000 < A ≤ 50 000 m ² arasında olanlardan,	YK	2.757,00--₺.
2.1.7	50 000 < A ≤ 100 000 m ² arasında olanlardan,	YK	3.352,00--₺.
2.1.8	100 000 < A ≤ 200 000 m ² arasında olanlardan,	YK	3.841,00--₺.
2.1.9	200 000 < A ≤ 500 000 m ² arasında olanlardan,	YK	4.606,00--₺.
2.1.10	A>500.000 m ² 'den büyük arazilerde, her 100.000 m ² için 2.1.9 sırasında hesaplanan ücrete ilave olarak,	YK	315,00--₺.
2.1.11	İmar parsellerinde hesaplanan döner sermaye ücreti aynen tahsil edilir.		
2.1.12	Kadastro parsellerinde, imar parseli için hesaplanan döner sermaye ücretinin %50 si tahsil edilir.		
2.1.13	Belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan kadastro parselleri ile 3194 sayılı İmar Kanununun 8/ğ maddesi kapsamında kalan kadastro parsellerinden imar parseli için hesaplanan ücretin 0.25'i tahsil edilir. (*Bu taşınmazların, İmar Kanununun 8/ğ maddesi kapsamında kaldığı, talep sahibince belediyeden alınacak yazının ibrazı ile tevsih edilir.)		
2.2	Cins Değişikliği İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti;		
2.2.1	Yapısız iken yapılı hâle getirme işlemleri;		
2.2.1.1	1 < A ≤ 1.000 m ² arasında olanlardan,	YK	630,00--₺.
2.2.1.2	1.000 < A ≤ 3.000 m ² arasında olanlardan,	YK	870,00--₺.
2.2.1.3	3.000 m ² 'den büyük olanlarda, her 1000 m ² için, 2.2.1.1 ve 2.2.1.2 sıralarında hesaplanan ücretlerin toplamına ilave olarak,	YK	80,00--₺.
2.2.1.4	Özel Durumlar;		
2.2.1.4.1	İmar parsellerinde hesaplanan döner sermaye ücreti aynen tahsil edilir.		
2.2.1.4.2	Kadastro parsellerinde, imar parseli için hesaplanan döner sermaye ücretinin %50 si tahsil edilir.		
2.2.1.4.3	Tarımsal amaçlı binaların (besi damı, kümes ve benzeri) cins değişikliği işleminde tahsil edilecek döner sermaye ücreti tavanı,		2000,00--₺.
2.2.1.4.4	Aynı yapı üzerinde kat ilavesi suretiyle yapılacak cins değişikliği işleminde,	M	340,00--₺.
2.2.1.4.5	Parsel üzerinde Birden fazla yapı varsa her yapının kat ilavesi için,	M	160,00--₺.

2.2.1.4.6	Yaygın kat mülkiyetinin uygulandığı parsellerde binaların bir kısmı için cins değişikliği talep edilmesi hâlinde, sadece cins değişikliği talebinde bulunulan binaların arsa payına göre hesap edilen tutar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.2.1.4.7	Parsel üzerinde birden fazla bina varsa, fazla olan her bir yapı için ilave tahsil edilecek döner sermaye ücreti,	M	162,00--₺.
2.2.1.4.8	Yaygın kat mülkiyetinin uygulanmadığı hâllerde aynı parsel üzerinde değişik zamanlarda ilave yapılan binaların cins değişikliği işlemlerinde, yeni yapılan her bir bina için,	M	252,00--₺.
2.2.2	Yapılı iken yapısız hâle gelme işlemlerinde; parsel başına maktuen,	M	162,00--₺.
2.2.3	Yapı ile ilgisi olmayan, parselin yalnızca vasfına yönelik cins değişikliği taleplerinde; 2.2.2 sırasındaki ücrete 2.5.1 sırasındaki ücret ilave edilerek elde edilen toplam miktar döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.3	Birleştirme İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti; (n= birleşen parsel sayısı).		
2.3.1	Taşınmazın yüzölçümüne bakılmaksızın ve yöresel katsayı uygulanmaksızın ((n-1)x349,00--₺) formülü ile hesaplanan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.4	İrtifak Hakkı Tesisi Ve Terkini İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti;		
2.4.1	Taşınmazın yüzölçümüne ve yöresel katsayıya bakılmaksızın parsel başına,	M	315,00--₺.
2.5	Parselin Yerinde Gösterilmesi, Ada/Parsel, Adres İle Kuyu, Direk ve Benzeri Tesislerin Hangi Parsel İçerisinde Kaldığının Tespiti İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti;		
2.5.1	Taşınmazın yüzölçümüne ve yöresel katsayıya bakılmaksızın parsel başına,	M	157,00--₺.
2.5.2	Taşınmazlarda bağımsız bölümün yerinde tespiti işleminde,	M	157,00--₺.
2.5.3	Aynı malike ait olup, birbirine bitişik birden çok parselin veya aynı parselde bulunan birden çok bağımsız bölümün yerinde gösterilmesi işleminde, ilave olarak birden fazla her parsel/bağımsız bölüm başına,	M	53,00--₺.
2.5.4	Muhdesatın terkinin ve muhdesatın cinse taşınması;		
2.5.4.1	Muhdesatın terkinin; 2.2.2 sırasındaki ücrete 2.5.1 sırasındaki ücret ilave edilerek elde edilen miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.5.4.2	Muhdesatın cinse taşınması; 2.2.2 sırasındaki ücrete 2.5.1 sırasındaki ücret ilave edilerek elde edilen miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.6	Hatalı Bağımsız Bölüm Veya Blok Numarası Düzeltme İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti; (yöresel katsayı uygulanmaksızın);		
2.6.1	İki bağımsız bölüme kadar hatalı bağımsız bölüm düzeltmesi işlemi için,	M	349,00--₺.
2.6.2	Hatalı bağımsız bölümü bulunan yapının ikiden fazla her bağımsız bölümü için 2.6.1 sırasındaki ücretine ilave olarak adet başına,	M	53,00--₺.
2.6.3	Hatalı blok adı veya numarası düzeltilmesinde her bir blok için,	M	349,00--₺.
2.7	Öncelikli Kadastro İşleminde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti;		
2.7.1	3402 sayılı Kadastro Kanunu uyarınca yapılacak olan öncelikli kadastro işlemleri, talep edilen yılı içindeki maliyetlere %10 ilave edilerek hesaplanan miktar döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		

2.8	4342 Sayılı Mera Kanunu Uyarınca İhale Sureti İle Yapılacak Harita İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti;		
2.8.1	Harita yapım işlerinde kontrol bedeli olarak harita yapım sözleşme bedelinin %5'i döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.8.2	Merayla ilgili aplikasyon işlemlerinde kontrol bedeli olarak aplikasyon sözleşme bedelinin %10'u döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.8.3	Mera Kanunu kapsamında Genel Müdürlükten hizmet talep edilmesi durumunda; (Yöresel katsayı uygulanmak sureti ile);		
2.8.3.1	Harita yapımı için hektar başına,	YK	172,00--b.
2.8.3.2	Aplikasyon yapımı için hektar başına,	YK	177,00--b.
2.8.4	Mera Komisyonlarının yapılan harita yapımı ile aplikasyon işlerinin kontrolü için;		
2.8.4.1	Aplikasyon işlerinde kontrol bedeli hektar başına,	YK	42,50--b.
2.8.4.2	Harita yapım işlemlerinde kontrol bedeli hektar başına,	YK	23,00--b.
2.9	Kadastral Yol Sınırlarının Belirlenmesi İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti (Yöresel katsayı uygulanmaksızın);		
2.9.1	10 noktaya kadar, (onuncu nokta dahil),	M	779,00--b.
2.9.2	10 noktadan sonra ilave her bir nokta başına,	M	37,00--b.
2.10	Mahkeme Kararlarının İnfazında Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti (kadastro mahkemesi kararları hariç olup, bu işlem için tapu müdürlüğünce ayrıca döner sermaye ücreti tahsil edilmeyecektir); kadastro müdürlükleri tarafından tescil bildirim düzenlenecek ise,	M	487,00--b.
2.11	Kontrollük Hizmetlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti (Yöresel katsayı uygulanmak sureti ile);		
2.11.1	Parselasyon Planlarının Kontrolü;		
2.11.1.1	Parselasyon Planlarının Kontrollük Ücreti Hesabı;		
2.11.1.1.1	Düzenleme sahasının yüzölçümü hangi dilimde kalıyor ise, önceki dilimlerin en üst sınırına kadar kademeli hesaplanıp, bu sınır ile miktar arasındaki yüzölçümü farkı bu dilime ait hektar birim fiyatı ile çarpılarak bulunan değere ilave edilmek suretiyle kademeli olarak hesaplanır. Hesaplanan değer yöresel katsayı ile çarpılarak, döner sermaye ücreti hesaplanır.		
2.11.1.1.2	Parselasyon planlarının kontrolü işlemi, dağıtım tabi tutulmak suretiyle yapılan uygulamalar sonucu oluşan planların kontrolünü kapsar.		
2.11.1.1.3	Arazi toplulaştırma projesinin bir bütün olarak ihale edildiğinin ve kontrolü talep edilen kısımların aynı sözleşme kapsamı içinde kaldığının tespiti hâlinde sonradan kontrole gelen kısımların kontrollük bedelinin daha önce bedeli tahsil edilen basamağa ilave edilmek suretiyle hesaplanması gerekmektedir.		
2.11.1.2	Taşınmazın yüzölçümü;		
2.11.1.2.1	$1 < A \leq 100.000 \text{ m}^2$ arası olanlar için hektar başına,	YK	498,00--b.
2.11.1.2.2	$100.000 < A \leq 500.000 \text{ m}^2$ arası olanlar için, 2.11.1.2.1 sırasında hesaplanan ücrete ilave olarak hektar başına,	YK	420,00--b.
2.11.1.2.3	$500.000 < A \leq 1.000.000 \text{ m}^2$ arası olanlar için, toplam miktara ilave olarak hektar başına,	YK	368,00--b.

2.11.1.2.4	1.000.000 < A ≤ 1.500.000 m ² arası olanlar için, toplam miktara ilave olarak hektar başına,	YK	212,00--b.
2.11.1.2.5	A>1.500.000 m ² olanlarda, toplam miktara ilave olarak hektar başına,	YK	53,00--b.
2.11.1.2.6	Parselasyon işlemlerinin iptali sonrası mümkün olduğu hallerde yapılacak geriye dönüş işlemlerinde yeni bir uygulama yapılmaksızın kontrole tabi olması durumunda, güncel olarak hesaplanacak kontrollük bedelinin %25'i, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.11.1.2.7	Geriye dönüş işlemi ile birlikte yeni bir uygulama yapılması durumunda hesaplanacak kontrollük ücretine ilave olarak, 2.11.1.2.6 sırasında hesaplanan miktar döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.11.2	Değişiklik İşlemleri;		
2.11.2.1	Oluşmuş imar parsellerinde yapılan ayırma (birleştirme-ayırma birlikte), yola terk (park, yeşil alan dâhil) ve yoldan ihdas haritalarının kontrolünde yüzölçümü;		
2.11.2.1.1	1 < A ≤ 3.000 m ² arasında olanlardan,	YK	330,00--b.
2.11.2.1.2	3.000 < A ≤ 5.000 m ² arasında olanlardan, her 1000 m ² için 2.11.2.1.1 sırasında hesaplanan ücrete ilave olarak,	YK	104,00--b.
2.11.2.1.3	5.000 < A ≤ 10.000 m ² arasında olanlardan, her 1000 m ² için toplam miktara ilave olarak,	YK	78,00--b.
2.11.2.1.4	10.000 < A ≤ 100.000 m ² arasında olanlarda, toplam miktara ilave olarak hektar başına,	YK	66,00--b.
2.11.2.1.5	100 001 m ² den 200 hektara kadar (200 hektar dahil) toplam miktara ilave olarak hektar başına, bu sıradaki ücret tahsil edilir. 200 Hektar üzeri yüzölçümler hesaplamada dikkate alınmaz.	YK	53,00--b.
2.11.2.1.6	2.11.2.1 ve 2.11.2.2 sıralarında belirtilen işlemlerin kendi içinde ayrı ayrı veya kendi içinde birkaçının birlikte yapılmış olması hâlinde 2.11.2.1 ve 2.11.2.2 sıralarında belirtilen tarife uygulanır.		
2.11.2.2	Kadastro parsellerinde yapılan ayırma (birleştirme-ayırma birlikte), yola terk (park, yeşil alan dâhil), yoldan ihdas ve sınırlandırma haritaları kontrolünde yüzölçümü;		
2.11.2.2.1	1 < A ≤ 20.000 m ² arasında olanlardan,	YK	277,50--b.
2.11.2.2.2	20.000 < A ≤ 100.000 m ² arasında olanlarda toplam miktara ilave olarak hektar başına,	YK	37,50--b.
2.11.2.2.3	100 001 m ² den 400 hektara kadar (400 hektar dahil) toplam miktara ilave olarak hektar başına, bu sıradaki ücret tahsil edilir. 400 Hektar üzeri yüzölçümler hesaplamada dikkate alınmaz.	YK	22,50--b.
2.11.2.2.4			
2.11.3	Özel Durumlar		
2.11.3.1	2.11.2.1 ve 2.11.2.2 sıralarında ayırma sonucu oluşan parsel sayısı ikiden fazla ise ikiden fazla olan her bir parsel için hesaplanan miktara bu sıradaki ücret eklenir. Elde edilen toplam miktar yöresel katsayı ile çarpılır ve bu suretle elde edilen yeni miktar döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.	YK	72,00--b.
2.11.3.2	2.11.2 Sırası altında hesaplanan ücreti, kontrole esas yüzölçümü ilk dilim aralığında kalıyor ise birim fiyatın yöresel katsayıyla çarpımı ile diğer dilimlerde kalıyor ise 2.11.1 sırasındaki gibi hesaplanır.		
2.11.3.3	4342 sayılı Mera Kanunu kapsamındaki taşınmazın tahsis amacı değişikliğine bağlı ifrazında 2.11.2.2 kapsamında hesaplanacak miktarın % 25'i döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		

2.11.4	Taş ocaklarına ilişkin haritalar, hâlihazır haritalar, maden sahalarına ilişkin haritalar gibi ilgilileri tarafından yaptırılan ve tescile konu olmayan haritaların tersimat, hesap, kontrol ve onay talepleri kadastro müdürlüğünce dikkate alınmaz. Ancak haritası yapılan alanın sınırları içerisinde kalan kadastro parsellerinin zemin durumu ile birlikte yapılan haritaya işlenmiş olması durumunda yalnızca mülkiyet sınırları yönünden uygunluğunun kontrolüne ilişkin taleplerin karşılanması mümkündür. Bu durumda ruhsat sahası içerisinde kalan parsel yüzölçümleri toplamı üzerinden her bir hektar için (Hax75xYK) formülü ile hesaplanan miktar döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir. (Ha: Hektar)	YK	75,00 TL
2.11.5	Kamulaştırma Haritalarının Kontrolü		
2.11.5.1	Şeritvaribazlı kamulaştırmalarda (Yöresel katsayı uygulanmaz);		
2.11.5.1.1	Her kilometre için,	M	631,00--b.
2.11.5.1.2	Şeritvari haritalarda yer kontrol nokta değeri, harita bilgi ve belgeleri km başına,	M	140,00--b.
2.11.5.1.3	Şeritvari haritalarda bir km'ye kadar birim fiyat aynen alınır. Bir km'yi aşan kısımların kontrollük ücreti orantı yolu ile hesaplanır (yöresel katsayı dikkate alınmaz).		
2.11.5.2	Hektar bazlı kamulaştırmalarda (Yöresel katsayı uygulanır);		
2.11.5.2.1	Kamulaştırmaya tabi taşınmazın/taşınmazların toplam yüzölçümlerinin her hektarı için bu sıradaki ücret tahsil edilir. Taşınmazın/taşınmazların toplamlarının 100 hektarı aşan kısmı hesaplamalarda dikkate alınmaz.	YK	140,00--b.
2.11.5.2.2	Hektar bazlı haritalarda yer kontrol nokta değeri, harita bilgi ve belgeleri için hektar başına,	YK	53,00--b.
2.11.5.2.3	Hektar bazlı haritalarda bir hektara kadar birim fiyat aynen alınır. Bir hektarı aşan kısımların kontrollük ücreti orantı yolu ile hesaplanır.		
2.11.5.2.4	Kamulaştırma Kanunu kapsamında hektar bazlı (şeritvari bazlı kamulaştırma/ kamulaştırma yoluyla irtifak hakkı hariç) irtifak hakkı tesisi ve terkininde bu tarife cetvelinin 2.4 maddesindeki tarife uygulanır, ayrıca işlemden kullanılan harita bilgi ve belge bedellerine ilişkin bu tarife cetvelinin 4'üncü maddesindeki tarifeye göre hesaplama yapılır.		
2.11.5.3	4342 sayılı Mera Kanunu kapsamında kalan taşınmazların tahsis amacı değişikliğine bağlı olarak hektar bazlı kamulaştırmalarda 2.11.5.2 maddesine göre hesaplanacak döner ücretlerinin % 25'i tahsil edilir.		
2.11.6	Mülkiyet Raporu İşlemleri		
2.11.6.1	İmar planına bağlı ayırma ve/veya birleştirme haritaları ile ilgili olarak işlem öncesi mülkiyet raporu talep edilmesi halinde işleme tabi parsel başına,	M	37,00--b.
2.11.6.2	Parselasyon, toplulaştırma ile hektar bazlı kamulaştırma haritaları ile ilgili olarak işlem öncesi mülkiyet raporu talep edilmesi halinde düzenleme sınırı/kamulaştırma sınırı esas olmak üzere hektar başına (ha),	M	26,00--b.
2.11.6.3	Şeritvari kamulaştırma haritaları ile ilgili olarak işlem öncesi mülkiyet raporu talep edilmesi halinde km başına,	M	67,00--b.
3	DENGELEME HESAP KONTROLLERİ		
3.1	Klasik ağ dengelemesi, uyuşum testleri ve dilim dönüşüm hesabı veya kontrolünde tahsil edilecek döner sermaye ücreti maktun,	M	252,00--b.
3.2	GNSS yöntemi ile yapılan nokta sıklaştırılması hesabında tahsil edilecek döner sermaye ücreti, nokta başına;		
3.2.1	Ana nirengi noktası adet başına,	M	224,00--b.

3.2.2	Diğer nirengi noktaları adet başına,	M	88,00--b.
3.2.3	Poligon noktaları adet başına,	M	37,00--b.
3.3	GNSS yöntemiyle yapılan nokta sıklaştırılması hesap kontrolünde proje kapsamında tahsil edilecek döner sermaye ücreti, yeni üretilen nokta başına;		
3.3.1	Ana nirengi noktası adet başına,	M	121,00--b.
3.3.2	Diğer nirengi noktaları adet başına,	M	30,00--b.
3.3.3	Poligon noktaları adet başına,	M	12,00--b.
3.3.4	Yükseklik hesabı adet başına,	M	30,00--b.
3.3.5	Dönüşüm parametresi hesabı veya kontrolü için,	M	150,00--b.
3.4	Özel Durumlar		
3.4.1	Kadastro müdürlüklerince döner sermaye kontrollük ücretinin tahsil edildiğinin belirtilmesi hâlinde, Genel Müdürlük veya bölge müdürlüğü tarafından tekrar dengeleme hesap kontrol bedeli tahsil edilmeyecektir.		
3.4.2	Aynı proje kapsamında daha önce dengeleme hesap kontrol ücreti ödendiğinin ilgili tarafından belgelendirilmesi hâlinde, bu miktar kadastro müdürlüğüne kontrollük hizmetleri bölümünde yer verilen usule göre hesaplanan toplam miktardan düşülür.		
4	BİLGİ VE BELGE TALEPLERİ		
4.1	Teknik Belge Örnekleri (Yöresel Katsayılar Uygulanmaksızın) maktuen;		
4.1.1	Ölçü Krokileri sayfa başına,	M	48,00--b.
4.1.2	Takeometrik ölçüm karneleri sayfa başına,	M	22,50 -b.
4.1.3	Aplikasyon Krokisi sayfa başına,	M	22,50 -b.
4.1.4	Ebatlı Kroki ve Röperli Kroki sayfa başına,	M	22,50 -b.
4.2	Parsel Köşe Koordinatları;		
4.2.1	1 ile 500 nokta için nokta başına,	M	4,50--b.
4.2.2	501 ile 1.000 nokta için nokta başına,	M	3,75--b.
4.2.3	1.001 ve daha fazla nokta için nokta başına,	M	1,84--b.
4.3	Standart Topoğrafik Harita/Standart Topoğrafik Kadastral Pafta Kopyaları maktuen;		
4.3.1	Mat Kopya (50X70),	M	81,00--b.
4.3.2	Mat Kopya (70X100),	M	113,00--b.
4.3.3	Şeffaf Kopya (50X70),	M	113,00--b.
4.3.4	Şeffaf Kopya (70X100),	M	150,00--b.
4.3.5	Saydam PVC Maktuen;		
4.3.5.1	Bazlı (50X70),	M	502,00--b.
4.3.5.2	Bazlı (70X100),	M	632,00--b.

4.3.6	Film Maktuen;		
4.3.6.1	Film (50X70),	M	532,00--b.
4.3.6.2	Film (70X100),	M	680,00--b.
4.4	Ülke Nirengi Sisteminde Koordinat Değerleri Maktuen;		
4.4.1	TUTGA noktası,	M	278,00--b.
4.4.2	C dereceli noktalar;		
4.4.2.1	C1 derece Ana GPS Ağı (AGA) noktası,	M	278,00--b.
4.4.2.2	C2 derece Sıklaştırma GPS Ağı (SGA) noktası,	M	162,00--b.
4.4.2.3	C3 derece Alım İçin Sıklaştırma Ağı (ASN) noktası,	M	122,00--b.
4.4.2.4	C4 derece poligon noktaları ile poligon bağlanabilen fotogrametrik nokta değerleri,	M	53,00--b.
4.4.3	ED-50 koordinatlı noktalar;		
4.4.3.1	Ana nirengi noktası (ED-50),	M	104,00--b.
4.4.3.2	Ara nirengi noktası (ED-50) (dördüncü derece/dizi/fotogrametrik ara ve tamamlayıcı nirengi noktası),	M	53,00--b.
4.4.4	Dönüşüm ve Yüzey Hesabı Parametreleri		
4.4.4.1	Onaylanmış dönüşüm parametresi (nokta sayısından bağımsız olarak),	M	389,00--b.
4.4.4.2	Onaylanmış yüzey hesabı parametre değerleri (nokta sayısından bağımsız olarak),	M	523,00--b.
4.4.5	Nivelman;		
4.4.5.1	Nivelman noktası,	M	53,00--b.
4.4.5.2	Nirengi ve nivelman kanavaları mat ozalit kopyası,	M	72,00--b.
	(Yukarıdaki fiyatlara röper krokileri dâhildir.)		
4.4.6	Sayısal Haritalar Maktuen;		
4.4.6.1	Her türlü haritanın (STH, STK) sayısal üretim sonucu elde edilen sayısal değerleri veya mevcut dokümanlardan sayısallaştırma sonucu (raster, vektör) elde edilen sayısal değerlerin standart pafta bedeli,	M	1.048,00--b.
4.4.6.2	Sayısal arazi modeli verisi (20X20 metre grid aralıklı XYZ formatında) pafta başına,	M	37,50--b.
4.4.7	Arşiv Hizmetleri		
4.4.7.1	Araştırma ve inceleme yapan Türk ve yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişilere araştırma ve incelemeye açılan belgelerin fotokopi, dijital kopya veya mikrofilm şeklindeki kopyalardan maktuen;		
4.4.7.1.1	Belgelerden A4 boyutunda fotokopi çekiminde sayfa başına,	M	0,30--b
4.4.7.1.2	Belgelerden A3 boyutunda fotokopi çekiminde sayfa başına,	M	0,37--b
4.4.7.1.3	Dijital kopyalarda poz başına,	M	0,37--b

4.4.7.1.4	Talep edilen belgenin APS veya kargo ile gönderilmesi isteniyorsa masrafları ilgilisince ödenir.		
5	MALVARLIĞI ARAŞTIRMALARI		
5.1	Yazılı belge (çek, senet, alacak belgesi, kira kontratı, icra takip yazısı ve benzeri) ve kimlik ibraz edilmesi hâlinde malvarlığı araştırması yapılan kişi başına,	M	340,00-₺.
6	VERİ PAYLAŞIMI		
6.1	Genel Müdürlük ile iş bu Kanun'un 8 inci maddesinin beşinci fıkrasındaki döner sermaye ücreti istisnasının dışında kalan diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlarla ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı ile ilgili protokoller kapsamında kurumlar, kuruluşlar ile yapılan veri paylaşımlarında;		
6.1.1	Kamu kurum ve kuruluşlarına, Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak verilmesinde;		
6.1.1.1	Tapu sistemindeki her bir sorgulama metodu,	M	0,037-₺.
6.1.2	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına TAKBİS üzerinden, verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak verilmesinde;		
6.1.2.1	Tapu sistemindeki her bir sorgulama metodu için,	M	0,90-₺.
6.2	Web Tapu Sistemi üzerinden yapılan veri paylaşımına ilişkin olarak; Mahkemelerin, cumhuriyet başsavcılıklarının, icra ve iflas müdürlükleri ile kamu kurum ve kuruluşlarının görevleriyle ilgili taşınmaz verilerine erişimi, Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile taşınmaza ilişkin konularda faaliyet gösteren gerçek ve tüzel kişilerin, kendi işleriyle sınırlı olmak üzere, Protokol/sözleşme düzenlenir. Protokol/sözleşme düzenlemesine ilişkin usul ve esaslar Tapu Sicil Tüzüğü ile veya yönetmelikle belirlenebilir.		
6.2.1	İmzalanan protokollerle web tapu sistemi kullanılarak kendi taşınmazları dışında her bir parsel sorgulamasında, taşınmaz bulunamadı cevabı için,	M	1,50-₺.
6.2.2	İmzalanan protokollerle web tapu sistemi kullanılarak kendi taşınmazları dışında her bir parsel/taşınmaz sorgulaması için olumlu sorgulamalarda parsel/taşınmaz başına,	M	7,50-₺.
6.2.3	Tescilsiz edinim halleri dahil malik ve kütükte kayıtlı hak sahipleri hariç olmak üzere 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1020'nci maddesi gereğince " <i>ilgisini inanılır kılan</i> " kişilere, aldıkları kayıtları değerlendirme amaçlı kullanan kişilere ve lisanslı harita kadastro mühendislik bürolarına verilen kayıt veya proje örneklerinde taşınmaz başına,	M	48,00-₺.
7	DİĞER İŞ VE İŞLEMLER (Yöresel Katsayı Uygulanmaksızın);		
7.1	İhale şartnamesi veya ön yeterlilik dokümanı,	M	1.048,00-₺.
7.2	Kalibrasyon ücreti,	M	364,00-₺.
7.3	Elektronik takeometre kiralınması (standart ekipmanı ile birlikte ve sigorta işlemleri yüklenici tarafından karşılanmak suretiyle), günlüğü,	M	262,00-₺.

7.4	GNSS alıcısı (standart ekipmanı ile birlikte ve sigorta işlemleri yüklenici tarafından karşılanmak suretiyle) günlüğü,	M	517,00--₺.
7.5	Her türlü ölçü, hesap, çizim araştırılması ve kontrolü saat başına,	M	58,00--₺.
7.6	Düşey tarayıcılarla pafta tarama ve bilgisayarda sayısallaştırma;		
7.6.1	Kurum arşivinde mevcut 175 mikron ve daha az kalınlıkta kâğıt, karton veya şeffaf;		
7.6.1.1	Paftanın taranarak teslim edilmesinde pafta bazında,	M	193,00--₺.
7.6.1.2	Paftanın sadece taranmasında adet başına,	M	19,00--₺.
7.6.2	Yukarıdaki tarife Genel Müdürlük arşivinde bulunan paftanın içeriğindeki bilgilerle, tarama bedelini kapsamakta olup, Genel Müdürlük arşivi dışındaki veya Genel Müdürlüğe yapılan işlerde bir adet paftanın taranması hâlinde sadece tarama bedeli tahsil edilecektir.		
7.7	Lisanslı Harita ve Kadastro Mühendisleri ve Bürolarına/Lisanslı Aracılık Faaliyetlerini Yürütecek Araçlara Uygulanacak Fiyatlar;		
7.7.1	Lisans belgesi veya kimlik belgesi,	M	1.090,00--₺.
7.7.2	Kaşe bedeli,	M	389,00--₺.
7.7.3	Eğitim bedeli (saat başına),	M	109,00--₺.
7.7.4	Kadastro müdürlüklerince lisanslı büro veya aracılık sözleşme bedelinin %5'i oranında bilgi ve belge bedeli, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
7.7.5	Tescile tabi yapılan işlemlerin kadastro müdürlüklerince kontrollerinde lisanslı büro sözleşme bedelinin %5'i oranında kontrollük bedeli, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
7.8	Proje ve danışmanlık hizmetleri ile kiraya verilen her türlü üretim araç ve gereçlerinden proje veya danışmanlık hizmeti bedeli veya sözleşme bedelinin %10'u oranında döner sermaye ücreti tahsil edilir.		
7.9	Gerçek ve tüzel kişiler, kamu kurum ve kuruluşları, görsel, işitsel ve yazılı medyaya verilecek olan yabancılara ilişkin raporlaştırılmış veriler;		
7.9.1	Talep edilen ayrıntılı raporlaştırılmış veriler elektronik ortamda istenmesi halinde ilk sayfa için maktuen 11,00--₺. ilave sayfalar için sayfa başına,	M	6,00--₺.
7.9.2	Talep edilen ayrıntılı raporlaştırılmış veriler kağıt ortamında (A4) istenmesi halinde ilk sayfa için maktuen 11,00--₺. ilave sayfalar için sayfa başına maktuen,	M	7,50--₺.
8	TAPU VE KADASTRO VERİLERİNİN ELEKTRONİK ORTAMDA PAYLAŞIMI HİZMETLERİ		
8.1	Bu başlık altındaki veriler, günlük 10 sorgulamaya kadar ücretsiz olarak kullanıma sunulur.		

8.1.1	Taslak Koordinatlı Geometri: Sistem tarafından hassasiyeti düşürülen coğrafi koordinatlı görsel geometri,		
8.1.2	Parsel Taslak koordinatlı geometrisi,		
8.1.3	Parsel Tanımlayıcı Bilgileri: Taşınmaz kimlik numarası, il, ilçe, mahalle, ada, parsel, pafta, parsel niteliği, parsel alanı, mevki, zemin tipi (ana taşınmaz, KM/Kİ), bağımsız bölüm sayısı,		
8.1.4	Yapı taslak koordinatlı geometrisi, taslak koordinatlı 3D bina modeli		
8.1.5	İrtifak taslak koordinatlı geometrisi		
8.2	8.1. Maddesi kapsamındaki verilerin aylık sorgulama aboneliği;		
8.2.1	100 adet sorgulama kontörü,	M	68,00--₺
8.2.2	200 adet sorgulama kontörü,	M	112,00--₺
8.2.3	500 adet sorgulama kontörü,	M	218,00--₺
8.2.4	1000 adet sorgulama kontörü,	M	517,00--₺
8.2.5	Sınırsız sorgulama aboneliği; 8.2.4. sırasındaki ücrete ilave olarak, sorgulama başına,	M	0,37--₺
8.3	Onaysız coğrafi koordinatlı parsel geometrisi;		
8.3.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	33,00--₺
8.3.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımlarında,	M	3,00--₺
8.3.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak veri paylaşımlarında,		33,00--₺
8.4	Bağımsız bölüm 2D taslak koordinatlı geometri ve temel özellikleri (bağımsız bölüm nitelik, 2D taslak koordinatlı geometri);		
8.4.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	22,00--₺
8.4.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımlarında,	M	9,00--₺
8.4.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	15,00--₺
8.4.4	1000'den fazla sorgulama için toplu abonelik taleplerinde sorgu başına,	M	15,00--₺
8.5	Üç boyutlu bağımsız bölüm planı;		
8.5.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	22,00--₺

8.5.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımlarında,	M	9,00--b
8.5.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, tapu ve kadastr bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	15,00--b
8.5.4	1000'den fazla sorgulama için toplu abonelik taleplerinde sorgu başına,		15,00--b
8.6	Bağımsız bölüm kat planı raster verisi;		
8.6.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadastr bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	22,00--b
8.6.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımlarında,	M	9,00--b
8.6.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, tapu ve kadastr bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	15,00--b
8.6.4	1000'den fazla sorgulama için toplu abonelik taleplerinde sorgu başına,	M	15,00--b
8.7	RAPORLAR:		
8.7.1	Onaylı parsel teknik belge raporu ve sayısal verileri;		
8.7.1.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadastr bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında nokta başına,	M	4,50--b
8.7.1.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımlarında nokta başına,	M	1,50--b
8.7.1.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, tapu ve kadastr bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında nokta başına,	M	3,00--b
8.7.1.4	1000'den fazla sorgulama için toplu abonelik taleplerinde nokta başına,	M	3,00--b
8.7.2	Ana taşınmaz satış analiz raporu;		
8.7.2.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadastr bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	150,00--b
8.7.2.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımlarında,	M	60,00--b
8.7.2.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, tapu ve kadastr bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	88,00--b
8.7.2.4	1000'den fazla sorgulama için toplu abonelik taleplerinde sorgu başına,	M	88,00--b
8.7.3	Bağımsız bölüm satış analiz raporu;		

8.7.3.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak veri paylaşımında,	M	150,00--₺
8.7.3.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımında,	M	60,00--₺
8.7.3.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımında,	M	88,00--₺
8.7.3.4	1000'den fazla sorgulama için toplu abonelik taleplerinde sorgu başına,	M	88,00--₺
9	Harita Kadaströ Mühendislik Hizmetlerine Yönelik Danışmanlık Talepleri:		
9.1	Tapu ve Kadaströ Genel Müdürlüğü, talebe bağılı olarak, istenilen sayıda danışmanı bir veya birden fazla projede görevlendirebilir. Görevlendirilen personelin, konaklama işe ve ibate dahil tüm giderleri talep sahibi tarafından karşılanmak kaydıyla, bu hizmet için personel başına, günlük tahsil edilecek döner sermaye ücreti,	M	890,00--₺
10	Bu cetvelde bulunmayan Harita, Harita Bilgileri ve İlişkili hizmetlerden; Genel Müdürlüğümüzün üyesi bulunduğu Bakanlıklar Arası Harita İşlerini Koordinasyon ve Planlama Kurulu (BHIKPK) tarafından yâda benzer ulusal organizasyonlar tarafından belirlenen ürün/hizmet maliyet fiyatlarına meri mevzuatla belirlenen vergi ve paylar eklenerek elde edilen tutar döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		

BAYINDIRLIK, İMAR, ULAŞTIRMA VE TURİZM KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METNE EKLİ CETVEL

(I) SAYILI TARİFE CETVELİ	
GENEL İLKELER	
<p>Tarife cetvelinde bulunan gösterge, ilave gösterge miktarları ile maktu ve diğer ücretler her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında, takvim yılı başından geçerli olmak üzere artırılarak uygulanır. Yeniden değerlendirme oranı uygulanmış tutarlar her yıl Genel Müdürlük tarafından ilan edilir.</p> <p>Tapu ve Kadastro işlemleri bölümündeki hesaplamalar ve güncelleme sonucu oluşan küsuratlar yuvarlanarak uygulanır.</p> <p>Döner sermaye ücreti; mevzuatı gereği tapu ve kadastro birimlerince tahakkuk ettirilip tahsil edilen işlem ücretidir.</p> <p>Döner sermaye ücreti, kanunlardaki özel hükümler saklı olmak kaydıyla işlem talebinde bulunan gerçek veya tüzel kişilerden, bu kişilerin muafiyetinin bulunması halinde ise işlemin diğer tarafından tahsil edilir.</p> <p>Bu tarife cetvelindeki döner sermaye ücretlerine katma değer vergisi dahildir.</p>	
TANIMLAR	
Bakanlık: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını,	
Döner sermaye ücreti: Bu cetvelde yer alan işlem ücretinden, işlem ücreti ile ilave işlem ücreti toplamından veya maktu olarak belirlenen ücretlerden oluşan miktarı,	
Genel Müdürlük: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünü,	
Gösterge: Bu satırda gösterilen, döner sermaye ücreti hesabında esas alınan ve her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılan miktarı,	233,00--₺
İlave Gösterge: Bu satırda gösterilen, döner sermaye ücreti hesabında esas alınan ve her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılan ilave miktarı,	32,00--₺
İşlem: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce sunulan her türlü hizmeti,	
Kadastro İşlemleri Bölümünde İşlem Ücreti: Ücret sütununda gösterilen miktarın; m ² başına, hektar başına, kilometre (km) başına, maktu olarak, yöresel katsayı uygulanarak veya sözleşme bedeline göre hesaplanan ve talebe bağlı işlemlerde hiçbir surette 157,00--₺ den, kontrollük işlemlerinde 278,00--₺ den az olmayan ücreti,	
Maktu Ücret (M): Bu cetvelde yer alan ve miktarı sabit olarak (yöresel katsayı ile çarpılmaksızın) belirlenen ücretleri,	
Raporlaştırılmış veri: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla gerçek ve tüzel kişilere, kamu kurum ve kuruluşlarına, görsel, işitsel ve yazılı medyaya verilecek olan raporlaştırılmış verileri,	
Tapu İşlemleri Bölümünde İlave İşlem Ücreti: Yöresel katsayının ilave gösterge ile çarpımından elde edilen ücreti,	
Tapu İşlemleri Bölümünde İşlem Ücreti: Yöresel katsayının gösterge ile çarpımından elde edilen ücreti,	
Tapu ve Kadastro Verilerinin Elektronik Ortamda Paylaşımı Hizmetleri: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından üretilen veya arşivlenen, mülkiyet bilgisi ve kişisel veri içermeyen sekizinci bölüm kapsamındaki elektronik ortamda paylaşılan verileri,	
Yöresel Katsayı (YK): Yurt içi ve yurtdışı işlemlerinde veya bir işleme özel olarak, tapu ve kadastro işlemleri için bakanlıkça belirlenen sayısal değeri, ifade eder.	

1	TAPU İŞLEMLERİ
1.1	Satış, mal değişim sözleşmeleri, bağış, ölüncüye kadar bakma akdi işlemleri;
1.1.1	Kat irtifaklı ve kat mülkiyetli bağımsız bölümlere ilişkin taleplerde;
1.1.1.1	Kat irtifakı ve kat mülkiyeti tesisli bağımsız bölümlere ilişkin tek bir talepte; bağımsız bölüm adedi kadar işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.1.1.2	Kat irtifaklı, kat mülkiyetli bağımsız bölüm ve diğer vasıftaki taşınmazların birlikte talebinde; 1.1.1.1 ve 1.1.2.1 sıralarında hesaplanan miktarların ayrı ayrı ve diğer vasıftaki taşınmazların, ilave her bir adedi kadar, ilave işlem ücretinin toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.1.2	Kat irtifaklı ve kat mülkiyetli olmayan taşınmazlar ve taşınmaz niteliğindeki bağımsız ve sürekli haklara ilişkin taleplerde;
1.1.2.1	Bir adet taşınmaza ilişkin taleplerde; bir adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.1.2.2	Birden fazla taşınmaza ilişkin tek bir talepte; bir adet işlem ücreti ve ilave her bir taşınmaz için hesaplanan ilave işlem ücreti toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.1.3	Devre mülke ilişkin; satış, mal değişim sözleşmesi, bağış ve ölüncüye kadar bakma akdi işlemleri;
1.1.3.1	Bir adet devre mülke ilişkin taleplerde; bir adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.1.3.2	Birden fazla devre mülke ilişkin tek bir talepte; bir adet işlem ücreti ve ilave her bir devre mülk adedi kadar hesaplanan ilave işlem ücreti toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.2	İpotek tesisi işlemi;
1.2.1	Bir adet taşınmaz için ipotek tesisi talebinde; bir adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.2.2	Birden fazla taşınmazın ipotek tesisi talebinde; bir adet işlem ücreti ve ipotek tesis edilen ilave her bir taşınmaz için hesaplanan ilave işlem ücreti toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.2.3	İpotek derecelerinin değiştirilmesi, ipotek alacağının temliki ve teminat ilavesinden; her bir işlem için bir adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.3	Satış-ipotek tesisi işlemi;
1.3.1	Bir adet taşınmazda satış ve ipotek tesisinin tek bir talepte yapılması halinde; iki adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.3.2	Birden fazla taşınmazda satış ve ipotek tesisinin tek bir talepte yapılması halinde; satış için hesaplanan toplam işlem ücreti ve ipotek için hesaplanan toplam işlem ücretlerinin toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.4	Taksim, aynı sermaye konulması, irtifak hakkı tesisi ve her türlü cins değişikliği taleplerinde; bir adet işlem ücreti ve ilave her bir taşınmaz için ilave işlem ücreti toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.

1.5	Kat irtifakı tesisi, doğrudan kat mülkiyeti tesisi ve ferdileşme taleplerinde; bir adet işlem ücreti ve ilave her bir bağımsız bölüm için ilave işlem ücreti toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.6	Yetki alanı dışı tapu işlemlerinde; yetki verilen tapu müdürlüğünün yöresel katsayısı esas alınarak hesaplanan işlem ücretinin iki katı, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.7	Yurt dışı tapu işlemlerinde; yurt dışı yöresel katsayı esas alınarak hesaplanan işlem ücretinin dört katı, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.8	Tarafların farklı tapu müdürlükleri veya yurtdışı birimlerinde bulunmaları halinde yapılacak mülkiyetin devrini amaçlayan sözleşmelerde; bu işlem için belirlenen yöresel katsayı esas alınarak hesaplanan işlem ücretinin dört katı, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.9	Hatalı bağımsız bölüm veya blok numarası düzeltme talebinde; bir adet işlem ücreti ve düzeltme yapılan ilave her bir bağımsız bölüm veya blok adedi kadar ilave işlem ücreti toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.10	Hak sahibinin talebi üzerine kimlik bilgilerinin güncellenmesi için zeminde inceleme yapılması halinde;
1.10.1	Taşınmazda kimlik bilgilerinin güncellenmesi için zeminde inceleme talebinde; maktuen 347,00--₺ döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.10.2	Birden fazla taşınmazda kimlik bilgilerinin güncellenmesi için; 1.10.1 sırasında belirtilen miktar ve ilave taşınmaz adedi kadar ilave gösterge toplamından oluşan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.11	Yabancıların taraf olduğu devir borcu doğuran tapu işlemlerinde; işlem için belirlenen döner sermaye ücretine ek olarak her bir taşınmaz veya bağımsız bölüm başına maktuen 1.090,00--₺ döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.12	Suret olarak verilen tapu senedi ve ipotek belgesi için yöresel katsayıya bakılmaksızın belge başına; maktuen 20.00--₺. döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.13	Tescilsiz edinim halleri dahil malik ve kütükte kayıtlı hak sahipleri hariç olmak üzere 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 1020'nci maddesi gereğince "ilgisini inanılır kılan" kişilere, aldıkları kayıtları değerlendirme amaçlı kullananlara ve lisanslı harita kadastro mühendislik bürolarına verilen kayıt örneklerinde taşınmaz başına, çıkarılacak diğer belge örneklerinden sayfa başına; maktuen 48,00--₺. döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.14	Mahkeme kararlarının (kadastro mahkemesi kararları hariç) tescili; kadastro müdürlüklerince tescil bildirim düzenlenmesi gerekmeyen mahkeme kararlarının tescilinde bir adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.
1.15	DİĞER İŞLEMLER: Kamulaştırma, devre mülk tesisi, ayırma, ayırma suretiyle taksim, birleştirme, intikal, düzeltme, bağışlamadan rücu, geçici tescil şerhi, şerh edilebileceği kanunlarda açıkça öngörülen hakların tapuya şerhi, deniz, göl ve nehir kıyılarında izinli ve izinsiz doldurma suretiyle iktisap edilen yerlerin tescili, vasiyetnamenin infazı veya piyango ve ikramiye suretiyle iktisap, dalyan ve voli mahallerin tasarrufi işlemleri, geçici tescil şerhi, eklenti ve teferruat belirtmesi, taşınmaz yükü tesis ve devri işlemleri, yönetim planı değişikliği belirtmesi, haricen yapılan toplu yapı belirtmesi ve tapu sicilinde yapılan diğer işlemlerden bir adet işlem ücreti, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.

2	KADASTRO İŞLEMLERİ A=Taşınmazın yüzölçümü (m² cinsinden)	YÖRESEL KATSAYI	ÜCRET
2.1	Aplikasyon İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner Sermaye Ücreti;		
2.1.1	1 < A ≤ 1.000 m ² arasında olanlardan,	YK	383,00--₺.
2.1.2	1000 < A ≤ 3000 m ² arasında olanlardan	YK	576,00--₺.
2.1.3	3000 < A ≤ 5000 m ² arasında olanlardan,	YK	1.153,00--₺.
2.1.4	5000 < A ≤ 10 000 m ² arasında olanlardan,	YK	1.535,00--₺.
2.1.5	10 000 < A ≤ 20 000 m ² arasında olanlardan,	YK	2.112,00--₺.
2.1.6	20 000 < A ≤ 50 000 m ² arasında olanlardan,	YK	2.757,00--₺.
2.1.7	50 000 < A ≤ 100 000 m ² arasında olanlardan,	YK	3.352,00--₺.
2.1.8	100 000 < A ≤ 200 000 m ² arasında olanlardan,	YK	3.841,00--₺.
2.1.9	200 000 < A ≤ 500 000 m ² arasında olanlardan,	YK	4.606,00--₺.
2.1.10	A>500.000 m ² 'den büyük arazilerde, her 100.000 m ² için 2.1.9 sırasında hesaplanan ücrete ilave olarak,	YK	315,00--₺.
2.1.11	İmar parsellerinde hesaplanan döner sermaye ücreti aynen tahsil edilir.		
2.1.12	Kadastro parsellerinde, imar parseli için hesaplanan döner sermaye ücretinin %50 si tahsil edilir.		
2.1.13	Belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan kadaströ parselleri ile 3194 sayılı İmar Kanununun 8/ğ maddesi kapsamında kalan kadaströ parsellerinden imar parseli için hesaplanan ücretin 0.25'i tahsil edilir. (*Bu taşınmazların, İmar Kanununun 8/ğ maddesi kapsamında kaldığı, talep sahibince belediyeden alınacak yazının ibrazı ile tevsik edilir.)		
2.2	Cins Değişikliği İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti;		
2.2.1	Yapısız iken yapı hâle getirme işlemleri;		
2.2.1.1	1 < A ≤ 1.000 m ² arasında olanlardan,	YK	630,00--₺.
2.2.1.2	1.000 < A ≤ 3.000 m ² arasında olanlardan,	YK	870,00--₺.
2.2.1.3	3.000 m ² 'den büyük olanlarda, her 1000 m ² için, 2.2.1.1 ve 2.2.1.2 sıralarında hesaplanan ücretlerin toplamına ilave olarak,	YK	80,00--₺.
2.2.1.4	Özel Durumlar;		
2.2.1.4.1	İmar parsellerinde hesaplanan döner sermaye ücreti aynen tahsil edilir.		
2.2.1.4.2	Kadastro parsellerinde, imar parseli için hesaplanan döner sermaye ücretinin %50 si tahsil edilir.		
2.2.1.4.3	Tarımsal amaçlı binaların (besi damı, kümes ve benzeri) cins değişikliği işleminde tahsil edilecek döner sermaye ücreti tavanı,		2000,00--₺.
2.2.1.4.4	Aynı yapı üzerinde kat ilavesi suretiyle yapılacak cins değişikliği işleminde,	M	340,00--₺.
2.2.1.4.5	Parsel üzerinde Birden fazla yapı varsa her yapının kat ilavesi için,	M	160,00--₺.

2.2.1.4.6	Yaygın kat mülkiyetinin uygulandığı parsellerde binaların bir kısmı için cins değişikliği talep edilmesi hâlinde, sadece cins değişikliği talebinde bulunulan binaların arsa payına göre hesap edilen tutar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.2.1.4.7	Parsel üzerinde birden fazla bina varsa, fazla olan her bir yapı için ilave tahsil edilecek döner sermaye ücreti,	M	162,00--₺.
2.2.1.4.8	Yaygın kat mülkiyetinin uygulanmadığı hâllerde aynı parsel üzerinde değişik zamanlarda ilave yapılan binaların cins değişikliği işlemlerinde, yeni yapılan her bir bina için,	M	252,00--₺.
2.2.2	Yapılı iken yapısız hâle gelme işlemlerinde; parsel başına maktuen,	M	162,00--₺.
2.2.3	Yapı ile ilgisi olmayan, parselin yalnızca vasfına yönelik cins değişikliği taleplerinde; 2.2.2 sırasındaki ücrete 2.5.1 sırasındaki ücret ilave edilerek elde edilen toplam miktar döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.3	Birleştirme İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti; (n= birleşen parsel sayısı).		
2.3.1	Taşınmazın yüzölçümüne bakılmaksızın ve yöresel katsayı uygulanmaksızın ((n-1)x349,00--₺) formülü ile hesaplanan miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.4	İrtifak Hakkı Tesisi Ve Terkini İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti;		
2.4.1	Taşınmazın yüzölçümüne ve yöresel katsayıya bakılmaksızın parsel başına,	M	315,00--₺.
2.5	Parselin Yerinde Gösterilmesi, Ada/Parsel, Adres İle Kuyu, Direk ve Benzeri Tesislerin Hangi Parsel İçerisinde Kaldığının Tespiti İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti;		
2.5.1	Taşınmazın yüzölçümüne ve yöresel katsayıya bakılmaksızın parsel başına,	M	157,00--₺.
2.5.2	Taşınmazlarda bağımsız bölümün yerinde tespiti işleminde,	M	157,00--₺.
2.5.3	Aynı malike ait olup, birbirine bitişik birden çok parselin veya aynı parselde bulunan birden çok bağımsız bölümün yerinde gösterilmesi işleminde, ilave olarak birden fazla her parsel/bağımsız bölüm başına,	M	53,00--₺.
2.5.4	Muhdesatın terkinin ve muhdesatın cinse taşınması;		
2.5.4.1	Muhdesatın terkinin; 2.2.2 sırasındaki ücrete 2.5.1 sırasındaki ücret ilave edilerek elde edilen miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.5.4.2	Muhdesatın cinse taşınması; 2.2.2 sırasındaki ücrete 2.5.1 sırasındaki ücret ilave edilerek elde edilen miktar, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.6	Hatalı Bağımsız Bölüm Veya Blok Numarası Düzeltme İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti; (yöresel katsayı uygulanmaksızın);		
2.6.1	İki bağımsız bölüme kadar hatalı bağımsız bölüm düzeltmesi işlemi için,	M	349,00--₺.
2.6.2	Hatalı bağımsız bölümü bulunan yapının ikiden fazla her bağımsız bölümü için 2.6.1 sırasındaki ücretine ilave olarak adet başına,	M	53,00--₺.
2.6.3	Hatalı blok adı veya numarası düzeltilmesinde her bir blok için,	M	349,00--₺.
2.7	Öncelikli Kadastro İşleminde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti;		
2.7.1	3402 sayılı Kadastro Kanunu uyarınca yapılacak olan öncelikli kadastro işlemleri, talep edilen yılı içindeki maliyetlere %10 ilave edilerek hesaplanan miktar döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		

2.8	4342 Sayılı Mera Kanunu Uyarınca İhale Sureti İle Yapılacak Harita İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti;		
2.8.1	Harita yapım işlerinde kontrol bedeli olarak harita yapım sözleşme bedelinin %5'i döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.8.2	Merayla ilgili aplikasyon işlemlerinde kontrol bedeli olarak aplikasyon sözleşme bedelinin %10'u döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.8.3	Mera Kanunu kapsamında Genel Müdürlükten hizmet talep edilmesi durumunda; (Yöresel katsayı uygulanmak sureti ile);		
2.8.3.1	Harita yapımı için hektar başına,	YK	172,00--₺.
2.8.3.2	Aplikasyon yapımı için hektar başına,	YK	177,00--₺.
2.8.4	Mera Komisyonlarınca yapılan harita yapımı ile aplikasyon işlerinin kontrolü için;		
2.8.4.1	Aplikasyon işlerinde kontrol bedeli hektar başına,	YK	42,50--₺.
2.8.4.2	Harita yapım işlemlerinde kontrol bedeli hektar başına,	YK	23,00--₺.
2.9	Kadastral Yol Sınırlarının Belirlenmesi İşlemlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti (Yöresel katsayı uygulanmaksızın);		
2.9.1	10 noktaya kadar, (onuncu nokta dahil),	M	779,00--₺.
2.9.2	10 noktadan sonra ilave her bir nokta başına,	M	37,00--₺.
2.10	Mahkeme Kararlarının İnfazında Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti (kadastro mahkemesi kararları hariç olup, bu işlem için tapu müdürlüğünce ayrıca döner sermaye ücreti tahsil edilmeyecektir); kadastro müdürlükleri tarafından tescil bildirim düzenlenecek ise,	M	487,00--₺.
2.11	Kontrollük Hizmetlerinde Tahsil Edilecek Döner sermaye ücreti (Yöresel katsayı uygulanmak sureti ile);		
2.11.1	Parselasyon Planlarının Kontrolü;		
2.11.1.1	Parselasyon Planlarının Kontrollük Ücreti Hesabı;		
2.11.1.1.1	Düzenleme sahasının yüzölçümü hangi dilimde kalıyor ise, önceki dilimlerin en üst sınırına kadar kademeli hesaplanıp, bu sınır ile miktar arasındaki yüzölçümü farkı bu dilime ait hektar birim fiyatı ile çarpılarak bulunan değere ilave edilmek suretiyle kademeli olarak hesaplanır. Hesaplanan değer yöresel katsayı ile çarpılarak, döner sermaye ücreti hesaplanır.		
2.11.1.1.2	Parselasyon planlarının kontrolü işlemi, dağıtım tabi tutulmak suretiyle yapılan uygulamalar sonucu oluşan planların kontrolünü kapsar.		
2.11.1.1.3	Arazi toplulaştırma projesinin bir bütün olarak ihale edildiğinin ve kontrolü talep edilen kısımların aynı sözleşme kapsamı içinde kaldığının tespiti hâlinde sonradan kontrole gelen kısımların kontrollük bedelinin daha önce bedeli tahsil edilen basamağa ilave edilmek suretiyle hesaplanması gerekmektedir.		
2.11.1.2	Taşınmazın yüzölçümü;		
2.11.1.2.1	$1 < A \leq 100.000 \text{ m}^2$ arası olanlar için hektar başına,	YK	498,00--₺.
2.11.1.2.2	$100.000 < A \leq 500.000 \text{ m}^2$ arası olanlar için, 2.11.1.2.1 sırasında hesaplanan ücrete ilave olarak hektar başına,	YK	420,00--₺.
2.11.1.2.3	$500.000 < A \leq 1.000.000 \text{ m}^2$ arası olanlar için, toplam miktara ilave olarak hektar başına,	YK	368,00--₺.

2.11.1.2.4	1.000.000 < A ≤ 1.500.000 m ² arası olanlar için, toplam miktara ilave olarak hektar başına,	YK	212,00--b.
2.11.1.2.5	A>1.500.000 m ² olanlarda, toplam miktara ilave olarak hektar başına,	YK	53,00--b.
2.11.1.2.6	Parselasyon işlemlerinin iptali sonrası mümkün olduğu hallerde yapılacak geriye dönüş işlemlerinde yeni bir uygulama yapılmaksızın kontrole tabi olması durumunda, güncel olarak hesaplanacak kontrollük bedelinin %25'i, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.11.1.2.7	Geriye dönüş işlemi ile birlikte yeni bir uygulama yapılması durumunda hesaplanacak kontrollük ücretine ilave olarak, 2.11.1.2.6 sırasında hesaplanan miktar döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
2.11.2	Değişiklik İşlemleri;		
2.11.2.1	Oluşmuş imar parsellerinde yapılan ayırma (birleştirme-ayırma birlikte), yola terk (park, yeşil alan dâhil) ve yoldan ihdas haritalarının kontrolünde yüzölçümü;		
2.11.2.1.1	1 < A ≤ 3.000 m ² arasında olanlardan,	YK	330,00--b.
2.11.2.1.2	3.000 < A ≤ 5.000 m ² arasında olanlardan, her 1000 m ² için 2.11.2.1.1 sırasında hesaplanan ücrete ilave olarak,	YK	104,00--b.
2.11.2.1.3	5.000 < A ≤ 10.000 m ² arasında olanlardan, her 1000 m ² için toplam miktara ilave olarak,	YK	78,00--b.
2.11.2.1.4	10.000 < A ≤ 100.000 m ² arasında olanlarda, toplam miktara ilave olarak hektar başına,	YK	66,00--b.
2.11.2.1.5	100 001 m ² den 200 hektara kadar (200 hektar dahil) toplam miktara ilave olarak hektar başına, bu sıradaki ücret tahsil edilir. 200 Hektar üzeri yüzölçümler hesaplamada dikkate alınmaz.	YK	53,00--b.
2.11.2.1.6	2.11.2.1 ve 2.11.2.2 sıralarında belirtilen işlemlerin kendi içinde ayrı ayrı veya kendi içinde birkaçının birlikte yapılmış olması hâlinde 2.11.2.1 ve 2.11.2.2 sıralarında belirtilen tarife uygulanır.		
2.11.2.2	Kadastro parsellerinde yapılan ayırma (birleştirme-ayırma birlikte), yola terk (park, yeşil alan dâhil), yoldan ihdas ve sınırlandırma haritaları kontrolünde yüzölçümü;		
2.11.2.2.1	1 < A ≤ 20.000 m ² arasında olanlardan,	YK	277,50--b.
2.11.2.2.2	20.000 < A ≤ 100.000 m ² arasında olanlarda toplam miktara ilave olarak hektar başına,	YK	37,50--b.
2.11.2.2.3	100 001 m ² den 400 hektara kadar (400 hektar dahil) toplam miktara ilave olarak hektar başına, bu sıradaki ücret tahsil edilir. 400 Hektar üzeri yüzölçümler hesaplamada dikkate alınmaz.	YK	22,50--b.
2.11.2.2.4			
2.11.3	Özel Durumlar		
2.11.3.1	2.11.2.1 ve 2.11.2.2 sıralarında ayırma sonucu oluşan parsel sayısı ikiden fazla ise ikiden fazla olan her bir parsel için hesaplanan miktara bu sıradaki ücret eklenir. Elde edilen toplam miktar yöresel katsayı ile çarpılır ve bu suretle elde edilen yeni miktar döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.	YK	72,00--b.
2.11.3.2	2.11.2 Sırası altında hesaplanan ücreti, kontrole esas yüzölçümü ilk dilim aralığında kalıyor ise birim fiyatın yöresel katsayısıyla çarpımı ile diğer dilimlerde kalıyor ise 2.11.1 sırasındaki gibi hesaplanır.		
2.11.3.3	4342 sayılı Mera Kanunu kapsamındaki taşınmazın tahsis amacı değişikliğine bağlı ifrazında 2.11.2.2 kapsamında hesaplanacak miktarın % 25'i döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		

2.11.4	Taş ocaklarına ilişkin haritalar, hâlihazır haritalar, maden sahalarına ilişkin haritalar gibi ilgilileri tarafından yaptırılan ve tescile konu olmayan haritaların tersimat, hesap, kontrol ve onay talepleri kadaströ müdürlüğünce dikkate alınmaz. Ancak haritası yapılan alanın sınırları içerisinde kalan kadaströ parsellerinin zemin durumu ile birlikte yapılan haritaya işlenmiş olması durumunda yalnızca mülkiyet sınırları yönünden uygunluğunun kontrolüne ilişkin taleplerin karşılanması mümkündür. Bu durumda ruhsat sahası içerisinde kalan parsel yüzölçümleri toplamı üzerinden her bir hektar için (Hax75xYK) formülü ile hesaplanan miktar döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir. (Ha: Hektar)	YK	75,00 TL
2.11.5	Kamulaştırma Haritalarının Kontrolü		
2.11.5.1	Şeritvaribazlı kamulaştırmalarda (Yöresel katsayı uygulanmaz);		
2.11.5.1.1	Her kilometre için,	M	631,00-₺.
2.11.5.1.2	Şeritvari haritalarda yer kontrol nokta değeri, harita bilgi ve belgeleri km başına,	M	140,00-₺.
2.11.5.1.3	Şeritvari haritalarda bir km'ye kadar birim fiyat aynen alınır. Bir km'yi aşan kısımların kontrollük ücreti orantı yolu ile hesaplanır (yöresel katsayı dikkate alınmaz).		
2.11.5.2	Hektar bazlı kamulaştırmalarda (Yöresel katsayı uygulanır);		
2.11.5.2.1	Kamulaştırmaya tabi taşınmazın/taşınmazların toplam yüzölçümlerinin her hektarı için bu sıradaki ücret tahsil edilir. Taşınmazın/taşınmazların toplamlarının 100 hektarı aşan kısmı hesaplamalarda dikkate alınmaz.	YK	140,00-₺.
2.11.5.2.2	Hektar bazlı haritalarda yer kontrol nokta değeri, harita bilgi ve belgeleri için hektar başına,	YK	53,00-₺.
2.11.5.2.3	Hektar bazlı haritalarda bir hektara kadar birim fiyat aynen alınır. Bir hektarı aşan kısımların kontrollük ücreti orantı yolu ile hesaplanır.		
2.11.5.2.4	Kamulaştırma Kanunu kapsamında hektar bazlı (şeritvari bazlı kamulaştırma/ kamulaştırma yoluyla irtifak hakkı tesisi hariç) irtifak hakkı tesisi ve terkininde bu tarife cetvelinin 2.4 maddesindeki tarife uygulanır, ayrıca işlemden kullanılan harita bilgi ve belge bedellerine ilişkin bu tarife cetvelinin 4'üncü maddesindeki tarifeye göre hesaplama yapılır.		
2.11.5.3	4342 sayılı Mera Kanunu kapsamında kalan taşınmazların tahsis amacı değişikliğine bağlı olarak hektar bazlı kamulaştırmalarda 2.11.5.2 maddesine göre hesaplanacak döner ücretlerinin % 25'i tahsil edilir.		
2.11.6	Mülkiyet Raporu İşlemleri		
2.11.6.1	İmar planına bağlı ayırma ve/veya birleştirme haritaları ile ilgili olarak işlem öncesi mülkiyet raporu talep edilmesi halinde işleme tabi parsel başına,	M	37,00-₺.
2.11.6.2	Parselasyon, toplulaştırma ile hektar bazlı kamulaştırma haritaları ile ilgili olarak işlem öncesi mülkiyet raporu talep edilmesi halinde düzenleme sınırı/kamulaştırma sınırı esas olmak üzere hektar başına (ha),	M	26,00-₺.
2.11.6.3	Şeritvari kamulaştırma haritaları ile ilgili olarak işlem öncesi mülkiyet raporu talep edilmesi halinde km başına,	M	67,00-₺.
3	DENGELEME HESAP KONTROLLERİ		
3.1	Klasik ağ dengelemesi, uyuşum testleri ve dilim dönüşüm hesabı veya kontrolünde tahsil edilecek döner sermaye ücreti maktun,	M	252,00-₺.
3.2	GNSS yöntemi ile yapılan nokta sıklaştırılması hesabında tahsil edilecek döner sermaye ücreti, nokta başına;		
3.2.1	Ana nirengi noktası adet başına,	M	224,00-₺.

3.2.2	Diğer nirengi noktaları adet başına,	M	88,00-₺.
3.2.3	Poligon noktaları adet başına,	M	37,00-₺.
3.3	GNSS yöntemiyle yapılan nokta sıklaştırılması hesap kontrolünde proje kapsamında tahsil edilecek döner sermaye ücreti, yeni üretilen nokta başına;		
3.3.1	Ana nirengi noktası adet başına,	M	121,00-₺.
3.3.2	Diğer nirengi noktaları adet başına,	M	30,00-₺.
3.3.3	Poligon noktaları adet başına,	M	12,00-₺.
3.3.4	Yükseklik hesabı adet başına,	M	30,00-₺.
3.3.5	Dönüşüm parametresi hesabı veya kontrolü için,	M	150,00-₺.
3.4	Özel Durumlar		
3.4.1	Kadastro müdürlüklerince döner sermaye kontrollük ücretinin tahsil edildiğinin belirtilmesi hâlinde, Genel Müdürlük veya bölge müdürlüğü tarafından tekrar dengeleme hesap kontrol bedeli tahsil edilmeyecektir.		
3.4.2	Aynı proje kapsamında daha önce dengeleme hesap kontrol ücreti ödendiğinin ilgilisi tarafından belgelendirilmesi hâlinde, bu miktar kadastro müdürlüğüne kontrollük hizmetleri bölümünde yer verilen usule göre hesaplanan toplam miktardan düşülür.		
4	BİLGİ VE BELGE TALEPLERİ		
4.1	Teknik Belge Örnekleri (Yöresel Katsayılar Uygulanmaksızın) maktuen;		
4.1.1	Ölçü Krokileri sayfa başına,	M	48,00-₺.
4.1.2	Takeometrik ölçüm karneleri sayfa başına,	M	22,50 -₺.
4.1.3	Aplikasyon Krokisi sayfa başına,	M	22,50 -₺.
4.1.4	Ebatlı Kroki ve Röperli Kroki sayfa başına,	M	22,50 -₺.
4.2	Parsel Köşe Koordinatları;		
4.2.1	1 ile 500 nokta için nokta başına,	M	4,50-₺.
4.2.2	501 ile 1.000 nokta için nokta başına,	M	3,75-₺.
4.2.3	1.001 ve daha fazla nokta için nokta başına,	M	1,84-₺.
4.3	Standart Topoğrafik Harita/Standart Topoğrafik Kadastral Pafta Kopyaları maktuen;		
4.3.1	Mat Kopya (50X70),	M	81,00-₺.
4.3.2	Mat Kopya (70X100),	M	113,00-₺.
4.3.3	Şeffaf Kopya (50X70),	M	113,00-₺.
4.3.4	Şeffaf Kopya (70X100),	M	150,00-₺.
4.3.5	Saydam PVC Maktuen;		
4.3.5.1	Bazlı (50X70),	M	502,00-₺.
4.3.5.2	Bazlı (70X100),	M	632,00-₺.

4.3.6	Film Maktuen;		
4.3.6.1	Film (50X70),	M	532,00-- ₺ .
4.3.6.2	Film (70X100),	M	680,00-- ₺ .
4.4	Ülke Nirengi Sisteminde Koordinat Değerleri Maktuen;		
4.4.1	TUTGA noktası,	M	278,00-- ₺ .
4.4.2	C dereceli noktalar;		
4.4.2.1	C1 derece Ana GPS Ağı (AGA) noktası,	M	278,00-- ₺ .
4.4.2.2	C2 derece Sıklaştırma GPS Ağı (SGA) noktası,	M	162,00-- ₺ .
4.4.2.3	C3 derece Alım İçin Sıklaştırma Ağı (ASN) noktası,	M	122,00-- ₺ .
4.4.2.4	C4 derece poligon noktaları ile poligon bağlanabilen fotogrametrik nokta değerleri,	M	53,00-- ₺ .
4.4.3	ED-50 koordinatlı noktalar;		
4.4.3.1	Ana nirengi noktası (ED-50),	M	104,00-- ₺ .
4.4.3.2	Ara nirengi noktası (ED-50) (dördüncü derece/dizi/fotogrametrik ara ve tamamlayıcı nirengi noktası),	M	53,00-- ₺ .
4.4.4	Dönüşüm ve Yüzey Hesabı Parametreleri		
4.4.4.1	Onaylanmış dönüşüm parametresi (nokta sayısından bağımsız olarak),	M	389,00-- ₺ .
4.4.4.2	Onaylanmış yüzey hesabı parametre değerleri (nokta sayısından bağımsız olarak),	M	523,00-- ₺ .
4.4.5	Nivelman;		
4.4.5.1	Nivelman noktası,	M	53,00-- ₺ .
4.4.5.2	Nirengi ve nivelman kanavaları mat ozalit kopyası,	M	72,00-- ₺ .
	(Yukarıdaki fiyatlara röper krokileri dâhildir.)		
4.4.6	Sayısal Haritalar Maktuen;		
4.4.6.1	Her türlü haritanın (STH, STK) sayısal üretim sonucu elde edilen sayısal değerleri veya mevcut dokümanlardan sayısallaştırma sonucu (raster, vektör) elde edilen sayısal değerlerin standart pafta bedeli,	M	1.048,00-- ₺ .
4.4.6.2	Sayısal arazi modeli verisi (20X20 metre grid aralıklı XYZ formatında) pafta başına,	M	37,50-- ₺ .
4.4.7	Arşiv Hizmetleri		
4.4.7.1	Araştırma ve inceleme yapan Türk ve yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişilere araştırma ve incelemeye açılan belgelerin fotokopi, dijital kopya veya mikrofilm şeklindeki kopyalardan maktuen;		
4.4.7.1.1	Belgelerden A4 boyutunda fotokopi çekiminde sayfa başına,	M	0,30-- ₺ .
4.4.7.1.2	Belgelerden A3 boyutunda fotokopi çekiminde sayfa başına,	M	0,37-- ₺ .
4.4.7.1.3	Dijital kopyalarda poz başına,	M	0,37-- ₺ .

4.4.7.1.4	Talep edilen belgenin APS veya kargo ile gönderilmesi isteniyorsa masrafları ilgilisince ödenir.		
5	MALVARLIĞI ARAŞTIRMALARI		
5.1	Yazılı belge (çek, senet, alacak belgesi, kira kontratı, icra takip yazısı ve benzeri) ve kimlik ibraz edilmesi hâlinde malvarlığı araştırması yapılan kişi başına,	M	340,00-₺.
6	VERİ PAYLAŞIMI		
6.1	Genel Müdürlük ile iş bu Kanun'un 8 inci maddesinin beşinci fıkrasındaki döner sermaye ücreti istisnasının dışında kalan diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlarla ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı ile ilgili protokoller kapsamında kurumlar, kuruluşlar ile yapılan veri paylaşımlarında;		
6.1.1	Kamu kurum ve kuruluşlarına, Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak verilmesinde;		
6.1.1.1	Tapu sistemindeki her bir sorgulama metodu,	M	0,037-₺.
6.1.2	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına TAKBİS üzerinden, verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak verilmesinde;		
6.1.2.1	Tapu sistemindeki her bir sorgulama metodu için,	M	0,90-₺.
6.2	Web Tapu Sistemi üzerinden yapılan veri paylaşımına ilişkin olarak; Mahkemelerin, cumhuriyet başsavcılıklarının, icra ve iflas müdürlükleri ile kamu kurum ve kuruluşlarının görevleriyle ilgili taşınmaz verilerine erişimi, Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile taşınmaza ilişkin konularda faaliyet gösteren gerçek ve tüzel kişilerin, kendi işleriyle sınırlı olmak üzere, Protokol/sözleşme düzenlenir. Protokol/sözleşme düzenlemesine ilişkin usul ve esaslar Tapu Sicil Tüzüğü ile veya yönetmelikle belirlenebilir.		
6.2.1	İmzalanan protokollerle web tapu sistemi kullanılarak kendi taşınmazları dışında her bir parsel sorgulamasında, taşınmaz bulunamadı cevabı için,	M	1,50-₺.
6.2.2	İmzalanan protokollerle web tapu sistemi kullanılarak kendi taşınmazları dışında her bir parsel/taşınmaz sorgulaması için olumlu sorgulamalarda parsel/taşınmaz başına,	M	7,50-₺.
6.2.3	Tescilsiz edinim halleri dahil malik ve kütükte kayıtlı hak sahipleri hariç olmak üzere 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1020'nci maddesi gereğince " <i>ilgisini inanılır kılan</i> " kişilere, aldıkları kayıtları değerlendirme amaçlı kullanan kişilere ve lisanslı harita kadastro mühendislik bürolarına verilen kayıt veya proje örneklerinde taşınmaz başına,	M	48,00-₺.
7	DİĞER İŞ VE İŞLEMLER (Yöresel Katsayı Uygulanmaksızın);		
7.1	İhale şartnamesi veya ön yeterlilik dokümanı,	M	1.048,00-₺.
7.2	Kalibrasyon ücreti,	M	364,00-₺.
7.3	Elektronik takeometre kiralınması (standart ekipmanı ile birlikte ve sigorta işlemleri yüklenici tarafından karşılanmak suretiyle), günlüğü,	M	262,00-₺.

7.4	GNSS alıcısı (standart ekipmanı ile birlikte ve sigorta işlemleri yüklenici tarafından karşılanmak suretiyle) günlüğü,	M	517,00-₺.
7.5	Her türlü ölçü, hesap, çizim araştırılması ve kontrolü saat başına,	M	58,00-₺.
7.6	Düşey tarayıcılarla pafta tarama ve bilgisayarda sayısallaştırma;		
7.6.1	Kurum arşivinde mevcut 175 mikron ve daha az kalınlıkta kâğıt, karton veya şeffaf;		
7.6.1.1	Paftanın taranarak teslim edilmesinde pafta bazında,	M	193,00-₺.
7.6.1.2	Paftanın sadece taranmasında adet başına,	M	19,00-₺.
7.6.2	Yukarıdaki tarife Genel Müdürlük arşivinde bulunan paftanın içeriğindeki bilgilerle, tarama bedelini kapsamakta olup, Genel Müdürlük arşivi dışındaki veya Genel Müdürlüğe yapılan işlerde bir adet paftanın taranması hâlinde sadece tarama bedeli tahsil edilecektir.		
7.7	Lisanslı Harita ve Kadastro Mühendisleri ve Bürolarına/Lisanslı Aracılık Faaliyetlerini Yürütecek Araçlara Uygulanacak Fiyatlar;		
7.7.1	Lisans belgesi veya kimlik belgesi,	M	1.090,00-₺.
7.7.2	Kaşe bedeli,	M	389,00-₺.
7.7.3	Eğitim bedeli (saat başına),	M	109,00-₺.
7.7.4	Kadastro müdürlüklerince lisanslı büro veya aracılık sözleşme bedelinin %5'i oranında bilgi ve belge bedeli, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
7.7.5	Tescile tabi yapılan işlemlerin kadastro müdürlüklerince kontrollerinde lisanslı büro sözleşme bedelinin %5'i oranında kontrollük bedeli, döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		
7.8	Proje ve danışmanlık hizmetleri ile kiraya verilen her türlü üretim araç ve gereçlerinden proje veya danışmanlık hizmeti bedeli veya sözleşme bedelinin %10'u oranında döner sermaye ücreti tahsil edilir.		
7.9	Gerçek ve tüzel kişiler, kamu kurum ve kuruluşları, görsel, işitsel ve yazılı medyaya verilecek olan yabancılara ilişkin raporlaştırılmış veriler;		
7.9.1	Talep edilen ayrıntılı raporlaştırılmış veriler elektronik ortamda istenmesi halinde ilk sayfa için maktuen 11,00-₺. ilave sayfalar için sayfa başına,	M	6,00-₺.
7.9.2	Talep edilen ayrıntılı raporlaştırılmış veriler kağıt ortamında (A4) istenmesi halinde ilk sayfa için maktuen 11,00-₺. ilave sayfalar için sayfa başına maktuen,	M	7,50-₺.
8	TAPU VE KADASTRO VERİLERİNİN ELEKTRONİK ORTAMDA PAYLAŞIMI HİZMETLERİ		
8.1	Bu başlık altındaki veriler, günlük 10 sorgulamaya kadar ücretsiz olarak kullanıma sunulur.		

8.1.1	Taslak Koordinatlı Geometri: Sistem tarafından hassasiyeti düşürülen coğrafi koordinatlı görsel geometri,		
8.1.2	Parsel Taslak koordinatlı geometrisi,		
8.1.3	Parsel Tanımlayıcı Bilgileri: Taşınmaz kimlik numarası, il, ilçe, mahalle, ada, parsel, pafta, parsel niteliği, parsel alanı, mevkii, zemin tipi (ana taşınmaz, KM/Kİ), bağımsız bölüm sayısı,		
8.1.4	Yapı taslak koordinatlı geometrisi, taslak koordinatlı 3D bina modeli		
8.1.5	İrtifak taslak koordinatlı geometrisi		
8.2	8.1. Maddesi kapsamındaki verilerin aylık sorgulama aboneliği;		
8.2.1	100 adet sorgulama kontörü,	M	68,00--₺
8.2.2	200 adet sorgulama kontörü,	M	112,00--₺
8.2.3	500 adet sorgulama kontörü,	M	218,00--₺
8.2.4	1000 adet sorgulama kontörü,	M	517,00--₺
8.2.5	Sınırsız sorgulama aboneliği; 8.2.4. sırasındaki ücrete ilave olarak, sorgulama başına,	M	0,37--₺
8.3	Onaysız coğrafi koordinatlı parsel geometrisi;		
8.3.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadastro bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	33,00--₺
8.3.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımlarında,	M	3,00--₺
8.3.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına tapu ve kadastro bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak veri paylaşımlarında,		33,00--₺
8.4	Bağımsız bölüm 2D taslak koordinatlı geometri ve temel özellikleri (bağımsız bölüm nitelik, 2D taslak koordinatlı geometri);		
8.4.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadastro bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	22,00--₺
8.4.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımlarında,	M	9,00--₺
8.4.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, tapu ve kadastro bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	15,00--₺
8.4.4	1000'den fazla sorgulama için toplu abonelik taleplerinde sorgu başına,	M	15,00--₺
8.5	Üç boyutlu bağımsız bölüm planı;		
8.5.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadastro bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	22,00--₺

8.5.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımlarında,	M	9,00--₺
8.5.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	15,00--₺
8.5.4	1000'den fazla sorgulama için toplu abonelik taleplerinde sorgu başına,		15,00--₺
8.6	Bağımsız bölüm kat planı raster verisi;		
8.6.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	22,00--₺
8.6.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımlarında,	M	9,00--₺
8.6.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	15,00--₺
8.6.4	1000'den fazla sorgulama için toplu abonelik taleplerinde sorgu başına,	M	15,00--₺
8.7	RAPORLAR:		
8.7.1	Onaylı parsel teknik belge raporu ve sayısal verileri;		
8.7.1.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında nokta başına,	M	4,50--₺
8.7.1.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımlarında nokta başına,	M	1,50--₺
8.7.1.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında nokta başına,	M	3,00--₺
8.7.1.4	1000'den fazla sorgulama için toplu abonelik taleplerinde nokta başına,	M	3,00--₺
8.7.2	Ana taşınmaz satış analiz raporu;		
8.7.2.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	150,00--₺
8.7.2.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımlarında,	M	60,00--₺
8.7.2.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, tapu ve kadaströ bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımlarında,	M	88,00--₺
8.7.2.4	1000'den fazla sorgulama için toplu abonelik taleplerinde sorgu başına,	M	88,00--₺
8.7.3	Bağımsız bölüm satış analiz raporu;		

8.7.3.1	Protokol veya abonelik olmaksızın, tapu ve kadastro bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak veri paylaşımında,	M	150,00-₺
8.7.3.2	Genel Müdürlükle kamu kurum ve kuruluşları arasında imzalanan, elektronik ortamda veri paylaşımı protokolleri kapsamında, servisler üzerinden veri paylaşımında,	M	60,00-₺
8.7.3.3	Kamu kurum ve kuruluşları dışındaki kurum ve kuruluşlara, tapu ve kadastro bilgi sistemi (TAKBİS) üzerinden verilerin elektronik ortamda çevrim içi olarak paylaşımında,	M	88,00-₺
8.7.3.4	1000'den fazla sorgulama için toplu abonelik taleplerinde sorgu başına,	M	88,00-₺
9	Harita Kadastro Mühendislik Hizmetlerine Yönelik Danışmanlık Talepleri:		
9.1	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, talebe bağlı olarak, istenilen sayıda danışmanı bir veya birden fazla projede görevlendirebilir. Görevlendirilen personelin, konaklama işe ve ibate dahil tüm giderleri talep sahibi tarafından karşılanmak kaydıyla, bu hizmet için personel başına, günlük tahsil edilecek döner sermaye ücreti,	M	890,00-₺
10	Bu cetvelde bulunmayan Harita, Harita Bilgileri ve İlişkili hizmetlerden; Genel Müdürlüğümüzün üyesi bulunduğu Bakanlıklar Arası Harita İşlerini Koordinasyon ve Planlama Kurulu (BHIKPK) tarafından yâda benzer ulusal organizasyonlar tarafından belirlenen ürün/hizmet maliyet fiyatlarına meri mevzuatla belirlenen vergi ve paylar eklenerek elde edilen tutar döner sermaye ücreti olarak tahsil edilir.		

